

I. Kaposi János
II. Kaposi János
III. Igályi János
IV. Babócsai János
V. Szigeti János

2.

RÉCSEI BALÁZS

A prostitúció és a polgári ethosz konfliktusai
Somogy vármegyében az 1860-as évektől
a 20. század közepéig

Somogyi Elektronikus Levéltári Kiadványok

2. kötet

Szerkeszti:
RÉCSEI BALÁZS

RÉCSEI BALÁZS

A PROSTITÚCIÓ ÉS A POLGÁRI ETHOSZ KONFLIKTUSAI SOMOGY
VÁRMEGYÉBEN AZ 1860-AS ÉVEKTŐL A 20. SZÁZAD KÖZEPÉIG

Kaposvár, 2021

Készült
a Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltárának
kiadásában

Lektorálta:
Nübl János

Olvasószerkesztő:
Kiss Norbert Péter

ISSN 0560-8260
ISBN 978-963-7232-47-3

A könyv megjelenését támogatta:

Borítóterv:
Fejes László

Műszaki szerkesztők:
Fejes László, Szerelem Péter

Felelős kiadó:
Polgár Tamás, a Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltárának igazgatója

A kiadvány a Somogyi Almanach 56. számának
konvertált elektronikus változata

A PROSTITÚCIÓ ÉS A POLGÁRI ETHOSZ KONFLIKTUSAI SOMOGY VÁRMEGYÉBEN AZ 1860-AS ÉVEKTŐL A 20. SZÁZAD KÖZEPÉIG

Bevezetés

„Az embernek nem lehet tapasztalata semmilyen erkölcsi világrendről, vagyis olyan világról, ahol erkölcsi rend lenne. Mégis létrehozta és fenn tartja azokat a fogalmakat, mércéket, morális indulatokat, amelyek csak egy ilyen világban lennének lehetségesek avagy értelmesek. Még cselekszik is olykor e nem létező erkölcsi világrend polgáraként.”¹

A prostitúció új- és modernkori forrásai főképp a megjelenési formáival, a róluk való véleményekkel, valamint a szabályozásával és ellenőrzésével kapcsolatosak, ezért ezekre terjedhet ki általában a kutatás, illetve a feldolgozás.² Jelen kötet a forrásközlési résszel egyetemben igyekszik mindezek alapján bemutatni egy törvényhatóság területén előfordult minden olyan konfliktustípust, amely a legális vagy illegális prostitúcióból fakadt, s emellett a hazai és nemzetközi leánykereskedelem, valamint a nemi betegségek keltette problémák témakörét is vizsgálja, illetve ismerteti a leglényegesebb vonatkozó jogszabályokat.

A prostitúciónak számos meghatározása ismert. Az alábbiakban a korszak meghatározó tudásgyűjteményében, a Pallas nagy lexikonában definiált alapján használom. *„Prostitúció (lat.): fajtalanság üzletszerű, keresetből való üzése. mégis prostituált alatt általánosságban ama nőszemélyeket értjük, akik testükkal keresetet üznek és azt mint üzletet folytatják.”³*

A polgár alatt a magánszféra szentségét, a tulajdon szabadságát, a teljesítményelv tiszteletét, az individualizmus igenlését, a fogyasztás és a komfort kultuszát valló felfogást képviselő személyt értem, akiben a szabadságjogok és az ebből következő magatartásminták általános értékekké váltak, illetve ezek társadalmi vezérlőelvekké szerveződtek. A polgár térnyerése, ereje már a rendi társadalom korának vége felé is jórészt a konfliktusok felvállalásából, illetve azok rugalmas feloldásából eredeztethető.⁴

Az ethosz a Pallas nagy lexikonában szerint (ott étosz) erkölcsi jellem, valamely ember állandó cselekvésmódja.⁵ Az ókori görög eredetű ethosz szó szűkebb értelemben tehát erkölcsöt, erkölcsi természetet, erkölcsi közfelfogást jelent, amely a különféle szokásokban nyilvánul meg. Kiterjesztve érthetjük alatta a cselekedetek mozgatórugóját, amely nem igazán megragadható, de bűvópataként mégis újra és újra felszínre tör és látenszen hagyomá-

¹ Ancsel Éva: Éthosz és történelem. Budapest, 1984, (a továbbiakban: Ancsel) 5.

² Renzo, Villa: A prostitúció mint történettudományi probléma. Világtörténet, 1982. 1. sz. (a továbbiakban: Renzo) 123–124.

³ Bokor József (szerk.): A Pallas nagy lexikona. Budapest, 1897, 14. kötet, 250.

⁴ Gerő András: A magyar polgárosodás ethosza a XIX. században. In: Gerő András: Szétszakított múlt. Habsburg Történeti Intézet – Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Budapest, 2012, 15–20.

⁵ Bokor József (szerk.): A Pallas nagy lexikona. Budapest, 1894, 6. kötet, 531.

nyozódik. Az ethosz energia és spiritualitás is.⁶ Az ethoszt a következőkben jómagam is szélesebb körű értelmében használom.

A prostitúció létét, illetve módozatait jelentősen befolyásolják a gazdasági folyamatok, de közvetlen hatással van rá a jogi szabályozás, a szokások módosulása is, tehát társadalmi jelenségként állandó kölcsönhatásban van a változásokkal. A 19. század utolsó harmadában az alig-alig városiasodó, polgárosodó Somogyban, Magyarország ezen agrárjellegű megyéjében is olyan gazdasági-társadalmi változások következtek be, melyek részben belügyminisztériumi, részben állampolgári ösztönzésre maguk után vonták a bordély- és kéjelgésügy⁷ törvényhatósági szintű jogszabályi rendezését. A politikai elit nem akart, illetve inkább nem mert törvényt alkotni erről a konfliktusokkal terhes jelenségről. Ezzel pedig elkerülte, hogy napi pártpolitikai ügy váljon belőle.

A *rend*, a *rendszerezettség* minden úgynevezett polgári társadalom *értékrendjében* az elsők között szerepel. Az állam ezt, a *rendszeréből* adódó – működéséhez alapvetőnek tartott – igényt érvényesíti a *szexuális rend* dimenziójában is, amely a házasságban és a *rendszabályokkal* mederben tartott prostitúcióban ölt testet. A *rendészeti* és egészségügyi hatóságok által nyilvántartásba vett – tehát *rendszerbe* illesztett – prostituált felett normatív felügyeletet lehet gyakorolni. A vizsgált korszakban ennek a gyakorlatban legjobban a bordélyházak, bordélytelepek kéjnéői, valamint az egészségügyi lappal ellátott kéjhölgyek, bárcás magánkéjnök, majd a találkahelyeken szexuális szolgáltatást nyújtók feleltek meg.

1867 a *kiegyezések* éve volt. Nemcsak Magyarország és Ausztria között jött létre megállapodás. 1867. október 31-én látott napvilágot Pest Szabad Királyi Város Tanácsa által kibocsátott szabályrendelet a *Szabályok a kéjelgésről, bordélyházakról és kéjhölgyekről* címmel. Magyarországon az újkorban ez volt az első életbe lépett, prostitúciót szabályozó törvényhatósági statútum. A későbbiekben ez lett Budapest és más törvényhatóságok kéjelgésügyi szabályrendeleteinek mintája országszerte. Egyfajta *kiegyezés* volt ez is: a hatalmon lévő rétegek kénytelenek voltak kiegyezni a prostitúció kiirthatatlan, egyre nyíltabb formáival (annak érdekében, hogy egyáltalán esélyük legyen egy részének mederben tartására). Ezért jórészt legalizálták a pénzért kapható „szerelmet”, így próbálva ellenőrzés alá vonni a jelenséget. A pesti szabályrendeletet követően a törvényhatóságok egy ideig még nem kényszerültek életbe léptetni hasonlókat, a helyi szokásjog elegendőnek mutatkozott a prostitúció kezelésére. (Természetesen 1867-ben Pest is a vonatkozó törvény hiányában volt kénytelen saját hatáskörében megoldani a kéjelgés tolerált részének szabályozását.)

Somogy a vármegyék közül a maga 1882. évi kéjelgésügyi statútumával e téren az elsők között volt az országban. Ez a szabályrendelet is jórészt az 1867-es pesti szabályozás adaptációjaként látott napvilágot. A helyi érdekek figyelembe vételével készült somogyi szabályrendelet-átdolgozást megelőzte a megyei apparátus által kezdeményezett statútumalkotási próbálkozás. Ennek történetét, illetve forrásait alább részletesen ismertetem.

⁶ Gerő András: A magyar polgárosodás ethosza a XIX. században. In: Gerő András: Szétszakított múlt. Habsburg Történelmi Intézet – Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Budapest, 2012, 19.

⁷ „KÉJ: a kedélynek gyönyör- vagy öröme, melyet bizonyos kecsgető benyomások szülnek. Jelent különösen finomabb érzéki és szellemi gyönyört.”; „KÉJHÖLGY: Szabad életű nőszemély, ki a nemi ösztön kielégítésének kéjeivel kínálkozik. Kiméletes és gyöngédebb kifejezés a kurva, szajha stb. nevezetknél, melyet az irodalmi és nemesebb társalgási nyelvben is csínjával használni lehet.”; „KÉJLEÁNY: Szabad életű leány, szabad személy, ki női szemérmét áruba adja, kéjhölgy, kéjnök. Alsóbb köznyelven: kurva, szajha, rima, ringyó.” Czuczor Gergely – Fogarasi János: A magyar nyelv szótára. Pest, 1865. III. kötet, 479–481. hasáb. Hivatalos helyre szóló magánlevélben, vagy hivatalos iratokban, valamint a helyi sajtóban a „kujtorgó”, „gyanús nő”, „prostitúciót űző”, „kéjnök”, „kéjleány” esetleg „szabad személy” kifejezések fordulnak elő legtöbbször megnevezésükkor.

A hivatalos nyilvántartásba vétel mellett döntő, bejegyzett prostituált – Magyarországon a 19. század második felében – lépcsőről-lépésre olyan *tárggyá* vált, aki (vagy *amely*) felett a társadalmi kontrollt könnyebb volt érvényesíteni.⁸ A közigazgatási és rendészeti hatóságok a kéjnékre igyekeztek kényszeríteni a társadalom többségének akaratát: ha már tevékenységük meggátolhatatlan, akkor legalább azt minél korlátozottabb térben és hatóságilag ellenőrizve végezzék a „szerelmi szabadfoglalkozásuk”.⁹

A dualizmus korának „átlagemberét”, mondhatni a polgári ethoszt Magyarországon három alapvető szempontból irritálhatta a „szabad személyek” és a bordélyházak léte. Egyrészt a többség a nyilvánosság előtt erkölcsi okokra hivatkozva utasította el a prostitúció minden formáját, a kicsapongásra alkalmat adó életmódot. Másrészt rendészeti okokból: mondván, hogy a bűnözés melegágyai a bordélyházak, és az itt dolgozó személyek a foglalkozásukon kívül sem feddhetetlenek – a titkos kéjelgőkről már nem is szólva. Harmadrészt egészségügyi okokból: a nemi betegségek ez idő tájt rohamosan terjedtek, és a lakosság egészségét súlyosan károsították a közönségesen bujakórnak¹⁰ nevezett különféle tünetegyüttesek. Nemcsak a fegyveres erők állományába tartozók szenvedték meg a sokszor halálos kór fájdalmas tüneteit, hanem a civil lakosság jelentős részének termékeny korban lévő mindkét nembeli tagjai érintettek voltak, gyakorlatilag társadalmi rétegtől függetlenül. Mindezek arra késztették a hatóságokat, hogy a prostitúció ügyét jogszabályokkal – reményeik szerint véglegesen – rendezzék, de a kezdeményezések ellenére törvényi szinten nem sikerült sem a vizsgált korszakban, sem később szabályozni azt. „A prostitúció rendszabályozásának mikéntje a lehető legfontosabb társadalmi és közegészségi probléma, nem lehet csodálkozni, hogy újabb időben a szakemberek körében mindig több és több hang merül fel arra nézve, hogy a prostitúció rendszabályozása nemcsak hatósági intézkedések által történjék, mint eddig, hanem törvényhozásilag egyöntetűleg rendeztessék”¹¹ – olvashatjuk mindezt a korszak kiváló lexikonjának, a Pallasnak 1897-ben megjelent vonatkozó kötetében dr. Marschalko Tamás jogtörténész tollából, a „prostitúció” tárgyszó magyarázatának végén.

Magyarországon, ha egy férfi a 19. században számára ismeretlen településre érkezett és kéj nő szolgáltatáira tartott igényt, úgy bordélyba, kávékimérésbe, kávéházba, fogadóba, szállodába, korcsmába kellett csak betérnie, és ha volt rá pénze, valószínűleg talált is megfelelő hölgyet. Egy 1817-es rendelkezés szerint korcsmánként két kéjhölgy volt alkalmazható.¹² A tényleges bordélyházak fokozatosan alakultak ki a század első harmadától az úgynevezett kéj nő-tanyákból. Ezekben néhány prostituált állt össze lakás vagy ház együttes bérlésére, és ezek szerveződtek lassan intézményekké, azaz bordélyokká. Pesten és Budán 1840 körül jött létre a bordélyrendszer alapja.¹³

⁸ Renzo, 125.

⁹ Halász Imre szellemes terminológiája. Halász Imre: Nyaralás, idegenforgalom és a „szerelmi szabadfoglalkozásuk”. *História*, 1983. 3. sz. 13–15.

¹⁰ A lágyfekély, a kankó (gonorrhoea vagy tripper) és a szifilisz orvosi elkülönítése évszázadok alatt ment végbe. Ezzel kapcsolatban lásd Forrai Judit: *A bujakór története*. Rubicon, 1998. 6. sz. 21–23. és uő: *Nemibetegségek és prostitúció elleni küzdelem rendészeti és egészségnevelési módszerekkel a XVIII. századtól a kiegyezésig (szemelvények)*. *Egészségnevelés*, 1990. május–június, 129–132.

¹¹ Bokor József (szerk.): *A Pallas nagy lexikona*. Budapest, 1897, 14. kötet, 250.

¹² Linzbauer Xaver Ferenc: *Codex sanitario-medicinalis Hungariae*. Budae, 1861, 2051. pont. Idézi: Forrai Judit: *Kávéházak és kéj nő*. *Budapesti Negyed*, 1996. 12–13. sz. 112.

¹³ Forrai Judit: *Nemibetegségek és prostitúció elleni küzdelem rendészeti és egészségnevelési módszerekkel a XVIII. századtól a kiegyezésig (szemelvények)*. *Egészségnevelés*, 1990. május–június, 132.

A nemi betegségek terjedésének meggátolására Pest városában már 1827-ben előírták a kéjnök negyedévenkénti orvosi vizsgálatát.¹⁴ Somogyban a jelenség a nemesi közgyűlési jegyzőkönyvek tanúsága szerint a 19. század első felében nem érte el azt a mértéket, hogy megyei szinten foglalkozzanak vele.

Pillantás az 1860-as évekbeli vidéki erkölcsökre és azok hatósági kezelésére

A 19–20. században a házasságon kívüli nemi kapcsolat két fő formája a prostitúció és a vadházasság (konkubinata) volt.¹⁵

A vizsgált időszak lelegejének falusi erkölcsi világába egy (nem példa nélküli, bár nem prostitúciós vonatkozású) törökkoppányi eset is betekintést nyújt. A korban vadházasságnak nevezték egy férfi és egy nő egyházi esküvő nélkül való együttélését. (Polgári esküvő csak 1895 őszétől létezik Magyarországon.¹⁶) Ezt a különböző településeken lakók, illetve a felekezetek eltérően ítélték meg. Nagy Sándor törökkoppányi római katolikus plébános 1861-ben a járásbírósnak intézkedését kérte, mert Tobak László elköltözve feleségétől és három fiától, a szintén házas „*második*” (valószínűleg másodfokú) unokahúgával a „*helység legnagyobb botrányára*” évek óta együtt élt. Kapcsolatukból Tobak Erzsébet több holtan született gyermeket is világra hozott. A plébános az „istentelenek” szétválasztását, illetve megbüntetését akarta elérni a falu erkölcsi rendjének helyreállítása érdekében. A járásbíró azonban nem indít(hat)ott eljárást az ügyben, ugyanis jogszabály tételesen megnevezve nem tiltotta a vadházasságot. Sokáig sem a helyi közösségi, illetve vallási morál, sem a falu plébánosának akarata nem tudta szétválasztani az együtt élő párt. A helybeliek rosszallásának mértéke nem lehetett nagy, mert Tobak László a falu egyik „*előjárója*” (valószínűleg esküdte) volt. Az ilyen „*összeállásból*” született gyermekeket törvénytelennek titulálták, pedig világi írott törvény nem tiltotta a vadházasságot. (Az egyházak viszont saját tradícióikkal, belső törvényeikkel összeegyeztethetetlenek, azaz törvénytelennek minősítették a nem szentesített párkapcsolatot és a belőle született gyermekeket. Utóbbi a születési anyakönyvekben is jelezték.) Nagy Sándor ezt követően „*a Kereszténység s haza nevében*” a közerkölcshöz esett sérelem orvoslását a veszprémi püspöktől remélte és nála jelentette fel Tobakékát. A közösség szellemiségével gyökeresen ellentétesnek beállított együttélést a tiszta erkölcs megcsúfolásának, botránykönek titulálta. Markt Ignác püspök-helyettes vette a fáradságot, és Somogy vármegye alispánjától hivatalos levélben kérte az ügy rendezését, azaz Tobakék „*összeállításának*” megszüntetését. Markt a polgári hatóság vezetője előtt nagyobb összefüggésbe helyezte a problémát: mivel a hazát a családok képezik, és ha ilyen bűn létezhet (mint a vadházasság), az szerinte veszélyes a nemzet létére is.¹⁷ Bernáth József első alispán feladatának érezte a hagyományos (paraszti? vallási?) erkölcsi rend érvényre juttatását, és megbízta Svastits Gábort, az Igali járás szolgabíráját a „*rendcsinálással*”, azaz a területileg illetékes hatóság feladata lett a „*házasságtörő és közbotrányt okozó*” Tobakék közös életének felszámolása. Figyelemre méltó, hogy a szolgál

¹⁴ Forrai Judit: Szép lányok csúnya betegsége, avagy szemelvények a bűnös szex és a szifilisz történetéből. Orvosi Hetilap, 149. évf. (40.), 1895–1901.

¹⁵ Forrai Judit: A prostitúció mint társadalmi konfliktus. In: Á. Varga László (szerk.): Rendi társadalom – polgári társadalom 3. Társadalmi konfliktusok. Salgótarján, 1991, Nógrád Megyei Levéltár, 321.

¹⁶ 1894. évi XXXIII. törvénycikk az állami anyakönyvekről. Magyar Törvénytár. 1894–1895. évi törvénycikkek. Budapest, 1897, Franklin-Társulat, 195–214.

¹⁷ MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai (a továbbiakban: MNL SML IV. 405. b.), 408/1861.

bíró személyesen szállt ki a helyszínre, ahol felszólította a párt a „*törvénytelen és a közérkölcsiség hátrányára szolgáló bűnös életmódjuk azonnali megszüntetésére*”. Tobak Erzsébetet biztosította arról, hogy visszakaphatja saját vagyontárgyait, ezzel is megkönnyítve elköltözését. Svastits szolgabíró szép szóval nem járt sikerrel, ugyanis a vadházastársak megmakacsolták magukat: a hivatali hatalmi tekintélyt is semmibe vették és együtt maradtak. A hatóság emberei utóbb végezetül az asszonyt erőszakkal (valószínűleg karhatalmi segítséggel), holmijával egyetemben költöztették el. Tobak László esetleges büntetése további kutatást kíván, de a szolgabíró „*előjárói*” tisztétől megfosztotta, és „*érdemeihez képest méltán megfenyíteni*” javasolta.¹⁸ A példából látható, ha egy eltökélt erkölcsös az 1860-as években kitartóan és megfelelő helyen kereste érdekei érvényesítésének fórumait, akkor a vallási alapú morált még az írott jog fölé tudta juttatni. Az ilyen „*összeállások*” megítélésének változását jelzi, hogy a későbbiekből nem ismert ilyen drasztikus párszétválasztás.

A kivégzett kéj nők esete

A híres-hírhedt somogyi betyárvilág történetének egyik nevezetes epizódja volt a Gelencsér-banda elfogása az 1860-as években. Mindez azért érdekes a vizsgált téma szempontjából, mert a nagy port felvert eset szereplői közt kéjhölgynek nevezettek is voltak. Azt, hogy mi alapján titulálták őket kéjhölgyeknek – nem derül ki az iratokból, egyszerűen a bűnözők szeretői, alkalmi (?) partnerei lehettek. Mindenesetre statáriális ítékezés után tucatnyi személyt végeztek ki – köztük két kéj nőt. Az eljárás során három elítélt büntetését négy, illetve öt év várfogságra enyhítették, huszonnégy főt – köztük hét nőt, akik valószínűleg szintén a bandatagok kedvesei és/vagy bűjtatói voltak – átadtak a polgári hatóságoknak. Az esetről jelentést tevő is megjegyezte, hogy aránytalanul súlyos büntetésnek tartja az úgynevezett kéjhölgyek kivégzését: „*De mégis nem mellőzhetem el sajnálkozásomat kifejezni a felett hogy az őrnagy, kinek kegyelmezési joga a katonai törvények által korlátozva van ugyan – akkor mind a fenn érintett felterjesztésem következtében ezen korlátok tágítottak a közvélemény által – az általános óhaj és a beállott kedvező viszonyok ellenére [...] a főbíró által a legnagyobb bűnösök egyikének tartott (Csorba vagy Simon) 5 évi fogságra kegyelmeztesék midőn Putits Mária és Fritz Juli közönséges kéjhölgyek a rablókkal való kedvtöltés miatt felakasztatnak.*”¹⁹

Az engedélyezett vagy a hatóságok által megtűrt prostitúció kezdetei Kaposvárott

A prostitúció számos formája közül a bordélyházi csak az egyik. A klasszikus bordély a szobákon kívül rendelkezett egy (esetleg több) közösségi helyiséggel, a szalonnal, ahol a vendégek egyéb (például zenés) szórakoztatása történt. Itt a tulajdonos ételek és italok biztosításával további bevételre tehetett szert, bár ezt a státutumok tiltották. (Egy 1907-ben keletkezett soproni adásvételi szerződés egy ottani bordélyház összes berendezését tételesen felsorolja.²⁰ Ilyen jellegű somogyi forrás még nem került elő.)

¹⁸ MNL SML IV. 405. b. 408/1861.

¹⁹ MNL SML IV. 401. b. Somogy vármegye főispánjának általános iratai (a továbbiakban: MNL SML IV. 401. b.), 2657/1865. Köszönöm Berta Gyulának, hogy felhívta a figyelmemet erre az esetre.

²⁰ Güntner Péter: A soproni prostitúció szabályozása és szervezete országos összehasonlításban a századfordulón. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 31–32.

Az első kaposvári bordélyok kialakulása a 19. század közepére tehető. Korábbi források híján egy 1880-ban keletkezett (önmagában is ellentmondásos) jelentésre támaszkodhattam helyük és létrejöttük idejének meghatározásakor. (Ebben a polgármester a felelősséget igyekezett elhárítani magától az áldatlan bordélyügyi helyzet miatt, így adatainak valóságtartalma kérdéses.)

A Zám belly házaspárnak 1850 körül a Toponári (később Fő) utcában a köz kórház melletti második házban volt bordélyháza. Az 1860-as évek elején fiuk, Zám belly Ferenc²¹ vette át az intézmény vezetését, amelyet egy másik, közelben álló épületbe költöztetett.²²

Németh Ignác polgármester²³ úgy tudta, hogy Weisz Johannának²⁴ Kriszt János vagy Lájpczig Jónás²⁵ központi szolgabírák idején először a Hosszú (1880-tól Berzsenyi) utcában volt bordélya. Nem tudni, mikor költözött át a Fő utcában álló kórház melletti házba, majd később egy ehhez közeli épületbe, amelyre 1877-ben bordélyengedélyt is kapott.²⁶ (Más források szerint ebben az évben betiltották.²⁷)

Flesch Fülöp²⁸ bordélyházát nagyjából egy időben nyitotta a Weisz Johanna-félével, szintén Kriszt vagy Lájpczig központi szolgabírák idején a Toponári (később Fő) utcában. Ezt követően a Zám belly-, majd Weisz-féle épületben működött. Ismeretlen időpontban a 60. számú²⁹ – saját tulajdonában álló – házba helyezte át üzletét,³⁰ amely 1872-ben biztosan

Németh Ignác

²¹ Zám belly Ferenc családnevét számos formában írták: Zám bely, Czambelli, Czám bellli stb.

²² MNL SML IV. 405. b. 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.

²³ Németh Ignác (Kaposvár, 1841 – ?) 1878 és 1895 között (1881. augusztus–1883. február közti időszak kivételével) volt a város polgármestere. Az eddigi utolsó adat róla, hogy 1916 nyarán Budapesten bigámia elősegítéséért elítélték. Lásd: Németh Ignác szomorú kálváriája. Somogyvármegye, 1916. augusztus 15. 4.

²⁴ Weisz Johanna nevét számos formában írták: Weiss, Weisz Johánna stb.

²⁵ Leipzig Jónás 1849-ben a Központi járás főszolgabírája, 1860-ban és 1867-ben Lájpczig névalakkal főjegyző, 1868-ban ismét a Központi járás főszolgabírája volt. Kriszt János 1861-ben volt a Központi járás főszolgabírája. Nagy Lajos: Levéltári kis tükör. III. kötet, 886–890. (Kézirat az MNLSML-ban) Tehát ezek alapján nem lehet pontosan datálni a bordélyok legális működésének kezdetét.

²⁶ MNL SML IV. 405. b. 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.

²⁷ MNL SML IV. 405. b. 2715/1877.; 2620/1880. Utóbbi gyűjtőszáma: 1529/1882.

²⁸ Flesch Fülöp sok mindent próbált előtte (vagy mellette). 1861-ben úgy említetik, mint „becsületes német varga”. MNL SML V. 71. Kaposvár rendezett tanácsú város képviselő-testületi üléseinek jegyzőkönyvei (a továbbiakban: MNL SML V. 71.), 587/1861. Neje ekkor tejcsmoki jogért folyamodott. Valószínűleg pénzkölcsönzéssel is foglalkozott. MNL SML V. 71. 655/1861. Egy 1869-es összeírásban pedig mint „főtozó cipész” került a lajstromba. MNL SML IV. 405. b. 2943/1869.

²⁹ A 60. számú ház valószínűleg a Toponári (később Fő) utca kórházzal szembeni oldalán, az Anna kápolnától keletre a negyedik épület volt.

³⁰ MNL SML IV. 405. b. 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.

itt létezett.³¹ Flesch 1873-ban vállalkozását igyekezett kissé beljebb helyezni és a Fő utcában álló 44. számú házban működtetni. Az új hely ellen számosan tiltakoztak,³² de ennek eredményessége még tisztázásra vár.

1880-ban mindhárom kaposvári nyilvánosházat – amelyek a kórház közelében működtek – már évek óta adózó vállalkozásként tartották számon. Sajnos nem ismert, hogy milyen rendőri és városi tanácsi határozatok szabályozták működésüket, mindenesetre a helyi hatóságok ellenőrizték őket, tehát legálisan nyújtották szolgáltatásaikat. Elismert, de csak megtúrt státuszuk volt,³³ (bár utóbbi nem jogi kategória). A három bordélyra vonatkozó iratokat egy alább ismer-tetendő ügy kapcsán felküldték a Belügyminisztériumba és valószínűleg nem kerültek vissza a város irattárába.³⁴

Az érintett települések (főleg Kaposvár és a járási székhelyek), illetve a vármegye vezetői és a rendészeti hatóságok a kéjnök miatt állandóan két malomkö közt őrlődtek. Egyrészt társadalmi igényt elégítettek ki a prostituáltak, másrészt a lakosság egyes csoportjainak ellenszenvével szembesültek, utóbbiaknak az érdekeltek sokszor hangot is adtak.

Az áldatlan kaposvári kéjlegésügyi helyzetet az 1868-as bíróválasztáskor is a helyi vezetés szemére hányták. Nem csak a bordélyházakat, hanem az ilyen céllal működő magánházakat is kárhoztatták, illetve az erkölcsstelenség az utcákon is jelen volt, amelyet a városlakók érdekében meg kellett volna szüntetni.³⁵

Kaposvárott a város illetékesei – bár már évtizedek óta működtek bordélyok – még 1873-ban sem voltak tisztában a kéjházak engedélyezési, működtetési feltételeivel. A helyi hatóság tévesen az ipartörvény alapján járt el ügyükben, azaz valószínűleg csak bejelentési kötelezettség terhelte a bordélyosokat, mint a szabadon gyakorolható ipart általában. Mindez Flesch Fülöp bordélyházának áthelyezése kapcsán derült ki az alispán számára. Csépan Antal utasította Bárány Gusztáv polgármestert,³⁶ hogy törölje ezt a vállalkozást az iparlajstromból. (Ami nem jelentette megszüntetését.)

A prostitúció kezelésének téves kaposvári gyakorlata a felsőbb jogszabályok hiányának következménye is volt. A bordélyházakat közegészségügyi és „*orvosrendőri*” szempontból ezt követően deklaráltak a városi hatóságnak kellett felügyelnie.³⁷

Bárány Gusztáv

³¹ MNL SML IV. 405. b. 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.

³² MNL SML IV. 405. b. 2822/1873.

³³ MNL SML IV. 405. 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.

³⁴ MNL SML IV. 405. b. 7279/1881. Gyűjtőszám: 1529/1882.

³⁵ Roboz [István]: Kaposvári bíróválasztás. Somogy, 1868. január 21. 1.

³⁶ Bárány Gusztáv (? , 1822? – Kaposvár, 1886) 1873 és 1878 között volt a város polgármestere.

³⁷ MNL SML IV. 405. b. 2822/1873.

Tehát ebben az esetben egy további konfliktushelyzet állt elő. A vármegyei felügyelet alá tartozó rendezett tanácsú város bordélyügyi eljárásrendje ütközött a felettes hatóságai által meghatározottaktól, és a megyeszékhelynek meg kellett hajolnia ezek előtt. A valószínűleg addig szokásjogi alapon működő és felügyelt bordélyokat szorosabb kontroll alá kellett vonni.

A prostitúcióval kapcsolatos lényegesebb törvények a dualista korszakban

Az állam igyekezett polgárai, adófizetői egészségével is törődni, és ennek során a prostitúcióra szintén kiterjedt a figyelme. Az 1867–1918 közti korszakban a következő törvények foglalkoztak érintőlegesen a kéjelgésüggyel – vagy a közvélekedésben szorosán, szinte kizárólagosan kéjelgés által terjesztettnek tulajdonított – nemi betegségekkel. Az 1876. évi XIV. tc. *A közegészségügy rendezéséről* XII. fejezetében – amely a *Járványok és ragályok* címet viseli – rendelkezik közvetlenül a bujakór elharapódzása esetén a hatóságok teendőiről, illetőleg a kéjelgési ügyről. A 89. paragrafus a helyi közigazgatási vezetők feladatává tette, hogy a bujakórnak – mint ragályos betegségnek – nagyobb mérvű elterjedése esetén a megfertőződötteket vetessék kényszergyógykezelés alá (hogy mekkora létszámtól vagy aránytól, azt nem közölték). Akinek vagyoni helyzeténél vagy „házi viszonyainál” fogva otthonában nem volt megoldható a kezelése, azt a legközelebbi polgári, sőt ha ez nem lehetséges, akkor katonai (!) kórházban volt kötelező gyógyítani a teljes felépüléséig. A következő paragrafus előírása szerint a kór fokozott előfordulása (szintén nem tudható, szám vagy arány szerint ez mit jelent) esetén államköltségen „szükség-kórházak” voltak felállítandók, főleg olyan vidéken, ahol a rendszeres hatósági óv- és gyógyintézkedések nem vezettek eredményre, azaz a bujakórt nem tudták visszaszorítani, és a közelben nem működött kórház. Ezeket az ideiglenes kórházakat a ragály megszűnte után azonnal fel kellett számolni. A 91. paragrafus szerint, ha a kéjelgési ügy a közegészségügyre vonatkozott, úgy rendelettel volt szabályozandó.³⁸ (Természetesen arra is vonatkozott. Somogyban a vizsgált korszakban mindvégig nagy számban kezelték nemi betegeket, közülük sokakat kórházban. „Szükség-kórház” felállítására nem került sor. Szabályrendeletet pedig 1882-ben és 1914-ben is alkotott a megye törvényhatósági bizottsága, illetve Kaposvár 1909–1911 során.)

Az 1879. évi XL. tc., a *Büntető törvénykönyv a kihágásokról* VII. fejezetében – amely *A közrend és a közszemérem elleni kihágások* címet viseli – a 81. paragrafusban szólt a kéjelgést üzőkről. Egy hónapig terjedő elzárással büntethették azt a kéjnjőt (hogy ki számít annak, azt nem definiálták), aki a hatósági szabályokat nem tartotta be (hogy melyeket, azt szintén nem részletezték).³⁹ Az ilyen kihágási ügyeket – többek között – a közigazgatási hatóság hatáskörébe utalta az 1880. évi XXXVII. tc. 41. paragrafusának 1. pontja.⁴⁰

Az állam igyekezett a rászorulókat segíteni. A jogszabályban meghatározott betegségekben (köztük bujakórban) szenvedők ápolási, szükség esetén utaztatási díjait az 1898. évi XXI. tc. 9. paragrafusa alapján a központi költségvetés állta.⁴¹

³⁸ 1876. évi XIV. törvény-cikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról. Magyar Törvénytár. 1875–1876. évi törvénycikkek. Budapest, 1896, 379.

³⁹ 1879. évi XL. törvény-cikk a kihágásokról. Magyar Törvénytár. 1879–1880. évi törvénycikkek. Budapest, 1896, 204.

⁴⁰ XVII. törvény-cikk a büntető törvénykönyvek életbeléptetéséről. Magyar Törvénytár. 1879–1880. évi törvénycikkek. Budapest, 1896, 325.

⁴¹ 1898. évi XXI. törvénycikk a nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről. Magyar Törvénytár. 1898. évi törvénycikkek. Budapest, 1899, Franklin-Társulat, 115.

A prostitúció legálisan létezhetett, azonban a nők prostituálódásának elősegítését, pontosabban a kerítést az 1908. évi XXXVI. tc. vétségnek minősítette és büntetéssel fenyegette.⁴² Az ide sorolandó leánykereskedést az 1912. évi XLIX.⁴³ és LXII. tc.⁴⁴ is tilalmazta. Súlyos büntetést kockáztatott az 1913. évi XXI. törvénycikkben definiált kéjnök által kitartott személy: hat hónapig terjedhető fogházat és akár ötszáz korona pénzbüntetést kaphatott, aki (akár legális, akár illegális) prostituált jövedelméből élt.⁴⁵ A határrendőrségről szóló 1903. évi törvény⁴⁶ vonatkozó részeit a későbbiekben részletesebben ismertetem.

A bordélyosok mindennapi életét külön nem szabályozták, ám néhány rendelkezés rájuk is vonatkozott. Bár a nyilvánosházak tulajdonosai a polgári társadalom számára szükséges vállalkozásokat működtettek, és általában rendesen fizették adójukat, ennek ellenére bizonyos tekintetben nemkívánatos személynek számítottak. Az már nem fért bele a jogszabályalkotók polgári értékrendjébe a dualista korszak vége felé, hogy a fokozatosan bővülő létszámú országgyűlési választójoggal bírók közt helyet kapjanak. Akkor sem voltak választóképesek, ha velük egy háztartásban élő feleségük nevén működött a nyilvánosház.⁴⁷ A bordélyosok nem tartoztak a kereskedelmi és iparkamarai illeték kivetési lajstromba sem, a földbérlokkal, zenészekkel, bábákkal, orvosokkal stb. együtt.⁴⁸

*A kéjnelgésügy a helyi sajtóban, avagy kéj nők
az újságírók pennáján I.*

Kaposvárott a titkos prostitúció és/vagy az alkalmi légyottok alkalmat teremtő helyszíne sokáig a Sétatér (1925-től Jókai liget) volt. Ezek a sokszor leplezetlen „üzletkötések” vagy „randevúzások” gyakran váltották ki a városi por elől idemenekülő, felüdülni vágyó polgárok nemtetszését. A 19. század második felében történt itteni hatósági intézkedésekről nem kerültek elő adatok, a sajtóban azonban gyakran ostorozták a parkban tapasztalható áldatlan állapotokat.⁴⁹ Kaposvár lakóházas része ekkor még viszonylag kis területet foglalt el, a legális prostitúció szinterei, a bordélyházak aránylag távol estek a Sétatértől, így nem valószínű, hogy onnét jöttek volna kuncafra vadászni a kéj nők.

A *Somogy* című hetilap oldalain számos alkalommal szenteltek teret a nyilvánosan kevésbé tolerált „szabad szerelmi életet” élőkkel kapcsolatos jelenségeknek. Általában elmarasztalóan, esetleg ténszerűen írtak róluk. Ez utóbbi főleg egészségügyi jelentések for-

⁴² 1908. évi XXXVI. törvény-cikk a büntetőtörvénykönyv kiegészítéséről. Magyar Törvénytár. 1908. évi törvénycikkek. Budapest, 1909, Franklin-Társulat, 43–47. §, 878–882.

⁴³ 1912. évi LXII. törvénycikk a leánykereskedés elnyomása végett Párisban létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv beczikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytár. 1912. évi törvénycikkek. Budapest, 1913, Franklin-Társulat, 684–691.

⁴⁴ 1912. évi LII. törvénycikk a teljeskorúak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozólag az 1905. évi július 17-én Hágában kelt nemzetközi egyezmény beczikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytár. 1912. évi törvénycikkek. Budapest, 1913, Franklin-Társulat, 558–569.

⁴⁵ 1913. évi XXI. törvény-cikk a közveszélyes munkakerülőkről. Magyar Törvénytár. 1913. évi törvénycikkek. Budapest, 1914, Franklin-Társulat, 4. § 2. bekezdés, 339–340.

⁴⁶ Az 1903. évi VIII. tc. a határrendőrségről. Magyar Törvénytár, Budapest, 1903, M. Kir. Belügyminisztérium, 89–94.

⁴⁷ Az 1913. évi XIV. törvény-cikk az országgyűlési képviselők választásáról. Magyar Törvénytár. 1913. évi törvénycikkek. Budapest, 1914, Franklin-Társulat, 14. § 5. bekezdés, 180.

⁴⁸ MNL SML XV. 76. Aprónyomatványok gyűjteménye.

⁴⁹ Mit kívánnak Kaposvárott. Zala–Somogyi Közlöny, 1865. október 1. 4.

A Sétatér és környéke 1862-ben

májában kapott helyet az újságban. Dr. Pollák Lajosnak,⁵⁰ a megyeszékhely orvosának próféta hangvételű sorai rendkívül jól jellemzik a korabeli polgári, értelmiségi ethosz és a prostitúció kibékíthetetlen ellentétét.

„És most politikai, valamint társadalmi tekintetben egyaránt fontos kérdéshez érkeztünk: a prostitutio kérdéséhez. A modern Sphinx ez, mely még nem akadt Oedipusára; mely kényelmes kegyetlenséggel szedi áldozatait a lakosság minden rétegéből, s melynek láng szeme előtt a legszentebb elvek is – úgy a szentelt ruha mint profán mez alatt – gyarló emberi értékükre szállnak alá. Vallás és tudomány hiába küzdött e szörnyeteg ellen; szigorú egyházi rendeletek, és komoly congressusi határozatok dacára a prostitutio a civilizált világban mindinkább teret nyert, melyet mai napig is oly szívós kitartással birtokol, hogy csak nemzetközi, és nem nemzeti rendszabályok küzdhetnek meg vele tartós sikerrel...”⁵¹

⁵⁰ Dr. Pollák Lajos 1882-ben változtatta családnevét (fiával együtt) Polányira. MNL SML IV. 405. b. Névváltoztatási kimutatások, 1882. első félv.

⁵¹ Dr. Pollák Lajos: Közegészségügyi viszonyok Kaposváron 1878-ban. Somogy, 1879. január 21. 2.

Ugyanő tárgyilagosan szól egy későbbi írásában. „*A syphilis általában úgy kiterjedése mint hatályára nézve lényeges apadást mutat. 162 az utcán elfogott ismert kéjhölgy közül 65 betegnek találtatott és a kórházba adatott, a többiek szigorúan megintettek és azok, kik nem idevaló illetőségűek és visszaesésben voltak, eltoloncoztattak.*”⁵² A 162 „ismert kéjhölgy” rendkívül magas szám a város lakosságához mérten. Dr. Pollák itt nyilvánvalóan beleértette az alkalmi partnert kereső cselédlányokat is, akik nem „hivatásszerűen” űzték a „legősibb mesterséget”, és egyáltalán nem biztos, hogy ellenszolgáltatásért létesítettek nemi kapcsolatot. Ezt azonban az orvos polgári morálja már kéjelgésnek minősítette. Egyéb megfelelő jogi eszköz hiányában az éjszakai „kujtorgás” szankcionálása tehát a „szigorú megintés” volt. Kizárólag a nem kaposvári illetőségűeket – de őket is csak ismételt „tettenéréskor” – utasították ki a településről. Így csökkentették – a gyakorlatban általában csak rövid időre – a titkos kéjelgést több-kevesebb rendszerességgel folytatók számát.⁵³ Egyébként a cselédnek munkaadója engedélye nélküli kimaradását az 1876. évi XIII. törvénycikk negyvenkettedik paragrafus is tiltotta.⁵⁴

További életképek és konfliktusok az 1882-es somogyi kéjelgésügyi statútum előtti időszakból

A feljelentés (mint a prostitúció történetének egyik gyakori forrása) a vizsgált korszak első évtizedeiben is virágzott. Horváth Alajos szigetvári vasúti hivatalnok 1875-ben egyenesen a Belügyminisztériumnál jelentett fel egy bordélyost és még két személyt, akik szerinte olasz, német és román földre csempésztek nőket. A járásbírói hivatal Szigetvárotnak pedig azzal vádolta meg, hogy igazolvány nélküli nők számára kiutazásra jogosító okmányokat ad ki.⁵⁵ A konfliktus itt alapesetben egy jóérzésű polgár humánus megnyilvánulása és a leánykereskedők üzleti érdeke közt keletkezett. Ennek feloldása a hatóságok feladata lett volna, azaz megakadályozni az egyébként jogilag nem kifogásolható, de az érintettek és az ország számára szegényletes (külföldre irányuló) leánykereskedést. A vélt vagy valós hatósági utazási engedélyek kiadása egy másik ellentétre világít rá: a polgári ethoszba nem fért bele, hogy emberek sorsát hivatalos közegek segítsenek rontani, azaz hogy úti okmányok kiadásával elősegítsék egyesek külföldön való prostituálódását.

Szigetvárotnak az 1870-es években több bordélyház közt lehetett választani. A dolog műfajából adódóan felkeresésük után a látogatók néha nemi betegséget észleltek magukon. Ebből fakadó (ráadásul saját névvel aláírt) feljelentésre azonban csak kevesen ragadtatták magukat. Garay Antal ellenőr különösen balszerencsés kuncaft lehetett, mert alighogy kigyógyult a Burgovics-féle bordélyházban szerzett nyavalyájából, máris újra megfertőződött (szerinte a Spátninak nevezett bordélyban). Az első „vénuzi kórt” még megértéssel fogadta, de a második után már az ellenőrzési rendszert, illetve az azt működtetni hivatott hatóságokat tette felelőssé. A bordélyokat rendszeresen látogató Garay példás büntetésüket

⁵² Dr. Pollák Lajos: Orvosi jelentés 1881-ről. Somogy, 1882. január 24. 1.

⁵³ Halász egy ilyen esetet közöl: a kitoloncoltatott kéjő más cselédkönyvvel azonnal visszatért Keszthelyre. Halász Imre: Keszthelyi „szerelmi szabadfoglalkozásúak” a 19. század második felében. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 80.

⁵⁴ 1876. évi XIII. törvény-cikk a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról. Magyar Törvénytár. 1875–1876. évi törvénycikkek. Budapest, 1896, 351.

⁵⁵ MNL SML IV. 421. a. Szigetvári járás főszolgabírójának közigazgatási iratai (a továbbiakban: MNL SML IV. 421. a.), 4221/1875.

várta el a hatóságoktól, de bezárásukat nem szorgalmazta. Ez a konfliktus tehát a férfi vendégek elégtelennek vélt megóvása miatt keletkezett a kuncsaft, a bordélyosok, illetve a felügyeleti hatóság háromszögében. A későbbi hasonló esetek számának csökkentésére a főszolgabíró utasította a járásorvost a bordélyházi kéjnök heti kétszeri megvizsgálására. (Nem ismert, hogy korábban a helybeli prostituáltak részesültek-e rendszeres orvosi ellenőrzésben, de valószínűleg igen.) Úgy tűnik, hogy Garay nem csak a bordélyokban kereste a „szerelmet”, mert a szerinte őt megfertőző kéjnök egészségesnek találtatott, így másnál kaphatta el a nemi bajt.⁵⁶

Somogy vármegyei kéjnöknek a dualista korszakból származó képi ábrázolása egyelőre nem került elő. Ha a hatóságok valamilyen okból nyomára akartak jutni a látókörükből kikerült prostituáltaknak, akkor személyleírás alapján keresték. Egy ilyen 1866-os körözüvény a biznyság arra, hogy egy nagybajomi korcsmáros üzletében is tevékenykedett kéjleány. A sors a 22 éves pesti illetőségű Szilády Ilkát átlagos külsővel: közepes termettel, fekete hajjal és szemmel, kerek arccal, rendes szájjal, bár kissé hosszú orral áldotta meg. Nem kéjleányi mivolta miatt körözték, hanem mert munkaadójától, Auszterlitz Jánostól hatvanöt osztrák értékű forintnyi adósságot felhalmozva távozott el és egy női ruhát is ellopott tőle.⁵⁷

A kéjnök megítélése a polgári morál szerint nem lehetett pozitív. Kirekesztettségük a szabályrendeletekben is tetten érhető (lásd alább). Más dolog a prostituáltak esetleges (szubjektív) szégyenérzete. Ezt csak nagyon ritkán lehet tetten érni a somogyi írott forrásokban. Egy Budapestre került és ott kéjnöként számon tartott szigetvári cselédlánynál tévedésből felmerült, hogy hazatoncolják. Maga a hírneves Thaisz Elek⁵⁸ fővárosi rendőrfőkapitány küldött a szigetvári főszolgabírónak Molvai Mária ügyében átiratot. A kéjleány családi és lakókörnyezete nagyon rossz néven vehette az ilyen foglalkozást, mert semmi áron nem lett volna hajlandó hazatérni. Nem akarta magát megvetésnek kitenni és anyját is szégyenbe hozni. Eltökélttségében végső megoldásként kilátásba helyezte, hogy elveszejtí magát. Arról nem esett szó, hogy esetleg más foglalkozást fog folytatni.⁵⁹

A nyilvánosházakban alkalmazott prostituáltak az 1870-es években Kaposvár közkórházának közelében igyekeztek fizetővendéget fogni, ugyanis (mint fentebb is szóba került) ekkortájt mind a három bordély itt működött. A nyílt utcáról is próbálták becsábítani az arra sétáló férfiakat, és ez természetesen többeket felháborított.⁶⁰

A leánykereskedelemről I.

A bordélyházak vezetőire számos feladat hárult, köztük megfelelni a kuncsaftok elvárásainak. A nyilvánosházak üzemeltetői a minél hatékonyabb üzletmenet érdekében kivették a részüket a leánykereskedelemből is: új kéjnöket igyekeztek bevonni üzletükbe, illetve „csereáruért”, jutalékért továbbközvetítették őket.

A gyengébbik nem hazai képviselői keresettek voltak a világ számos táján. A nemzetközi leánykereskedelem nagy profitot hozó „üzletág” volt (sőt ma is az). Szuev neve nemcsak 1956-ban kapcsolódott Magyarországhoz: 1870-ben a csatorna megnyitásának ünnepségére nagyobb kontingens „*fehér rabszolga*”, úgynevezett „*hungara*”, főleg magyar honos leány

⁵⁶ MNL SML IV. 421. a. 6749/1876.

⁵⁷ MNL SML IV. 405. b. 1337/1866.

⁵⁸ Thaisz Elek (Pest, 1820 – Velden, 1892) Pest, majd az egyesített főváros rendőrfőkapitánya. Bővebben többek között Hevesi István: Rendőrkapitány a prostitúció élén. Thaisz Elek (1820–1892) életútja. Belvedere, 1995. 1–2. 40–42.

⁵⁹ MNL SML IV. 421. a. 5287/1878.

⁶⁰ MNL SML IV. 405. b. 1529/1882.

került önként vagy kevésbé önként Egyiptom bordélyaiba és háremeibe. Ez volt az úgynevezett „hungara-botrány”.⁶¹ A Közel- és Távol-Keleten kívül Dél-Amerikában is nagy keletje volt a magyar prostituáltaknak. Ezeknek esetleges somogyi száalai nem kerültek még elő. A Belügyminisztérium számos alkalommal küldött figyelmeztető leiratot a törvényhatóságokhoz a kerítők működésének meggátolására. További kutatást igényel, hogy milyen jogszabályok alapján lehetett eljárni ellenük az 1870-es években, mert a kerítést ekkor törvény még nem tiltotta.⁶²

A vizsgált korszakban a leánykereskedelem visszaszorításának kívánalma állandóan napirenden volt. 1889-ben is az újságírók tollára kívánczolt, tehát a „példás” polgári életet élők, még ha távolról is, de találkozhattak a jelenséggel. „*A serdülnő lányokat, az ártatlanságot törbe ejtik a nagy városok bűnbarlangjaiban, s mint a ködmeny[nyel] és csizmával a vásáron, kereskednek vele dél és kelet felé; a vad arcátlanság tanyát üt a civilizáció központjain és rabszolga-kereskedést űz a szemérem[mel] és erkölcsökkel!*”⁶³ A gyakori figyelmeztetéseken kívül azonban a 19. században még nem léptek fel ellene kellő eréllyel és jogszabályokkal.

Kéjgeltségügyi konfliktushelyzet egy főorvos házánál

„Írásban Osztrák–Magyar Monarchia volt az állam neve, emlegetni viszont mindig csak így emlegették: Ausztria; vagyis azon a néven, melyről ünnepélyes uralkodói esküvel lemondott, megtartotta viszont minden érzelmi természetű dologban, bizonyítva, hogy az érzelmek legalább annyira fontosak, mint az államjog, s hogy az előírások nem merítik ki az élet tényleges gyakorlatát. Alkotmánya szerint liberális volt az ország, de klerikális szellemben kormányozták. Klerikális szellemű volt a kormányzat, de szabadelvű az élet. A törvény előtt minden polgár egyenlőnek számított, de nem mindenki számított polgárnak.”⁶⁴

Dr. Szigeti János, Somogy vármegye kaposvári közkórházának igazgató-főorvosa 1878 júniusában személyes és hivatali okokból indítatva fojtott indulatokkal terhes levelet fogalmazott az alispánnak. Felpanaszolta, hogy már családi békéjét és betegek gyógyulását is veszélyeztetik a lakása és munkahelye közelében működő bordélyházak kéjnéi. Egyik este kislánya játék közben, mintegy mellékesen kérdezte tőle: „*mi az a g[e]schäft leány*”, kislánya pedig azt tudakolta „*miért van azoknak az arca úgy kipirosítva, miért olyan rövid a ruhájuk, 's miért szólítanak meg minden legényt?*” Ekkor telt be a főorvos úrnál a pohár: nem elég a füllesztő, mondhatni buja nyári forróság az álmos-poros kisvárosban, nem elég a betegek jelentős részét kitevő bujakórosokkal való törődés, most már otthonába is behatoltak, gyermekei fantáziáját is megmozgatták a „legősibb mesterséget” űzők túrhetetlen megnyilvánulásai. Kórházi főorvosként és családapaként hívta fel az alispán figyelmét azokra a konfliktushelyzetekre, amelyeket lakó- és munkahelyi környezetében a bordélyházi kéjnök váltottak ki. Ebben az időben mindhárom kaposvári nyilvánosház még mindig a kórház szomszédságában működött: tőle a második és a negyedik, valamint a vele majdnem szemben

⁶¹ Forrai Judit: Részletek a magyar leánykereskedelem és prostitúció történetéből. Egészségnevelés, 1991. március–április, 83. Továbbá Kemény Gyula: Hungara. Budapest, 1903.

⁶² MNL SML IV. 405. b. 5450/1873.

⁶³ Roboz István: Az erkölcsstelség. Somogy 1889. január 8. 1.

⁶⁴ Musil, Robert: A tulajdonságok nélküli ember. Budapest, 1977, I. kötet, 42.

lévő épületben. Dr. Szigeti leplezetlen undorral említette ezeket vállalkozásokat, elismerve társadalmi szükségességüket. Csak azt szerette volna elérni, hogy mellék- vagy félreeső utcákba kerüljenek át a nyilvánosházak, mert akkori helyükön szinte mindennap megbotránkozást keltettek a magukat kínáló prostituáltak.⁶⁵

(Egyébként a Belügyminisztérium – észlelve a prostitúcióból adódó konfliktusok sokasodását – már 1878 áprilisában felszólított minden főispánt, hogy mutasson be a kéjelgésügyet szabályozó tervezetet. Ezzel együtt küldött egy négy fejezetből, összesen harmincnégy paragrafusból álló *A kéjelgés felett gyakorlandó rendőri felügyelet tárgyában* született szabályrendelet-tervezetet, valamint egy hét paragrafusból álló utasítást. Mellékelte még egy tizennégy pontot tartalmazó kérdőívet is, amelyekre konkrét válaszokat vártak. Ez a minisztériumi ajánlás csak részben használta fel 1867-es pesti, 1878-ban már fővárosi, módosított rendeletet. Somogyban rögtön

össze is ült a megyei közegészségügyi bizottság és megbízta dr. Szigeti János közkórházi igazgatót, hogy elnökletével egy általa összeállított bizottságot alakítson.⁶⁶ Működéséről még nem kerültek elő dokumentumok.)

A köztisztelőben álló főorvos beadványa, amelyet azzal is nyomatékosabbá kívánt tenni, hogy a levele fejlécére ráírta: „*Somogy megye közkórháza*” (mintegy hivatali jelleget adva ezzel panaszának), két hét múlva került Csépan Antal alispán elé, aki azonnal elrendelte, hogy Németh Ignác polgármester intézkedjék a bordélyoknak félreesőbb utcákba való áthelyeztetéséről. (Kaposvár keleti beépített része egyébként ezekben az évtizedekben még nem sokkal terjedt túl a kórház épületén, tehát az épített környezet külvárosi része volt.) Az alispán az ügy elintéződéséig is kérte, hogy a polgármester tiltsa el a kéjnöknek a bordélyablakokban és -ajtókban, illetve a közterületen való megjelenését. Javasolta, hogy szabályszegés esetén első alkalommal száz forintig terjedő pénzbírsággal sújtsák a bordélyosokat, másodsorra pedig vegyék el engedélyüket, tehát nem a konfliktusokat okozó kéjnököt, hanem munkaadójukat látták célszerűnek büntetni.⁶⁷ A források szerint ezután majdnem egy teljes évig nem történt semmi érdemleges az ügyben. (Többek között az örömtanyák engedélyeit keresték a város irattárában.) Ekkor hallgatták ki a bordélyosokat, név szerint: Zám belly Ferencet, Flesch Fülöpöt és Weisz Johannát. A bordélyházak tulajdonosai tagadták, „*hogy a kéjnök az utcán járnának, vagy kiállnának, s közbotránkodásokat okoznának, mert mióta a rendelet kiadatott még ablakaikat is szorosan*

Dr. Szigeti János

⁶⁵ MNL SML IV. 405. b. 1529/1882.

⁶⁶ MNL SML IV. 401. b. Somogy vármegye főispánjának általános iratai (a továbbiakban: MNL SML IV. 401. b.), 61/1878.

⁶⁷ MNL SML IV. 405. b. 4918/1878. Gyűjtőszám: 1529/1882.

elfüggönyözve tartják, s erre magukat a jövőre nézve is kötelezik. Meg-jegyzik továbbá miszerint a v.[árosi] tanács által nekik az engedély ezen saját házaikban kiküldött comissio előleges vizsgálata s a szomszédok meghallgatása után engedélyeztetett csak, ők a városnak tetemes adót fizetnek üzletük után, így ha üzletük más helyre tétetnék által, azt tovább fenn nem tarthatnák; hivatkoznak a más nagyobb városi szokásokra, hol a bordélyházak mindenütt a város közepén vannak, s a rend szigorú megtartása mellett ott meg is tűretnek...”. A bordélyosok azt a valós veszélyt is felhozták érvként, ha üzleteik külsőbb részre kerülnének, úgy „az oda járó urak még a kiraboltatásnak is ki lennének téve”, mivel a nyilvánosházak este, illetőleg éjjel vannak nyitva. Polgári, tulajdonosi öntudatukban megtámadottnak érezték magukat, amikor taglalták: „de a tulajdoni jog is sértve volna az áthelyezés által, a mennyiben ők mintegy kényszerítve lennének házaik el-hagyására; hivatkoznak a hosszú évek gyakorlatára, nevezetesen a bordélyházak már évtizedek óta itt tartatnak, a nélkül, hogy valaki által e tekintetben panaszt tétetett volna.”⁶⁸ (Pedig e tekintetben is volt már tiltakozás: 1873-ban Szokolay Károly és érdektársai protestáltak az alispánnál Kaposvár rendezett tanácsú város mint iparhatóság azon határozata ellen, mely engedélyezte, hogy Flesch Fülöp a város félreeső részéről áthelyezze belsőbb helyre bordélyházát. Az alispán a panasztevőknek adott igazat és felhívta Bárány Gusztáv polgármesteren keresztül a városi tanács figyelmét, hogy csak külső részen tűrje meg Flesch Fülöp kéjtanyáját, mert más városokban is csak félreeső helyeken működhetnek a bordélyházak, „hol botrányra kevésbé szolgálnak okot”.⁶⁹ Tehát a megyei közigazgatás vezetője csak a „jóravaló” polgárok látóköréből akarta kivonni az állandó problémaforrásokat.)

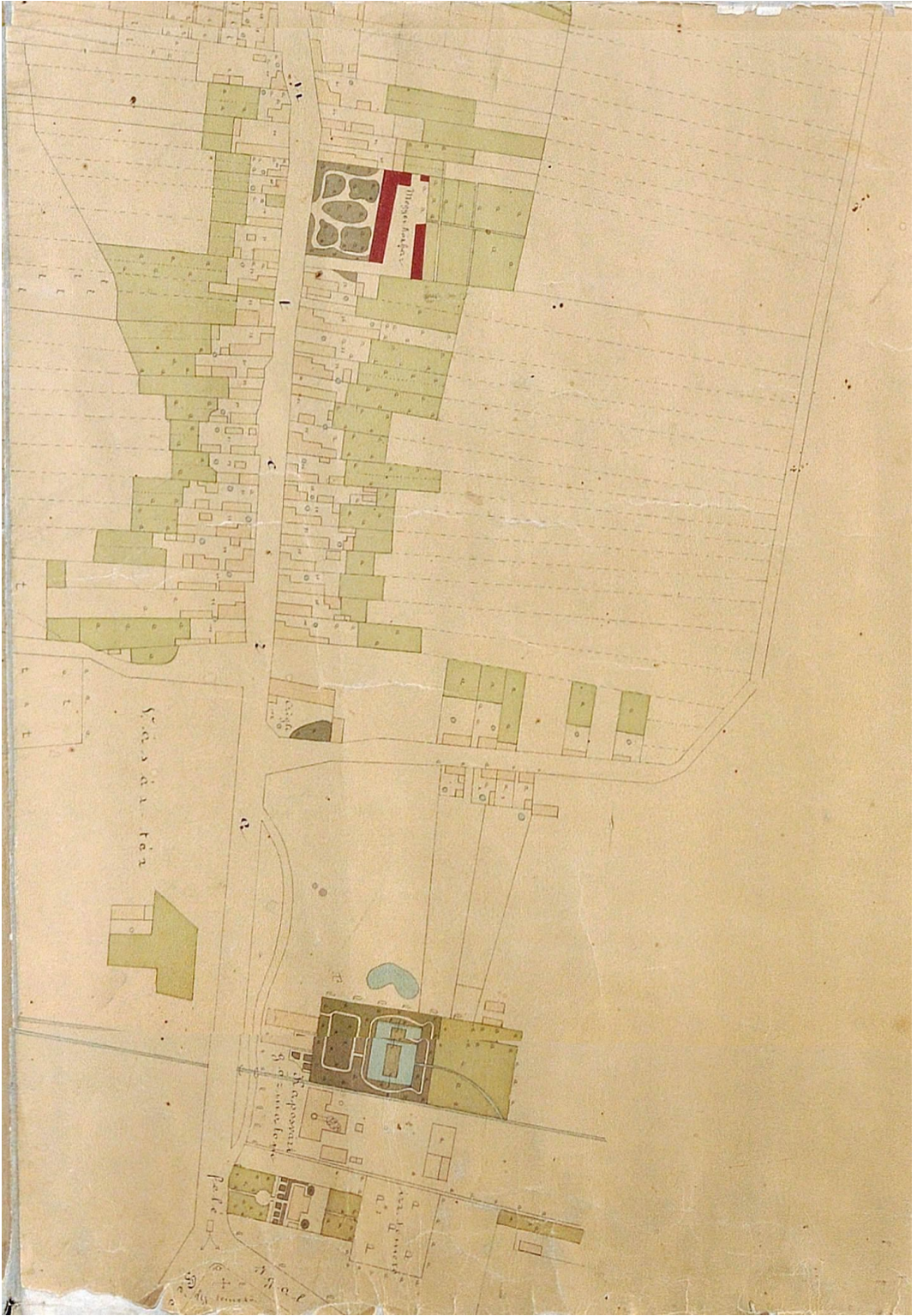
A városi tanács a bordélyosokat 1879. június elején (is?) meghallgatta, tehát előadhatták esetleges védekezésüket, de ez sajnos nem ismert. (A kifogásolható viselkedésű kéjnök az ügy során nem lettek „jogalanynok”, az iratokban még a nevükkel sem találkozni.) A város vezetéstestülete június 21-én olyan határozatot hozott, amellyel rendezni vélte a főorvos által jelzett panaszokat. Megszabták a három bordélyosnak: ne engedjék az üzletükben dolgozó nőknek, hogy botrányokat idézzenek elő. A kéjnököt az utcára sem engedhették ki, legalábbis munkaidőben. A bordélyház ablakain kinézhetek ugyan, de „kihívólag”, azaz kuncsaftszerzés céljából nem (hogy ezt hogyan lehet megítélni, arról nem rendelkeztek). Kategorikusan megtiltották, hogy a prostituáltak bárkit megszólítani merészeljenek, és az éjfélig engedélyezett zongorázáson kívül minden más zenélést mellőzni kellett.

Csépán Antal

⁶⁸ MNL SML IV. 405. b. 1529/1882.

⁶⁹ MNL SML IV. 405. b. 2822/1873. A soproni városi tanács 1874-ben a somogyi alispánnal ellentétes álláspontot képviselt és a városközpontot látta előnyös helynek bordélyház üzemeltetésére. Lásd Güntner Péter: A soproni prostitúció szabályozása és szerkezete országos összehasonlításban a századfordulón. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 36.

A kaposvári központi kórház és környéke 1875 körül

A határozat szankcióként első ízben száz forintig terjedő bírsággal fenyegette a vállalkozókat, ismétlődés esetén pedig engedélyük megvonásával kellett számolniuk. A kéjnékről mint potenciális elkövetőkről egyáltalán nem esett szó. A bordélyházak áthelyezését „*alapos ok hiányában*” dr. Szigeti kérése ellenére nem rendelték el, miután az engedélyt az adott helyekre adták ki. (Említést érdemel, hogy továbbra is iparengedélynek nevezték.) Utasították Gundy Gyula rendőrkapitányt a bordélyok szigorú felügyeletére, és az észlelt kihágást haladéktalanul jelentenie kellett a polgármesteri hivatal felé.⁷⁰ A skandalumnak tehát meglehetősen enyhe következményei lettek, a nyilvánosházak az 1880-as években továbbra is Kaposvár vigalmi életéhez tartoztak.

1879. szeptember 10-én Csépan Antal alispán ismételten kérte Kaposvár polgármesterétől a bordélyházak engedélyezési iratait, de ezeknek továbbra sem találták nyomát a hivatal nyilvántartásaiban. A polgármester azzal védekezett, hogy azok még abban az időben keletkeztek, amikor a járási szolgabíróhoz tartoztak az ilyen ügyek, így az iratok nincsenek a városnál. Tehát a bordélyházak vezetői, csakúgy, mint a hivatal emberei továbbra sem tudták felmutatni az üzletek engedélyeit! Ennek ellenére a kéjházak az egész ellenük folyó eljárás alatt, és utána is szinte zavartalanul tovább működtek. Érdekes módon hasonló érvekkel védekeztek az alispán előtt a polgármester és a kéjnőtartók, amikor hangsúlyozták: a bordélyházak tulajdonosai tetemes adót fizetnek jövedelmük után a városnak. (Mértékéről még nem kerültek elő adatok.) Arra vonatkozóan, hogy mennyire virágzott ekkoriban a megyeszékhelyen a polgármester által a működésükből levezetve *de jure*-nek minősített bordélyházi üzlet, szintén nem kerültek elő források.⁷¹

Szabó Kálmán

Hamarosan megbuktatták Németh Ignác polgármestert.⁷² 1881. december 20-án a bordélyházakra vonatkozó ügyirat alispáni irodai jelentése egyik lapjának hátoldalára a hivatal vezetője figyelmeztetésül ráírta Szabó Kálmánnak, Kaposvár új polgármesterének:⁷³ a „*kaposvári bordélyház-tulajdonosok ellen fennforgó ügyben t. uraságod hivatalbeli elődét több rendbeli adatok beszerzésére utasítottam, mely rendeletnek nem teljesítése szinte egyik vádpontja volt a Németh Ignác-féle fegyelmi ügyben*”.⁷⁴ Az alapesetben kéjelgésügyi konfliktus így egy hivatali eljárásban is problémaforrás lett.

Mint fentebb szó esett róla, Kaposvárott az alispán 1873-ban tisztázta, hogy a bordélyház üzemeltetése nem szabadon gyakorolható ipar, és nem tartozik az ipartörvény hatálya alá. Bevett dolognak számított, ha korcsmában, fogadóban stb. egy-két fő- vagy mellékfoglalkozású titkos vagy bejelentett kéjné is tevékenykedett. Ezekkel addig általában nem

⁷⁰ MNL SML IV. 405. b. 7279/1881. Gyűjtőszám: 1529/1882.

⁷¹ MNL SML IV. 405. b. 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.

⁷² Németh Ignác 1881. július végén mondott le. Lásd: Németh Ignác... Somogy, 1881. július 31. 2.

⁷³ Szabó Kálmán (? , 1839? – Kaposvár, 1923. május 13.) 1881. augusztus 10-től 1883. február 3-ig volt Kaposvár polgármestere.

⁷⁴ MNL SML IV. 405. b. 7279/1881. Gyűjtőszám: 1529/1882.

gyűlt meg a hatóságok baja, míg nem terjesztettek nemi betegséget, illetve életvitelükkel nem szolgáltatottak okot feljelentésre. Előbbi a kuncsaftok vagy az orvosok, utóbbit gyakran a „tisztos polgárok” tették meg. A prostituáltak működését ráadásul alkalomadtán a legális vagy illegális konkurencia is nehezítette.

Győrben a rászoruló, szociálisan hátrányos helyzetű vállalkozók, például a gyermeküket egyedül nevelő anyák, a „*kivénhedt matrónák*” és a „*nyomorgó öregurak*” nyithattak elsősorban bordélyházat.⁷⁵ Somogyban ilyen jellegű (sőt semmilyen) megkülönböztetésről nem kerültek elő dokumentumok.

Kuncsaftok és a lankadó hadipotenciál I.

A kéjnök szolgáltatásaiért fizetők jelentős részét a dualista korszakban a megyeszékhelyen állomásozó császári és királyi Albrecht főherceg nevét viselő 44. gyalogezred tartalékpáncsnoksága alá tartozók tették ki. Ez a sűrű és *elmélyült* kapcsolattartás negatívan hatott a hadipotenciálra is. A helyi páncsnokok számos alkalommal szorgalmazták a város vezetésénél, hogy a bujakór hordozói ellen szigorúbban lépjenek fel. A rendőrség munkáját is kifogásolták, illetve tényként állították be, hogy az „*erkölcsi romlásnak indoka [a] női cselédségnek éji időbeni*” és vasárnapi szabadidős szerelmi tevékenysége.⁷⁶ A páncsnok tehát nem a bordélyokban dolgozó kéjnök, hanem az úgynevezett „szabad személyek” vagy „kujtorgók”, valamint az ezek működését meggátolni képtelen helyi rendőrség ellen kelt ki.

Ha a katonák közül valaki nemi betegséget kapott és orvosi kezelésre szorult, akkor saját maga vagy felettesei próbálták kideríteni a betegség átadójának személyét. 1877-ben egy Müller István nevű szakaszvezető is elkapta a „vénuszi kórt”. Már rég nem volt Kaposvárott, amikor ügye lezárult. Bizonyítást nyert, hogy a Weisz Johannánál dolgozó Horváth Annától kapta el a „bujasenyvet”. A bordély tulajdonosnője azzal védekezett, hogy Horváth nála nem mint kéjnök, hanem mint cseléd volt alkalmazva, akinek magánéletéhez semmi köze nincs. Ellenkezőjét a hatóságok nem tudták bizonyítani, így Weiszt ezért nem is marasztalták el.⁷⁷ Az ilyen jellegű bújtatott, fedett prostitúciót a későbbi (alább részletesen ismertető) rendeletek igyekeztek tiltani.

A statisztikák diszkrét baja

A prostitúciónak a hivatalos fórumokon való elhallgatását, esetleg kötelező becsmérlését az 1881. évi népszámlálás kötete kivételként törli meg. A jelenlévő népesség foglalkozását kategorizáló fejezet VII. szekciójában – mely a *Különféle foglalkozásúak* elnevezést kapta – nyert besorolást a bordélyház-tulajdonos és a kéjhölgy mint jövedelemszerző tevékenység. Igaz, csak olyan alacsony társadalmi presztízzsel bíró foglalkozások után vannak feltüntetve, mint a közszolga, házi cseléd, napszámos vagy a háztartásnál foglalkozók, és csak a fogságban lévöket (azaz elítélteket) előzik meg a besorolásban. Az adatfelvétel körülményeit nem sikerült feltárni a somogyi forrásokban.

⁷⁵ Bana József: A bordélyházak kialakulása Győr városában. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 16.

⁷⁶ MNL SML IV. 405. b. 4324/1872.

⁷⁷ MNL SML IV. 405. b. 2715/1877.

Az 1881. évi népszámlálás Magyarországon 2459 kéjntőt talált, Somogyban összesen tízet. (Baranyában hét, Pécssett negyvenkilenc, Tolna megyében negyvenhárom, Zalában huszonöt, Budapesten 583 találtatott a hivatalos statisztika szerint.) A bordélyház-tulajdonos mint foglalkozás rovatba országosan százhuszonnyolc fő került, közülük hatvannyolc volt a férfi és hatvan a nő. Somogyban két nőt és egy férfit regisztráltak bordélyház-tulajdonosként.⁷⁸ (Baranyában, Pécssett, Zalában⁷⁹ nem említenek ilyen foglalkozásút, Tolnában is csak nemenként egyet-egyét.)⁸⁰ Nyilvánvaló, hogy csak a legálisan működő bordélyházak regisztrált kéjntői kerültek az összeírók látókörébe. A somogyi adatok azt mutatják, hogy itt csak a kaposvári adatok szerepelnek. Feltételezem (akár országos szinten is), hogy kizárólag a városi jogállású települések legális nyilvánosházait és kéjntőit mutatják ezen adatok. Somogyban csak egyetlen város volt: Kaposvár. A megye községi jogállású járási székhelyeinek némelyikén (vagy mindegyikén?) szintén működtek bordélyok, azonban azok adatai nem kerültek be a kötetbe. Egyéb prostitúciós formákat üzők, akik nem fértek be az elfogadott normákba – titkosak vagy féltitkosak voltak, és minden valószínűség szerint számuk sokszorososa a hivatalosan összeírtaknak – különféle foglalkozásokba soroltattak (eltartott, pincérnő, cseléd stb.). Ezzel a társadalom lelkiismerete megnyugtatót nyerhetett: csak kevesebb, mint kétezer-ötszáz prostituált van Magyarországon. Ez az össznépességnek (13 749 603 fő) egészen elenyésző aránya volt.

Az 1882-es somogyi prostitúciós státútum közvetlen előzményei

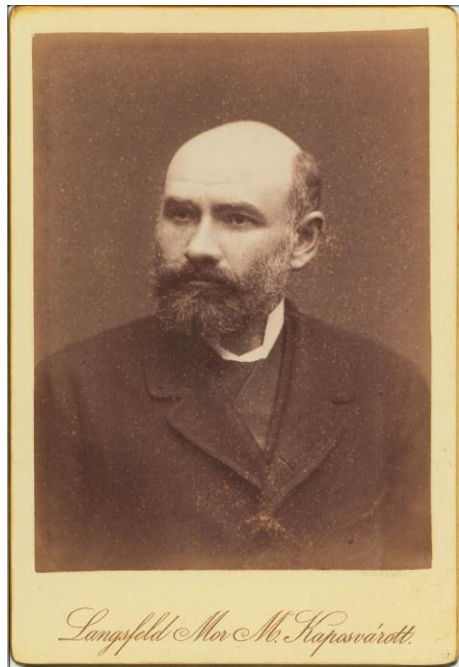
Berta Gábor nagyatádi korcsmáros 1880-as évek eleji esete a civil kurázi és a jogszabályok hiányosságainak kiváló példája. Egy egészen kis konfliktusból jelentős somogyi jogszabályi fejlődés lett. Flesch Fülöpné (született Leipnik Anna) valószínűleg 1880-ban kapott kéjntőtartási engedélyt Nagyatádon és rendszeresen adózott is utána. (Hogy ez tényleges bordélyházat jelentett-e, az nem derül ki a forrásból, de nagyon valószínű.) Fleschné nem elég jól mérhette fel vállalkozásának társadalmi környezetét, mert a kuncsaftok egy jelentős része továbbra is a korcsmákban és egyéb hasonló helyeken pincérnőként, szolgálóként, szakácsnőként foglalkoztatottaknál kereste a megvásárolható „szerelmet”, így üzlete nem igazán jövedelmezett. 1880 novemberében általánosságban jelentette fel a nagyatádi titkos prostitúciónak teret adó helyeket. Jelezte: ha a hatóság eltúri az egyébként nemi betegségeket is terjesztő titkos kéjntők tevékenységét, úgy az ő üzletének vége, így kérte az inkriminált nők eltávolítását a községből. A járási szolgabíró, Tallián Gyula alapvetően respektálta Fleschné kérelmét, és elrendelte a „szabad személyek” nagyatádi korcsmáknál és fogadóknál való alkalmazásának eltiltását. Tallián szolgabíró azt is elvárta, ha ezt követően korcsmai prostituáltakról lenne valakinek információja, azt közöljék hivatalával. Utóbbi fel-

⁷⁸ Az eddigi adatok szerint a három (valószínűleg kaposvári) bordélyház tulajdonosa Flesch Fülöp, Weisz Johanna és Zambelly Ferenc volt. Két női tulajdonost említ a népszámlálás Somogyban: talán a Flesch-féle bordély a felesége nevében működött.

⁷⁹ Halász Imre nyilvánvaló tévedésnek tartja a népszámlálásban található zalai adatokat. Halász Imre: Keszthelyi „szerelmi szabadfoglalkozásúak” a 19. század második felében. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 76.

⁸⁰ A Magyar Korona Országgaiban az 1881. év elején végrehajtott népszámlálás eredményei. Budapest, 1882, I. kötet, 743–755.

hívásnak Fleschné rövidesen eleget is tett, és kéjnévtartás miatt feljelentett négy helybelit, akiknél egy-egy „szabad személy” volt alkalmazásban.⁸¹ Egyikük elismerte, hogy korábban kéjné volt ugyanazon a helyen. A bordélyos panaszát az érintettek meghallgatása után a szolgabíró elutasította, mert nem nyert beigazolást a titkos kéjnelgés. Tallián Gyula azonban a négy nő ellen erkölcsstelen életmódjuk miatt eljárást helyezett kilátásba és munkaadóikkal szemben üzleti profiljuk túllépése miatt szándékozott fellépni. Berta Gábor korcsmárost Mahon Ilona miatt jelentette fel Fleschné, de mint alább olvasható, végül egy másik alkalmazottja miatt marasztaltatott el.⁸² A szolgabíró 1881 februárjában első fokon ötven forint bírságra ítélte Berta Gábort iparkihágásért, mivel engedély nélkül alkalmazta Orloff Lina kéjleányt. A másodfokon eljáró alispán a büntetés összegét helyben hagyta (bár közben a korcsmáros fellebbezése foly-

Tallián Gyula

tán Tallián húsz forintra mérsékelte volna a büntetést⁸³), de leszögezte, hogy a szolgabíró a szóban forgó ügyet tévesen minősítette iparkihágásnak, mert a prostitúció nem szabadon gyakorolható ipar, hanem engedélyköteles és hatósági felügyeletet igényel (lásd feljebb a kaposvári eseteket). Berta korcsmáros nem nyugodott bele az alispán ítéletébe sem, így már a Belügyminisztériumban is foglalkoztak panaszával. Mivel Somogy vármegye nem tudott 1881 júniusában Prónay József államtitkár felszólítására bordély- vagy kéjnelgésügyi szabályrendeletet bemutatni, amely alapján Bertát meg lehetett volna büntetni, így a minisztériumi főhivatalnok mindkét fokú ítéletet megsemmisítette, tehát gyakorlatilag a bátor korcsmárosnak adott igazat. Prónay államtitkár, hogy az alsóbb fokú hatóságok tekintélye kevésbé csorbuljon, huszonöt forintra mégis megbüntette Berta Gábort, mert a nála alkalmazásban lévő Orloff Lina kéjleánynak nem volt cselédkönyve. Az államtitkár felszólította Somogy vármegyét, hogy a hasonló esetek elkerülése érdekében mielőbb alkosson a bordélyügy szabályozására szabályrendeletet. Tehát valószínű, hogy ez a hivatali fiaskó (amely az 1881. augusztus 15-ei Prónay-féle levéllel zárult) mozdította ki Somogyban a kéjnelgésügy rendezésének elakadni látszó szekerét a holtpontról.⁸⁴

Csépán Antal alispán körlevélben fordult más vármegyék alispánjaihoz: kérte, ha nekik van kéjnelgési vagy bordélyügyi státútumuk, akkor azt haladéktalanul küldjék meg hivatalába. Az iratcsomóban négy vármegye válasza található, melyek közül Fejér, Pest-Pilis-

⁸¹ MNL SML IV. 405. b. 5259/1880. Flesch Fülöpné feljelentése 1881. január 3.

⁸² MNL SML IV. 405. b. 5259/1880. 1881. január 5-i jegyzőkönyv.

⁸³ MNL SML IV. 405. b. (?)/1881. Gyűjtőszám: 25150/1921.

⁸⁴ MNL SML IV. 405. b. 159/1881. Gyűjtőszám: 25150/1921. Az 1870: XIII. tc. 70. §-a alapján rótt ki huszonöt forint bírságot vagy nem teljesítés esetén öt napi elzárást az államtitkár.

Solt-Kiskun, Zemplén arról értesítette Csépan alispánt, hogy náluk ilyen szabályrendelet nincs. Bihar vármegye tervezete ekkor éppen a Belügyminisztériumban volt.⁸⁵ Az alispán ezen kívül felszólította a megyében élő, az ügyben hivataluknál fogva közvetlenül érintettek is szabályrendelet-tervezet kidolgozására.⁸⁶ Közülük hat tervezet-készítő munkája maradt fenn, amelyek nagyon eltérő tartalmúak és terjedelműek.

Statútum-tervezetek

„Summa lex salus rei publicae esto» – lehetne ez esetben is a leghelyesebb alapelv, melyet kalauzul felfogadva a prostitutio kérdésének sikeres megoldásához juthatánk.”⁸⁷

Fenyősy Ödön szigetvári szolgabíró négyoldalas tervezete jórészt átírta az 1867-es pestinek, de megtalálható benne néhány saját gondolata is, igaz ezek nem sok sikert arattak. Az 1878-as belügyminisztériumi tervezetből (lásd feljebb) vehette többek között azt, hogy a kéjházak két kategóriáját állította fel: „a) a tulajdonképpeni kéjházak, melyekben a kéjnők laknak vagyis állandóan tartózkodnak. b) légyott házak, melyekben a kéjnők különben saját házzal bírnak, ideiglenesen megjelennek”⁸⁸ Javaslatának b) pontja sem került bele az 1882-es somogyi statútumba, mely csak bordélyházakban (Fenyősynél: kéjházakban) engedélyezte a kéjelgést.

Gosztonyi Lajos a Kaposvári járás szolgabírája lakonikus tömörséggel intézte el feljebbvalója utasítását: mindössze tizenöt sort szentelt a bordélyügy rendezésének (melyet levelében következetesen „dorbély”-nak említ, mintegy a dorbézolásból eredeztetve). Szerinte bordélyházat nyitni csak szolgabírói engedéllyel lehessen. Ha engedély nélkül működne az intézmény, akkor az üzlettulajdonos ötven forintra büntettség, és amíg a megfelelő jogosítványokat ki nem váltja, addig minden újabb büntetés összege az előző kétszerese legyen (!).

Fenyősy Ödön

⁸⁵ MNL SML IV. 405. b. 116/1881. Gyűjtőszám: 25150/1921. Az iratcsomó tartalmazza egy új Somogy vármegyei „Kéjelgési (prostitutio) szabályrendelet” 1914. évi előkészületi munkáit is. Ekkor a vármegyék többsége megküldte a saját prostitúciós statútumát. Ezekből csak a 19. századikat említem. Torontál: 1884, Abaúj-Torna: 1885, Jász-Nagykun-Szolnok: 1885, Pest-Pilis-Solt-Kiskun: 1887, Nyitra: 1890, Trencsén: 1892, Ugocsa: 1893, Szatmár: 1894, Hunyad: 1895, Győr: 1896, Máramaros: 1896, Szepes: 1897, Vas: 1897, Zala: 1898, Alsó-Fehér: 1899, Zemplén: 1900. A vármegyei szabályrendeletek sorában a somogyi az 1882-es megjelenésével az elsők között van. Annak igazolása, hogy esetleg a legelső lenne, további kutatást igényel.

⁸⁶ A tervezet készítésére felszólító leveleket 1881. december 26-án küldte ki az alispán.

⁸⁷ MNL SML IV. 405. b. 25150/1921. Az aktában található a szabályrendelet-tervezetek – köztük az itt idézett dr. Pollák Lajosé is. Ennek első sorait választottam itt mottónak. Az idézetben belüli idézet fordítása: Minden törvény legyen a köztársaság üd vére.

⁸⁸ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

Gosztonyi Lajos

Horváth Gábor

A kéjhölgyeket hetente kétszer vizsgálja meg a járási orvos. Rendészeti intézkedéseket pedig csak a „kóborló nőkön” foganatosítsanak a hatóságok, tehát szerinte is legálisan kell a bordélyházakat működtetni.⁸⁹

Horváth Gábor, a Tabi járás szolgabírája paragrafusait nem rendszerezte, mert azt egy nagyobb szabású bizottság feladatának tartotta. Valószínűleg ő is ismerte az 1867-es pesti szabályrendeletet, de abból csak keveset vett át, és úgy tűnik, saját kútfőből is merített, ami nem vált munkája javára.⁹⁰ Harmincegy paragrafusból álló írását mégis dicsérte dr. Szigeti János, akinek a tervezete fogadtatott végül is el Somogy Vármegye Törvényhatósági Bizottsága, majd a Belügyminisztérium által.⁹¹

Dr. Németh Károly vármegyei tiszti főorvos, ismerve a fővárosi statútumot, annak közrendészeti vonatkozásait teljes egészében elfogadni ajánlotta, de felhívta a figyelmet arra, hogy az engedélyezés könnyű volta miatt nehogy „mit főképp kerülnünk kell; – iparaggá fadjuljon” (ti. a bordélytulajdonosé és a kéjné). „Orvos-rendőri” okokból bordélyházakat csak félreeső helyen engedett volna működni, és nézete szerint a tulajdonosnőnek legalább 40-50 évesnek kellene lennie. Kéjné – aki legalább tizenhat éves legyen – településenként kettő működhetne, mondván, ennyi elegendő, de nem fejtette ki ezt mire alapozta. Hogy ezt Kaposvárra is értette-e, arról szintén nem tudni. A további három javaslata lényegében bekerült az 1882-ben elfogadott szabályrendeletbe, így ezekre külön nem térek ki.⁹²

⁸⁹ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹⁰ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹¹ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹² MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

Dr. Pollák Lajos kaposvári orvos tervezetét Szabó Kálmán polgármester a város saját javaslatként nyújtotta be. A városi orvos prostitúciót végtelenül elítélő véleményével a helyi sajtóban többször is találkozhatunk. Szabályrendelet-tervezete bevezetőjében is dörgedelmes megállapításait olvashatjuk: „*hogy a prostitutio lényegével hatásos eredmény reményében szembeszállhassunk, kénytelenek leszünk számtalan elszórt gyökérfonalait, a kihívó gonoszság és a titkon garázdálkodó vétek undok pocsolójából kirántani...*”. Tizenegy terjedelmes pontba szedett tervezete főleg orvosi szempontokat vett figyelembe. Nem jogászai megközelítése azt eredményezte, hogy munkája kevés befolyást gyakorolt a megyei rendelet végső változatára. A bordélyházi viszonyokkal foglalkozó tizenegy bekezdésen kívül egy hét részre tagolt fejezetet szentelt a titkos prostitúciónak. A helyzetet ismerve írt az engedély nélkül kéjelgőkkel szemben alkalmazandó rendszabályokról. Az általa „*fajtalan iparűzésbe süllyedtek*”-nek is nevezettekéről szóló rész azonban nem talált meghallgatásra a jogszabályt végső formába öntőknél.⁹³

Tallián Gyula, a Nagyatádi járás szolgabírája, aki akaratlanul is katalizátor szerepet töltött be a megyei rendelet létrejöttében, mint ahogy arról Orloff Lina nagyatádi kéjhölgy kapcsán fentebb már szó esett, (talán szándékosan) értette félre a felkérést. Mindössze azt közölte, hogy „*a prostitúció ügyében tapasztalaton alapuló nézeteket nem közölhetek, járásomban bordélyház nem lévén*”. Pedig kéjnök egyéb helyeken szép számmal működtek szolgálati területén és nem is problémamentesen. (Fleschnének ekkor már nem működhetett a nagyatádi bordélyja vagy üzletét nem minősítette annak a szolgabírónak.)⁹⁴

Dr. Szigeti János, a kaposvári kórház igazgató-főorvosa nyújtotta be a legsikeresebb, igen alapos munkát, amelynek *Indoklás* című bevezetőjéből is kiderül milyen elmélyült ismerője a problémakörnek. Külföldi szakirodalomra és saját tizenegy éves kórházi működésére alapozott elemzése rendkívül lényeglátó és gyakorlatias. 1882. január 24-én küldte meg az alispáni hivatalhoz kis tanulmányát és tervezetét. A kísérőlevélben szabadkozott, hogy az idő rövidsége miatt csak erre volt képes.⁹⁵ Dr. Szigeti az alispánhoz benyújtott munkájában nem említette, hogy 1878-ban már egy ugyanerre felkért különbizottság élén bármilyen érdemi munkát is kifejtett volna.⁹⁶ Csépan Antal alispán sem támaszkodott 1881–1882-ben a megyei statútum előkészületi munkálatainál erre az általa is ismert feladattal megbízott különbizottság munkájára, és az iratokban sem tesz említést róla. Ezek is azt erősítik, hogy ennek az 1878-as belügyminisztériumi kezdeményezésnek nem volt közvetlen befolyása az 1882-es Somogy megyei szabályrendelet megszüvegezésére.

A kórházigazgató 1882 januárjában benyújtott munkájában már támaszkodhatott Horváth Gábor, dr. Németh Károly és dr. Pollák Lajos által készített tervezetekre. Összeállítás a szakirodalmon kívül franciaországi (melyet ő a „*prostitutionalis rendészet minta államának*” nevez) rendőri jogszabályokra és a fővárosi szabályrendeletre is támaszkodott. A kéjnököt áldozatoknak tartotta, és ez egyértelmű társadalomkritika (valamint a polgári ethosz egy humánus megnyilatkozása). A bordélytulajdonosokkal szemben némi védelmet igyekezett számukra beépíteni a statútumba.⁹⁷

Nem tudni biztosan dr. Szigeti miért írt ilyen bőséges történeti háttérrel tervezetéhez, talán ezzel akarta bizonyítani a témában való jártasságát. Ez alapján Kaposvár egyik tekin-

⁹³ MNL SML IV. 405. b. 453/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹⁴ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹⁵ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹⁶ MNL SML IV. 401. b. 61/1878.

⁹⁷ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

télyes polgárának erkölcsi képébe is bepillanthatunk, de lényegesebb megismerni a potenciálisan Somogyra is veszélyt jelentő példákat, amelyekkel a döntéshozóknak itt is számolni kellett.

A kórházigazgató a protestantizmus megjelenéséig vezette vissza a prostitúció kezelésének történetét. A „*feslett nők*” könyörtelen üldözését a korban megnyilvánuló új vallásos szigornak tulajdonította. Azt, hogy a kettős morál a kéj nőknek Berlinből való kiűzése után mennyire nyilvánult meg, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy hamarosan ismét meg kellett engedni működésüket, mert a kitudódott házasságtörések száma annyira elszaporodott, hogy az már nagy mértékben veszélyeztette a polgárok békés egymás mellett élését. A kórházigazgató bordélyházak melletti érveit újkori poroszországi példákkal is alátámasztotta: mikor ott 1844-ben a kormány bezáratta az ilyen intézményeket, annak jobbra csak negatív eredménye lett. A titkos, ellenőrizhetetlen prostitúció elburjánzott és a „...*demoralitás más formái is rendkívül elterjedtek, amelyek még ártalmasabbak és lealjasítóbbak voltak, mint maga a prostitúció*”. Porosz földön jelentősen megnőtt a törvénytelen (azaz házasságon kívül született) gyermekek száma, de a legsúlyosabb baj a bujakórnak a korábbinál sokkal nagyobb mérvű és általánosabb elterjedése volt. A bordélyházak bezárása előtt 37, utána már 49 napig kellett kezelni a nemi betegeket a porosz főváros kórházaiban. (Valószínűleg azért, mert a megbetegedettek kellő orvosi kontroll nélkül később kerültek orvoshoz.) Midőn már a berlini katonai helyőrség állományának jelentős részét érintették a nemi betegségek, Wrangel tábornok kérelmére a porosz belügyminiszter 1854-ben – megővendő a porosz haderőt, amelyre még nagy feladatok vártak – visszaállította a bordélyokat, amelyek ismét betöltötték a társadalom szempontjából is üdvös funkciójukat.⁹⁸

A somogyi státútum alkotásának időszakában Bécsben volt aránylag a legtöbb bujakórosnak fenntartott kórházi ágy Európában: kereken hatszáz. Nem hivatalos adatok szerint tizenötezer illegális prostituált működött a Monarchia központjában. Közérkölcsiségi fokmérőként említette az igazgató-főorvos, hogy öt törvényes gyermekre hat házasságon kívüli jutott ekkor a császárvárosban. Mindezeket dr. Szigeti a bordélyházak 1852-ben, törvénnyel történt betiltásának tulajdonította és ecsetelte az ebből adódó számos társadalmi problémát.⁹⁹

Az igazgató-főorvos ismereteiből, valamint orvosi praxisának tapasztalataiból kiindulva megállapította, hogy a bordélyházak feltétlenül szükségesek: „...*mintegy levezető csatornájaul szolgálván a közérkölcsiség ellen különben intézteni szokott támadások jó részének...*” – ezért mindenképpen működésük engedélyezését javasolta. Azonban felhívta a figyelmet arra, hogy a nyilvánosházak viszonylag drágán nyújtják szolgáltatásaikat, és a nemi betegségek aggasztó elharapódzásának megakadályozásában nem tudnak érdemi segítséget nyújtani. A bujakór terjesztői 90%-ban ugyanis olyan férfiak, akik nem engedhetik meg maguknak ezt a luxust, és az olcsóbb, titkos prostituáltaknál vásárolnak maguknak „örömekeket”. A bordélyok hatósági pártfogását ajánlotta, így vélte némileg csökkenthetőnek az illegálisan kéjelgők számát. Az engedély nélküli kéjelgésről megállapította, hogy sem Magyarországon, sem más civilizált államban nem megoldott ez a konfliktuskör: „*darázs-fészek, melybe nyúlni veszélyes, melyet bolygatni nem lehet a nélkül, hogy ezer érdeket ne sértsünk*”. Kiirtása közben többet romlana a közérkölcsiség, mint amennyit használna a nemi betegségek visszaszorításával elért siker, ezért kijelentette, hogy együtt kell élni vele.¹⁰⁰ A törvénytisztelő polgár (ti. dr. Szigeti) tehát a nagyobb konfliktus elkerülése

⁹⁸ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

⁹⁹ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

¹⁰⁰ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

érdekében hajlandó szemet hunyni az illegális, egyébként általa jórészt megvetett (esetleg sajnált) titkos prostituáltak működése felett.

Somogy vármegye kaposvári közkórházának vezetője úgy vélte, a rendelet gyakorlatilag majd csak Kaposvárt fogja érinteni,¹⁰¹ mivel szerinte csak olyan településen lehet kórház nyitni, ahol „...a kaputos¹⁰² osztály erőben van képviselve; parasztok és szegényebb iparosok nem is igénylik, nem is kultiválják ezen intézményt”. Az üzlet vezetését pszichikai és pszichológiai okokból kizárólag gyermektelen nőnek engedné meg. Pénzbiztosítékot azért tartott szükségesnek, mert „a bordélyüzletre vállalkozók rendszerint oly kevéssé reális egyének”, akiken házaikban a valószínűleg elkövetendő kihágások bírsága nehezen lenne behajtható.¹⁰³

A fiatal emberek nemi ösztöneiről is értekezett a főorvos: ha a megszokott módon (azaz egy nő konvencionális szexuális szolgáltatásait igénybe véve) használja a bordélyházat egy fiatal férfi – abban semmi kivétnivalót nem talált, ám ha társaságban, tivornyával egybekötte tette ezt, úgy azt messzemenően elítélte. A polgári morálba az ilyen orgiaszerű élvhajhászás nem fért bele. A konfliktushelyzet az, hogy nyilvánvalóan lenne igény másra is, de az messze ható negatív társadalmi következményekkel járna, ezért megengedhetetlenek ezek a „nem szalonképes” tivornyázások. „A közösülés fontos actus, általa a test összes izom- és idegereje igénybe vétetik; ezért lép fel utána lankadság. A testnek ezen actus után nyugalomra van szüksége. A tánc és tivornya nem nyugalom. Az ily mulatság bűzhödt levegőben, lankadt testtel, melynek izomerejét csak a szesz italok mesterséges ingere ösztökéli: még a vasnál erősebb szervezetet is képes aláásni. Nem is szólva a helyzet demoralizáló hatásáról, midőn a könnyelműségre amúgy is hajló fiatalság mámoros fejjel, szívében hamis szerelemmel a festett szempillák alól intő csábításnak nem tud ellenállni s odadobja utolsó garasát – néha a becsület árán is! Ily eshetőséget szabadalmazni nem szabad egy törvényhatóságnak!”¹⁰⁴

A legális prostitúcióban megjelenő változások párizsi és budapesti példája nyomán a főorvos javasolta a bordélyok mellett a magánlakásokon való kéjelgést is megengedni, mert utóbbi száma és aránya növekvő tendenciát mutatott. Jól látta, hogy az átstrukturálódó „szerelmi szabadpiac” vidéken is követi a fővárosit, de nem tudta elérni, hogy engedélyezett magánkéjűk Somogyban tevékenykedhessenek.

Írásában dr. Szigeti mindvégig ambivalensen viszonyult a prostituáltakhoz: egyrészt emberbaráti hangokat üt meg, mikor sorsüldözött áldozatoknak mutatja be őket, de a következő mondatban már kemény szavakkal ítéli el a „testükkel keresetet űzőket”. A záró bekezdésben Lombrosót,¹⁰⁵ a korszak híres-hírhedt kriminológusát megszegényítő megállapítást tett: „ha a nőt megfosztjuk szeméremérzetétől, aljasabb lesz az okatlan állatnál és véglegesen elvesz az emberi társadalomra nézve”.¹⁰⁶ A megye értelmiségi elitjébe tartozó

¹⁰¹ Az 1882-es Somogy vármegyei szabályrendelet csak háromezer lakosnál népesebb településen engedi bordélyház nyitását. Az 1881-es népszámlálás szerint: Barcs 3080, Berzence 2980, Csurgó 3231, Karád 3455, Lengyeltóti (Háccsal) 3228, Marcali 3589, (Nagy)Atád 2795, (Nagy)Bajom 4275, Szigetvár 5014, (Somogy)Szill 2763, és Kaposvár (1888-as adat) 9571 lakossal rendelkezett. A magyar korona országaiban az 1881. év elején végrehajtott népszámlálás főbb eredményei megyék és községek szerint részletezve. II. kötet. Szerkesztette és kiadja az Országos Magyar Kir. Statisztikai Hivatal. Budapest, 1882, 230–238.

¹⁰² Kaputos: kaputot, azaz kabátot viselő, az úri, illetve polgári osztályba tartozó személy.

¹⁰³ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

¹⁰⁴ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

¹⁰⁵ [A nő] „erkölcsi kisebbsége fizikai és intellektuális alacsonyabbrendűségének természetes következménye.” Lombroso, C. – Ferrero, G.: Das Weib als Verbrecherin und Prostituirte. Hamburg, 1894, 155. Idézi Raskó Gabriella: A női bűnözés. Budapest, 1978, 258.

¹⁰⁶ MNL SML IV. 405. b. 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

kórházigazgató ilyen megdöbbentően kíméletlen konklúzióra jutott az általa értelmével elfogadott, de erkölcsi felfogásába be nem illeszhető kenyérkeresetet üzökről szóló eszmefuttatásában.

A vármegyei kéjelgésügyi szabályrendelet előkészületei nem sok publicitást kaptak. Nem tudni, hogy ez mennyiben köszönhető a kisvárosi ethosznak (vagy Roboz Istvánnak, a Somogy hetilap tulajdonos-szerkesztőjének). Egy mondatnyi hír került elő róla egy orvosi jelentés végén 1882 januárjából. „*Végül megemlíthetjük, hogy az alispáni hivatal felszólítása folytán egy, a bordélyházakra vonatkozó szervezési tervet dolgoztunk ki.*”¹⁰⁷

Az 1882-es Somogy vármegyei prostitúciós szabályrendeletéről

„Semmi kétség, nem tudjuk megszabadítani magunkat önerőből; ezt nevezzük demokráciának, ám ez csupán politikai kifejezése az »így is lehet, de úgy is« lelkiállapotának. A szavazócédulák kora: ez vagyunk mi. Hiszen minden évben meghatározzuk szexuális eszményünket is, szépségkirálynőt választunk szavazócédulával, s hogy a pozitív tudományt tesszük meg szellemi eszményképünké, azt jelenti: az úgynevezett tények kezébe nyomjuk a szavazócédulákat, válasszanak helyettünk. A kor filozófiaellenes és gyáva; nincs hozzá bátorsága, hogy eldöntse, mi értékes és mi nem, és a demokrácia, legtöböröbben kifejezve, azt jelenti: Tegyük, ami történik!”¹⁰⁸

Az alispán által beterveztett prostitúciós szabályrendelet-tervezetet Somogy Vármegyei Törvényhatósági Bizottsága 1882. február 6-i ülésén teljes egészében elfogadta.¹⁰⁹ A Belügyminisztérium a neki megküldött tervezethez csak néhány kisebb kiegészítést írt elő, és 1882. május 28-i dátummal megerősítette. A törvényhatósági bizottság augusztus 7-én tartott évnegyedes gyűlésén határozott a szabályrendelet életbeléptetésének utolsó lépéséről, a megye hivatalos lapjában való kihirdetéséről,¹¹⁰ valamint hogy a szolgabíráknak és Kaposvár polgármesterének hivatalból küldjék meg azt.

A vármegyei szabályrendelet negyvenegy paragrafusát három részre tagolták, amelyek a bordélyházakról, a kéjnékről és a tisztai orvosok teendőiről szólnak.

A szabályrendelet tartalmi egységei is utánozták a fővárosi elődjének beosztását, azzal a különbséggel, hogy a somogyiban nincs a kerületi főorvosok feladataival foglalkozó külön rész, valamint *A kapitányi hivatalok teendőiről* és *A kerületi rendbiztosok teendőiről* szóló IV. illetve V. fejezet is teljes egészében hiányzik. (Ezek értelemszerűen más vármegyék szabályzataiban sem szerepelnek.) Másik alapvető eltérés abból adódik, hogy a fővárosban legalísan működhetek bordélyházakhoz nem tartozó magánkéjűk,¹¹¹ míg Somogy vármegyéjében nem.¹¹²

¹⁰⁷ Dr. Pollák Lajos: Orvosi jelentés 1881-ről. Somogy, 1882. január 31. 2.

¹⁰⁸ Musil, Robert: A tulajdonságok nélküli ember. Budapest, 1977, II. kötet, 234–235.

¹⁰⁹ MNL SML IV. 402. a. Somogy Vármegyei Törvényhatósági Bizottságának köz- és kisgyűlési jegyzőkönyvei (a továbbiakban: MNL SML IV. 402. a.), 29/1882. kgy. (1882. február 6.)

¹¹⁰ MNL SML IV. 402. a. 220/1882. kgy. (1882. augusztus 7.); Szabályrendelet A bordélyházakról és a kéjelgési (prostitúció) ügyről. Megyei Híradó, 1882. augusztus 27. 1–2., szeptember 3. 1. Szövegét lásd még: Récsi Balázs: A kéjelgésügy és szabályozása Somogy vármegyéjében a dualizmus első felében. In: Récsi Balázs (szerk.): Somogy megye múltjából, 32. Kaposvár, 2001, 199–205.

¹¹¹ Miklóssy János: A budapesti prostitúció története. Budapest, 1989, (a továbbiakban: Miklóssy) 41.

¹¹² Lásd az 1882-es Somogy vármegyei szabályrendelet első paragrafusát.

Az 1882-es somogyi statútum negyvenegy paragrafusából harminc – közülük a többség szó szerint – megegyezik a mintául szolgáló fővárosi rendelet hasonló című fejezeteinek előírásaival. A budapestihez képest új vagy más szabályok:

- településenként csak egy bordélyja lehet egy személynek (5. §),
- üzletnyitáskor 100–300 Ft kauciót kell letennie a tulajdonosnak (6. §),
- csak középületektől, mulatóhelyektől, sétányoktól távol, félreeső helyeken működhet kéjház (a 7. § második fele),¹¹³
- az üzlet profiljára utaló jelzést használni a külvilág számára látható helyen tilos (a 8. § első fele),
- minden kéjnőnek külön szobája legyen (12. §),
- a kéjleányt nem kényszerítheti az üzlettulajdonos, hogy akárkit elfogadjon kuncsaftnak (20. §),
- a bordélyos kötelessége, hogy hölgyeit a részeg vagy beteg emberektől megkímélje (23. §),
- az eddig fennálló kéjnőházak újra elbírálás alá esnek (24. §),
- a szabályrendelet megfelelő részeit a bordélyosnak, illetve a kéjnőknek nyomtatásban is oda kell adni (41. §).

A többi eltérés jobbára a jogszabályok idő közbeni változásából adódott. Ezek az új pontok egyrészt a kéjnők érdekeit védték, másrészt a hatóságok beavatkozását könnyítették meg.

A jogszabály alkotói feltétlenül el akarták különíteni a bordélyházakat más vendéglátóhelyektől. Szeszes italokat nem lehetett kiszolgálni és zajos mulatságot (zenével vagy anélkül) sem lehetett tartani a bordélyházban.¹¹⁴ Ez részben a titkos vagy alkalmi prostitúció fészkeinek számító kávéházak, fogadók, szállodák profilbeli elkülönítését célozta a kéjházaktól, részben az élvezetek halmozásának, a tivornyázásoknak a szexuális üzlettel való elegyítését volt hivatva gátolni, mert ezek a polgári értékrendbe együttesen nem voltak beilleszthetők.

(Az alkoholtartalmú italok árusítása és/vagy fogyasztása a tiltás ellenére a bordélyokban mindenkor valószínűsíthető. Ezt indirekt módon a számos ez ellen hozott rendelkezés is igazolja. A belügyminiszter egy 1900-ban kiadott rendelete szerint a közrendet, közérkölcsiséget, közegészséget romboló nyilvánosházi szeszfogyasztás még jövedéki bevételi hiányokat is előidézett. A polgári és rendőri hatóságoknak szigorúan fel kellett volna lépniük a bordélyházi italozásokkal szemben.¹¹⁵ Ilyen jellegű dokumentumok Somogyból még nem kerültek elő.)

A prostitúció szabályozatlan somogyi korszaka lezárásának margójára

A jogalkotók általában csak követik az eseményeket, s mire jogszabályok segítségével reglementálni akarják őket, azok addigra már sokszor el is avulnak. A prostitúcióval is ez volt a helyzet. Az 1882-es Somogy vármegye területére szóló bordélyházi szabályrendelet is egy átstrukturálódó társadalomban próbált – sikertelenül – állandónak vélt normákat kanon-

¹¹³ Kaposváron ekkoriban természetesen a gyakorlatban ez szinte kivitelezhetetlen volt.

¹¹⁴ Lásd a Somogy vármegyei szabályrendelet 9. paragrafusát. (Ugyanaz mint a fővárosi statútum első részének 15. paragrafusa. Lásd: Miklóssy, 40.)

¹¹⁵ 73.758/1900. B. M. sz. körrendelet. A bordélyházakban üzött tilosital-kimérések megakadályozása tárgyában. Belügyi Közlöny, 1900. szeptember 28. 385.

izálni abból a célból, hogy a hatalom minél könnyebben kezelhesse a nemi betegségek által keltett állampolgári elégedetlenségeket és a polgári erkölcs által kényszeredetten még tolerált, közrendet nem bolygató „szabad szerelem” fenntartását.

Belügyminisztériumi felszólításra 1882-ben a megye elkészítette az engedélyezett kéjelgést szabályozni hivatott statútumát, és ezzel a maga részéről napirendre is tért az ügy felett. A polgári morál megnyugtatóra fel lehetett mutatni a megyei paragrafusokat, amelyek a prostitúciós formáknak csak egy részéről szóltak. Azokat szabályozták vele, amelyek létét a társadalomnak célszerű volt eltűnnie, hogy súlyosabb következményektől mentes maradjon.

A Somogy vármegyei prostitúciós szabályrendelet időszaka, 1882–1928

A prostitúcióról és nemi betegségekről az iratokban és a sajtóban előforduló vélemények megállapításain és hangvételén az 1882-es vármegyei kéjelgésügyi statútum életbe lépése sem változtatott. A bordélyházak legálisan működhettek, de ez a titkos prostitúciós formák továbbélésére vajmi kevés befolyással bírt. Kezelésének megoldatlansága a hatóságok és a társadalom állandó problémája maradt.

A kaposvári Flesch-féle bordély működését Leposits Ignác városi rendőrkapitány többszöri hatósági eljárást követően 1882. március 11-i határozatával megtiltotta. A haszon-szerzés vágya eddigre odáig fajult, hogy Flesch többször elrejtette az orvosi vizsgálat elől nemi beteg kéjhölgyeit, és ez nyilvánvalóan súlyos konfliktusokat generált. Ez a „*megettűrt*” státusú intézmény esetében annak a határnak az átlépését jelentette, amelyet a polgári morál már nem tolerálhatott. Közegészségi szempontból nemkívánatos lett az örömtanya, mert hivatását csak részben tudta betölteni, azaz nemhogy ellensúlyt képezett volna a nemi betegségek terjedésében, hanem inkább fokozta azt. Az öntudatos vállalkozó nem hagyta annyiban a dolgot és a Belügyminisztériumban kereste igazát, azonban az ügyben intézkedő államtitkár a vármegye közigazgatási bizottságához utalta az eljárás folytatását. Utóbbi döntése nem lehetett kétséges: be kellett zárni a betegségterjesztő nyilvánosházat.¹¹⁶ Nem világos, hogy Fleschéknek ezekben az években egy vagy két bordélya volt-e Kaposvárott, ugyanis 1880-ban adtak el vagy bérbe egy nyilvánosházat Piller Györgynek. (Ugyanakkor Fleschné Nagyatádon kezdett ilyen vállalkozásba.)

Németh Ignác polgármesternek a vonatkozó 1882. évi vármegyei szabályrendelet 24. paragrafusa értelmében újra engedélyeztetési eljárás alá kellett vonnia a bordélyházakat. Ennek következtében 1883-ban a Piller- és a Weisz-féle intézményeket bezáratta, a Zámberly Ferencné által működtetett viszont nem. Az első kettőnél alapos kifogás alá esett a berendezés és az egész üzletmenet, mert számos panasz érkezett ez ügyben a város vezetéséhez. Nem ismert, milyen okokból nem feleltek meg a „*közerkölcsiségi igényeknek*”, de ezen felül a közegészségügyre és közrendre is káros hatást gyakoroltak. Zámberlyné üzletében a vizsgálódó hatóságok az ügymenetet és a berendezést majdnem kifogástalannak találták. Engedélyét az adott helyen mégis megvonták, mivel az a statútum 7. paragrafusával ütközött, azaz nem félreeső helyen volt. A részletek ismerete nélkül csak az konstatálható, hogy egyetlen bordély sem felelt meg a megyeszékhely polgári ethosza által szabályozott prostitúció céljainak.¹¹⁷

¹¹⁶ MNL SML IV. 412. a. Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának iratai (a továbbiakban: MNL SML IV. 412. a.), 464/1882.

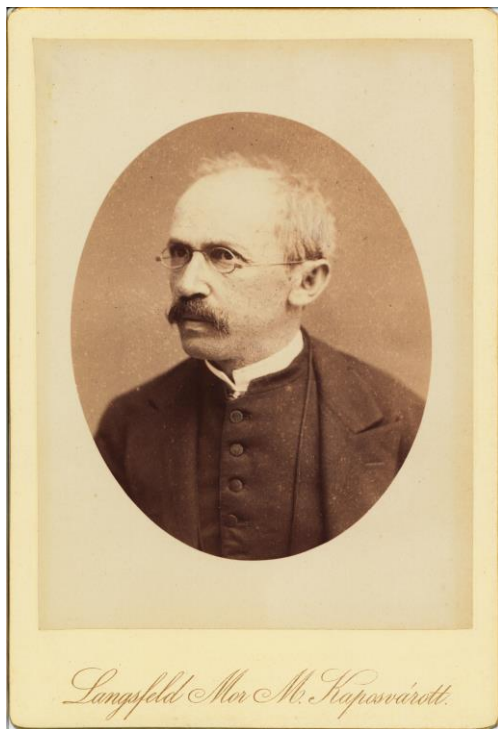
¹¹⁷ MNL SML IV. 412. a. 81/1884.

Flesch Fülöpné 1884-ben a kaposvári Honvéd utca 22. szám alatti épületre kapott bordélynyitási engedélyt.¹¹⁸ A helyválasztás két okból is találónak nevezhető: a nyilvánosház egyrészt az 1873-ban átadott honvédlaktanya közelében (azaz kuncsafatokban bővelkedő környéken), másrészt külvárosi (vagyis nem frekventált) részen működött.

A kaposvári kórház közelében lévő bordélyok ellen 1885 során is panaszokat adtak be a környéken lakók. A polgármester elrendelte a nyilvánosházak bezárását, illetve áttelepítésüket, de szerinte az 1882-es statútum alapján mindössze négy (meg nem nevezett) utca jöhetett volna szóba áthelyezésükre. A bordélyosok igyekeztek a városon belül új helyen folytatni vállalkozásukat, azonban 1888 tavaszáig hat különböző utcában történt házvásárlási próbálkozásuk eredménytelen maradt. Németh Ignác és dr. Polányi Lajos három-négy bordély működését tartotta szükségesnek az itt állomásozó katonaság és a különféle polgári állású nőtlen fiatalemberek miatt.¹¹⁹

1889 elején már csak a Zambelly-féle bordély működött a Fő utca keleti részén. A másik kettőt már külvárosi jellegű területre sikerült kiszorítaniuk a hatóságoknak.¹²⁰ Ez év április 24-én a városi rendőrkapitány intézkedett a Zambelly-féle nyilvánosház bezárásáról is.¹²¹ (Sopronban 1884-ben szorultak a bordélyházak a külvárosba, addig ugyanis úgy gondolták, hogy a központban jobb helyen vannak, mert ellenőrizhetőbbek.¹²²)

Az 1880-as évek elején Marcaliban működő bordélyt viszonylag kevés konfliktus övezte. 1882-ben itt az a szokatlan probléma merült fel, hogy a helybeli körorvos (akit ekkor dr. Szaplanczay Manónak hívtak) főszolgabírói utasításra sem volt hajlandó megvizsgálni a nyilvánosházi kéjnöket. Az alispánhoz benyújtott fellebbezésében körorvosi hivatásával összeférhetetlennek nevezte ezt a rá rótt feladatot. Egyéb indoklás nem került elő, ezért csak feltételezem, hogy vagy lelkiismereti (etikai) okokból igyekezett dr. Szaplanczay szabadulni ettől a tevékenységtől, vagy a páciensei többségének akart megfelelni, akik nem szívesen vették volna egy olyan orvos szolgáltatásait igénybe, aki heti többszöri rendszerességgel a gyakran nemi beteg kéjnöket is ellátja.¹²³ Hasonló orvosi hozzáállásról nem kerültek elő még dokumentumok Somogyból.

Dr. Polányi Lajos

¹¹⁸ MNL SML IV. 405. b. 17993/1887. Gyűjtőszám: 4763/1884.

¹¹⁹ MNL SML IV. 405. b. 4061/1889. Gyűjtőszám: 4763/1884.

¹²⁰ MNL SML IV. 405. b. 4998/1889. Gyűjtőszám: 4763/1884.

¹²¹ MNL SML IV. 405. b. 7789/1889. Gyűjtőszám: 4763/1884.

¹²² Güntner Péter: A soproni prostitúció szabályozása és szerkezete országos összehasonlításban a századfordulón. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 35–36.

¹²³ MNL SML IV. 412. a. 1194/1882.

Falusi titkos bordélyházakról – Gomba¹²⁴ község kivételével – nem kerültek elő adatok. A tiszti főorvos definiálta bordélynak 1883 februárjában az egyik ott meglátogatott házat, ahol négy nemi beteg nő találtatott. Ugyanakkor az Igali, a Lengyeltóti, a Nagyatádi és a Tabi járásban nem volt sem engedélyezett, sem illegális bordély.¹²⁵ Nyilvánvaló, hogy nem Gomba község lakosságát szolgálta ez az illegális vállalkozás, hanem a szomszédos Marcali és vonzáskörzete érdekelt férfilakosságát. A későbbi időszakból nem került elő ezzel kapcsolatos újabb forrás, így valószínűleg az örömtanya beszüntette tevékenységét.

A „szerelmi szabadfoglalkozásúak”

Honnét verbuválták a kéjnéket? Többek között pályaudvarok, kávéházak, korcsmák, szülészetek környékéről, de talán a cselédszerzők, azaz az ilyen munkásokat közvetítők voltak a legproduktívabbak. A kerítés valószínűleg elég jól jövedelmezett. A prostituáltak általában már tizenéves korukban kifinomult vagy erőszakos módszerekkel vették rá testük áruba bocsátására, illetve sokan önként léptek erre az útra. A fő ok természetesen a bordélyházakban vagy magánzóként dolgozó kéjnök „pályaválasztásánál” ekkor is gazdasági volt, azaz a szegénység vitte rá őket erre a sokak által megvetett kenyérkeresetre. Se szeri, se száma a kerítőkről, leánykereskedőkről szóló korabeli híreknek.

A kerítők Kaposvárott is előszeretettel vetették ki hálójukat a vidékről a városba újonnan cselédnek álló leányokra, fiatal nőkre. Adatok híján nehéz lenne megmondani milyen arányban lett belőlük bárcás vagy illegális kéjnök. A kortársak számára ez a gyakori „pályamódosítás” nyilvánvaló és sokszor ostorozott jelenségnek számított.¹²⁶

Korösszetételükre vonatkozó helyi adatok nem kerültek elő. Mind a prostitúció szabályozásával foglalkozó szabályrendeletek, mind az újságcikkek szórványos megjegyzései arra engednek következtetni, hogy az egyik legsúlyosabb probléma a nemi betegségeken kívül a fiatal leányok, illetve a gyermekek prostitúciójának kiküszöbölése volt.¹²⁷ (Tehát ezekre a kuncaftok részéről jelentős igény jelentkezett.)

A szomszédos Zala vármegyében, Keszthelyen 1887–1889 között működött bordélyházi kéjnékről vezetett adatok számos somogyi vonatkozással bírnak, ugyanis állandó lakhelye az itt megfordult prostituáltak jelentős részének ebben a vármegyében volt. A legfiatalabb lány a 16., a legidősebb a 26. életévét töltötte be irataik szerint az ekkor regisztráltak közül. Átlagosan 58,5 napot töltöttek a Balaton-parti város bordélyában. A „*Mikor és hová távozott*” rovatot elemezve megfigyelhető, hogy néhány városba azonos időben többször is csoportosan utaztak innét. Ez arra enged következtetni, hogy ez idő tájt állandó cserekapcsolat volt¹²⁸ a keszthelyi, valamint a veszprémi, zalaegerszegi, nagykanizsai és pécsi örömtanyák között. Ez az „árucseré” az állandó vendégek igényeit volt

¹²⁴ Gomba: Elnevezése 1908-tól Nagygomba. 1927-ben beolvadt Marcali nagyközségbe.

¹²⁵ MNL SML IV. 412. a. 299/1883., 336/1883. Gyűjtőszám: 81/1884.

¹²⁶ R.[oboz István]: 100 zabgyerek! És a cselédek!. Somogy, 1900. február 4. 1.

¹²⁷ Lásd Kránitz Mariann: A prostitúció néhány elméleti és történeti kérdése. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 149–154. A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról a 154. oldalon olvashatunk.

¹²⁸ Horváth László: Régi hevesi bordélyok. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 107–116. Horváth a 111. oldalon egy ilyen kelet-magyarországi regionális együttműködésről ír.

hivatott kielégíteni. Marcaliba is többször csoportosan érkeztek kéjnök Keszthelyről,¹²⁹ tehát nyilvánvalóan itt is üzemelt bordély. Az engedéllyel működő két-három kaposvári nyilvános házakkal viszont nem mutatható ki ilyen jellegű közvetlen keszthelyi cserekereskedelem.

A legális kéjnök adatait a hatóságok elvileg titkosan kezelték. Amennyiben szülőhelyétől, állandó lakhelyétől távol dolgozott prostituáltként valaki, úgy akár az otthoniak számára ez titokban is maradhatott. Némely esetben azonban az ilyen nem éppen nagyra becsült foglalkozású személy neve a hivatalos lapban is kitudódhatott. Így járt 1889 februárjában az ecsenyi illetőségű Schiszler Katalin kéjnök, aki Kaproncára mentében veszítette el az igali főszolgabíró által az előző hónapban kiállított „szolgálati könyvét”. A közzétett hír természetesen a hivatalos dokumentummal való visszaélés meggátolását célozta, azonban felmérhetetlen, mennyiben befolyásolta az ecsenyi prostituált további sorsát a világgá kürtölt foglalkozása.¹³⁰ A polgári ethosz által vezérelt hivatali eljárás itt a dokumentummal való visszaélés lehetőségének meggátolását fölébe helyezte az egyén érdekének (bár nem kizárt, hogy Schiszler munkája sokak számára ismeretes volt). Szintén a megyei hivatalos közlöny adta tudtul, hogy Kovács Mária szuloki születésű kéjnök valószínűleg az egyik kaposvári legális bordélyban kereste kenyerét. Neve és foglalkozása azért került nyilvánosságra, mert megszökött a rá közszemérem elleni kihágás miatt kiszabott ötnapi elzárás elől.¹³¹ A korszakban természetesnek számított, hogy a napisajtó sem igyekezett eltitkolni a kéjlegéssel vádoltak neveit. Még abban az esetben sem törekedtek nevek nélkül közölni az inkriminált ügyeket, ha egészen fiatal leányokról volt szó, akik talán nem önszántukból kerültek erre a pályára. A *Somogyvármegye* című kaposvári lap szerkesztője egy tizenégy és egy tizenöt éves helybeli lány esetében is névvel, sőt lakcímmel hozta az olvasók tudomására a rendőrségtől kapott információkat, hogy egy kaposvári szállodában üzték a „legősibb mesterséget”. Ráadásul mindenki értesülhetett róla, hogy Marton Júliát és Nagy Erzsébetet venereás betegségekkel kórházba szállították. Arra még célzás sem történt az írásban, hogy vajon miféle kuncaftok igényére és kik által teret adva tudtak (kényszerültek?) a gyereklányok erre a pénzszerzési módra fanyalodni. A közmorállal felvértezett olvasóközönség nyilván nem volt kíváncsi az utóbbiakra, ha az újság ilyesmikre egyáltalán nem tért ki.¹³²

A hatóságok igyekeztek a bordélyosokkal betartatni a fiatal leányokat védő szabályokat. Az életkori minimumot a kaposvári bordélyosok is komolyan vették. Például 1911-ben két kismartoni cselédet azért nem vettek fel üzletükbe, mivel csak 16, illetve 17 évesek voltak. Kerítőjük kíséretében Nagykanizsán és Fonyódon át vasúton könnyen jutottak el Kaposvárra, azonban a sikertelen elszerződtetés után Gyékényes felé vették útjukat, ahol a határrendőrség elfogta őket és a csurgói járásbíróhoz fogházába kerültek.¹³³

¹²⁹ A Keszthelyen működő kéjhölgyekről 1887–1889 között vezetett jegyzék kilencvenkét névbeírást tartalmaz (köztük némelyek évenként visszatértek), melynek a „*Cselédkönyv kiöltési helye*” rovatában tizenöt somogyi település szerepel. Németh Anna Ádándon, Plack Anna Bálványoson, Soós Anna Igalban, Ledmayer Anna Kaposváron, Kecskés Juli Karádon, Parrag Juli és Schvartz Sarolta Lengyeltótiiban, Hermán Erzsébet Marcaliban, Nagy Juli Mesztegyőn, Godina Rozi Nagyatádon, Csima Vera és Handl Anna Nagybjajomban, Weisz Bella Nagyberkiben, Rauch Lina Somogyvamoson, Brandás Juli Somogytúron, Filitzár Mária Toponáron töltette ki cselédkönyvét. Halász Imre: Keszthelyi „szerelmi szabadfoglalkozásuk” a 19. század második felében. In: Bana József (szerk.): Piroslámpás évszázadok. Győr, 1999, 88–91. Az irategyüttes eredeti jelzete: Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára V. 1734.861. Keszthely Város Levéltára. Felirata: Bordély 1857–1910.

¹³⁰ Rendőri körözüvények. Megyei Híradó, 1899. március 2. 4.

¹³¹ Rendőri körözüvény. Megyei Híradó, 1897. január 28. 2.

¹³² A züllés lejtőjén. Somogyvármegye, 1909. január 13. 5.

¹³³ Elfogott leánykereskedő. Somogyvármegye, 1911. január 20. 3.

Figyelmet érdemel, hogy a bordélyosok és a náluk tartózkodó kéj nők között a belügyminiszter szerint nem állt fenn sem szolgálati, sem munkaadó és munkás közötti viszony, ezért a kéj nők után felmerülő kórházi ápolási költségeket nem lehetett a bordélyostól behajtani.¹³⁴

Az illegális prostitúció az 1880-as évek végén Nagyatádon is virágzott. Példának okáért dr. Schmidt Károly körorvos a járási szolgabírónál feljelentette Fitos Borbálát, aki „*vidéki kéjhölgyeknek*” (néha egyszerre szerinte akár négynek-ötnek) is szállást adott és „*valóságos üzletet*” (értsd: titkos bordélyt) tartott fenn. Hasonlóan kéj nők működtek a kisatádi korcsmárosnál is. Az orvos nem említett közegészségügyi szempontokat 1889-es feljelentésében, így talán a polgári morál alapján kárhóztatta a hivatal vezetője előtt a jogtalan állapotokat. Nem tudni, hogy bejegyzett vagy illegális kéj nők miatt ragadott-e tollat, mindenesetre az előbbieket sem tevékenykedhettek volna engedélyezett bordélyon kívül. A szolgabíró a községi bíró feladatává tette a helyzet rendezését, vagyis az engedély nélküli prostitúció felszámolását. Nem ismert mit tett a település első embere ebben az ügyben, a főszolgabíró viszont beidézte hivatalába a két feljelentett személyt. Mindketten tagadták, hogy náluk kéj nők bármikor is lettek volna. Ennek ellenére a főszolgabíró eltiltotta őket attól, hogy kéj nőknek vagy bármely más „*gyanús nőszemélyeknek*” akár csak egy éjszakára is szállást adjanak. A járási hivatal vezetője a község bírójának kötelességévé tette a két épület, illetve az oda betérők megfigyelését, és bármely gyanús dolog azonnali jelentését.¹³⁵ Ez a határozott hivatali fellépés rövid távon valószínűleg sikeres lehetett, ugyanis további intézkedésekről nem kerültek elő források. Mivel semmilyen büntetést nem kaptak a „*szabad személyeknek*” valószínűleg mégis szállást, illetve teret adók, így nem állhatott érdekükben további jogi és/vagy hivatalos lépéseket tenni.

Dr. Schmidt lelkiismeretes munkálkodása 1889-ben a Nagyatádon alkalmazásban álló nőcselédekre is kiterjedt. Novemberben harminckét gazda legalább ennyi nőcselédje megvizsgálását kérte jóváhagyni a járási főszolgabíró által,¹³⁶ azaz ennyiről feltételezte, hogy titkos kéjelgést, illetve kicsapongó nemi életet élnek és nemi betegségeket terjesztenek.

A megyeszékhely közrendje és az itt élők egy részének erkölcsi sokak számára radikálisan javítandó feladatként jelentkezett, aminek számos alkalommal hangot is adtak. Az új rendőrkapitány, Leposits Ignác 1893. évi kinevezésekor kéretlenül is rámutattak a rá váró nehéz feladatokra. Továbbra is a nemi betegségek terjesztésével leginkább vádolt nőcselédek megrendszabályozása volt az egyik legégetőbb probléma a városban. „*A cselédség kevés kivétellel oly erkölcstelen, olyan rossz, hogy e tekintetben Kaposvár valóságos Zsodoma!*¹³⁷ *A vidéki proletárság, helynélküli kujtorgók, gyerekezni ide vonuló bitang-nők úgy előzőnlík a várost, hogy a rend alig tartható fent, a betegségeket beoltják a külváros-részekbe s innét terjed a belvárosba.*”¹³⁸ A cselédszerzőknél sokszor hiány mutatkozott a „tisztesleges” munkát vállalókból. A nőcselédek egy része a nagyobb keresettel kecsegtető kéjelgésből próbált rövidebb-hosszabb ideig, több-kevesebb sikerrel megélni. Mivel ezt nem a hatóságok által is tolerált formában, bejegyzett prostituáltként folytatták, így a rendőrség és az újságírók állandó célpontjai voltak. A titkos prostitúció továbbra is burjánzott a városban, a szolgálatból kilépő nőcselédeket is könnyen magával ragadta ez a pénzkereseti

¹³⁴ A kéj nők után felmerülő kórházi ápolási költségeket a bordélyos nem köteles fizetni. Belügyi Közlöny, 1896. május 15. 42–43. Az 1875. évi III. tc. 1. §-ának d) pontja és az 1876. évi XIII. tc. 32–34. §-ai alapján.

¹³⁵ MNL SML IV. 420. a. Nagyatádi járás főszolgabírójának iratai. Közigazgatási iratok (a továbbiakban: MNL SML IV. 420. a.), 2344/1889.

¹³⁶ MNL SML IV. 420. a. 7690/1889.

¹³⁷ Zsodoma: helyesen Szodoma. Bibliai város, amely az Istentől való elfordulás, az erkölcsi romlottság és megátalkodottság szinonimája lett.

¹³⁸ A kaposvári városi kapitányság be van töltve. Somogy, 1893. október 1. Melléklet 1.

lehetőség. Célszerű lett volna az állás nélküli, tehát potenciálisan a kéjelgés felé orientálható cselédek tartózkodását három napra korlátozni Kaposvár határain belül, de ennek nem álltak fenn a jogi feltételei.¹³⁹

A bordélyházi kéjnök kiszolgáltatottságát mutatja az a valószínűleg nem ritka konfliktus, amely a marcali bordélyügyi viszonyokba (és a „hasznából élő kispolgár”, vagyis a tulajdonos moráljába) enged némi bepillantást. Hiába szolt az 1882. évi 220. számú vármegyei szabályrendelet 19. és 20. paragrafusa a kéjnöknek a tulajdonukhoz és személyes szabadságukhoz való jogáról, ha ezt a gyakorlatban vajmi kevésbé tudták betartatni, főleg akkor, ha nem is ismerték a rendelkezést. A bordélyosok gyakran azzal is igyekeztek maguknál tartani a kéjnököt, hogy nem adták át nekik ruháikat, vagyontárgyaikat. Egy Szalay nevű marcali kórházigondnok sem tudhatott a kéjnököt védő paragrafusokról, amikor az alispántól kért 1892-ben felvilágosítást, mert a helybeli bordélyosok azzal is saját üzletükbe próbálják rendszeresen visszaterelni a kórházba került, majd meggyógyult kéjnököt, hogy ruháikat és egyéb személyes holmijukat nem adták ki. Ha nem sikerült a kórházban elhalt illetőségét megállapítani – és ez a marcali kórházban elhunyt kéjnöknel is előfordult –, akkor az egészségügyi intézménynek kellett a temetési költségeket állnia. A derék gondnok tehát csak a kéjnök jogos jussát akarta biztosítani, illetve az elhalt prostituált ingóságait a végtisztesség megadásához áruba bocsátani. Tallián Gyula az utóbbi felvetésre közölte: a kórháznak nincs joga visszatartani a kéjnök holmiját. Az alispán emellett felhívta a kórházigondnok figyelmét a státútmra, és leszögezte, hogy nem lehet megengedni, hogy a bordélyos a kórház területén az elbocsátott kéjnöre várakozzon és onnét annak akarata ellenére magával vigye.¹⁴⁰

Neubauer Erzsébet télikabátjának 1882-es kaposvári esete a polgármesteri és az alispáni hivatal aktáinak sorát is szaporította. Weisz Johanna nem akarta kiadni télvíz idején a bordélyából távozni igyekvő kéjnök kabátját. Nem ismert, hogy a sértett a rendőrséghez fordult-e, de a város és megye (tehát a közigazgatási hatóságok!) egyaránt foglalkoztak ügyével és mindkét fokon javára döntöttek. Az örömtanya tulajdonosát kötelezték a ruhadarab visszaadására.¹⁴¹

Kimondatlanul is részben a gyermekprostitúció meggátlását célozta az egyik 1894-es vármegyei szabályrendelet, amely tiltotta, hogy 15 éven aluliak korcsmákban, nyilvános táncmulatságokon, bordélyházakban tartózkodjanak.¹⁴² (Tehát 16 évesen minden további nélkül látogathatták e helyeket.)

A vendéglátóipar egyes ágazataiban ősidők óta bevett gyakorlatként ismert prostitúciót a tárgyalt időszakban Magyarországon számos rendelet igyekezett tiltani. Az italméréssel foglalkozó üzletekről kiadott egyik 1899. évi belügyminiszteri rendelet is külön paragrafust szentelt ennek. A jogszabályalkotó kiemelte, hogy „...az engedélyesek által főként arra fordítandó különös figyelem, hogy a női alkalmazottak a férfi vendégekkel erkölcstelen üzelmeket ne folytassanak, és hogy az italmérés cégére alatt az üzlet kéjelgési célokat ne szolgáljon”. Ha az üzletre engedélyt kapott mégis tudott róla, akkor negyven koronáig terjedhetett büntetése, ugyanígy a kéjelgést megvalósító alkalmazotté. Azonban, ha az engedményes tudatosan prostitúcióra is használta üzletét, akkor jóval súlyosabb szankciókra

¹³⁹ Kevés a nőcseléd Kaposvárott. Kaposvár, 1897. május 27. 4.

¹⁴⁰ MNL SML IV. 405. b. 29209/1892. Gyűjtőszám: 5367/1892.

¹⁴¹ MNL SML IV. IV. 412. a. 517/1882.

¹⁴² MNL SML IV. 402. a. 458/1894. kgy. 1894. október 8.; A 15 éven alóli gyermekeknek a nyilvános mulatóhelyektől való távoltartásáról. Megyei Híradó, 1894. november 1. 3–4.

számíthatott, ugyanis az üzlet bezárását kockáztatta.¹⁴³ Az érdekeltek nem értették vagy nem akarták érteni a vendéglátás és a prostitúció elkülönítését célzó rendelkezéseket. A következő évben a belügyminiszter egy vidéki város példáján ismét kategorikusan megtiltotta a vendéglátásban dolgozó nők legális kéjniként való bejegyzését, illetve megtűrését.¹⁴⁴ Ezzel vajmi kevés eredményt lehetett elérni, inkább a titkos és egyúttal ellenőrizetlen prostitúció számára szolgáltattak kényszerpályát.

Somogyi statisztikai adatokat nem sikerült fellelni a forrásokban abban a tekintetben sem, hogy egyesek milyen társadalmi közegekből léptek a kéjniként státusába. Mindenesetre Budapesten 1906-ban a regisztrált 1329 prostituált 74 százaléka előtte cselédként kereste kenyerét.¹⁴⁵

Kuncsaftok és a lankadó hadipotenciál II.

A bordélyházak és egyéb kéjelgést elősegítő helyek vendégköre messze nem esett olyan társadalmi elitelés alá, mint a prostitúcióból élőké. Adat alig került elő róluk, foglalkozásukról, társadalmi beágyazottságukról vagy életkorukról csak nagyon kevés konkrétum tudható. Az egyébként nagyszámú forrás alapján még azt sem lehet megállapítani, hogy a kéjniként „szerelmére” fanyalodók mekkora hányadát teheték ki azok a férfiak, akiknek a szexuális igényeit elvileg otthon feleségeik is kielégíthették volna. Az sem ismert, hogy a házastárs nélküli férfiaknak milyen aránya kereste fel több-kevesebb rendszerességgel a kéjniként. Nagy általánosságban Roboz István egyik szemléletes cikke alapján elmondható, hogy szinte minden férfikorosztály látogatta a kaposvári bordélyokat. „*Jön a fiatal s ez igen természetes; (a virágnak megtiltani nem lehet...) aztán jön a középkorú s jön olyan öreg ember is, hogy a krispinje¹⁴⁶ végén hordja a koporsót, mint a selyemhernyó a gubóját.*” Arról a valós problémáról is említést tesz, hogy a bordély viszonylagos drágasága miatt az azt igénybe vevők, benne dorbézolók esetleg a családi kasszájuknak utolsó krajcárjait mulatják el néhány önfelelt félóra alatt. „*Az öreg hernyó borízű hangon belekontráz a dalba, míg otthon – meglehet – családjá azon gondolkodik, hogy alvó boldogsága és szerencséjének tűzénél, hogy főzze meg a holnapi reggelit? ...*”¹⁴⁷

A nemi beteg férfiak, amennyiben önként nem vetették alá magukat gyógykezelésnek, általában nem kerültek a hatóságok látókörébe. Kivételt képeztek az állítás-kötelesek, akiknél a sorozáskor kiderülhetett venereás bajuk. Az ilyeneket a főszolgabíráknak haladéktalanul az illetékes polgári kórházba kellett szállíttatni. A polgári morált itt azért érdemes előhozni, mert a 19. század végén a főszolgabírák megítélésére bízott, kit küldtek azonnal a bujakóros leendő hadfiak közül kórházba, és kiből nézték ki, hogy önként gyógykezeltetik magukat.¹⁴⁸

A honvédek egyre emelkedő venereás megbetegedési aránya a 19. század végén a tárca miniszterét saját katonai hatóságaihoz és intézeteihez címzett rendelet kiadására készítette. A honvédség egészségügyi intézeteinek parancsnokságai, valamint a polgári egészségügyi

¹⁴³ 78.543/1899. B. M. sz. körrendelet. Az italmérésnél és italelárusításnál követendő egészségügyi rendszabályok, az áthágások büntetései és a rendőri és egészségrendőri felügyelet tárgyában. Magyarországi Rendeletek Tára, 1899, 2368–2369. Az állami italméresi jövedékről szóló 1899. évi XXV. tc. 3. §-ának 2. bekezdése fenyegeti bezárással az erkölcsstelenségnek teret adó italmérésre jogosult üzletet.

¹⁴⁴ A rendészet ma még a községi (városi) közigazgatás kiegészítő részét képezvén: a r. t. városi rendőrkapitánya városhatósága és annak rendelkezése alatt áll. Vendégek szolgálatára alkalmazott női személyzet keresetképpen kéjelgést nem üzhet. Belügyi Közlöny, 1900. június 14. 227–228.

¹⁴⁵ Linka Mór: A prostitúció rendezése Budapesten. Huszadik Század, 1907. január–június, 247.

¹⁴⁶ Krispin: finom szövetből készült rövid, fodros, vállra vethető férfi vagy női köpeny.

¹⁴⁷ Roboz István: Az erkölcsstelenség. Somogy, 1889. január 8. 1.

¹⁴⁸ MNL SML IV. 405. b. 5480/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898.

intézetek a hozzájuk került nemi beteg honvédektől felvételükkor, illetve megbetegedésük regisztrálásakor azonnal kötelesek voltak kideríteni fertőzésük forrását, és azt az illetékes közigazgatási hatóságokkal tudatni.¹⁴⁹ Az országos hatáskörű rendelkezés somogyi vonatkozásairól, eredményességéről még nem kerültek elő adatok.

A honvédség és a közös hadsereg vezetői legtöbbször a polgári hatóságokra, illetve a rendőrségre hárították a felelősséget a venereás nyavalyát kapott katonák esetében. A császári és királyi állomásparancsnokság a kaposvári rendőrkapitányságot minden adandó alkalommal értesítette, de a beteg hadfiak mindig bordélyházi kéjनोंket neveztek meg bajuk forrásául. Ezeket az engedéllyel dolgozó prostituáltakat heti kétszer vizsgálta orvos, így viszonylag könnyű volt bizonyítani, hogy legtöbbször a katona nem a bordélyházban szerezte a kórt, hanem egyenesen ő vitte be azt oda. Erre a városi rendőrkapitányság többször felhívta a katonai állomásparancsnokság figyelmét, de minden eredmény nélkül. Ezért Németh István polgármester 1908-ban is kérte a helyi katonai vezetőket, hogy a beteg katonáktól tudják meg a kéjनोंk (titkos prostituáltak) igazi nevét, amennyiben pedig nem hajlandók ezt közölni, úgy büntessék meg őket.¹⁵⁰

A kéjnelgésügy a helyi sajtóban, avagy kéjनोंk az újságírók pennáján II.

Nyilvánvaló, hogy az 1882-es Somogy vármegyei rendelkezés a súlyosabb erkölcsrendészeti kérdést egyáltalán nem oldotta meg. A tervezetet készítőik közül többen figyelmeztettek arra, hogy ha csak a bordélyházakban működő kéjhölgyek nyernek hivatalos engedélyt, akkor a titkos prostitúció még jobban fog virágozni.

Bár Kaposvárt 1872-től a vasút viszonylag könnyen elérhetővé tette, ettől itt még nem burjánzott el minden civilizációs erkölcstelenség – írta 1883-ban dr. Polányi Lajos. Az ő szemében a megyeszékhely erkölcsi viszonyai számos kívánnivalót hagytak maguk után, de még menthető a „kisvárosi jó morál”. Valószínűleg rendelkezett nagyvárosi tapasztalatokkal, ha a következő eszmefuttatás után is ezt vallotta. „*Számtalan élősdi és tányérnyaló, melyek létfeltételüket e szegény nép életéhez kötve, azt első sorban testileg teszik tönkre, majd erkölcsileg megsemmisíti. S kik ez egyének, kik sem állandó lakásukról, sem határozott foglalkozásukról beszámolni nem tudnak; honnét jönnek és hová törekszenek? Csupán az orvosnak s tán a rendőrségnek is csak futólagos ismerősei. E kétes jellemű urak és hölgyek egész élettrajza a zug-korcsmák és pálinkamérésekben játszik. A legtermékenyebb talaját képezik a vadházasságoknak, melyekre már számtalanszor, de sajnos mindig eredménytelenül figyelmeztettük a hatóságot. Köztük tenyész legjobban és legbiztosabban a titkos prostitúció, mely láthatatlan földalatti gyökérszálaait a társadalmi élet legtávolabbi rétegeibe szétszórja. S ha még hozzátesszük, hogy minden kóros és járvány-betegségek ragályserege, mely néhány év óta városunkban is (mely két évtized óta a vasút által a világforgalom nagy hálójába vonatott, még mindig megtartotta sérthetlensége jó hírnevét) tartósan megfészkelődött...*”¹⁵¹

A hazai mundér becsületét védve, a más városokból „importált” szifilisz számlájára írta cikksorozata egy másik írásában Polányi doktor azt a „*majdnem zerus*” létszámú nemi beteget, akiket az előző évben a somogyi megyeszékhelyen gyógyítottak. Arról még nem

¹⁴⁹ A bujakóros fertőzések forrásának puhatólása. Belügyi Közlöny, 1899. július 1. 352–353.

¹⁵⁰ MNL SML IV. 405. b. 10110/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898.

¹⁵¹ Dr. Pollák Lajos: Közegészségügyi viszonyok. Somogy, 1883. január 16. 2. A szerző téved: nem két évtizede, hanem 1872 augusztusában kapcsolódott be Kaposvár a vasúthálózatba. (Nem tudni miért Pollákként szerepel ekkortájt a már 1882-ben Polányira magyarosított doktor.)

kerültek elő adatok, hogy ha az „éjjeli csavargó nők” közül 154-et állítottak elő és közülük 68 (44%) volt szifiliszos, és ez „majdnem zerus”, akkor mi számított jelentősnek? A venereás nőbetegeket kórházba vitték, a nem helybeli illetékességüket kiutasították a városból, a kaposváriakat ismeretlen mértékű „kisebb büntetéssel” sújtották.¹⁵²

A titkos és/vagy alkalmi prostitúció és nem a bordélyházi kéjnök ellen kelt ki vezércikkében a *Somogy*, amikor a következő dörgedelmeket is közölte a címoldalon: „...a kujtorgó, az erkölcsöket rontó szoknyás hadat ki kell utasítani, s nagy felügyelet alatt tartani, mert ezek magok képesek kipusztítani a falvak fiatalságát azon bűniszapban, melyben tanyáznak, lélekeznek; ezek azok a nyíló mákvirágok, melyek virágjukat kínálják, de mérget rejtenek...”¹⁵³

A már többször idézett dr. Polányi Lajos városi orvos szinte keresztes hadjáratot folytatott az újság hasábjain a titkos prostitúció ellen. A statisztika szerint 1884-ben kevesebb volt a nemi betegek száma, de ennek nem tulajdonított különösebb jelentőséget. Rezignáltan állapította meg, hogy vajmi kevés eredményt sikerült a hivatalos közegeknek elérniük az illegális kéjelgés visszaszorítása tekintetében. „Éjjeli razziák folytán a rendőri hivatalba került nők közül 58 orvosilag megvizsgáltatván 24 betegnek találtatva a kórházba küldetett. Itt első pillanatra a múlt évhez képest javulást látunk, de hosszú éves tapasztalatunk e tekintetben visszariasztja optimizmusunkat. Tudjuk ugyanis, hogy a prostitutio e jelenségei csak múló és tulajdonképpen lényegét nem bántják. Szigorú orvosrendőri szabályok nem elégségesek a társadalom e legveszélyesebb ellensége ellen, nemzetközi törvényeink pedig még mindig az erőtlen akarat és hatalom nélküli tehetség karjai között pihennek. Fogyott tehát a prostitutio és ezzel egyidejűleg a syphilis is.”¹⁵⁴

Roboz István a *Somogy* indításakor céljai közt jelölte: „Mindenekfelett pedig nevelni a népet.”¹⁵⁵ Erkölcsnemesítő törekvései már csak azért sem érhetek maradéktalanul célba, mert akiknek elsősorban szóltak, azokhoz általában nem jutottak el intelmei. Filippikái elsősorban az újságolvasó polgárok gondolkodásmódjára lehetnek hatással. „A bordélyházak, mint a pokol kapui éjjel-nappal nyitva, hogy megejtsék a fiatalságot, elkáprázzák a visszahúzódot. S minél nagyobb a község vagy város, annál nagyobb a szemtelenség kereskedése, mely botránkoztatja a jókat. A pillékek van egy faja, mely ősszel nem bívík,

Roboz István
(Rippl-Rónai József 1913-as rajza)

¹⁵² Dr. Pollák Lajos: Közegészségügyi viszonyok. *Somogy*, 1883. február 6. 2.

¹⁵³ Roboz István: Patika az istennél. *Somogy*, 1884. december 2. 1. (Azt nem írta Roboz, hogy a kiutasítottat hogyan lehet felügyelet alatt tartani.)

¹⁵⁴ Dr. Pollák Lajos évi jelentése a közegészségügyi viszonyokról Kaposvárott. *Somogy*, 1885. február 7. 2. (Problemátikus, hogy mit értsünk „nemzetközi törvényeinken”).

¹⁵⁵ Roboz István: A T. Közönséghez. *Somogy*, 1866. február 1. 1.

nem költözik el, hanem télen-nyáron a levegőn van. A virágot nagyon szeretik, de az öreg fára is rászállnak, csak lombja, virága legyen. A többi pillék minél jobban süt a nap, fényesebb az idő, melegebb van, annál jobban röpködnek, ússzák a levegőt. A mi pilléink napnyugat után élednek fel a mint a bőregér, minél sötétebb van, annál élénkebbek, kapkodják a bogarakat. Gyönyörűen festvék; a természet virágait letépi és arcukra rakják, hogy a hervadást pótolják."¹⁵⁶

Hadjárat a kaposvári titkos prostitúciós helyek ellen 1890-ben

A dualista korszak második felében az engedéllyel működő bordélyházak száma országszerte,¹⁵⁷ így Somogyban is csökkent. Ennek egyik fő oka az volt, hogy a társadalom erre igényt tartó rétegeinek nagyobbik fele anyagilag nem engedhette meg magának ezt a biztonságosabb, de drágább szolgáltatást. Másrészt a bordélyházon kívüli regisztrált kéjű nő tevékenységét jó eséllyel titokban tudta tartani.

A megye lakosainak száma folyamatosan nőtt, ezen belül a forrásadottságok miatt részletesebben tárgyalt Kaposvár népessége különösen nagy arányban emelkedett. A megyeszékhelyen 1869-ben közel 6700-an laktak, 1910-re viszont a város lélekszáma már meghaladta a 24 ezer főt. A gyarapodás alapvetően nem a természetes szaporodás, hanem betelepülés következménye volt. A megye székhelyvárosában már az 1870-es, 1880-as években sem volt elegendő a kisvárosi társadalmi (kispolgári, polgári) kontroll az egyre több konfliktust előidéző úgynevezett titkos – azaz nem legalizált – prostitúció visszaszorítására.

Somogyban az egész vizsgált korszak alatt valószínűleg nagyon elterjedt volt az illegális prostitúció. A helyzet megyeszékhelyi állapotának felmérésére 1890 novemberében Kaposvár vezetése egy különbizottságot hozott létre. Mindezt Weisz Berta kávé- és teamérési üzletében tapasztaltak után rendelte el Tallián Gyula alispán. Az iratokban bordélyháznak is nevezett üzlet nem lehetett legális örömtanya, mert azokat rendszeresen vizsgálta orvos, így nem állhatott volna elő az a helyzet, hogy az ott pincérnőként stb. dolgozó női alkalmazottak mindegyike előrehaladott állapotban levő bujakórosnak találtatott. Ezt követően városszerte ellenőrizték a vélhetően titkos kéjtelést elősegítő vagy annak helyet is adó vendéglátóhelyeket.¹⁵⁸

A bizottság nyolc „gyanús” helyet látogatott meg. Először 1890. december 6-án Zámბelly Ferenc és neje vendéglő-, sör- és borsarnokában, valamint szállodájában tartottak szemlét, mivel ez korábban ténylegesen is bordélyházként működött. Az ügy fontosságát jelzi, hogy Németh Ignác polgármester is jelen volt ezen az ellenőrzésen, mivel a felsőbb hatóságok továbbra is őt tették felelőssé az áldatlan kaposvári prostitúciós állapotokért, és a nemi betegségek elharapódzásáért. Zámбellyéknél két nő dolgozott, akikre titkos kéjtelés gyanúja vetült. Balla Rózát szakácsnőként alkalmazták és ellátta a gazdaasszonyi teendőket is. Ő korábban kéjtelésnőként is működött ebben az üzletben. A polgármester a körülményekből ítélve nem látta szükségesnek megvizsgáltatni, hogy a két nő nemi beteg-e, de dr. Polányi Lajos városi főorvos a megyei főorvosra való hivatkozással ragaszkodott hozzá (tehát bátran ellentmondott munkaadójának!). Balla Rózát beleegyezésével helyben meg is vizsgálta és egészségesnek találta. Szeszvecsnán Mária szobalány akkor még csak két hete volt itt alkalmazásban és Zámбellyné kereszt-lányának mondta magát. Ő nem engedte megvis-

¹⁵⁶ Roboz István: Az erkölcselenség. Somogy, 1889. január 8. 1.

¹⁵⁷ Például Budapesten 1885-ben 62, 1895-ben 38, 1915-ben már csak 10 bordély működött. Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917 (a továbbiakban: Schreiber), 106.

¹⁵⁸ MNL SML IV. 405. b. 26133/1890. Gyűjtőszám: 5652/1890.

gálatni magát és a hatóság emberei nem erőltették a dolgot.¹⁵⁹ Zámellyék több évtizedig működő kőházának profilváltása is valószínűsíti a bordélyházi prostitúció jövedelmezőségének csökkenését.

A következő éjjelen Marton Samu kávéházi sör- és bormérésében, a Teleki utca 2. szám alatt tartott ellenőrzést dr. Folly Hugó vármegyei tisztii főorvos, dr. Polányi és Sury Ferenc városi rendőrkapitány. Szolgálatban csak a 17 éves Kautl Rozit találták, aki pincérnőként dolgozott. Kihallgatása során elmondta, hogy „rossz életet nem él”, amelyet a jelek szerint el is hittek neki, mert orvos ekkor nem vizsgálta meg. A harmadik helyszínen 9-én jelent meg a bizottság. Svarcz Mór Kossuth tér¹⁶⁰ 8. szám alatti Európa kávéházában a pincérnő, Döbrentey Gizella és a szolgáló, Gábor Erzsébet is „tisztességes” életvitelűnek tűnt. Utóbbi a jegyzőkönyv szerint „legkevésbé sem gyanús, egy közönséges cseléd”. Negyedikként került sorra az alapos vizsgálódást elindító üzlet, Weisz Berta Petőfi utca 17. szám alatti „korcsma, illetve sörmérésének” ismételt ellenőrzése. A korcsmában tartózkodott vendégként többek között Zónik Róza közismert csavargónő, akit orvosi vizsgálatra a városházára vittek. A személyzet ekkor csak Balázs Katalin 36 éves szolgálóból állt, akiről diszkrétan csak azt jegyezték fel, hogy „kéjgelésre nem alkalmas külsejű”. Az ötödik helyszín Mang János Széchenyi téri¹⁶¹ vendéglője és ötszobás szállodája volt. Négy nő is dolgozott itt, de mivel a „helyiségek egy rendes szálloda képét” mutatták, így a bizottság hamar továbbállt. Özvegy Klein Sándorné Kossuth téri Fiume kávéháza volt a hatodik „gyanús” hely. Varga Katalin szolgáló és Breuer Janka kasszírő jöhetett volna szóba mint titkos kéjgelő, de a helyszíni szemle ezt nem igazolta. December 22-én hetedikként Babochay Zsigmond Korona vendéglője¹⁶² került sorra. Itt harminc (!) alkalmazott dolgozott, és közülük kilenc nő volt olyan korú, akik könnyen lehetek volna a bizottság által keresettek, de megalapozott gyanú nem merült fel ellenük. Másnap Emberadó Teréz Pálya utcai¹⁶³ korcsmája volt a célpont. A zárva levő üzletbe az egyedül ott levő 7-8 éves kislány engedte be a bizottság tagjait, akik semmi gyanúsat sem észleltek.¹⁶⁴ A hosszadalmas vizsgálódás ellenére a titkos prostitúcióra, illetve illegális bordélyokra nem sikerült csapást mérni. Érdemes megemlíteni, hogy a szem- lézők legtöbbször pusztán rápillantással (azaz külső jelek alapján) állapították meg az illegális prostitúció lehetőségét.

Dr. Folly Hugó

¹⁵⁹ MNL SML IV. 405. b. 5632/1890.

¹⁶⁰ 1911 őszétől Széchenyi tér, 1991 nyaratól a Berzsényi utca eleje.

¹⁶¹ 1911 őszétől Kossuth tér.

¹⁶² A mai Kapos Szálló, illetve éttermének helyén.

¹⁶³ Az 1890-es évektől Baross Gábor utca (amelynek nyomvonalával nagyjából megegyezik).

¹⁶⁴ MNL SML IV. 405. b. 5632/1890. Egyelőre nincs nyoma, hogy ez idő tájt máshol is végeztek volna ilyen ellenőrzéseket a megyében vagy Kaposváron.

A 19. század vége felé a hatóságok egyre gyakrabban léptek fel a nem legális kéjelgésre is alkalmas helyek (korcsmák, fogadók, szállodák) ilyen vonatkozású profilja ellen. Hogy országos jelenségről volt szó, azt az is mutatja, hogy 1893-ban belügyminiszteri rendelet hívta fel a törvényhatóságok figyelmét az ezekben folytatott titkos kéjelgés ellenőrzésére. A jelenség általános elterjedtsége (és szükségessége?) nyilvánvaló, mivel a rendelet még utalást sem tett a betiltásukra! A belügyminiszter csak arra szólította fel a helyi hatóságokat, hogy a szállodák, fogadók női alkalmazottait, amennyiben alapos a gyanú ellenük, hogy titkos prostituáltak, vonják rendszeres orvosi ellenőrzés alá.¹⁶⁵ Ezzel mintegy beemelték őket a legalitás keretei közé. Egészségüket és vendégeiket ezzel igyekeztek védeni, mivel a jelenséget nem tudták, illetve nem akarták rendőrségi eszközökkel megszüntetni.

Bordélyok a kaposvári Vár utcában

A kaposvári Vár utca és környéke és a belváros 1901-ben

1892-re tehető Kaposváron a Vár utcai „vigalmi negyed” felvirágzásának kezdete. Weisz Jakabné ebben az évben kapott a városnak ekkor még félreeső utcájában engedélyt bordély nyitására.¹⁶⁶ Németh Ignác polgármesternek a tiltakozások ellenére sikerült megvédenie a bordélyosnő által szorgalmazott helyszínt az alispán előtt. Ekkor még működött a Fő utcában a két bordély, de ezeket a városvezetés már évek óta ki akarta szorítani

¹⁶⁵ 36.152/1893. B. M. sz. körrendelet. A szállodák és vendégfogadók egészségügyi ellenőrzése tárgyában. Magyarországi Rendeletek Tára, 1893, 1937–1938.

¹⁶⁶ MNL SML IV. 405. b. 4725/1892.

erről a környékről. A polgármester szerint a Vár utca meghosszabbításában fekvő 2. sz. házban létesítendő bordély közelében „*sem most középület nem áll, sem később állani nem fog [...] erre alkalmasabb hely nem volt és nem is lehet*”. A városi vezetés a kórház közelében lévő két másik bordélyházat is rövid határidővel szándékozott áthelyezni (tehát nem megszüntetni). Valószínűleg az ellenőrzés és a „tisztos polgárok” szinte mindenütt tapasztalható ellenállása miatt célszerűnek mutatkozott továbbra is egy helyre koncentrálni a nyilvánosházakat. A kéjházaknak új helyre „terelése” valószínűleg sikeres lehetett, mivel Fő utcai bordélyokkal ezután a forrásokban nem találkozunk, a Vár utcaiakkal viszont egyre gyakrabban. Már 1895 előtt eltűntek a Fő utcából a bordélyok, mert a városi tisztii főorvos ez év májusában megejtett vizsgálata megállapította: „*a bordélyházak igen jó rendben találtak és azok elhelyezése minden tekintetben kifogástalan*”.¹⁶⁷

Kaposvár a „vérbajosok városa”

Kaposvár „szabad szerelmi” élete nagyobb konfliktusok nélkül zajlott a 19. század utolsó évtizedében, mígnem a statisztikusok rá nem világítottak a városban lakó bujakórosok feltűnően magas arányára. A vármegyei tisztii főorvos 1897-ről szóló beszámolójában még számadatokkal igyekezett a már akkor rossz hírű somogyi venereás állapotokat cáfolni. A megye kórházaiban a bujakórosok az összes betegnek 1882–1889 között 42–52 százalékát, 1889–1897 között pedig 31–39 százalékát tették ki, tehát arányuk jelentősen csökkent. A legjobb arányt 1891-ben (31%), a legrosszabbat 1884-ben (52%) regisztrálták. A nemi beteg katonákat pedig csak 1890-től számították bele a megyei kimutatásba.¹⁶⁸ A szakemberek adatai 1897-ben önmagukban még nem ejtették volna kétségbe a megye és Kaposvár vezetését, de mivel e tény a következő évben széleskörű publicitást kapott a nagyközönségnek szánt sajtóban is, így kénytelenek voltak egyre többet foglalkozni a problémával. 1898-ban a *Pester Lloyd* többek között azt is megírta, hogy arányában Kaposváron van a harmadik legtöbb bujakóros az egész Monarchiában. A hírt a magyar nyelvű lapok ország-szerte átvették és ezután évtizedekig Kaposvárt a „*vérbajosok városának*” könyvelték el.¹⁶⁹

Maár Gyula alispán a Kaposvárt, illetve polgármesterét, Németh Istvánt rendkívül kellemetlenül érintő bujakóros statisztika helyi sajtóban való megszéllőztetése előtt szigorúan meghagyta a főszolgabírárnak és a megyeszékhely első emberének a bordélyházak és minden olyan hely kiemelt ellenőrzését, ahol női kiszolgáló személyzet található. Emellett fokozott figyelmet kellett fordítaniuk a „*kóbor és helynélküli cselédekre*”. Őket az éjjeli razziákon begyűjtve kötelező orvosi vizsgálat alá kellett vetni, a helyi illetékességgel nem bírókra pedig automatikusan kitoloncolás várt. Az alispán a rendőrség nyakába igyekezett varrni a kialakult

¹⁶⁷ MNL SML IV. 405. b. 2594/1895.

¹⁶⁸ Szaplóczay Manó: Főorvosi jelentés az 1897-ik évben Somogyvármegye területén észlelt egészségügyi viszonyokról. Kaposvár, 1898, VIII. Közegészségügyi hatóságok működése rész (a kiadványban nincsenek oldalszámok). MNL SML XV. 76. Aprónyomtatványok gyűjteménye (a továbbiakban: MNL SML XV. 76.).

¹⁶⁹ Híres város Kaposvár. Somogy, 1898. február 13. 2. (A lap Zsodoma! című cikkében 1899. január 22-én a 2. oldalon ugyanerről azt írja, hogy Kaposvár arányaiban a második legfertőzöttebb város a birodalomban.; Dr. Polányi Lajos városi orvos jelentése. Somogy, 1900. február 4. írása előtt ismét harmadik legfertőzöttebb városként említették a somogyi megyeszékhelyet. A *Pester Lloyd*-ban mindeztidáig nem sikerült megtalálnom a hivatkozott cikkeket.)

helyzetet, mondván, nem elég eréllyel, illetve meglehetősen lanyhán kezelték az illegális kéjalgés ügyét.¹⁷⁰

A skandalum a megye vezetését is hathatósabb fellépésre készítette. Széchenyi Imre gróf Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának 1898. február 9-ikei ülésén interpellációt intézett Maár Gyula alispánhoz a „*venerikus betegségek terjedésének meggátlása tárgyában*”. Dr. Szaplóczay Manó vármegyei tiszti főorvos számolt be a nemi betegségek elterjedtségéről, és kifejtette, hogy nem a felügyelet alatt álló kéjnök és bordélyházak a fertőzések forrásai, hanem a nőcselédek, akik alkalmi kapcsolataikat – amelyek sokszor anyagi ellenszolgáltatástól sem mentesek – gyakran változtatják. Kimutatása szerint egyébként a nemi betegek számában apadás mutatkozott.¹⁷¹

Az alispán utasította a polgármestert, hogy intézkedjék: a városi rendőrkapitány ne csak a bordélyházi kéjnöket vizsgálta orvossal, hanem azokat is, „*kik köztudomás szerint kéjalgést űznek*”, úgymint szobalányokat, pincéernöket, felírónöket, azaz a(z) elvileg) titkos prostituáltakat. A cselédeket és a cselédszerző intézeteket is fokozott figyelemmel kellett kísérnie, de elmondható, hogy az utcákon járó minden „*kóborló nőre*” gondja kellett hogy legyen. Indokolt esetben kötelezően be kellett gyűjtetnie őket. Kaposváron az addigi gyakorlat alapján a bordélyházi kéjnökön kívül a szállodai szobalányokat is rendszeresen, hetenként kétszer ellenőrizte orvos. Ez azt jelenti, hogy *de facto* ekkor már létezett Kaposváron a hatóságok által ismert és nem üldözött – kvázi legális – bordélyházon kívüli kéjalgés, amelyet pedig az érvényben lévő 1882. évi 220. sz. szabályrendelet egyértelműen tiltott.¹⁷² Ez nyilvánvaló bizonyítéka a hatóságok prostitúciós formák változásaihoz való igazodásának és a polgári morál hajlékonyságának, másképp alkalmazkodóképességének a botránkozató konfliktusok csökkentése érdekében.

Kaposvárott 1897-ben nemi betegség gyanújával hetvenkilenc cselédlányt vizsgáltak meg, és közülük 28 (több mint harmaduk!) bujakór miatt kórházba került. Az országos hírnév okán 1898 elején fokozták az ellenőrzést, és az első két hónapban 66 nőcselédet vizsgáltak meg, akik közül tizenhatot (közel negyedüket!) vittek kényszergyógykezelésre a kórházba. A polgármester védelmébe vette a bordélyházak tulajdonosait és személyzetét – így áttételesen a polgármesteri hivatalt mint engedélyező hatóságot is –, mivel a helybeli katonai

Maár Gyula

¹⁷⁰ MNL SML IV. 405. b. 5480/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898.

¹⁷¹ MNL SML IV. 405. b. 1013/1898.

¹⁷² Az még tisztázásra szorul, hogy a csak Kaposvár város területére alkotott 20. század eleji kéjalgésügyi szabályrendelet által megengedett magánkéjnök valóban magánházaknál fogadták a vendégeket vagy ahogy 1898-ban is szállodákban, fogadóknak működtek „melléküzemágként”. Valószínűleg az utóbbi jelenséggel állunk szemben.

vezetők ezeket az intézményeket vádolták a sok nemi betegséggel kínlódó katona miatt. A városi orvosok viszont legtöbbször ekkor is azt állapították meg, hogy a betegséget nem a bordélyban szerezte a katona, hanem egyenesen ő vitte be. A polgármester elégedett volt a helyi rendőrség és az orvosok prostitúcióval kapcsolatos intézkedéseivel, mert megítélése szerint intenzívebb munkájuk eredményeként a nemi betegségek terjedése terén javult a helyzet.¹⁷³

Kaposváron 1898-ban összesen 193 kéjelgéssel gyanúsítható nőt tartóztattak le éjjeli razziák eredményeképpen. Közülük hatvanegynél (31,6%) állapították meg nemi betegséget az ilyen esetekben kötelezően megtartott orvosi vizsgálatok során. A város főorvosa, dr. Polányi Lajos ezeket az adatokat már javulásnak minősítette éves jelentésében.¹⁷⁴

A nemi betegségekben szenvedők a kaposvári kórház ápoltságainak jelentős részét tették ki az egész vizsgált korszak alatt. 1891-ben 178 férfit és 158 nőt kezeltek ilyen kórokkal a megyeszékhely kórházában. Ez a 336 fő összesen 10 074 napot töltött az intézményben, ami átlagosan harmincnapos fekvőbeteg-kezelést jelentett személyenként.¹⁷⁵

1904-ről részletes kimutatást áll rendelkezésre. Ebben az évben ugyanitt hatszázhat főt kezeltek bujakór, kankó és lágyfekély tüneteivel. A nemek aránya meglehetősen kiegyenlítettnek mondható, hiszen közülük 313 volt a férfi és 293 a nő. A leggyakoribb szexuális úton terjedő betegség ekkor a kankó volt: 135 férfi és 152 nő, összesen 287 fő feküdt ezzel Kaposváron kórházban. Bujakórral 103 férfi és 87 nő, összesen 190 fő volt fertőzve az ápoltak közül, míg lágyfekély miatt 75 férfit és 54 nőt, összesen 129 beteget kezeltek. Mindezek jelentősen meghaladják a „morbus hungaricus”, a tüdővész miatt kórházba kerültek ez évi adatait, igaz, utóbbinál jóval nagyobb volt a halálozási arány. A három nemi betegség közül csak a bujakór követelt ekkor halálos áldozatokat: három férfi és egy nő hunyt el benne. Az ápolási napok rendkívül nagy száma következteben – amelyek a hatszázhat betegnél összesen 20 379-et tett ki – jelentős költségek merültek fel. A nemi betegek ebben a kórházban átlagosan 1904-ben 34,6 napot töltöttek el. Legtöbb időt, átlagosan 48,5 napot a bujakór, legkevesebbet, huszonöt és fél napot a kankó gyógyítása igényelte, míg a lágyfekéllyel általában 29,8 napot kellett a kórházban eltölteni. A 190 bujakórosból 158 távozott gyógyulva, három javulva, míg négy fő (mint fentebb is olvasható) meghalt. Az év végén huszonöten álltak még kezelés alatt. A 287 kankósból 246-ot gyógyítottak meg, három főnél javulást sikerült elérni, míg kettő állapotánál nem sikerült kedvező eredményt felmutatni. December végén még harmincöt főnek kellett folytatni a kezelését. Az egészség helyreállításának szempontjából a legjobb arányokat a lágyfekélyes

17. kép Németh István
(BacsKay Béla 1902-es festménye)

¹⁷³ MNL SML IV. 405. b. 10110/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898.

¹⁷⁴ Dr. Polányi Lajos: Orvosi jelentés. Somogy, 1899. február 12. 2.

¹⁷⁵ Somogy megye közkórháza. Somogy, 1892. június 28. 2.

betegeknél érték el a kórház orvosai. A 129 ápolásra szorultból 114-nél érték el teljes sikert, három főnél javulást, míg tizenkettőnek 1905-re is áthúzódott a kezelése.¹⁷⁶

A kaposvári kórházban kezelt hatszázhat nemi beteg az 1904-ben itt ápolt 3497 betegnek 17,3 százalékát, tehát több mint hatodát tette ki. Az általuk benntöltött 20 379 nap pedig 14,6 százalékát jelentette az összes – 139 090 – ápolási napnak.¹⁷⁷ Megállapítható, hogy a nemi betegek jelentős számban és arányban szorultak kórházi kezelésre, ennek pedig komoly költségvonzata lehetett. Nem ismert, hogy a foglalkozás szerinti felsorolásnál kéjnként megjelölt betegek honnét érkeztek, és bejegyzettek voltak-e – összesen nyolcvanhatet regisztráltak így (vagy ismeretlen számú kéjnk 87-szer került kórházba) –, ezért további következtetéseket – azon kívül, hogy a hatszázhat nemi betegnek 14,3 százalékát és az összes ápoltnak két és fél százalékát tették ki – nehéz lenne levonni ezekből az adatokból.¹⁷⁸

Somogy vármegye kaposvári közkórháza betegeinek jelentős részét folytonosan a vérbajosok adták. Hosszú ideig sokakat közülük nem sikerült meggyógyítani. A 20. század elején a vidéki városok közül arányában Kaposváron kezelték a legtöbbet belőlük: állandóan 60-70 főt. A gyógyítás eredményességét nehezítette, hogy a betegek általában már előrehaladott stádiumban kerültek kórházba. Az egyik kórházi orvost 1910-ben tanulmányútra küldte a vezetőség. Urológusok egy budapesti tanácskozásukon úgy döntöttek, hogy a nagyobb városokban elkezdik alkalmazni az Ehrlich- és Hata-féle vérbaj elleni szérumot, a Salvarsant. Ettől Somogyban is jelentős áttörést vártak.¹⁷⁹ A szert rövidesen a Belügyminisztérium is az érdekeltek figyelmébe ajánlotta.¹⁸⁰

Ráth Endre 1916 elején képviselőházi interpellációjában a súlyos hazai venereás állapotokat kárhóztatta. Számos statisztikai adatot felvonultató beszédében a Kaposvárott 1890-ben nyilvántartott nemi betegek rendkívül magas arányát is felhánytorgatta. Pozsonyban a katonák 7,97, Budapesten 9,48, Kaposvárott 15,6, Szatmáron 28,2%-a szenvedett nemi betegségben.¹⁸¹

A legális prostitúció szerkezetének változásai a 19. század végén

„...két szélsőség találkozott a prostitúció pókhálós üstje mellett: a finnyás orriak, akik azt erélyesen szagtalánítani szeretnék, s az irgalmas szívűek, akik még a szeméttől sem féltik kezüket, ha abban szomorú igazságok, nagy tanulságok gyöngyeit sejtik.”¹⁸²

A századfordulóhoz közeledve a legális prostitúció társadalom által való elfogadottságának a csökkenését jelzi, hogy az 1891-es népszámlálás foglalkozási kategóriáiban már ismét nem szerepelt a bordélyház-tulajdonos és a kéjnk mint jövedelemszerző tevékenység, pedig ez alkalomból a statisztikusok egy, *Az élvezeti és személyes szolgálati iparral foglalkozók gyűj-*

¹⁷⁶ Dr. Szigeti Gyula Sándor: Somogyvármegye Kaposvári Közkórházának története és az 1904-ik évről szóló kimutatása. Kaposvár, 1905, 82.

¹⁷⁷ Dr. Szigeti Gyula Sándor: Somogyvármegye Kaposvári Közkórházának története és az 1904-ik évről szóló kimutatása. Kaposvár, 1905, 72–82.

¹⁷⁸ Dr. Szigeti Gyula Sándor: Somogyvármegye Kaposvári Közkórházának története és az 1904-ik évről szóló kimutatása. Kaposvár, 1905, 79.

¹⁷⁹ Ehrlich-Hata szere a kaposvári kórházban. Somogyvármegye, 1910. július 5. 3.

¹⁸⁰ „Salvarsan” nevű gyógyszernek kórházi alkalmazása. Belügyi Közlöny, 1911. május 14. 187–188.

¹⁸¹ Az 1910. évi június hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. XXVIII. kötet. Budapest, 1916, 298–299.; A venereás betegek városa. Somogyi Hírlap, 1916. január 22. 3.

¹⁸² Linka Mór: A prostitúció rendezése Budapesten. Huszadik Század, 1907. január–június, 245.

tőnevű blokkot is kialakítottak. Ide sorolták többek között a korcsmárosok, vendéglősök és szállodások, kávéház és kávéérés, fürdős, markotányos és kifőző keresetből, jövedelemből élők népes rétegét, de a prostitúciót ismét a szőnyeg alá söpörték a hivatalos kiadványban.¹⁸³ A népszámlálásokban később sem engedték be a foglalkozási kategóriák közé a bordélyost és a prostituáltat (mint 1881-ben).

1915 előtti országos hivatalos adatok a millenniumi és az azt megelőző évből kerültek elő: 1895-ben 8040, 1896-ban 7864 kéjnök tartottak nyilván. Ez 1881-hez képest 1895-re 326%-os növekedést jelent. (Az adatszolgáltatás módja, illetve a somogyi részadatok itt sem ismertek.) A prostituáltak orvosi vizsgálatát a legtöbb helyen hetenként kétszer, de néhol háromszor is megejtették. Bujakór 1895-ben 4274, a következő évben 4655 esetben fordult elő hivatalosan, amely esetekben a beteg kéjnököt kényszergyógyítás végett kórházba utalták.¹⁸⁴ Ha a nemi betegek létszáma csak a prostituáltakra vonatkozik (a közleményből ez nem világos), akkor ez azt jelenti, hogy 1895-ben a kéjnök 53%-a, a következő évben pedig 59%-a volt bujakóros, ami nagyon magas aránynak mondható.

Az 1867-es pesti kéjelgésügyi szabályrendelet már ismeri – és elismeri – a bordélyházi kéjnök mellett a magánkéjnök önálló tevékenységét is. Az 1900 novemberében életbe léptetett fővárosi szabályozás az előző kettőn kívül még a futó-bárcás és az egészségi lappal bíró nők kategóriát is felállította. A bordélyházban dolgozó prostituáltak ott is laktak az épületben. Valamilyen szerződéses viszony fűzte őket a bordélyoshoz.¹⁸⁵ A futó-bárcás meghatározás azt jelentette, hogy az engedélyes nincs helyhez, intézményhez kötve, az egészségügyi lapos pedig kifejezetten a mellékállásban kéjelgőt takarja, aki hatósági-egészségügyi kontroll alatt áll.

A prostitúció és a cselédügy a kaposvári rendőrség szerint is kéz a kézben jártak. A rendőrkapitány 1905-ről és 1906-ról közölt jelentésében ugyanis a kiadott bárcák számáról és a nemi betegségek statisztikájáról a *Cselédügy* elnevezésű témakörnél számolt be. A városban 1905-ben 49, a következő évben 43 türelmi bárcát adtak ki. Orvosi vizsgálatukra 1905-ben 217, a következő évben viszont már csak 157 esetben került sor, előbbi évben közel harmaduk (71 fő, 32,7%), utóbbiban viszont már csak közel negyedük (37 fő 23,5%) került kórházba nemi betegséggel.¹⁸⁶ A változások okát magyarázó forrást nem sikerült találnom. A magukat prostituálók társadalmi összetétele általában leképezi a társadalmi rétegek arányát.¹⁸⁷ Nem véletlenül használandó a prostitúciós formák kifejezés. A bordélyházi kéjelgés és a sokkal nehezebben megfogható utcai prostitúció csak egy-egy fajtája a „legősibb mesterségnek”. A látencia a titkos vagy féltitkos (kávéházi stb.) prostitúciónál is olyan magas, hogy a korszakban ennek alaposabb vizsgálata nehézségekbe ütközik. A kutatás során feltárt, így valamelyest megismerhető somogyi kéjelgők nagy valószínűséggel szinte kivétel nélkül a szegénységi prostitúció kategóriájába sorolhatók. Források híján nem térhetek ki a luxuskéjnök nehezen feltérképezhető rétegére, igaz, ezek száma vidéken, így Somogyban is elenyésző lehetett. Az ilyen kitarítottak gazdag és/vagy előkelő pártfogóik révén csak elvétve kerültek a hatóságok látókörébe.

¹⁸³ A Magyar Korona Országai az 1891. év elején végrehajtott népszámlálás eredményei. Budapest, 1893, II. kötet, 163.

¹⁸⁴ Magyarország közegészségügye 1896-ban. Egészségügyi Értesítő, 149–152. Részlet a 150. oldalról. A Belügyi Közlöny, 1898. március 15. számának melléklete.

¹⁸⁵ Szécsényi Mihály: Vázlat a budapesti gami szállók történetéből. In: Piroslámpás évszázadok. 55–61. A Rudnay-féle szabályozásról az 58–59. oldalakon olvashatunk.

¹⁸⁶ Kaposvár a múlt évben. Somogyvármegye, 1907. január 26. 3.

¹⁸⁷ Renzo, 125.

A már idézett dr. Marschalko Tamás megemlíti, hogy „számosan vannak a férfiak között is, kik magukat prostituálják, mégis prostituált alatt az általánosságban ama nőszemélyeket értjük, akik testükkel keresetet űznek és azt mint üzletet folytatják”.¹⁸⁸ A korszak feltárt somogyi forrásaiban a férfi prostitúció sem heteroszexuális, sem homoszexuális vonatkozásaiban még csak utalás szintjén sincs említve. A „teremtés koronáinak” nyilvánosan, hivatalosan a kor polgári erkölcsi világképe szerint ilyen tevékenysége nemigen létezett. (Pedig ez a prostitúciós forma is bizonyosan előfordult, ám valószínű, hogy inkább nagyvárosokban és intézményesülés nélkül.)

A leánykereskedelemről II.

„Egy 20 év alatti leány szülei nélkül külföldre való utazásánál mindig a leány kereskedés gyanuja forog fenn annál is inkább, mert a mi vidékünkbeli leányokat gyermek kertésznek és nyelvmestereknek külföldre vinni nem szokták.”¹⁸⁹

A kéjelgésből élők elemi érdeke, hogy fenntartsák vagy fokozzák a prostitúciós szolgáltatásokat igénybe vevők érdeklődését. Ennek egyik kézenfekvő és költségkímélő módja a kínálat időnkénti változtatása. Ez a „szakmai kereskedelem” nyilvánvalóan gyümölcsöző lehetett, mivel az egész vizsgált korszakban tetten érhető. Az országban maradt kéjnőknek több esélyük volt idővel kilábalni helyzetükből, a külföldre közvetített kelendő honi leányoknak viszont jóval kevesebb. A határon túlra csábított vagy erőszakkal vitt magyarországi nők nagy száma az erre a figyelmet felhívó hivatalos iratok ismeretében is valószínűsíthető.

A belügyminiszter gyakran adott ki körrendeleteket a külföldre irányuló leánykereskedelem megakadályozására. (Információi szerint például a szerbiai bordélyházakban hemzsegték a magyarországi származású nők.) Mivel csak útlevéllel lehetett legálisan kiutazni, természetesen a prostitúciót folytatóknak is be kellett ezt szerezniük, ha külföldön akarták űzni „mesterségüket”. Külhoni prostitúciójukkal viszont nem kismértékben rontották az ország hírnevét, ehhez pedig hallgatólagos állami támogatást nyertek úti okmányaikkal – legalábbis ez volt újfent a belügyminiszter véleménye. A miniszter el akarta kerülni annak látszatát is, mintha a hazai hatóságok beleegyezésével, sőt elősegítése mellett történik az egész. A célállomások között egyébként továbbra is főleg a balkáni államok, Törökország, valamint Dél-Amerika országai szerepeltek. A törvényhatóságok gyakran kaptak ilyen információkat tartalmazó belügyminiszteri leiratokat.¹⁹⁰

A 19. és 20. század fordulója körüli években a fokozatosan növekvő országos kivándorlási hullám is nehezítette a somogyi hatóságok dolgát a határon túlra irányuló leánykereskedés meggátolásában. Nem tudni, hogy ennek volt-e szerepe abban a legfőbb fórumokig jutó esetben, amelynek képviselőházi vonatkozása is lett. Az ügynek Somogyban – a hatóságok által tudott – előzménye nem volt, ennek ellenére Visontai Soma a képviselőházban

¹⁸⁸ Bokor József (szerk.): A Pallas nagy lexikona. Budapest, 1897, 14. kötet, 247.

¹⁸⁹ MNL SML IV. 405. b. 2122/1901. Részlet a Csurgói járás főszolgabírájának leveléből.

¹⁹⁰ MNL SML IV. 405. b. 5696/1892. Az akta többek között tartalmazza a 84.130/1892, 39.504/1893, 21.191/1896. B. M. sz. körrendeleteket is.

1902. november 17-én interpellálta a miniszterelnököt, aki egyben a belügyminiszteri tárcát is vitte. A képviselő szerint leánykereskedők negyven fiatal somogyi nőt toboroztak azzal az álinformációval, hogy Hamburgban tisztességes állás, jól jövedelmező foglalkozás várja őket, közben persze „*erkölcstelen életre*” vitték ki őket. A hírek szerint a leányokat Nagykanizsán gyűjtötték össze, és csoportosan Sopronon, valamint Bécsen át juttatták el vasúton Németországba. Széll Kálmán válaszában megígérte, hogy a leánykereskedés problémájával kormányzati szinten fognak foglalkozni. A konkrét esetben pedig szigorú vizsgálatot kezdeményezett.¹⁹¹

Maár Gyula, a somogyi alispán azonnal adatokat kért az ügyben a főszolgabíráktól és Kaposvár polgármesterétől. A leánytoborzást – ha egyáltalán megtörtént – nem sikerült adatokkal alátámasztaniuk a főszolgabírának. A járások első emberei¹⁹² és a megyeszékhely polgármestere is cáfolta, hogy területükről nőket toboroztak volna külföldre. Utóbbi hozzátette: „*viszonyaink között megfelelőnek és kielégítőnek bizonyult a bordélyházakra vonatkozó vármegyei szabályrendelet*”.¹⁹³ (Viszont az erről nem rendelkezett.)¹⁹⁴

Az ügy folyamánként a belügyminiszter hamarosan körrendeletben érdeklődött valamennyi törvényhatóságnál: Milyen tapasztalataik vannak a leánykereskedés, mint üldözendő tevékenység tekintetében? Melyek voltak a nevezetesebb esetek? Mi az akadálya, nehézsége a felderítésüknek? Milyen hatósági intézkedést látnak célravezetőnek?

A kérdéseket Somogyban csak a Csurgói járás főszolgabírája válaszolta meg érdemben. Sárközy György szerint járásában a családok az egy- és kétgyermek rendszer miatt a leányokat köreikből ki nem engedik, így leánykereskedés nem fordul elő. Ha nem is járása területéről, de annak közeléből tudomása volt arról, hogy egy tizenéves leány külföldi útlevelet kapott.¹⁹⁵

A külföldre irányuló leánykereskedelem problémájának súlyosságát mutatja, hogy a 20. század elején Magyarországon is sorra születtek a meggátlására hivatott felsőbb jogszabályok. A határrendőrség létrehozásáról szóló 1903. évi VIII. tc. indoklásában is szerepel, hogy „*fontos feladat vár a határrendőrségre a déli széleken nagyban űzött nőcsempészet megakadályozásában*”. A 13. és 14. paragrafus külön részletezte a terület erkölcsrendészeti, -védelmi feladatkörét. A következő években bebizonyosodott, hogy a jogszabályalkotók jól mérték fel a helyzetet. „*Ez az aljas lélekkufárság, dacára az ismételve tett intézkedéseknek, eddig nagyrészt a határszéli rendőri szolgálat elégtelensége miatt nem volt meggátolható, miért is e rendőri szolgálat szervezése folytán ezen a téren is lényeges javulás várható.*”¹⁹⁶

A virágzó leánykereskedelem hatóságok előtt ismertté vált esetei a határrendőrség jóvoltából növekedtek. Ebből a jól jövedelmező tevékenységből élőknek a visszaszorítását tűzte ki részben célul a Büntető törvénykönyv 1908. évi kiegészítése. A kerítést vétségként és büntettként is meghatározó jogszabály két, illetve három évig terjedhető fogházzal, valamint két-, illetve négyezer koronáig (!) is terjedő pénzbüntetéssel fenyegette az elkövetőt. Ha valaki külföldre szállított prostitúciót folytató nőt, akkor öt évig terjedhető fegyházzal és ötezer korona mellékbüntetéssel (!) kellett számolnia, míg visszaesőként ugyanezért tíz év

¹⁹¹ Az 1901. évi október hó 24-ére hirdett Országgyűlés Képviselőházának Naplója. Nyolcadik kötet. Budapest, 1902, 451–453.

¹⁹² MNL SML IV. 405. b. 2122/1901.

¹⁹³ MNL SML IV. 405. b. 22033/1902. Gyűjtőszám: 2122/1901.

¹⁹⁴ MNL SML IV. 405. b. 22033/1902. Gyűjtőszám: 2122/1901.

¹⁹⁵ MNL SML IV. 405. b. 22033/1902. Gyűjtőszám: 2122/1901.

¹⁹⁶ Az 1903. évi VIII. tc. a határrendőrségről. Magyar törvénytar, Budapest, 1903, M. Kir. Belügyminisztérium, 89–94.

fegyházat és nyolcezer korona (!) pénzbüntetést kockáztatott.¹⁹⁷ A nő korára és erkölcsiségére tekintet nélkül büntettet követelt el a tettes, ha 1. a kerítést csalárdsággal, erőszakkal vagy fenyegetéssel követte el; 2. a cselekményt hozzátartozója (Btk. 78. §), nevelés, tanítás vagy felügyelet végett rábízott vagy neki alárendelt nő ellen követte el; 3. a nőt külföldre szállította vagy szállíttatta; 4. a kerítéssel üzletszerűen foglalkozott vagy kerítés miatt már egyszer tíz éven belül büntetve volt.

Csak vétségnek számított, ha „*valaki valamely tisztességes nőt házasságon kívüli nemi közösülés vagy fajtalanság céljára önérdemből más részére megszerez vagy megszerezni törekszik, ha a nő életének huszadik évét még be nem töltötte, vagy valamely tisztességes nőt szándékosan reábir, hogy [...] bordélyházba vagy hasonló üzletbe lépjen. A kísérlet [is] büntetendő*”. Ugyanez büntett minősítést kapott, ha a sértett huszadik évét még nem töltötte be.¹⁹⁸

A politikai akarat 1908-ban is gyenge volt ahhoz, hogy a legalizált prostitúciót megszüntesse, pedig felmerült ez a lehetőség is. Más megközelítésben: a döntéshozók reálisan mérték fel a helyzetet és alapjaiban nem tértek el az addigi törvényhatósági szintű reglementálás gyakorlatától. A Büntető törvénykönyv 20. század eleji kiegészítésében ezt meg is indokolták: „*Az erkölcsi elvek szigorú érvényesítése azt követelné, hogy mindenkit büntessenek, aki egy nő erkölcsi bukásához szándékosan vagy gondatlanságból segédkezet nyújt; s különösen azt kívánná, hogy a női test üzérkedés tárgya semmi körülmények közt ne lehessen; ily messze azonban a javaslat nem megy el. Az erkölcs követelményeihez a maguk egészében büntetőjogi szankciót fűzni nem lehet, mert a nemi szenvedélyek erejével és a társadalmi szokásokkal a törvényhozónak számolnia kell.*”¹⁹⁹

Az államok nemzetközi szinten is mind szervezettebben próbáltak fellépni a prostitúcióval kapcsolatos migráció ellen. Párizsban 1902-ben sikerült egy nemzetközi értekezlet tető alá hozni, melynek eredményeként 1904-ben tizenegy nyugat- és észak-európai állam, valamint Oroszország képviselői megállapodást kötöttek, hogy országaikban a törvények erejével is gátolni igyekeznek a leánykereskedelmet és kölcsönösen segítik egymást az ilyen esetek felderítésében. Továbbá a kormányok kötelezték magukat, hogy a „*bűnös üzelmek*” áldozatait indokolt esetben megsegítik, akár hazaszállíttatásukban is közreműködve. Támogatják azokat a jótékonyági egyesületeket, intézeteket vagy magánszemélyeket, amelyek, illetve akik felkarolják a prostitúcióból szabadulni igyekvő nőket. Magyarország 1910-ben csatlakozott az abban az évben megújított egyezményhez, és hazánkban 1912-ben cikkelyezték be ezt a nemzetközi jogsegély-megállapodást. A magyar hatóságok sokat vártak ettől az egyezménytől, mivel az ezt aláíró kormányok a hatékonyság növelése érdekében kötelezettséget vállaltak központosított, leánykereskedést feltáró szervek létrehozására.²⁰⁰

Az 1910-es párizsi konferencián a prostitúció „*melléküzletágának*” is tekinthető pornográfia ellen szintén sikerült egy széleskörű összefogást kialakítani. Tizenöt ország – köztük hazánk – kötelezte ekkor magát, hogy központilag intézik „*azoknak a cselekményeknek nyomozását és megtorlását, amelyek saját belföldi törvényhozásuk értelmében fajtalan iratok (nyomtatványok), rajzok, képek vagy tárgyak útján elkövetett bün-*

¹⁹⁷ Viszonyításul: Kaposvár polgármesterének, dr. Kovács-Sebestény Gyulának 1912-ben négyezer korona volt az évi törzsfizetése és ezer koronát kapott lakbérre.

¹⁹⁸ Az 1908. évi XXXVI. tc. a büntetőtörvénykönyvek kiegészítéséről. Magyar Törvénytár, Budapest, 1908, M. Kir. Belügyminisztérium, 878–882.

¹⁹⁹ Az 1908. évi XXXVI. tc. a büntetőtörvénykönyvek kiegészítéséről. Magyar Törvénytár, Budapest, 1908, M. Kir. Belügyminisztérium, 878.

²⁰⁰ Az 1912. évi XLIX. tc. a leánykereskedés elnyomása végett Párizsban létrejött nemzetközi megállapodás és egyes hozzátartozó okiratok becikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytár, Budapest, 1912. M. Kir. Belügyminisztérium, 542–549.

cselekmények és tényálladási elemeik tekintetében nemzetközi jellegűek”. A magyar törvényhozás a leánykereskedelem elleni szerződés ratifikálását követően 1912-ben kerített sort a „*fajtalan közlemények*” elleni nemzetközi megállapodás becikkelyezésére.²⁰¹ „*Fajtalan közleménynek*” számított minden direkt szexuális tartalmú írás vagy kép.

Somogy vármegye, melynek déli határa egyben országhatár is volt, kedvelt terepet szolgáltatott a leánykereskedőknek. Két magyar leány 1909-ben egy horvát-szlavónországi (verőcei) bordélyba került. A tizenöt éves (!) kaposvári Rozina Gizella előzőleg már Pécsen dolgozott szolgálóként. A Verőcei járás területén sem lehetett tizenhét évesnél fiatalabb kéjnőt bordélyházban alkalmazni, és Rozina esetében ez a horvát rendőri hatóságok figyelmét sem kerülte el. A bordélytulajdonosnak el kellett bocsátania üzletéből a lányt.²⁰² Az ügyről a *Somogyvármegye* című napilap másként számolt be. Beck János pécsi nőkereskedő három cselédlányt közvetített ki Verőcére, hogy ott majd úri házaknál kapnak munkát. Pécsről egy megbízott minden akadály nélkül vasúton Verőcére szállította a leányokat, és rögtön átadta őket a megrendelőnek, egy éjjeli mulatóhely tulajdonosának. A mindössze nyolcvan koronáért eladott leányok közül a húszéves Görösi Marinak meggettetszett a munkahely, de Rozina Gizellát és a tizenhét éves bonyhádi Köhler Magdolnát csak erőszakkal és lerészegítéssel tudták kényszerre bírni a bordélyban. Utóbbinak rövidesen lenge ruházatban sikerült a novemberi hidegben megszöknie és elvergődnie Barcsra, ahol kihallgatása után a magyar hatóságok megkezdték az ügy felgöngyölítését. Rozina Gizellát a horvát hatóságok csak rendőri segítséggel tudták a bordélyos üzletéből kimenekíteni.²⁰³ Íme egy ügy két változatban.

Pedofil kuncsaftok szép számmal akadhattak Kaposváron is. A 13 éves (azaz gyermekkorú) Vas Juliskát 1912-ben anyja negyven koronáért adta el egy Fő utcai leánykereskedőnek. Mivel kiderült az üzlet, így mindkettőjüket letartóztatták, a leányt pedig a pécsi gyermekmenhelyen helyezték el.²⁰⁴

Bár a leánykereskedést viszonylag szigorú büntetéssel fenyegette a jog, ennek ellenére gyakran kerültek horogra kerítők. Nagy Sándor 1913 szeptemberében hét hónap és húsznapos börtönbüntetést kapott egy 16 éves pécsi leánynak egy szigetvári bordélyba való elszerződéséért, valamint lopásért. Nem ismeretes melyik milyen súllyal esett latba az ítéletkor.²⁰⁵

Kaposvár kéjelgésügyi szabályrendelete

Az 1882. évi bordélyházakról és a kéjelgésről alkotott somogyi szabályrendelet alapvetően nem változtatott a prostitúciós állapotokon, illetve kínálaton, a kéjnők közül a legalitást választók azonban némi jogszabályi védettségre tettek szert. Az 1910-es évekbeli somogyi, valamint a kaposvári kéjelgésügyi szabályrendelet létrejöttéről sokkal kevesebb dokumentum került elő, mint az 1882-es vármegyei kapcsán.

Ezt a rendeletet szükségessége ellenére a hivatalok sokáig alakígtatták. Az iratokból nem derül ki, hogy konkrétan ki indította el a jogszabály-alkotási folyamatot, talán a fővárosi példa, de az is lehetséges, hogy a Kolozsvár által 1906 szeptemberében minden törvényható-

²⁰¹ Az 1912. évi L. tc. A fajtalan közlemények forgalmának elnyomása végett Párizsban létrejött nemzetközi megállapodás becikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytár, Budapest, 1912, M. Kir. Belügyminisztérium, 549–553.

²⁰² MNL SML IV. 405. b. 2916/1910.

²⁰³ Barcsen leleplezett lélekkufár. Somogyvármegye, 1909. november 13. 3–4.

²⁰⁴ Negyven koronáért adta el leányát. Somogyvármegye, 1912. október. 27. 7.

²⁰⁵ Leánykufár a bíróság előtt. Somogyvármegye, 1913. szeptember 25. 4.

sághoz hivatalból megküldött új prostitúciós szabályrendelet adta az ötletet Kaposvár városvezetése számára. A kaposvári rendőrkapitány ugyanis már 1906 folyamán előmunkálatokat végzett a kolozsvári prostitúciós szabályrendelet felhasználásával. A rendőrkapitány az erdélyi nagyváros státútumát igen jónak találta,²⁰⁶ így valószínűleg tartalmában is ez alapozta meg Kaposvár első – és mindeddig egyetlen – kéjelgésügyi rendszabály-együttesét. A képviselő-testület 1909. október 8-án fogadta el a státútumot. A kaposvári szabályrendelet²⁰⁷ összesen ötvenöt paragrafusból állt, amelyeket az *Általános határozatok, Bordélyházak és bordélyházi kéjnök, Orvosi vizsgálat és a Büntető határozatok és az illetékes hatóságok* című fejezetekbe soroltak.

Ez a jogszabály az 1882. évi vármegyei szabályrendelettel szemben világosan megfogalmazza, hogy „minden nő, aki a kéjelgést keresetszerűen űzi [...] kéjnöknek tekintendő” (1. §). A változó társadalmi igények és lehetőségek hatására már nemcsak bordélyházi kéjnök, hanem a magánkéjnök, másként bárcás kéjnök is legálisan működhetett Kaposváron (3. §). (A megye többi településén továbbra is csak bordélyházban alkalmazottak „űzheték az ipart”). A prostituáltaknak a városi rendőrkapitányságon kellett regisztráltatni magukat, aki ezt nem tette meg, titkos kéjnöknek tekintették, és állandó rendőri zaklatásnak volt kitéve (4. §). A státútum az utóbbiakat, valamint a szabályrendelet egyéb pontjait be nem tartó kéjnöket a Büntető törvénykönyv 81. paragrafusa alapján egy hónapig terjedhető elzárással fenyegette.²⁰⁸ Három napig terjedő elzárást és negyven koronáig terjedő pénzbüntetést kockáztatott, aki olyan egyéb kihágást követett el, amely az előbbi törvényhely alapján nem volt büntethető, de a szabályrendeletet megsértette (54. §). A titkos kéjelgéssel alaposan gyanúsítható nőket a rendőrségnek jövedelmük felől rendszeresen el kellett számoltatnia, és ha nem tudtak „tisztességes” keresetet igazolni, akkor „jegyzőkönyvileg megintendők” voltak. Ezek után a „gyanús” nők megfigyelés alá kerülhettek, és indokolt esetben arra is kötelezheték őket, hogy orvosi vizsgálatnak vessék alá magukat. Ha nemi betegséget állapítottak meg náluk, akkor kórházba kellett szállítani ezeket a nőket, amelyet gyógyulásukig nem hagyhattak el.

A legális utat választó prostituáltak személyazonosságának igazolása után nyilatkoznia kellett a rendőrségen, hogy miért választotta ezt a foglalkozást. Ha kizárólag anyagi okok miatt lépett erre a pályára, akkor a hivatalnak jótékony egyletek támogatásával vagy – ki nem fejtett – egyéb módon segítséget kellett nyújtania a kéjnök „tisztességes módon való megélhetéséhez” (4. §). Ha a jelentkező egészségesnek találtatott, úgy bekerült a városi kapitányságon a kéjnök jegyzékébe és egészségügyi törzslapot kapott. A magánkéjnöknek türelmi bárcát, a bordélyháziaknak igazolványt adtak (6. §).

A bárcás, illetőleg magánlakással bíró kéjnök a rendőrség által megállapított számban és csak engedélyezett helyen lakhattak, utóbbihoz a tulajdonos hozzájárulása is szükséges volt. A visszaélések csökkentése érdekében a rendőrség határozta meg a magánkéjnök lakbérét és a lakásokat is bármikor ellenőrizhették (10. §). Ilyen lakásokat mellékutcákban, templomtól, iskolától, egyéb közművelődési intézménytől legalább kétszáz méterre lehetett fenntartani, mely rendelkezés a bordélyházakra is vonatkozott (11., 24. §). Nem ismert hol voltak ilyen lakások.

A bejegyzett kéjnök közterületen vagy közterületről látható, üzletszerzést célzó mindennemű megnyilvánulását szigorúan tiltották (16. §). A kéjnök által látogatható közterüle-

²⁰⁶ MNL SML IV. 405. b. 25150/1921.

²⁰⁷ Szabályrendelet a kéjelgési ügyről. (Prostitúcióról.) Somogyvármegye Hivatalos Lapja, 1910. február 17. 107–112.

²⁰⁸ 1879. évi XL. törvény-cikk a kihágásokról. Magyar Törvénytár. 1879–1880. évi törvény-cikkek. Budapest, 1896, 204.

tek, nyilvános helyek meghatározása a rendőrkapitány hatáskörébe tartozott (21. §). (Arról, hogy Kaposváron ilyen írásbeli helykijelölő rendelkezés született volna, egyelőre nem került elő dokumentum.) A magánkéjűknek nem volt szabad „cégért” kitenni, valamint az utcára nyíló ablakukat túlzottan megvilágítani (20. §).

Talán a gyermekprostitúciót is volt hivatva megnehezíteni az a kitétel, hogy a magánkéjűk gyermekeket sem a munkahelyükre nem vihettek be, sem utcán velük nem sétálhattak (19. §). A bordélyban pedig két évesnél idősebb gyermeket nem lehetett tartani. Bordélyban nem lehetett 24 évesnél fiatalabb (azaz még nem nagykorú, nem teljes jogú) férfit cselédnek alkalmazni (26. §).

A prostitúcióból élők közül a kerítők és kitarított kísérek működését nem tűrte a szabályrendelet (5., 27., 54. §). Idegen illetőségű kitarított kísérek már gyanú esetén is kitalthatók voltak a városból, míg a helybelieknek fokozottabb rendőri felügyelettel kellett számolniuk (17. §).

A bordélyházak működésére vonatkozó, eddig érvényben levő vármegyei rendelkezésekhez képest lényeges változást nem hozott az új kaposvári statútum. Bordélyházat nyitni, áthelyezni vagy megszüntetni csak a polgármester engedélyével lehetett, akinek előtte ki kellett kérnie a városi rendőrkapitány véleményét (23. §). Az a harminc évesnél idősebb magyar állampolgárságú nő volt jogosult ilyen intézményt működtetni, aki erkölcsi és vagyoni tekintetben is megbízhatónak számított (25. §). A szolgáltatások árát a bordélytulajdonos határozta meg, amelytől aztán nem térhetett el (34. §). A bevétel legalább negyede a kéjűt illette (35. §), a szobában esetlegesen a kuncsaft által adott, az előírt összegben felüli juttatás, az úgynevezett „harisnyapénz” viszont teljes mértékben a prostituálté volt.

Az orvosi ellenőrzés eljárásrendje lényegében nem változott az eddigi előírásokhoz képest. A vizsgálatokat továbbra is a vármegyei szabályrendeletnek megfelelő gyakorlat alapján hetente kétszer tartották a kéjűknél. Ezt a városi orvosok négy-négy hónapos beosztással felváltva végezték (45. §).²⁰⁹ A bordélyházba kijárt az orvos, míg a magánkéjűket a rendőrség által kijelölt külön helyiségben ellenőrizték. A prostituáltak bevételeinek arányaira enged következtetni, hogy a bordélyházi kéjűk megvizsgálásáért kettő, míg a magánkéjűkéért egy korona illette a vizsgáló orvost (48. §).

A kaposvári prostitúciós szabályrendelet 1911. február 1-jétől volt hatályos, mivel a Belügyminisztérium a jogszabály által megadott határidőn belül, sőt még jóval azt követően sem reagált a beküldött statútumra.²¹⁰

A szabályrendelet tisztább viszonyokat teremtett a kaposvári prostitúciós piacon. Ellenőrizve és némileg védve a magát bejegyeztetni hajlandó magánkéjűket, lehetőséget engedett az ilyen pályára kényszerülőknek. A statútum nem határozta meg, hogy hány magánkéjű dolgozhat a városban, de számuk nem lehetett jelentős. Létszámukat részben valószínűleg a rendőrség „türelmi szintje” és a titkos kéjűk piacfedő kapacitása, valamint a kisvárosi polgári morál nehezen számszerűsíthető ereje szabta meg. 1915-ben hivatalosan hét magánkéjűt és öt mellékkeresetként kéjelgőt tartottak nyilván Kaposváron. A kicsit is vagyonosabb közönség az évtizedek óta fennálló két bordélyt látogatta, melyekben 1915-ben összesen tizennyolcan álltak a betérek rendelkezésére.²¹¹

²⁰⁹ Ezt külön elő is írja a Kaposvár orvosainak teendőiről szóló 33/1909. kgy. szám alatt hozott szabályrendelet 7. §-a. MNL SML IV. 425. Somogy vármegye községi szabályrendeleteinek levéltári gyűjteménye (a továbbiakban: MNL SML IV. 425.). Kaposvár.

²¹⁰ MNL SML IV. 405. b. 2362/1911. Gyűjtőszám: 2259/1913.

²¹¹ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 100. Az 1915-ös adatokat részletesebben lásd a továbbiakban.

Kezdetben úgy tűnt, hogy a városi szabályrendelet nyomán javul a kaposvári prostitúciós helyzet,²¹² azonban a problémák érdemben nem oldódtak meg.

További prostitúciós helyzetkép a „Nagy Háború” előtti évekből

Az utcákon, tereken, a „tisztos” polgárok szeme előtt kuncafra vadászó, viselkedésükkel és ruházatukkal a „jóraló” lakosok felháborodását kiváltó kéjelgésből (is) élő nők jelentették az egyik legnagyobb gondot a kaposvári rendőröknek, illetve az erkölcsöszi erényeket felvonultató újságíróknak. Egyelőre nincs tudomásom róla, hogy a vizsgált korszakban a megyeszékhelyen kívül is létezett volna az utcai prostitúció, melynek természetesen csak a vendégszerzési része zajlott közterületen. Ezt a talán legolcsóbb prostitúciós formát már a kisebb városok közönsége sem tolerálta, ám a Kaposvár nagyságrendű településeken a kéj nők közterületi látványa általában állandónak, „városképi jelentőségűnek” számított.²¹³ A részben kéjelgésből élő, és azt is csak provizórikusan folytató, mondhatni alkalmi prostituáltakat a rendőrség rendkívül nehezen (vagy egyáltalán nem) tudta kontrollálni, mivel az illegális üzletszerű kéjelgést nagyon nehéz volt bizonyítani. A „gyanús” nőket éjjelente (legalábbis hétvégeként) rendszeresen begyűjtötte a rendőrség, de ha nemi betegség miatt kórházba nem utalhatta, akkor általában kénytelen volt elengedni őket. „Az éjjeli kujtorgókat seregszámra fogják össze a rendőrök s reggel úgy jönnek ki a zár alól, mint a gyertyalángnál megperzselt vacsora vesztő pillék.”²¹⁴ A helyi újságokban gyakran számoltak be a szerkesztőségbe küldött, a prostitúció utcai kuncaftszerzési részét megszüntetni követelő levelekről.

Kaposvár nyugati része a 20. század elején egyre jobban kiépült. Bár az 1890-es években még úgy látszott, hogy a Fő utcai bordélyoknak a Vár utca legvégére való áttelepítése megoldotta a város „szerelmi piaca” legális szektorának elhelyezését, már 1910-ben erőteljes mozgalom indult innét való eltávolításukra. Egy kétszáz polgár által aláírt beadvány egyenesen városfejlesztési érveket sorolva igyekezett a képviselő-testületet és Németh István polgármestert megnyerni a törekvés támogatására. A Cser városrész eddigre már közel négyezer lelket számlált, és a belváros felé a fő közlekedési útvonal a Vár utcán keresztül futott. Hétköznapokon a nyilvánosházak előtt mintegy háromszáz gyermek is elhaladt, akik gyakran lehettek szem- és fültanúi arcpirító jeleneteknek (pedig a bordélyok elvileg este és éjjel működtek). A panaszlók a Cser további fejlődésének gátját látták ezekben a „szerelemtanyákban”. Nem akarták megszüntetésüket, morális okokat nem hoztak fel érvként ellenük, mindössze a Hársfa utcába való áttelepítésüket szorgalmazták.²¹⁵ Érdemleges hatást nem értek el, mert 1912-ben még mindig csak kívánság szintjén jelentkezett a nyilvánosházak áttelepítése. Dr. Kovács-Sebestény Gyula polgármester²¹⁶ odanyilatkozott, hogy 1913 tavaszán eltűnnek a Vár utcából a bordélyok, mivel a vasúti főműhely építése következtében az egész környék gyökeresen átalakul.²¹⁷ A kaposvári vasúti főműhely soha nem valósult meg, a Vár utcai örömtanyák pedig a bordélyrendszer 1928. április 30-ával való megszüntetéséig (1919-ben talán egy rövid szünettel) lankadatlanul továbbra is működtek.

²¹² Közérkölelési nagytakarítás. Somogyvármegye, 1911. március 17. 5.

²¹³ 100 zabgyerek! És a cselédek! Somogy, 1900. február 4. 1.

²¹⁴ Sodoma. Somogy, 1903. szeptember 27. Melléklet 1.

²¹⁵ Tisztítsuk meg a Vár-utcát. Somogyvármegye, 1910. január 29. 3.

²¹⁶ Dr. Kovács-Sebestény Gyula (Kaposvár, 1874. március 11.–Kaposvár, 1917. március 15.) 1911. december 6-i megválasztását követően haláláig volt a város polgármestere.

²¹⁷ MNL SML V. 71. 137/1912. ggy. (1912. augusztus 1.)

A prostitúció és a vendéglátás elkülönítésének szándékát fogalmazta meg Kaposvár egyik szabályrendelet-tervezete is 1911-ben. Vendéglátó üzletet csak megbízható személy nyithatott, és a bordélyos nem tartozott ezek közé. Szintén nem voltak jogosultak ilyen üzletet indítani a foglalkozásközvetítők és cselédszerzők,²¹⁸ akik a prostitúciós kínálati piac felhajtóinak számítottak.

Fekete István több mint fél évszázaddal később írt könyvében egy 1910-es évek első felében működött kaposvári Vár utcai „*híres, sőt hírhedt ház*” létezéséről tudott. Gyermekként is tisztában voltak az épület rendeltetésével, amely egyszerre taszította és vonzotta őket.²¹⁹

A legális bordélyok üzemeltetőinek érdekeit érthetően sértették a titkos kéjlegők és a nekik helyet biztosító vendéglátósok. Egy eddig ismeretlen forrású (szokásjogi?) gyakorlat szerint Kaposvárott (vagy szerte a megyében?) legfeljebb két kéjnök lehetett alkalmazni szállodánként. A „Nagy Háború” kitörését megelőző évben Steiner Jenőné kaposvári bordélytulajdonos közvetlenül az alispánhoz fordult, mert az Irányi Dániel utcában álló Ferenc József Szállodában szerinte 6-8 kéjnök is tevékenykedett. Ez pedig a bordélyház-tulajdonosokat jelentős bevételtől fosztotta meg. Az öntudatos Steinerné a köz érdekében végzett „*terhes kötelezettségnek*” nevezte vállalkozását.²²⁰ Kaposváron ekkor két bordély működött legálisan. Steinerné mindkét intézmény nevében tett panaszt, de a levelet csak ő írta alá. A szűkös piac miatt akkor talán nem volt éppen felhőtlen a kapcsolata a másik Vár utcai bordélyüzlet tulajdonosával.

A feljelentés után dr. Stecz László városi rendőrkapitány személyesen háromszor is ellenőrzést végzett a helyszínen, de prostituáltaként mindig csak két nyilvános kéjnöként is bejegyzett szobaleányt talált. Legfeljebb a váltás napján tartózkodott egyszerre négy leány tizenkét órán át a szállodában. A kaposvári kéjlegésügyi szabályrendelet megengedte magánkéjnök működését, ám csak magánlakásokon. Azt, hogy a városi rendőrkapitány ezt teljesen figyelmen kívül hagyta és a szállodai kéjlegést bevett gyakorlatként vette, úgy értékelhető, hogy a prostitúciós szolgáltatásokra igényt tartók kielégítését jóval fontosabbnak tartotta, mint a városi státúum rendelkezéseinek betartását. (Bár lehet, hogy a „*magánlakás*” értelmezésébe bele kell érteni a szállodai szobát.) Dr. Stecz szerint a két bejegyzett magánkéjnök-szobalány alkalmazását mindenképpen célszerű tűrni, mert létezett egy „*kényesebb igényű*” férfiközönség, akiknek a fennálló két bordélyház szolgáltatási színvonala nem volt kielégítő.²²¹ Egy igényesebb nyilvánosházat vagyonosabb vállalkozó tudott volna beindítani, aki ekkor még nem tűnt fel a színen. A szállodában üzött (féltitkos?) prostitúciót tehát célszerű volt békén hagyni, mert az igények, a helyi közegészségügy és a rend fenntartása indokoltta tette. Források híján nem lehet meghatározni mely társadalmi rétegek, csoportok, korosztályok tagjaiból állhatott ez az igényesebb kuncsaftkör.

A titkos prostitúció sokszor egészen „kisüzemi keretek” közt folyt. Gyakran egy-egy idősebb (néha rokon) nő bocsátotta áruba a nála lakó fiatal lányt. Az ilyen kis kapacitású illegális „szerelemtanyák” felderítése nem kis fáradságot igényelt a rendőrségtől, főleg ha olyan külvárosi részen működtek, mint özvegy Szabó Ferdinándné Kaposvár, József utcai lakosé

²¹⁸ MNL SML IV. 425. Szabályrendelet-tervezet Kaposvár város területén levő vendégfogadók, vendéglők, kávéházak, kávémérések, mulatók, korezmák, pálinkamérések és cukrászdákról. 1911. augusztus 2.

²¹⁹ Fekete István. Ballagó idő. Budapest, 1970, 341.

²²⁰ MNL SML IV. 405. b. 21989/1913.

²²¹ MNL SML IV. 405. b. 21989/1913.; A rendőrség a prostitúció ellen. Somogyvármegye, 1913. december 14. 8.

1913-ban. Ő 17 éves dombóvári rokonlányát vette rá a kéjelgésre. A rend egyik éber őrének sok idejébe került az illegális tevékenység leleplezése.²²²

Kevés adat került elő a Szigetváron működő kéjnékről, illetve a bordélyokról. Egy 1887-ben kiadott alispáni rendelkezésre száz türelmi bárca került a főszolgabírói hivatalhoz és 1889 májusáig ebből nyolcvanhetet használtak fel a kéjnök.²²³ Az itteni vigalmi életben sem mehettek mindig simán a dolgok, mert az egyik bordélyban 1913-ban odáig fajult a vendégek közötti nézeteltérés, hogy az egyik kuncsaft a helyszínen belehalt sérüléseibe.²²⁴ Ez esetben nem a polgári ethosz és a prostitúció konfliktusáról, hanem személyes vita elfajulásáról beszélhetünk.

A barcsi üzlet 1890-es évek eleji létezése egy Szarajevóban dolgozó kéjné ügye kapcsán is valószínűsíthető. A Boszniából a fővárosi rendőrséghez írt könyörgő levele által ismertté vált Krecsmár Mária szarajevói sýnlódése előtt nyolc hónapot Eszék, tízet Zombor, nyolcat Szeged, kilencet Becskerek és végül nyolcat Barcs bordélyházaiban töltött. Az adatok érzékeltetik, hogy egy 19. század végi prostituált hol és meddig vállalt munkát. Nem tudni, ezek a viszonylag egyenlő időtartamok mennyire voltak általánosak a prostituáltak körében, de a fentebb ismertetett keszthelyi adatoktól lényegesen eltérnek.²²⁵ A somogyi bordélyok szolgáltatási áraitól eddig mindössze egy 1909-es barcsi szórványadat került elő. Egy büntetőügy kapcsán Lorenz Józsefné (szül. May Hermina) bordélyos hat koronát kért egy kuncsafttól, aki „*ott akart aludni az egyik lánynál*”.²²⁶ Lehet, hogy a tényleges ott alvást is felszámította a tulajdonos, mivel az első világháború alatt például Szolnokon két koronába került egy fizetett légyott Bombár László üzletében. A forgalom nagysága és a fizetőképes kereslet a vállalkozó szerint egy korona egységáras bordély nyitását tette volna indokolttá.²²⁷

Egyelőre viszonylag szűk a forrásbázisa a nagyatádi nyilvánosházak történetének is. Mindenesetre 1909-ben napirendre került új bordélyok létesítése, ám néhányan nem nézték jó szemmel, hogy a helybeli Horváth Gáborné (szül. Horkai Katalin) és a csurgói Törösi Istvánné (szül. Keresztes Mária) is egy-egy üzletet akart nyitni a Petőfi utcában a 119. és a 121. szám alatt. Tiltakoztak ellenük előbb a főszolgabírónál, majd másodfokon az alispánnál. Mivel mindkét fokon jogszerűnek minősítették a bordélyházak elhelyezését és működését, így a protestálók a Belügyminisztériumig vitték az ügyet. Ott alapos mérlegelés után jóváhagyták a Nagyatádi járás főszolgabírája által kiadott engedélyt, „*mert a szóban forgó határozatok sem törvényt, sem egyéb fennálló jogszabályt nem sértenek, miért is azok megsemmisítésére törvényes ok nem forog fenn*”.²²⁸ A Petőfi utcai bordélyok működése felett valószínűleg hamarosan napirendre tértek a helybeliek, mivel sem a korabeli helyi újságok,²²⁹ sem a megyei terjesztésű lapok nem foglalkoztak a témával, és a közigazgatási iratokból sem találtam erre vonatkozó forrásokat.

Bizonyosan Csurgón is működött bordélyház, legalábbis 1900-ban és az azt megelőző években. Dr. Éhn Kálmán, a Csurgói járás főorvosa el akarta kerülni a kéjnékről vezetendő

²²² Eladta a rokonlányát. Somogyvármegye, 1913. november 29. 4.

²²³ MNL SML IV. 405. b. 9636/1887. Gyűjtőszám: 21150/1921.

²²⁴ Gyilkosság a szerelmi tanyán. Somogyvármegye, 1913. június 14. 5.

²²⁵ Szécsényi Mihály: A bordélyrendszer Budapesten. Rubicon, 1993. 8–9. sz. 62.

²²⁶ MNL SML VII. 9. a. Szigetvári M. Kir. Járásbírószág (1946-tól Szigetvári Járásbírószág) iratai. Büntető perek iratai 2359/1909.

²²⁷ Bojtos Gábor: Szolnoki bordélyok az első világháborús években. 2017. május hónap dokumentuma. Magyar Nemzeti Levéltár Jászkon-Szolnok Megyei Levéltárának honlapja. Megtekintés: 2019. február 20.

²²⁸ MNL SML IV. 405. b. 2207/1910. Gyűjtőszám: 5505/1911.

²²⁹ A Nagyatádi Hírlap (1906–1911) és a Nagyatád (1911–1914) című hetilapok.

kettős nyilvántartást, amelyet még 1897 elején rendelt el a vármegyei tiszti főorvos, és az alispánhoz fordult. Maár Gyula megnyugtatta, hogy a bordélyosoknak nem kell időről-időre a járási főorvosoknál is bejelenteniük az üzletükben beállott személyi változásokat, mert az 1882. évi prostitúciós szabályrendelet 2. és 3. paragrafusából értelmezhetően csak a járás főszolgabírájánál kell nyilvántartást vezetni. A járás területén ekkortájt kizárólag a székhelyközségben működött bordélyház, magánkéjűnek legálisan nem működ(het)tek.²³⁰ Ekkortájt Csicsa Jánosné (született Hegedüs Lina) üzemeltetett nyilvánosházat Csurgón. Ismeretlen okból (bár valószínűleg vállalkozásával kapcsolatban) 25 korona büntetést rótt ki rá a szolgabíró, de körözést kellett kiadni ellene, mert ismeretlen helyre távozott.²³¹

Az egyes bordélyházi kéjűnek helyzetéről kevés közvetlen információ került elő. Törösi Istvánné csurgói nyilvánosházában a tulajdonosnő sokszor tettelességre ragadtatta magát. Talán ezt elégezte meg egy kuncsaft, aki 1910-ben közvetlenül a főispánhoz (tehát nem a rendészeti szervekhez) fordult a prostituáltak védelmében. A magát „Emberbarát” megnevezéssel illető személy szerint a vállalkozó féltékenysége miatt többször bántalmazta a lányokat. A feljelentő valószínűleg nem bízott a községi bíró vagy a járási főszolgabíró fellépésében és ezért fordult egyből magasabb hivatali fórumhoz a csurgói kéjűnek védelmében. Hogy milyen sikerrel tette ezt, azt egyelőre nem tudni. Törösiné ekkortájt kapott bordélyengedélyt a nagyatádi Petőfi Sándor utca 119. szám alatti házra (lásd feljebb). Itt érdemes megjegyezni, hogy kisebb kapacitású lehetett ez az üzlet, mert szinte egy időben a szomszéd épületre Horváth Gáborné ugyancsak bordélyengedélyt nyert.²³²

A bordélyosok számos alkalommal visszaéltek helyzetükkel. Akadt olyan kéjű, aki egyenesen a főispán segítségét kérte cselédkönyve (bárcája?) és ruhái visszaszerzése érdekében. A Hegedüs Lina szigetvári bordélyából a horvát-szlávónországi Belovára szerződött Németh Cecília végső kétségbeesésében fordult Makfalvay Gézához, mert, bár levélben két ízben is esedezett a Szigetvári járás főszolgabírájánál, eredményt nem sikerült elérnie. Hegedüs Lina csak száz korona utánvéttel volt hajlandó korábbi kéjűleánya holmiját megküldeni. Némethet hivatalos iratok híján pedig a horvát hatóságok nem engedték prostituáltként dolgozni.²³³ A főispán utasította a nő munkavállaláshoz szükséges iratainak

Hegyessy János

²³⁰ MNL SML IV. 405. b. 10577/1900. Gyűjtőszám: 1675/1900.

²³¹ Hegedüs Lina... Somogyvármegye Hivatalos Lapja, 1904. szeptember 29. 682.

²³² MNL SML IV. 401. b. 522/1910. Alapszám: 10/1910.; MNL SML IV. 405. b. 26839/1909. és 29126/1910. Gyűjtőszám: 5505/1911.

²³³ MNL SML IV. 401. b. 548/1912. Alapszám: 18/1911.

megküldésére Hegyessy János szigetvári főszolgabíró, aki a postai eljárásrend miatt csak késedelemmel tudta azt teljesíteni.²³⁴

A bordélyházakkal kapcsolatos bűnügyekről

Mind az engedélyezett, mind az illegális prostitúció gyakran kapcsolódott különféle kisebb-nagyobb kihágásokhoz, bűnügyekhez. A bordélyoknál vagy bordélyokban nem volt ritka a lopás, verekedés. Az ezekről szóló tudósítások megerősíthették a „jóravaló” polgárok morális világképét: az általuk mélyen elítélt kéjelgés természetes velejárói az egyéb bűnök, így az ő erkölcsi felsőbbrendűségük további megerősítést nyert ezek közzététele által.

Kaposvárott a Csek János Vár utcai bordélyában 1905 őszén történt késelés majdnem halállal végződött és valószínűleg tipikus eset lehetett. Három asztalossegéd tért vissza éjjel egykor a nyilvánosházba, mert egyikük nem találta hat koronáját. Az ittas kuncsaft Kovács Máriát vádolta annak ellopásával. Társa pofonvágt a kéjnt, majd késsel igyekezett érvei súlyát növelni. Csek a leány védelmére kelt, erre a három férfi őt is ütlegelni kezdte, majd többször megszúrták. A kupleráj tulajdonosának életét az időközben előkerült fia mentette meg, mivel egy bottal úgy fejbe ütötte az egyik támadót, hogy az harcképtelenné vált.²³⁵ Egy másik atrocitás nyomán tudható, hogy a 20. század elején a Steiner-féle Vár utcai bordélyt tartották az egyik legdisztingváltabbnak és legcsöndesebbnek a megyeszékhelyen. Ekkor zene is tartozott a szolgáltatáshoz, hisz egy 1909-es cikkből kiderül, hogy a tulajdonos jól helybenhagyta a zongoristáját (hogy miért, arról nem szóltak a hírek).²³⁶

Bordélyházat vezetni nem volt veszélytelen vállalkozás. Számos tulajdonoson verték el a port. A Gál József és felesége által vezetett Vár utca 21. szám alatti „*éjjeli mulató*” tulajdonosát 1913 januárjában egy részegsége miatt kiutasított kuncsaft majdnem halálra késelte. Egyébként először a kéjnt tagadták meg a két ittas és erőszakos kuncsaft „kiszolgálását”.²³⁷ A prostituáltak még védtelenebbek voltak. Számos forrás szól az ellenük elkövetett erőszakos cselekményekről, testi épségük, sőt életük is nem ritkán került veszélybe. Fokozottan tartottak a részegektől vagy katonáktól, és hangsúlyozottan az ittas egyenruhásoktól. Szokodi Erzsébet Vár utcai kéjnt alaposan megjárta a császári és királyi 44. gyalogezred két részeg tartalékosával 1913 júniusában. A bordélyban a Baka testvérek egyike, Márton szolgálati bajonettjével szúrta meg a prostituáltat.²³⁸

Az 1914-es Somogy vármegyei kéjelgési szabályrendeletéről

A 20. század elején a prostitúció hatóságok által ellenőrizhető formái a megyeszékhelyen megszaporodtak és külön elbírálás alá estek, de a megye többi részén ezt, a kor igényeihez alkalmazkodó változást nem szentesítette az 1914-ben megújított megyei prostitúciós statútum. Azért beszélhetünk csak megújításról, mert az 1882. évi kéjelgési szabályrendeletől tartalmilag alig tért el.²³⁹

²³⁴ MNL SML IV. 401. b. 559/1912. Alapszám: 18/1911.

²³⁵ Éjjeli garázdalkodók. Somogyi Újság, 1905. november 15. 3.

²³⁶ Vasámapi verekedések. Somogyvármegye, 1909. január 19. 5.

²³⁷ Vérengzés a szerelemtanyán. Somogyvármegye, 1913. január 30. 3.

²³⁸ Vérengző kaposvári bakák. Somogyvármegye, 1913. június. 20. 3.

²³⁹ MNL SML 402. b. 265/3466/1914. kg.; Somogyvármegye Hivatalos Lapja, 1914, 407–411.

Az új fővárosi prostitúciós szabályrendelet 1909-es bevezetését alapos viták előzték meg. Ez modernebb, humánusabb szemléletű jogszabályt eredményezett, amely a többi ilyen témájú rendelet alkotására is hatással volt. Ennek is köszönhetően a belügyminiszter 1913. július 24-i rendelete új szemléletű szabályrendeletek kiadására ösztönözte a törvényhatóságokat.²⁴⁰ A törvényhatóságoknak a prostitúcióval kapcsolatos rendeleteiket addig is a változó társadalmi-gazdasági miliőhöz kellett igazítani. A prostituáltakat (részben a nőjogi aktivisták fellépésének hatására) a 20. század elején a jogalkotók kezdték egyre jobban emberszámba venni. A somogyi alispán (valószínűleg ötlet merítésére) elkérte a többi vármegye kéjelgésügyi statútumát. Közülük huszonkilenc található a vonatkozó aktában, de ezek jórészt ugyanannak az 1867-es pesti, majd fővárosi szabályrendeletnek voltak az adaptációi, mint az eddig hatályban lévő somogyi, így ezeket aligha tudták felhasználni az új összeállításához.²⁴¹

Az 1882-eshez képest a fő eltérés az volt az 1914-es somogyi statútumban, hogy az új rendelkezés hatálya Kaposvár területére nem terjedt ki (42. §), mivel ennek ekkor már önálló szabályozása volt. Az időközben megjelent jogszabályi változások jobban védték a fiatalabb nőket, így tizenhétről húszra emelték fel a bordélyházban alkalmazható kéjnök életkorának alsó határát (13. §). A prostitúciót Somogyban továbbra is csak bordélyházban tűrték el a hatóságok (1. §).²⁴²

A „Nagy Háború” alatti évek kéjelgésügyi és venereás helyzetéről

A kortársak által „Nagy Háború” néven emlegetett világegés következtében még jobban felértékelődött a hadra fogható férfiak jelentősége, így egészségük állami, katonai érdekek is számított. A hadipotenciál növelése céljából – a katonák egészségének fenntartásáért – számos rendelkezést bocsátottak ki a minisztériumok. Egy 1915-ben kiadott körrendelet a bejegyzett kéjnök szobájában kötelezően kifüggesztendő ismertetőt és árlistát írt elő, mellyel a vendégeket kellett tájékoztatni az óvószerekről. Ezeket a kuncaftok a kéjnőtől megvásárolhatták, legalábbis a rendelet szerint. A helyi hatóságok ismételten feladatul kapták a titkos prostitúció fokozott mértékben való ellenőrzését, visszaszorítását. Somogyban nem ismert egyelőre olyan eset, amelyben a „rosszhírű mulatóhelyek” közül akárcsak egyet is bezártak volna. A kórházak valószínűleg nem fogadhatták mindenütt tárt karokkal a venereás betegeket, mivel kötelező felvételükre hívták fel a törvényhatóságok figyelmét.²⁴³ A bajt csírájában kellett elfojtani: a nemi betegséget elkapott katonák parancsnokainak újfent kötelességévé tették a fertőzés forrásának kipuhatólását. A felderített fertőző nőket pedig a polgári hatóságoknak kellett kórházba juttatniuk. A „vénszi kórt” elkapó katona eztán nemcsak az egészségét kockáztatta, hanem a szabadságát is, mert azt megvonhatták tőle teljes felgyógyulásáig. Az egészségügyi hatóságoknak külön nyilvántartást kellett vezetni a kezelés alatt álló katonákról. Létszámuk háterszágban való erőteljes növekedése miatt az alispánnak intézkednie kellett a betelő kórházi férőhelyeken kívüli ideiglenes, de kórházszzerű ellátást biztosító épületekről. A városokban a civilek a helyhiány miatt otthon is kezelhetők lettek nemi betegségükkel, az igazoltan szegényeket továbbra is

²⁴⁰ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 67–70. (A rendelet szövegét nem sikerült megtalálnom.)

²⁴¹ MNL SML IV. 405. b. 25150/1921.

²⁴² Somogyvármegye Hivatalos Lapja, 1914, 407–411.

²⁴³ 106.009/1915 B. M. sz. rendelet. A venereás betegségek ellen való védekezésről. Magyarországi Rendeletek Tára, 1915, 2206–2207.

ingyenesen látták el. Ha a kórház nem rendelkezett nemi betegeket ápoló részleggel, akkor létesíteni kellett ilyent.²⁴⁴ Kaposváron utóbbi már évtizedek óta működött.

A háborús viszonyok közt a nemi betegségek eddig is magas száma és aránya tovább nőtt. A hadügyminiszter egy 1916-os átírtára szerint a nemi beteg katonák nyavalyájukat 50–80%-ban a hátországban kapták. A belügyminiszter ennek visszaszorítására a legális és a titkos prostitúció fokozott ellenőrzését szorgalmazta.²⁴⁵ A gyakori ilyen jellegű rendeletek egyértelműen jelzik azok be nem tartását.

A venereás betegek országszerte nagy száma kormánybiztos kinevezéséhez vezetett. Egyik intézkedéseként össze kellett írni a nemi betegeket. Somogyban dr. Szaplanczay Manó vármegyei tiszti főorvos 1916 tavaszán küldte el kért adatokat a kormánybiztosnak.²⁴⁶ Kaposvár venereás fertőzöttségéről nem kerültek elő adatok, de jelentős számú, illetve arányú nemi beteg lehetett a városban, mert külön rendelőt javasoltak nyitni számukra. A célközönség zömének a munkásleányokat, pincérnőket, diákokat és katonákat jelölték meg.²⁴⁷ Az 1916 tavaszán tartott razziák alkalmával az előállított nők 60–65%-a nemi betegnek találtatott (abszolút számokat nem közölt a forrás). A helyzet súlyosságát mutatja, hogy a város rendőrkapitánya, mérnöke és egyik orvosa alkotta azt a bizottságot, amelynek feladatául szabták egy nyilvánosház építésére alkalmas hely vagy ilyen célra bérelhető ház felkutatását!²⁴⁸ Tevékenységükről egyelőre nem került elő dokumentum.

A hiányos táplálkozás a nemi betegségekben szenvedők immunrendszerének erejét is jelentősen csökkentette. A statisztika szerint a „Nagy Háború” éveiben Somogy az ország egyik nemi betegségekkel legfertőzöttebb törvényhatósága volt. Az egész Osztrák–Magyar Monarchiában arányaiban csak Temesvár előzte meg.²⁴⁹

A somogyi helyzet súlyosságát mutatja, hogy 1917 tavaszán a Belügyminisztérium közegészségi osztálya megállapodott a kaposvári közkórházzal, hogy az intézmény területén a kor igényeinek megfelelő nagyobb befogadású épületet fognak emelni. Az alispán normatervet is kapott a pavilonról. Ennek ismeretében készített egy feljegyzést a kórház „*bujakóros osztályának vezetője*”, dr. Ullmann Antal.²⁵⁰ A pavilonban nemenként felállítandó 19–19 ágy a betegek számához képest rendkívül kevésnek számított. Például 1917-ben 467 főt regisztráltak nemi betegként Somogy vármegye kaposvári közkórházában. Viszont a női osztályon csak 34, a férfi osztályon pedig mindössze 26 ágy állt rendelkezésre. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy súlyos férőhelyhiánnyal kellett az intézmény vezetésének megküzdenie: a nőket gyakran kettesével fektették egy ágyba(!). A férfiak részlegén a padlóra helyezett szalmazsákokra fektették azokat, akiknek nem sikerült ágyat biztosítani.²⁵¹

Dr. Ullmann huszonöt éves praxissal a háta mögött legalább nemenként 50–50 férőhelyes nemi betegek részére felállítandó pavilont látott volna kielégítőnek, amelyek osztályonként 15–20 ágygal bővíthetők, „*mert félő, hogy rövid időn belül az előirányzott ágyszám elégtelennek fog bizonyulni*”. A közerkölcs védelmében külön betegszobákban kívánta elhelyezni a hatóságilag beutaltakat és külön a „*jobb elemeket*”. A nőknél előbbieken a kéjnéket

²⁴⁴ 32.000/1916. B. M. sz. rendelet. A nemi betegségek elleni védekezésről. Magyarországi Rendeletek Tára, 1916, 366–369. Hivatkozik a hadsereg-főparancsnokság Op. 61.381/1915. rendeletére.

²⁴⁵ 30.203/1916. B. M. sz. rendelet. A kéjnök orvosi vizsgálatáról és a vizsgálat eredményének bejelentéséről. Magyarországi Rendeletek Tára, Budapest, 1916, 395–396. Hivatkozik a hadügyminiszter Abt. 14. 3.740/1916. átírtára.

²⁴⁶ A venereás betegek összeírása Somogyban. Somogyvármegye, 1916. május 4. 5.

²⁴⁷ Kaposvár a venereás betegségek ellen. Somogyi Hírlap, 1916. március 25. 2.

²⁴⁸ A város büne. Somogyi Hírlap, 1916. június 8. 2–3.

²⁴⁹ MNL SML IV. 405. b. 517/1919.

²⁵⁰ MNL SML IV. 405. b. 517/1919.

²⁵¹ MNL SML IV. 405. b. 517/1919.

és a cselédlányokat, utóbbin az iparosok és a földművesek feleségeit kell érteni. A betegek érdekeit az új épületben vizsgáló szoba (mely ingyenes rendelőként is működne), valamint laboratórium kellett volna, hogy szolgálja.²⁵²

A főorvos kiállt a „*jobb iparos, az intelligens középosztály, és a birtokos parasztság*” járóbeteg-kezelése mellett, mert a háborús állapotok következtében köreikben is annyira elharapóztak a nemi betegségek, hogy tömeges kórházi kezelésüket nem bírná el az ország gazdasága. A rászorulóknak vizsgálatát mindenképp ingyenes kellett volna elvégezni, nehogy a felmerülő költségek miatt maradjanak távol a gyógyulás lehetőségétől.²⁵³

A „Nagy Háború” éveiben a Nagyatádi járást sem kerülték el a nemi betegségek. Miután a lábodi körorvos 1916-ban a huszárok között több bujakórost talált, a parancsnokság segítségével kiderítette a fertőzések forrását. Egy-egy helybeli paraszttasszonynál, béresasszonynál, csapосnőnél és parasztlánynál állapította meg a bujakórt. Közülük hármat kórházban, egyet otthon gyógykezeltetett. Állandó orvosi felügyelet alá helyezett tíz titkos prostitúciót üző nőt: Kutason egy paraszttasszonyt, Szabáson egy téglás ágyasát, két napszámosnőt, egy téglás feleségét, egy téglásleányt, Nagykorpádon egy parasztleányt, egy béres feleségét, egy napszámosnőt és egy cigányzenész leányát.²⁵⁴ Április végén öt „*gyanús*” cselédlányt állítottak elő orvosi vizsgálatra Szigetváron, akik közül három nemi betegnek, egy pedig rühkórosnak bizonyult. Őket a helybeli közkórházba vitték.²⁵⁵ Az említett foglalkozásokból látható: a legalacsonyabb presztízzsel bíró, valószínűleg nagyon szerény jövedelmet biztosító foglalkozásokat üzők egészítették ki ezekben a községekben keresetüket titkos kéjelgésből. Nem valószínű, hogy sikerülne kideríteni kuncsaftkörüket.

A Csurgói járás területén 1916 első felében ismertté vált bujakóros megbetegedés csak szórványosan fordult elő. Négy zákányi „*gyanús nő*”, köztük a Weisz-féle szállodában alkalmazott szobaleány heti kétszeri orvosi vizsgálatát rendelték el. Kaposvárhoz hasonlóan a csurgói bordélyházban dolgozó kéjőknél is kettőről háromra emelték a heti orvosi vizsgálatok számát. Ez idő tájt hat prostituált kereste itt a kenyerét. A Korona Szállodában dolgozó szobaasszony heti kétszeri megvizsgálását is elrendelték. Egyéb helyeken szolgáló és feltételezhetően titkos prostituáltak közül húszat vizsgáltak meg, közülük csak egy bizonyult bujakórosnak, őt azonnal kórházba utalták.²⁵⁶

Barcon a „*kéjelgő nők*” állandó felügyelet alatt tartattak, de hogy ezek legálisak vagy titkosak lehettek, azt egyelőre nem tudni, ahogy azt sem, hogy hányan voltak.²⁵⁷

További szórványadatok is előkerültek. Az 1916. áprilisi vizsgálatok megyeszerte 85 nőt érintettek, köztük harmincöt kaposvári lakost. Nemi betegséget tizenöténél (17,6%) állapítottak meg, közülük tíz (66,6%) volt kaposvári.²⁵⁸

A határrendőrségről szóló 1903. évi törvény és az első világháború kitörése közti időszakban nagy számban találhatók híradások a helyi sajtóban lefűlelt leánykereskedőkről. A háború éveiben viszont alig találkozhatunk az erről vagy közvetlenül a prostitúcióról szóló írásokkal. 1914 nyarától a határ őrizetét még jobban megszigorították, így a rajta való átjárás nehezebbé vált a leánykereskedők számára is. A prostitúció ostromozása jórészt azért került le

²⁵² MNL SML IV. 405. b. 517/1919.

²⁵³ MNL SML IV. 405. b. 517/1919.

²⁵⁴ MNL SML IV. 405. b. 10584/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁵⁵ MNL SML IV. 405. b. 10491/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁵⁶ MNL SML IV. 405. b. 10707/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁵⁷ MNL SML IV. 405. b. 10194/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁵⁸ MNL SML IV. 405. b. 7527/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

a lapok hasábjairól, mert a legális és illegális prostitúció a még jobban megtúrt kategóriába került, ugyanis a hatalmasra duzzadt katonai létszám ezen intézmények fenntartását fokozottan indokoltta tette.

A háború a hátszágban élők életét is alapvetően befolyásolta. A prostitúciót a mindennapokban a hatóságok és a közvélemény is elnézőbben kezelte, illetve ítélte meg. Szerinte az országban virágzott a „szerelmi szabadfoglalkozásuk” által üzött mesterség. A Belügyminisztérium viszont számos rendeletet adott ki az elharapódzó nemi betegségekkel szembeni fellépés érdekében. Mind az engedéllyel bíró, mind az illegális prostituáltak fokozott ellenőrzését várta el a hatóságoktól, mert a venereás betegségek már az állam véderejét is veszélyeztették.²⁵⁹ A rendőrség Kaposvárott is nagyobb figyelmet szentelt a titkos prostitúció melegágyainak számító helyek ellenőrzésének. A bejegyzett kéjnök addigi heti kétszeri megvizsgálását 1916 elején háromszorira emelték. A potenciális titkos prostituáltak orvosi ellenőrzését is fokozták és legalább heti egy éjjeli razziát tartottak a város szórakozóhelyein és közterületein.²⁶⁰

A kaposvári közkórház bujakóros osztályain a férfiaknak 26, a nőknek 34 ágy áll rendelkezésre. Ez a kapacitás még békeidőben is alig volt képes kielégíteni az igényeket. A háború első felében a férfiak részlege szinte kiürült, csak időseket és 18 évesnél fiatalabbakat ápoltak itt, a női osztály viszont állandóan túlszűfolt volt, általában két ágyra három beteg jutott. Célszerű lett volna az elmebetegek számára szolgáló kórtermeket a nemi betegek részére átengedni és az előbbieket a barakk-kórházban elhelyezni. Felmerült egy katonai kórházi barakk igénybevétele is a venereás betegek számára, ám mindegyikhez felsőbb hozzájárulás lett volna szükséges.²⁶¹ 1916 őszétől a férfi bujakóros osztály is állandóan túlszűfolt volt. Novemberben a női osztályon 43 beteg feküdt a 34 ágyon, ami 126%-os kihasználtságot jelent. A 43 főből 15 (35%) volt kéjnök. A tarthatatlan helyzet megoldására dr. Ullmann Antal a tüdővésztes betegek rendelőjének mintájára a nemi betegek számára felállítandó rendelő létrehozására tett javaslatot, amivel Somogy vármegye első lehetett volna az országban.²⁶² A nemi betegek kórházi férőhelyhiánya országos jelenségnek számított ezekben az években. A belügyminiszter ezt katonai kórházak bevonásával igyekezett enyhíteni.²⁶³

A kéjnök egészségét az orvosok általában igyekeztek óvni, illetve helyreállítani. A polgári ethoszhoz sorolható az a dr. Ungár Géza kaposvári orvos elleni 1915-ös eljárás, amelyet egy kollégája feljelentésére folytattak ellene. Bebizonyosodott, hogy dr. Ungár egy nemi beteg kéjnonn nem vette észre a szifilisz egyértelmű tüneteit. A prostituáltat nem utalta kórházba, aki így tovább folytatta tevékenységét és számos vendégét megfertőzte. Nem ismert, hogy a kötelességszegéssel vádolt orvos milyen büntetést kapott, de a társadalomra veszélyesnek ítélték hanyagságát.²⁶⁴

A városban tartott rendszeres és gyakori razziák során a nemi betegnek találtatott nőket azonnal kórházba utalták. Erről csak szórványadatok kerültek elő. Például az 1916. április 20-án begyűjtött húsz leány közül negyedük került nemi betegséggel kórházba.²⁶⁵

²⁵⁹ 106.009/VII-d./1915. B. M. sz. körrendelet. A venereás betegségek elleni védekezés. Belügyi Közlöny, 1916. január 2. 30–31.; 32.600/VII-d./1916. B. M. sz. körrendelet. Nemi betegségek ellen való védekezés. Belügyi Közlöny, 1916. március 19. 352–353.; 30.203/VII-d./1916. B. M. sz. körrendelet. Kéjnök orvosi vizsgálata és a vizsgálat eredményének bejelentése. Belügyi Közlöny, 1916. április 9. 415.

²⁶⁰ MNL SML IV. 405. b. 107/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁶¹ MNL SML IV. 405. b. 8200/1916.; 12226/1916. és 22606/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁶² MNL SML IV. 405. b. 27578/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁶³ 145.365/VII-b./1916. B. M. sz. körrendelet. Nemi beteg kéjnök kórházi elhelyezése. Belügyi Közlöny, 1916. október 29. 1208.

²⁶⁴ MNL SML IV. 407. Somogy vármegye tiszti főügyészének iratai, 68/1916.

²⁶⁵ MNL SML IV. 405. b. 7527(?) /1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

A kaposvári rendőrség és a polgári hatóság kényszerű engedékenységét jelzi, hogy 1918-ban a Király kávéházban alkalmazott nőkkel, akik bevallottan titkos prostitúciót is folytattak, meglehetősen kesztyűs kézzel bántak. A Berzsényi utca 1. alatt, tehát frekventált helyen lévő üzletben egyszerre hét-nyolc kiszolgálónó teljesített szolgálatot. A kéjnők saját lakásukon fogadták a kuncsaftokat, mint tették ezt korábbi munkahelyeik mellett is. A hatóság emberei meg sem kísérelték beszüntetni a titkos kéjelgést, sőt lehet, hogy nem is tették kötelezővé bejegyeztetésüket, mivel csak azt rendelték el, hogy olyan orvosi ellenőrzés mellet gyakorolhassák mellékfoglalkozásukat, mint a legális prostituáltak.²⁶⁶

Kaposvárt látta a „lehetőségek városának” egy legutóbb Szigetváron bordélyt működtető nő is. Hegedüs Lina 1916-ban elhatározta, hogy Somogy székhelyvárosában próbál szerencsét, mert Pécs közelsége, és az ott tapasztaltak új üzletpolitika és új helyszín kialakítására serkentették. Nyilván nyomós oka volt, hogy 59 éves korában ilyen lépésre határozta el magát.²⁶⁷ Mind Szigetvár nagyközségtől, mind a Szigetvári járás főszolgabírójától jó referenciát kapott.²⁶⁸ Az új bordélyos Kaposvár pénztárába üzlete nyitása előtt négyszáz korona óvadékat tett be. Az engedélyt Hegedüs Lina hamar megkapta, mivel vállalkozása „fontos közegészségügyi érdeket” képezett, mert a városban csak két kisebb bordélyház üzemelt, amelyek kapacitása, illetve színvonala nem tudott minden igénynek megfelelni.²⁶⁹

Kisebb, hatóságilag elrendelt átalakítások után a Vár utca 17. szám alatt jött létre Hegedüs Lina saját tulajdonában lévő, „modern igényeknek megfelelő”, „nagy hiányt pótló” bordélyháza, mellyel a „kényesebb ízléseknek” akart megfelelni. Az engedély megadásának indoklásában az az ok is szerepelt, hogy abban az épületben már korábban is működött bordélyház, és a Vár utca azon szakaszán akkor már üzemelt másik kettő, tehát „környezetbe illő” helyre kerül. Deklaráltan a titkos prostitúció visszaszorítása érdekében adták meg Hegedüs bordélyengedélyét. (1916. április, május és július hónapban a titkos prostitúció gyanúja miatt orvossal megvizsgáltott nőknek esetenként 15–66 százaléka nemi betegnek találtatott Kaposvárott.²⁷⁰) A helyszíni szemlét dr. Stecz László városi rendőrkapitány és dr. Török Lajos helyettes városi ügyvezető orvos tartotta. Az újabb nyilvánosház létét mindketten üdvösnek vélték a település szempontjából. Nem így Weisz József és társai, akik tiltakoztak az „erkölcstelenség mizériái” miatt, azaz a hivatal vonja vissza a bordély engedélyét. Beadványukon a „Közérdek ügyben bélyegmentes” felirat is szerepelt,²⁷¹ de miután a polgármester kiderítette, hogy az aláírásban szereplő „társai” mindössze két személyt takart, érdemben már nem is foglalkozott vele, mert az igazi közérdeknek a titkos prostitúciót folytatók létszámának minél alacsonyabbra szorítását tartotta.²⁷² Azt nem tudni, hogy a polgármester mennyire ismerte a prostitúció szerkezetét, de a jelek szerint alig, ha egy elitnek szánt bordélyház megnyitásától remélte a titkos prostitúció visszaszorulását, mivel ezek általában egymástól nagyon eltérő anyagi lehetőségekkel rendelkező társadalmi rétegek igényeit elégítették ki.

²⁶⁶ MNL SML IV. 405. b. 5077/1918., 7779/1918. és 2594/1918. Gyűjtőszám: 2594/1918.

²⁶⁷ Hegedüs Lina 1927. augusztus 27-én Kaposvárott, a cseri aggápolójában hunyt el 74 (?) éves korában. MNL SML XXXIII. 1. Somogy megyei állami anyakönyvek másodpéldányainak levéltári gyűjteménye. Kaposvár halotti anyakönyvei, 1927. 475. bejegyzés.; 1904-ben 52 évesnek írták. Hegedüs Lina... Somogyvármegye Hivatalos Lapja, 1904. szeptember 29. 682. A kaposvári fogház irataiban születési helyül és idejül Szigetvár, 1857. március 10. van feltüntetve. MNL SML VII. 101. Kaposvári Törvényszéki Fogház iratai (a továbbiakban: MNL SML VII. 101.), 1918. évi törzskönyv, 410.

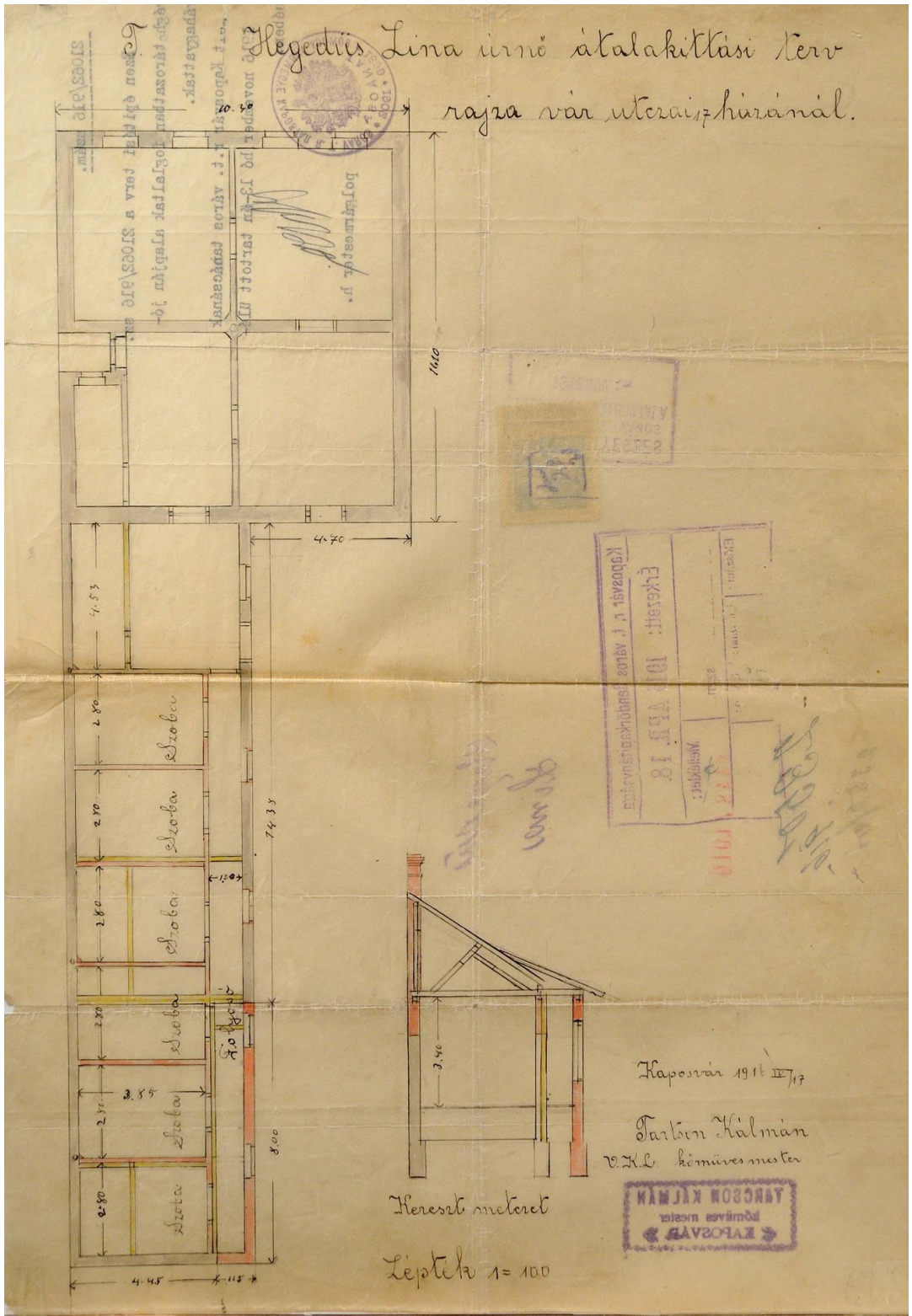
²⁶⁸ MNL SML V. 73. Kaposvár rendezett tanácsú város polgármesterének iratai (a továbbiakban: MNL SML V. 73.), 8448/1916. Gyűjtőszám: 10346/1917.

²⁶⁹ MNL SML V. 73. 10346/1916.

²⁷⁰ MNL SML V. 73. 8448/1916. Gyűjtőszám: 16144/1918.

²⁷¹ MNL SML V. 73. 13008/1916. Gyűjtőszám: 10346/1917.

²⁷² MNL SML V. 73. 10346/1916.

Hegedüs Lina Kaposvár, Vár utca 17. alatti bordélyházának alaprajza és keresztmetszete

Hegedüs Lina Vár utcai házában Tarcson Kálmán helybeli kőművesmester végezte el az átalakításokat. Az egyik szomszéd kérésére két méter magas téglafallal kellett volna a telket bekeríteni. Erre azonban nem került sor, mert a Bereczk Sándor városi főmérnök által 1917. áprilisi áron számított 2307,6 koronányi beruházás meghaladta a tulajdonos lehetőségeit, illetve az alapanyagok egy részét a háborús viszonyok miatt lehetetlen volt beszerezni. Hegedüs Lina haladékot kért és a hatóságok megnyugtatóként közölte: „Az üzletemben alkalmazott leányok teljes és rendes ruházatban járnak az udvaron és különben is szigorúan meghagytam nekik, hogy csak teljesen felöltözve szabad nekik az udvarra kimenniük és ott férfiakkal együtt tartózkodni nem szabad”.²⁷³

Kaposvár és az 1915-ös hivatalos magyarországi prostitúciós statisztika

Schreiber Emil államrendőrségi tanácsos 1917-ben publikálta a prostitúcióról szóló könyvét. A kötetben közölt 1915. évi adatok gyűjtési szempontjairól egyelőre nincs információ. Valószínűleg rendőrségi vonalon kérték be a Belügyminisztériumba a nyilvántartásokat, mert a kezdeményezésnek a különféle Somogy megyei közigazgatási iratokban nem akadtam nyomára. A törvényhatóságok többsége szabályrendelettel rendezte a prostitúció ügyét. Schreiber 1915-ös adatai szerint Magyarországon egy város és 18 vármegyei törvényhatóság nem relementálta területén a kéjelgésügyet.²⁷⁴

Schreiber Budapest és 105 törvényhatósági joggal felruházott, illetve rendezett tanáccsal bíró magyarországi város kéjelgésügyi statisztikájából ad ízelítőt. Budapest nagysága miatt külön kategória, így vele itt külön nem foglalkozom. Ebben a több mint száz városban 1915-ben hivatalosan összesen 3491 „*orvosrendőri*” felügyelet alatt álló, azaz bejegyzett kéjnt tartottak nyilván. Közülük 2296 fő (65,8%) dolgozott a felsorolt városokban működő 261 bordélyházban, 294-en (8,4%) magánkéjnként tevékenykedtek és 901-nek (25,8%) volt „tisztos” munka- vagy cselédkönyves foglalkozása is, és emellett folytatták a legális üzletszerű kéjelgést. A városokon kívül kis- és nagyközségekben további – valószínűleg kisebb kapacitással bíró – 228 bordélyházban 1359 (38,9%) kéjnt (átlagosan 6 kéjnt/bordély) állt a vendégek rendelkezésére, míg magánkéjnként 258-an (7,4%) voltak nyilvántartásba véve. Tehát kéjelgést legalizáltan háromféleképpen lehetett ez idő tájt üzni: 1. bordélyházban, ide bejegyzett kéjnként; 2. bejelentett magánlakáson, magánkéjnként bárcával; 3. egészségügyi lappal, nem főfoglalkozásként (pl. pincérnők, felírónők stb.).²⁷⁵

A harmadik kategóriába tartozók adatait elvileg titkosan kezelték, így könnyebben tudtak alkalom adtán visszailleszkedni a „tisztos polgári” életbe. A kéjntnek állók majdnem 50%-a első öt évük alatt kilépett a felügyelet alól, de nagyvárosokban sokan évtizedekig, néhányan egész idős korukig is szerepeltek a rendőrségnél vezetett nyilvántartásokban.²⁷⁶

A felsorolt városok között jogállásánál fogva Somogyból természetesen csak a megyeszékhely szerepelhetett. Kaposvár az ország azon kevés – mindössze 19 – városi jogú települése közé tartozott ekkor, melyben a legális prostitúciós formák mindegyike megtalálható

²⁷³ MNL SML V. 73. 16144/1918.

²⁷⁴ Schreiber Emil: A prostitúció. 67.

²⁷⁵ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 98. oldalán utóbbiak „Igazolványos kéjnt” megnevezéssel szerepelnek. Nem tévesztendő össze a bárcás kéjntekkel!

²⁷⁶ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 103.

volt. Két bordélyházban összesen 18 kéjőnő elégítette ki a betérők igényeit, magánkéjőnőként lakásokon pedig 7 nő dolgozott. Nem tudni mióta működhettek Kaposváron az úgynevezett egészségügyi lappal rendelkező prostituáltak, de az 1915-ös adatfelvétel idején ötnek volt ilyen legális kéjőgelésből mellékkeresete.²⁷⁷

A legtöbb „*orvosrendőri*” felügyelet alatt álló nő 1915-ben Brassóban volt, összesen 160. Szeged 150, Losonc 134, Nagyvárad 133 fővel került a lista elejére, míg az utolsó, 105. hely Korponának jutott egyetlen bejegyzett prostituáltjával. Kaposvár Bártfa és Nyíregyháza társaságában a 39–41. helyet foglalta el 30–30 regisztrált kéjőnővel. Ha mindezeket a lakosság számához viszonyítjuk, akkor természetesen egészen más a kép. Magyarország prostitúciós kínálattal hivatalosan legjobban ellátott városa Losonc volt az egy „*orvosrendőri*” felügyelet alatt álló nőre jutó mindössze 96,56 fővel. Ezt követte Rózsahegy 156,13 és Gyöngyös 176,1 fővel. A városi lista másik végén – ahol még regisztrált prostituált működött – Kisújszállás 6769, Selmec- és Bélabánya 7592,5 és Makó 8729,5-es, egy ellenőrzött nőre jutó lakosságsszámmal bírt. Ebben az „ellátottsági” rangsorban Kaposvár a 49. helyet foglalta el a 105 város közül a maga 804 fős, egy bejegyzett kéjőnőre jutó lélekszámával. A kimutatásban szereplő városok átlaga e tekintetben: 1280 lakos/egy legalizált kéjőnő, így Kaposvár a maga 804 fő/engedéllyel rendelkező kéjőnős adatával az átlagostól a jobban ellátottak közé tartozott.²⁷⁸

Bejegyzett magánkéjőnő csak 30 városban tevékenykedett, közülük Máramaroszigeten volt a legtöbb, összesen 46. A sort Nagyvárad 30, Kassa 24 fővel folytatta. Az utolsó, 27–30. helyen egy-egy magánkéjőnővel Nagykanizsa, Baja, Medgyes és Torda volt található. Kaposvár a 16–17. helyre került Beszterce társaságában 7–7 fővel. Mindez a lakosságsszámra vetítve: 3446 főre jutott egy magánkéjőnő Somogy megyeszékhelyén. Kaposvár tehát jóval kedvezőbb képet mutatott a harminc város 8291 fő/egy bordélyházi kéjőnő átlagtól, amely két szélső pólusán Máramarosziget 465 fő/egy magánkéjőnő, és Szabadka 47 305 fő/egy magánkéjőnő aránnyal volt található.²⁷⁹

Az ország 98 városában 261 bordélyház üzemelt. Debrecen és Szeged a legtöbb, 11–11, Pozsony és Szabadka pedig 10–10 bordéllyal „büszkélkedhetett”. A városok jelentős részében (40-ben) csak egy-egy nyilvánosház létezett, de ezek létszámadataiban nagy különbségek voltak. Befogadóképességük a szolid kapacitású, egy kéjőnővel rendelkező dévai üzlettől, a 36 lánnyal dolgozó gyöngyösi kuplerájig terjedt. Az országos átlag e tekintetben közel 9 (8,8) nő volt bordélyonként, amelytől alig tért el a Somogy vármegye egyetlen városában kimutatható üzletenkénti pontosan 9 fő. Huszonhét városban két-két nyilvánosház állt a látogatók rendelkezésére. Ezek közé tartozott Kaposvár is, amelynek Vár utcai örömtanyáin az adatfelvétel idején összesen tizenhét kéjőnő volt bejelentve. Egy bordélyházi nőre a megyeszékhelyen 1340 lakos jutott, míg a kilencvenhét városban átlagosan 1629 volt ez a szám. Arányában Losonc volt a legjobban ellátva nyilvánosházi kéjőnőkkel: minden százötvennégy lakosra jutott egy. Az utolsó helyet Déva mondhatta magáénak, ahol 8654 lakosra jutott egy ilyen intézményi prostituált. Kaposvár ebben a rangsorban az ötvenkilencedik helyre „szorult”.²⁸⁰

²⁷⁷ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 100.

²⁷⁸ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 99–102. A számított adatok csak a városok egymással való nyers összehasonlítását szolgálják, részint mert a lakosságsszámnál csak az 1910-es népszámlálás eredményeit használhattam, részint mert sem a nemek, sem az életkorok – mint a potenciális fogyasztói rétegek meghatározói – megoszlását nem vettem figyelembe.

²⁷⁹ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 99–102.

²⁸⁰ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 99–102.

A kéjelgést nem főfoglalkozásként folytató nők az ország 73 városában voltak hivatalosan regisztrálva. Közülük a legtöbb Brassóban és Jászberényben volt bejelentve, mindkettőben hetvenkét fő. A lehető legkevesebb, egy-egy ilyen „félfoglalkozású” prostituált hat városban – köztük Cegléden és Szekszárdon – került a rendőrség nyilvántartásába. A Somogy megyeszékhelyén működő öt fő létszáma és aránya a hetvenhárom helyszínből számított több mint tizenkét fős átlag alatt volt. Ebben a sorrendben a 42–47. helyet mondhatta magáénak Kaposvár, többek között Csikszereda és Sepsiszentgyörgy társaságában.²⁸¹

Megállapítható, hogy Kaposvár 1915-ben az országos prostitúciós kínálatnak megfelelő viszonyokkal rendelkezett. A város megyeszékhely, vasúti csomópont volt, és jelentős számú katonasággal – mint potenciális igénylővel – rendelkezett, valamint a megyében egyedüli nagyobb lélekszámmal bíró, leggyorsabban urbanizálódó településként tartották számon. Jól ellenőrzött, kiegyensúlyozott legális prostitúciós palettát tudott felmutatni. Mindezek ellenére a titkos prostitúció itt is javában virágzott, mert az igénylők nagyobb része nem tudta megfizetni a járulékos költségek miatt viszonylag drága, de biztonságosabb, orvos által rendszeresen ellenőrzött prostituáltak által nyújtott „szerelmet”. A titkos kéjelgők szolgáltatásait igénybe vevők kisebb része pedig egyszerűen el akarta kerülni a nyilvánosságot.

Somogyban a dualista korszak második felében a prostitúciós kínálat szerkezete az országos változásokkal szinkronban volt. A járási székhelyeken fennálló bordélyok elfogadottsága a szűkebb, kontrolálhatóbb helyi társadalom miatt a kaposváriaknál alacsonyabb szinten lehetett, de mivel diszkrétebben működtek és a vármegyei kéjelgési státútum is védte őket, így valószínűleg mindvégig hozzátartoztak e települések vigalmi életéhez. Kaposvárnak lakosságszámából adódóan sokkal nagyobb mérvű prostitúcióval kellett megbirkóznia. A magánkéjű nők működésének legalizálásával a megyeszékhely jelentős lépést tett a „szerelmi szabadfoglalkozásúak” többségének ellenőrzésére és a nemi betegségek terjedésének csökkentésére. A városi prostitúciós rendelet azonban a venereás betegségek visszaszorításában nem hozhatott átütő eredményt, mert a „Nagy Háború” hátszínház forgatagában, részben a szabadabb erkölcsi normáknak is köszönhetően csak kevesen védekeztek hathatósan a „vénszi kór” ellen. Pontos adatok híján csak feltételezhető, hogy a titkos és/vagy alkalmi kéjelgők száma Kaposváron az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó éveiben is sokszorososa volt a legalizált prostitúciós formákat üzökénél.

A „Nagy Háború” utáni első évek venereás és prostitúciós viszonyairól

A nemi betegek száma 1918 végére olyan mértékűre nőtt Kaposvárott, hogy a Németh István utcában²⁸² „az uradalmi magtártól délre” épült két katonai barakkot „a nemi betegségek és bujakór elterjedésének megakadályozása céljából” a kórház rendelkezésére bocsátották. Az is felmerült, hogy a kórház elmebeteg-gondozó épületében rendezik be a venereás betegek részlegét és az előbbieknak új épületet emelnek a városon kívül.²⁸³ Mindezek jól mutatják, milyen súlyos probléma volt a nemi betegségek rendkívüli elterjedtsége.

²⁸¹ Schreiber Emil: A prostitúció. Budapest, 1917, 99–102.

²⁸² Ma a Somssich Pál utca és a Németh István fasor.

²⁸³ MNL SML IV. 405. b. 30716/1918. Gyűjtőszám: 519/1919.

A kaposvári Vár utca és környéke 1919-ben

Az 1918. december 11–12-i kaposvári fosztogatások, rablások és gyilkosságok a város történetének legsötétebb epizódjai közé tartoznak. A belvárosban féktelenül tomboló katonai csőcselékhez civilek is szép számmal csatlakoztak. 15-én utóbbiak közül három kéjnököt is őrizetbe vettek fosztogatás és orgazdaság gyanújával. Egyik 30 éves és Tolna községi, másik 29 éves és Ikrény (Győr vármegye) községbeli, a harmadik pedig egy 22 éves csurgói illetőségű hajadon volt. Mindhármukat 1919. február 1-jén helyezték szabadlábra. Egy hasonló cselekményekkel vádolt kisbodogi (Moson vármegye) származású 26 éves örömlányt december 17-én fogtak el, majd január 4-én bizonyíték hiányában elengedték. Mind a négy prostituált megjegyezte, hogy továbbra is Kaposvárott kéjnöként fogja kenyerét keresni.²⁸⁴

Hegedüs Lina bordélyház-tulajdonost fosztogatás és orgazdaság vádjával december 14-én tartóztatták le és január 8-án a nyomozás megszüntetése után szabadlábra helyezték. A két férjes asszony és egy hajadon társaságában (esetleg?) elkövetett törvénytelenégeit nem tudták rábizonyítani. Biztonságban érezhette magát, mert továbbra is Kaposvárott bordélytulajdonosként akart boldogulni.²⁸⁵

A munkaügyi és népjóléti igazgatásról szóló 1918. évi IV. néptörvény végrehajtásával kapcsolatban 1919 elején a belügyminiszter átadta a Munkaügyi és Népjóléti Minisztériumnak többek között a fogadókban, kávéházakban, vendéglőkben alkalmazott női személyzet munkaügyi szabályozását, s ezen tárca hatáskörébe tartozott a népbetegségek elleni küzdelem és egészségügyi vonatkozásaiban az erkölcsrendészet is. Ugyanekkor került az említett minisztérium irányítása alá a nemi betegségek elleni védekezés ügyében kiküldött kormánybiztos is.²⁸⁶ Helyi vonatkozásaik egyelőre nem kerültek elő.

Az 1919-es kommün alatt a magáningatlanok egy részét államosították. Ennek egyik mozzanata volt a három kaposvári Vár utcai bordélyház „szocializálása”. Az új hatalom helyi vezetői Hegedüs Linának a 17., Harami Matildnak a 19. és Komendát Istvánnának a 21. szám alatti épületét vették el. Az április 29-i államosítás ellen Hegedüs és Komendátné fellebbezett. Utóbbi tulajdonjogi és politikai indokokkal idézte Guth Antal népbiztosnak a *Népszava* című lapban megjelent nyilatkozatát, amelyben az „éjjeli mulató helyek” bezűntetése még csak tervként szerepelt. Hegedüs Lina viszont szegénységére és idős korára hivatkozva próbálta jobb belátásra bírni az új helyi hatóságot: „Ma már egy összetört, elaggott 65 éves roncs vagyok, akibe a lélek csak háltn jár. Méltóztassék kis türelemmel lenni – talán egy év sem telik bele és már amúgy is a Tanácsköztársaságra száll a ház.”²⁸⁷ Egyelőre nem ismert, hogy a harmadik tulajdonos lépett-e az ügyben.

Hegedüs Lina bordélyháza a szomszédos – Pojtner József-féle – asztalosműhely kibővítésének esett (volna?) áldozatul. Az indítványt formailag Magyar Mátyás közrendészeti megbízott tette. Az erről döntő július 1-jei ülésen arról is határoztak, hogy a „szükséges átalakítások megtéteessenek”, hogy kinek a költségén, arról nem szólnak a források. Magyar indítványát az intézőbizottság helyeselte és végrehajtására a városi közigazgatási megbízottat utasította.²⁸⁸ Megvalósulásáról, illetve a kommün alatt vagy után az eredeti rendeltetési funkció visszaállításának pontos időpontjáról és körülményeiről még nem kerültek elő adatok.

²⁸⁴ MNL SML VII. 101. 1918. évi törzskönyv, 403–406.

²⁸⁵ MNL SML VII. 101. 1918. évi törzskönyv, 410.

²⁸⁶ A minisztériumnak 6625/1918. M. E. sz. rendelete. A munkaügyi és népjóléti igazgatásról szóló 1918: IV. néptörvény végrehajtása. Belügyi Közlöny, 1919. január 26. 143–152.

²⁸⁷ MNL SML XVI. 201. Somogy Megye Kerületi Termelési Bizottságának iratai. Szocializált házak iratai. 1919. április 29. A hivatkozott nyilatkozatot nem sikerül megtalálnom a *Népszavában*.

²⁸⁸ MNL SML V. 71. Városi Munkástanács Intézőbizottságának ülése 1919. július 1. Mt. 13220/1919.

Erősen kétséges, hogy a kommün ideje alatt egyáltalán bezárták-e, és ha igen, mennyi időre a bordélyokat Kaposvárott. Július végén legalábbis teljes kapacitással működtek. A hatalomra került kommunista vezetésnek nem lehetett érdeke a városban tartózkodó nagyszámú tényleges és már leszerelt katona elidegenítése. A nemi betegségek elterjedtsége pedig minden korábbi mértéket meghaladt. Amennyiben valósak dr. Deák Andor adatai, úgy tényleg nagyságrenddel több nemi beteg élt 1919 nyarán a városban, mint akár csak fél évtizeddel korábban. A „Nagy Háború” előtt átlag 100–300 venereás nyavalyával fertőzöttet tartottak számon, és már ez is nagyon soknak számított. 1919 júliusában mintegy háromezerre volt tehető létszámuk, és ebből körülbelül hatodukat kezelték katonai vagy polgári kórházban. Másik hatoduk magánúton gyógyította magát, de a többi, legalább kétezer nemi beteg kontroll nélkül fertőzhetett embertársait. Hogy ezek a kezelésben nem részesülő személyek lelkiismeretlenségéből, tudatlanságból, gyógyszerhiányból vagy éppen a jogszabályok elégtelensége miatt nem gyógyítottak, azt megbecsülni sem lehet. A helyzetet az is súlyosbította, hogy csak kevesebb mint 30 „*rendőrorvosi*” felügyelet alatt álló kéjnév tevékenykedett a városban, a titkos, azaz orvosi ellenőrzésben nem részesülőké viszont feltételezhetően jóval meghaladta a kétszázat. A kommün vezetőinek számos más feladat mellett sokdrangú kérdés lehetett a prostitúció, illetve a nemi betegségek kezelése. A problémát csak kényszerrel: a betegek elkülönítésével és gyógyításukkal lehetett volna ekkor is megoldani. Ahogy más fertőző betegek szeparálását természetesnek tekintette a társadalom, úgy a nemi betegekkel is hasonlóképpen kellett volna eljárni. Ehhez viszont szükség lett volna egy 30 fős karhatalmi gárda az orvosok mellé.²⁸⁹ Dr. Szigeti-Gyula Sándor kórházigazgató szerint a „Nagy Háború” alatt a nemi betegek létszáma megtízszereződött.²⁹⁰

A forradalmak utáni áldatlan állapotokra lehet következtetni abból, hogy a Szociális Misszió Társulat 1919 őszén Kaposvárott „*nővédelmi hivatal*” létesített a Fő utcai ügynevezett Anna iskolában. Mindenkit bizalommal vártak és hangsúlyozták, hogy a tanácsadás és (a nem részletezett) segítségnyújtás ingyenes. Külön bejegyzett vagy illegális kéjnévről nincs említés a felhívásban, de a célcsoportba nyilván ők is beletartoztak.²⁹¹

Az 1910-es évek végi zavaros időket követő új politikai érában a katonai vezetők továbbra is a polgári hatóságoktól várták a nemi betegségek visszaszorítását. A honvédség soraiban a korábbi évtizedekhez hasonlóan nagy számmal akadtak venereás betegek. A katonai körletparancsnok 1921 májusában az egész megyére kiterjedő fellépésre kérte az alispánt. A katonatiszt nem látta a probléma lényegét, mert véleménye szerint a fertőzött nők kórházban való elkülönítése és meggyógyítása a megoldás kulcsa.²⁹²

A prostitúciónak 1921-ben tíz melegágyát tartották nyilván Csurgón. Közülük Törösi Istvánné Csépan Antal utca 22. alatt működő bordélyá képviselte a legális szektort. Mellette hét vendéglőt, egy szálloda és vendéglőt, valamint egy helyszerzőt kellett fokozott figyelemmel tartania a hatóságoknak.²⁹³

Az 1909–1911 során elfogadott kaposvári prostitúciós szabályrendelet ellen különösebb kifogások nem merültek fel. Dr. Gáspár Imre főorvos 1921 októberében csak azért indítványozta módosítását, mivel az eredetileg meghatározott egy koronás kéjnévizsgálati díjak az infláció miatt már régen nem fedezték a költségeket. Kérése tíz korona tiszteletdíj elérését célozta.²⁹⁴

²⁸⁹ Dr. Deák Andor: Nemi betegségek terjedése. Háromezer nemi beteg szaladgál a városban. Somogyi Munkás, 1919. július 27. 2–3.

²⁹⁰ MNL SML IV. 405. b. 11473/1927. Gyűjtőszám: 2594/1929.

²⁹¹ Nővédelmi hivatal. Új-Somogy, 1919. november 1. 3.

²⁹² MNL SML IV. 405. b. Gyűjtőszám: 518/1924.

²⁹³ MNL SML IV. 414. Csurgói járás főszolgabírájának iratai (a továbbiakban: MNL SML IV. 414.), 1057/1921.

²⁹⁴ MNL SML IV. 405. b. 21150/1921.

A belügyminiszter 1920 elején rendeletben szabályozta az államrendőrség ügyintézői hatáskörét. Közbiztonsági rendészet terén az állami rendőrség gyakorolta a külföldiek tartózkodásával, ellenőrzésével és kiutasításával kapcsolatos jogokat, így kiállította, illetve ellenőrizte az útleveleket, úti és határátkelési igazolványokat. Ezek kapcsán figyelme kiterjedt a nemzetközi leánykereskedelemre. A téma szempontjából a rendőrhatalóságok hatáskörébe tartozott még a közerkölcs és közszemérem érdekeinek védelme, a kéjnökre vonatkozó rendszabályok végrehajtása, betartásuk ellenőrzése, kéjnötelepek engedélyezése. Feladatkörébe tették egyelőre a cselédügy intézését, cselédkönyvek és ideiglenes igazolványok kiállítását, a cselédszerzők, foglalkozásközvetítők és ilyen üzletek, valamint a mozgóképipar-gyakorlók ellenőrzését. Ezek mellett a prostitúcióval kapcsolatba hozható vendéglátó üzletek rendőri szempontokból való felügyeletét is el kellett látniuk. Így a szállodák, panziók, vendéglők, kávéházak, kávé- és italmérések, cukrászdák, és általában bármiféle italmérő és nyilvános étkezőhelyiségek, tánciskolák és közfürdők felügyeletét is a rendőrség végezte az italmérési engedélyek véleményezésével, valamint a zárórak meghatározásával egyetemben. A prostitúcióval kapcsolatos kihágási ügyekben a városokban az állami rendőrség volt hivatva rendőrbíráskodni.²⁹⁵

Az állami italmérési jövedékről szóló 1921. évi IV. törvénycikk végrehajtási utasítása több helyen kitér a prostitúcióra. A jogszabály 5. paragrafusában az italmérési üzletekben alkalmazottakkal szembeni elvárásokat taglalja, különösen a vendégekkel közvetlenül érintkezőkét. Ennek értelmében az italmérők, pincérek és pincérnők a vendégekkel szemben tartoztak magukat „*illedelemesen*” viselni. Az üzletengedélyt bírónak különösen a női alkalmazottaira kellett ügyelnie, nehogy „*erkölcstelen üzelmeket*” folytassanak. Minden körülmények között tiltandó, illetve elkerülendő volt, hogy „*italmérés cégére alatt az üzlet kéjelgési célokra*” hasznosuljon. A jogszabályalkotók olyan részleteket is megszabtak, mint hogy „*tilos a női alkalmazottaknak a vendégekkel egy asztalhoz ülni és velük együtt ételeket vagy italokat fogyasztani*”. Ezek betartásáért az engedélyes tartozott büntetőjogi felelősséggel. A vendéglátásra szolgáló épületnek olyan helyen kellett lennie, hogy a hatóságok könnyen felügyelhessék. A pénzügyi hatóságok tánciskolákra, nyilvánosházakra, kéjnötelepekre és találkahelyekre szeszes italok kimérésére, elárusítására jogosító engedélyt nem adhattak ki. Azok, akik a rendeletben foglalt rendőri tilalmakat, illetőleg rendelkezéseket megszegték, avagy kijátszották – amennyiben cselekményük más jogszabályba nem ütközött – 15 napig terjedő elzárásra és kétezer koronáig terjedő pénzbüntetésre számíthattak.²⁹⁶ Tehát továbbra is tilalmazták a prostitúció és bármi más üzleti tevékenység együttműködését, összefonódását, ami nyilvánvalóan széles körben létezett.

A Belügyminisztérium 1922 novemberében megjelent beosztása szerint a IX. Igazgatásrendészeti Osztály hatáskörébe tartoztak a prostitúcióval kapcsolatos ügyek (erkölcsrendészet, fajtalan közlemények és a leánykereskedelem elnyomása), méghozzá a személyi vonatkozású rendészeti ügyek között. A kéjelgésügy hivatalos megítélését itteni besorolási környezete is jelzi. A prostitúció többek között a cselédügyek, a nyilvános táncoktatás engedély-

²⁹⁵ 3.000/1920. B. M. sz. rendelet a magyar államrendőrség ügyintéző hatásköréről. Belügyi Közlöny, 1920. február 1. 186–189.

²⁹⁶ 94.453/1921. B. M. sz. körrendelet az állami italmérési jövedékről szóló 1921: IV. t. c. végrehajtása tárgyában. Belügyi Közlöny, 1921. november 20. 2127–2134.

ezése, a koldulás, a cigányügy és az erkölcsi bizonyítványok társaságában kapott helyet, tehát nem a VII. Közbiztonsági Osztályhoz tartozott, hanem az igazgatásrendészethez, azaz alapvetően a prostitúció nem jelentett jelentős közbiztonsági fenyegetést.²⁹⁷

Egy 1925 elején közzétett elvi jelentőségű belügyminiszteri határozat egyedi ügyből kiindulva kimondta, hogy az állami rendőrség ügyintéző hatáskörét szabályozó 90.089/1919. B. M. sz. rendelet 3. paragrafusának b) pontja az erkölcsrendészeti ügyek intézését, a kéjnételepek, illetve bordélyházak engedélyezését a rendőrség működési területén a rendőrség hatáskörébe utalta, ezért a bordélyházak engedélyezése, így a már kiadott engedélyek visszavonása is kizárólag az államrendőrség hatáskörébe tartozik. Ez azonban nem érinti a helyhatóságnak a hely kijelölésére való jogát, amely továbbra is kérheti a bordélyházi engedélyek megvonását.²⁹⁸

Az 1920-as évek

A két világháború közti időszakban a Somogy megyében működő bejegyzett kéjnök pontos száma egyelőre nem ismeretes, még időmetszetekben sem. Ennek fő oka, hogy a rendőrség hatáskörébe tartozott a nyilvántartásuk, de a két világháború közti időben a rendőrségnek saját iktatott iratai nem kerültek be a megyei levéltárba. Csak olyan szórványos adatokból következtethetünk a bárcával rendelkezők létszámára, mint például dr. Szopkó István kaposvári helyettes polgármester²⁹⁹ 1921. december végi jelentése. Ebben kitért a nemi betegségek miatt kórházba szállított kilenc kéjnyőre is.³⁰⁰ A kéjnelgésügy, illetve a nemi betegségek terjedésének meggátlása és az erről való tájékoztatás tehát a város vezetőinek továbbra is nyilvánvalóan feladata volt.

Kaposvárott 1922 során dr. Cséry Bálint kaposvári rendőrtanácsos utasítására külön erkölcsrendészeti razziákat folytattak. Ezek eredményeit elemezve a rendőrtanácsos a háztartási alkalmazottakat tartotta a titkos kéjnelgést folytatók derékhadának, de a fő problémát az általuk terjesztett nemi betegségek elharapódzása okozta. Cséry elrendelte, hogy háztartási alkalmazott Kaposváron legfeljebb este tíz óráig maradhat távol a lakhelyétől, utána csak munkaadójától kapott írásbeli kimaradási engedély birtokában. Ellenkező esetben a rendőrségre előállított nőket orvosi vizsgálatra kötelezték. A rendőrtanácsos a cselédszerző üzletek tulajdonosait utasította: jelenteniük kellett, ha három nap alatt nem talált állást segítségükkel a nő. Ezeket a személyeket, mint foglalkozás nélküli csavargókat a városból ki kellett toloncolni. A rendelkezést be nem tartókat ezer koronaig terjedő pénzbüntetéssel vagy nyolc napig terjedő elzárással büntethették.³⁰¹ Elsődleges források híján ennek gyakorlati megvalósításáról egyelőre nem tudok beszámolni.

A városi, nem mezőgazdasági munkát végző fiatal nőcselédek jelentős részét a korabeli közvélekedés mindvégig az illegális kéjnelgést „mellékesen” üzök közt tartotta számon. A cselédkönyv nélküli fiatal nők alkalmazását nagyon korlátozottan tudta csak a hatóság ellenőrizni. Cséry kaposvári rendőrtanácsos szerint, bár „*a rendőrség a maga részéről eddig is*

²⁹⁷ A m. kir. belügyministerium beosztása. Belügyi Közlöny, 1922. november 15. 2266–2275.

²⁹⁸ A kéjnételepek (bordélyházak) engedélyezése az államrendőrség működési területén hatáskörébe tartozik. Belügyi Közlöny, 1925. január 11. 39. (Részlet a 28.755/1923. B. M. sz. rendeletből.)

²⁹⁹ Dr. Szopkó István körmöcbányai menekült tanácsnokot a főispán 1920. március 6-án nevezte ki helyettes polgármesternek. MNL SML V. 71. 32/4510/1920. kgy. (1920. március 6.). Szopkó 1922. február 1-jéig töltötte be ezt a tisztséget. MNL SML V. 71. 1922. február 1-jei tisztújító közgyűlés.

³⁰⁰ MNL SML V. 71. 1921. december 29. Polgármesteri jelentés.

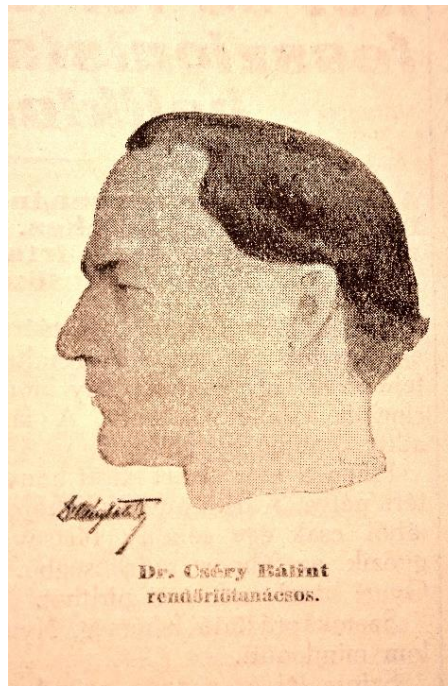
³⁰¹ Vége a cselédromantikának. Új-Somogy, 1922. augusztus 20. 4.

a legszigorúbban megtette a kötelességét”, mégis arra hívta fel a cseléd tartó gazdák figyelmét, hogy „jöjjenek össze és együtt találjanak ki valamit”.³⁰² Ezzel a rendőri vezető mintegy beismerte a jogszabályok elégtelenségét és a hatóságok, valamint a polgári ethosz hathatóságának hiányosságait.

A titkos prostitúció elterjedtségét mutatja, hogy az 1920-as évek közepén Kaposvárott a vasútállomást és az egyéb nyilvános helyeket, valamint a szállodákat naponta ellenőrizte a rendőrség. Emellett 1924-ben három általános és tizennyolc erkölcsrendészeti razziát is tartottak a városban, amelynek eredménye egy kerítő elfogása és 255 cselédlány orvosi megvizsgálata lett. Utóbbiak közül 60 (23,5%) került nemi betegsége miatt kórházba.³⁰³

Szórványadatként megemlíthető, hogy Nagyatádon 1923-ban Ambrózi Mihály Székesfehérvárról lett a(z egyik?) bordélyház tulajdonosa, a Gyár utcai nyilvánosházé pedig Odabasics Ferencné (született Regenyi Teréz) helybeli vállalkozó.³⁰⁴

Ha valóság az 1929. márciusi hivatalos adatok, akkor Somogy megyében (Kaposváron kívül) szinte nem létezett legális prostitúció (ami erősen kétséges). Mindössze a Barcsi és a Csurgói járásban volt kéjnlakás. Előbbiben Erdősokonyán volt kettő, utóbbiban Csurgón egy, ahol 4 szobában ugyanannyi kéjnlakott, de itt vendégeket nem fogadhattak.³⁰⁵

*Dr. Cséry Bálint
(Kovács Jenő József rajza)*

Küzdelem a nemi betegségek ellen

Kaposvár város orvosainak működéséről 1920. december 23-án rendelkeztek újonnan, meghatározva a kéjnlakás díjakat is. A pénzromlás miatt 1922 elején emelték a honoráriumukat, mivel „azóta egy általános rendelkezéssel ezek is ötszörösére emelkedtek”. A magánorvost rendeléskor ötszáz, a beteg lakásán való látogatásakor ezer korona illette meg. A kéjnlakást – négy hónaponként váltva egymást – a városi kerületi orvosoknak kellett vizsgálniuk. A nyilvánosházakban dolgozó kéjnlakás díja személyenként mindössze harminc korona lehetett, mivel a bordélyosok által a városnak fizetett összegből az orvosok is részesültek.³⁰⁶

³⁰² Rendezni kell végre a cselédkérdést. Új-Somogy, 1923. február 22. 2.

³⁰³ A kaposvári rendőrség büntető osztályának múlt évi statisztikája. Somogyi Újság, 1925. január 10. 1.

³⁰⁴ MNL SML 405. b. 518/1924. és 4315/1924. Gyűjtőszám: 518/1924.

MNL SML IV. 405. b. 34733/1928. melléklete. Gyűjtőszám: 16936/1938.

³⁰⁶ MNL SML V. 71. 38/22262/1922. kgy. (1922. október 26.) Az 1920-as rendezést a 24412/1920. polgármesteri számmal említik.

Özvegy Bezéthy Istvánné, a barcsi Bimbó utcai nyilvánosház tulajdonosa a kéjnök heti kétszeri vizsgálatáért 1923. március 11-ig alkalmanként negyven koronát fizetett. Egy félreértelmezés miatt ekkortól azonban ennek ötvenszerezését kérte az orvos, amely éves szinten mintegy kétszázezer koronát tett ki. Ha a bordélyos teljesítette volna ezt, úgy alig tudta volna kifizetni adóját, egyéb költségeiről nem is szólva, ezért az alispán segítségét kérte. A bordélyos nem szándékozott ártani az orvosnak, így kérését (amit gyakorlatilag feljelentésként kezelt az alispán) visszavonta. A körorvos visszafizette neki a március 11. után szedett, a korábbihoz képest jelentős többletpénzt. Dr. Gáspár Imre tiszti főorvos az egész megyére a Kaposvárott szokásos díjat, alkalmanként ötven koronát javasolt.³⁰⁷ A hatóságok célszerűnek tartották a legális bordélyok gazdaságosságának fenntartását, mert működésükből több társadalmi-egészségügyi hasznuk származott, mint az egyesek által a közerkölcs kigúnyolásaként értelmezett létüké.

A növekvő infláció miatt belügyminiszteri rendelkezésre Somogy Vármegye Törvényhatósági Bizottsága 1924. augusztus 4-i ülésén módosította az 1882. évi 220. számú vármegyei prostitúciós szabályrendelet 39. §-át, így az orvosok kéjnök-vizsgálati díját egy aranykoronában határozta meg. Az alispáni rendelettel ideiglenesen megállapított összegek kevésnek bizonyultak, így célszerűbb volt az állandóbb mértéket alkalmazni.³⁰⁸ A szabályrendelet bármely más részének korrigálása fel sem merült, tehát alapjában betölthette hivatását (vagy nem látták gyakorlati értelmét megváltoztatásának).

A „Nagy Háborút” követően a jelentős területeitől és népességétől megfosztott országban a venereás betegségek elleni küzdelem nemzetstratégiai fontosságot kapott. A lakosság létszámának növelése, valamint a majdani mind nagyobb mérvű hadrafoghatóság érdekében a nemi betegségek leküzdésére államilag támogatott kezdeményezések, egyesületek születtek, illetve működtek. Ezek közé tartozott az 1893-ban alakított Teleia Egyesület is.³⁰⁹ A polgári ethosz szellemisége ennél a szervezetnél is jól érzékelhető. A Teleia 1922 tavaszán a helyi hivatali elit segítségével egész Somogy vármegye és külön Kaposvár város közönségét is felszólította egy „*nemzetmentő akció*” támogatására. Dr. Véték György kaposvári polgármester,³¹⁰ Tallián Andor Somogy vármegye alispánja, dr. Szigeti-Gyula Sándor kaposvári kórházigazgató és dr. Ullmann Antal kaposvári főorvos aláírásával felhívást tettek közzé a helyi lapokban. Ebben mint a Teleia Egyesület megbízottai taglalták a nemi betegségek társadalmat, illetve a jövő nemzedéket veszélyeztető vonatkozásait. Programcikkükben fiókegyesületek létrehozását szorgalmazták. A helyi sajtóban megjelentetett felhívás bombasztikus címével is sokkolhatta az olvasókat. „*A felnőttek ötven százaléka nemi bajban szenved!*” A megoldásra gyorsan rávilágítottak, mondván, a veszélyben lévő következő generáció megóvása érdekében kettős „*gyógy mód*” a célravezető: intenzív gyógykezelések alkalmazása és felvilágosító előadások szervezése. Rövid távú, kézzelfogható célként pedig egy Kaposváron felállítandó, venereás betegekkel foglalkozó

³⁰⁷ MNL SML 405. b. 7775/1923. és 16108/1923. Gyűjtőszám: 518/1924.

³⁰⁸ MNL SML IV. 402. a. 1261/23.364/1924. kg. (1924. augusztus 4.); A bordélyházakról szóló szabályrendelet módosítása. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1924. augusztus 28. 367.

³⁰⁹ Teleia: Az ókori görög mitológiában Héra Kronosz és Rheia lánya, valamint Zeusz felesége. Kapcsolatuk a házasság ösképe lett. Hérát, a feleség megtettesítőjét a házasság, a házasulandó és szülő nők védelmezőjeként tisztelték Teleia vagy Zygia néven.

³¹⁰ Dr. Véték Györgyöt (Kaposvár, 1886. január 13.–Szigetvár, 1954. február 20.) 1922. február 1-jén választották meg polgármesternek és az 1944. október 16. és december 1. közti időszak kivételével 1945. június 19-ig (?) állt a város élén. Családnévét három fiával egyetemben 1934-ben változtatta Kaposvárra.

ingyenes tanácsadó és rendelőintézetet jelöltek meg.³¹¹ Ezt megelőzően dr. Szigeti-Gyula már hivatalos levélben is javaslatot tett az alispánnak a nemi betegek gyógyítására szolgáló új kaposvári intézmény felállítására.³¹² A népjóléti miniszter felé az alispán 1922 májusában jelentette, hogy megtette a lépéseket az egyesület alakítására. A szigetvári és a marcali közkórházban eddig is kezelték nemi betegeket, ezért itt könnyen lehetett számukra rendelőt rendszeresíteni, Barcson pedig a tüdőbeteg-gondozóban látták ugyanezt megvalósíthatónak.³¹³

Nem felejtődött el az a Monarchia szerte megjelenő sajtóban is felkapott hír, miszerint a 19. század legvégén Kaposvár élen járt a nemi betegségek statisztikájában és a „*vérhajosok városa*” kétes hírnév kapcsolódott hozzá. Az azóta lezajlott világháború és a négyévi „*még áldatlanabb béke*” venereás következményei pedig a nemzet és az állam további fennmaradását veszélyeztették. Az összes többi fertőző betegség (beleértve a hevenyfertőzőket és a tuberkulózt) nem végzett annyi pusztítást egészségben, életben mint a nemi betegségek. A venereás bajok már olyan társadalmi rétegekbe is behatoltak, amelyek „*a háború előtt ezen betegséget még csak hírből sem ismerték, mint tisztos polgári és földműves családok*”. (Hogy ezt mire alapozták, nem tudni.) Az állam a fertőző betegségek ellen általában erőteljesen lépett fel, de ezen belül a venereás betegségek elleni védekezésben csak „*alig számba vehető módon*” vett részt. A Teleia Egyesület konklúziója: társadalmi úton kell sokkal többet tenni, mint az sok külföldi államban, többek között Németországban. Kétféle tevékenységre volt célszerű koncentrálni: egyrészt felvilágosító propagandával (előadások tartásával és írások, kiadványok terjesztésével), másrészt a betegek intenzív gyógykezelésével. Utóbbi legfőbb akadályja ezekben az években az anyagiak hiánya volt. A budapesti központú egyesület olyan intézményeket akart a városokban létesíteni, melyek helyben felvállalják, ellátják ezt a tevékenységet. Kaposvár, a legelső közt szerepelt mint vidéki célhely. Hangsúlyozták az állam anyagi és erkölcsi támogatását, amely ebben a korszakban jelentős mozgósító erőt indukált, de elsősorban a társadalom áldozatkészségére kellett apellálniuk. Terveik közt szerepelt, hogy a vármegye többi „*gócpontjában is ingyenes tanácsadó és rendelő intézeteket (dispensaireket)*” fognak felállítani.³¹⁴

Az érdekelték a helyi sajtót számos alkalommal igénybe vették a nemi betegségek elleni küzdelem céljából létrehozandó városi és megyei fiókegyesülettel kapcsolatban. 1922 nyarán egy újabb kaposvári egészségügyi kiállítás is az egyesületalakítást volt hivatva szolgálni. A kiállítást népszerűsítő cikkben a nemi betegségek rendkívül aggasztó, nagy számát jórészt a világháború számlájára írták, amely elsöpörte azokat a korlátokat, amelyeket az

A Teleia Egyesület helyi szerveződésének pecsétlenyomata

³¹¹ A felnőttek ötven százaléka nemi bajban szenved. Új-Somogy, 1922. május 21. 2.

³¹² MNL SML IV. 405. b. 11473/1922. Gyűjtőszám: 2594/1929.

³¹³ MNL SML IV. 405. b. 11473/1922. Gyűjtőszám: 2594/1929.

³¹⁴ A felnőttek ötven százaléka nemi bajban szenved. Új-Somogy, 1922. május 21. 2.

állam állított fel a rohamosan terjedő fertőző nemi betegségek meggátlására.³¹⁵ A Teleia Egyesület helyi fiókszervezetének alakuló üléséhez kapcsolódva a kaposvári polgári leányiskolában ugyanezen a nyáron népegészségügyi kiállítás nyílt, amelyet csak 16 éven felüliek látogathattak kizárólag nemenként külön-külön. A helyszínen dr. Ullmann Antal előadásait hallgathatták meg, szintén nemenként külön időben, de némelyiket együtt is.³¹⁶

A széleskörű előkészítő munkát követően báró Szerényi József volt kereskedelmi miniszter jelenlétében alakult meg 1922 nyarán Kaposvárott a városháza nagytermében a nemi bajok ellen küzdő Teleia Egyesület Somogy Vármegyei és Kaposvári Fiókjá. Az ügy fontosságának további fontos beosztásban lévő fővárosi személyek megjelenése adott nyomatékot: többek között dr. Geguss Dániel rendőrtanácsos, dr. Szánthó Menyhért miniszteri tanácsos és Emödi Aladár, a Teleia Egyesület titkára. A vármegye is magas szinten képviseltette magát, mivel a gyűlést Tallián Andor alispán nyitotta meg. Az első előadásban Szerényi nem is titkolta: a Teleia Egyesületet „felülről” szervezték, mivel „*a mi közönségünkre sokszor rá kell erőszakolni a saját érdekeit*”. Megdöbbentő statisztikai adatokat említett a meddő házasságokról, amelyek jelentős részében az orvostudomány megállapította, hogy nemi betegségek az okozói a terméketlenségnek. (A szociális és fizikai tényezők – mint például Somogyban az egyke – mellett ezek a népesség csökkenésének okai.) A nemi betegségek által is generált népességcsökkenést a pestisjárványok egykori csapásához hasonlította. A sötétén vizionált jövő felvázolása után a Teleia Egyesület Somogy Vármegyei és Kaposvári Fiókját Ullmann doktor megalakultnak jelentette be. Megválasztották az előkészítő bizottság által javasolt tisztikart, amelynek elnöke dr. Szigeti-Gyula Sándor egészségügyi főtanácsos, társelnöke dr. Vétek György kaposvári polgármester, dr. Cséry Bálint kaposvári rendőrtanácsos, dr. Weisz Albert városi tiszti főorvos, ügyvezető elnöke dr. Ullmann Antal kórházi főorvos, titkára-jegyzője dr. Fárbas Jenő orvos, pénztárosa dr. Weisz Ármin orvos, ellenőre Szabó Andor kórházi ellenőr, ügyésze dr. Waldmann Lajos ügyvéd lett. A választmány 31 főből állt.³¹⁷

Ennek némileg ellentmond, hogy már korábban, az 1922. február 1-jei részleges kaposvári tisztújító közgyűlésen a nemi betegségek elleni védekezéshez történő hozzájárulás tárgyában is határozatot hoztak, mivel a Teleia Somogy Vármegyei és a Kaposvári Fiókegyesülete tevékenységét „*megkezdvén eddigi működése is már hasznos eredményt mutat, ezen intézménynek fenntarthatása csak úgy lehetséges, hogy ha támogatásban részesül*”. A városi képviselő-testület a Teleia kaposvári fiókjá részére harmincezer korona egy évre szóló segélyt szavazott meg.³¹⁸ Ugyanígy a vármegye is támogatta a Teleia helyi szervezeteit. Például 1923. évi segély címén a közgyűlés tagjai a „*XXXII. Vármegyei közegészségügyi ebadó alap*” terhére ötvenezer korona segélyt szavaztak meg, kizárólag gyógy- és műszerek beszerzésére.³¹⁹

Az ismeretterjesztésen, felvilágosításon kívül a nemi beteget is igyekezett gyógyítani a Teleia Egyesület. Kaposvári rendelője 1922. október 16-ától fogadta a venereás beteget és nőgyógyászati kezelést igénylőket a tüdőgondozó pavilon épületében, minden betegsége nemenként is külön időpontban. Ide a vagyontalan rászorulókat várták, tehát a tehetősebbeknek maguknak kellett gondoskodniuk gyógyíttatásukról.³²⁰

³¹⁵ Kaposvár a népegészségért. Új-Somogy, 1922. július 9. 1.

³¹⁶ Megnyílt a második népegészségügyi kiállítás. Új-Somogy, 1922. július 12. 2.

³¹⁷ Báró Szerényi József a magyar faj pusztulásáról. Új-Somogy, 1922. július 11. 2–3.

³¹⁸ MNL SML V. 71. 49/25011/1922. kgy. (1922. február 1.)

³¹⁹ Somogy vármegye törvényhatósági bizottsága által Kaposváron 1923. évi február hó 5-én tartott évnegyedes közgyűlés jegyzőkönyvének kivonata. 18/26.400/1922. közgyűlési szám. Teleia Somogy megyei és Kaposvári Fiókegyesülete segély iránti kérelme. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1923. február 15. 75.

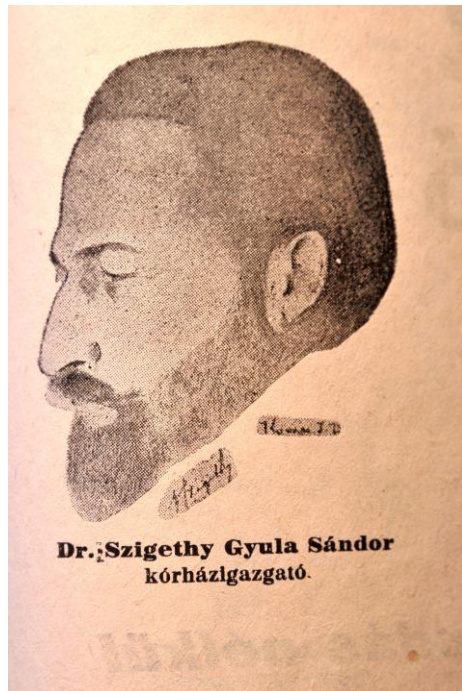
³²⁰ Megnyílik a „Teleia” ingyen rendelője. Új-Somogy, 1922. október 6. 2.

A Teleia Egyesület anyagi fedezetét részben társadalmi támogatással igyekeztek előteremteni. A két világháború közti években gyakran találkozhatunk a hivatalos lapokban annak közlésével, hogy pénzbeli adománygyűjtési engedélyt kaptak. A cél kiemelt fontosságát mutatja, hogy egy-egy évre, és az egész ország területére szóltak ezek az engedélyek, amelyek általában nem volt a korszakban jellemző.³²¹

A nemi betegek számára a kaposvári közkórházban az 1920-as évek elején elindított ingyenes járóbeteg-rendelés alig több mint egy évig működött, ráadásul mindössze csak az első félévben keresték fel a rászorulókat. Ennek számos oka lehetett: például a gyógyszereket egyáltalán nem finanszírozták a közalapok.³²²

A nemi betegségek kérdése, problémája a társadalom széles rétegeit érintette. Ezt az is igazolni látszik, hogy a kaposvári Berzsényi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság is szervezett ilyen témájú előadást. 1928 februárjában dr. Pórász Dezső nőorvos és urológus *A nemibetegségek és a házasság* címmel hirdetett felvilágosító ismertetőt. A vetített képeket felvonultató, a nemi betegségek tüneteit is szemléltető előadásokat az érdeklődőknek nemenként külön-külön tartotta. A hallgatóság létszámáról nem kerültek elő adatok.³²³ Ebbe a sorozatba illeszthető az a márciusi, az erkölcsösséget az egészség és a nemzeti feltámadás szolgálatába állító előadás, amelyet dr. Hajós Lajos egyetemi magántanártól, idegorvostól hallgathattak meg a vármegyeházán. A szervező a Szociális Misszió Társulat vállalt feladatkörébe szervesen beilleszthető volt a nemi betegségekkel kapcsolatos felvilágosítás és a prostituáltak tevékenységüktől való eltántorítása.³²⁴ A helyszín nagy mértékben emelte a kezdeményezés tekintélyét.

Dr. Vass József népjóléti és munkaügyi miniszter kezdeményezésére a minisztériumból és az Országos Munkásbiztosító Pénztártól indult ki 1927-ben az a mozgalom, amely nemi betegeket gondozó intézmények felállítását célozta. Dr. Boch Imre kormánybiztos és Radó János kormányfőtanácsos, az Országos Munkásbiztosító Intézet igazgatója Kaposvárt is felkereste ez ügyben. Ez évben a somogyi megyeszékhely mellett Baján, Szolnokon, Hódmezővásárhelyen, Miskolcon, Győrött, Nagykanizsán, Pesterzsébeten, Székesfehérvárott terveztek még ilyen intézetet létrehozni.³²⁵ (Egyébként egész Somogy megyében 1927-ben

*Dr. Szigeti-Gyula Sándor
(Kovács Jenő József rajza)*

³²¹ 208.948/1923. B. M. sz. körrendelet a Teleia Egyesület adománygyűjtési engedélyéről. Belügyi Közlöny, 1924. február 10. 129.

³²² MNL SML IV. 405. b. 20696/1927. Gyűjtőszám: 2594/1929.

³²³ Előadás a nemibetegségekről. Új-Somogy, 1928. január 31. 3.; Kerüljük az idegenekkel való csókolózást! Dr. Pórász Dezső liceális előadása. Új-Somogy, 1928. február 5. 1–2.

³²⁴ A tiszta erkölcs: egészség, boldogság és nemzeti feltámadás! Új-Somogy, 1928. március 13. 1–2.

³²⁵ Venereás beteggondozót kap Kaposvár. Új-Somogy, 1927. szeptember 17. 1–2.

mindössze két nemi betegek gyógyítására szakosodott orvos praktizált, mindkettő Kaposvárott. Dr. Propper Ödönre és dr. Ullmann Antalra várt volna az egész törvényhatóság területén élő, nemi betegségben szenvedők szakszerű kezelése, gyógyítása!³²⁶)

A népjóléti és munkaügyi miniszter 1928 nyarán bocsátotta ki azt a körrendeletét, amellyel „*egészségvédő (nemibeteg-gondozó) intézetek*” felállítását szorgalmazta. A népbetegségek elleni védekezésben a társadalombiztosítási szervezetek és az egészségügyi hatóságok együttműködése igen eredményesnek és gazdaságosnak bizonyult. Ezt az intézményes együttműködést a nemi betegségek elleni küzdelemben – többek között preventív megoldásokkal – kívánatosnak tartotta. Felhívta az alispánok és polgármesterek figyelmét nemibeteg-gondozók szervezésére, kialakítására. Főleg az Országos Munkásbiztosító Intézettel, de indokolt esetben más társadalmi biztosítási intézettel vagy egyéb egészségügyi intézményekkel „*együtt munkaközösség útján igyekezzék a nemibeteg-gondozókat megszervezni*” – szövelt az instrukció.³²⁷

A nemi betegségekben szenvedők intézményi ellátásának fejlesztésére a megyeszékhely közkórházánál a belgyógyászati pavilon újjáépítésével egyetemben Somogy Vármegye Törvényhatósági Bizottsága 1936 májusában háromszázötvenezer pengőt szavazott meg, igaz mindezt kölcsön felvételével és ötéves futamidővel. A fertőző és bősosztály, ahol a venereás betegeket kezelték, valamint a belgyógyászati osztály épülete ekkor már régen korszerűtlen és zsúfolt volt.³²⁸

A kaposvári nemi betegeket gondozó intézet létrehozása évekig húzódott. Még 1938 nyarán is csak tárgyalások folytak a Belügyminisztérium kiküldöttje, dr. Petrányi Győző egyetemi magántanár, aki egyben a minisztériumban a tbc és a venereás betegségek elleni küzdelem referense volt, valamint a város illetékesei között. A megbeszélések során körvonalázódott, hogy közös „*fellelgyárat*” hoznak létre a megyeszékhelyen a tüdővész és a nemi betegségek ellen.³²⁹ Egy év múlva még mindig csak jövő időben beszéltek a gondozó létrehozásáról, de annyi legalább ekkor már biztosnak látszott, hogy pénzügyi alapjához felhasználhatják a Belügyminisztérium évi tízezer pengős segélyét.³³⁰

A lassan szerveződő kaposvári nemibeteg-gondozó kialakítását Somogy Vármegye Törvényhatóságának Kisgyűlése 1939. június végén is tárgyalta. A kisgyűlés feltétlenül szükségesnek tartotta a megvalósítást „*miután az említett betegségekben nagy a halálozási arányszám a vármegyében*”.³³¹ Az 1940 végén megnyílt kaposvári központi tüdő- és nemibeteg-gondozót azzal is igyekeztek népszerűsíteni, hogy olyan kiváló orvosprofesszort nyertek meg a páciensek számára, mint dr. Lang Mihály. Emellett korszerű berendezések alkalmazásával kecsegtették a rászorulókat.³³²

³²⁶ A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternek 76.846/1927. N. M. M. számú körrendelete. Melléklet a 76.846 1927. N. M. M. számú körrendeletéhez. Belügyi Közlöny, 1927. november 20. 1295.

³²⁷ A népjóléti és munkaügyi miniszter 86.357/1928. sz. körrendelete. Belügyi Közlöny, 1928. augusztus 5. 702.

³²⁸ MNL SML IV. 402. a. 67/449/1/1936. kgy. (1936. május 4.); Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1936. május 5. 91–93.

³²⁹ Közös fellelgyárat építenek Kaposváron a tüdővész és a nemibetegségek ellen. Új-Somogy, 1938. július 5. 4.

³³⁰ A megye a belügyminisztérium támogatásával felállítja a kaposvári tüdő- és nemibeteg-gondozót. Új-Somogy, 1939. június 27. 3.

³³¹ Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1939. június 29. 177.; Közli a kisgyűlés 1939. június 26-i 4103/5-1939. sz. iratát, amelyben Belügyminisztérium tízezer pengős államsegélyről ír. (184.133/1939. XV. B. M. sz. leirat.)

³³² Gósy Ferenc: Mit kell tudni a megnyílt és már működő kaposvári központi tüdő- és nemibeteg-gondozóról? Új-Somogy, 1941. január 9. 5.

A két nagy, a nemzetet veszélyeztető betegségtípus, a tüdőgümőkór és a nemi betegségek elleni állami fellépés nem hozta meg a várt eredményeket az 1920-as, 1930-as években. Ezért a belügyminiszter 1940-ben az 1940: VI. törvénycikk rendelkezései alapján külön Gümőkór és Nemibetegségek Elleni Küzdelem Véleményező Bizottság felállítását rendelte el a védekezésben résztvevő hivatalok, közületek és intézmények tevékenységének összehangolására. A bizottságnak évenként legalább egyszer üléseznie kellett. Véleményező javaslatokat volt köteles tenni tüdő- és nemibeteg-gondozó intézetek létesítésére, illetve ezek felállítási és fenntartási költségeinek mértékére. Tevékenységük során ezeknek az egészségügyi intézményeknek feladatai közé tartozott a nemi betegségben szenvedő személy tájékoztatása betegsége fertőző természetéről, gyógyulása előrelátható időtartamáról, és a vele szemben alkalmazható kényszereszközökről, valamint a büntető rendelkezésekről. A kankós betegnek, illetőleg vérbajban szenvedőnek az intézet által megállapított szövegű felvilágosító nyomtatványt voltak kötelesek adni, illetőleg megküldeni. A korabeli mentalitásnak a jogszabályalkotókra gyakorolt hatása figyelhető meg a rendelet azon részében, ahol külön kitérnek a „közismerten ledér életmódot folytatókra”. Őket, valamint azokat, akik a vizsgálati díjat egy alkalommal már nem fizették meg, a hatóság elővezethette vizsgálatra. A rendelet 1941. január 1-jén lépett hatályba.³³³ Hatásáról, végrehajtásáról Somogy megyében egyelőre nem kerültek elő források.

Az 1940 végén megnyílt Kaposvári Nemibeteg-gondozó Intézet illetékességi területe egész Somogy megyére kiterjedt. Valamennyi betegbiztosító intézet és szerv (Országos Társadalombiztosítási Intézet, Magánalkalmazottak Biztosítási Intézete stb.) igényjogosult tagjait és családtagjait gyógykezelésben kellett részesítenie és napi legalább két órát volt köteles nyitva tartani. 1942. évi költségvetését 17 880 pengőre tervezték.³³⁴

A bordélyok végnapjai

A bordélyrendszer megszüntetése előtti években próbált Marcaliban nyilvánosházat nyitni két vállalkozó szellemű asszony. A kérelmük benyújtása³³⁵ után megtartott helyszíni szemlén a helyi elöljáróság és a járásorvos megállapította: az intézmény megfelel az érvényben lévő vármegyei kéjalgésügyi szabályrendeletnek. Az egyik szomszéd öt kiskorú gyermekére hivatkozva tiltakozott a bordély megnyitása ellen. Az engedélyért folyamodó Kucsera Ernőnének és Horváth Epelei Sándornénak összesen három kiskorú gyermeke volt, ami a jogszabály szerint kizáró ok volt bordély működtetésére, de írásban ígéretet tettek gyermekeik távoli helyen való neveltetésére. Babochay Sándor főszolgabíró a helyszíni szemlét követő második napon, 1924. december 6-án kiadta az engedélyt.³³⁶ Az igényeket jól ismerő járási vezető nem számolt a mozgósított helyi társadalom erejével, amely állhatatos küzdelembe kezdett az örömtanya ellen.

A „legközelebbi szomszédok” rövidesen fellebbeztek a főszolgabírónál és főleg gyermekeik érdekében kérték az engedély visszavonását.³³⁷ Az ügy súlyosságára, fontossá-

³³³ 888/1940. B. M. sz. rendelet. Az 1940: VI. tc. a gümőkór és a nemibetegségek elleni védekezésről szóló rendelkezéseinek végrehajtása. Belügyi Közlöny, 1940. december 10. 1935–1978.

³³⁴ MNL SML IV. 402. a. 8/10128/2/1942. kgy. (1942. február 3.); Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1942. március 5. 51–52.

³³⁵ MNL SML IV. 405. b. 1233(?) / 1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

³³⁶ MNL SML IV. 405. b. 159/1925.

³³⁷ MNL SML IV. 405. b. 29367/1924. Gyűjtőszám: 159/1925.

gára utal, hogy dr. Rott Nándor veszprémi püspök 1924 karácsonyának első napján (!) kelt levelében tiltakozott az alispánnál a marcali főszolgabíró által kiadott engedély miatt. Levelében az az alispán által aláhúzott kitétel is szerepelt, miszerint „...a bordélyház nem levezetője az erkölcsstelenségnek, hanem felkínálkozó alkalom, állandó kísértés”.³³⁸ Az intézmény egészségügyi előnyei fel sem vetődtek az érvek közt.

A nyilvánosház ellen foglalt állást a helyi társadalom egy része és ennek írásban is nyomatékot adtak, azaz a polgári moráljuk vonatkozó elemeit írásban is kifejtették. A Marcali Katolikus Legényegylet és a Marcali Katolikus Ifjúsági Egyesület 1924. december 29-én közös levélben tiltakozott az alispánnál a nyilvánosház létesítése ellen.³³⁹

Kucsera Ernőné és Horváth Epelei Sándorné december 30-án, számukra létkérdésnek nevezve a bordély megnyitását, az azt támadó „legközelebbi szomszédok” létét cáfolva jelezték, hogy a nevezettek közül csak egy szomszéd van, annak is 18 méterre áll a háza az ő épületüktől. Alispáni nyomásra a járási főszolgabíró mégis visszavonta az engedélyt.³⁴⁰

Ezt követően – 1925 februárjában – Kucsera Erzsébet, az egyik első kérelmező sógor-nője folyamodott ugyanide nyitási engedélyért, mivel ő gyermektelen, hajadon és harminc éven felüli volt.³⁴¹ Ez a megoldás először sikeresnek tűnt, mert a főszolgabíró 1925. március 19-i véghatározatával újból engedélyezte a bordélyház megnyitását. Az épület az úgynevezett Újtelep gyéren lakott részén, minden közintézménytől távol állt.³⁴²

A környékbeli lakók nem hagyták annyiban a dolgot és április elején újabb protestáló levelet küldtek az alispánnak,³⁴³ emellett az egyik szomszéd ügyvédet fogadott.³⁴⁴ A másik szomszéd beleegyezett a nyilvánosház létesítésébe.³⁴⁵ Tovább folyt a jogászi csűrés-csavarás és április végén egy helyettes főügyész is az engedély visszavonása mellett érvelt.³⁴⁶ Az alispán 1925. május 1-jén egy addig figyelmen kívül hagyott részlet miatt semmisítette meg a járási főszolgabíró újabb engedélyét.³⁴⁷ A vármegyei tisztí főorvos szakvéleménye szerint szűkek és sötétek voltak a szobák, így közegészségügyi szempontból kifogás alá estek. Okként felhozták azt a korábbi kifogást is, hogy megnyitása nem képez közérdeket, mert Marcaliban sem katonaság, sem számottevő ipari munkásság (mint „fogyasztó”) nem létezett.³⁴⁸

Ezek után már a „történeti jogot” is elővették a bordély nyitásában leginkább érdekeltek. Egy olyan hivatalos községi bizonyítványt csatoltak be az ügy irataihoz, amelyben a község főjegyzője és bírása igazolta: Marcaliban az 1890-es évek végéig a Kossuth Lajos utcai Csollán-féle házban „nyilvános bordélyház üzlet állott fenn”. Sőt, azt is írásba adták a település vezetői, hogy ez az intézmény „nem hatósági intézkedés következtében szűnt meg,” hanem mert a tulajdonos elköltözött.³⁴⁹ Tehát a község vezetői is konfliktusba keveredtek, ők a kéjházat ellenző lakosokkal és az alispánnal szemben (ismerve településük „szabad szerelmi” helyzetét) foglaltak állást.

³³⁸ MNL SML IV. 405. b. 29327/1924. Gyűjtőszám: 159/1925.

³³⁹ MNL SML IV. 405. b. Iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁰ MNL SML IV. 405. b. 159/1925.

³⁴¹ MNL SML IV. 405. b. 15127/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴² MNL SML IV. 405. b. Alispáni iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴³ MNL SML IV. 405. b. 11731/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁴ MNL SML IV. 405. b. 11731/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁵ MNL SML IV. 405. b. 15127/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁶ MNL SML IV. 405. b. Iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁷ MNL SML IV. 405. b. 11731/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁸ MNL SML IV. 405. b. Iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁴⁹ MNL SML IV. 405. b. 15127/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottsága 1925 júniusában harmadfokú vég-határozatával helybenhagyta az alispán másodfokon hozott döntését, amely Kucsera Erzsébet bordélyház nyitására irányuló kérelmét elutasította.³⁵⁰

A bordélyengedélyek visszavonásai jelentős részben dr. Strausz István nemzetgyűlési képviselőnek köszönhető, aki 1925 elején kétszer is írt Tallián Andor alispánnak ez ügyben, majd júliusban közvetlenül a belügyminiszterhez fordult.³⁵¹ Utóbbi kérelme alátámasztására széles körű polgári egyetértés alakult ki a járási székhelyen: a Marcali és Vidéke Általános Ipartestület, a Szociális Missziótársulat Marcali Szervezete és a Marcali Gazdakör is írásban foglalt állást bordélynyitás ellen, amelyeket dr. Strausz mellékelte leveléhez.³⁵² Mondhatni marcali mérvadó egyesületei, testületei vállvetve küzdöttek az „erkölcsi fertőt” megjelenítő régi-új helybeli vállalkozás elindítása ellen.

Az ügy végleges jogi lezárására 1925. november 27-én került sor. Ekkor hagyta jóvá a Belügyminisztérium a somogyi alispán elutasító döntését azzal az indokkal, hogy a törvény értelmében „közigazgatási ügyekben harmadfokú határozat ellen fellebbezések helye nincs”.³⁵³ További kutatást igényel, hogy mindezek hogyan hatottak a járási székhely titkos prostitúciós helyzetére és a nemi betegségek gyakoriságára.

Ugyanezekben az években a szigetvári bordélyvilágra is nehéz idők köszöntöttek. A Torma Istvánné (született Kolompár Franciska) által üzemeltetett intézményt nagyjából akkor (1924. október 14.–1925. július 7.) záratta be a Szigetvári járás főszolgabírája. Az akta csak az előadói ívet tartalmazza, a szűkszavú feljegyzés nem részletezi a bezárás indokait. A marcali eset ügyvédi közreműködéssel ekkor már harmadfokon járt, de a szigetvárinál az alispán döntése után közölte az érdekeltekkel: „*Jelen határozatom ellen további fellebbezésnek helye nincs és azonnal végrehajtandó*”. Az 1925. július 7-ei döntés határozottsága mögött az is sejthető, hogy Kolompár Franciska mögött nem állt jogtudó segítő.³⁵⁴ (Tormáné nem változtatott foglalkozást, a forrásokban hamarosan mint barscsi bordélyos szerepelt.³⁵⁵)

Az 1920-as években a helyi – főleg illegális – prostitúcióval számos alkalommal foglalkoztak a kaposvári napilapok, leginkább a „*csavargó cselédlányokra*” szűkítve le a jelenséget. A megyeszékhelyen például 1923 kora tavaszán az egyik hétvégi razzia alkalmával négy cselédlányt állítottak elő, akik hamis igazolvánnyal vagy éppen igazolvány nélkül tartózkodtak a városban. A rendőrorvos mindegyiküknél nemi betegséget állapított meg, így kórházba utalta őket. Rendőrségi adatok szerint a városban a nemi betegségek statisztikája hónapról hónapra növekvő tendenciát mutatott. Ezt egyesek igyekeztek a nőcselédeket tartó gazdákra hárítani, mondván, hogy nemigen törődnek velük. Az ilyen jellegű razziák általában hétvégén eredményeztek begyűjtött nőket, mint ebben az esetben is.³⁵⁶ Ez az utóbbi tény arra enged következtetni, hogy a titkos prostitúció egy része időben korlátozott volt, mivel a cselédlányoknak jobbára csak a hétvégi kimenőidejükben volt lehetőségük egy kis „mellékes” kereset szerzésére.

³⁵⁰ MNL SML IV. 405. b. Iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁵¹ MNL SML IV. 405. b. 717/1925., 12259/1925. és alispáni iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁵² MNL SML IV. 405. b. 31050/1925. és iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 159/1925.

³⁵³ MNL SML IV. 405. b. 159/1925.

³⁵⁴ MNL SML IV. 405. b. 2853/1925. sz.; A Szigetvári járás főszolgabírájának 6291/1924. számú – a bordély megszüntetését kimondó – határozatát hagyta jóvá, illetve hozott róla egyetértő véghatározatot az alispán.

³⁵⁵ A pécsi rendőrség nagyszabású lánykereskedést leplezett le, amelynek száalai Barsra vezetnek. Új-Somogy, 1927. december 13. 2.

³⁵⁶ Kaposvári bűnkronika. Új-Somogy, 1923. március 12. 3.

Kaposvár Rendezett Tanácsú Város Tanácsa 1925 márciusában „népegészség[i] és közérkölcsei szempontból egyaránt fontos javaslattal” lépett a városi közgyűlés elé, mikor elfogadásra ajánlott egy prostitúcióról szóló szabályrendelet-tervezet.³⁵⁷ A képviselőtestület a benyújtott tervezet azonnali hatállyal elfogadta, és a Vár utcai bordélyok (amiket a korszakban az újságok gyakran diszkréten „mulatóknak” neveztek) tulajdonosait záros határidőn belül üzleteik félreesőbb utcában való áthelyezésére utasította. Ellenkező esetben engedélyük bevonását helyezték kilátásba.³⁵⁸

A kaposvári újságok az „örömtanyáknak” is nevezett bordélyok kitelepítését 1925 novemberében kész tényként tállták. Mivel nem sokkal korábban a cseri városrész a nyilvánosházak közelében új elemi iskolát kapott, a „szerelemtanyát” mind többen akarták innét eltávolítani, köztük a rendőrség is, összefogva a városvezetéssel. A közvetlenül a cseri vasúti sorompó mellett működő bordélyokat már évek óta igyekeztek a városrész elején lakók áthelyeztetni, „de az akció megfelelő vezetés hiányában elernyed s maradt minden a régiben”. Az új elemi iskola megnyitóján dr. Vétek György polgármester ígéretet tett: nem nyugszik addig, amíg a cseri városrész szegényfoltját le nem törli. (Figyelemre méltó, hogy nem a város, hanem a városrész szegényfoltjáról szólt Vétek.) Dr. Cséry Bálint rendőrfőtanácsos már korábban megkereste a várost: jelölje ki a bordélyok új helyét. A rendőrség a Marhahajtó utat³⁵⁹ tartotta a legideálisabbnak, mert kiesett a fő forgalomból. A város vezetői ekkor még nem döntöttek a pontos helyszínről. 1925 őszén remélni lehetett, hogy nem sokáig fog húzódni az ügy.³⁶⁰ Egyelőre nem ismeretes, hogy Kaposvár városa milyen intézkedéseket tett eztán a bordélyok áttelepítésére, de a november 12-i képviselőtestületi ülésen egyetlen hozzászólás volt csak, és az éppen ezt sürgette.³⁶¹

A kaposvári bordélyok kitelepítése a belváros közeli helyükről szinte megoldhatatlan feladat elé állította a városvezetést. Bár a két „örömtanya” kiköltöztetését „erélyesen kezébe vette a tanács”, de gyakorlati lépéseket nem tett. Végül már kijelentették, hogy akár anyagi áldozatok árán is, de eltávolítják a két éjszakai mulatót a Vár utcából. Azt a máshol sem életképes tervet dédelgették ekkor, hogy valahol a város lakott részéhez közel telket vesznek és azon két házat építenek, amelyeket bérbe adnak bordély céljára. Mindezt a közgyűlés elé kívánták terjeszteni 1925–1926 telén.³⁶²

A kaposvári Vár utcai bordélyok ügyét, illetve máshová telepítését nem sikerült megoldania a város vezetésének, azonban az országos, egységes rendezés kapóra jött az elhúzódó konfliktus megoldására. 1926 decemberében már köztudomásúvá vált az a belügyminisztériumi rendelet, amely hamarosan véget vetett Magyarországon a legális bordélyoknak és helyettük találkahelyek működését engedélyezte. Ezzel sokak régi óhaja teljesült, ugyanis a bordélyokat 1928. április 30-án éjfélkor véglegesen be kellett zárni. A belügyminiszter az államrendőrségre ruházta a kérdés adott települési megoldását, azaz az új prostitúciós szinterek, a találkahelyek helyszíneinek, házainak kiválasztását. Az államrendőrség helyi kapitánysága a kiadott rendelet alapján a megszüntetett bordélyok helyett magán- és nyilvános találkahelyek tartására adhatott eztán ki engedélyt a városi hatóságok bevonásával. A jogszabályban nevesített kéjnéptelep létesítése Kaposvárott, illetve egész Somogy megyé-

³⁵⁷ Ma tartotta első ülését a nagytanács. Új-Somogy, 1925. március 19. 1.

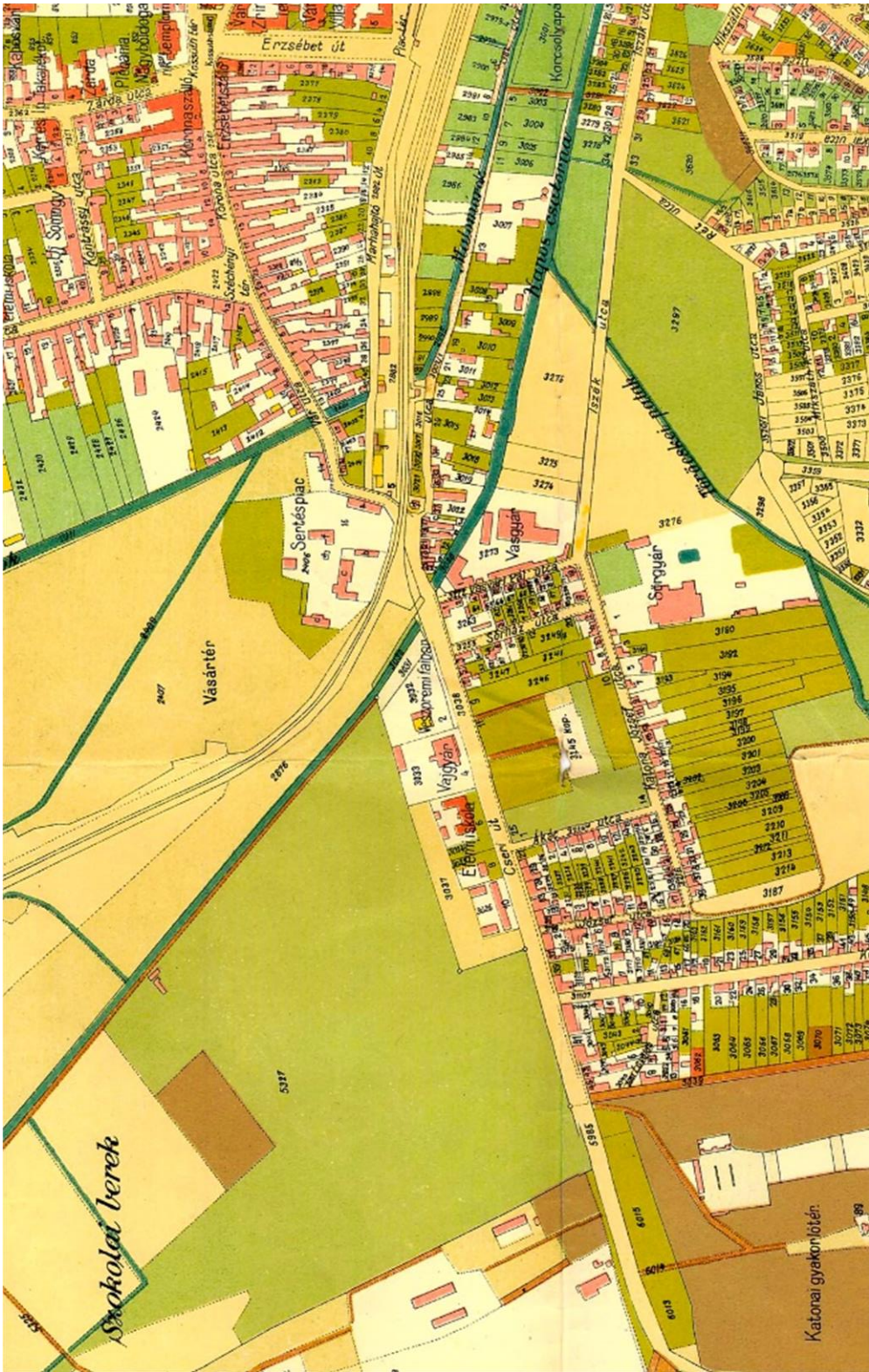
³⁵⁸ Versenyfőnyalást hirdet a város az új villanytelep létesítésére. Új-Somogy, 1925. március 21. 1.

³⁵⁹ Elnevezése 1947 márciusától Áchim András utca.

³⁶⁰ Kitelepítik az örömtanyákat a Cserből. Új-Somogy, 1925. november 8. 4.

³⁶¹ Somogyvármegye „Széchenyi kulturház”-ára egy milliárdot szavazott meg Kaposvár képviselőtestülete. Új-Somogy, 1925. november 14. 1–2.

³⁶² Karácsony után rendkívüli közgyűlést tart a város. Új-Somogy, 1925. december 18. 3.

A kaposvári Marhahatú út és környéke 1943-ban

ben fel sem merült.³⁶³ A rendőrség a „közérkölcsök és a közegészség megóvása érdekében” a város területére csak egy nyilvános találkahelyet engedélyezett. Az itt dolgozóknak a rendeletnek megfelelően másutt kellett lakniuk.³⁶⁴ Az új prostitúciós intézmény helyéről és esetleges működéséről egyelőre nem kerültek elő források.

*A 160.100/1926. B. M. sz. rendelet rövid ismertetése*³⁶⁵

A belügyminiszter 1927 márciusában tette közzé rendeletét a prostitúció szabályozásáról. Ez Magyarország első egységes, átfogó jogszabálya ebben a témában. Hogy nem törvényi szinten rendezték, annak valószínűleg az volt az oka, hogy így kevésbé került politikai csatározások kereszttüzébe. Aktualitását a lehetőségek és igények változása, valamint az újabb prostitúciós intézmények térhódítása adta. A „*nővédelem nemes szempontja*” szintén okként szerepel a rendelet létrejöttének hivatalos indokaként. A bevezetőben a rendelet létjogosultsága mellett érveltek: a prostitúció mindaddig szabályozásra szorul, amíg létezik, megszűnésének vagy betiltásának lehetősége még elvi vagy távlati szinten sem merült fel. A szabályozás az addigi törvényhatósági státúumokhoz hasonlóan erkölcsrendészeti és közegészségügyi szempontból reglementálta a kéjelgésügyet.

A jogszabály érdemi része a kéjnékről szóló fejezettel kezdődik, és ez talán az emberi szempontok előtérbe kerülésére, fontosságára utal. Prostitúciót legálisan továbbra is csak olyan nő űzhetett, aki a rendőrhatalomnál nyilvántartásba vetette magát és orvos rendszeresen vizsgálta. Férfit tehát sem hetero- sem homoszexuális prostituáltként nem lehetett legalizálni, bár a nemzetközi egyezményekből adódó adatszolgáltatási kötelezettség ezekre is kitért. (Somogyban utóbbiakra utalások sem kerültek elő a korszakból.) Titkos kéjnének az engedéllyel nem bíró prostituált számított. Kéjnének csakis önként jelentkező, magyar állampolgárt lehetett bejegyezni, aki egészséges, és személyazonosságát fényképes okmánnyal igazolni tudta.

Kezdetben kiskorút is bejegyezhetett a rendőrhatalom (fel nőtnek jogilag a 24 éven felüliek számítottak), de csak apja, esetleg más közeli családtagjai meghallgatása után. (Tehát nem volt szükség írásbeli beleegyezésükre!) Az ilyen bejegyzésről az illetékes gyámhatóságot is tudatni kellett. Akarata ellenére senkit nem lehetett prostituáltként regisztrálni. Tilos volt bejegyezni a 18 éven aluliakat, a nemileg érintetleneket, a terheseket, a gyengeelméjűeket, az alkoholistákat, a vagyon és testi épség elleni büntett vagy vétség miatt büntetettéket, a rovott múltú vagy közveszélyes munkakerülő egyénekkéül összeköttetésben állókat, a nős férfival viszonyt folytatókat, a férjnél levőket és azokat, akik gyermekeikkel közös lakásban élnek.

A bejegyzés elrendelése vagy megtagadása kizárólag a rendőrhatalom vezetőjének vagy helyettesének ügykörébe tartozott. Bejegyzés előtt köteles volt a rendőrség figyelmeztetni a jelentkezőt tettének súlyos következményeire, illetve szándékáról lebeszélni. „*Amennyiben megállapítható, hogy nyomor, vagy munkahiány kényszeríti az illetőt a jelentkezésre, törekedni kell ez okokat megszüntetni.*” (Ennek a rendkívül humánusan hang-

³⁶³ Az új erkölcsvédelmi rendelet alapján a cseri városrésznék egy régi óhaját teljesíti az államrendőrség. Új-Somogy, 1927. december 16. 2.

³⁶⁴ Megszűntek az éjjeli mulatók. Új-Somogy, 1928. május 3. 3.

³⁶⁵ A m. kir. belügyminiszter 1927. évi 160.100/1926. sz. körrendelete, a prostitúció szabályozásáról. Magyarországi Rendeletek Tára, 1927. 187–198.; Belügyi Közlöny, 1927. március 13. 375–382. 160.100/1926. B. M. sz. rendelet a prostitúció szabályozásáról. Az egész fejezetnek – egy zárójeles hivatkozáson kívül – ez a jelzete.

zó kitételnek az alkalmazására nem találtam forrásokat.) „Tisztes” munkahely feltalálására egyébként egyesületeket, valamint az állami munkaközvetítő hivatalt kellett volna igénybe venni.

A prostituált bejegyzésének megtagadása esetén nyolc napon belül állást kellett szereznie a nőnek. Őket a rendőrhatalóság kötelese volt „egy ideig” figyelemmel kísérni, és indokolt esetben ellene (mint közveszélyes munkakerülő) eljárást kellett indítani. A prostituált bármikor kiléphetett a bejegyzett kéjnök sorából, kizárni pedig a belépéskor tiltott valamelyik körülmény fellépése esetén lehetett, illetve kötelező volt. A nemi beteg kéjnököt automatikusan kórházba kellett utalni. Tilos volt csábítani, rábeszélni vagy kényszeríteni bárkit, hogy kéjnök legyen. A prostituáltak közvetítése szintén tilalom alá esett.

A vendégekkel, a kuncsaftokkal alig foglalkozott a rendelet, de rögzítette, hogy fertőző nemi beteg, illetve ittas férfi, valamint tizennyolc év alatti személy nem vehette igénybe kéjnök szolgáltatásait tehát nyilvánvalóan a kuncsaftok egy része ebből a korosztályból származhatott. Venereás betegségben szenvedő prostituált természetesen nem dolgozhatott. A titkos kéjnelgésen ért nő és a szolgáltatást igénybe vevő férfi egészségi állapotukról igazoltatásuk után kötelesek voltak 48 órán belül hatósági orvosi bizonyítványt bemutatni vagy magukat rendőrhatalósági orvosi vizsgálatnak alávetni. Ennek elmulasztása esetén meg kellett indítani ellenük a rendőri büntetőeljárást. Kötelező volt ez akkor is, ha a kéjnök regisztrált volt, de olyan helyen végezte tevékenységét, ahol nem tehetett volna. Jelentős ez a változás a korábbi eljáráshoz képest, azaz hogy az illegális szolgáltatást igénybe vevő férfit is ugyanúgy eljárás alá vonhatták.

Kéjnök csak olyan helyen lakhatott, amelyhez a helyi hatóság és az illetékes rendőrség is hozzájárult. A rendelet kötelezte a hatóságokat a kéjnök lakására használható utcáknak, illetve helyeknek a rendelet életbelépésétől számított egy éven belül való kijelölésére és évenkénti felülvizsgálatára. Legális prostituált templommal, iskolával vagy más közcélú intézménnyel, közhivatallal bíró utcában nem lakhatott, kivéve, ha ezektől legalább háromszáz méterre fekvő házban volt szállása, az ettől való eltérés a hatóságok megítélésére volt bízva.

A rendőrhatalóság jogkörébe tartozott a legális kéjnök szükséges létszámának megállapítása, természetesen a helyi viszonyok figyelembevételével. Ha erkölcsrendészeti szempontból merült fel kifogás a prostituált ellen, a rendőrhatalóságnak joga volt rögtön eltávolítani lak-, illetve munkahelyéről. A kéjnök saját vagy bérelt lakásán csak bizonyos feltételek mellett dolgozhatott. Ha a kéjnök főbérelő volt, csak akkor végezhetett itt tevékenységét, ha az adott házban 18 éven aluliak nem laktak és a háztulajdonos írásban beleegyezett.

A kéjnök egyszerre csak egy látogatót fogadhatott, a kicsapongást legalább létszámban továbbra is igyekeztek korlátozni. A zene melletti dorbézolást és a szeszes italok fogyasztását szintén tiltották, ahogyan a korábbi helyi szabályrendeletek is.

A tiltott kéjnelgést volt hivatva megakadályozni az a korlátozás, hogy a kéjnök kiszolgáló gyanánt csak 40 éven felüli nőt alkalmazhatott.

A prostituálttól a helyi szokásos bérleti díjon felül maximum 30%-kal lehetett többet elkérni. Az albérelő kéjnököt azzal is igyekeztek védeni, hogy tiltották a háztulajdonos vagy bérelő bármilyen vele való más üzleti kapcsolatát.

A kéjnök pária mivoltát jelzi, hogy korlátozták a közterületen való megjelenésüket is. Kizárólag a rendőrhatalóság által a helyi közigazgatási hatósággal egyeztetett helyszíneken, és itt is csak meghatározott időben járhattak, illetve tartózkodhattak. A kéjnök nyilvános viselkedését próbálták a polgári ethosznak, a „közizlésnek” elfogadható mederben tartani. Tiltották a trágárkodást, leittasodást, a potenciális látogatóknak szóló integetést, hívogatást, de még a találgatás közelségében az utcán való ácsorogást is. A tilalmak tételes felsorolásából

látható a prostituáltak (vagy inkább egy részük) viselkedéskultúrája, amely alapvetően irritálta a társadalom többségét.

Fontos volt rögzíteni, hogy a prostituáltak szolgáltatásai szabadárasak, tehát elvileg a „szerelmi szabadfoglalkozásuk” a kereslet-kínálat függvényében tehetek szert jövedelemre. (Helyi adatok hiányában azonban erre nem tudok kitérni.) A szobák használati díját a rendőrhatalóság állapította meg. Az ártáblát és az előírt orvosi utasításokat, valamint az egészségügyi figyelmeztetéseket minden szobában el kellett helyezni. A megszabott szobadíjnál nem lehetett többet követelni.

Kéjné nem tarthatott ki férfit, bár erről korábban már törvényhely is szólt. Tílalom alá esett a prostituáltak számára kétes személyek társaságában tartózkodni, illetve összekötésben állni velük. Hogy ezt be lehetett-e tartatni, az erősen kétséges. Bejegyzett örömlány nem fogyaszthatott kábítószerket és magánál sem tarthatott ilyen készítményeket.

A rendelet 1927. márciusi kihirdetése után új bordélyengedélyt az ország területén már nem lehetett kiadni, a meglevőket pedig a rendőrhatalóságoknak 1928. április 30-ig vissza kellett vonni. Tehát bő egy év állt rendelkezésére a legális prostitúcióból élőknek és az őket ellenőrzésük alatt tartó hatóságoknak az átállásra.

Ezt követően a prostitúciónak kétféle legális tere lehetett: a magán- és a nyilvános találkahely. A magántalálkahely engedélye személyre szólt (ő volt az engedélyes) és másra nem lehetett átruházni. Szükséges volt hozzá a háztulajdonos beleegyezése, ha nem az engedélyes bírta a házat. A magántalálkahelyekre a kávéházak mindenkori záróra rendelkezései vonatkoztak. A szoba használati díját a rendőrhatalóság állapította meg, és az csak a látogatótól volt követelhető, azaz nem külön a prostituáltaknak kellett kigazdálkodnia.

Nyilvános találkahelyre engedélyt csak olyan házra adhattak, amelyben az engedélyesen és háznépén kívül nem lakott más. Ilyen ház csak abban az utcában lehetett, amelyben templom, iskola vagy egyéb közintézmény nem működött, vagy ezektől legalább 300 méterre állt (azaz a megszüntetett bordélyoknál alkalmazott térbeli elkülönítést, távolságtartást alkalmazták).

Mindenképpen el akarták választani a szállodai szolgáltatást a nyilvános találkahelyétől, ezért a kettő egy házban nem működhetett. A nyilvános találkahelyet külső elnevezéssel láthatták el, de ehhez a rendőrhatalóság előzetes engedélye szükségeltetett. (Somogy megyei példa utóbbira egyelőre nem került elő.) A nyilvános találkahely üzemeltetése is személyre szóló és át nem ruházható jogosítvány volt. Kizárólag büntetlen előéletű, 30 évnél idősebb, önjogú magyar állampolgár kaphatta, aki elegendő vagyonnal rendelkezett a találkahely fenntartására. Az engedélyesnek megbízhatónak kellett látszania a rendelet betartására és alkalmasnak a rend fenntartására.

A kéjnök biztonságát volt hivatva biztosítani a szobákban kötelezően elhelyezendő jelzőcsengő. A tulajdonos a szoba használati díját a nyilvános találkahelyeken is csak a férfi vendégtől követelhetette. A helyiséget egy alkalommal maximum 12 óra időtartamra bérelhették.

Nyilvános találkahelyen is igyekeztek gátat vetni a burkolt vagy titkos kéjlegésnek, ezért a kiszolgáló vagy takarító személynek legalább 40 évesnek, büntetlen előéletűnek kellett lennie és férfi is lehetett.

Az engedélyes kötelessége volt annak biztosítása, hogy a találkahelynél vagy közelében kéjnök ne ácsorogjanak és feltűnő módon ne viselkedjenek. A rendőrhatalóság megengedhette, hogy nyilvános találkahelyen egy, esetleg két várószoba legyen, de ezeket csak a legszükségesebb bútorokkal láthatták el. Ezekkel el kívánták kerülni, hogy a kuncsaftok az utcán várakozzanak és esetleg ott ezalatt nem illendő módon viselkedve mások nyugalma

zavarják. A puritán berendezés pedig a bordélyok szalonjában korábban dívott dorbézolás, tivornyázás kiküszöbölését szolgálhatta, mivel még zongora sem lehetett a várószobában. Ez a szakasz azért kerülhetett bele a jogszabályba, mert valószínű volt, hogy a nyilvános találkahelyek jelentős része a korábbi bordélyok épületében fog működni, így a korábbi szalonnak valamilyen funkciót volt célszerű adni.

Külön fejezet foglalkozott a szállodákkal és fürdőkkel mint a titkos kéjelgés potenciális helyszíneivel. A „*gyanús*” szállodákat és fürdőket szigorított rendőri ellenőrzés alatt kellett tartani, ugyanúgy mint a nyilvános étkezőhelyiségeket, de csak azokat, ahol szeszesitalokat is kiszolgáltak. A vendégekkel érintkező női alkalmazottakat gyanú esetén orvosi vizsgálatra kötelezheték.

A legális prostituáltak hetenként legalább kétszer kötelező volt hatósági orvosi vizsgálatra jelentkezni, illetőleg indokolt esetben az előírt gyógymódnak magát alávetni. Az orvosi vizsgálatért a kéjnitől díjat sem követelni, sem elfogadni nem volt szabad. Olyan településeken, ahol a vizsgálatot nem kinevezett rendőrorvos végezte és a vizsgálatok száma méltányossá tette az orvosok részére a megfelelő díjátalányt, ezt helyi szabályrendeletben kellett meghatározni. A vizsgálatokhoz szükséges műszerek beszerzésének költségét ott, ahol azokat rendőrorvos teljesítette, az állami rendőrség, minden egyéb helyen pedig az adott település viselte. A beteg kéjnit a vizsgáló orvos nem kezelhette, kivéve, ha a településen más orvos nem működött. Az illetékes orvos és a rendőrhatalóság egyik tagja köteles volt a találkahelyeket és az engedélyezett kéjnitölakásokat közegészségügyi és köztisztasági szempontból kéthetenként együtt megvizsgálni. A vizsgálat díját az engedélyes szobánként volt köteles az illetékes hatóság (mely aztán kiutalta azt a vizsgálatot végzőnek) pénztárába befizetni, mely díj összegét az állami rendőrség működése területén a belügyminiszter, egyéb helyeken pedig a települési szabályrendelet állapította meg. Ha az engedélyes ennek nem tett eleget, úgy az engedélyét vissza kellett vonni.

A kéjnitőtelep olyan házat jelentett, amelyben a házfelügyelőn kívül csak önálló háztartást vezető prostituáltak élhettek. Ezek a telepek is külön rendőrhatalósági engedélykötelesek voltak és az adott városi tanács egyetértése kellett működésükhöz. A jogszabályalkotó csak városi tanácsot említett, mivel kéjnitőtelepek csak városokban alakultak ki. (Az egy más kérdés, hogy valójában a képviselő-testület, illetve a közgyűlés volt jogosult ilyen döntésekre is.) A rendőrhatalóság a találkahelyekre és a kéjnitőtelepre vonatkozó engedélyt bármikor visszavonhatta, ha ezt erkölcsrendészeti szempontból indokoltnak találta. Ez meglehetősen bizonytalanná tehetette az ilyen vállalkozások létét, de a nemi betegségek terjedésének meggátlása miatt a települések vezetőinek, valamint a rendőrhatalóságoknak célszerű volt egyes városokban megtűrni a kéjnitőtelepeket.

A rendelkezés külön foglalkozott a nem szállásadó helyeken működő, illegális prostitúciót űző, a korszakban titkos kéjnitőknek nevezettekről. A rendőrhatalóság kötelessége volt a „*gyanús*” helyek fokozott ellenőrzése. Az üzletszerű működéssel gyanúsítható titkos kéjnitőket előállításuk esetén orvosi vizsgálat alá kellett vonni és nemi baj konstatálása után kórházba szállíttatni. Az illegális találkahely fenntartója ellen is szigorú fellépést helyeztek kilátásba.

A prostituáltak saját magát vagy az engedélyesnek a találkahelyet tilos volt reklámozni, illetve hirdetni. (A „piroslámpás ház” kifejezés korábban gyakran a valóságban is fedte a bordélyokat. Ha a két világháború közti években valaki ez alapján akart örömeit keresni magának, akkor vigyáznia kellett, mert 1937-ig a rendőrörsök bejáratánál is piros lámpa égett. A fővárosban 1938-tól alkalmaztak helyette kék fényt.³⁶⁶ Az eddig egyetlen ismert

³⁶⁶ Bálint Sándor: Autózásunk hőskora. Budapest, 1986, 101.

forrás, amely kaposvári „bordélycégért” említ, zöld bejárati lámpáról szól.³⁶⁷ A dualista korszakban a zöld szín a szélsőbal, azaz az 1848 eszményeihez legjobban ragaszkodók jelképe volt.³⁶⁸)

Erkölcshatalmi ügyekben – az Erkölcshatalmi Központi Hatóságon kívül – a következő hatóságok voltak jogosultak eljárni. Első fokon községekben a járási főszolgabíró, városokban és községekben, ahol az állami rendőrkapitányság vagy annak önálló kirendeltsége működött, a rendőrkapitányság, illetve a kirendeltség vezetője, Budapesten a rendőrfőkapitány. Másodfokon községekben az alispán, városokban és községekben, ahol állami rendőrkapitányság vagy annak önálló kirendeltsége működött, az állami rendőrség kerületi főkapitánya, Budapesten a belügyminiszter. Harmadfokon pedig a belügyminiszter.

A rendeletnek a kéjnékre vonatkozó része ellen vétőkre továbbra is az 1879. évi XL. törvénycikk 81. §-a volt érvényes, tehát továbbra is egy hónapig terjedő elzárással büntethették azt a kéjnot, aki a hatósági szabályokat nem tartotta meg.³⁶⁹

A kihágáson kapott személyt (ha súlyosabb bűncselekményt nem követett el) 15 napig terjedő elzárással és 80 pengőig terjedő pénzbüntetéssel fenyegette a rendelet. Az addig érvényben lévő prostitúciós rendeletek és szabályrendeletek hatályukat veszítették, de a bordélyháziak csak 1928. április 30-ával. Az önkormányzati testületek kötelesek voltak legkésőbb 1928. január 1-jéig szabályrendeletben előírni a rendelet által hatáskörükbe utaltakat. (Utóbbi somogyi vonatkozásai még nem kerültek elő.)

A magán- és nyilvános találkahelyek korszaka

A prostitúciót szabályozó belügyminiszteri körrendelet kiegészítéseként adták ki 1927. április elején a kéjelgési célra használt helyek hatósági vizsgálati díjáról szóló rendelkezést. A havonta előre befizetendő összeg szobánként hat pengőt tett ki. Ezt az engedélyes vagy a lakástulajdonos kéjné az illetékes rendőrhatalóság pénztárába fizette be. Elmulasztása esetén az engedélyt vissza kellett vonni.³⁷⁰

Mivel az új prostitúciós jogszabályt egyes helyeken eltérően alkalmazták, 1928 szeptemberében a belügyminiszter külön értelmező magyarázatot adott ki egy eset kapcsán. Kiemelte, hogy az engedéllyel nem rendelkező találkahelyek fenntartója ellen a belügyminiszteri rendelet alapján és – amennyiben rendes keresetforrásuk nincs – az 1913. évi XXI. törvénycikk alapján mint munkakerülők ellen is el kell járni.³⁷¹

A magán- és nyilvános találkahelyeken működő legális kéjnök számát megyei szinten nehéz lenne meghatározni. A járásokba kiküldött bárcák mennyisége, mivel nem ismertek kiállításuk időpontjai, csak kevés adalékkal szolgál. Az alispáni hivatal a barszi főszolgabíróhoz 1931 áprilisában húsz, a nagyatádihoz októberben huszonöt, a szigetvárihoz ugyanekkor

³⁶⁷ MNL SML IV. 405. b. 17993/1887. Gyűjtőszám: 4763/1884. Az 1880-as években Leipnik Anna Honvéd utca 22. szám alatti bordélyánál zöld lámpás volt a „cégér”.

³⁶⁸ Polgármester választás. Somogy, 1883. január 2. 2.

³⁶⁹ 1879. évi XL. törvény-cikk a kihágásokról. Magyar Törvénytár. 1879–1880. évi törvénycikkek. Budapest, 1896, 204.

³⁷⁰ 152.790/1927. B. M. sz. körrendelet a magán- és nyilvános találkahelyek, valamint az engedélyezett kéjnökölások hatósági vizsgálati díjának megállapításáról. Belügyi Közlöny, 1927. április 3. 445.

³⁷¹ Találkahelynek keresetszerű titkos kéjelgés céljából engedély nélkül való fenntartása a prostitúció szabályozásáról szóló 160.100/1926. B. M. sz. rendelet 29. §-ába ütköző és 59. §-a alapján büntetendő kihágás. Belügyi Közlöny, 1928. szeptember 9. 763.

4649/1941.

Törzslapszám 11/941

3

IGAZOLVÁNY (bárca)

Gloriát Anna

Magánbárcás kéjő részére

Születéshelye	
Kora	29 éves
Allapota, vallása	házas, r. kat.
Termete	kőép.
Haja	barua
Szeme	barua
Kül. ismert. jel.	

Szeretett 1941. szeptember 7. nap.

Porcsik

1941. szeptember 7.

A vizsg. napja	A vizsgálat eredménye	A vizsgáló r. orvos aláírása
1939. XII. 16.	Egészséges M.	<i>[Signature]</i>
XII. 19.	" Fl. baal. v. sz. Ge.	<i>[Signature]</i>
XII. 22.	"	<i>[Signature]</i>
XII. 27.	"	<i>[Signature]</i>
XII. 19.	"	<i>[Signature]</i>
12.	" Ba. ge.	<i>[Signature]</i>
15.	" M	<i>[Signature]</i>

LAKÁSA

A bejelentés napja	Utca, házszám	Szállást adó (találkahely tulajdonos)	A kijelentés napja
1939. X. 11.	Bettye u. 39.	M. Horváthné	1939. 11. 12.
1942. 12. 14.	I. u.		

A vizsg. napja	A vizsgálat eredménye	A vizsgáló r. orvos aláírása
1939. XII. 16.	Egészséges M.	<i>[Signature]</i>
XII. 19.	" Fl. baal. v. sz. Ge.	<i>[Signature]</i>
XII. 22.	"	<i>[Signature]</i>
XII. 27.	"	<i>[Signature]</i>
XII. 19.	"	<i>[Signature]</i>
12.	" Ba. ge.	<i>[Signature]</i>
15.	" M	<i>[Signature]</i>

Bárcaoldalak

ötvenhat kéjनोंigazolványt küldött.³⁷² Hogy ez a mennyiség mennyi időre volt elég, egyelőre megbecsülhetetlen. Az 1930-as évek végén és az 1940-es évek elején Szigetvárott a Bástyá utca 39. szám alatt özv. Horváthné működtetett találkahelyet.³⁷³

A bordélyházi rendszer megszűntével Csurgón az 1920-as évek végén négy személy dolgozott legális kéjनोंként és egy engedélyezett kéjनोंlakásról került elő kimutatás.³⁷⁴ A célközönség itt sem ismert, nem tudni mennyire szolgálták a helybeli, esetleg az át- vagy beutazó férfiak igényeit.

A nagyatádi magán- vagy nyilvános találkahelyekről egyelőre viszonylag kevés adat került elő a két világháború közti időkből is. Az itteni kéjनोंk létszámára többek között abból az 1932-es forrásból lehet következtetni, amelyben az évi mintegy 800 pengő kéjनोंvizsgálati díj megtérítését kéri.³⁷⁵ Ez önmagában még kevés támpontot nyújtana, de egy 1942-es jegyzőkönyv már többet elárul. Ebben a tisztiorvos kérésére arról határozott a település képviselő-testülete, hogy júliustól évi 800 pengőt biztosítanak orvosi kéjनोंvizsgálatokra, mivel a helyben működő négy prostituált heti kétszeri megvizsgálása évente 832 pengőt tett ki. Addig mindössze 500 pengő átalányt kaptak az orvosok a vizsgálatokért, és ez jóval alacsonyabb volt az Országos Orvosi Kamara által megállapítottnál.³⁷⁶ Prostitúció tekintetében nem ismeretes Nagyatád vonzáskörzete, de a település lélekszámához képest legalább fogalmunk lehet egy tipikus Somogy megyei járási székhely legális kéjनों kínálatáról az 1930-as, 1940-es években.

Vagy a kéjनोंk száma volt jelentős vagy a vizsgálatukra rendelt egészségügyi személyzet létszáma alacsony, mivel Kaposvár képviselő-testülete a kéjनोंk vizsgálatáért különmunka átalányként 1932 szeptemberében dr. Fárbás Jenő kerületi orvosnak az adott évre 600 pengő rendkívüli díjazást szavazott meg. Indokul felhozták, hogy dr. Fárbás „*a kéjनोंk vizsgálatát a hivatalos órákat állandóan és jelentékenyen meghaladó időben végzi*”.³⁷⁷

Engedély nélküli találkahely tartása miatt 1927 őszén tíznapi elzárásra és negyven pengő pénzbüntetésre ítélt a kaposvári rendőrbíró egy Gilice-dűlőbeli (a Kapos-csatorna és a Malom-árok közti terület a belváros szomszédságában) asszonyt. Vörös Ferencné csak az ítélet súlyossága miatt fellebbezett a kerületi főkapitánysághoz.³⁷⁸ Ennek eredménye egyelőre nem ismeretes.

Egy közterületen botrányos részegségen kapott kéjनों elítélése kapcsán megállapította a belügyminiszter, hogy ez a tényállás egy 1879. évi törvényben is szerepel.³⁷⁹ Bár a prostitúció szabályozásáról szóló 160.100/1926. B. M. sz. rendelet 27. §-a tartalmazza, hogy „*tilos a kéjनोंnek leittasodni*”, és az 1879. évi XL. tc. 81. §-a szerint a kéjनोंket a reájuk vonatkozó hatósági szabályok megszegéséért egy hónapig terjedő elzárással lehet büntetni, de e törvényszakas alapján ezúttal büntetést kiszabni nem lehetett, mert itt nem a kéjनोंkre vonatkozó speciális szabályokat, hanem a mindenkire vonatkozókat kell figyelembe venni. „*Azért, hogy valaki kéjनों, az általános érvényű jogszabály alkalmazásától eltekinteni nem lehet.*” Tehát a

³⁷² MNL SML IV. 405. Iktatószám nélkül. Gyűjtőszám: 16936/1938.

³⁷³ MNL SML XV. 25. Kiállítási iratok gyűjteménye.

³⁷⁴ MNL SML IV. 405. b. 39670/1928. Gyűjtőszám: 16936/1938.

³⁷⁵ MNL SML IV. 405. b. 3689/1/1932.

³⁷⁶ MNL SML V. 314. Községi képviselő-testületi jegyzőkönyvek. Nagyatád, 54/1942. kg. (1942. szeptember 5.)

³⁷⁷ MNL SML V. 71. 131/Pü.14580/1932. kg. (1932. szeptember 22.)

³⁷⁸ Titkos találkahely fenntartása miatt elítéltek egy kaposvári asszonyt. Új-Somogy, 1927. október 14. 3.

³⁷⁹ [Az 1879. évi] XL. törvény-cikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról. Magyar Törvénytár. 1879–1880. évi törvényzettek. Budapest, 1896, 204.

határozat először is jogalanyként, másodsorban kéjniként határozta meg az elkövetőt. Egyébként 20 pengőre büntették a nőt, amely behajthatatlanság esetén háromnap elzárást vont maga után.³⁸⁰

Somogy Vármegye Törvényhatósági Bizottsága a belügyminiszteri prostitúciós rendelet nyomán, illetve mellett 1931-ben indokoltan látott külön szabályrendeletet alkotni a kéjnik orvosi vizsgálatáról és a találkahelyek orvosi ellenőrzéséről. E szerint a kéjniknek továbbra is hetenként legalább kétszer kellett meghatározott időben vizsgálatra megjelenni. Az orvosokat a községi pénztárból fizették, prostituáltanként két pengőt kaptak. A szükséges műszerek költségeit a településnek kellett biztosítania. Az orvos a rendőrhatalóság vezetőjével vagy annak megbízottjával köteles volt a magán- és a nyilvános találkahelyeket, valamint az engedélyezett kéjniklakásokat, -telepeket közegészségügyi és köztisztasági szempontból kéthetenként szemrevételezni. Ezért az engedélyes az első szoba után négy, minden további szoba után pedig egy-egy pengőt fizetett a települési pénztárba. Az összeg fele az orvost, fele a rendőrhatalóság vezetőjét vagy megbízottját illette. Az egészségügyi szabályok betartását a vármegyei tiszti főorvos ellenőrizte.³⁸¹ Figyelmet érdemel, hogy engedélyezett kéjniktelepeket is említene a rendeletben, amelyekről ezekből az évekből még nem kerültek elő források.

A belügyminiszteri prostitúciós körrendelet kisebb korrekcióját 1936 őszén tették közzé. Ez fokozottan tiltotta a magán- és nyilvános találkahelyek, valamint kéjniktelepek előtt vagy azok közelében a prostituáltak járkálását, ácsorogását. Ez eddig is tilos volt, de valószínűleg már olyan méreteket öltött, hogy a polgári ethosz megnyugtatóra (társadalmi nyomásra) a kéjniket még jobban vissza kellett terelni a falak, illetve ajtók, kapuk mögé. Ebből a tiltásból az is következik, hogy a találkahelyek, kéjniktelepek általában nem lakatlan vagy gyéren lakott településrészekben működtek, mivel ott csak keveseket zavartak volna. A titkos kéjnelgessel alaposan gyanúsítható személyeket, akik ezért már büntetve voltak, a rendőrhatalóság a település egyes részeiről, avagy egyes nyilvános helyiségekből, illetve előlük eltilthatott. Alapvető változás volt a bordélyházaknál korábban megszokott szalon újbóli engedélyezése. Nem ismert, hogy pontosan milyen okok vezettek erre, de feltételezhető, hogy számos nyilvános találkahely korábban szalonnal rendelkező bordélyépületben működött. Ezeket a „*váró-, illetve szórakozótermeket*” díjtalanul használhatták a vendégek. Ételt és szeszes italt nem lehetett kiszolgálni, de egyéb italokat, frissítőket igen. Sőt az itteni időtöltést ismét kellemesebbé lehetett tenni zenével, amelyet legfeljebb zongorával vagy gramofonnal biztosíthatnak. Ezek a korrekciók a korábbi bordélyházak eszközrendszerének visszahozását mutatják.³⁸² A különbség gyakorlatilag már csak az elnevezés volt: korábban bordély, ekkortájt nyilvános találkahely.

Az előírások ellenére kiskorúakat és férjzett nőket is bejegyezték kéjniknek. Az Erkölcsrendészeti Központi Hatóság az ilyen esetek azonnali megszüntetését követelte 1935 decemberében. A somogyi hivatalok ekkor ilyen esetekről nem tudtak beszámolni.³⁸³

A Barcsi járás főszolgabírája egy kerítési esetről tett jelentést 1935-ben, amely első fokon egy év börtönbüntetéssel járt. Egy darányi asszony közvetített prostitúcióra lányokat meg nem nevezett helyekre. A főszolgabíró megjegyezte, hogy az ügy kizárólag belföldi

³⁸⁰ A kéjnik az által, hogy nyilvános helyen részeg állapotban jelent meg, nem a 160.100/1926. B. M. sz. körrendelet 27. §-ába, hanem az 1879: XL. tc. 84. §-ába ütköző kihágást követi el. Belügyi Közlöny, 1929. február 10. 175–176.

³⁸¹ MNL SML IV. 402. a. 106/3588/3–1931. kgy. (1931. november 3.).

³⁸² 178.300/1936. B. M. sz. körrendelet a prostitúcióról szóló rendelet egyes rendelkezéseinek kiegészítése és módosítása. Belügyi Közlöny, 1936. szeptember 20. 694–695.

³⁸³ MNL SML IV. 405. b. 16852/4/1928. Gyűjtőszám: 16936/1938.

vonatkozású, mivel minden érintett magyar állampolgár volt.³⁸⁴ A jelentősnek mondható büntetés visszatartó, elretentő hatását nem lehet megbecsülni. Ugyanebben az évben a Nagyatádi járás főszolgabírája mint rendőri büntetőbíró egy somogyacsi születésű, nagyatádi kéjleányt vont eljárás alá, valószínűleg a belügyminiszteri rendelet 3. paragrafusára alapján.³⁸⁵

Törösi Istvánné (aki ekkor már 71 éves volt) 1939-ben engedélyt kért és kapott a járási főszolgabírótól Csurgón nyilvános találkahely tartására. (Az épületben korábban Bula István és neje működtetett bordélyt és/vagy találkahelyet.) A Csépan Antal utca 24. alatti üzletének helye az 1921-ben létezett bordélyház melletti épület volt (vagy az átszámolás miatt megegyezett vele). A véghatározat az 1926-os belügyminiszteri pontokat és a 16/1928. számú vármegyei szabályrendelet egyes előírásait hangsúlyozta. A négy szobából és egy váróhelyiségből álló találkahelyet kéthetente közegészségügyi és köztisztasági szempontból vizsgálta meg orvos, amiért havonta előre 14 pengőt kellett Törösinének a községi pénztárba befizetnie. A főszolgabíró a szobák használata esetén az első óra tarifáját másfél, az esetleges másodikát egy pengőben, és minden továbbiát 50 fillérben állapította meg. A kéjnéző szolgáltatása szabadáras volt. A váróhelyiségben (amely maximum hajnali két óráig lehetett nyitva) csak a legszükségesebb ülőalkalmatosság lehetett. A kéjnézők lakhelyét meglehetősen korlátozott területre szabta a hivatal vezetője: csak a Csépan Antal utcának a cementgyártól a gőzfűrésztelepig tartó szakaszán, a Basakúti utcában, valamint a Mező utca elején a kútig lévő házakban bérelhettek maguknak házat vagy szobát. Közterületi mozgásterük pedig a vasúti bejárótól északra fekvő településrészt korlátozódott. Egyedül a Daru nevű korcsmát látogathatták, de itt sem lehettek huzamosabb ideig és nem mulatozhattak benne.³⁸⁶

Törösiné 1941. június 5-én írásban lemondott a csurgói nyilvános találkahely engedélyéről. A vállalkozás továbbvitelét özv. Stark József Sándorné (szül. Merkl Julianna) biztosította. Starkné (aki ekkor 63 éves volt) Bajáról költözött át a dél-somogyi járási székhelyre.³⁸⁷

Az erkölcsök védelme a közterületeken

A konzervatívabb körök a testiség kicsit is kirívóbb megnyilvánulásait kizárólag a magánszférában látták elfogadhatónak. A Szociális Misszió Társulat Kaposvárott 1924 nyarán az erkölcsök védelmére tiltakozó gyűlést szervezett az átlátszó és a kivágott ruhák, valamint a férfiak és nők közös strandfürdőzése ellen. A megmozdulás fő kezdeményezője Babics Endre káplán és Fábian László törvényszéki bíró volt, és az összes keresztény társulatot bevonták az akcióba.³⁸⁸ Ilyen polgári erkölcsi miliővel rendelkező társadalmi csoportok körében elképzelhető, hogy mennyire tolerálták akár csak a legális prostitúciót is.

A két világháború közti években a nők helyzetéről, a „*nőkérdésről*” folyamatos polémia folyt. A közép- és a felsőbb társadalmi rétegek többnyire egyetértettek abban, hogy a művelt nő a család lelke. Ez hangzott el azon az 1927. decemberi kaposvári előadáson is, amely jelen téma szempontjából azért bír jelentőséggel, mivel külön kitért „*a 30 éves agglegények ellen*”, akik potenciális fenntartói a titkos és az engedélyezett prostitúciónak, illetve nem teljesítik a nemzet által elvárt népszaporulatot biztosító hivatásukat, azaz nem alapítanak családot.³⁸⁹ A férfiak ilyen nyilvános és nyilvánvaló felelőssé tétele az erkölcsste-

³⁸⁴ MNL SML IV. 405. b. 16852/1/1928. Gyűjtőszám: 16936/1938.

³⁸⁵ MNL SML IV. 405. b. 16852/1/1928. Gyűjtőszám: 16936/1938.

³⁸⁶ MNL SML IV. 414. 6367/1939. Gyűjtőszám: 5991/1942.

³⁸⁷ MNL SML IV. 414. 3423/1941. Gyűjtőszám: 5991/1942.

³⁸⁸ A Szociális Misszió kereszties háborút hirdet az erkölcsök védelmére. Új-Somogy, 1924. június 8. 2.

³⁸⁹ Bíró Lajos igazgató előadása a nőkérdésről. Új-Somogy, 1927. december 11. 1.

lennek bélyegzett állapotok léteért egyébként egyáltalán nem volt általános a vizsgált időszakban. Mindenesetre világosan megfogalmazták ezt a társadalomkritikát.

A belügyminiszter 1926 elején a „közerkölcsiséget sértő vagy veszélyeztető” plakátok tárgyában adott ki körrendeletet, mivel panaszok alapján meggyőződött az e téren fennálló, sokak szerint tarthatatlan állapotokról. Olyan reklámcélokat szolgáló falragaszok irritálták a nagyközönség egy részének erkölcsi érzékét, amelyeket egyenesen szemérem sértőnek tartottak, „sőt gyakran fajtalan ábrázolásokat” foglaltak magukban. Ezekkel általában a helyi hatóságok nem foglalkoztak, mivel üzleti célúnak tekintették őket. A belügyminiszter azonban tájékoztatta őket, hogy ezekre is vonatkozik a sajtórendészeti kötelezpéldány intézménye és előzetes engedélyeztetésük. Főleg azoknál kellett szigorúan eljárni, melyek ábrázolásaikkal a közrendet vagy a közerkölcsiséget sértették vagy veszélyeztették, ezért a miniszter felszólította a helyi hatóságokat, hogy ezeket ne engedjék kihelyezni. A moziplakátok terjesztésének jóváhagyása pedig az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság feladatkörébe tartozott.³⁹⁰

Deklaráltan az ifjúság lelki és erkölcsi épségének megóvása érdekében adott ki 1927 februárjában körrendeletet a belügyminiszter. A közerkölcsiség védelme „nemzetvédelmi hivatás is” volt, és a káros befolyásokra leginkább fogékony korosztályokat fokozottan kellett óvni. A megromlott közerkölcsöket a korábbi évtized politikai és gazdasági viharai, de főként a külföldről beszüremkedő káros befolyások számlájára írták. A hatóságok pedig – részben a rendelkezések hiányosságai miatt – nem léptek fel kellő eréllyel ellenük. A rendőrhatalóságokat kötelezték, hogy minden nyilvános előadást, mutatványt és mulatságot erkölcsrendészeti szempontból fokozottabb mértékben ellenőrizzenek. A „nyilvánvalóan a jó erkölcsökbe ütközőket” nem engedhették megtartani. Figyelmüknek ki kellett terjednie a közerkölcsiséget vagy a jó ízlést sértő táncokra is. A mulatságok rendezői kötelesek voltak az illetékes elsőfokú rendőrhatalóság kiküldöttjeinek biztosítani az előadások ellenőrzését. Tilos volt közterületen vagy nyilvános helyen mindenfajta káromkodás, hangos trágár beszéd vagy szemérem sértő mozdulat, taglejtés, amely alkalmas arra, hogy mások jó ízlését és erkölcsi érzését sértse. Nyilvános helyen „tisztességes” leányt vagy asszonyt ismerkedési célból nem lehetett megszólítani vagy neki bármi módon alkalmatlankodni. A nyilvánvalóan szemérem sértő, érzéki izgatásra alkalmas, avagy a jó ízlést durván sértő sajtóterméket, képet, szobrot vagy bármi más tárgyat utcai kirakatban, valamint egyéb olyan nyilvános helyen, ahol azokat bárki láthatta, kitenni, vetíteni, kínálni vagy árusítani nem volt szabad. Nyilvános helyen természetellenes fajtalanságra való felhívás vagy ennek látszatát keltő mindennemű feltűnő viselkedés is tiltás alá esett. Aki a fentiek valamelyikét megszegte – amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esett –, kihágást követett el, és 15 napig terjedő elzárással, illetve 80 pengőig terjedő pénzbüntetéssel lehetett szankcionálni. A közbiztonsági szerveket a nyilvános helyek erkölcsrendészeti ellenőrzésével kapcsolatban az elsőfokú rendőrhatalóságok útján részletes utasítással kellett ellátni.³⁹¹ A tilalmak sokasága és fajtái jól jelzik a kor viselkedéskultúrájának sajátosságait.

Dr. Vétek György 1927. márciusi szóbeli polgármesteri beszámoló jelentésében kitért a város közállapotaira. Dr. Pongrácz Károly, a reálgimnázium igazgatója az előző bekezdésben idézett belügyminiszteri rendeletre hivatkozva hozzászólásában kifogásolta, hogy a

³⁹⁰ 113.423/1926. B. M. sz. körrendelet a közerkölcsiséget sértő vagy veszélyeztető falragaszok (plakátok) alkalmazásának megakadályozása. Belügyi Közlöny, 1926. január 17. 58.

³⁹¹ 151.000/1927. B. M. sz. körrendelet a közerkölcsiség védelméről. Belügyi Közlöny, 1927. február 20. 327–328.

Korabeli plakát

városi mozgóképszínház plakátjain közerkölcsbe ütköző kitételek olvashatók. Kérte a polgármestert, hogy ezután cenzúráztassa a falragaszokat.³⁹² Tehát az elvileg az Országos Mozgókép Bizottság által engedélyezett plakátok erkölcsi „színvonala” alatta maradt a Somssich-gimnázium igazgatója által elvártaknak.

Egyedi eset kapcsán tett közzé a belügyminiszter állásfoglalást szeméremsértő képeslapok és művészi aktképek nyilvános árusítása tárgyában. Egy fővárosi dohányárus 1927-ben történt elmarasztalása kapcsán egyértelművé tették, hogy az egyébként műalkotásoknak számító, meztelen emberi testet ábrázoló képek, szobrok reprodukciói is szeméremsértő, érzéki izgatásra alkalmas termékek, így árusításuk tilos. „*Nem minden művészi vonatkozású aktkép való bárki elé. A közönségnek nagy része ugyanis, különösen a serdületlen ifjúság, könnyen félremagyarázza az ily képek célját és első tekintetre arra gondol, hogy azok rajza a nemi érzékek felkeltésére való.*”³⁹³

A somogyi Balaton-part fürdőhelyei és a prostitúció

Mint az egész megyében, úgy természetesen a Balaton-parti üdülőhelyeken is 1928. április 30-ig az 1882. évi vármegyei prostitúciós szabályrendelet volt érvényben, tehát csak háromezer fő feletti településen lehetett bordélyt működtetni, egyéb legális kéjelgésre

³⁹² MNL SML V. 71. 3/1927. kgy. (1927. március 24.)

³⁹³ Szeméremsértő képeslapoknak és egyes művészi aktlapoknak nyilvános árusítási helyen akár fedett albumban elhelyezése is kihágás. Belügyi Közlöny, 1928. január 15. 43.

pedig nem volt lehetőség. Ezeknek a somogyi községeknek a lélekszáma a vizsgált korszakban nem érte el ezt a minimumot. A Balaton déli partján fekvő települések szabályrendeletei nem tartalmazznak direkt prostitúciót érintő kérdésköröket. A balatonszemesi gyógyfürdő 1922 nyarán életbe lépett szabályrendelete rendőri intézkedéseket taglaló részében csak olyan általános kitételek szerepelnek, mint „*tilos [...] minden olyan cselekvés, ami a [...] közerkölcsiség érdekeit sértené*”, például fertőző betegnek a tóban fürödni, éjfél után magánháznál mulatni, záróra után vendéglőben és kávéházban lenni.³⁹⁴ A hatóságok az újságokban is deklarálták az 1920-as évek közepén, hogy a balatoni „*fürdőhelyeken véget fog érni a közerkölcsöket sértő rendetlenség*”. A három Balaton-parttal rendelkező megye egységes szabályrendelete azonban csak a fürdőruha viselésével volt kapcsolatos.³⁹⁵

Somogy megyében 1928 áprilisa után az illegális prostitúció – amelyre a bordélyrendszert megszüntető belügyminiszteri rendelet vajmi kevés befolyással bírt – nagy valószínűséggel a Balaton-parti üdülőhelyeken továbbra is előfordult. Erre enged következtetni indirekt módon egy 1929-es vármegyei szabályrendelet, amely az itt működő gyógy- és üdülőhelyek szállodáiról, panzióiról és vendéglői iparáról szól. Az üzletengedélyért folyamodónak természetesen tiszta erkölcsi bizonyítvánnyal kellett rendelkeznie. A működési engedélyt a hatóság csak abban az esetben adhatta meg, ha az épület vagy a helyiség, amelyben a kérelmező az ipart gyakorolni kívánta, közrendészeti, közerkölcsi és közegészségügyi, valamint közbiztonsági és tűzrendészeti szempontból egyaránt kifogástalannak találtatott. A Balaton-parti vendéglátóhelyeken csak magyar állampolgárokat alkalmazhattak, s ezzel kimondatlanul is csökkentették a nemzetközi prostitúcióban érdekeltek lehetőségeit. Csak olyan munkaeőket fogadhattak fel az üzemeltetők, akik erkölcsi, politikai, közrendészeti és egészségi szempontból kifogás alá nem estek „*és nem undorító külsejűek*”. Tehát a nemi betegségben szenvedő titkos vagy bejegyzett kéjnök elvileg nem kaphattak állást egyéb címen sem. A tulajdonosok, bérlők kötelessége volt gondoskodni alkalmazottaik illendő, megfelelő viselkedéséről. Például nem tűrhatték meg a kihívó magatartásukat sem, és külön tiltották „*a vendégekkel erkölcsstelen üzelmeket*” folytatók állásban tartását, illetve felvételét. A prostitúció lehetőségének csökkentésére kategorikusan tilalmazták a női alkalmazottak vendégekkel egy asztalhoz való ülését vagy együtt mulatozását. A vendéget semmilyen módon egyéb vagy extra költsékezésre csábítani sem volt szabad.³⁹⁶ A belügyminiszter által 1930 februárjában jóváhagyott rendelet³⁹⁷ hatálya a Balatonkilitihez tartozó Balatonújhelytelepre, Zamárdira, a Kőröshegyhez tartozó Balatonföldvárra, Balatonszárszóra, Balatonszemesre, a Balatonőszödhöz tartozó telepre, Balatonlellére, a Balatonlelléhez tartozó Jankovichtelepre, Balatonboglárra, Fonyódra és telepeire (Bélatelep, Sándortelep stb.), Balatonmáriafürdőre, Balatonberényre, Balatonkeresztúrra és ezen községekhez tartozó valamennyi telepre, valamint az eztán létesülő fürdőtelepekre terjedt ki.³⁹⁸

³⁹⁴ Balatonszemes gyógyfürdő szabályrendelete. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1922. augusztus 31. 375–380.

³⁹⁵ A Balaton fürdőhelyein véget fog érni a közerkölcsöket sértő rendetlenség. Új-Somogy, 1926. október 16. 1.

³⁹⁶ MNL SML IV. 402. b. 251/9805/1929. (1929. május 6.); Szabályrendelet a balatonparti községekben, gyógy- és üdülőhelyeken gyakorolható szállodai pénzió és vendéglői iparokról. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1929. május 30. 157–158.

³⁹⁷ Ua.; Uo. 121–126.

³⁹⁸ MNL SML IV. 402. b. 52/16056/6–1930. (1930. május 5.); A balatonparti községekben, gyógy- és üdülőhelyeken gyakorolható szállodai pénzió és vendéglői iparokról alkotott szabályrendelet joghatálya alá eső községek megállapítása. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1930. május 22. 192–193.

A somogyi Balaton-parti üdülőhelyek hatósági ellenőrzéséről 1933 májusában is rendelkeztek. Külön fejezetek szóltak a fürdőbiztos és a járási tisztiorvos hatásköréről, az üdülőhelyi orvostól, a lakások bérbevételéről, a rendőri intézkedésekről, de direkt kéjelgéssel kapcsolatosak nem olvashatók ki a helyi jogszabályból.³⁹⁹

A pincérnőkről mint potenciális titkos kéjelgőkről

A prostitúció tekintetében mindig „gyanúsnak” számító pincérnők számáról az Erkölcserendészeti Központi Hatóság többször érdeklődött a helyi hivataloknál, mivel gyakorta kaptak jelzéseket, hogy a felírónők és pincérnők egyes vendéglátóhelyeken szinte rákényszerülnek a prostitúcióra, ugyanis fix fizetést nem kapnak, csak a borraalóból és „*egyéb szolgáltatásból*” élnek. A somogyi alispán 1931. novemberi válaszában jelezte, hogy törvényhatósága területén – Kaposvár kivételével – pincérnöket állandó állásban nem alkalmaztak. „*Egyik-másik járási székhelyen*” időszakosan dolgoztak pincérnők, akik meghatározott állandó fizetést kaptak, amellyel létfenntartásuk biztosítva volt, de az alispán szerint „*mégis a legtöbb keresetszerű, titkos kéjelgést folytat*”. (Az utóbbi megállapítás bizonyításától az alispán eltekintett. A rendőrség által a kaposvári pincérnőkről szóló jelentést az akta nem tartalmazza.) A Marcali járás szolgabírájának 1931. novemberi jelentése szerint az egyik marcali vendéglőben időközönként felfogadott egy-egy személy mindössze heti 4 pengő fizetést, valamint ételmezést kapott. A Barcsi járásban mindösszesen egy pincérnő volt hivatalosan alkalmazásban, aki a forgalom 5%-át kapta fizetségként, emellett teljes ételmezést élvezett. A Kaposvári járásban csak Kadarkúton foglalkoztattak egy pincérnőt, ugyanakkora bérért, mint Marcaliban. A Tabi járás főszolgabírája a Balaton-parti fürdőhelyeken nyáron dolgozó pincérnöket említett azzal, hogy „*fizetésükből megélhetésük biztosítva volt*”.⁴⁰⁰

A Kaposvári Ipartestület Vendéglős Szakosztálya Biliczky Antal elnöklete alatt 1931. március eleji ülésén a női kiszolgálók alkalmazása ellen foglalt állást. A vendéglősök egyhangú határozatot hoztak. Szerintük az utóbbi években nagyon felkapott lett a kaposvári vendéglőkben a női kiszolgálási rendszer. Voltak vendéglősök, akik ennek bizonyos mértékben előnyét látták, azonban a többség (akiknek nem volt női alkalmazottjuk) forgalmi és bevételi kárára szolgált. A kaposvári rendőrkapitányság vezetője, Ozory István erkölcserendészeti szempontból a női kiszolgálási rendszer megszüntetése mellett foglalt állást. A szakosztály felkérte a rendőrtanácsost, hogy a jövőben ne engedélyezze női kiszolgálók alkalmazását (ám nem volt jogi lehetősége ennek megtiltására). Az olvasóközönség, a helyi polgári ethosz megtettesítője is a kezdeményezés mellett állhatott, mivel az egyik kaposvári újságban is a pártját fogták az ötletnek.⁴⁰¹

A prostitúció szabályozásáról szóló 1927-ben megjelent belügyminiszteri rendelet, úgy tűnik kevésnek bizonyult, mivel a kereskedelemügyi miniszter 1931 júliusától érvényes, ezzel kapcsolatos rendeletet adott ki a vendéglátóhelyeken foglalkoztatható nőkről. A belügyminiszterrel egyeztetett jogszabály szerint csak negyven éven felüli nőket lehetett ezután szobaasszonyként alkalmazni fogadóknak, szállodákban és panziókban (ahogy a találkahelyeken és kéjnételepeken is). Különös esetben negyven évnél fiatalabb, de huszon-

³⁹⁹ MNL SML IV. 402. b. 21/3345/8–1933. (1933. május 1.); Somogy vármegye törvényhatósági bizottságának az 1929. évi XVI. tc. 51. §-a alapján készített szabályrendelete a balatonparti üdülőhelyekről (gyógyhelyekről). Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1933. május 11. 108–121.

⁴⁰⁰ MNL SML IV. 405. b. 20161/9/1931. Gyűjtőszám: 16936/1938.

⁴⁰¹ Nem lesz többé női kiszolgálás a kaposvári vendéglőkben. Új-Somogy, 1931. március 5. 2.

egy évnél idősebb nőt is lehetett alkalmazni, ha a munkáltató személyesen felelt erkölcsi feddhetetlenségéért. A titkos kéjlegesen kapott nőktől az elsőfokú iparhatóság az alkalmazására vonatkozó engedélyt visszavonhatta. Vendéglőkben, kávéházakban, kávémérésekben, tejivócsarnokokban, korcsmákban és cukrászdákban a vendégek kiszolgálására és a felírónői teendők végzésére csak huszonegy év feletti nőt lehetett ezáltal felvenni. A rendelkezés a tanoncokra sem vonatkozott, de őket csak este nyolc óráig dolgoztathatták. Egyazon személy nyilvános találkahelyet és vendéglátóhelyet egy időben nem működtethetett. A rendelet címében is felsorolt vendéglátó üzletekbe tilos volt olyan nőt felvenni, aki a megelőző három éven belül bejegyzett kéj nő volt, vagy akiről megállapítást nyert, hogy az előző három év során keresetszerű titkos kéjlegést űzött. Az előbbi kitétel alkalmazásakor a titkos kéjlegés lehetőségét akarták csökkenteni, de a kilépett, „jó útra tért” prostituált elhelyezkedési esélyeit is rontották.⁴⁰² A kaposvári vendéglősök által szorgalmazott cél, hogy pincérnők, felírónők ne dolgozhassanak korcsmákban, úgy látszik, nem találkozott a felsőbb jogszabályok alkotóinak szándékaival.

A kereskedelemügyi miniszter 1933 februárjában módosította a fentebb idézett rendeletét.⁴⁰³ Ezek után az alkalmazhatóság korhatára a vendéglőkben, cukrászdákban és szállodákban huszonnégy évről húsz évre csökkent, a korcsmákban maradt a huszonnégy éves alsó korhatár.⁴⁰⁴ Tehát a helyi igény, hogy a korcsmákban egyáltalán ne alkalmazhassanak női kiszolgálókat, ismételten szóba sem került. Nem említik a titkos kéj nőket, de nyilvánvaló, hogy ezzel némileg nőtt a fiatalabb illegális, „részmunkaidős” prostituáltak lehetősége törvényes állásba kerülni a fentebb említett helyeken, ugyanakkor a korcsmáknál, azaz a leginkább titkos prostituáltaknak legális állást biztosítóknál nem.

A somogyi vendéglősök és korcsmárosok egyesülete 1937 áprilisában is fellépett a pincérnők alkalmazása ellen. Indoklásként a korábban hangoztatott érveket hozták fel: az ilyen női alkalmazottak fertőző betegségeket terjesztenek és családi viszályokat keltenek. Az egyesület lelkészekhez és vallásos egyesületekhez fordult támogatásért. A rendőrségtől kérték a pincérnők korcsmákból, vendéglőkből való eltávolítását, sőt a városból való kitiltásukat szorgalmazták. Egyébként a 74 kaposvári vendéglős közül ekkor csak 9 tartott pincérnőt, akik tulajdonképpen „*czeh-nők*”, azaz felírónők voltak. Dr. Russay Géza rendőrtanácsos szerint eltávolításukat a város erkölcsi érdeke is kívánta. A Szociális Misszió Társulat, a Lorántffy Zsuzsanna Egyesület, a Nemzeti Kaszinó, a Turul Bajtársi Szövetség, a Turul SE mellett 65 vendéglős kérte eltávolításukat. Megemlézték, hogy Nagykanizsán nincsenek női alkalmazottak a korcsmákban.⁴⁰⁵

Egy konkrét, meg nem nevezett eset miatt 1938 decemberében a Somogy megyei Vendéglősök és Korcsmárosok Egyesülete ismét kérte a rendőrség helyi vezetőit „...*tiltsa el Kaposvárott a vendéglőkben a női kiszolgálást, mert a vendéglősök jóhírve és a város erkölcsi és közegészségügyi érdekei megkövetelik a vendéglőkből a női kiszolgálók kitiltását*”.⁴⁰⁶ Eredményt ekkor sem értek el.

⁴⁰² 155.102/1930. K. M. sz. rendelet a fogadóknak (szállodákban, penziókban), vendéglőkben, kávéházakban, kávémérésekben, tejivócsarnokokban, korcsmákban és cukrászdákban a nők alkalmazásának korlátozásáról. Belügyi Közlöny, 1931. február 1. 70–71.

⁴⁰³ 6.991/1933. K. M. sz. rendelet a fogadóknak (szállodákban, penziókban), vendéglőkben, kávéházakban, kávémérésekben, tejivócsarnokokban, korcsmákban és cukrászdákban a nők alkalmazásának korlátozása tárgyában kiadott rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása. Belügyi Közlöny, 1933. február 19. 139.

⁴⁰⁴ Nők foglalkoztatása a vendéglőkben, cukrászdákban és szállodákban. Új-Somogy, 1933. február 24. 3.

⁴⁰⁵ Az összes kaposvári felekezettek, a társadalmi egyesületek és a vendéglősök zöme kéri a pincérnő-rendszer beszüntetését. Új-Somogy, 1937. április 11. 1.

⁴⁰⁶ A Somogy megyei Vendéglősök és Korcsmárosok egyesülete zászlót ajándékoz a kassai vendéglősöknek. Új-Somogy, 1938. december 8. 3.

Az iparügyi miniszter 1943 januárjában napvilágot látott rendelettervezete szerint „*az eddigi tapasztalatok [...] azt mutatják, hogy általában a közerkölcsiség és a szociális védelem szempontjából a vendéglőkben, kávéházakban és mulatóhelyeken alkalmazott női kiszolgáló személyzet számát és munkaviszonyát szabályozó rendeletek nem kielégítőek*”. Tervezetüket megküldték a kereskedelmi és iparkamaráknak is véleményezésre. Szigorítást terveztek, mert már első alkalommal öt évre el lehetett volna tiltani a tulajdonost iparától, ha tudtával titkos kéjelgőt alkalmaz, ismétlődés esetén pedig elvették volna iparendélyét. 24 éven aluli nőt nem lehetett volna alkalmazni, kocsmában pedig csak 40 éven felüli nő szolgálhatott volna ki.⁴⁰⁷ A tervezet további sorsáról egyelőre nem kerültek elő adatok.

A leánykereskedelemről III.

A belügyminiszter a Nemzetek Szövetségének megkeresésére számos alkalommal küldött figyelemztetéseket a megyékbe, köztük 1925 nyarán. Ekkor a külföldi színházakban, mulatóhelyeken stb. való munkavállalás céljából külföldre, főleg az Szerb–Horvát–Szlovén Királyságba, Romániába, Bulgáriába, Törökországba, Oroszországba és Dél-Amerikába szerződtetett, illetve csábított nők itthon tartása céljából adott ki rendeletet, mivel ezekben az országokban a jelzések szerint igen sokan közülük erkölcsstelen életmódot kezdtek és végül teljesen elzüllöttek. A nők külföldre jutását sokszor színlelt szerződésekkel segítették, viszont megérkezésük után szinte azonnal rákényszerültek a prostitúcióra. A munkavállalás céljából útlevelet kérelmező 12 és 40 életév közti nő részére csakis akkor lehetett útlevelet kiállítani, ha a folyamodó az illető külföldi államban lévő külképviseleti vagy azt ellátó idegen külképviseleti hatóságok által kiállított bizonyítvánnyal igazolta alkalmaztatása minőségét, az üzlet tisztességes voltát, továbbá, hogy munkabére biztosítva van és az alkalmazó egyén, illetőleg társaság erkölcsi megbízhatósága ellen sincs kifogás.⁴⁰⁸

A legális és illegális prostitúció nemzetközi „cserekereskedelmét” főleg a határátkelőknél lehet megakadályozni. A Magyar Egyesület a Leánykereskedelem Ellen (MELE) 1924 szeptemberében olyan missziók felállításába kezdett a határállomásokon, ahol a határrendőrség segítségével visszatarthatták a kiutazni kívánó „*kétes egzisztenciájú*” nőket.⁴⁰⁹

A korábbi egyezményekhez hasonló, nőekkel és gyermekekkel űzött kereskedés elnyomására vonatkozó, Genfben 1921. szeptember 30-án kelt nemzetközi egyezményt hazánk 1925 nyarán ratifikálta.⁴¹⁰ Ezzel csak részben függ össze, hogy a belügyminiszter körrendeletben adott nagyobb nyomatékot a MELE tevékenységének azzal, hogy a társadalmi szervezet pályaudvari kirendeltségeinek munkatársai saját jelvény viselésére lettek jogosultak, illetve a hatóságoknak az ezt viselőket hathatósan támogatniuk kellett.⁴¹¹

⁴⁰⁷ Korlátozzák a vendéglátó iparban foglalkoztatott nők számát. Új-Somogy, 1943. január 23. 3.

⁴⁰⁸ 220.902/1924. B. M. sz. körrendelet a 12–40. életévben levő nők külföldi államokba szóló útlevelekérelmeinek elbírálása tárgyában. Belügyi Közlöny, 1925. július 12. 652. (Az ilyen jellegű körrendeletek is gyakoriak voltak. Pl. a 181.682/1927. B. M. sz. körrendelet. A 12–40. életévben levő nők útlevelekérelmeinek elbírálása. Belügyi Közlöny, 1928. február 12. 123. Ebben külön felhívták a figyelmet a 18 év alatti leányok ügyeire.)

⁴⁰⁹ Leánykereskedelem ellenes missziók a határállomásokon. Új-Somogy, 1924. szeptember 18. 2.

⁴¹⁰ 29.032/1925. I. M. sz. rendelet a nőekkel és a gyermekekkel űzött kereskedés elnyomása céljából Genfben létrejött és az 1925: XIX. törvénycikkbe iktatott nemzetközi egyezmény tárgyában. Belügyi Közlöny, 1925. július 26. 693–694.

⁴¹¹ 233.152/1925. B. M. sz. körrendelet a „Magyar Egyesület a Leánykereskedelem Ellen” című egyesület pályaudvari kirendeltségek részére jelvényviselés engedélyezése és ezek viselőinek hatósági támogatása. Belügyi Közlöny, 1925. augusztus 9. 772–773.

Somogyi illetőségű leánykereskedőről kevés forrás került elő. 1922-ben a 23 éves barcsi Pápai Lajost körözték ilyen gyanúval.⁴¹²

Az igazságügy-miniszter és a belügyminiszter 1936 végén kelt együttes rendelete a nőkkel és gyermekekkel üzött kereskedéssel, valamint a szeméremsértő közleményekkel kapcsolatos bűnügyi adatszolgáltatás tárgyában született. Ez a nőkkel üzött kereskedés elnyomására vonatkozó, az 1935. évi XX. törvénycikkbe⁴¹³ iktatott genfi nemzetközi egyezményrel kapcsolatos, amelyben a szerződő államok kötelezték magukat, hogy közlik egymással a szükséges információkat. Ezek pedig a leánykereskedés elnyomására vonatkozó és az 1912. évi LII. törvénycikkbe iktatott párizsi nemzetközi egyezményben,⁴¹⁴ illetve a nőkkel és gyermekekkel üzött kereskedés elnyomására vonatkozó, és az 1925. évi XIX. törvénycikkbe iktatott genfi nemzetközi egyezményben megjelölt bűncselekményeket jelentette.⁴¹⁵ A szeméremsértő közlemények forgalmának és a velük való üzérkedésnek elnyomására vonatkozó, az 1929. évi VII. törvénycikkbe iktatott genfi nemzetközi egyezmény VI. cikke szerint szintén kötelező volt az adatszolgáltatás.⁴¹⁶ Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalhoz kellett beküldeni két példányban a rendőrség által kitöltött büntetőlapot, az ítélet vagy ítéletek kiadmányát és az esetleges ujjlenyomatlapokat, valamint a fényképeket. Ez a hivatal pedig egy-egy példányt a Belügyminisztérium VIII. Osztályához, az Erkölcserendészeti Központi Hatósághoz továbbított. Az érdekelt országok hatóságai részére az utóbbi hatóság küldte meg az adatokat.⁴¹⁷

A határforgalmat ellenőrző közegek nagy része, a személyes jelentkezésre kötelezés intézményének lényegét félreértve, sokakat feleslegesen hurcolt meg. Erre az eljárásra akkor kerülhetett volna csak sor, ha gyanú merült fel a határátlépővel szemben, hogy valami illegális tevékenységet, többek között kerítést vagy leánykereskedelmet folytat, illetve prostituálnak utazik ki. Az érvényes vízum nélküli külföldi belépését meg kellett tagadni.⁴¹⁸

Az 1920-as, 1930-as évekbeli mozifilmeket erősen cenzúrázták. A prostitúciós célú nőkereskedéssel foglalkozó, „*hiteles adatokból készült*” és a világot már bejárta *Leányok vigyázatok! (A lélek kalózzai)* című filmet viszont többször is reklámozták. Az alkotás eredeti helyszínei közt láthatták többek között Konstantinápolyt, Athént, Bukarestet, Bécsset és Budapestet is.⁴¹⁹ A *Fehér rabszolganők* című játékfilm a Dél-Amerika mulatóiba került nőkről szólt, és Kaposvárott a városi moziban is nagy sikerrel vetítették.⁴²⁰

⁴¹² Körözések. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1922. január 19. 26.

⁴¹³ 1935. évi. XX. törvénycikk a nagykorú nőkkel üzött kereskedés elnyomására vonatkozó nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában. Az 1935. évi törvények gyűjteménye. Budapest, 1935, M. Kir. Belügyminisztérium, 518–541.

⁴¹⁴ [Az 1912. évi] LII. törvénycikk a teljeskorúak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozólag az 1905. évi július 17-én Hágában kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytar. 1912. évi törvényzcikkek. Budapest, 1913, Franklin-Társulat. 558–569.

⁴¹⁵ 1925. évi XIX. törvény a nőkkel és a gyermekekkel üzött kereskedés elnyomása végett Genfben létrejött nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában. Az 1925. évi törvények gyűjteménye. Budapest, 1926, M. Kir. Belügyminisztérium, 298–323.

⁴¹⁶ 1929. évi VII. törvénycikk a szeméremsértő közlemények forgalmának és a velük való üzérkedésnek elnyomása végett Genfben létrejött nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában. Az 1929. évi törvények gyűjteménye. Budapest, 1929, M. Kir. Belügyminisztérium, 52–84.

⁴¹⁷ 39.886/1936. I. M. sz. rendelet a nőkkel és gyermekekkel üzött kereskedéssel, valamint a szeméremsértő közleményekkel kapcsolatos bűnügyi adatszolgáltatásról. Belügyi Közlöny, 1936. december 20. 1000.

⁴¹⁸ 120.000/1926. B. M. sz. körrendelet. Utasítás a határforgalmat ellenőrző hatóságok és azok közegei részére. Belügyi Közlöny, 1926. február 28. 161–164.

⁴¹⁹ A leánykereskedelem. Új-Somogy, 1927. július 16. 3.

⁴²⁰ Embervásár... Új-Somogy, 1933. január 12. 3.

A helyi sajtókiadványok számos alkalommal írtak a prostitúció nemzetközi vonatkozásairól, így a korabeli somogyi olvasók érzékelhették a probléma világméretűségét. A Népszövetségi Tanács 1922 júliusában Londonban tartott ülésén a nőkereskedelem megszüntetésének kérdését vitatták meg és elhatározták: felszólítják Németországot és az Amerikai Egyesült Államokat, hogy küldjenek delegátusokat a Népszövetség tanácsadói bizottságába, mivel a prostitúciós emberkereskedelem jelentős része érinti őket.⁴²¹ A forrás helyi vonatkozásokról nem tesz említést.

A Belügyminisztérium operatívabb, gyakorlatibb eszköztárral rendelkező IX. Igazgatási Rendészeti Osztályának hatáskörébe került át 1923. január 1-től az 1912. évi XLIX.⁴²² és L. törvénycikkben⁴²³ foglaltak végrehajtására hivatott, addig a Miniszterelnökség II. ügyosztálya alatt működő *Erkölcshatóság a leánykereskedésnek és a fajtalan közlemények forgalmának elnyomására* megnevezésű hatóság. Hatásköre a korábban kiadott kormányrendeletek alapján továbbra is érvényben maradt.⁴²⁴

A leánykereskedelem meggátlására alakult Nemzetek Szövetségének Tanácsa Végrehajtó Bizottsága 1923-ban határozatban szólította fel az egyes államokat: tiltsák el a külföldi illetőségű nőknek a prostituáltak közé való felvételét vagy bejegyzését. A magyar belügyminiszter ezt az elvi jelentőségű határozatot adaptálta a hazai viszonyokra és elrendelte a rendőrhatóságok részére a nem magyar állampolgár prostituált nők felvételének, regisztrálásának tilalmát. Kétség esetén a magyar állampolgárságot csak a Belügyminisztériumban kiállított állampolgársági bizonyítvánnyal lehetett igazolni. Fontos változást jelentett, hogy ezután a helyi közigazgatási hatóságok által kiadott illetőségi bizonyítványok magyar állampolgárság igazolására már nem szolgálhattak.⁴²⁵ A rendelkezésre álló forrásokból nem derül ki, hogy az alábbi esetben már „*honosított*” személy-e a főszereplő vagy az 1923-as belügyminiszteri rendeletet nem tartották be a helyi hatóságok. A kéjnéként bejegyzett személyek a korszakban – főleg ha nemi betegségben szenvedtek – a hatóságok különös figyelmére számíthattak. A helyi és országos hivatalos lapok gyakran közölték névvel, foglalkozással és személyleírással körözésüket. Így tudhatunk arról, hogy a kaposvári közkórházból 1927-ben egy Wudi Teréz nevű altenbögeni születésű, huszonkét éves, római katolikus vallású hajadon kéjné megszökött, ahol „*bujakóros betegség miatt kezelés alatt állott*”. Hogy a megyei közlönyben közzétett felhívás eredményre vetett-e, arról nem állnak rendelkezésre források.⁴²⁶

A Belügyminisztérium IX. ügyosztálya mint Erkölcshatóság Közpon-ti Hatóság részére a Minisztertanács 1923 októberében fogadott el ügyrendet. Rövidített hivatalos elnevezése már korábban Erkölcshatóság Közpon-ti Hatóság lett. A hatóság magához rendelt minden ügyet, amely kéjnékkel vagy fajtalan közlemények terjesztésével volt kapcsolatban. Felügyeletet gyakorolt és intézkedett a „*kéjnelgés céljaira szánt női személyek*”,

⁴²¹ A Népszövetség a leánykereskedelem ellen. Új-Somogy, 1922. július 20. 1.

⁴²² [Az 1912. évi] XLIX. törvény-cikk a leánykereskedés elnyomása végett Párizsban létrejött nemzetközi megállapodás és egyes hozzátartozó okiratok becikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytár. 1912. évi törvénycikk. Budapest, 1913, Franklin-Társulat, 542–549.

⁴²³ [Az 1912. évi] L. törvény-cikk a fajtalan közlemények forgalmának elnyomása végett Párizsban létrejött nemzetközi megállapodás becikkelyezése tárgyában. Magyar Törvénytár. 1912. évi törvénycikk. Budapest, 1913, Franklin-Társulat, 549–553.

⁴²⁴ 245.700/1922. B. M. sz. körrendelet a leánykereskedelem és a fajtalan közlemények forgalmának elnyomására szervezett közpon-ti erkölcshatóságának a Belügyminisztérium ügykörébe való áthelyezése tárgyában. Belügyi Közlöny, 1922. december 24. 2440–2441.

⁴²⁵ 12.368/1923. B. M. sz. körrendelet a prostituáltak közé külföldi illetőségű nők felvételének eltiltása tárgyában. Belügyi Közlöny, 1923. április 8. 644.

⁴²⁶ 1535–1927. kzg. sz. Somogy Vármegye Hivatalos Lapja, 1927. május 26. 364.

valamint kísérőik felett, főleg pályaudvarokon és határállomásokon. Az inkriminált személyek utazása előtt vagy közben feltartóztatásuk érdekében bevonták a területileg illetékes hatóságokat vagy közegeket. A központi hatóság tevékenységi körébe tartozott az érdekelt hazai vagy külföldi hatóságok értesítése az olyan személyekről, akik „nyilvánvalóan ilyen üzemek tetteseinek, bűntársainak vagy áldozatainak látszanak”. Nyomozati jogkörükbe tartozott a külföldi illetőségű kéjnéknél, hogy „kik voltak azok, kik őket hazájuk elhagyására bírták és minő célzattal tették azt”. A beszerzett adatokat, illetve magukat a külföldi kéjnéket az illetékes külföldi hatóságnak átadták, valamint hazaszállították, indokolt esetben államköltségen. Hazatoloncolásukig gondoskodtak az elegendő anyagi eszközökkel nem rendelkezők ideiglenesen nyilvános vagy magán jótékonyági intézetekben történő elhelyezéséről, illetve egyéb felügyeletükről. Fontos az a szemléletváltás, hogy a kéjnéket itt nem bűnözőkként állították be, hanem „bűnös üzemek áldozatainak”. A hatóság központosította a „fajtalan iratok, nyomtatványok, rajzok, képek”, azaz a pornográf kiadványok vagy tárgyak útján elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos információk kezelését. Utasításokat adhatott az ilyen közlemények és tárgyak behozatalának megakadályozására, lefoglalására. Kötelessége lett figyelemmel kísérni minden, a leánykereskedelem és fajtalan közlemények forgalmának elnyomását célzó mozgalmat. Kapcsolatot kellett fenntartania a leánykereskedés leküzdésére alakult nemzetközi egyesület magyar bizottságával, valamint a hasonló célú külföldi és belföldi egyesületekkel. A leánykereskedés ellenőrzésének egységes belföldi szabályozását és alkalmazását is figyelemmel kellett követnie, főleg a fontosabb vasúti csomópontokban és határállomásokon. Az egyik legkézzelfoghatóbb tevékenysége az ország területén levő bordélyházakról, zugszállodákról, helyszerzőkről, dalcsarnokokról és zugkávéházakról való nyilvántartás pontos vezetése lett. Ennek összeállítása és aktuális kiegészítése a rendőrhatalóságok adatközlésén alapult. A rendőrségnek a megkeresést követő 48 órán belül információkat kellett szolgáltatnia a hatóság számára. A központi hatóság főnökét közvetlenül a belügyminiszter alá rendelték. A hatósághoz beosztott detektívek jogot kaptak nyomozati cselekményeket végezni a területileg egyébként illetékes hatóság területén, és csak akkor tartoztak náluk jelentkezni, ha valamely ügyben bűnügyi vagy kihágási eljárást kellett folytatni. A hatóság tisztikarát és a detektíveket minden hatóság a törvényes korlátokon belül köteles volt támogatni.⁴²⁷

A Belügyminisztériumban végrehajtott ügykörösszevonás következtében 1926 elején az Erkölcsrendészeti Központi Hatóság neve a M. Kir. Belügyminisztérium VIII. ügyosztálya mint Erkölcsrendészeti Központi Hatóság a leánykereskedésnek és a fajtalan közlemények forgalmának elnyomására elnevezésre változott.⁴²⁸ Osztályok átcsoportosítása miatt 1932 nyarán csak annyi módosult, hogy a IX. osztály elnevezés váltotta a VIII. ügyosztályt.⁴²⁹

A nemzetközi leánykereskedelemmel összefüggő Somogy megyei adat egyelőre alig került elő. Csak olyan információteredékekről számolhatok be, hogy például 1933-ban a kaposvári rendőrség nem akart Bozsó Ilona helybeli leánynak útlevelet adni Marseille-be, mert feltételezték, hogy leánykereskedők kezébe kerül.⁴³⁰ Egy másik somogyi vonatkozású eset egyik helyszíne a határszéli Barcs volt. A helyi bűnüldöző szervek 1927-ben kiterjedt nyomozást folytattak egy, a településen átvezető illegális tranzitúttal kapcsolatban. Errefelé

⁴²⁷ 165.153/1923. B. M. sz. körrendelet az erkölcsrendészeti központi hatóság ügyrendjéről. Belügyi Közlöny, 1923. november 11. 2066–2070.

⁴²⁸ Az erkölcsrendészeti központi hatóság új címe. Belügyi Közlöny, 1926. február 7. 121. (150.031/1926. B. M. sz. rendelet.)

⁴²⁹ Az Erkölcsrendészeti Központi Hatóság címe. Belügyi Közlöny, 1932. július 10. 478. (124.019/1932. B. M. sz. rendelet.)

⁴³⁰ Egy kaposvári leány marseille-i tartózkodása körülményeit vizsgálja a rendőrség. Új-Somogy, 1933. november 23. 2.

rendszeres, illetve üzletszerű nőszállítványok hagyták el az országot a Balkán bordélyaiba.⁴³¹ A pécsi rendőrség Torma Istvánné (szül. Kolompár Franciska) barcsi és Krasovecz Vendelné (szül. Szári Etel) pécsi lakost előzetes letartóztatásba helyezte, mivel a nyomozás során kiderült róluk, hogy hosszú idő óta nagyszabású leánykereskedést folytattak. A két asszonyt a pécsi főpályaudvar előcsarnokában fogták el két leány társaságában. A szolgálatot teljesítő rendőr felismerte Tormánét, akiről tudta, hogy Barcson „*éjjeli mulatója*” van, így a négy nőt előállította. A rendőrség látókörébe további hat megtevesztett leány került, akik valamennyien terhelő vallomást tettek a két asszonyra.⁴³² Az ügy végkimeneteléről nem szólnak a feltárt források.

Az alispánoknak és polgármestereknek évente jelentést kellett tenniük az Erkölcserendészeti Központi Hatósághoz. Többek között a férfi prostituáltakról is számot kellett volna adniuk.⁴³³ Utóbbiról Somogy megyében a két világháború közti időszakban sem az iratok, sem a sajtóorgánumok, sem egyéb kiadványok nem szólnak. Előfordulása csak a titkos prostitúció keretében képzelhető el, de ott is csak rendkívül korlátozott mértékben, mert ez már a vidéki, kisvárosi társadalom értékrendjébe, a helyi polgári ethoszba egyáltalán nem fért bele.

Kaposvárott 1930-ban négy cselédszerző működött, mindegyikük meglehetősen szegényes körülmények között. A helyi rendőrség egy ellenőrzés után felkérte a polgármestert, hogy a cselédszerzőktől vonja meg az albérlőtartási engedélyt, mert azok „*erkölcsi szempontból aggályosak*”. Ezt a kettős tevékenységet egyébként a foglalkozásközvetítésről szóló szabályrendelet 12. §-a is tiltotta.⁴³⁴

A kéjelgésügy a helyi sajtóban, avagy kéjnlők az újságírók pennáján III.

Még az 1920-as évek vége felé is a világháború és az utána következő zavaros időszak számlájára írták az erkölcsök meglazulását, amely Kaposváron ezekben az években nagyon szembetűnően jelentkezhett. 1927 nyarán a várost elárasztották „*a tisztesség és az erény útjáról letért, kifestett arcú, rúzsos ajkú nők*”. Részben az hatott irritálóan a városlakók többsége szempontjából, hogy ezek a közismerten prostituálódott nők nyilvános helyeken kifejezetten hangsúlyozták jómódjukat és leplezetlenül csábították a potenciális kuncsaftokat. Amíg csak egy-kettő volt belőlük, addig általában tolerálta őket az utca átlagembere, de ekkortájt nagyon elszaporodtak a belvárosban. Alapvetően a rendőrségen múlt volna a helyzet rendezése, vagyis a „*gyanús nők*” fokozott ellenőrzése, illetve eltávolítása a városból.⁴³⁵ A tettenérés, illetve az illegális prostitúció bizonyítása a dolog műfajából adódóan rendkívül nehéz lehetett.

A cselédlány a korszakban szinte szinonim volt a titkos kéjelgést űzővel. A sajtó az újságolvasók, illetve a városvezetés elvárásainak akarva megfelelni sokszor tudósított az ellenük foganasított lépésekről. Így volt ez 1927 nyarán is, amikor a helyi államrendőrség (immár sokadszor) megkezdte Kaposvár „*közerkölcsiségének megtisztítását*”. Mindez mindössze annyit jelentett a gyakorlatban, hogy a rendőrség négy leányt letartóztatott és közülük

⁴³¹ Leánykereskedők után kutatnak a baresi hatóságok. Új-Somogy, 1927. március 17. 3.

⁴³² A pécsi rendőrség nagyszabású leánykereskedést leplezett le, amelynek szálai Barcsra vezetnek. Új-Somogy, 1927. december 13. 2.

⁴³³ MNL SML IV. 405. b. 16936/1938. Leánykereskedelem (Erkölcserendészet) felirattal 1923–1938 közti járási és megyei szintű adatszolgáltatást tartalmaz.

⁴³⁴ MNL SML V. 73. 4289/1930. Gyűjtőszám: 2181/1938.

⁴³⁵ Mentse meg a rendőrség Kaposvárt a kétes egzisztenciájú nőktől. Új-Somogy, 1927. július 10. 2.

hármat azonnal el is ítélte dr. Zsiray József rendőri büntetőbíró. Egyikükre 30, a másik kettőre 10–10 napi elzárást róttak ki közveszélyes munkakerülésért (tehát nem illegális kéjelgésért). A negyedik elítéléséről nincs adat. „*A rendőrség hosszú, lelkiismeretes munkája sikerrel is járt*” és a közvélemény is megnyugodhatott, mert a „*feltűnő elegancia, költséges életmód s egyes férfiakkal való szoros, de gyanús barátság jellemezte ezeket a nőket. Minden szemérem nélkül éltek a maguk jellegzetes életét, gondolva azt, hogy kaposvári illetőségük révén üzelmeiket itt büntetlenül űzhetik olyképpen, hogy befolyásos urakkal való összeköttetések folytán úgysem történik semmi bajuk. Így fokozatosan a fertőnek abba a mélységébe süllyedtek és másokat is odarántottak, ahonnan már csak nagy ritkán, vagy soha sincs visszatérés...*”. A rendőrség fellépését az váltotta ki, hogy „*szoborszerűre kifestett arcú nők, idősebbek, fiatalabbak tűntek fel, sőt szaporodtak el az utóbbi időben Kaposváron. (Lapunk már előbb is kifakadt ennek az állapotnak tarthatatlansága ellen.)*”. Tehát titkos kéjelgésről nincs szó, csak annak gyanújáról, valamint a nyilvános helyek megtisztításáról! „*A város polgársága körében nagy megnyugvást keltett a rendőrség drákói szigora, amellyel eljár ezek ellen a közveszélyes nők ellen.*”⁴³⁶

A kaposvári nőcselédek éjjeli nem tolerált tevékenységét korlátozni igyekvő 1920-as évekbeli intézkedések valószínűleg nem sok eredménnyel jártak, ugyanis 1930-ban az új rendőrkapitány ismét ilyen jellegű rendelkezéseket hozott. Indoklásul a szokásos kifogásolni valókat említette: az éjszakai razziákon „*a cselédek munkaadójuk tudta és jóváhagyása nélkül a városban csavarognak és nem csekély számban erkölcsstelen életmódot folytatnak*”. A városban dívó erkölcsstelen viselkedés megszüntetését hivatali kötelességének tekintette az új rendőri vezető. Figyelemre méltó, hogy nem elrendelte, hanem felkérte a cselédtartó gazdákat cselédek kimaradásának korlátozására. Ha pedig a gazdák mégis elengedik őket, azt csak írásbeli engedéllyel tegeyék, mert különben a csavargó cselédekkel szemben az 1876-os vonatkozó törvény szigorával lép fel a helyi rendőrkapitányság.⁴³⁷

A rendőrség kaposvári egységei rendszeresen razziáztak a város frekventáltabb közterületein. Egy 1931. októberi „*erkölcsrazzián*” a „*korzótöltelékek*” közül 9 leányt, akik nem tudták magukat kellőképpen igazolni, bevitték a kapitányságra. Közülük a hatósági orvos nyolcat a kórház urológiai osztályára utalt, azaz ők nemi betegnek bizonyultak.⁴³⁸

A megyeszékhelyi rendőrség az itt bejelentett lakhellyel nem rendelkező, potenciálisan vagy ténylegesen prostitúciót folytató nőcselédek ellen előszeretettel alkalmazta a kitoloncolást. Így járt Brüll Ilona is, akit 1932 augusztusában csavargáson kaptak.⁴³⁹ Mivel ennek is újsághír értéke volt, ezért feltételezhető, hogy a rendőrség kérésére közöltek ilyen egészen banális tényeket, talán a többi érdekelt elrettentése céljából.

A kaposvári éjszakai és „szabad szerelmi” életet is figyelemmel kísérő egyik újságíró említésre méltónak tartotta, hogy az egyik kétes hírű nő, aki egy ideig egy jól szituált gazdag gavallér oldalán mutatkozott, visszakerült a korábbi működési területére az „*éjszaka füstös, borgőzös levegőjébe*”.⁴⁴⁰ Az írás a téma szempontjából több vonatkozásban érdekes. Egyrészt a félig vagy egészen kitarzott nők közismertek lehettek még egy Kaposvár méretű település esetében is, másrészt ez a kitarottság nem vont maga után rendőrségi, hatósági fellépést,

⁴³⁶ A kaposvári államrendőrség megkezdte Kaposvár közterületi tisztogatását. Új-Somogy, 1927. augusztus 14. 5.

⁴³⁷ Kimaradási engedéllyel látandók el a kaposvári cselédek. Új-Somogy, 1930. március 29. 1.; 1876. évi XIII. törvény-cikk a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról. 42., 107. és 108. §. Magyar Törvénytár. 1875–1876. évi törvénygyűjtemény. Budapest, 1896, 351., 360.

⁴³⁸ Erkölcsrazzia. Új-Somogy, 1931. október 11. 6.

⁴³⁹ Kitoloncoltak egy cselédleányt Kaposvárról. Új-Somogy, 1932. augusztus 26. 3.

⁴⁴⁰ Az éjszakai élet szenzációja... Új-Somogy, 1933. október 15. 7.

harmadrészt pedig az eset jó példa a prostitúció minőségileg eltérő formái közötti átjárhatóságra.

Szinte már menetrendszerűen említhető, hogy a megyeszékhely újonnan kinevezett rendőrkapitányának egyik első intézkedése volt 1935 elején a város megtisztítása „*a nem kívánatos elemektől*”. Russay Géza rendőrtanácsos a (nem részletezett) sorozatos bűnesetek miatt tette ezt a nyilatkozatot. A tervezett tisztogatás kapcsán prostitúcióról nem tett említést.⁴⁴¹ Valószínűleg nem volt elégedett az új városi rendőrkapitány erkölcsrendészeti eredményeivel az a kaposvári polgár, aki olvasói levélben szorgalmazta 1935 márciusában a hely nélküli cselédek szigorúbb ellenőrzését. A tollat (vagy írógépet) ragadott személy természetesen nem saját maga, hanem „*Kaposvár egész lakosságának, sőt a vidéknek*” a nevében lépett fel, mert mindnyájuknak „*egyetemes közérdeke fűződik*” a probléma megoldásához.⁴⁴²

A Rákóczi téren lévő, 1933 januárjában Hősök ligetének elnevezett, a kaposvári színház mögötti park „*kétes nőknek állandó titkos találkahelye*” volt. A közbiztonság és az erkölcsök javítása érdekében szorgalmazták a város vezetésénél, hogy lássák el közvilágítással az új sétakertet.⁴⁴³ Ezekben az években olyan éjszakai razziákat is tartottak, amely során 32 főt állítottak elő – köztük 9 nőt, viszont egyiket sem kapcsolták a prostitúcióhoz.⁴⁴⁴

A színház mögötti parkban kialakított Hősök ligete

Az, hogy Kaposvárott közismerten „félvilági” nők is éltek, mi sem bizonyítja jobban, hogy egyikük városból való kitoloncolásáról 1937 februárjában szalagcímben tudósította az

⁴⁴¹ Kitoloncolják a nem kívánatos elemeket Kaposvárról. Új-Somogy, 1935. január 18. 3.

⁴⁴² Szigorúbb ellenőrzés alá kellene venni a Kaposvárott hely nélkül tartózkodó cselédeket. Új-Somogy, 1935. március 24. 2.

⁴⁴³ A rendőrség a Hősök ligete kivilágítását kéri. Új-Somogy, 1935. május 15. 4.

⁴⁴⁴ Az éjszakai razzia során 32 egyént állítottak elő. Új-Somogy, 1937. május 19.

olvasóit az egyik helyi napilap. A „szerelem vámszedőjének” titulált – egyébként férjezett – asszonyt ekkor öt évre tiltotta ki a városból a rendőrség. A köznyelven csak „a kutyás nő”-ként ismert személy először „tiltakozott, de aztán mindent bevallott”. Hogy mit, arról nem szól a forrás, talán a csavargást, de nyolcnapi elzárás – amit a kutyájával együtt ült le – és öt évre a városból való kitiltás lett a büntetése. Ugyanekkor a kaposvári rendőrség vezetője, Russay Géza rendőrtanácsos „a közóhajnak engedve” utasítást adott eljárásra „mindama lakástulajdonosok ellen, kik rövid időre albertletbe adják lakásaikat”. Ilyen ügyben két nőt el is ítélte dr. Fazakas Péter rendőrfogalmazó, egyiküket tíznapos szabadságvesztésre, mivel „lakását időnként kiadta”.⁴⁴⁵ Természetesen nem magát a lakáskiadást kifogásolta a rendőrség, hanem annak bizonyítottan vagy feltételezhetően prostitúciós célú mivoltát.

A korabeli szakirodalomból számos és hosszas idézet hozhattam volna a két világháború közötti országos helyzetképről. Itt csak egy rövid bekezdést idézek egy rendőrorvos tollából, aki hivatalból foglalkozott prostituáltakkal. „Kétségtelen továbbá, hogy a prostituált az erkölcsi érzék teljes hiánya folytán kielégülési alkalmat nyújt oly sexualis perversitasok részére, amelyek egyébként kielégülést nem találnának s így a férfiak ilyen irányú kívánságai táplálják a prostitúciót, viszont vice versa a prostitúció élesztgeti ezen pervers vágyak fellobbanását. Az egyénben rejlő kiváltó okok között szerepel továbbá a testi gyengeség, amelynél fogva a nő elégtelen intelligenciájának megfelelő testi munka végzésére képtelen, a restség, a munkától való iszony, amely a jobb családok leányait is a prostitúció karmai közé hajtja, a cifrázkodásra való hajlam, a könnyelmű és munkanélküli élet utáni vágy, az iszákosság.”⁴⁴⁶

A második világháború időszakának prostitúciós helyzetéről

A titkos kéjelgés melegágyaként számon tartott vendéglátóhelyek záróját 1941 nyarán korlátozták, így maximum éjjel egy óráig tarthattak nyitva. Az este tíz előtt ki sem nyitókra a hajnali három óra vonatkozott. Nagy valószínűséggel a magán- és nyilvános találkahelyeket is érintette az a kitétel, hogy éjjel egy óra után magánlakásokban sem szabadott vendégül látni olyan személyeket, „akiknek ott tartózkodása a család körében szokásos vendéglátáson kívül esik”.⁴⁴⁷

Feljelentés folytán 1941 februárjában kaposvári detektívek éjjel mentek ki egy házhoz bizonyítékokat szerezni anya és leánya illegális üzelméről. A nyomozók a szomszéd szobában rejtőztek el és innen figyeltek, mivel a gyanúsítottak lakását csak egy ajtó választotta el tőlük. A hallottak elegendő bizonyítékot szolgáltatottak a közbelépésre. A tetten ért anyát kerítésért, leányát titkos kéjelgésért tartóztatták le. Tehát az anya saját leányát árulta, akinek életkora nem ismert, ahogy arról sem tudni, mi lett a fizetővendéggel.⁴⁴⁸ Az egyik 1942. szeptemberi kaposvári razzia eredményként egyik éjjel hat leányt állítottak elő, akik ellen csavargás miatt eljárás indult.⁴⁴⁹ November végén egy „erkölcsrendészeti razzia” keretében Kaposváron 19 nőt állítottak elő, közülük tizenegyet őrizetbe vettek.⁴⁵⁰ Nagy „fogást” könyvel-

⁴⁴⁵ Kitiltották a városból a szerelem vámszedőjét. Öt évre kitiltották a városból a „kutyás nőt”. Új-Somogy, 1937. február 13. 1. és 3.

⁴⁴⁶ Bíró Béla: A prostitúció. Budapest, 1933, 72.

⁴⁴⁷ 6.070/1941. M. E. sz. rendelet a nyilvános helyiségek zárójának újabb szabályozása. Belügyi Közlöny, 1941. augusztus 24. 1711–1712.

⁴⁴⁸ Letartóztattak egy kaposvári asszonyt, aki pénzért árulta a saját leányát. Új-Somogy, 1941. március 1. 2.

⁴⁴⁹ Razzia Kaposváron. Új-Somogy, 1942. szeptember 2. 3.

⁴⁵⁰ Erkölcsrendészeti razzia volt Kaposváron. Új-Somogy, 1942. november 30. 5.

hetett el a megyeszékhely rendőrsége 1943. november közepén, amikor nagyszabású erkölcsrendészeti razziaát tartottak a város nyilvános helyein. 24 nőt fogtak el, akik közül hatot kórházba utaltak, de a többi ellen is eljárás indult.⁴⁵¹

A második világháború vége felé (a front közeledtével), 1944 szeptemberében a belügyminiszter további intézkedésekig bezáratta a mulatókat és hasonló vendéglátóhelyeket. A rendelet nem nevesítette a magán- vagy nyilvános találkahelyeket, kéjntélepeket, így ezek valószínűleg tovább működhettek, de a megyében ekkor létezőkről egyelőre nem kerültek elő adatok. Az időszak állapotaira világít rá, hogy a szeptember 2-ai keltezésű jogszabálynak 5-étől kellett volna érvényben lennie, de csak tizedikén tették közzé.⁴⁵²

A második világháború végi és az azt követő évek történéseiből

Az 1945–1947-es éveknél már felhasználhattam közvetlen rendőrségi iratokat is, azonban a megyei anyag nem teljes: a Szigetvári és Igali járás rendőrségi iratai nem kerültek önálló fondként a megyei levéltárba, a Kaposvári járásból fennmaradtakban pedig nem volt prostitúciós jellegű érdemleges akta, a többi járás irataiban viszont szép számmal akad.⁴⁵³ Kaposvár város közigazgatási irataiban sem sikerült legális magán- vagy nyilvános találkahelyekkel kapcsolatos iratokat fellelni, ahogy egyelőre az alispáni és a főispáni, valamint a megyei és kaposvári nemzeti bizottsági iratokban sem. Ezért főleg a helyi sajtóban megjelent írárok segítségével lehet vázlatosan bemutatni a megyeszékhely 1945–1950 közti kéjelgésügyét.

Ezekben az években továbbra is az 1928. május 1-jétől hatályos belügyminisztériumi körrendelet alapján lehetett csak legálisan prostitúciós helyet (magán- vagy nyilvános találkahelyet) működtetni.

A szovjet Vörös Hadsereg 1944 decemberétől fokozatosan kiszorította, kiűzte a német és magyar csapatokat Somogy vármegye területéről. A harcok csillapodásával a második világhégés utolsó időszakában kezdett normalizálódni az élet, bár a földeken lassan meginduló munka nemcsak a fel nem robbant lövedékek és aknák miatt volt veszélyes. A megyei nemzeti bizottság 1945. február 23-i ülésén az egyik kisgazdapárti tag közbenjárást kért a határban dolgozó nők védelmében, mivel azok a szovjet haderő zaklatásának voltak kitéve.⁴⁵⁴

A háború befejezése után a kaposvári rendőrség – az orosz és bolgár katonasággal karöltve – első razziaját 1945 júniusában tartotta. Az intézkedések során huszonnyolc főt állítottak elő. A bekísértek egy részét az erkölcsrendészeti osztálynak adták át, köztük olyanokat, akik engedély nélkül adtak szállást, illetve bejelentés nélkül tartózkodtak a városban. A korábbi terminológiában az engedély nélküli szállásadás és a bejelentés nélküli tartózkodás a vélt vagy valós illegális prostituáltak kiutasításának okát képezte. Egy másik razzian 22 főt állítottak elő, de egyiket sem kéjelgéssel összefüggésben.⁴⁵⁵ A kevés előkerült forrásból az nem derül ki, hogy esetleg azért, mert nem létezett a jelenség (ami nem valószínű), vagy azért, mert nem mertek, akartak foglalkozni vele.

⁴⁵¹ Nagy erkölcsrendészeti razzia Kaposváron. Új-Somogy, 1943. november 16. 2.

⁴⁵² 1437. 111.600/1944. B. M. sz. rendelet a mulatók (bárok, stb.) üzemének megszüntetéséről. Belügyi Közlöny, 1944. szeptember 10. 1437.

⁴⁵³ Köszönöm Kiss Norbert Péternek, aki a fondok rendezése közben felhívta rá a figyelmemet!

⁴⁵⁴ MNL SML XVII. 1. a. Somogy Vármegyei és Kaposvári Nemzeti Bizottság jegyzőkönyvei. 1945. február 23-i ülés.

⁴⁵⁵ Szigorú razziaikat tartott a kaposvári rendőrség. Somogyvármegye, 1945. június 12. 2.

A kaposvári rendőrkapitányság rendőrbírája 1945. június 25-én erkölcsvédelmi rendeletekbe ütköző kihágás miatt 14 személyt – köztük nevük alapján 12 hajadont és két férjes asszonyt – nyolctól harminc napig terjedő elzárásra ítélte. Ugyanekkor erkölcsrendészeti rendeletekbe ütköző kihágás és csavargás miatt 11 nőre – köztük 8 leányra és 3 férjnél lévőre – nyolctól húsz napig tartó elzárást és a város területéről öt évi időtartamra való kitiltást rótt ki.⁴⁵⁶ Az elkülönítés azt jelzi, hogy az első 14 állandó kaposvári lakos volt, míg a többi nem, így csak az utóbbiakat sújthatták kitiltással. Az újságban való közzététellel valószínűleg példát akartak statuálni. Hogy 1945 után működtek-e legális találkahelyek a városban, arról nem sikerült dokumentumokat találni.

A feltárt forrásokból egyelőre nem került elő német vagy szovjet katonák által elkövetett nemi erőszakkal kapcsolatos feljelentés, de ha valakit titkos kéjelgéssel vádoltak, akkor néhány esetben azt vallotta a megvádolt nő, hogy erőszak hatására közösült a megszálló haderő tagjával vagy tagjaival. Ezek az esetek többségükben nem keverendők össze a szakirodalomban 50–200 000 közöttire becsült nemi erőszakáldozatokkal, amelyekről itthon hosszú ideig szinte mindenki hallgatott és többnyire hiányoznak a rájuk vonatkozó dokumentumok is.⁴⁵⁷

A nemi erőszakok számában, illetve arányában a népesebb városok és a kisebb községek között jelentős különbségek lehettek. Ausztriai kutatások szerint az volt a döntő, hogy az adott települést mennyire súlyos harcok után foglalták el. Akár 40%-kal több nemi erőszak történt a szovjet csapatok részéről, ha nagy áldozatok árán tudtak csak az adott körzetben előrenyomulni. Ha küzdelem (és így nagyobb feszültség) nélkül vonulhattak be a településre, akkor a nők mintegy 6%-a került szexuális kapcsolatba a Vörös Hadsereg katonáival. Gyéribben lakott és hegyes területen ez az arány valószínűleg kisebb volt.⁴⁵⁸

A téma szakavatott kutatója szerint a nemi erőszak háborús körülmények között azt jelenti, hogy a nemi aktusra való kényszerítés fegyverrel történik. Emellett szép számmal akadtak a meghódított területen olyan nők is, akik önként vállalkoztak szexuális kapcsolatra.⁴⁵⁹ A következők nagyrészt az utóbbiakról szólnak, mivel írott források főleg ilyenekről kerültek elő Somogy megyéből.

Magyarországon 1944–1945-öt követően is fokozott figyelmet igyekeztek fordítani a hatóságok a nemi betegségek elleni védekezés keretében a legális és a titkos prostitúcióra. A kéjelgésügyet elsősorban közegészségügyi vonatkozásában próbálták kezelni, hiszen a statisztikák szerint 1947-ben hivatalosan mintegy kétszázezer nemi betegről volt tudomásuk az egészségügyi szerveknek.⁴⁶⁰

A háborús viszonyok következtében szinte mindenfelé megszorodott a titkos kéj nők száma. Budapesten a bejegyzett prostituáltak létszáma 1945 nyarára 120-ról 29-re (!) csökkent, de a rendőrfőkapitánynak több tízezer titkos kéj nőről volt tudomása vagy becslése.⁴⁶¹

⁴⁵⁶ Szigorú ítéletekkel súlytották [sic!] a közmunkakerülőket és a csavargókat. Somogyvármegye, 1945. június 25. 2.

⁴⁵⁷ Pető Andrea: Átvonuló hadsereg, maradó trauma. Az 1945-ös budapesti nemi erőszak esetei emlékezete. Történelmi Szemle, 1999. 1–2. sz. (a továbbiakban: Pető) 85–107.

⁴⁵⁸ Pető, 87. A következő kéziratból idézi: Marianne Baumgartner: Das Kriegsende und die unmittelbare Nachkriegszeit in lebensgeschichtlichen Erzählungen von Frauen aus dem Mostviertel. Magisterarbeit, Wien, 1992, 87.

⁴⁵⁹ Pető, 87.

⁴⁶⁰ Pető, 95. A következő forrásmunka alapján idézi: Gortvay György: Egészségvédelem. In: A szociális titkárok első továbbképzési tanfolyamának tananyaga. Budapest, 1947, 179.

⁴⁶¹ Pető, 95. A következő forrás alapján idézi: Budapest Főváros Levéltára XXI. 515. d. Budapest Székesfőváros közigazgatási jegyzőkönyve, 1945–1946. A magyar rendőrség budapesti főkapitányának jelentése, 1945. augusztus 14.

Bécsben a második világháború vége felé és után nem számíthatott pozitív megítélésre a helybeliektől az a leány vagy asszony, aki szovjet katonákkal tartott fenn viszonyt. A keletről jött megszállók mégis találtak maguknak partnert, amely elsősorban a súlyos élelmiszerhiányból fakadt. A túlélésnek ez a módja kivívta a közvélemény ellenszenvét, és a „gyengébbik nemnek” szóló lapok olvasói levelekben is kárhoztatták ezeket a „könnyűvérű” osztrák nőket.⁴⁶² A magyar sajtóban nem jelentkezett az ilyen jellegű érdekprostituálódás elítélése.⁴⁶³ A somogyi újságokban egyáltalán nem sikerült ezt a témát felfedeznem, pedig mint Pető Andrea tanulmányából kiderül, igen elterjedt jelenségnek számított erre felé is. Nyilván működött az öncenzúra is, hiszen a „felszabadító-megszálló” szovjet katonákat nem volt ildomos nyilvánosan kapcsolatba hozni effajta kilengésekkel.

A harcok elültével gyakran a kiszolgáltatottság és/vagy az éhezés vitt rá sokakat a kéjelgésre, tehát alapvetően nem a laza nemi erkölcsök voltak az okai a szovjet haderő katonáival folytatott légyottoknak.⁴⁶⁴

A német katonaság Somogy megyében 1944-ben meginduló mozgásával és beszállásolásával a prostituálódás új formái jelentek meg. Az írott források szerint számos nő létesített viszonyt a megszállókkal, akik élelmet, ruhát, ékszert adtak cserébe. Az esetek jó része az adott környezetben élők számára sem maradt titokban. Az éppen aktuális megszállókkal szoros kapcsolatot ápolók közt voltak, akik visszaéltek kérészetlenül hatalmukkal, és segítségükkel könnyebben tudtak élelmiszert, takarmányt, szeszt rekvirálni a katonák. Az alábbiakban több példa mutatja majd be ezeket a korban kéjelgésügyinek nevezett eseteket.

A saját apja panasolta be 1945. augusztus közepén azt a fiatal nagyatádi nőt, akinek ügye valószínűleg nem számított egyedi esetnek a második világháború vége felé és az azt követő években. A feljelentő „rossz életet élő” leánya augusztus elején tért haza, de apja nem engedte be házukba. Ezt követően állandóan zaklatták őket az orosz katonák, valószínűleg azért, hogy „kedvesük” visszatérhessen a szülői házba. A családfő többször próbálta „tisztességes” életre fogni leányát, de ennek csak az lett az eredménye, hogy a leány még az anyját is rábeszélte a távozásra. Az nem derül ki a feljelentésből, hogy a leány őt is be akarta volna szervezni az oroszokkal folytatandó jövedelmező „üzletbe”. Az elkeseredett családfő saját gyermeke internálását kérte, valamint felesége „szigorú megdorgálását”.⁴⁶⁵ Jól érzékelteti az adott időszak viszonyait ennek a nagyatádi – jogilag titkos prostitúciót folytató – fiatal nőnek a helyi rendőrségen tett vallomása. (Az állás nélküli hajadon egyébként már korábban büntetve volt titkos kéjelgésért. Akkor tizenöt nap elzárásra ítélték, de pénzbüntetéssel ezt kiváltotta.) Minden kényszer nélkül elmondta, hogy Kaposváron egy orosz kapitány volt a „szeretője”, aki eltartotta, pénzelt. A megyeszékhelyen való tartózkodása alatt nem volt állásban. A közölt adatok alapján nem sokáig lehetett kitarthatja ennek a tisztnek, de az időtartamra nem tért ki. Ezt követően hazament Nagyatádra, és itt szintén egy orosz „pártfogása” alá sikerült jutnia. Az egyébként katonaorvos az adott viszonyokhoz képest mindennel elhalmozta. A kéjelgéssel vádolt lány 1945. augusztus közepén magabiztosan jelentette ki: „nem kell mennem sehova dolgozni”. Az orosz tisztől kapott juttatást keresetként jelölte meg a kihallgató rendőr előtt a fiatal nő. Sőt, azt is meg-

⁴⁶² Pető, 96. A következő forrásmunka alapján idézi: Siegfried Mattl: Frauen in Österreich nach 1945. In: Unterdrückung und Emanzipation. Festschrift für Erika Weinzierl. Hrsg. Rudolf G. Ardel. ua. Wien–Salzburg, 1985, 101–126.

⁴⁶³ Pető, 96.

⁴⁶⁴ Ungváry Krisztián: Szovjet jogsértések Magyarországon 1945-ben. Magyar Nemzet, 1997. november 29. 16.

⁴⁶⁵ MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitanyságának iratai (a továbbiakban: MNL SML XXIV. 17.), 723/1945.

említette, hogy mióta ismét Nagyatádon tartózkodott (a rövid idő alatt), már két-hármezer pengőt adott az apjának.⁴⁶⁶

A Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitanyságának vezetője kérte a bevádolt nőnek „*a reá vonatkozó rendelkezések és törvények szerint*” való megbüntetését, mivel „*engedély nélküli kéjelgéssel foglalkozik*”, valamint munkakerülő és csavargó.⁴⁶⁷ Az ügy kimenetele további kutatást igényel, bizonyos, hogy amíg orosz tiszték „barátságát” élvezte a bevádolt személy, addig a magyar illetékes szervek nem tudtak érvényt szerezni a jogszabályok erejének.

Nagyatádon számos más nő is folytatott prostitúciónak minősített kapcsolatot a megszálló orosz katonákkal. Egy névtelen feljelentő 1945 őszén hat helybeli nőt nevezett meg, akik ellenszolgáltatásért a szovjet Vörös Hadsereg tagjait részeltették különféle élvezetekben. A bevádoltak közül kettő férjes asszony, egy pedig eljegyzett leány volt. Egy másik ismeretlen „önkéntes adatközlő” ugyanekkor további négy személyre hívta fel a rendőrség figyelmét, közülük kettőnek vőlegénye volt. További kutatást igényel, hogy az ilyen, szó szerint papír fecnire írott névtelen feljelentések más esetekben is „aktásítva” lettek-e? Nagyatádon mindenesetre eljárás indult ennek nyomán. Az utóbbi feljelentő személyiségébe és műveltségébe enged bepillantást, ha eredeti központozással, betűhűen is idecitolom sorait: „*Ahölgyeknagyonszeretnek oroszókal szorakozni aludni és egyéb szorakozás!*” A nevek és lakcímek megadásán kívül lényegében ennyi ez a névtelen feljelentés. Egy harmadik nagyatádi „titkos informátor” további három leányt vádolt be oroszokkal való intim viszonyuk miatt. Október 11-én az illetékes rendőrtiszt utasította beosztottját, hogy vizsgálta meg az említett nőket, majd ennek eredményével együtt állítsa elő őket. Az aktában egy több mint egy hónappal későbbi keltezésű ügyirat érzékletesen láttatja a korabeli helyzetet. A gyanúsítottak előállítását ugyanis még egy négytagú rendőrrjárőr sem tudta foganatosítani, mivel az érintett orosz katonák ezt megakadályozták, sőt megfenyegették a magyar rendőröket. A jelentéstevő rendőr főtörzsőrmester javasolta, hogy az orosz katonai hatóságokkal karöltve, detektívekkel együttműködve razziázzanak a rendőrök, így a nevezetteket elő lehetne állítani. Nem tudni, mi történt a következő hetekben, hónapokban az ügyben, mindenesetre a jelentés hátoldalán egy 1946. március 7-én kelt feljegyzés zárja az aktát: „*Jelentem, hogy a bent jelzett nőket az őrszemélyzet orvosi vizsgálatra előállította.*”⁴⁶⁸

Az 1945. augusztus 31-én tartott nagyatádi razzia alkalmával a rendőrök bevitték N. N. 28 éves helybeli nőt is. Ennek okát saját szavaival így fogalmazta meg: „*...mivelhogy az oroszokkal foglalkozom, illetve velük közösültem*”. Az előállított többek között a kapitányság előcsarnokában is hangot adott felháborodásának. Nehezményezte, hogy az oroszokkal mulató többi nőt nem kísérték be a rendőrségre.⁴⁶⁹ Az ügy további menetéről egyelőre nem kerültek elő források, valószínű, hogy a nőt orosz „pártfogói” kimentették a magyar hatóságok eljárása alól.

Somogy vármegye rendőrfőkapitánya 1945. július 20-án kiadott 4/1945. sz. parancsában adatszolgáltatást kért a járási kapitányságoktól a nemi betegekről. A kutasi rendőrőrs parancsnoka 1945. szeptember 1-jén nyolc nemi betegsége gyanús nő orvosi vizsgálatáról számolt be, akik közül öt tripperesnek bizonyult. Néhány helyről még egy-két személyt jeleztek.⁴⁷⁰ Figyelemre méltó, hogy itt nem merült fel a titkos kéjelgés, így ilyen jellegű eljárások sem indultak. Ennek oka tisztázásra vár.

⁴⁶⁶ MNL SML XXIV. 17. 787/1945.

⁴⁶⁷ MNL SML XXIV. 17. 787/1945.

⁴⁶⁸ MNL SML XXIV. 17. 787/1945.

⁴⁶⁹ MNL SML XXIV. 17. 1158/1945. Az aktában – mint a többi rendőrségi iratban is – a prostitúció kapcsán említett személy teljes névvel szerepel.

⁴⁷⁰ MNL SML XXIV. 17. 421/1945.

A megszálló szovjet katonaság körében tapasztalható fegyelmezetlenségek, illetve nemi betegségek miatt 1945 őszen a vármegyei orosz katonai parancsnok utasította a somogyi alispánt a titkos találkahelyek felkutatására. A megyei közigazgatás vezetője orosz parancsra arról is rendelkezett, hogy szovjet katona sem titkos, sem nyilvános találkahelyre nem mehet be. (Hogy az előbbi hogyan lehetett volna kontrollálni, arról nem szól a rendelkezés.) Erről értesítette a járási főjegyzőket, járási rendőrkapitányságokat, Kaposvár polgármesterét és a vármegyei rendőrkapitányságot is.⁴⁷¹ Az alispán 1945. október 20-án azt is közölte, ha a legális nemi beteg kéjnök továbbra is fogadnak oroszokat, úgy a találkahelyre azonnali bezárás vár, ráadásul a hely tulajdonosát és a fertőzést továbbadó prostituáltat orosz hadbírószám elé kellett volna állítani! Az engedélyezett találkahelyek és az ott dolgozók felügyelete viszonylag egyszerű feladatnak számított, azonban a megszállók a titkos kéjnök és az illegális találkahelyek kontrollálását is elvárták a vármegyétől. Az alispán azonnali hatállyal elrendelte a titkos találkahelyek és az ilyen helyen keresetet szerző nők felkutatását. A titkos kéjelgésre utaló legkisebb gyanú esetén haladéktalanul megejtendő orvosi vizsgálatot írt elő, illetve kötelezte a helyi hatóságokat a fertőzést hordozó nő elkülönítésére.⁴⁷²

A körrendelet nyomán az Államrendőrség Csurgoi Járási Kapitányságának vezetője november 7-én referált és megnyugtató képet festett. A járásban már július 1-jén elrendelték – valószínűleg szovjet katonai instrukcióra –, hogy a megszálló haderő tagjai nem vehetik igénybe a találkahelyeken működő kéjnök szolgáltatásait. A legális prostituáltakat eddig is hetente kétszer látta az orvos, tehát ebben az időben Csurgon szabályosan működött találkahely. Emellett a helyi kapitány elrendelte a havonta tartandó razziákat a titkos találkahelyek és kéjnök felkutatására.⁴⁷³

A Nagyatádkhoz közeli Tarany rendőrparancsnokának is meggyűlt a baja az orosz katonai vezetőkkel, illetve a hatósága alá tartozó nemi beteg nőkkel. 1945. október 11-én tanácsért fordult nagyatádi előjáróihoz, ugyanis N. N. taranyi leányt a helybeli orosz kórházi orvos nemi betegnek találta. A mindössze 16 éves leányt eltiltotta a munkavégzéstől. A jelentésből nem derül ki, hogy mit értsünk munkavégzésen, esetleg a kéjelgést értette alatta. Az orosz orvos felszólította a leányt: kezeltesse magát, mert ellenkező esetben elviszik. (Az szintén nem tudható meg a korabeli forrásból, hogy kik és hová vinnék el.) Az orvos szerint három tisztjük betegedett meg a taranyi leánytól. A fenyegetés ellenére a leány nem volt hajlandó betartani az utasításokat, magyar orvoshoz is csak számos rendőri felszólítás után ment el. Kellő vizsgálati lehetőség híján ez az orvos csak valószínűsítette a leány nemi betegséggel való fertőzöttségét. A taranyi őrsparancsnok jelentéséhez hozzátette: nevezett személy mindkét nővére szintén nemi betegségben szenved, illetve szenvedett. A taranyi leány végül egy negatív orvosi lelettel rukkolt elő, de az orosz orvosnak ez nem bizonyult elegendőnek, továbbra is a taranyi rendőr intézkedését követelte. Az ügy végül a katonai kórház és vele az agilis orvos elköltözése miatt került nyugvópontra.⁴⁷⁴

Több esetben dokumentálható, hogy a német megszállóknak prostitúciós szolgáltatást nyújtók a helyüket elfoglaló orosz és bolgár katonasággal is ilyen viszonyt alakítottak ki. Ezek a nők utólagos kihallgatásai során általában nem védekeztek azzal, hogy erőszakkal kényszerítették őket a tiszték vagy közkatonák nemi vágyaik kielégítésére. Egyébként ezek

⁴⁷¹ MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgoi Járási Kapitányságának iratai (a továbbiakban: MNL SML XXIV. 13.), 930/1945.

⁴⁷² MNL SML XXIV. 17. 421/1945. és többek között MNL SML IV. 414. 813/1947.

⁴⁷³ MNL SML XXIV. 13. 930/1945.

⁴⁷⁴ MNL SML XXIV. 17. 1327/1945.

a főleg fiatal nők korábban nem voltak sem legális, sem titkos kéj nők, de többről megjegyzték, hogy erkölcstelen/züllött életet éltek, ideértve a vadházasságot is.

Egy húszas éveinek közepén járó porrogszentkirályi asszony az ellene vallók szerint egyáltalán nem volt válogató a jövedelmező „partnerválasztásban”. 1945 őszén többeket kihallgattak viselt dolgai kapcsán. Az egyik tanú, Zrincki Erzsébet szerint N. N. már korábban is közismert volt erkölcstelen életviteléről. Például az előző öt év alatt három különböző férfival élt vadházasságban, miközben férje is élt. Amikor 1944 őszén a szovjet Vörös Hadsereg kötelékébe tartozó bolgár csapatok Porrogszentkirályra is bevonultak, az éppen a tanú házában rekvirálók parancsnokát N. N. éjszakára magához hívta. Özvegy Kovács Józsefné jegyzőkönyvbe mondta, hogy a gyanúsított 1945 januárjában több ízben német katonákat fogadott be éjszakára. Ugyanakkor azt is közölte, hogy N. N. 1945 őszén orosz katonákkal folytatott „szerelmi viszonyt”. Láttá, hogy egy kaposvári férfi, aki tudomása szerint gyógyszercsempész (!) volt, többször ennél a „rossz hírű” asszonynál aludt, sőt „egy ízben az ablakon keresztül láttam, hogy N. N.-né N. N. kaposvári lakossal foglalkozik”. Utóbbi megállapítás nagy valószínűséggel erősen eufemisztikus kifejezése a szeretkezésnek. A tanúként szintén beidézett Katona Istvánné információi szerint nemcsak németek, hanem a német hadsereg kötelékébe tartozó fehérorosz katonák is „jártak hozzá” – mármint az itt névvel nem említett gyanúsítotthoz. Mondanom se kell, hogy utóbbi diszkrét megfogalmazás is nagy valószínűséggel nemi kapcsolatot jelent. Bódi Márton még a német megszállás idejére vonatkozólag kijelentette: N. N. a németek fogságában lévő orosz foglyokkal is viszonyt folytatott. Özvegy Kovács Istvánné tanúsította, hogy az erkölcstelen élettel gyanúsított falubelije egy alkalommal saját házából is kiküldte őt, amikor német katonákat fogadott ott, a későbbiekben pedig bolgár katonákkal való viszonyáról tett említést.⁴⁷⁵

A rendőrség egyes helyi tagjai szóbeszédre alapozva is tettek feljelentést nők ellen erkölcstelen életmód, illetve titkos kéj jelzés miatt. A rendőrök által feljelentettek szinte mindegyike elismerte, hogy nemi/szerelmi viszonyt folytatott egy vagy több idegen katonával.

Egy Szabó nevű balatonlellei őrmester, rendőrbiztos 1946. szeptember elején feljelentett egy helybeli huszonnégy éves nőt, mert – noha már többször felszólította – nem vállalt „rendes” munkát. „Állandóan oroszokkal tartott fent összeköttetést pénzért kéj jelgett...” – állt az indoklásban. A rendőr szerint a lellei nő korábban is keresetszerűen folytatta ezt a tevékenységet, bár nem tudni, hogy miért nem jelentette fel ezért. Feltételezhető, hogy az inkriminált személy esetében az volt az utolsó csepp a pohárban, amikor egy helybeli panzióban történt „fizetett légyott” után számos tárgy eltűnt. A lopást „több mint valószínű”, hogy a kuncaft, az orosz katona követte el. A feljelentő az utóbbival nem is foglalkozott (foglalkozhatott), így a titkos kéj nő kényszermunkára ítéletét vagy internálótáborba utalását javasolta. Még aznap dátummal (szeptember 3.) intézkedésre szólították fel Szabó rendőrt Lengyeltóti székeli felettesei: vizsgálta meg orvossal a nevezettet! Ilyen esetben nem is jelezték, hogy a vizsgálat kizárólag nemi betegségekre terjedjen ki. Egy kórházi főorvos másnap egészségesnek találta a balatonlellei nőt, aki ekkor valószínűleg nem került szigorúbb kényszerintézkedés alá, ugyanis a rendőrség felhívta egy kaposvári nő figyelmét, hogy szeptember 15-ig jelentse a titkos kéj jelzéssel vádolt személy munkába állását.⁴⁷⁶

⁴⁷⁵ MNL SML XXIV. 13. 801/1945.

⁴⁷⁶ MNL SML XXIV. 15. Magyar Államrendőrség Lengyeltóti Járási Kapitanyságának iratai (a továbbiakban: MNL SML XXIV. 15.), 484/1945.

A háború utáni állapotok néha meglepő szituációt eredményeztek. Egy surdi rendőr őrmester 1945 őszén jelentette, hogy a csurgói orosz katonai parancsnok megparancsolta neki: azonnal telepítsen ki egy Belezna-Sándorpusztán lakó asszonyt és leányát! Az orosz parancsnok ugyanis nem látott más módot a szerinte ott folyó „erkölcstelen tettek” felszámolására. Valószínűleg nem az orosz katonák és a magyar nők közti viszonyt helytelenítette, hanem a beosztottjai lerészegedését, illetve szökődéseit. Az őrmester szerint „*tárgyban nevezettek a közbiztonságra veszélyes egyének*”, de nem fejtette ki, miért. Az őrmester október 10-én felkereste az rossz hírbe kevert nőket, eredményt azonban ekkor nem tudott elérni. A sándorpusztai nők kijelentették: a rendőrség gondoskodjon lakhatásukról és a földjük megmunkálásáról, akkor hajlandók elköltözni. A surdi rendőrbiztos ennek lebonyolítására felettesei intézkedését kérte. A megoldás mégis a helybeli rendőrré maradhatott, mivel október 23-án jelentette Csurgóra: a nők átköltöztek egy férfiszomszédjukhoz, aki kezeskedett értük, mondván, nem enged oroszokat a közelükbe.⁴⁷⁷ Hogy utóbbi kijelentésének hogyan tudott volna érvényt szerezni, arra nem tért ki, de a rendőrséget ez nem is érdekelte, mivel így legalább lezárhatta az ügyet. A korszak viszonyainak ismeretében nem életszerű, hogy a szomszéd bátor kijelentését be tudta volna tartani.

A Nagyatádon nyilvántartott keresetszerűen kéjtelgesssel foglalkozó nőket 1945 őszén kétszer is orvos elé idézték a helyi rendőrbiztonságra, de nem jelentek meg. A vizsgálatra való eljuttatásuk érdekében orosz katonák segítségét is igénybe próbálták venni október 30-án, azonban a nők orosz tiszteket hívtak saját védelmükre. Emiatt a megszállók katonai járőrei elálltak szándékuktól, és a magyar rendőrrészt magukra hagyták, az előállítás így megghiúsult.⁴⁷⁸ A Nagyatádi járásban az 1945. novemberi jelentés szerint egyébként legális magán- vagy nyilvános találkahely, illetve kéjntőlelep nem létezett.⁴⁷⁹

A kisebb-nagyobb alkoholmennyiséget elfogyasztó, fegyverrel is rendelkező, szovjet katonai kötelékbe tartozó férfiakról általában nem túl sok jót lehetett remélni. Ilyenkor fokozottabban veszélyesek voltak a nőkre és a zabrálnak tárgyakra. Ennek némi ellensúlyozására 1946 elején a kaposvári rendőrkapitányság vezetője szovjet instrukciókra elrendelte, hogy nem szabad szeszes italt kiszolgáltatni az orosz katonáknak.⁴⁸⁰ A rendelet betartásáról vagy ennek sikertelenségéről egyelőre nem kerültek elő írott források.

Egy Kaposvár méretű városban a körülmények megkövetelték, hogy a rendőrségen belül külön erkölcsrendészeti csoport működjön. Ennek 1946 elején tartott első razziáján nyolc nőt állítottak elő orvosi vizsgálatra. A forrás nem említi, közülük hányan bizonyultak nemi betegnek.⁴⁸¹

A városi tiszti főorvos 1946 nyarán készült jelentése alapján Kaposváron jelentősen nőtt a nemi betegek száma, a nemibeteg-gondozóba 287 szifilisztes beteg járt kezelésre.⁴⁸²

Dr. Szimon István rendőr altábornagy, vidéki főkapitány 1946 februárjának közepén leiratot intézett a városi és vármegyei rendőrkapitányságok vezetőihez a prostitúciós helyzet felmérése, illetve ellenőrzése érdekében. A Belügyminisztérium ugyanis elérkezettnek látta az időt a prostitúció újbóli szabályozására (157.423/1945. B. M. IV.-13. sz. rendelet). Mielőtt az Erkölcsrendészeti Központi Hatóság, valamint a vidéki főkapitányság a prostitúció szabályozásáról előterjesztést tenne a belügyminiszterhez, a vidéki rendőrkapitányságoktól

⁴⁷⁷ MNL SML XXIV. 13. 844/1945.

⁴⁷⁸ MNL SML XXIV. 17. 1402/1945.

⁴⁷⁹ MNL SML XXIV. 17. 1459/1945.

⁴⁸⁰ Nem szabad italt kiszolgáltatni az orosz katonáknak. Somogyvármegye, 1946. január 7. 2.

⁴⁸¹ Rendőri hírek. Somogyi Hírlap, 1946. január 9. 4. A cikk többi részében a prostitúcióhoz nem kapcsolódó adatokat közöltek.

⁴⁸² Ijesztő mértékben szaporodik a nemi betegség Kaposvárott. Somogyi Hírlap, 1946. augusztus 9. 1.

és az alárendelt hatóságoktól „*minden vonatkozásban kimerítő*” jelentéseket és statisztikai adatokat várt. Jelenteni kellett, hogy az adott hatóság területén a prostitúció tárgyában kiadott 160.100/1926. B. M.⁴⁸³ rendeletet hogyan hajtották végre. Tétélesen fel kellett deríteni az alábbiakat:

1. Van-e az illetékes hatóság területén kéjnéptelep vagy találkahely? Az utóbbira adott igenlő válasz esetén tudatni kellett, hogy az nyilvános vagy magántalálkahely-e? Hol található, illetve mekkora a befogadóképességük, és hány bejegyzett kéjné működik ott? A berendezésekről, felszerelésekről is adatokat vártak.

2. A kéjnök türelmi bárcájának formai és tartalmi ismérveiről is referáltatták az adatközlésre kötelezett rendőrhatóságokat, sőt arról is, hogy honnan és mennyiért szerzik be azokat?

3. A kéjnök nyilvántartási módjára is kíváncsi volt a rendelet küldője, azaz kartotékklapokon vagy közös nyilvántartási helyen regisztrálják-e őket és azoknak milyen rovataik vannak?

4. Azt is szeretnék volna tudni, hogy a rendőrhatóság ellenőrzi-e azt, hogy a nemi beteg kéjnök ne fogadhassanak vendégeket. Az orvosok „milyenségére” (rendőrorvos, szakorvos stb.) is ki kellett térni. A titkos kéjnök orvosi vizsgálatánál ugyanerre voltak kíváncsiak. A beteg prostituáltak gyógykezelési helyéről is informálni kellett a kérdőív összeállítóját.

5. Ebben a pontban azt tudakolták, hogy a kéjnök lakhelye megfelel-e az idézett rendelet 15–25. paragrafusaiiban foglaltaknak, azaz alapvetően megfelelő távolságban vannak-e az egyházi és oktatási, illetve egyéb középületektől?

6. Itt a kéjnök által nyújtott szolgáltatások díjáról és annak szabott vagy szabadárú voltáról kellett nyilatkozni.

7. Ugyanígy a találkahelyek szobáinak használati díjáról és egészségügyi felszereléséről is referálni tartoztak.

8. A nyilvános találkahelyek várószobával való ellátottságát és berendezési tárgyait is meg kellett szemlélni és össze kellett vetni a rendelet 49. §-ban előírt követelményekkel, illetve kötelesek voltak erről beszámolni.

9. Arra is ki kellett térni, hogy figyel-e a rendőrhatóság arra, hogy az orvosi vizsgálatért nem szabad a kéjnöktől díjat szedni.

10. Fel kellett deríteni, hogy az illetékes orvos kéthetenként ellenőrzi-e a magán- és nyilvános találkahelyeket tisztasági és közegészségügyi szempontokból, és a vizsgálatok eredményét a találkahelyeken bevezeteti-e a nyilvántartásokba, illetve a rendőrhatóság szed-e az engedélyestől díjakat? Ha igen, akkor mennyit, illetve ezt ki kapja?

11. Referálni kellett arról, hogy ellenőrzés alatt tartja-e a rendőrhatóság a valószínűsíthetően üzletszerű titkos kéjnégsnek helyet adó épületeket, és milyen eredményességgel?

12. A felküldendő kimutatásban ki kellett térni arra, hogy a rendőrhatóság hány esetben indított eljárást 1945-ben a nemi betegségek elleni védekezés tárgyában kiadott 1940. évi VI. tc. 52. §-ában⁴⁸⁴ felsorolt kihágás miatt, és hányan lettek ilyenért elmarasztalva? Keresetszerű titkos kéjnégs, illetve a 160.100/1926. B. M. számú rendeletben foglaltak megszegése miatt hány fő ellen indult eljárás, és milyen eredménnyel? Ezzel kapcsolatban

⁴⁸³ A m. kir. belügyminiszternek 160.100/1926. B. M. sz. körrendelete. A prostitúció szabályozása. Belügyi Közlöny, 1927. március 13. 375–382.

⁴⁸⁴ 1940. évi VI. törvénycikk a gümőkór és a nemibetegségek elleni védekezésről, valamint a közegészségügyi törvények egyes rendelkezéseinek módosításáról. 52. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással kell büntetni. 1940. évi Országos Törvénytar. Budapest, 1941, M. Kir. Belügyminisztérium, 45–61.

az 1913. évi XXI. tc.⁴⁸⁵ alapján hány titkos kéjnök voltak kihágási úton felelősségre, továbbá hányat toloncoltak el, illetve internáltak, hányat helyeztek rendőrhatalósági felügyelet alá, esetleg tiltottak ki a településről? Az elmarasztaltak és közigazgatási eljárás alá vontak közül hányan voltak fiatalok?

13. Pontos adatokat kellett szolgáltatni a nemi betegségek miatt kórházba utalt kéjnök számáról és betegségeik fajtájáról.

14. Fel kellett terjeszteni azt is, vannak-e a rendőrhatalóságok területén pincérenők, felírónők, szállodai női alkalmazottak, és azok nyilvántartása és ellenőrzése miként történik? Ha vannak, akkor járnak-e rendszeresen orvosi vizsgálatokra vagy csak esetenként kötelezettek erre?

15. A vidéki kapitány arra is kíváncsi volt, hogy figyelemmel van-e a rendőrhatalóság a szállodák, fogadók stb. női alkalmazottaira vonatkozó 155.102/1930. K. M. és a 6.991/1941. B. M. sz. rendeletekben foglaltakra? Nevezetesen arra, hogy a szállodákban szobaasszonyi teendőkre csak 40. életévüket betöltött nőket lehet alkalmazni; vendéglőkben, éttermekben, kávéházakban stb. kiszolgálási és felírónői célokra pedig csak oly nőket szabad állásban tartani, akik a 20. életévüket, korcsmákban pedig csak olyanokat, akik a 24. életévüket betöltötték.

16. Arra is ki kellett térniük a helyi jelentéstevőknek, hogy működik vagy működött-e leánykereskedelem és leányvédelem ellenőrzésére hivatott pályaudvari misszió? Az erkölcsi romlásnak indult fiatalok nőkről gondoskodnak-e egyesületek, és ha igen, miképpen, illetve miként szereznek tudomást a pártfogásba veendő nőkről?

17. Végezetül javaslatot lehetett tenni a prostitúció kezeléséről, szabályozásáról.

A „*kimerítő jelentést*” pontokba foglalva, adatokkal, áttekinthető kimutatásokkal három példányban kellett a helyi rendőrhatalóságoknak a vármegyei rendőr-főkapitányságokhoz megküldeni. Itt összesített statisztikai kimutatásokat készítettek belőlük, amelyeket szintén három példányban kellett a vidéki főkapitányhoz felterjeszteni.⁴⁸⁶

Az Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitányságának 1946. február 28-án kelt jelentését meglehetősen rövidre fogták. E szerint hatósági területükön bordélyház nem működött, ugyanis az a második világháború folyamán megszűnt. (Mint fentebb többször is olvasható, bordélyház már 1928. május 1-jétől nem működhetett, csak magán- vagy nyilvános találkahely.) Türelmi bárcával rendelkező nő nem volt, mivel ilyet nem adtak ki. Felírónő, pincérnő hatósági területükön nem állt alkalmazásban. Az illetékességükbe tartozó településeken orosz katonasággal folytatott keresetszerű titkos kéjelgés miatt 14 esetben, illetve nő ellen indult eljárás, egyet közülük emiatt internáltak. A többi 13 nő ügyében a jelentés időpontjában még nem hoztak ítéletet. A 17 pontból mindössze ennyire reflektáltak Nagyatádról.⁴⁸⁷ Egy 1946 márciusában keltezett iratban további kiegészítést csatoltak. Ebben a jelentéstevő megjegyezte: „*hatóságom területén az elmúlt háború folyamán sokféle katonaság vonult keresztül, aminek következtében igen sok a nemi beteg nő*”. Sürgős segítséget várt a venereás betegségek továbbterjedésének megakadályozása, illetve a betegek gyógyítása érdekében. Szakorvosok kiküldését és a későbbiekben nemibeteg-gondozó létrehozását tartotta feltétlenül szükségesnek.⁴⁸⁸

⁴⁸⁵ 1913. évi XXI. törvénycikk a közveszélyes munkakerülőkről. Magyar Törvénytar. 1913. évi törvénycikkek. Budapest, 1914, Franklin-Társulat, 325–347.

⁴⁸⁶ MNL SML XXIV. 15. 335/1946. köz.

⁴⁸⁷ MNL SML XXIV. 17. 250/1946. köz.

⁴⁸⁸ MNL SML XXIV. 17. 250/1946. köz.

Az első 10 pontra Zala Miklós lengyeltóti rendőr hadnagy sommásan „nemleges” választ adott. A 11. pontra azt írta: az általános razziák során kitérnek az üzletszerű titkos kéjelgés ellenőrzésére is, azonban „gyanús” helyek náluk nincsenek. A 12. pontban egy fiatalkorú nő rendőri felügyelet alá helyezéséről tudott beszámolni. A 13. pontnál mindössze egy nemi beteg nőt említett, akit kórházba utaltak. Ez egy nagyszabású razzia után történt, ahol nyolcvan nőt állítottak elő, de csak ez az egy volt fertőzött, mégpedig kankóval. A 14. pontra adott válasz szerint pincérnők, felíróknak, szállodai női alkalmazottak nem működtek a járásban. A 15. pont részben az előzőben említett vendéglátásban dolgozó nőkre vonatkozott. Itt jelezte: a balatoni nyári szezon megindulása után ellenőrizni fogják. A következő pontra jelezte: a járás területén leányvédelemre hivatott pályaudvari misszió, illetve a leánykereskedelem meggátolására szolgáló szerveződés nem fejtett ki tevékenységet. Egyesületek sem léteztek az erkölcsi romlásnak kitett leányok, nők felkarolására. A 17. pontnál megjegyezte, hogy a Lengyeltóti járásban a „*prostitúció szórványos*” volt. Kizárólag titkos kéjelgésből élőkrol nem rendelkeztek adatokkal, azonban valószínűsítette, hogy mégis vannak ilyenek, de azok „érinthetetlenek”, ugyanis „*orosz katonák, tisztek kitartott barátnői, így velük szemben eljárni egyelőre nem áll módunkban*”. A nemi betegség elleni „*harcban hatóságom minden rendelkezésre álló eszközzel ténykedik*”. Eszközként viszont csak a nagyobb razziákat említette a hadnagy. A fő veszélyt „*a budapesti kétes existenciájú [sic!] nők*” jelentik, akik „*tömegesen lepik majd el a Balaton-partot*”. A nyári hónapok tartamára tervbe vették állandó razziák tartását a balatoni fürdőhelyeken.⁴⁸⁹

A barcsi rendőrkapitány az első tíz pontra szintén a „nemleges” szót írta be. A tizenegyesnél megjegyezte, hogy a „gyanús” helyeket állandóan ellenőrzik. A következőnél: 1945-ben titkos kéjelgés miatt mindössze egy internálás történt, más intézkedésre nem került sor, és ez a személy nem volt fiatalkorú. A 13. pontra „nem”, a 14-re „nincs”, a következőre „*állandó ellenőrzés*”, a 16-ra „nem” volt a lakonikus válasz. A 17. pontra javasolta a titkos kéjelgéssel gyanúsíthatókat orvosi vizsgálatra kötelezni és állandó felügyelet alá helyezni, azonban jelezte: egyelőre a titkos kéjelgés elleni fellépést az orosz katonák megakadályozzák. Arról is tudomással bírt, bár példákat itt nem említett, hogy a titkos kéjelgés főleg az oroszok lakásain történik. Úgymond „*oltalmukba*” veszik ezeket a nőket az oroszok, de hozzátette, hogy így ezek a nők a Vörös Hadsereg katonáiban is jelentékeny kárt tesznek a nemi betegségek terjesztésével.⁴⁹⁰

A barcsi rendőrkapitány 1946. augusztus 2-án kelt jelentése nem tudott kitérni az 1938–1944 közti adatokra, mivel a járási főjegyzői hivatal irattára csaknem teljesen megsemmisült, és a tisztí főorvosnak sem voltak ilyen jellegű adatai. 1945-ben négy erkölcsrendészeti razziát tartottak, amelyen 12 nőt állítottak elő. Közülük egy lueszes⁴⁹¹ és 3 gonorrhoeás⁴⁹² volt. 1946-ban augusztusig két razzián két férfit (24 és 26 éveset) és 18 (18–26 éves) nőt állítottak elő, két lueszes és 4 gonorrhoeás nő találtatott köztük. A férfiak földművesek voltak, a nők fele háztartási alkalmazottként kereste kenyerét. A többi nő napszámos, otthoni munkát végző és titkos kéjelgő volt egyharmad-egyharmad arányban. Szociális helyzetükre nézve két nő kivételével szegényeknek számítottak. A járás területén 25 lueszes (18 nő és 7 férfi) és 3 gonorrhoeás (egy nő és két férfi) állt kezelés alatt. Az orvos-

⁴⁸⁹ MNL SML XXIV. 15. 335/1946. köz.

⁴⁹⁰ MNL SML XXIV. 12. Magyar Államrendőrség Barcsi Járási Kapitányságának iratai (a továbbiakban: MNL SML XXIV. 12.), 187/1946. köz.

⁴⁹¹ Luesz (orvosi latin): súlyos nemi betegség, az újkortól a vérbaj (szifilisz) megnevezése.

⁴⁹² Gonorrhoea (latin): a kankó vagy tripper nemi betegség tudományos neve.

és műszerhiány nagyon megnehezítette a nemi betegek számának kiderítését.⁴⁹³ A jelentésben említett hat előállított titkos kéjelgőnek is lehetett „polgári” foglalkozása, de erről a forrásban nincsenek adatok.

A Lengyeltóti járás rendőrkapitányának 1946. augusztus 12-én kelt jelentése részben a főjegyzői hivatal nyilvántartására támaszkodott. 1938 és 1945. november 7-e között erkölcsrendészeti razziaát nem tartottak. Csak utóbbi napon és 1946. június 5-én történt ilyen jellegű rendőrségi akció. Ettől függetlenül időközben minden hónapban gyűjtöttek be „gyanús” nőket. Az így bevitt 104 személyből 4 lueszben, 7 kankóban szenvedett. Az előállítottak 17 és 24 év közöttiek voltak, napszámosként keresték kenyerüket, illetve háztartásbeliként szerepeltek. Valamennyien a szegényebb néprétegekből kerültek ki.⁴⁹⁴

A hatóságok Kaposvárott 1946. február végén egy „találkahely” néven említett illegális prostitúciós fészket lepleztek le, ahol 14–16 éves leányok nyújtottak pénzért szexuális szolgáltatást. Az ilyenkor kötelezően elrendelt orvosi vizsgálat ráadásul kiderítette, hogy a még szinte gyereklányok mindegyike nemi bajban szenvedett.⁴⁹⁵ További információ egyelőre nem került elő erről az esetről, így azt sem tudni, hogy a kuncsaftok a megszállók közül kerültek-e ki?

Egy Somogyicsicsón lakó 44 éves nőt is feljelentettek 1946 tavaszán „jóakarói” oroszokkal való titkos kéjelgés vádjával. Ekkor egyébként már nem tartózkodtak a környéken katonák. A nő elismerte, hogy korábban jártak hozzá oroszok, és még egy szekér fát is vittek neki, de ennél többet nem vallott magára. Számos tanút kihallgattak ügyében, de egyik sem látta, láthatta a titkos kéjelgést, így az aktája tanúsága szerint nem kapott semmilyen büntetést. Utolsó bejegyzés az aktán: „X. 2. Az oroszok elmentek.”⁴⁹⁶

Egy magyarosan Szemcsenkó Jánosnak nevezett orosz őrmester 1945. augusztus közepi feljelentése szerint Somogyszobon, a kerékharaszi malomban egy cigány nő 20-25 orosz katonával is közösült. Szorgalmazta a feltevése szerint nemi betegségben szenvedő nő kivizsgálását. Nemi erőszakot nem említenek a források. A nyomozás során kevesebb mint 24 órán belül kiderült az iharosberényi illetőségű személy kiléte, és bebizonyosodott nemi betegsége, így kórházba küldték.⁴⁹⁷ Az ügyben nem ismertek további lépések, így az sem, hogy esetleg titkos kéjelgéssel megvádolták-e a nőt.

A Barsi járás rendőrkapitánya 1945. augusztusi és szeptemberi nemi betegségek előfordulását firtató kérdésére hét jelentés érkezett be. Közülük csak a babócsai rendőrbiztos jelzett 4 nemi beteget. Az érintett nők mindegyike – nevük alapján 3 hajadon volt, egy pedig férjezett – a babócsai cigánytelepen lakott. A jelentéstevőnek felettese feladatává tette kórházba utalni őket.⁴⁹⁸

A balatonlellei rendőrbiztos 1945. november 8-ai jelentése szerint illetékességi területén találkahelyet „vagy hasonlót” nem fedezett fel. A községi eljáróság alispáni utasításra a körorvost megbízta olyan nők megvizsgálásával, akikről feltehető volt, hogy oroszokkal viszonyt tartottak fenn, és nyolcvannál ezt már meg is tette. Az alispán 30163/1/1945. számú rendeletére a Lengyeltóti járás területén végrehajtott orvosi vizsgálat negyvenöt hajadon, illetve férjes asszony nevét és eredményét tartalmazza. Közülük csak egy szenvedett szifiliszben, egy pedig rühesnek találtatott. Titkos találkahelyre nem bukkantak.

⁴⁹³ MNL SML XXIV. 12. 773/1946. köz.

⁴⁹⁴ MNL SML XXIV. 15. 1027/1946. köz.

⁴⁹⁵ A kirakat-fosztogatók után lelepleztek egy találkahelyet, ahol fiatalok lányokkal kereskedtek. Somogyi Hírlap, 1946. március 2. 2.

⁴⁹⁶ MNL SML XXIV. 13. 847/1946. köz.

⁴⁹⁷ MNL SML XXIV. 12. 747/1945. köz.

⁴⁹⁸ MNL SML XXIV. 12. 470/1945. köz.

Somogyjádról 18 nőt akartak megvizsgálni, azonban az osztopáni rendőrbiztos nem tudta őket orvoshoz vinni, mivel az egész község, az előljárósággal egyetemben tiltakozott ellene. A jádiak kérték, hogy a tisztiorvos menjen a falujukba és minden 13 és 60 év közötti nőt vizsgáljon meg. A falu vállalta, hogy a 18 fő feletti létszámmért járó többletköltséget kifizeti az orvosnak, ugyanis csak néhány helyi nőnek volt kapcsolata orosz katonával. A balaton-szemesi rendőrbiztos 8 nőt nevezett kéjhölgynek, akiket orvosi vizsgálatra szánt. Közülük 3 nevét utólag valaki tollal áthúzta a jelentésen.⁴⁹⁹

A Magyar Államrendőrség Marcali Járási Kapitánysága 1945. november 27-én tett jelentése szerint a járásban sem magán-, sem nyilvános találkahely, illetve kéjnőlakás nem létezett, és bejegyzett kéjnő sem élt a területen. A titkos prostitúció felkutatására kéthetente tartottak razziát, de ezek eredményéről nem közöltek adatokat. A fogadókban, korcsmákban és egyéb vendéglátóhelyeken foglalkoztatott nőkre is figyelmet fordítottak.⁵⁰⁰ 1946. március elején nagyjából szintén ezt írhatta le a kapitányság vezetője. Titkos kéjelgésnek teret adó „*gyanús*” helyről 8 személyt állítottak elő orvosi vizsgálatra. Őket főleg oroszokkal folytatott titkos kéjelgés miatt fogták el. A tisztiorvos javaslatára „*kisebb nemi bajjal kórházba*” utalták őket. Leánykereskedelem elleni és leányvédelmi egyesület, misszió nem működött a járásban. Prostitúcióval kapcsolatos javaslatot nem jelzett a marcali rendőri vezető.⁵⁰¹ A nemi betegségek elterjedésével kapcsolatos adatgyűjtés kapcsán 1946 augusztusának elején jelentette, hogy az ilyen nyilvántartásaik hiányosak, ezért csak mintegy kilencven erkölcsrendészeti razziát jelzett 1938-tól. Ezekben 126 nőt és 32 férfit állítottak elő, akik közül 90, illetve 26 bizonyult nemi betegnek. 12 nő és 4 férfi lueszesnek, 78 nő és 22 férfi tripperesnek bizonyult. Az előállítottak 35 éven aluliak voltak. A 126 nő közül mintegy 80 csavargó, foglalkozás nélküli lezüllött munkásnő, a többi háztartásbeli alkalmazott volt. A 32 férfit lezüllött munkásként és foglalkozás nélküliként említik. Legnagyobb részüket vagyontalannak és silány viszonyok közt élőknek jellemezték.⁵⁰²

A második világháborút követő néhány évből viszonylag kevés illegális prostitúció miatti ítéletről kerültek elő adatok Somogyból. Egy keszthelyi illetőségű 21 éves hajadon 1946. augusztus elején 12 napi elzárást kapott Marcaliban a rendőrbírótól csavargásért és titkos kéjelgésért.⁵⁰³ Ha a forrásnak hitelt adhatunk, úgy a két kihágási tételért meglehetősen csekély büntetést könyvelhetett el a fiatal zalai nő.

Egy 26 éves bolhási nőt is meghurcoltak oroszokkal való kéjelgés vádjával. Jogi szempontból az ügy az ő számára végül kedvezően végződött, azaz felmentették a vádak alól. Védekezésül előadta (és ezt akceptálta a rendőrbíró) hogy 1945 augusztusától mintegy három hónapig azért tartott fenn nemi viszonyt egy orosz hadnaggyal, mivel az erre kényszerítette. Nem mert elmenekülni otthonából, mert az orosz a családja megölésével fenyegette. Egyébként az erőszakoskodó tiszt nem volt a nő házához beszállásolva, csak rendszeresen felkereste.⁵⁰⁴

Egy 26 éves ötvöskónyi özvegyasszony 1945–1946 során köztudottan orosz katonákkal folytatott viszonyt. A rá vonatkozó iratokban szerepel a titkos kéjelgés vádja, de ennek bizonyításával nemigen foglalkoztak. Ki akarták utasítani a faluból. Még 1946 végén is megjegyezték az előljárók: „*a község nyugalmát állandóan zaklatja*”. A két kiskorú gyer-

⁴⁹⁹ MNL SML XXIV. 15. 682/1945. köz.

⁵⁰⁰ MNL SML XXIV. 16. Magyar Államrendőrség Marcali Járási Kapitányságának iratai, 1977/I./1945. köz.

⁵⁰¹ MNL SML XXIV. 17. 464/1946. köz.

⁵⁰² MNL SML XXIV. 17. 1079/1946. köz.

⁵⁰³ MNL SML XXIV. 17. 531/1946. köz.

⁵⁰⁴ MNL SML XXIV. 17. 48/1946. köz.

meket nevelő özvegy 1947 januárjában Csepelre költözött. Ennek okán viselt dolgaival helyben már nem foglalkoztak.⁵⁰⁵

A magukat prostituálók túlnyomó többsége pusztán a megélhetésért kényszerült erre a tevékenységre. Ebbe a kategóriába tartozott az a Mohácsról származó fiatal nő is, aki Nagybajomban lépett erre az útra. Egy nagybajomi asszony leánytestvére szeretője lett egy orosz kapitánynak, de a leány rövidesen máshoz ment férjhez, így a viszonyuk véget ért. Ezek után az orosz kapitány a nagybajomi asszonynál ekkor már szolgálóként dolgozó húszéves mohácsi hajadont tette „kedvesévé”. A kapitány ajándéku, ellenszolgáltatásul többek között tizennégy karátos aranygyűrűt, ruhát, petróleumot, pénzt adott a lánynak, amelyet elmondása szerint a szállás- és munkaadója az étkezése fejében elkért, illetve elvett tőle. Ezt követően a leány különféle helyekre ment és alkalmi munkákat végzett, de egy ideig orosz katonákkal is eltartatta magát, akikkel együtt lakott. Az Államrendőrség Csurgói Járási Kapitanyságának vezetője a vonatkozó rendeletek értelmében N. N.-t a kaposvári internálótáborba vitette, és a nő ebbe belenyugodott. Az indoklás szerint munkakerülés, csavargás és orosz katonákkal folytatott titkos kéjelgés miatt került sor a kényszerintézkedésre, pedig „*munkaképes egyén*” volt.⁵⁰⁶

Egy 23 éves csurgói nőnek hasonlóan alakult a sorsa. Őt is 1946 februárjában hallgatták ki életviteléről. A fiatal napszámos 1945 szeptembere előtt alkalmi munkából tartotta fenn magát, majd egy Ausztriából visszatért orosz katonával folytatott viszonyt, aki élelmezésének „*egy részét biztosította*”. A prostitúcióval gyanúsított csurgói nőt kihallgatása időszakában már vérbajjal kezelték. Védelmére nem kívánt felhozni semmit, azonban megjegyezte: „*tavasszal, ha megkezdődnek a földmunkák, újra dolgozni akarok*”.⁵⁰⁷ Ennek a csurgói nőnek orosz katonákkal való szerelmi és/vagy nemi kapcsolata 1946. február 17-én majdnem tragikus fordulatot vett. A nőt orosz (vagy egyik orosz) „kedvese” részegen követelni kezdte lakóházuknál. A katona érveit egy nála lévő géppisztoly is alátámasztotta. Ezzel megfenyegette N. N. bátyját, majd miután sikerült mégis vér nélkül kitessekélni a házból, az orosz vaktában lövöldözni kezdett. Fél óra múlva a berúgott fegyverest a közben riasztott orosz katonai járőr ruhátlanul találta egy Csicsó utcai házban N. N. társaságában. A lövöldöző muszka további sorsa nem ismeretes. N. N. közölte a járőrrel, hogy vérbajban szenved. Ügyében viszonylag hamar döntés született, kihallgatása után tíz nappal, február 27-én rendőrhatalósági felügyelet alá került.⁵⁰⁸

Bár az akcióról szóló tudósítás nem említi, de nagy valószínűséggel Kaposvárt érintette az az 1946. június eleji rendőrségi razzia, amely során hat nőt vettek őrizetbe „*erkölcsrendészeti okokból*”. A rendőrségre bevettek között fiatalok is voltak.⁵⁰⁹

A szuloki rendőrbiztoság 1946 júniusának közepén négy istvándi nőt, két hajadont és két férjezettet vizsgáltatott meg rendőrorvossal. Az orvos műszerek hiányában további vizsgálatokra küldte a nőket. A forrásból kiderül, hogy az érintettek „*az orosz megszálló csapa-tokkal [sic!] többször nemileg közösültek*”. 27-én a járási tisztiorvos is megvizsgálta őket, de műszerek nélkül nem tudott biztos diagnózist felállítani, így mindnyájukat elengedte. A vizsgáltakon rüh és lapostetű is volt. Az eset további intézkedést nem igényelt, tehát nem merült fel a prostitúció vádja.⁵¹⁰

⁵⁰⁵ MNL SML XXIV. 17. 520/1946. köz.

⁵⁰⁶ MNL SML XXIV. 13. 314/1946. köz.

⁵⁰⁷ MNL SML XXIV. 13. 463/1946. köz.

⁵⁰⁸ MNL SML XXIV. 13. 463/1946. köz.

⁵⁰⁹ Erkölcsrendészeti razzia. Somogyi Hírlap, 1946. június 3. 2.

⁵¹⁰ MNL SML XXIV. 12. 578/1946. köz.

A közfelfogás szerint szinte minden házasságon kívüli nemi kapcsolat, viszony lehetett kéjelgés. N. N. huszonhat éves bolhási háztartásbeli hajadont „*bizalmas értesülés alapján*” 1946 februárjának elején feljelentette egy somogyszobi rendőr őrmester. A besúgó nem kapkodta el a dolgot, mert az inkriminált cselekmény, a „*keresetszerű titkos kéjelgés*” az előző év októberében-novemberében történt. A gyanúsított nő „*cselekményét a rendőrbiztosság kiküldött járőre előtt beismerte*”. A jelzett idő alatt elmondása szerint egy orosz katonával folytatott nemi kapcsolatot. A helyi rendőr hatósági orvosi vizsgálatra utasította N. N.-t, ennek azonban ő nem tett eleget. A kihallgatáson a bolhási községi bíró is jelen volt, majd június 22-én őt is kihallgatták. A községi bíró tudta, hogy N. N.-nek szerelmi viszonya volt egy orosz katonával, de hangsúlyozta: a gyanúsított mással nem „*foglalkozott*” és egyébként sem állt rossz hírben a községben. Három nap múlva ismét kihallgatták N. N.-t, aki ekkor már megjegyezte: nem merte viszonyukat megszakítani, mivel a férfi „*állandóan erőszakoskodott*” vele. Kapcsolatuknak csak az orvos Kaposvárra helyezése vetett véget. A bolhási nőnek saját elmondása szerint nem volt tudomása vérbajáról. Az orosz távozása után két hétre N. N. közösült egy, a Bolhás községhez tartozó Imremajorban lakó férfival. Ezt követően sebet érzelt a testén, és végül is orvoshoz ment. Nagyatádon megállapították a vérbajt, amelyet akkortól kezeltek.⁵¹¹ Valószínűleg nem ítélték el titkos kéjelgésért.

Egy nemi betegség terjesztésével vádolt 26 éves csurgói nő esetében rövid úton bebizonyosodott ez irányú ártatlansága. Bár köztudottnak számított számos orosz katonával folytatott nemi kapcsolata, azonban az orvosi vizsgálat egészségesnek találta. Lukács rendőr őrmester feljelentésében prejudikálta: orosz katonáktól kapott nemi bajt terjeszt a gyanúsított. A forrásban nem említik a prostitúció gyanúját, tehát, ha még több férfivel is folytatott viszonyt egyidejűleg, akkor sem merült fel ez esetben, hogy ezt ellenszolgáltatásért tette a szakácsnőként is dolgozó személy.⁵¹²

Egy másik 26 éves csurgói nőt is titkos kéjelgéssel vádolt meg a helyi rendőrség 1946 júniusában. N. N. anyja jelenlétében elismerte, hogy 1945 áprilisa óta nem állt alkalmazásban, árucserélgetésből tartotta fenn magát. Beismerte a Csurgón és környékén több férfival történt titkos kéjelgését, viszont tagadta, hogy ellenszolgáltatást kapott volna érte. (Tehát a gyanúsított és a kihallgató sem volt tisztában a titkos kéjelgés jelentésével, azaz hogy valamilyen ellenszolgáltatásért bocsátotta-e áruba testét.) Nem titkolta az orosz katonákkal 1945 áprilisában fenntartott „*szerelmi viszonyt*”, de ez esetben is tagadta, hogy anyagi haszon szerzés miatt tette volna.⁵¹³ Javasolták a nő internálását. A közrendre és közbiztonságra való veszélyességét munkakerülő életmódja adta, valamint hogy feketézésből és kéjelgésből tartotta fenn magát. Valamely hatóság, talán a helyi rendőrség politikai osztálya közel egy hónap múlva utasította az illetékes helyi rendőrhatalóságot: derítsék ki, hogy a gyanúsított dolgozott-e az előző hónapokban, illetve folytat-e kéjelgést? Lukács Ferenc rendőr őrmester július 18-án három személyt hallgatott ki N. N. ügyében. Prostitúciójáról egyik sem tudott, de egyiküknek tudomása volt arról, hogy a gyanúsított korábban több bolgár és orosz katonával „*jóban volt*”, akik akkor eltartották. Mindhárman állították: újabban falvakba jár cserélgetni különféle dolgokat. Egyébként köztudottnak számított, hogy N. N. vad-házasságban él egy csurgói férfival, aki eltartja őt. Horváthné szerint még e mellett is nemi

⁵¹¹ MNL SML XXIV. 17. 47/1946.

⁵¹² MNL SML XXIV. 13. 930/1945.

⁵¹³ MNL SML XXIV. 13. 1224/1946. köz.

kapcsolatra lépett egy másik helybeli férfivel, de arról nem rendelkezett információval, hogy ezért fogadott-e el valamit.⁵¹⁴

A legális prostituáltak orvosi vizsgálatának díja 1946 augusztusától (a pénzcseré miatt) belügyminisztériumi rendeletre szobánként havonta hat forintot tett ki. A magán- vagy nyilvános találkahelyek szobáíért havonta egyenként tizenhét forintot kellett fizetni. Az összeg kétharmadát az államkincstár számára a tárgyhót követő hónap 2-ig kellett befizetni.⁵¹⁵ Ilyen jellegű adatok egyelőre Somogyból nem kerültek elő.

A vizsgált időszakban még természetesnek számított, hogy névvel, címmel írják meg az újságok a vélt vagy valós bűnök elkövetőinek tetteit. 1946 szeptemberében helyi nyomozók tetten érték és csábítás büntette miatt őrizetbe vették Kovács Ferencné Kaposvár, Kanizsai utcai lakost, aki éppen saját lánya bájait igyekezett áruba bocsátani. (Egyébként Kovácsnét a Kaposvári Királyi Törvényszék 1941-ben kerítés miatt már másfél éves börtönbüntetésre ítélte.)⁵¹⁶

Darázdsi Miklósné 1946 októberének elején látta elérkezettnek az időt Nagyatádon vállalkozás indítására. Nyilvános találkahelyet szándékozott nyitni a Vörös-féle épületben, a Gyár utca 64. szám alatt, amely eredetileg is ilyen célra készült.⁵¹⁷ Az alapvető problémát az okozta, hogy a község főjegyzője nem tudott más épületet biztosítani az akkor ott lakóknak. Dr. Pataki Vince október 25-i levelében a 66-os számú házat említette. Az irat hátlapján a rendőrségi ügyintéző feljegyezte: „*Benti körülmények az érdekelten közvetlenül közölve, amíg helyiséget nem kap, kéri a kérelmet függőben hagyni. 1946. XI. 23.*” Darázdsiné még 1947 februárjában is találkahely nélkül volt, mivel a lakóknak továbbra sem tudtak épületet, lakást biztosítani. Február 22-én visszaadták a kérelem mellékleteit a vállalkozónak, de jelezték számára, ha megfelelő helyet talál, újból nyújtsa be igényét.⁵¹⁸ Mindez azt mutatja, hogy a somogyi járási székhelyeken továbbra is természetesnek tartották az ilyen jellegű vállalkozásokat, tehát mind a szolgáltatást nyújtók, mind az azt élvezők részéről igény volt rá.

Két fiatal babócsai nőt kísért be 1946 októberében – valószínűleg szóbeli feljelentésre – egy barcsi rendőr hadnagy a járási rendőrkapitányságra. Itt a járási tisztiorvossal megvizsgáltatta őket, aki kórházba utalta a titkos kéjelgéssel gyanúsítottakat, akik egyébként napszámosok voltak. „*Megjegyezni kívánom, hogy nevezett gyanúsítottakat az átvonuló orosz katonák magukkal vitték és nemi betegségüket ott kapták*” – írta a járőrvezető az ügy aktájába. A két 1926-ban született nő Babócsán, a cigánytelepen lakott.⁵¹⁹ A továbbiakban a nemi betegségüket gyógykezelhették, mert egyéb irat nincs az aktában. A járőrvezető megjegyzése, hogy az oroszok „*magukkal vitték*” őket, elegendő lehetett a titkos kéjelgés vádjának elejtésére, mivel úgy tűnik, nem önszántukból tartottak velük.

Egy Baracson szolgálatot teljesítő próbarendőr a Magyar Államrendőrség Barcsi Határrendészeti Kapitányságán, tehát saját munkahelyén 1946. október 10-én feljelentést tett a Rinya utcai legális találkahelyen dolgozó – név szerint említett – egyik kéjő ellen, akitől vélelme szerint nemi betegséget kapott el. Eljárást kívánt indíttatni ellene, talán mert szándékosnak vélte megfertőztetését. Történt, hogy a próbarendőr október 2-án rendes fizető kuncsaftként igénybe vette a kéjő szolgáltatását, és rövidesen nemi betegség tüneteit tapasztal-

⁵¹⁴ MNL SML XXIV. 13. 1224/1946. köz.

⁵¹⁵ MNL SML XXIV. 13. 2101/1946. köz. A fizetendő díjat az 1946. július 24-én kelt 546.750/1946. IV. 12. B. M. sz. rendelet 4 §-ának f. pontja határozta meg.

⁵¹⁶ Saját lányát bocsájtotta áruba. Somogyi Hírlap, 1946. szeptember 10. 4.

⁵¹⁷ MNL SML XXIV. 17. 942/1946. köz. A kérelem mellékletei nincsenek az aktában.

⁵¹⁸ MNL SML XXIV. 17. 942/1946. köz.

⁵¹⁹ MNL SML XXIV. 12. 823/1946. köz.

talta magán, majd az öt vizsgáló orvos is igazolta a kankós fertőzést. A rendőrség nem tulajdonított különösebb fontosságot az ügynek. Az akta hivatali feljegyzése szerint egyszerűen elintézhető eset volt. A kéjnt a barcsi járásorvos kórházba utalta, és mivel ott megjelent, rendőri részről további intézkedést nem igényelt.⁵²⁰

N. N. budapesti „*kéjnt a bordélyházban működött bárcakönyvét bevontam*”, mert nemi betegnek találtatott 1946. október 31-én – tudatta írásban a Magyar Államrendőrség Nagykanizsai Városi Kapitánysága a Barcsi Rendőrkapitánysággal. „*Nyilvános házba újabb orvosi vizsgálat szerint fel nem vehető.*” Kezelésének ellenőrzését kérték, mivel a nő Barcsra távozott. Az akta hátlapján november 4-én megjegyezték: „*Orvosi vizsga [sic!] után a kaposvári közkórházba utalva. További intézkedést nem igényel.*” A Zala megyei város rendőrsége másik két kéjnről is hasonlókat közölt ekkortájt. Egy harmincnégy éves budapesti nemi beteg kéjnt is Barcsra távozott, ugyanígy egy harmincegy éves makói származású. Előbbinél megjegyezték, hogy bordélyházban (amelyek legálisan 1928. május 1-től nem lehettek Magyarországon!), utóbbinál, hogy kéjntelepen dolgozott. A nyilvántartásból mindegyiket törölték,⁵²¹ de hogy csak felgyógyulásukig-e, az nem derül ki a forrásból.

A Magyar Nők Demokratikus Szövetségének szigetvári csoportja, amely nem sokkal korábban alakult újjá, 1947 áprilisában harcot hirdetett a prostitúció ellen és küzdelmet a nemi betegségek visszaszorításáért, illetve a szegények támogatásáért is zászlajára tűzte.⁵²² Előbbi működésükről még nem kerültek elő források, mindenesetre jelzésértékű, hogy civilként hatósági intézkedési kör alá tartozó problémákat igyekeztek orvosolni.

A Csurgói járásban továbbra is csak a székhelyközségben működtek legálisan kéjntök. Az 1945–1947-ből fennmaradt havi jelentésekben arról számoltak be a körorvosok (tehát nekik kellett erről referálni), hogy tudomásuk szerint titkos találkahely nincs körzetükben.⁵²³

Kaposvárott 1947 nyarának legvégén az egyik éjszakai erkölcsrendészeti razzia során a rendőrök negyvenkilenc „*gyanus*” nőt állítottak elő.⁵²⁴ Egy másik ellenőrzés kapcsán életvitelük, tényleges vagy feltételezett titkos prostitúciójuk miatt tizenegy nőt vizsgáltak meg nemi betegség gyanújával. Arról nem tudósít a forrás, hogy titkos prostitúció miatt indult-e ellenük eljárás.⁵²⁵

A Népjóléti Minisztérium Egészségügyi Osztálya 1947 őszén rendelettervezetet készített az egész országban egyre jobban elszaporodó nemi betegségek miatt. Ez gyökeresen megváltoztatta volna az addigi rendszert, ugyanis a titkos prostitúcióval alaposan gyanúsíthatókat egészségvédelmi felügyelet alá tervezték helyezni. Az ilyen nőknek kéthetenként jelentkezniük kellett volna az illetékes nemibeteg-gondozó intézetnél, ahol minden alkalommal alapos orvosi kivizsgálás várt rájuk. Ez az „*egészségvédelmi felügyelet*” legfeljebb két évig lett volna fenntartható. A felügyeleti idő alatt minden lakcímváltozást és egyéb települések közti utazást jelezni tartoztak a hatóságok felé. A rendelkezések ellen vétők a szigorított felügyelet alá kerülést kockáztatták, és ugyanúgy jártak volna el velük szemben, mint a rendőri felügyelet alatt álló nőkkel. A kutatás jelenlegi állása szerint a hatályba nem lépett tervezettől sokat vártak: vagyis az érintett nők változtatni fognak életmódjukon, és „*kenyerüket tisztességes módon igyekeznek biztosítani*”. A szigorú rendeletre Kaposvárott is

⁵²⁰ MNL SML XXIV. 12. 1091/1946. köz.

⁵²¹ MNL SML XXIV. 12. 1198., 1199., 1200/1946. köz.

⁵²² Harc a prostitúció ellen. Somogyvármegye, 1947. április 14. 2.

⁵²³ MNL SML IV. 414. 813/1947.

⁵²⁴ Erkölcsrendészeti razzia negyvenkilenc előállítással. Somogyi Hírlap, 1947. augusztus 31. 5.

⁵²⁵ A kaposvári rendőrkapitányság... Somogyvármegye, 1947. szeptember 1. 2.

nagy szükség lett volna, mert itt „*is elég sűrűn fordulnak elő olyan megbetegedések, amelyek mind-mind ilyen titkos prostituáltak bűnei*”.⁵²⁶

Egy 1947. december közepén végrehajtott nagyszabású razzia következtében huszonhárom férfit és tizenöt nőt állítottak elő a kaposvári éjszakából, mivel nem tudták igazolni, miből telik nekik mulatozásra. A rend őreinek ez elég volt a rendőrségre való bekíséréshez, mondván, hogy nyilvánvalóan nem tisztességes úton szereztek az éjszakai élethez szükséges pénzt. Ezek a kétes egzisztenciák az ekkortájt alakuló új magyar társadalom nem kívánatos elemeinek számítottak. A téma szempontjából az előállítottak közül főleg Rázus Gyuláné személye érdekes, ugyanis „*az ismert kaposvári szépasszonyt*” leánykereskedelemmel, illetve kerítéssel vádolták, és átadták az államügyészségnek. Rázusné már fél éve különváltan élt férjétől.⁵²⁷ Utóbbi tény kihangsúlyozása ellenére ugyanezen lapszámban az elhagyott férj, akinek a nevét felesége továbbra is használta, nyilatkozatot tett közzé. A nem mindennapi megnyilvánulásra a *Nyílt-tér* rovatban talált alkalmat. („*E rovatban közzétett cikkekért a szerkesztőség felelősséget nem vállal.*”) Ebben Rázus Gyula kaposvári vendéglős lakonikus tömörséggel fogalmazott: „*Hat hónap óta különváltan élő feleségemért sem anyagi, sem erkölcsi felelősséget nem vállalok.*”⁵²⁸ A *Somogyvármegye* napilap azt is tudni vélte, hogy Rázusné „*tisztes polgári családok elkényeztetett gyermekeiből [...] jól fizető férfi vendégeknek*” háremet tartott fenn. Megnyugtatásul hozzátették: további razziák lesznek, hogy az éjszakai élethez eltávolítsák az „*erkölcsi kalandorokat*”.⁵²⁹ Egyes vélemények szerint kábítószerre kellett a pénz a kerítőnőnek. A fiatalasszony tagadott, mondván, a kábítószeres injekciókat gyomorműtétje miatt adatta magának, de „*áldozatai*” ellene vallottak. A lányok szerint a férfi vendégektől kapott összeg nagyobb részét Rázusné magának tartotta meg, az ajándékokat elvette, és rábeszélte őket további kuncsaftokkal való ismerkedésre.⁵³⁰ A *Somogyi Világosság* azt is tudni vélte, hogy nemcsak morfiumra, hanem kvarclámpás terápiára is költötte a titkos prostitúcióból származó pénzt Rázus Gyuláné, a Széchenyi téri leánykereskedő, aki ezenfelül alkoholista is volt a lap szerint. A hír „*Kaposvár közvéleményét mélyen megbotránkozta*”. Azt is megírták, hogy a háromszobás bünbarlang egyik kétágyas szobája a „*futóvendégeknek volt berendezve*”. Összesen hatan vallottak a „*szépasszony*” ellen, de Rázusné tagadta a leánykereskedést.⁵³¹

Az idők változását jelzi, hogy 1948 áprilisában első fokon kétévi fegyházra (!) ítélték Rázus Gyulánét. Zárt tárgyaláson három rendbeli kerítés és titkos találkahely fenntartása büntetésében mondta ki bűnösnek a törvényszék, és ezért a főbüntetés mellett politikai jogainak gyakorlásától öt évre eltiltották. Az ítélet ellen az ügyész fellebbezett és szigorított dologház büntetést javasolt. A védő a vádlott felmentéséért fellebbezett, így az ítélet nem volt jogerős.⁵³² A fellebbezést követően a Pécsi Ítéltábla új eljárásra utasította a kaposvári törvényszéket. Zárt tárgyaláson kétrendbeli kerítés büntette miatt az ismert kaposvári nőt 1948 nyarának végén újfent bűnösnek nyilvánították, de ekkor már csak másfél évi börtönbüntetésre ítélték. A vádlottat a jogi eljárás során továbbra is fogva tartották.⁵³³

⁵²⁶ Megindul a harc Kaposvárot is a titkos prostitúció ellen. *Somogyi Világosság*, 1947. november 18. 3.

⁵²⁷ Lefogták a kaposvári éjszaka kétes egzisztenciájú alakjait. *Somogyi Hírlap*, 1947. december 16. 1.

⁵²⁸ Nyilatkozat. *Somogyi Hírlap*, 1947. december 16. 4.

⁵²⁹ Nagyszabású razzia Kaposváron. *Somogyvármegye*, 1947. december 15. 1.

⁵³⁰ A morfium vitte a bűn útjára a fiatal lányokkal kereskedő Rázusné. *Somogyvármegye*, 1947. december 17. 3.

⁵³¹ Morfiumra és kvarcra költötte a lányoktól kicsalt pénzt Rázus Gyuláné, a széchenyitéri leánykereskedő. *Somogyi Világosság*, 1947. december 17. 1. Az akkori (Kaposváron 1911-től már a második helyszínen létezett) Széchenyi tér az 1980-as években városrendezési okok miatt gyakorlatilag eltűnt, elnevezése pedig 1990 nyarán szűnt meg, és lett belőle a Berzsenyi utca eleje.

⁵³² Két évi fegyházra ítélték Rázus Gyulánét. *Somogyi Hírlap*, 1948. április 6. 3.; Két évet kapott Rázusné, aki leányokkal kereskedett. *Somogyvármegye*, 1948. április 4. 5.; Két évi fegyházra ítélték a „*híres szépasszonyt*”, Rázus Gyulánét. *Somogyi Világosság*, 1948. április 4. 3.

⁵³³ Egy évi és hat hónapi börtönbüntetésre ítélte a bíróság Rázus Gyulánét. *Somogyi Hírlap*, 1948. augusztus 31. 3.

„A híres kaposvári szépasszony” már közel egy éve a kaposvári fogházban volt, amikor ügyvédje 1948 őszének közepén elérte, hogy szabadlábra helyezték.⁵³⁴

1948 elején egy nagyatádi házaspárt kerítés gyanúja miatt vettek őrizetbe, valószínűleg üzletszerűen foglalkoztak kerítéssel. Korábban egy tizenöt éves árva leányt fogadtak fel szolgálónak, majd rövidesen kényszerítették, hogy „a vendégekkel szórakozzon”. Az ellenszolgáltatást ráadásul teljes mértékben a házaspár vágta zsebre. Az államügyészség intézkedésére mindketten előzetes letartóztatásba kerültek. Nem azt írták, hogy prostitúcióra kényszerítették a leányt, hanem a sokkal eufemisztikusabb „szórakozzon” kifejezést használták a helyi lapokban, talán a célközönség vélt vagy valós „szóerkölcsi” igényei miatt.⁵³⁵

Figyelemre méltó, hogy ebben a korszakban kerítés miatt általában nőket ítéltek el. 1948 tavaszán a fentebb említett nagyatádi házaspár nőtagját a törvényszék jogerősen egyévi börtönre és háromévi politikai jogvesztésre ítélte.⁵³⁶ Ez idő tájt egy másik somogyi járási székhelyen, Curgón is letartóztattak egy helybeli kerítőt. A rendőrség szerint özv. Ott Lajosné „keretszerűen foglalkozott kerítéssel”.⁵³⁷ Ügyének további sorsa egyelőre nem ismeretes.

Egyesek középkori jellegű prostitúcióellenes intézkedéseket szorgalmaztak, mint történt az 1948 januárjában. Lehetséges, hogy csak egy ismeretlen eredetű hírlapi kacsa inspirálta az egyik kaposvári újság munkatársát, amikor Garamvölgyi Vilmos rendőr ezredest, a kaposvári kapitányság vezetőjét meginterjúvolta. A cikk sikeresnek ígyekezett beállítani a háború után meglazult erkölcsökkel szemben fellépő rendőrség és igazságügyi hatóság munkáját. A rendőrtiszttel folytatott beszélgetést az a hír vagy álhír inspirálhatta, hogy nem sokkal korábban az egyik hazai városban kilátásba helyezték: ha szép szóval, intéssel nem sikerül az „éjszaka pillangóit megrendszabályozni”, akkor kopaszra nyírják őket. Ezzel vélték elriasztani ezeket a nőket a „könnyelmű lélettől”. Garamvölgyi a középkort idéző rendszabály alkalmazását rövid úton kizártnak tartotta Kaposvárott, „mert az emberi szabadságjogokat mindenkivel szemben tiszteletben tartjuk”. Meglehetősen felvilágosult, humánus nézetei ismerhetők meg nyilatkozatából. „Ezen a téren nálunk az a helyzet, hogy ezt a problémát szociális kérdésnek tekintjük” – mondotta az ezredest. Célként jelölte meg a razziákról bekísért nők munkára nevelését, illetve számukra munkalehetőség szerzését. „A társadalom hasznos tagjává” igyekeznek tenni őket. Garamvölgyi úgy nyilatkozott, hogy általában azok kerülnek ebbe a szomorú helyzetbe, akik nem tudnak elhelyezkedni, s rögtön felhagynak éjszakai életükkel, mihelyt tisztességes megélhetéshez jutnak. Állandó razziákat helyezett kilátásba, különösen a titkos találkahelyeket szándékoztak felkutatni a rendőri szervek. Sőt, szerinte ezen a téren már sikerült rendet csinálniuk.⁵³⁸

Kaposvár vezetősége 1949 februárjának végén rövid újságcikkben is felhívta a lakosságot a kormányrendeletek és a helyi szabályrendeletek betartására. Csendet és rendet követelt a megyeszékhelyen. A forrás nem tért ki rá, hogy mi váltotta ki ezt a „rendpárti” megnyilatkozást. A témát mindez azért érinti, mivel külön nem említi a prostitúciót.⁵³⁹

⁵³⁴ Szabadlábra helyezték Rázusnét, a híres kaposvári szépasszonyt. Somogyi Hírlap, 1948. október 16. 3.

⁵³⁵ Kerítő házaspárt fogtak el Nagyatádon. Somogyi Hírlap, 1948. január 31. 2.; Üzletszerű kerítésért eljárás indult egy nagyatádi házaspár ellen. Somogyi Világosság, 1948. február 3. 1.

⁵³⁶ Egy évi börtön kerítésért. Somogyi Hírlap, 1948. április 9. 4.; Nagyatádi kerítőt. Somogyi Világosság, 1948. április 8. 3.

⁵³⁷ Letartóztatott kerítőt. Somogyi Hírlap, 1948. április 21. 4.

⁵³⁸ Kaposváron nem nyírják kopaszra az éjszaka pillangóit. Somogyi Hírlap, 1948. január 31. 3.

⁵³⁹ Csend és rend legyen Kaposváron! Somogyi Hírlap, 1949. február 27. 3.

Eddigre a nyilvánosság előtt jobbára a „szőnyeg alá söpörték” a kéjelgésügyet, bár hivatalosan nem szüntették meg. A titkos kéjelgés a kommunista hatalomátvételt követően is létezett, de ez már egy külön tanulmány tárgyát képezheti.

A kommunista hatalomátvétellel az 1940-es évek végétől gyakorlatilag megszűnt a prostitúció legális formája Magyarországon. Az úgynevezett szocializmusnak az 1949. évi alkotmányban is deklarált elvei, erkölcsi felfogása nem tűrte, nem tűrhette a prostitúciót, hiszen az sérti az emberi méltóságot, az uralkodó értékrendet, ezért minden formája üldözendő cselekménynek számított.⁵⁴⁰

Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában New Yorkban 1950. március 21-én kelt nemzetközi egyezményt Magyarországon az 1955. évi 34. törvényerejű rendelet tette hatályossá. A New York-i Egyezmény mind a huszonnyolc pontja a prostitúció és az emberkereskedelem ellen lép fel. Első részeiben kötelezi a szerződő felet azoknak a személyeknek a megbüntetésére, akik részt vesznek a prostitúcióban. Magában foglalja még, hogy a törvény külföldi állampolgárokra is vonatkozik. Szabályozza a nemzetközi, illetve a kiadatási jogokat, valamint azt, hogy tilos nyilvántartást vezetni a prostituáltakról. Továbbá kötelezi a szerződő felet a prostitúció terjedésének akadályozására, valamint egy szervezet fenntartására, mely felkutatja a prostituáltakat. Az egyezményben részt vevő fél köteles gátolni az emberkereskedelmet, védeni ellene a be- és kivándorlókat, s felhívni az emberek figyelmét a jelenségre. Az egyezmény tartalmazza még, hogy a szerződő fél köteles adatokat gyűjteni külföldi állampolgárságú, prostitúcióval foglalkozó személyekről és azokról, akik őket esetlegesen hazájuk elhagyására rábírták, valamint hogy ezeket az adatokat az illető állam hatóságaival meg kell osztani.⁵⁴¹

Zárógondolatok

„A tette készítető erők közül a morálnak komoly esélye volt és van arra, hogy hegemon szerephez jusson, ha ez nem is ad okot semmiféle optimizmusra. Azért nem, mert véleményem szerint ez a jó esély abból ered, hogy a morál egybefonódik a szokásokkal, az érzelmekkel, de az érdekekkel is. Sőt! Az embereknek a konkrét, mondhatnám akut érdekektől függetlenül is érdekük betartani a morált – vagy biztosítani a betartás látszatát! –, hiszen tetszést, elismerést érnek el vele...”⁵⁴²

Végül visszatérve a bevezetőben megfogalmazott célkitűzésekre: remélhetőleg a vizsgált korszak somogyi prostitúciós viszonyairól a vélemények széles skáláját sikerült felvonultatni. A szabályozás is bőséges terjedelmet kapott a fentiekben, ahogy az ellenőrzés is, pedig a prostitúcióval kapcsolatban ez az egyik legnehezebben megoldható. A 19. század végén ezt a szakember lényeglátóan így foglalta össze: „A prostitúció ellenőrzése a legtöbb

⁵⁴⁰ 1949. évi. 20. törvény. A Magyar Népköztársaság Alkotmánya. Magyar Közlöny, 1949. augusztus 20. 1. 1355–1362. Szövegéből számos pont prostitúcióellenesként citálható. Például: 2. § (1) A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama. 9. § (1) A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka. (2) Minden munkaképes polgárnak joga, kötelessége és becsületbeli ügye, hogy képességei szerint dolgozzék. [A prostitúciót nem tekintették munkának.] 45. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja polgárai számára a munkához való jogot és a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazást. 51. § A Magyar Népköztársaság védi a házasság és a család intézményét.

⁵⁴¹ A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1955. évi 34. számú törvényerejű rendelete az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New-Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről. Magyar Közlöny, 1955, 811–815.

⁵⁴² Ancsel, 38.

*helyen nem áll feladatának magaslatán, egyrészt azért, mert az ellenőrzés rendszere olyan, hogy a hatóságoknak nincsen megadva a cselekvési jog, másrészt meg, ha ez meg is van, a szép intézkedések csak papiroson léteznek, de egyik-másik oknál fogva, legtöbbször az abolicionisztikus⁵⁴³ befolyás alatt álló sajtó és közvélemény nyomása alatt, a gyakorlati életben nem foganatosíthatók.*⁵⁴⁴ Ezek a megállapítások a prostitúció egész hazai helyzetét jellemezték, azonban véleményem szerint csak a nagyvárosokra vonatkoztathatóak. Kaposvárott, illetve egész Somogy megyében egyáltalán nem beszélhetünk abolicíós szemléletű sajtóról és közvéleményről, még eseti szinten sem. Az általam vizsgált terület vonatkozásában az sem felel meg a valóságnak, hogy a hatóságok nem rendelkeztek cselekvési joggal, illetve hogy csak papíron voltak eredményesek.

A 19–20. század fordulója körüli évtizedekben országsszerte kezdett a legális bordélyházi kéjclgés visszaszorulni. Mindez jórészt a törvényhatóságok által szabályrendeletileg engedélyezett prostitúció viszonylagos drágaságával, valamint a kor igényeihez jobban illő, diszkrétebb és olcsóbb magánkéjclnok megjelenésével, illetve a találkahelyek, kéjclnőtelepek elszaporodásával magyarázható. A „Nagy Háború” alatti viszonyok a hátrországban is fellendítették a legális és illegális prostitúciót.

A konfliktushelyzetek évtizedről évtizedre ismétlődtek. A település belső részén legyenek a nyilvánosházak, hogy hatékonyan lehessen ellenőrizni őket, avagy külsőn, kevésbé irritáló helyen? Utóbbi esetben nehezebb kontrollálni őket. A kétféle szemlélet eltérő konfliktusokat generált. A titkos prostitúció, a leánykereskedelem is állandó (és megoldhatatlan) problémát jelentett, szintúgy a nemi betegségek társadalomromboló hatása.

Az áttekintett évtizedekben a prostitúció a társadalmi és a gazdasági változások következtében szinte nélkülözhetetlen jelenségnek mondható. A többség rossznak tartotta, de szükségesnek. A konfliktus onnét is eredeztethető, hogy a fiatal férfiak nemi érése és a házasságkötés közti időtartam sok esetben hosszúra nyúlt, másrészt a férfiak jelentős része anyagi okokból nem tudott megházasodni. A biológiai törvényszerűségek összeütköztek a gazdasági helyzet teremtette társadalmi lehetőségekkel, illetve a polgári ethosznak azzal az egyik sarkpontjával, hogy a szexuális élet csak a házasságon belül elfogadható.

Amíg a dualista kori magyar kormányok a törvényhatóságok jogkörébe utalták a prostitúció kezelését, szabályozását, addig a két világháború közti korszaknak már az első felében átfogó, az egész országra kiterjedő belügyminiszteri rendeletet léptettek életbe, bár törvényi szintű szabályozást ezekben az évtizedekben sem sikerült elérni. Jogilag 1928. április 30-án zárult le az engedélyezett bordélyházak korszaka és a gyakorlatban a már többszörre működő magánkéjclnok, találkahelyek, kéjclnőtelepek vették át helyüket. A titkos „szerelmi szabadpiac” továbbra is jelen volt a települések egy részének vigalmi életében, ezekben nem történt változás az előző korszakhoz képest.

Összességében elmondható, hogy amíg 1882-ben egy egyedi – nagyatádi – eset indította el (talán az egész országban) a vidéki törvényhatóságok prostitúciós statútumalkotásainak sorát, addig 1926–1928 során egy kettős kaposvári bordélyáthelyezési ügy, amelyre a helyi hatóságok évek óta nem tudtak megoldást találni, egy országos hatáskörű belügyminiszteri rendelettel ért véget, igaz, ebben az esetben nem beszélhetünk egyedi, somogyi kiváltó okról. Ez a rendelet megkönnyítette a helyi hatóságok munkáját.

⁵⁴³ Abolicíó (lat. eln.): eltörlés, megsemmisítés.

⁵⁴⁴ Bokor József (szerk.): A Pallas nagy lexikona. Budapest, 1897, 14. kötet, 249.

A nemi betegségek nagyfokú elterjedtsége mindvégig súlyos társadalmi-egészségügyi konfliktusként nehezedett nem csak a legális prostitúcióból élőkre, hanem az időszakosan, illetve az azt csak mellékkeresetként űző titkos kéjnőkre és rajtuk kívül a szolgáltatást igénybe vevőkre is. Az egészségügyi állapotokért a mindenkori hatóságok voltak felelősek. A venereás betegségek nemzeti, nemzetgazdasági problémát okoztak, sőt a hadipotenciált is csökkentették, ezért a hatóságok folyamatosan igyekeztek – általában kevés sikerrel – visszaszorítani terjedésüket. A felvilágosítás és gyógyítás terén jelentős szerepet vállalt a Teleia Egyesület.

A pincérnőket, felírónőket, szobalányokat mint az illegális prostitúció által leginkább érintett szakmák képviselőit és munkaadóikat jogszabályok sora fenyegette titkos kéjelgés esetén büntetéssel. Mivel ezek a rendeletek mindvégig új és újabb változatban láttak napvilágot, nyilvánvaló, hogy folyamatosan létezett a jelenség.

Képet kaphattunk a polgári erkölcsök, ruhák közterületen való megjelenésének megítéléséről, valamint a városi nőcselédek általában negatív, legtöbbször titkos kéjelgésüket feltételező megítéléséről, sőt megrendszabályozásukról. Ezek is mind a korszak konfliktusforrásainak számítottak.

A Somogy megyei Balaton-parti fürdőhelyek prostitúciós helyzetéről egyelőre csak indirekt információk kerültek elő rendeleti tiltások formájában, de nagyon valószínű, hogy itt is folyt illegális prostitúció.

Érdekes, hogy a bordélyvilág végnapjaiból maradt fenn az egyik legjobb somogyi forrásegyüttes, amely egy marcali nyilvánosház engedélyezési ügye. Az 1925 őszén végleg elutasított nyitási kérelem kapcsán megismerhetők lettek az ellenérdekelt felek érvei és a döntési mechanizmus rögzös és felülről befolyásolt útja.

A kivonatosan ismertetett 160.100/1926. B. M. sz. rendelet a prostitúció szabályozásáról 1927–1928 során lépett életbe. Először ez a jogszabály kezelte egységesen, részletesen Magyarországon a kéjelgésügyet. Az illegális prostitúcióra is bőségesen kitérő rendelet világos képet ad a törvényes és a tiltott kéjelgés színhelyeiről és szereplőiről, így a konfliktusok lehetőségéről.

A leány- és nőkereskedelem kapcsán a nemzetközi összefogásra is kitértem, mivel a prostitúció az egyezményeket aláíró országokban általában engedélyezett vagy megtűrt volt, de az emberkereskedelem, kerítés nem, ahogy hazánkban sem.

A helyi újságok segítettek a korabeli – főleg kaposvári – prostitúciós állapotokba való bepillantásba. A közlönyök alapján pedig a hivatalos álláspontok, intézkedések lettek közérthetőbbek, ezek a téma felvázolása szempontjából megkerülhetetlenek voltak.

A második világháború végi és azt követő néhány év vizsgálata helytörténeti és szakirodalmi újdonság, ugyanis számos olyan prostitúciós eset került itt napvilágra, amely a különféle megszálló haderőkkel kapcsolatos. Ezeknek az ismertté vált eseteknek nagy része kiválóan jellemzi a hatalmi viszonyokat, amelyek a katonailag legyőzött Magyarország egyik törvényhatóságának területén ideiglenesen fennálltak. Emellett árnyalja azt a képet, hogy a szovjet Vörös Hadsereg egyes tagjai milyen szexuális lehetőségeket kaptak, illetve szereztek maguknak. Az írás ezen részében főleg titkos kéjelgőkről esett szó, ugyanis a legális prostitúció ezekben az években rendkívül visszaszorult. A magukat ekkor prostitúálók jelentős részénél nem beszélhetünk kényszerről, sokan közülük csak éltek a történelmi, illetve hadi helyzet adta lehetőséggel, és az adott viszonyokhoz képest ideig-óráig jelentősen jobban élhettek. A szovjet kötelékben harcoló katonákkal „szexuálisan kollaborálók” megítélése csak néhány tanúvallomásból rekonstruálható. Ha a helyi közösség tudta, hogy

nem önként vagy esetleg tényleg szerelemből folytatott egy leány vagy nő viszonyt idegen katonával, akkor nem volt jellemző erkölcsi elítélése. Hasonló volt a megítélésük a jogilag titkos kéjelgést létszükségletekért (élelemért, ruháért, tüzelőért stb.) folytatóknak is. Az ezekre az évekre vonatkozó feltárt forrásokban – jellegüknél fogva is – a prostitúciót „nagyüzemben”, önként gyakorlók negatív megítéléséről csak ritkán esett szó. Az írás azt a köztudott ténytet is alátámasztja, hogy 1945–1946 során a szovjet megszállóknak Somogy megyében nemcsak alapvető (élelem stb.), hanem nemi szükségleteit is bőségesen ki kellett elégíteni, bár ezek a jóvátételi egyezményekben nem kaptak helyet. Azt, hogy a szovjet katonáknak szexuális örömeket szolgáltatókat sem az irodalomban, sem a történeti munkákban, sem a közbeszédben különösebben nem bélyegezték meg, valószínűleg annak köszönhető, hogy mint „felszabadítóknak”, illetve a Szovjetunióban a második világháború alatt előrenyomuló német és magyar katonaság hasonló tettei miatt, ez „alanyi jogon járt”. Egészen máshogy alakult volna a kitudódott „szexuális kollaborációkat” elkövetők korabeli és későbbi megítélése, ha Magyarország nem került volna évtizedekre Moszkva érdekszférájába.⁵⁴⁵

A prostitúció történetének további somogyi vonatkozásait a kutatás folytatása hozhatja felszínre, amennyiben az szisztematikusan járási és egyes esetekben települési szintet is érinteni fog. Ezek segítségével további helytörténeti adalékok kerülhetnek elő, de a felvázolt kép nagy valószínűséggel csak helyi szinten lesz árnyaltabb, a prostitúció és polgári ethosz konfliktusai alapvetően állandóak.

A forrásközlési rész válogatási szempontjai közt alapvető volt, hogy a tanulmányban szereplő mindenféle konfliktustípus helyet kapjon benne. A dokumentumok közreadásánál közelítettem a mai írásmódhoz, de számos jelzésértékű szófordulatot és írásmódot eredeti formájában hagytam meg.

⁵⁴⁵ Lásd a franciaországi példákat, ahol nem egy nőt a második világháború alatti németekkel való nemi kapcsolatuk miatt a felszabadulást követően elítéltek, illetve meglincseltek.

Válogatott források a prostitúció és a polgári ethosz Somogy vármegyei történetéből, 1872–1947

1.

CSÉPÁN ANTAL ALISPÁN FELHÍVÁSA A BUJAKÓR TERJEDÉSÉNEK MEGGÁTLÁSÁRA KAPOSVÁR, 1872

A bujakórnak terjedését a polgári és katona betegeknek a kórházban lévő nagy száma eléggé bizonyítja, mely betegségnek oka első sorban a helyi rendőrség meglazulásában keresendő, de ezen oknak elleni gyökerezését tanúsítja azon körülmény is, hogy a kéjhölgyek és erkölcsi romlásnak indoka női cselédségnek éji időbeni valódi csoportosulása mindinkább kihívóbbá, mondhatni – valódi botrányvá válik. Hogy ezen erkölcsi süllyedésnek gát vettessék, és a bujakór terjedése megakadályozható legyen, felhívom sz[olga]bíró urat, hogy az e részbeni rendőrséget mind maga körében szorosán gyakorolja, mind pedig Kaposvár mezőváros által is kellő szigorral gyakoroltassa, nehogy éppen a megye székhelye legyen azon központ, mely az erkölcstelenség és az ezzel karöltve járó bujasenyves nyavalák forrásainak mintaképeül tekintessék. – Vasárnap különösen az éjjeli őrk által a kóborló nőcselédnek számon tartassanak, befogadtassanak.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 4324/1872.
Kézrel írt és aláírt kiadvány.

2.

CSÉPÁN ANTAL ALISPÁN LEIRATA BÁRÁNY GUSZTÁV POLGÁRMESTERHEZ KAPOSVÁR, 1873. JÚLIUS 8.

2822/m. sz.

Alispán.

Kaposvár város rendezett tanácsa, mint iparhatóság által f. é. június hó 4-én 142. sz. a. hozott határozat, mellyel Flesch Fülöp kaposvári lakosnak, iparbejelentése tudomásul vétetvén megengedetett, hogy bordélyházát s város félreeső részéből beljebb hozza –, Szokolay Károly és érdektársai által közbevetett fellebbezés folytán megvizsgáltatván, feloldatik, és a város tanácsa utasíttatik, hogy ezen ügynevezett iparbejelentést az iparlajstromból kitörölvén, haladéktalanul intézkedjék, hogy Flesch Fülöp vállalatának a panaszt helyen gyakorlásától eltiltassék. Mert kéjhölgyek tartása nemcsak hogy nem szabad, sem engedélyezéshez kötött iparának nem tekinthető, mely az ipartörvény szabványai szerint lenne elintézendő, illetőleg tárgyalandó, hanem oly vállalatot képez, mely mind köz- mind egészségrendőri szempontból a városhatóság szoros felügyelete alá tartozik, tehát a városi tanács tévedett, midőn a szóban lévő ügyet, mint szabad ipart intézte el, a helyett hogy azon – egyéb városokban is gyakorlatban lévő szabályból indult volna ki, mely szerint bordélyházak csak félreeső helyeken türetnek, hol botrányra kevésbé szolgáltatnak okot.

Miről T. Bárány Gusztáv polgármester úr f. é. június 20-án 1457. sz. a. kelt jelentéssel felterjesztett tárgyiratok visszajuttatása mellett további megfelelő intézkedés végett értesítetik.
Kelt Kaposvárott, 1873. júl. 8.

[olvashatatlan szignó]
2822./m. érk. június 24/873. érk. 13/7. 873. exp[pediálva] 17/7. 873.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 2822/1873.
Kézrel írt fogalmazvány a polgármester felterjesztésén szignózva.

3. FELJELENTÉS BORDÉLYOK ELLEN SZIGETVÁR, 1876. DECEMBER 8.

Tekintetes Szolgabírói hivatalnak

Helyben.

Körülbelül egy hete, hogy Burgovics bordélyházában szerzett bajomból kivánszorogtam és jelenleg „Spatni” féle bordélyházában múlt vasárnap belső és külső tehát kétszeres nyavalyát szereztem magamnak – az elsőre nézve panaszt nem emeltem, de ez alkalommal nem nézhetem el. Közegészségi szempontból kérek példás büntetést az illetőkre szabadni, mert ilyen körülmények között – az illető beteg és inficiált⁵⁴⁶ annak van kitéve, hogy egész életén [át] nyomorulttá válik.

Ez alkalommal megjegyzem, hogy szombaton este v[agy] vasárnap reggel egy fiatal leány érkezvén Szigetvárra a Korona vendéglőbe szállt – innét azonban egy „Ágnes” nevezetűhez vitetett – honnét a bordélyház tulajdonosok különösen pedig „Spátni” féle bordélyház tulajdonos által erőszakkal oda vitetett – anélkül hogy orvosilag megvizsgáltatott volna átengedetett közöszülésre – ilyen körülmények között ily lelkiismeretlenség mutatja, csakugyan biztosítva nincs az ember.

Ezen fenti tényre nézve legtöbb felvilágosítást nyújt Kökényessy Károly koronai pincér – valamint „Ágnes” jó hírnevű kerítőnő.

Kérésem csupán oda járul, hogy a bordélyház tulajdonosok a legszigorúbb és jelentékeny pénzbírsággal büntetessenek – nehogy elnézés által az ilyen valóságos leányvásár /:még hozzá inficiált:/ szokássá válják – egyúttal pedig kérem az illető orvost is nagyobb figyelem és lelkiismeretességre utasítani.

Teljes tisztelettel maradtam

Szigetvár, 1876. 12/8.

alázatos szolgálja
Garay Antal ellenőr

Járás orvos meghívatván – kérdéses nő vele szembesítettvén – bemondja, hogy éppen jelzett napon volt megvizsgálva ’s tökéletesen egészségesnek találtatott.

Azonban még is járásorvos utasítatott a bordélyokban lévő személyeket hetenként kétszer megvizsgálni.

MNL SML IV. 421. a. Szigetvári járás főszolgabírájának közigazgatási iratai, 6749/1876.

Kézrel írt és saját kezűleg aláírt feljelentés. Az ügy elintézését, az aláírás utáni részt, a főszolgabírói hivatalban jegyezték fel a feljelentés hátoldalára.

⁵⁴⁶ Inficiál (lat. eln.): fertőz, megfertőz.

4.

BÁRÁNY GUSZTÁV POLGÁRMESTER JELENTÉSE CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1877. ÁPRILIS 15.

Nagyságos Csépan Antal úrnak! Somogy megye alispánjának

Kaposvárott.

A' f. é. 652. sz. a. kelt alispáni rendelet folytán, Weisz Johanna bordélyosnő ellen fennforgó ügyben a' pótvizsgálatot teljesítvén, az arról felvett jegyzőkönyvet az összes ügyiratokkal együtt további intézkedés végett hivatalos tisztelettel felterjesztem.

Müller István honvéd szakaszvezető az itteni zászlóaljtól elbocsájtatása miatt kihallgatható nem volt ugyan –, azonban a' kihallgatott Horváth Annának, Kajot(?) Károlynak és Papp(?) Gyulának vallomásai elég bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy Weisz Johanna aljas nyereségvágyból botrányos és embertelen visszaéléseket követett el vendégeinek egészsége ellen, 's hogy azon állítása, mintha Horváth Anna nem kéjleányi szolgálatában, hanem mint cseléd magán kedveseitől kapta volna a bujasenyvet, mivel sem igazolt puszta mentegetőzés.

Ezeknél fogva a városi tanácsnak azon eljárása, melyet Weiss Johanna bordélyházát –, mely csak szükséges rossz, de nem szabad ipar, 's mely a' helyi hatóság által belátása szerint engedélyezhető, de be is tiltható – bezáratta –, 's Weisz Johanna üzletét megszüntette jogi 's emberiségi szempontból igen indokolt cselekménynek tekinthető, annál is inkább, mert a hangosan nyilvánult panaszok követelték, hogy ezen bordélyház mint a közegészséget veszélyeztető bünbarlang bezárattassék, 's Weisz Johannától, mint ki a bünfenyítő eljárás alá vonatást is megérdemelné –, a hatósági engedély véglegesen vissza vétessék.

Nagy tisztelettel maradván
Kaposvárott, április 15/877.

Bárány Gusztáv polgármester

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 2715/1877.
Kézzel írt és a polgármester által aláírt kiadvány.

5.

FELJELENTÉS KÉJNŐK ELLEN KAPOSVÁR, 1878. JÚNIUS 17.

851/sz.

Somogy megye közkórháza.

Tekintetes Alispán Úr!

Egy alázatos kéressel járulok Tekintetes Alispán úr színe elibe, úgy is, mint Somogy megye közkórházának főorvosa, másfelől, mint nős és családos ember, egy a kórház közvetlen közelében, Kaposvár legnépesebb Fő utcájában, legélénkebb közlekedési vonalán fennálló visszaélés megszüntetése tárgyában.

Ezen visszaélés abban áll, hogy a közgyakorlat ellenére és a közszemérem gúnyjára a Kaposvár városában fennálló mindhárom bordélyház éppen a Fő utcában, az egyik a kórháztól a második házban, a második a kórháztól a negyedik házban, a harmadik pedig a kórházzal csaknem átellenében ütötte fel tanyáját. Az erkölcsi romlottság ezen undok, de

a társadalmi viszonyok mai állása szerint mégis szükséges és elkerülhetetlen fészkei más városokban csak rejtettebb mellék- és félreeső utcákban nyernek türelmi engedélyt, míg Kaposvárott ezzel ellenkezőleg annak legnyíltabb utcájában háborítatlanul okoznak mindennap közmegbotránkozást.

Kéjnök az esti szürkület beálltával seregestül ellepik a kórház előtti járdát – ez lévén az soron a legjobb és legszélesebb – bekandikálnak a rácsozaton a kertben sétáló betegek, esetleg be is beszélnek ’s ily módon megjelenésük, kihívó magaviseletük és szemérmetlen beszédek által botránkoztatják a csendet és nyugalmat igénylő ’s a kerti levegőt élvezni akaró üdülő betegeket.

Másfelől, mint férj és családapa panaszt vagyok kénytelen emelni, az esti szürkület beálltával, midőn az egész napi forróság után minden ember friss levegő élvezete után vágyik, nem merem sem nőmet, sem gyermekeimet nyitott ablakokhoz, avagy az utcára bocsátani, hogy megkíméljem őket kifestett arcú és kirívóan öltözködött kéjnök megbotránkoztató látványától. Legközelebb történt, hogy miután elvégzett napi munkám után este hazatértem gyermekeim körébe, kis leányom azt kérdezte, hogy mi az a gschäft⁵⁴⁷ leány, kis fiam meg, hogy miért van azoknak arca úgy kipirosítva, miért olyan rövid a ruhájuk, ’s miért szólítanak meg minden legényt?

Ezen gyermeki beszédek Tekintetes Alispán úr minden jóra való apában megdöbbenést kell, hogy keltsenek, ’s ezért, meg a kórház érdekében fentebb felsorolt indokokból azon alázatos kéréssel járulok Tekintetes Alispán úrhoz, kegyeskednék elrendelni, hogy a más városokban is fennálló gyakorlathoz képest, bordélyházak itt Kaposvárott is a Fő utcából és a kórház közeléből más félreeső utcába helyeztessenek által. Mely alázatos kérésem után maradtam

Tekintetes Alispán úrnak

Kaposvárott 1878. június 17-én

alázatos szolgálja
Dr. Szigeti János főorvos

Másolatra.

Tek. Németh Ignác polgármester úrnak azzal adatik ki, hogy a kérdéses három bordélyháznak a város félreeső részében mielőbb leendő áthelyezése iránt intézkedvén, addig is gondoskodják, hogy a kéjnöknek az ablakoknál kinézése, az ajtóknál kinn állása azonnal beszüntetessék, s ezáltal az okozni szokott botrányoknak eleje vétessék, 878. júl. 5.

[olvashatatlan szignó]

4918/m. érk. jún. 18/878. 1878. 7/7. exp[pediálva] 7/7.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 4918/1878. Gyűjtőszám: 1529/1882.

Saját kezűleg írt és aláírt kérelem. Aláhúzások az eredetiben. Az ügy elintézését, az aláírás utáni részt az alispáni hivatalban jegyezték fel a feljelentés hátoldalára.

⁵⁴⁷ Helyesen: Geschäft (német). Geschäft leány: prostituált.

6.
MEGHALLGATÁS BORDÉLYHÁZAK MŰKÖDÉSÉVEL KAPCSOLATBAN
KAPOSVÁR, 1879. JÚNIUS 6.

Jegyzőkönyv

Felvéve Kaposvárott, 1879. évi június hó 6-ikán a polgármesteri hivatal által dr. Szigethy János kórházi főorvosnak a bordélyházak áthelyezése tárgyában 4948/878. sz. a. beadott kérvénye tárgyában.

Jelen levők az alulírottak.

A megidéztetés folytán megjelentek Czambelli Ferenc, Weisz Johanna és Flesch Fülöp a kérdéses három bordélyház tulajdonosai, kik előtt a kérvény felolvastatván, erre a következőket adják elő:

Tagadják, hogy a kéjnök az utcán járnának, oda kiállanának, s közbotránkozásokat okoznának, mert mióta a rendelet kiadatott még ablakaikat is szorosan elfüggönyözve tartják, s erre magukat a jövőre nézve is kötelezik.

Megjegyzik továbbá miszerint a v.[árosi] tanács által nekik az engedély ezen saját házaikban kiküldött comissio⁵⁴⁸ előleges vizsgálata s a szomszédok meghallgatása után engedélyeztetett csak, ők a városnak tetemes adót fizetnek üzletük után, így ha üzletük más helyre tétetnék által, azt tovább fenn nem tarthatnák; hivatkoznak a más nagyobb városi szokásokra, hol a bordélyházak mindenütt a város közepén vannak, s a rend szigorú fenntartása mellett ott meg is türetnek; Kaposvárnak pedig azon utcája már a városnak egy egészen kinn eső, s nem is a város közepén levő.

De a tulajdoni jog is sértve volna az áthelyezés által, a mennyiben ők mintegy kényszerítve lennének házaik elhagyására; hivatkoznak a hosszú évek gyakorlatára, nevezetesen a bordélyházak már évtizedek óta itt tartatnak, a nélkül, hogy valaki által e tekintetben panaszt tétetett volna.

De megjegyzik azt is, hogy az üzlet éjjeli üzlet lévén, félre eső utcában az oda járó urak még a kiraboltatásnak is ki lennének téve, a rendőri felügyelet éjjel sokkal nehezebb lenne, verekedések és más rendőri kihágások sokkal gyakoriabbak s nehezebben megakadályozhatók lennének. – Kéri bordélyházuknak a mostani helyen meghagyását.

A jegyző könyv felolvasva, bezárattott és aláíratott.

Poór Sándor v.[árosi] tanácsos

Zámbely Ferenc
Flesch Fülöp
X Weisz Johanna
névítője Poór Sándó

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 1529/1882.
Kézírással készült jegyzőkönyv saját kezű aláírásokkal.

⁵⁴⁸ Komissió (lat. eln.): megbízás. Itt: bizottság.

7.
KAPOSVÁR RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS TANÁCSÁNAK HATÁROZATA
BORDÉLYOKRÓL
KAPOSVÁR, 1879. JÚNIUS 21.

Kaposvár város rendezett tanácsának 1879. évi június hó 21-én tartott ülésében felvett jegyzőkönyvének kivonata.

155. sz.

Somogy megye Alispáni hivatala 4918/878. szám alatt leküldi dr. Szigethy Jánosnak panaszát a bordélyházak áthelyezése tárgyában.

Végeztetett.

A bejelentett panaszra 1879. évi június hó 6-án történt kihallgatás alapján meghagyatik Zámბelly Ferenc, Flesch Fülöp és Weisz Johanna kaposvári lakos bordélyház-tulajdonosoknak, miszerint tartózkodjanak továbbra mindenféle utcai botrányok elő idézésétől, megtiltatik ezennel, hogy a kéjnlők az utcán járkálni merészeljenek, hogy a bordélyházak ablakain kihívólag kinézzenek, s bárkit is megszólítani merészeljenek –, az éjszakai zongorálás 12. órán túl, egyéb zene pedig mint csendet háborító teljesen betiltatik.

Mely rendelet ellen, ha bármelyik is vétene, a bordélyház-tulajdonos első ízben 100 forintig terjedő 's közigazgatási úton behajtandó bírságban marasztaltatik [el], ismétlődés esetén pedig egész engedélyük elveszni fog.

A panaszkervény azon részének, miszerint a bordélyházak máshová tétessenek által, miután az iparendély a szomszédok meghallgatásával a fennálló helyekre adatott ki – e helyen eleget tenni nem lehetett.

Utasítván Gundy Gyula rendőrkapitány úr; miszerint ezen határozat folytán szigorúan felügyeljen és ennek áthágása esetén a polgármesteri hivatalnak azonnal jelentést tegyen.

Miről Somogy megye t. Alispáni hivatala, dr. Szigethy János úr panaszló, Zámбelly Ferenc, Flesch Fülöp és Weisz Johanna bordélyház-tulajdonosok és Gundy Gyula városi rendőrkapitány értesítetnek. Kelt Kaposvár, m[int]f[ent].

Németh Ignác polgármester
Bakony István jegyző

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 7279/1881. Gyűjtőszám: 1529/1882.
Kézírással készült jegyzőkönyvi kivonat saját kezű aláírásokkal.

8.
NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTER JELENTÉSE CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ
KAPOSVÁR, 1880. MÁRCIUS 11.

1398. sz.

Kaposvár város polgármesterétől

Tekintetes Alispáni hivatalnak

Kaposvárott

Folyó évi 1830. sz. al. meghagyás kapcsán van szerencsém a városban lévő három bordélyház engedély – kérdése tárgyabani jelentésemet következőkben tisztelettel előadni:

Kaposvárott létező három bordélyüzlet tulajdonosai úm. Czambelli Ferenc, Veisz Johanna és Flesch Fülöp bordélyüzletei igen régiek –, s így eredeti engedélyeik a város tanácsánál nem léteznek – mégis őket magamhoz idézván következő adatok birtokába jutottam.

1. Czambelli Ferenc bordélyos üzlete előbb a közkórház második szomszédságában a mostani Veisz Lipót-féle házban volt, s atyja által folytatott, s mintegy 30 éve már fennáll. A nevezett apja halála után anyjával közösen vezette az üzletet – s körülbelül a[z 18]60-as évek elején vette át, s ugyanez időben vagy Kriszt vagy Lájpczig központi szolgabírák idején helyezte át a mostani saját házában lévő üzlethelyiségbe.

Ezen üzlet engedély tehát a legrégebb időből származik 's áthelyezése iránti engedély valószínűleg a megyei levéltárban található fel; a város iratai közt csakis aféle adatokra lehet találni, melyek arrul tanúskodnak, hogy a tényleg fennálló üzlet gyakorlata hatósági intézkedések [által] korlátozva, 's így annak jogosultsága elismerve lön.

2. Veisz Johanna bordélyházi üzlete szinte régebbi keletű – s először a hosszú utcában⁵⁴⁹ volt, engedélye ez időről a város tanácsa iratai közt fel nem lelhető, mert valószínű, hogy ő is a nevezett központi sz[olga]bírák valamelyikétől nyerte. Később ezen üzlet is helyiséget változtatván – majd a kórház melletti házba, majd később a mostani helyére költözött át – mire 1877-ik évben 339 sz. al. tanács végzés szerint neki szabályszerű engedély is kiadva lön.

3. Flesch Fülöp bordélyüzlete szinte egyidejű a Veisz Johanna-félével – ez először a toponári utcában⁵⁵⁰ – majd Czambelli, majd a Veisz Johanna-féle előbbi helyiségben váltakozott, míg legutóbb a mostani helyére – szinte saját házába helyezkedett el. Eredetileg ezen üzletre is a volt központi sz[olga]bírótság adhatott engedélyt, mely a város iratai közt az fel nem található –, mi abból is kitetszik, mert a fél 1872. évről 2331. sz. al. ifjú Csorba Ede szolgabírótól kiadott végzést mutatott fel, melyben – bizonyos kihágás miatt betiltott üzletének – tovább vitele engedélyezve lön.

Ennyiben állanak az engedélyek mibenlétére vonatkozó s részben a felek, részben a rendőri közegek előadásából merített adatok –, melyeknek kiegészítésül még csak azt kell felemlítenem, miképpen mind három bordélyüzlet a városnál, mint adózó kereset már hosszú évek óta rendszeresen adóztatva – továbbá azok gyakorlata rendőrileg 's tanács határozatok által szabályozva 's ellenőrizve, 's így de facto hatóságilag elismerve és megtűrve van.

Kaposvárott, 1880. Mártius 11.
Németh Ignác polgármester

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 2620/1880. Gyűjtőszám: 1529/1882.
Kézírással készült kiadmány a polgármester saját kezű aláírásával. Hátoldalán kék ceruzával: nyilvántartásba 30 napra.

⁵⁴⁹ A Hosszú utcát 1880 szeptemberében Berzsényi utcára nevezték át.

⁵⁵⁰ A Toponári utca a mai Fő utca keleti része volt ez idő tájt.

9.

THAISZ ELEK ÁTIRATA A SZIGETVÁRI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJÁHOZ BUDAPEST, 1878. JÚLIUS 26.

Budapesti rendőri főkapitányság.

37744//f. k. 1767. sz.

Tekintetes Szolgabírói hivatalnak

Szigetváron!

Hivatkozva folyó évi július 22-én 5116. szám alatt kelt becses megkeresvényére hivatalos tisztelettel értesítettik a címzett hivatal miszerint Molvai Mária ottani illetőségű kéjő a szigetvári szolgabírói hivatal által 1874. évi augusztus 28-án 1961. szám alatt kiállított rendes cselédkönyvvvel van ellátva, miért is tekintve, hogy a megkeresvényben felhozott ok tévedésen alapult, nevezett kéjő hazatoloncozható nem volt.

Egyébiránt Molvai Mária kijelentette, hogy ő semmi szín alatt haza menni nem fog, később önmagával bármit elkövetni, minthogy szülőföldjén magát becsmérő közbeszéd és lenézés tárgyává tegye, 's anyjának szégyent okozzon. Kérte erről a címet hivatalosan is értesíteni.

Budapest, 1878. július 26-án

Thaisz Elek főkapitány

MNL SML IV. 421. a. Szigetvári járás főszolgabírájának közigazgatási iratai, 5287/1878.

Fejléces levélpapírra kézzel írt és a főkapitány által aláírt kiadmány. A főszolgabíró szeptember 24-én bízta meg a község bíráját, hogy a kéjő anyjának visszavárolag küldje meg Thaisz levelét.

10.

FLESCH FÜLÖPNÉ KÉRELME NAGYATÁD, 1880. NOVEMBER

5259. közig. szám ér: 2/12: 1880

SOMOGY MEGYE NAGYATÁDI JÁRÁS SZOLGABÍRÁJA
[Körpecsét lenyomata.] [50 krajcáros illetékbélyeg]

Tekintetes Tallián Gyula szolgabíró úrnak Nagy Atádon
alázatos kérelme Flesch Fülöpnő szül. Leipnik Anna n.[agy]attádi lakosnőnek a bentirtak értelmében

Tekintetes Szolgabíró Úr!

Tisztelettel alulírott helyben, a tekintetes szolgabíró hivataltól kéjhölgy tartási engedélyt nyertem, melyből immár megadóztattam.

Tekintettel arra, hogy itt minden kisebb korcsmában pincérnő, szolgáló, szakácsné és stb. cím alatt kéjőket tartanak, és ezek a legerkölcstelenebb dolgokat mívelnek, de sőt, egészségi szempontból is veszélyesek, a mennyiben rendes orvosi vizsgálatra nem mennek, így igen gyakran megtörténhetik, hogy az ott megforduló férfiak közt bujakóros betegség fordul elő.

Alulírottak nyílt üzlete, és orvosi ellenőrzés alatti üzletem van, mely üzlet után meg is adóztatom, de mely üzletnek fennállása a fent említett című kéjnök itt maradása által fenn nem állhat.

Oda járul alázatos esedezésem, miként a Tekintetes Szolgabíró úr kegyeskedjék, nevezett nőket a fent elősorolt okok alapján, N.[agy]Atádról kitiltani, illetve ezeknek tartását, az illetőknél betiltani.

Alázatos kérelmem megújítása után maradok a Tekintetes Szolgabíró Úrnak

Nagy Attádon, 1880. évi november

alázatos szolgálja
Flesch Fülöpnő szül. Leipnik Anna n.[agy]atádi lakos

Folyamodó kérelmének a fősorolt indokok alapján hely adatik, és n.[agy]atád közig[azgatási] hatósága útján a n.[agy]atádi korcsma üzlet tulajdonosok a kéjnök tartástól eltiltatnak. Miről folyamodó Flesch Fülöpnő [...] azzal értesítetik: hogy ha fõnt említett eltiltás dacára mégis kéjnököt találnának valamely korcsma üzlet tulajdonos által – arról jelentést tegyen.

N[agy]atád, dec. 4. 880.

[olvashatatlan aláírás]
Sz.[olga]bíró

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 5259/1880.

Saját kezûleg írt és aláírt kérelem, de egyiket sem Fleschné írta. Az aláírás alatt, az eredetiben a kérelem hátlapján válaszfogalmazvány van a szolgabíró által szignózva. A kihagyás olvashatatlan szót jelez, áthúzás az eredetiben.

11.

FLESCH FÜLÖPNÉ KÉRELME NAGYATÁD, 1881. JANUÁR 2.

[50 krajcáros illetékbélyeg]

Tekintetes Tallián Gyula szolgabíró Úrhoz N[agy]Atádon
alázatos kérelme illetve jelentése Flesch Fülöpnő szül: Leipnik Anna n[agy].atádi lakosnak
a[z] 5259/880. sz. alatti közig[azgatási] határozatra

Tekintetes Szolgabíró Úr!

Hivatkozással a tekintetes sz[olga]bíró úrnak 5259/880. sz. a. kelt és velem m. év december 29-én közölt határozatára, a midõn ezen kegyes határozatát köszönettel tudomásul veszem, a fenti számú végzésnek eleget teendõ, a következõket van szerencsém tisztelettel a tek. sz[olga]bíró úr tudomására hozni.

A n.[agy]atádi korcsma üzlet tulajdonosok és kéjnök tartók a tek. sz[olga]bíró fent tisztelt határozatát úgy látszik nem is respectálva,⁵⁵¹ rá se hederítve, az eltiltott kéjnök tartását még most is egész mérvben nyilvánosan gyakorolják. Ugyanis.

⁵⁵¹ Respektál (lat. eln.): tiszteletben tart, tisztel, becsül, értékkel.

Tausig M. úgymond pincérnőt tart, és ezen fondor úton igyekszik a Tek. Sz[olga]bíró úr tisztelt határozata alul kibúvót keresni, holott tanúkkal igazolhatom, hogy ezen pincérnő címe alatt tartott kéjhölgyet, kéjelgési célra tartja, ugyanazon helyiségben, ugyanazon szobában mint előbb.

Berta Gábornál ugyanazon nő van most is, ki előbb volt, és szintén kéjelgési célra tartja, ezt is szükség esetén tanúkkal igazolhatom.

Müncznél /csúfnéven Hoszi/ ugyanazon nő van, ugyanazon szobában és szintén a sokszor említett kéjelgés gyakorlása végett, sőt nagyobb igazolásul, ide még az orvos is eljár vizsgát tartani.

Míndezekből tehát világosan kitetszik, hogy ezen egyének nem tisztelve a törvényt és ennek határozatát, mintegy ellenszegülve gyakorolják az eltiltott cselekményt, és a törvény által kiadott határozat kijátszására törekednek.

Az előadottak után esedezem a Tekintetes szolgabíró Úr előtt, miként az előadottakról meggyőződést szerezve szigorú vizsgálat[ot] tartani, és ezen kéjnéket rendőrileg kitiltatni annyival is inkább sürgősen szíveskedjék, mert egyrészt ezen egyének a Tek. Sz[olga]bíró úr rendeletének meg nem hajolva, ellenszegülnek, másrészt ezen nők ki nem tiltása, illetve továbbra is leendő megtűrése által, később még a közegészségre is káros hatással lehet.

Kérelmemnek elintézéséért ujjolag is esedezve, maradok a Tekintetes szolgabíró Úrnak

N.[agy]Atádon, 1881. évi január 2-án

alázatos szolgálja

Flesch Fülöp nő szül. Leipnik Anna

n.[agy]atádi lakos

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 5259/1880.

Saját kezűleg írt és aláírt kérelem, de egyiket sem Fleschné írta.

12.

CSÉPÁN ANTAL ALISPÁN LEIRATA TALLIÁN GYULA FŐSZOLGABÍRÓHOZ NAGYATÁD, 1881. ÁPRILIS 14.

60./kih.[ágási] Tallián [Gyula] sz[olga]bírónak

Tekintettel arra, miszerint kéjszemélyeket illetőleg bordélyházakat tartani csakis különlegesen kieszközölt hatósági engedély mellett szabad, s tekintettel arra, hogy Berta Gábor nagyatádi lakos korcsmáros ellenében minden kétséget kizárólag begyőzetett, hogy üzletében Orloff Linát mint szabad személyt és pedig minden igazolvány nélkül alkalmazta, ezen indokból t. uraságod f. é. febr. 23-án 933. sz. a. kelt ítéletét, mely szerint panaszlott Berta Gábor hatósági engedély nélküli kéjné tartás miatt 50 Ft pénzbüntetéssel büntetett, a nevezett panaszlott részéről ellene közbevetett fellebbezés elvetése mellett helyben hagyom.

Miről uraságodat f. év febr. 23-án 933. sz. a. kelt csatolmányának visszajuttatása mellett, további eljárás végett azzal értesítem, miszerint a szóban levő ügyet tévesen tekintette iparkihágásnak, mert a prostitúció nem képez szabadon gyakorolható iparágat, hanem az oly intézmény, mely csakis hatósági engedély és felügyelet alatt türetek meg. 881. apr. 14.

[olvashatatlan szignó]

exp:[ediáló] csatolmány melléklendő

2043. érk. 28/881. [...] 881. 10/4. exp[ediálva] 19/4. [ceruzával] kihágásiba

13.

**CSÉPÁN ANTAL ALISPÁN JELENTÉSE A BELÜGYMINISZTERHEZ
KAPOSVÁR, 1881. JÚLIUS 8.**

Belügyminiszter!

Múlt hó 20-án 778. kih.[ágási] sz. a. kelt rendelet csatolmányainak visszajuttatása mellett van szerencsém tiszteletteljesen jelenteni, hogy a bordélyházakra vonatkozólag a vármegyének speciális szabályrendelete ugyan nincs, azonban igénytelen nézetem szerint ez nem lehet ok, hogy a szóban lévő ítélet feloldassék; mert úgy közegészségi, valamint közerkölcsiségi szempontból elengedhetetlenül, hogy a prostitúció ügye a legszigorúbban kezeltessék; aminthogy igen sajnós, hogy a részben a törvényhozás még nem gondoskodott, s csupán az eddigi gyakorlatra vagyunk utalva. 881. júl. 8. [olvashatatlan szignó]

exp.[pediáláskor] különválasztott iratok melléklendők.
leírt. 8/VII/881. [olvashatatlan szignó] exp[ediálva] 9/7.

[ceruzával] főjegyző úr 1881/3717.

MNL SML IV. 405. c. Somogy vármegye alispánjának kihágási iratai, 116/1881. Gyűjtőszám: 25150/1921. (közigi.)
Kézzel írt fogalmazvány szignózva.

14.

**PRÓNAY JÓZSEF LEIRATA CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ
BUDAPEST, 1881. AUGUSZTUS 15.**

MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTER
898. k. szám

Somogy megye közönségének

Kaposvárrott

A megye alispánjának f. évi április 14-én 60. sz. a. kelt II. fokú ítélete, mely szerint a nagyatádi járás szolgabírája által hozott elsőfokú ítélet helyben hagyásával Berta Gábor n.[agy]atádi korcsmáros engedély nélküli kéjnyótartás miatt 50 Ft pénzbüntetésre marasztaltatott el: az elmarasztalt által közbevetett fölfolyamodvány folytán fölülvizsgálatván az elsőfokú ítélettel együtt megvizsgálatik, és fölfolyamodó a kéjnyőnek jelzett cselédnek cselédkönyv nélkül történt szolgálatba fogadása miatt, az 1876: XIII. tc. 73. §-a alapján 25 Ft pénzbüntetésre, nemfizetés esetében 5 napi elzárásra ítéltetik. Mert a megyének hatályban levő bordélyházi szabályrendelete nem lévén; az eddigi szokás pedig az 1880: XXXVII-ik tc. 3. §-a által hatályon kívül helyeztetvén elmarasztalt az I és II fokú ítéletekben fölhozottak alapján büntethető nem volt; ellenben büntetendő volt a fönnebb idézett § értelmében.

Miről a megye közönsége a f. évi július 8-án 116. sz. a. kelt alispáni jelentés csatolmányainak visszatartásával oly fölhívással értesítettik, hogy a bordélyügyet mielőbb szabályrendeleti úton rendezni igyekezzenek.

Budapesten, 1881. augusztus 15-én

a miniszter helyett
Prónay József államtitkár

[A hátlapon] Másolatra

Tudomásul vétetvén, t. Tallián [Gyula] sz[olga]b[í]ró úrnak az összes ügyiratokkal együtt további törvénytörvényes eljárás végett, kiadatik.

Aug. 19/1881. [olvashatatlan szignó] Exp.[ediáláskor]: fellebbezési mell.[ékleteket] csat.[olni]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 159/1881. Gyűjtőszám: 25150/1921.
Kézírt írt és az államtitkár által aláírt kiadmány.

15.

GOSZTHONYI LAJOSNAK, A KAPOSVÁRI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJÁNAK TERVEZETE A BORDÉLYÜGY SZABÁLYOZÁSÁRÓL KAPOSVÁR, 1881. NOVEMBER 17.

4289. sz./k. i. 881.

Tekintetes Alispán úr!

A 11153. sz. a. rendeletnek megfelelően, véleményem oda irányul, hogy ha valaki bordély házat [sic!] kíván nyitni a járás területén, úgy azt a járási szolgabírónak bejelenteni s engedélyért folyamodni tartozzék, azzal hogy a nála levő kéjhölgyeket minden héten kétszer, hogy bujakórban nem szenvednek-e a járási orvossal megvizsgáltatni tartozik, ki is arról hogy ez rendszeresen megtörténik-e [a] járási szolgabírót értesíti, ha pedig valaki e nélkül bordély házat [sic!] nyitna úgy az 50 Ft-ig, ismétlés esetén annyiszor mennyiszor mindég kétannyi összegben elmarasztalendő, nem fizethetés esetén pedig 5 Ft-nak egy napi fogság feleljen meg; – a prostitúció pedig csak is az éjjeli őrzőjáratok alkalmával elfogott kóborló nőknél hajtható végre [sic!]. – Mely véleményemet hiv.[atalos] tiszt.[elettel] van szerencsém felterjeszteni.

Kaposvárott, 1881. évi november 17-én

Goszthonyi [Lajos]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.
Kézírással készült kiadmány saját kezű aláírással.

16.
DR. NÉMETH KÁROLY TISZTI FŐORVOS TERVEZETE A BORDÉLYÜGY
SZABÁLYOZÁSÁRÓL
KAPOSVÁR, 1881. DECEMBER 20.

160/sz.

Tekintetes alispán úr!

A prostitúció, s bordélyházak ügyében 11153. sz. alatt hozzám intézett fölhívására – az ez érdemben készítenő szabályrendeletek kidolgozása végett – szerény véleményemet van szerencsém röviden a következő pontokban előterjeszteni:

a./ Ami a közrendészetet illeti, e tekintetben Budapest idevágó igen célszerű, s mindamellett a mai kor igényeivel összhangzó, fölötte humánus rendszabályait en bloc⁵⁵² elfogadni ajánlom –, igen természetes azonban, hogy azok megyei, s különösen helyi viszonyainkhoz képest többféle módosítás alá kell, hogy essenek, mire nézve szerintem leginkább az illető numericus szolgabírák, s talán körjegyzők is? – hivatvák a legpositívabb téren, és tájékozó pontokat nyújtani.

b./ Bordélyházak csakis a legnagyobb óvatosság, s a körülmények figyelembevételével engedélyezendők; nehogy a könnyedség által éppen az, mit főképp kerülnünk – kell –; iparággá fajuljon, homlokegyenest a törvény szelleme, s közérkölciséggel [szemben].

Orvosrendőri szempontból:

a./ A bordélyházak tiszta, száraz helyiségben, mindenkor a város félreeső utcáiban helyeztessenek el.

b./ Tulajdonosok csakis hajlottabb korú nők – 40-50 évesek – lehessenek.

c./ Egy helyiségben – a provincián – 2 nőnél többnek lennie nem szabad, minthogy ezen számarányt túligénylő népesebb községek a megyében nincsenek.

d./ Kéjnökül 16 éven aluli, vagy satnya, beteges küllemű, s vérsenyves⁵⁵³ leányok semmi szín alatt nem alkalmazhatók.

e./ A kéjhölgyek minden héten legalább egyszer szakszerűleg megvizsgálandók az illető község, kör- vagy járásorvos által, s erről pontos bejegyzési napló vezetendő.

f./ Az illető orvosok, minden az idevágó legcsekélyebb visszaélés, vagy rendetlenségről azonnal jelentést tenni tartoznak elsősorban a szolgabíró, majd az alispán, s tiszti főorvosnak, s végre –

g./ A gyanús, vagy éppen beteg kéjhölgyek, tulajdonosaik költségére röktön a megyei közkórházba szállítandók, mert a bujakór tovaterjedése csupán így gátoltathatik meg, s a gyökeres orvoslás is egyedül így érhető el, nem levén alkalma az inficiálnak [a] titkos lappangás, vagy a teljes gyógyulás előtti szökésre.

Kaposvár, december 20. 1881.

Dr. Németh Károly tiszti főorvos.

[Megjegyzés az aktán.] Az alispán dr. Szigethy kórházi főorvostól is szabályrendelet-tervezetet kér 1881. december 26-án. [Ceruzával ráírva:] 30 napra, alá: sürgős

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.
Kézírással készült tervezet sajtó aláírással.

⁵⁵² En bloc (fr.): teljes egészében, mindenestől, úgy ahogy van.

⁵⁵³ Értsd: nemi beteg.

**DR. POLLÁK LAJOS KAPOSVÁRI ORVOS TERVEZETE A BORDÉLYÜGY
SZABÁLYOZÁSÁRÓL
KAPOSVÁR, 1881. DECEMBER 28.**

11153. sz./m. Somogy vármegye alispánjától leérkezett a prostitúció[t] és bordélyházat illető kérdésre vonatkozó adatok.

Dr. Pollák Lajos városi orvostól

„Summa lex salus rei publicae esto”⁵⁵⁴ – lehetne ez esetben is a leghelyesebb alapelve, melyet kalauzul felfogadva a prostitutio kérdésének sikeres megoldásához juthatnánk.

A legújabb időkre bízott mindazon különféle rendszabályokat, melyek a földkerekség minden culturnépének ez örökölt ragálya ellen felállítottak, elfogulatlanul megbírálni és eredménytelen hatásuk felett kárhóztató ítéletet mondani. Nem akarták elismerni létének jogosultságát, holott annak előfeltétele a természeti ösztönök leghatalmasabbja, a nemi vágy. Veszedelmes hatalmaskodását – dacára annak, hogy elválaszthatatlan cinkosai, az erkölcstelenség és syphilis messzenyúló árnyékaikkal, a családi élet legrejtettebb zugai és rétegeibe hatoltak – csupa kegyeletes álszenteskedés és álszeméremből tudomásul venni áttallották. Pedig léteznek és léteznie kell mindaddig, míg társadalmi viszonyaink gyökeresen át nem alakíttatnak; léteznie kell, hogy a prostitutot a prostitutio által a legszűkebb körre szoríthassuk, vagy más szóval, szabályozhassuk.

Ezen álláspontból legyen szabad a prostitutot lehetőleg rövidszabású megbeszélésünk tárgyává tenni. Hogy a prostitutio lényegével hatásos eredmény reményében szembeszállhassunk, kénytelenek leszünk számtalan elszórt gyökérfonalait a kihívó gonoszság és a titkon garázdálkodó vétek undok pocsolójából kirántani nemkülönben azt a szemérmesen szerénykedő tisztesség redőzetének belsejéből kegyetlenül napfényre hozni. Egy szóval a bordély- vagy türelem-házak rendszerét akarnók szervezve látni, melyek egyedül képesek sikeres voltukkal ama biztosítékot nyújtani, melyet az állam és társadalom a nyilvános közegészség szempontjából ez irányban követelni jogosítvák.

Hogy azonban a prostitutio e megtisztult formájában az említett követelményeknek megfelelhessen, szükséges azt bizonyos rendszabályok alá vetni, melyeket bátorodom a következő pontokban bemutatni.

1.) A bordélyházak elismert nyilvános intézetek, melyek csakis a városi hatóság beleegyezése és az időszerinti erre hivatott orvos jóváhagyása mellett csekély forgalmú, félre eső utcákon állíthatók fel, hol sem heti, sem ünnepnapon nagyobb szerű népcsoportosulások, nincsenek, a városi hatóság közvetlen felügyelete alatt állanak, melyek közegei előtt a bemenet minden órában éjjel nappal egyaránt nyitva áll.

2.) Mindegyik magában véve önálló egészet képez minden jelvény, ismertető jel –, korcsmacég[ér] és színes vagy nem színes lámpa, ajtó stb. nélkül a ház elején vagy az előtt; semmiféle lakónak sem nőtlen sem nős egyénnek itt albérletben vagy éppen önálló lakosztályban itt lakni nem szabad. Benső berendezésük célszerű, az időnkénti személyzethez mért és minden higiéniai igényeknek megfelelő legyen. Minden nőszemély külön szobát kap, mely kellően nagy, világos és száraz legyen, és olyan hogy a szükséges szellőztetés elegendően eszközölthessék. Ugyanígy rendezendő az úgynevezett

⁵⁵⁴ Summa lex salus rei publicae esto. (lat.): A legfőbb törvény az állam üdve legyen! (Marcus Tullius Cicero)

társalgó vagy táncterem. Az utcára nyíló ablakok éjjel nappal zárva, és belülről függöny vagy redőnyökkel, vagy pedig k[ív]ülről ablakredőikkel ellátva legyenek.

3.) A bordélytulajdonosok, nőtlen vagy házasságban, csupán, mint olyanok tekintendők és egyéb iparággal nem foglalkozhatnak; gyermekteleneknek kell lenniök és nem szabad nekik sem idegen, sem rokon gyermeket ápolás vagy nevelőbe venniük; serdülő fiúkat vagy romlatlan⁵⁵⁵ ifjakat semmiféle ürügy név vagy rokonság színe alatt szolgálatukba venni nem szabad.

4.) Belső üzleti viszonyuk a köztük és intézetükben időnként tartózkodó kéjhölgy között önként létrejött egyezményen alapszik, és így nem veheti fel soha a más körülmények között előfordulható szolgálati kényszer jellegét; szigorúan köteleztetnek az őrizetük és felelősségük alatt álló nőszemélyeknek egészséges, jó, tápláló és elegendő ételmezt nyújtani, valamint részükre tiszta fehér- és ágyneműről, nemkülönbön tisztességes ruházatról gondoskodni, legalább is havonként egy kádfürdővel nekik szolgálni és egyáltalában a velük való közlekedés- és bánásmódnál a külön e célra kidolgozott és minden nőszemélynek megtekintés végett rendelkezésére álló orvosi rendszabályokat irányadóul venni.

5. Amaz e téren a civilisatio szégyenére évek óta annyira elburjánzott csere- és rabszolga-kereskedésnek egyszer 's mindenkorra elejét veendő, kötelek minden nőszemély, jöjjön más intézetből vagy az utcáról, hivatalosan kimutatni, hogy ideérkezésénél minden adósságtól ment volt, és hogy a kerítő őt nem váltotta ki és nem is egyik vagy másik fél részéről történt felülfizetési csereüzlet által szerzetett meg. Ennek jogérvényes bizonyosságául kötelesek egy erre felhatalmazott városi hatóság részéről kiállított térítvényt az itteni város hatóságánál felmutatni, mely adandó alkalommal ugyancsak az említett módon jár el.

6. A kerítőnek magának nincs megengedve sem vonattal, sem kocsival a személyeket idehozni vagy innen vinni, az illetők jöjjenek, menjenek minden feltűnés nélkül és megérkezésüknél legyen kötelességük cselédkönyvükkel és a hivatalos orvos egészségi bizonyítványával, nemkülönbön az említett térítvényvel a városi hatóságánál magukat bemutatni, vagy, ha tevékenységük színhelyét elhagyni szándékoznak ezen okmányokat felvenni.

7. 16 éven aluli, ha mindjárt kifejlődött nőszemélyek, valamint olyanok, kik valami idült bajban szenvednek, fel nem vehetők, ugyanez áll a szüzekről is, kik bármely indokból szándékoznak is testükkel ipart üzni. Szigorúan tilos addig feddhetetlen nőket csábításokkal édesgetéssel vagy ígérekkel az intézetbe csalni, éppúgy férjezett nőket vagy éppen leányokat, kiknek férjei vagy szülei a városban vagy annak környékén ismert egyéniségek, még akkor is, ha előbbieket azt kérve kérnék.

8. Az intézet személyeit az időnkénti városi orvos hetenként kétszer megvizsgálja, a mikor is kötelesek azok minden szó- vagy írásbeli rendeleteit ellenszegülés nélkül követni. A személyek nevei ezután egy közös könyvbe iratnak a vizsgálat keltével és „egészséges” megjegyzéssel. A betegek más rovatba jönnek és azonnal átadatnak a jelenlevő rendőrnek, hogy a könyvvel együtt a kórházba vezesse őket és a könyvet az átvétel igazolásával visszahozza. A bordélyházaknak a látogatási könyvei hetenként egyszer a városi hatóság elé terjesztetnek betekintés és láttamozás végett. A látogatásért a hivatalos orvosnak fejenként 50 kr[ajcár]nyi díj fizetetik.

9. Ha a kórházba küldött nőszemély meggyógyult, úgy a kórház igazgatósága azt a városi hatóságánál jelenti, mely azt átveszi, hogy a körülményekhez képest vagy a bordélytulajdonosnak átadja, vagy

⁵⁵⁵ Eredetiben ceruzával áthúzva és fölé írva: kiskorú.

pedig másként rendelkezik. Egyáltalában a hatóság különleges jogköréhez tartozik a kerítő és kéjhölgy között létrejött viszonylagosságot befolyásolni, de szemmel tartva mindig, hogy csak is ott róhatunk fel kötelességeket, hol jogot is adtunk, nehogy egyik fél – a nőszemély időszerűtlen kegybevétele által az egész rendszert csalóka tarthatatlanságba döntsük.

10. Nőszemélyek, kik minden adósságtól menten határozottan oda nyilatkoznak, hogy tisztességes kenyérkereset után vágnak, azonnal elhagyják a várost, ne hogy alkalmuk legyen visszalépni, de híven keresztülvihessék feltétüket.

11. Egy és ugyanazon bordélyház kéjhölgyei között nem létezik rangkülönbség; mindannyi egy színvonalon áll sem egyik, sem másik nem vonható ki azon szín alatt, hogy pincéernő – az orvosi vizsgálat alól. – Sem egyedül sem másik kéjhölgy még kevésbé a kerítő vagy éppen kerítőnő társaságában sem nappal sem éjjel házuk előtt nem sétálhatnak, sem sétányokat sem nyilvános mulató helyeket vagy színházakat nem látogathatnak; sőt tilos nekik másodmagukkal vásáron is megjelenni. Parkodniuk kell az utcán megjelenve illedelmes, minden feltűnéstől ment magaviseletet tanúsítani és nem is szabad nekik semmiféle külső jellel a figyelmet magukra vonni. Durvább házi dolgokra lehetnek itt nőcselédek, csakhogy eleve ismerniük kell gazdájuk tulajdonképpeni foglalkozását és mindenesetre 16 éven felül és kifejlődött egyének legyenek.

Kerítők, kik ezen reájuk vonatkozó pontok bármelyike ellen vétének első ízben pénz- vagy fogság büntetéssel, ismétlés esetében bordély-szabadalmuk teljes megvonásával büntethetők.

Az ezen bordélyházakon kívül jogtalan alattomban üzött prostitúcióra nézve következő szabályok érvényesítendőek:

1. Nőszemélyek, kik e fajtalan iparüzésbe süllyedtek, vagy ennek előmozdításán érettek, vagy csak ilyszerű gyanúba is estek, nemkülönben azok, kik előleges intés ellenére is ezekkel közlekednek, vagy ezeknél tartózkodnak rendőri felügyelet alá helyezendőek.

2. Ily különleges felügyelet alá helyezendőek:

a.) személyek, kik az 1. alatt említett vétség miatt vizsgálat alá helyeztettek és fel nem mentettek.

b.) oly hölgyek, kik ily iparszerű fajtalanság gyanújában rendőri utasítás folytán már orvosi vizsgálat alá vettettek.

c.) nőszemélyek, kik az említettekkel együtt laknak, vagy olyanokkal különösen az esti vagy éjjeli órákban lakásukon, vagy az utcán, vagy nyilvános helyeken, sétányokon találtattak.

d.) nők, kik utcán vagy nyilvános helyeken, köztereken férfiak csalogatásán rajta érettek.

e.) fehérmépek, kik kóborlásuk miatt rendőri fogságba vettettek és az orvosi vizsgálat alkalmával syphilis betegeknek találtattak.

f. nőcselédek, pincéernők vagy pénztárnők, kik e fajtalan iparüzés előmozdításán érettek, vagy csak annak gyanújába is estek.

g.) Személyek, kik ily elfajult nőknek náluk tartózkodni megengedik, jóllehet e célból már hasztalan intettek.

h.) Oly nők, kik ily iparüző fajtalanság hírébe állanak és tartózkodási helyükről elegendő felvilágosítást nem nyújthatnak.

Az 1. és 2. alatt jelzett személyekről az erre felhatalmazott hivatal pontos jegyzéket vezet a mindenkori lakásváltoztatás feljegyzésével.

Ezeknek tilos színházakban, nyilvános hangversenyeken megjelenni – sétányokon vagy köztereken ácsorogni a város utcáiban rendőri engedély nélkül éjjel vagy nappal kóborolni,

fiatal önállóan egyéneknek, mint inasok, vagy tanulóknak lakást adni –, lakhelyük ablakain kinézni, intés, szó, vagy taglejtéssel férfiakat csalogatni és feltűnő ruházatban járni.

Az ezen tilalom ellen cselekvők azonnal pénz vagy fogságbüntetéssel terhelendők, ismétlés esetében az idegenek eltoloncoztatnak.

3. Mindezen fajtalan iparúzés- vagy könnyelmű életmódba sülyedtek vagy csak ennek gyanújába esett személyek, ha rendőri fogságba esnek, egy erre kijelölt helyen orvosi vizsgálat alá tettetnek.

4. Hasonló rendőri egészség-motozás alá eshetnek egyesek is, ha a hatóság erre hiteles feljelentések által figyelmeztetnék.

5. A fajtalan iparúzésbe sülyedtek vagy csak ennek gyanújában levők – tehát felügyelet alatt álló személyek legalább minden 8 napban egyszer egy a rendőrség által kijelölt helyen orvosilag megvizsgáltatnak.

6. Betegség konstatálása esetében a magánkezelés semmi körülmények között meg nem engedhető, a betegek azonnal kórházba adandók.

7. A rendőrhivatalnokok jogosítvák a rendőrfelügyelet alatt álló személyek lakásán éjjel nappal egyaránt a szabott rendtartások követésének megvizsgálása végett megjelenni.

Az 1. és 2. alatt említett rendőri felügyelet tart mindaddig, míg a rendőrhivatal azt megszüntnek nem nyilvánítja. Beszüntethető a felügyelet akkor, ha 3 hóig semmi újabb gyanúok fel nem merül és a felügyelet alatt álltak tisztességes kenyérkeresetet tudnak kimutatni. Az orvos-rendőri vizsgálat különös körülmények között már előbb is megszüntethető.

Kaposvárott 1881. december 28.

Dr. Pollák Lajos városi orvos

[Fedlapon:] 453 sz./ t. (?) Dr. Pollák Lajos által betérjesztett bordélyházi szabálytervezet jóváhagyólag tudomásul vétetik és az a T[ekin]t[e]tes alispáni hivatalhoz felterjeszteni rendeltetik.

Kelt Kaposvár város rendezett tanácsának 1881. évi december hó 31-én tartott üléséből.

Szabó [Kálmán] polgármester
Bakony István j[egy]ző.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 453/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.
Kézírással készült tervezet saját kezű aláírással, illetve a tervezetet továbbküldő levél fogalmazványa.

18.

FENYŐS Y ÖDÖNNEK, A SZIGETVÁRI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJÁNAK TERVEZETE A BORDÉLYÜGY SZABÁLYOZÁSÁRÓL SZIGETVÁR, 1882. JANUÁR 22.

3636. sz./k. i. 882.

Tekintetes Alispán úr!

Vonatkozással 11153/881. m. szám alatt kelt rendeletére a prostitutio és bordélyház ügy iránt alkotandó szabályrendeletet illetőleg – az e tárgybani nézetemet a következőkben van szerencsém tisztelettel előadni, u. i.;

„A kéjnlőkre nézve”

Kéjnének tekintendő minden nő, a ki a kéjtelgést pénzért és szokványosan űzi. A kéjnék két osztályba sorozandók; a) olyanok, ki a rendőrség által megtűrt kéjneházakban laknak; b) saját lakással bírók. Minden kéjné kötelezendő, hogy magát a rendőrségnél bejegyeztesse. E bejegyzés előtt a magát bejegyeztetni kívánó kihallgattatik előzményére, családi állására s azon okokra nézve, melyekből magát bejegyeztetni akarja, ha ez alkalommal megbánást tanúsítana, erről, valamint bejegyeztetési szándokáról esetleg a szülők értesítendők.

A rendőrségnél minden kéjnérről jegyzőkönyv vezetendő, melyben annak neve, kora, vallása, születési helye, polgári állása, foglalkozása és lakása, úgymint a második pontban érintett kihallgatás bejegyezendő.

Azon nő, ki bejegyezve nem lévén a kéjtelgést pénzért és szokványosan űzi, a rendőrség elé idézendő, s kihallgatás után hivatalból bejegyezendő – meg nem jelenés esetén kényszer rendszabályok alkalmazandók.

A bejegyzés után minden kéjné könyvecskével látandó el, mely a harmadik pontban megszabott jegyzőkönyvnek főbb része is – az alkotandó szabályrendeletnek rövid kivonását, s az illető kéjnének fényképét tartalmazza. E könyvecskébe bejegyezendők: a megtörtént orvosi vizsgálat és lakhelyváltoztatás; a könyvecske kiszolgáltatása és közegészségi célra s illetőleg a megyei beteg ápolási alap javára fordítandó 5 firt díj fizetendő levonván ebből a könyvecske kiállítási, s a kéjné lefényképezési költségei.

A rendőrség által az e címen befolyt díjakról rendes számadás vezetendő és a befolyt összeg a levonandók levonása után a beteg ápolási alaphoz leendő csatolás végett minden egyes esetben a megye alispánjához betérjesztendő.

E könyvecske a kéjné által mindig magával hordandó s a rendőri közegek kívánatára előmutatandó, a könyvecskének kölcsön adása szigorúan megtiltandó, ha pedig a kéjné ezt esetlegesen elvesztette, 24 óra alatt újnák váltására kötelezendő, melyért ismét 5 firt díj fizetendő; – az elveszett könyvecskének megsemmisítésére azonban országosan körözendő.

A kéjné kötelezendő, hogy lakhelyének változtatásairól a rendőrségnél mindenkor jelentést tegyen, mely alkalommal orvosilag megvizsgálandó, s ez, valamint új lakhelye könyvecskéjébe bejegyezendő. Ha valamely kéjné a kéjházat vagy magánlakását titokban elhagyja, köteles a szállást adó erről a rendőrséget azonnal értesíteni, s lehetőleg a szökevénynek könyvecskéjét átadni.

A kéjházban tartozkodó kéjnének jogában álljon a kéjházat az alkotandó szabályrendeletben előírandó rendeletek megtartása mellett bármikor elhagyni.

Szeszes italok árusainál, úgy mint a rendőrség által meghatározandó tiltott helyeken kéjnének a lakhatás szigorúan eltiltandó.

A kéjné férfiakat csak a rendőrség által engedélyezett kéjházakban fogadhasson el, ácsorgás, feltűnő és kihívó magaviselet szigorúan eltiltandó.

Kitörlés végett a kéjné a rendőrséghez folyamodjék, mely a kitörlést eszközli. Férjhez menetel s halál esetében a kitörlés hivatalból teljesítendő. A bejegyeztetésre vonatkozó jegyzőkönyvek titokban tartandók s zárt helyen őrizendők.

A kéjházakra nézve

Kéjháztartásra engedély egyedül a rendőri hatóság által adható, az engedély csak is azon személyre nézve érvényes, kinek adatott s azon helyen, mely kijelöltetett –; az adott engedély köztekintetektől határozatilag mindenkor visszavonható. Az engedélyért a megyei beteg ápolási alap javára 20 firt illeték fizetendő.

Fő utcákon, fő tereken, úgymint egyházak és tanodák közelében kéjházak alakítása nem engedélyezhető.

A kéjházak két osztályba sorozandók: a.) a tulajdonképpeni kéjházak, melyekben a kéjnök laknak, vagyis állandóan tartózkodnak. b.) légyott-házak, melyekben a kéjnök, kik különben saját lakással bírnak, ideiglenesen megjelennek.

Minden folyamodó által világosan megjelelendő, a kéjházak melyik osztályára akar engedélyt nyerni; mindkettőre ugyanazon helyen s ugyanazon személynek engedély nem adható. – Az engedély mindenkor csak azon feltételek megtartása mellett adandó meg, melyek a rend, tisztaság és közegészség tekintetéből szükségeseznek mutatkoznak. – A kéjházak nem láttathatnak el ismertető jelvényvel, azokon a kéjházartón, a kéjnökön és szolgáló személyzetén kívül más nem lakhatik; azokban nyitott ajtóknál szeszes italokat árulni vagy bármely üzletet gyakorolni tilalmazandó –; a rendőri közegeknek s az illető járási vagy községi orvosnak jogában áll a kéjházakat minden időben megvizsgálni.

A kéjnök lakhelyeül szolgáló helyiségeknek tágasoknak, tisztáknak, jól szellőztethetőeknek és fűthetőeknek kell lenni, kellő légtér hiánya s a kéjnök összezsúfolása, úgy mint a tisztaság mellőzése szigorúan büntetendő, és ismétlés esetében az engedély visszavonandó.

Minden felhívás a kéjelgésre úgy a kéjházartók, mint a kéjnök által, nevezetesen pedig azoknak az ablak és ajtók előtt ácsorgása szigorúan tilalmazandó.

Kiskorúak, részegek és örültek a kéjházba be nem bocsájthatók.

A kéjházartó nem fogadhat be kéjnököt a rendőrség előleges értesítése nélkül, köteles egyszersmind a szolgálatra alkalmazandó minden egyént a rendőrségnek bejelenteni.

Szigorúan tilalmazandó viselős nőt a rendőrségnek azonnali értesítése nélkül a kéjházba befogadni.

Semmiféle ürügy alatt sem engedhető meg a kéjházartónak bármely kéjnököt, ki a házat el akarja hagyni, akarata ellen visszatartani. Ily erőszak a köztörvények szerint is szigorúan büntetettik. Ha pedig a kéjnök a házat elhagyja, köteles a kéjnököt erről a rendőrséget azonnal értesíteni, s lehetőleg újabb tartózkodási helyét tudtul adni.

Minden kéjnök kötelezendő hetenként 50 xrt a kéjházartó kezeihez lefizetni, ki a befolyt összeget hetenként a meghatározott napon a rendőrségnek átszolgáltatja.

Az orvosi vizsgálatra nézve:

Minden kéjnök hetenként legalább kétszer az illető községi orvos által megvizsgálandó, s a vizsgálat ideje, úgymint eredménye a kéjnök könyvecskéjébe bejegyzendő.

Azok kik a vizsgálat alul magukat elvonják szigorúan büntetendők.

Ezen kívül tartoznak a kéjnök magukat a vizsgálatnak alávetni, valahányszor azt a rendőrség elrendeli. A kéjházak mindkét osztályának tartói felelősek arról, hogy az orvosi vizsgálatok akadálytalanul teljesíthetők legyenek.

Az orvosi vizsgának minden – az ötvenedik évét meg nem haladott s a kéjházban tartózkodó nő alávetendő.

Oly idegen nők, kik kéjelgést üznek a nélkül, hogy magukat bejegyeztessék s a szabályrendeletnek alávetették volna, orvosilag megvizsgálandók, s ha egészségesek – megbüntettvén, eltoloncozandók –, ellenkező esetben pedig előbb kórházi gyógykezelés alá veendőek.

A kéjházartók, úgy mint a kéjnök kötelesek a vizsgáló orvosnak minden rendelését megtartani és követni. Bármely betegségnek palástolása, avagy az orvosi vizsgálatnak kijátszására szolgáló cselekmények szigorúan büntetendők.

A kéjházartók és kéjnök a szabályrendeletben megszabandó illetékeken kívül semmiféle más díj fizetésére nem kötelezhetők. – A kéjnököt vagy a kéjházhoz tartozó szolgálati személyzetet, bármely betegségben szenvednek is, a kéjház helyiségében gyógykezeltetni meg nem engedendő.

A bujakórban, vagy bármely más betegségben szenvedő kéjnök a vizsgáló orvos által azonnal a kórházba utaltatandók, s rendőri közeg közbenjöttével kísérendő oda. A kórházba megérkezésről, úgy az elbocsátásról a rendőrség értesítendő.

A kórházból gyógyultan elbocsájtott kéjnö orvosi bizonyítvánnyal látandó el.

A vizsgáló orvos díja minden kéjnö után minden egyes vizsgálatért 25 x⁵⁵⁶ – mely a kéjnök által hetenként fizetett illetékekből fedeztetik; – a többi pedig a megyei betegápolási alap javára fordítandó.

A prostitutio a kósza szerelemben találja bő anyagát, s innen nyeri a bujakór is legnagyobb mérvben terjedését, nézetem szerint e bajon akként lehetne segíteni, ha az utcákon esténként cél nélkül barangolni szokott nőknek nyáron 10, téli időben pedig 9 órán túl az utcákon való kószálás – letartóztatás terhe alatt betiltatnék –; azonkívül kéjelgés üzésétől gyanúsak levén azon nők, kik többször nyilvános helyen – utcán kicsapongásokat követnek el oly férfi iránt, kit nem ismernek –, ha valamely leány, kinek keresete nincs, ismételten azon kapnak, hogy oly ismeretlen férfit vezet lakására, kivel nyilvános utcán vagy helyen találkozott, aki érte felelősséget nem vállal –, ha ismételve lepnék meg leányt vendégszobában, vendéglőben idegen férfival, ha késő esti órákban nyilvános helyeken látják más más férfiakkal –, ha titkos kéjtelepeken lepnék meg többször –, vagy oda menni, s kijönni látták –, ha bejegyzett leányok vagy telep tulajdonosok társaságában látták –, az ily nők tehát a rendőrség elé idézendők, kihallgatandók – s ha ezen alkalommal kitűnik, hogy a becsületes keresetről végképp lemondottak, s nincs kilátás arra, hogy a becsületes életmódra visszatérnek, a prostituáltak közé bejegyezendők – ezenkívül orvosilag megvizsgálandók –, s ha bujakórban szenvedőknek tapasztaltatnak, kórházba küldendők.

Az alkotandó szabályrendeletnek a kéjháztartók általi megszegései, a mennyiben tetteik a büntető törvény szerint elítélendő bűnös cselekményt nem képeznének – közigazgatási úton 10 forinttól – 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő elzárással lennének fenytendők –; a kéjnökre nézve pedig e tekintetben intézkedik az 1879. évi XL. t. cikknek 81. §-a.

Mindezek után tisztelettel maradtam

A Tekintetes Alispán Úrnak

Szigetvár 1882. január 22.

alázatos szolgálja
Fenyősy Ödön sz[olga]bíró

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.
Kézírással készült tervezet saját kezű aláírással.

19.

HORVÁTH GÁBORNAK, A TABI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJÁNAK TERVEZETE A BORDÉLYÜGY SZABÁLYOZÁSÁRÓL KÖTCSE, 1882. JANUÁR 3.

5465/k. 881.

Tekintetes Alispán úr!

Vonatkozással f. évi november hó 6-án 11153/881. illetve dec. 19-én 11493. sz. a. kelt rendeletre van szerencsém tisztelettel előadni a prostitúció és bordélyüzlet tárgyában

⁵⁵⁶ x: krajcár

alkotandó szabályrendeletre, véleményem szerint felveendő pontokat, §-okra osztva felterjeszteni. A §-ok tán nem a kellő rendre következnek egymás után – de ezen munkálat amúgy is csak egyéni vélemény levén – egy nagyobb bizottság feladata levén a szabályrendelet megalkotása – akár legalább csekély anyagul szolgálhat.

Kötccse, január 3/882.

Horváth [Gábor] sz[olga]bíró

Szabályrendelet a prostitúció tárgyában.

1. §

Somogy megye területén bordélyüzlet nyitása csak oly községekben engedtetik meg, hol a lakosság vagy a házasságon kívül élő férfiak száma ily üzlet felállítását közegészségi szempontból követeli, s hol ez által kilátás nyílik arra, miszerint a közerkölcsiség javul, s a bujakór terjedése gátoltatik.

2. §

Az üzleti engedélyt kis és nagyközségekben a szolgabíró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, a járási illetőleg városi orvos, mint szakértőnek indokolt véleménye, s az illető községi előljáróság meghallgatása alapján adja ki.

3. §

Ha sem a szakértő, sem a község[i] előljáróság ily üzlet felállítását nem ellenzi, az engedély minden akadály nélkül kiadható.

4. §

Ha azonban a szakértő és község[i] előljáróság az üzlet felállítását feleslegesnek, vagy közegészségi s közerkölcsiségi szempontból éppen károsnak találja, vagy ezek véleménye egymástól eltér –, úgy az első fokú s az engedély megadásának megtagadására vonatkozó határozat mindenkor az alispánhoz terjesztendő fel felülvizsgálat végett, ki az ügyben végérvényesen határoz.

5. §

Bordélyüzletet csak oly egyén űzhet, ki élete 30-ik évét betöltötte, nagyobb bűntényért büntetve nem volt, s különben mint józan egyén ismeretes.

6. §

Az engedélyes, mielőtt üzletét megkezdené, tartozik 50–100 Ft biztosítékot letenni azon község pénztárába, melyben üzlete van. Ez összeg néki kamat nélkül, az üzlet felhagyása esetén visszaadandó. Ezen kívül az engedély kinyerésekor 50 Ft díjat fizet az illető község pénztárába s ugyan annyit a megyei kórház alaptőkéje javára.

7. §

A letett biztosíték a jelen szabályrendelet áthágása vagy egyéb az üzletből eredő kihágás miatt kiszabott pénzbüntetés fedezésére szolgál.

8. §

Az üzletengedéllyel bíró ezen engedélyétől csak súlyosabb vétség, vagy az esetben foszthatik meg, ha üzletével visszaélve e miatt 2 ízben már büntetve volt; ez esetben a letett biztosítékot is elveszíti az illető szegénypénztár javára maradván vissza.

9. §

A bordélyüzlet csak oly házban gyakorolható, hol az üzlettulajdonoson kívül senki sem lakik. S ezen háznak is, lehetőleg félre eső utcában kell [lennie], de mindenesetre sem templom, sem iskola vagy nevelő intézet közelében nem szabad feküdnie.

10. §

Az üzlettulajdonos semmi olyan céget, mely üzlete minőségét mutatja – nem alkalmazhat. Bor, sör és pálinka mérés csak azon esetben engedhető meg az üzletben, ha egyébként is ily italok mérésére mint korcsmáros jogosítva van –, s ez esetben tartozik magát szorosan az ezekre vonatkozó szabályrendeletek s törvényekhez tartani.

11. §

Kisebb községekben legalább 2 – legfeljebb 4, nagyobbakban legalább 3 – legfeljebb 8 kéjleányt állandóan tartani köteles.

Erre nézve az elsőfokú hatóság az üzleti engedély kiadásakor már határoz.

12. §

Oly nőket, kik életük 16-ik évét még be nem töltötték – ha csak már az előtt bordélyházba nem voltak, mely igazolandó – különbeni 50–500 Ft-ig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt tilos.

13. §

A kéjleányoknak igazolvánnyal kell ellátva lenniük, s e nélkül az üzletbe fel nem vehetők.

Ezen igazolványnak a születési bizonyítványon kívül az illető politikai hatóság által kiállított igazolási jegyből kell állnia.

14. §

Ezen igazolványokat az üzlettulajdonos felvételkor a kéjleánytól azonnal átvenni s az illető községi hatósághoz (városkapitány) beadni tartozik.

A községi hatóság (város kapitány) ezen bizonyítványokat a sz[olga]bíróhoz (polgármester) terjeszti fel betekintés illetve megvizsgálás végett; ki, ha egyéb intézkedés szüksége fenn nem forog, átvizsgálás után azokat az illető községhez visszaküldi, hol mindaddig letéve maradnak, míg a kéjleány az üzletbe marad.

15. §

Az üzlettulajdonos üzletében alkalmazott kéjleányokért, azok által elkövetett bűntény vagy kihágásért vagyoniilag is felelős.

16. §

Az üzlettulajdonos 10 Ft-nál többet a kéjleánynak nem hitelezhet. A mennyiben mégis ezt tenné, rajta többet még bírói úton sem vehet meg.

Adósságért azok ruháit vagy ékszereit magánál nem foghatja, sem igazolványait vissza nem tarthatja.

17. §

Ha a kéjleány az üzletből távozni akar, minden kényszerítés nélkül tartozik elbocsátani.

Az e részben közte és a kéjleány közt felmerült viszályos ügyben elsőfokúlag a sz[olga]bíró (városi kapitány) határoz.

18. §

Arra, hogy a kéjleány bárkivel is kéjelegjen – az üzlettulajdonos által nem kényszeríthető.

19. §

A kéjleányok magokat hetenként legalább kétszer orvosi vizsgálatnak tartoznak alávetni; mi, hogy megtörténjék, s hogy az alól magát ki ne vonhassa – az üzlet tulajdonos felelős, s az e részbeni kihágás esetén 10–100 Ft-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

20. §

E célból minden kéjleány, az üzletbe felvételekor egy a sz[olga]bíró – városkapitány – által kiállított tartózkodási engedélyt nyer, melyben neve, kora, illetőségi születési helye, s

igazolványai leírása foglaltatik, s az illető járási vagy városi orvos által teljesített vizsgálatok esetről esetre bejegyeztetnek.

Ezen tartózkodási engedély kellő ellenőriztetés szempontjából minden hó végén az illető szolgabíró v.[agy] városi kapitányhoz bemutatandó.

21. §

Az orvosi vizsgálatért községekben 50 xr városokban 1 Ft díj illeti az orvost minden alkalommal.

Ezen díj felét az üzlettulajdonos – felét a kéjleány fizeti.

22. §

Bujakóros betegség esetén a kéjleány kéjelgéstől eltiltandó, s az üzlettulajdonos által ettől visszatartandó. Az e részben tapasztalt visszaélés esetén a vétkes fél 5–20 Ft-ig terjedhető pénzbüntetés s esetleg elzárással fenyegetendő.

23. §

Az orvos által konstatált bujakór esetén az illető azonnal kórházba szállítandó.

A szállítási költség egészben, az ápolási költség felében az üzlettulajdonost terheli.

24. §

Az üzletbe ittas, vagy köztudomásúlag, szemmel láthatólag undorító betegségben levő egyéneket bebocsátani, annál inkább kéjelegni engedni, különbeni 50 Ft-ig terjedhető pénzbüntetés, esetleg megfelelő elzárás terhe mellett tilos.

25. §

A bordélyházban zajosabb multság vagy zenélés egyáltalán tilos. Estéli 10 óra után pedig a vendégeknek bort vagy egyéb szeszes italokat adni még az esetben sem szabad, ha az üzlettulajdonos egyúttal korcsmajoggal bír is.

Az ez ellen vétő az e részben fennálló törvény értelmében büntetendő.

26. §

Az üzlettulajdonos kerítéssel nem foglalkozhat.

Az ilyen üzlettulajdonos azon kívül, hogy a törvény értelmében szigorúan büntetendő – üzleti jogaitól is azonnal megfosztandó.

27. §

A ki bordélyüzletet engedély nélkül gyakorol – 100 Ft-tól 500 Ft-ig terjedhető pénzbüntetés, vagy ennek megfelelő elzárással fenyegetendő.

28. §

Az ezen szabályrendeletből kifolyólag kiszabott pénzbüntetések azon község szegény pénztárába folynak, melyekben az üzlettulajdonos lakik, vagy üzlete van.

29. §

Minden ezen szabályrendeletben előforduló kérdésekben s azok áthágása esetében elsőfokú hatóság a szolgabíró vagy városi kapitány, illetve polgármester.

Másodfokú az alispáni, harmadfokú a közigazgatási bizottság.

30. §

Két egybehangzó határozat ellen további felfolyamodásnak helye nincs.

31. §

A fellebbezés csak birtokon kívül történhetik.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, (?)/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.

Kézírással készült tervezet saját kezű aláírással.

20.

DR. SZIGETI JÁNOS KAPOSVÁRI KÓRHÁZIGAZGATÓ BEVEZETŐJE BORDÉLYÜGYI SZABÁLYRENDELET-TERVEZETÉHEZ KAPOSVÁR, 1882. JANUÁR 24.

Tekintetes Csépan Antal Alispán úrnak!

Kaposvárott

Tekintetes alispán úrnak 1881. év december hó 26-án 11493. sz. a kelt hivatalos felszólítása értelmében van szerencsém mellékelve hivatalos tisztelettel betérjeszteni egy általam készített szabályrendelet-tervezetet az azt felvilágosító indoklással együtt, mely tervezet a bordélyüzlet és nyilvános prostitúció rendezését tárgyalja.

Az idő rövidsége s a sok időt igénylő előtanulmányok mentsék ki dolgozatom gyarlóságait, melynek kidolgozásában menten minden orvosi elfogultság és előítéllettől, ezután a közügy iránti tekintetek vezéreltek.

A tekintetes alispán úrnak

Kaposvárott, 1882. jan. 24.

alázatos szolgálója
Dr. Szigeti János kórházi igazgató-főorvos

Indoklás a bordélyházakról és kéjelgési ügyről készített szabályrendeletéhez.

A munkálat első része, mely a bordélytelepekről szól, részletesen dolgoztatott ki, miután a t. alispán úrnak felszólítása értelmében is a készítendő szabályrendeletnek első sorban ezen ügyág miként való kezelésének tisztába hozatala céloztatott, másfelől a bordélyházak ügyének rendezéséről sem országos törvény, sem ministeri szabályrendelet nem intézkedik.

A munkálat alapjául első sorban azon rendőri törvények szolgáltak, melyek Franciaországban – prostitutionalis rendészet ezen minta államában – fennállnak; továbbá sz.[abad] kir. Pest városának idevágó szabályrendelete, végül a megyei szakközegek – nevezetesen Horváth Gábor tabi szolgabíró, dr. Németh Károly és dr. Pollák Lajos kaposvári városi orvos által benyújtott tervezetek.

Ezen anyagokból átvettem azt és annyit, a mi és a mennyi Somogy m[egy]ei viszonyainkra alkalmazható volt s mellőztem mindazt, a mi nézetem szerint felesleges, a kornak, melyben élünk, elébe vág, avagy oly precíz rendőri eljárást igényel, a minő nálunk ma még nem valósítható [meg].

Továbbá ügyelni kellett arra, hogy egyfelől a foganatosítandó intézkedések összhangban legyenek a kor kívánalmaival, sem ócskák, sem túlságos modernek ne legyenek és szűkkeblű eljárást ne inauguráljanak⁵⁵⁷ sem egy, sem más irányban. Nézetem szerint helytelen eljárás volna akár a bordélytelep engedményeseinek túlságos hatalmat biztosítani azon szerencsétlenek felett, kiket gonosz végzetük ama bünbarlangokba vezetett, akár a bordélytelepben tartózkodó kéjhölgyeknek oly kivételes és védett állást biztosítani, mely mintegy csábításul szolgálhatna a munkakerülő nőszemélyekre nézve a belépésre. Másfelől nem vala szabad túlságos szigor alkalmazása által /: mint ez Horváth Gábor sz[olga]bíró javaslatában ajánlatik :/ a bordélyházi intézmények fennállhatását tenni kérdéssé.

⁵⁵⁷ Inaugurál (lat. eln.): felavat, beiktat, bevezet, divatosság tesz.

Mert tény az, hogy a bordélyházak intézménye bizonyos mértékben a közerkölcsiség mentora gyanánt szerepel és hatalmas tényező a bujakór terjedésének korlátozásában. A kérdéssel nem foglalkozott laicus előtt paradoxnak tetszhetnek ezen állítások, pedig azok valóságát történeti és statisztikai adatok bizonyítják.

Így pl. Berlinben a középkoron át a nyilvános nők demoiselles de la ville⁵⁵⁸ név alatt eltűntek, speciális utcákra és házakra voltak szorítva s tényleg hatósági felügyeletnek voltak alávetve. Da a reformáció nagy változást idézett elő a prostitúciót űző nők életmódjában. Bizonyos vallásos szigor kárhóztatólag támadott fel az ellen, ami eddig elnézetett. A közvélemény annyira ment, hogy még a nőtlenséget is bűnül tekintette, s azt hitték, hogy ha a kicsapongásra minden módot megszüntetnek, az agglegények rákényszerülnek a házasságra. A száműzetésnek egy bizonyos neme hozott alkalmazásba a prostitulák [sic!] és feslett nők irányában s nemsokára a város egészen kitisztított tőlük. Ezen puritanizmus – mondja dr. Behrem – a mily dicséretes pusztán erkölcsi szempontból, de a társadalmi élet létező viszonyaival kevésbé egyezik meg, következményeiben csakhamar érzékeny kiábrándulásra vezetett. A gyermek-kitevéseknek, gyermekelölések és házasságtöréseknek rendkívül megsokasodása még azokat is, kik a legszigorúbb elveket vallották, csakhamar mérsékeltbb nézetekre térítették. Nemcsak, hogy a dolgok régi állapota vissza lön állítva, hanem hivatalosan elismertett, hogy a prostitulák [sic!] száma kevés levén a népesség részére, szükséges többől gondoskodni.

A bordélyházak hatósági felügyelet alatt fennállottak Poroszországban zavartalanul egész 1844-ig, a midőn a kormány bizonyos erkölcsi nyomásnak engedvén, dacára a rendőrség tiltakozásának és okadatolásának, elrendelē a házak bezáratását, a leányok hazaküldettek, vagy olyan helyre, mely kívül volt a porosz területen. Az eredmény lön a titkos prostitutió s a demoralitás más formáinak rendkívüli elterjedése, a melyek még ártalmasabbak és lealjasítóbbak voltak, mint maga a prostitutio. Továbbá miután a férjes nők a titkos prostitutiót a felfedeztetés kevesebb veszélyével gyakorolhatták, mint a férjtelenek: tömérdek házasság kötött csupán azon célból, hogy az a prostituálás biztos gyakorlását megkönnyítse. A mint várni lehetett a törvénytelen gyermekek száma felettbb megnövekedett. De a mi a legnagyobb baj volt, a kormány rendelete a bujakórnak sokkal nagyobb és általánosabb elterjedést adott, mint azelőtt volt. A kórházi kimutatások bizonyítják mind a bujakóros betegségek számának folytonos növekedését ezen idő alatt, mind azt, hogy gyógyításuk több időt vett igénybe, mint azelőtt, a régi állapotban lévén ez átlag 37 nap, a bordélyházak eltörlése után pedig 49 nap. A berlini katonai helyőrség között is feltűnően elszaporodott a bujakóros betegség s a baj rövid időn oly terjedelmet öltött, hogy Wrangel tábornok kérelmezett a belügyminiszternél a bordélyházak visszaállítás amellet. Ez megtörtént 1854-ben s a prostitulák [sic!] új szervezete állítatott fel, mely Berlinben ma is érvényben van.

Bécsben a prostitutió, mint foglalkozás el lön tiltva az 1852. március 27-én kiadott törvények által s természetesen a prostituláknak [sic!] hivatalos számbavételéről szó sincs. Dacára annak, hogy mint a hivatalos irat mondá, az erkölcsiség jelen állapotában olyan személyekre nincsen szükség Bécsben, mégis Wild szerint a legalsóbb számítást véve alapul magában Bécsben mintegy 15 ezer az önmagukat prostituáló nőknek száma. Ugyanezen városban a törvénytelen gyermekek számánál csak éppen hogy nagyobb a törvényeseké, miután minden ötre amazokból, csupán hat esik az utóbbiak közül. A bujakóros betegek számára 600 ágy van állítva a bécsi kórházakban, aránylag sokkal több, mint Európa bármely városában.

⁵⁵⁸ demoiselles de la ville (francia): a város lányai

De mellőzve a távol eső példákat, a helybeli kórházban 11 év alatt szerzett tapasztalatok bizonyítják: 1. hogy a kórházban gyógykezelés alá került bujakóros bántalmaknak csak csekély része származott a bordélyházakból, azok túlnyomó nagy száma a titkos prostitúció terméke vala. 2. hogy a megesett nők terhességének 9/10 részben oly férfiak voltak okai, kiknek erszénye nem engedte meg a bordélyházak látogatását. Tagadhatatlan a mondottak alapján, hogy ezen magában véve erkölcstelen intézmény, mintegy levezető csatornájául szolgálván a közerkölcsiség ellen különben intéztetni szokott támadások jó részének – megtürendő, sőt, a mi szintén paradoxnak látszik, nemcsak megtürendő, sőt inkább némi hatósági pártfogásban, legalább elnézésben részesítendő.

A munkálat második része, mely a kéjelgési ügyet /: prostitúció /: illetve a kéjhölgyeket /: prostitutae /: tárgyalja, nem lőn hasonló részletes kidolgozásban részesítve, és csak a nyilvános prostitúció tárgyára, az az, azon nőkre szorítkozott, kik nyilvánosan, hatósági engedély mellett üznek keresetet testökkel. A titkos prostitúció, a kerítés, a kiskorúakkal üzött visszaélések részben nem tartoznak a tervezett szabályrendelet keretébe, részben országos törvények által /: 1879: XL. T.[örvény] /: szabályozott kérdések.

Ezeknek előrebocsátása után szolgáljanak a következők az egyes szakaszok indoklására.

ad § 1–3. A dolog természetéből folyik, hogy bordélyüzlet nyitása csak oly nagyközségekben – mezővárosokban – engedélyezhető, melyekben a kaputos⁵⁵⁹ osztály erősen van képviselve; parasztok és szegényebb iparosok nem is igénylik, nem is cultiválják ezen intézményt. Az engedély megadását nem lehet a községi előljárásságra bízni, a midőn tapasztaljuk, hogy oly nagy községek is, mint a minő pl. N.[agy]Bajom 3500 lakosával, paraszt bírót választ. Kivételt e szabály alól a megyének egyetlen rendezett tanácsú városa – Kaposvár – képez.

ad § 4. Bordélyüzletek minden civilisált államban, hol engedélyezve vannak, nők vezetése alatt állanak. A physicalai és psychologicalai szempontokat, melyek e kérdésben döntők, nem szükséges bővebben fejtegetni, valamint felesleges bővebben indokolni azon kikötést és, hogy ez engedményes nő gyermektelen legyen. A társadalomnak, a mennyiben ez közintézkedések által elérhető, kötelessége megvédeni azon zsenge korúakat, kik önhibájukon kívül lennének kitéve az erkölcsi megmételtyezésnek és megbélyegezettségnek.

ad. § 5. A pénzbeli biztosíték letétele minden olyan vállalat és intézetnél, mely esetleges pénzbüntetésnek van kitéve szokásban van, de másfelől éppen a bordélyüzletre vállalkozók rendszerint oly kevésbé reális egyének, hogy rajtuk az esetlegesen kirovott bírságot biztosíték hiányában sok kellemetlenséggel járna felhajtani, a biztosíték ennélfogva lényeges könnyítés a hatósági közegekre nézve.

ad. § 6. Ezen szakasz, valamint a következő 7. § intézkedései oly természet- és szükségszerűek, hogy bővebb indokolást nem igényelnek.

ad § 8. Igen fontos pont, melynek intézkedései sarkpontját képezik a bordélyintézmény rendeltetése káros – vagy üdvös voltának. Abban én részemről, hogy egy nemi érettségét elért fiatalember meglátogat egy bordélyházat és ott nemi ösztönét kielégíti, semmi rosszat nem látok. Ezen tény megrovás alá nem eshetik. De ha ezen fiatal ember több más társával együtt e helyen orgiákat rendez, ennek az erkölcstelenítő hatáson kívül megvannak mélyreható physicalai káros következményei is. A zsidók nagy törvényhozója – Mózes – már rendelkezik, hogy tilos a katonáknak csata előestéjén közöszülni. Egészen helyesen. A közöszülés fontos actus, általa a test összes izom- és idegereje igénybe vétetik; ezért lép fel utána bágyadság. A testnek ezen actus után nyugalomra van szüksége. A tánc és tivornya nem nyugalom. Az ily multság búzhódt levegőben, lankadt testtel, melynek izomerejét csak a szeszes italok mesterséges ingere ösztökéli:

⁵⁵⁹ Kaputos: kaputot, azaz kabátot viselő, az úri, illetve polgári osztályba tartozó személy.

még a vasnál erősebb szervezet is képes aláásva. Nem is szólva a helyzet demoralizáló hatásáról, midőn a könnyelműsége amúgy is hajló fiatalság mámoros fejjel, szívében hamis szerelemmel a festett szempillák alól intő csábításnak nem tud ellenállni s odadobja utolsó garasát – néha a becsület árán is! Ily eshetőségeket szabadalmazni nem szabad egy törvényhatóságnak!

ad § 9. A helyi viszonyokhoz van alkalmazva.

a 10., 11., 12., 13., 14. nem igényelnek indoklást.

ad § 15. Gyakran előfordul eset, hogy bordélyüzlet-tulajdonosok cseléd címen tartanak házukban fiatal nőket, ezekkel üzérkednek, kivonják őket az orvosi vizsgálatok alól satb.

ad 16. és 17. §. E két szakasz intézkedései elengedhetetlen kellékét képezik azon szerencsétlen teremtések hatásági megvédésének, kiket a végzet a legnyomorultabb pályára sodort. Ezen szerencsétlenek – mondja Duchatelet⁵⁶⁰ – kényszerítve vannak magokat az első jövő-menőnek átengedni, aki kívánja őket, ha az a legundorítóbb sebhelyekkel van is megrakva; magukat ki nem vonhatják, ha ki akarják kerülni az ütlegetek és a legrosszabb bánásmódot. Úrnők – a bordélyház-tulajdonosnők – nem hagynak nekik nyugtot, mert, hogy egy hasonlattal éljünk, melyet a vizsgáló egyének sokszor használtak, a legkegyetlenebb fuvaros nagyobb gondot visel a reá bízott lovakra, mint e nők azon lányokra, a kiket ők a maguk hasznukra zsákmányolnak ki. Igen sok igazság rejlik Esquiros Alfons⁵⁶¹ eme szavaiban: „Csak egyszer menjen be egy leány eme házukba, okvetlenül búcsút kell vennie az égtől, a szabadságtól, a becsülettől és a világtól! Én szeretném az ily ház ajtajára az olasz költő ama híres szavait felírni: „Hagyjatok fel minden reménnyel, a kik itten beléptek.” [Felirat a pPokol kapuján Dante, Alighieri *Isteni színjátékában*.]

ad § 18. Sz.[abad] kir. Budapest főváros szabályrendeletében hasonló igen célszerű intézkedés van, mely vagyoni némi védelmet biztosít a kéjhölgyekre nézve.

A 19. és 20. § nem igényelnek indoklást.

A 21. és 22. szakasz alkalmazva a kihágásokról szóló törvény intézkedéseire.

ad § 23. Párisban évről-évre fogy a bordélytelepek száma s épp ily arányban szaporodik a türelmi bárcával ellátott magánlakáson kéjelgő nők száma. Budapesten szintén dívik és hódításokat tesz a prostitúció e faja. Miután az ily nők szintén hatásági felügyelet alatt állanak s az orvosi vizsgálat alól magukat ki nem vonhatják; másfelől az egyéni szemérem kevésbé van védve ily nők, mint bordélyházak látogatása által, nálunk is megtürendők.

A 24., 25., 26., 27., és 28. szakaszok a dolog természetéből folyó és indoklást nem igénylő szükséges intézkedések.

A hatásági orvosok teendőiről szóló 7 utolsó szakasz beiktatása szükséges volt 1. azért, hogy az eljárás megyszerzte egyöntetű legyen 2. azért, hogy az eljárásban talán kevésbé gyakorlott járásorvosoknak zsinórmértékül szolgáljon és 3. azért, hogy eljárásuk, intézkedéseik a bordélyház tulajdonosokkal szemben, kik tudvalevőleg rakoncátlan, erőszakoskodó és szemérmetlen népség, hivatalos szankciót nyerjen.

A szabályrendelet elkészülte után jutott tudomásomra, hogy a fennálló bordélyházakban a jelenleg teljesített orvosi időszakos vizsgálatokért nem 25, hanem 50 kr. díj fizettetik. Kérem az illető rendelkezést az eddigi gyakorlat értelmében kijavítani.

A javasolt szabályrendelet azon határok között, melyekben tartva van, kerek egészet képez s kimerítőleg intézkedik a nyilvános prostitúció rendőri kezelése felől. A titkos prostitúció sem

⁵⁶⁰ Valószínűleg Parent-Duchatelet, Alexandre-Jean-Baptiste: De la prostitution dans la ville de Paris. Párizs, 1857 című művében.

⁵⁶¹ Esquiros, Henri-Francois-Aplhonse (Párizs, 1812 – Versailles, 1876): francia író, politikus Alphonse Esquiros néven publikált.

nálunk, sem más civilisált államban meg nem oldott problémák halmazát képezi: darázsfészek, melybe nyúlni veszélyes, melyet bolygatni nem lehet a nélkül, hogy ezer érdeket ne sértsünk. Erre nézve szabályokat – kötelező szabályokat alkotni, annyi volna, mint 10 elvetemedett nő mellé, ki ezt valóban megérdemelik, húsz ártatlant állítani pellengérré, kik ellen néha a pusztá látszat bizonyít, de a kik lehetnek álnokság, irigység, rosszakarat, bosszú s más nemtelen indulatok áldozatai. Ily eljárás százszor többet rontana a közérkölcsliség állapotán, mint a mennyit ért a bujakórának némely esetekben ez úton való terjedése. Ha a nőt megfosztjuk szeméremérzetétől, aljassabb lesz az oktan állatnál és véglegesen elvesz az emberi társadalomra nézve.

Kelt Kaposváron, 1882. jan. 29.

Dr. Szigeti János
Igazgató-főorvos

Szabályrendelet a bordélyházakról és a kéjlegési (prostitúció) ügyről ~~/prostitúció/~~

Társadalmi viszonyaink s állami institúcióink⁵⁶² a legtöbb esetben nem engedvén meg a fiatal embereknek a nősülést akkor, midőn azok nemi érettségüket elérték a kéjhölgyeknek és kéjházaknak – mint szükséges rosszaknak – eltűnését közérkölcsliségi és közegészségügyi tekintetek parancsolván, ezen szomorú kényszerűséggel szemben kötelessége a törvényhatóságnak oly rendszabályt alkotni, melyek egyfelől a véték kihívó és szemtelen gyakorlásából eredhető megbotránkozások elkerülését lehetővé teszik, másfelől a közegészségre három[o][hat]ó veszélyeket a minimumra szállítják le. A kéjhölgyek és bordélytelep tulajdonosok ezen szempontoknál fogva erkölcstelen üzletük tekintetéből jogokat nem követelhetnek, hanem csupán a közhatóságok oltalmára tarthatnak számot addig és annyiban, a meddig és a mennyiben nyilvános botrányra okot nem szolgáltatnak és a közegészség tekintetéből szükséges elővigyázati és óvórendszabályokat pontosan teljesítik. Ezen elvekből kiindulva a következő rendszabályok állapotatnak meg.⁵⁶³

[Az alábbiak mellé írva.] apróbb betűkkel

29. sz./közgy.[ülés] A bemutatott javaslat a nyomban a szövegbe iktatott módosításokkal elfogadtatván, mint törvényhatósági szabályrendelet ezen közgyűlésen 26. sz. a. kelt határozat értelmében a megyei hivatalos közlönyben közzé tétetni, ennek utána pedig az 1870. évi 42. tc. 7. §-a értelmében esetleg beérkezendő fellebbezésekkel együtt jóváhagyás végett n[agy]m[éltóság]gú belügyminiszter úrhoz felterjesztetni rendeltetik.

Miről szolgabíró és kaposvári polgármester urak tudomás és az esetleg beadandó fellebbezéseknek alispán úrhoz leendő betérjesztése végett értesítettek.

Kelt Somogy Vármegye Törvényhatósági Bizottságának Kaposvárott 1882. évi február hó 6-án folytatólag tartott évnegyedes közgyűléséből.

kiadta: Gabsovits Károly első aljegyző.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11493/1881. Gyűjtőszám: 21150/1921.
Kézírással készült tervezet sajtó aláírással.

⁵⁶² Institutum (lat., régies): rendszabály, rendelkezés.

⁵⁶³ Ezt az egész bevezető részt az eredetiben átlósan tollal (dr. Szigeti János által) és ceruzával (az alispáni hivatalban) is áthúzták.

21.
NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTER JELENTÉSE SOMOGY VÁRMEGYE
KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGÁHOZ
KAPOSVÁR, 1883. DECEMBER 16.

1485/1883. Kaposvár rt. város polgármesterétől

Tekintetes közigazgatási bizottság

Folyó évi 299. szám alatti meghagyásra van szerencsém tisztelettel jelenteni: miszerint a kaposvári bordélyházak újabb elbírálása tárgyában az eljárást a Zambelli-féle bordélyházra vonatkozó néhány érdekelt fél kihallgatásának kivételével lehetőleg befejeztem.

Ennek eredményeként van szerencsém az ide mellékelt két végzést tisztelettel bemutatni – a végzéshez képest a Piller(?) és Weisz Johanna-féle üzletnek további engedélyezését nem tartottam lehetőnek: mert az ezekre vonatkozó engedély megvonatot.

A Zambelli-féle bordélyházra nézve a legközelebbi közigazgatási bizottsági ülésig szinte intézkedni fogok, s jelentésemet betérjeszteni nem kérem –, a helyszíni vizsgálatról felvett 's ide eredetben csatolt jegyzőkönyvet használat után további, s végleges elintézés végett visszaküldeni kérem.

Kaposvár, 1883. december 16.

Németh Ignác polgármester

MNL SML IV. 412. a. Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának iratai, 336/1883. Gyűjtőszám: 81/1884.
Kézírással készült kiadmány a polgármester aláírásával.

22.
NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTER JELENTÉSE CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ
KAPOSVÁR, 1884. JANUÁR 10.

1485/1883. Kaposvár rt. város polgármesterétől

Tekintetes Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának

Kaposvárrott

Múlt évi 299. szám alatti meghagyása most már teljesen elintézve van szerencsém jelenteni: miszerint a Kaposvárrott fennálló mindhárom bordélyüzlet újbóli elbírálását, mely 220. számú megyei szabályrendelet 24. §-a értelmében eszközendő volt, előre bocsátott tüzetes vizsgálat alapján befejeztem.

Piller(?) György – Weisz Johanna és Zambelli Ferencné bordélyházait a most újólá ide csatolt és helyszínén felvett jegyzőkönyv alapján tüzetesen megvizsgálva mint múlt évi december havi jelentésemben érintettem – az első kettőt a jelzett időben már beszüntetni rendeltem, minthogy azok belkezelése és berendezése egyáltalán kifogás alá esett, ellenük több rendbeli alapos panasz emeltetett, és mivel azok a hasonló intézkedéseknél megkíván-

tató társadalmi 's közerkölcsiségi igényeknek, sőt a közegészségi és rendészeti bizottság követelményeinek sem felelnek meg.

Zámbelli Ferencné bordélyháza – mint a mellékelt jegyzőkönyvből is kitűnik – kitűnően van berendezve, a „házirend” és az intézet kezelése tekintetében semmiféle jelentékenyebb kifogás fel nem hozható, a szomszéd háztulajdonosok az intézet beszüntetését nem kívánták – szóval a bordélyház –, ha már ily szükséges rosszat a társadalom megtűr, és illetve hatóságilag ellenőriztet – mindazon kellékeknek megfelel, amit csak kívánni lehet, annak dacára, mint a mellékelt határozatból látni méltóztatik én az üzletről az engedélyt, és nevezetesen mostani helyén megvontam: mert erre nézve az előbb idézett megyei szabályrendelet 7-ik §-a vezetett, mely akképpen intézkedik, hogy hasonló intézetek csak is félre eső helyeken állíthatók fel.

Mínthogy pedig – mint tisztviselő csak is a hivatalos kötelesség legszigorúbb teljesítését tarthattam szem előtt, minden más tekintettől eltérnem és fennebb említett határozat szerint lehetett eljárnom.

Megjegyzem, hogy Weisz Johanna a vele közölt határozat ellen fellebbezést adott be, mely a maga útján 's illetőségéhez legközelebb felterjesztetni fog – ezen mostani határozat pedig Zambelli Ferencnének e jelentéssel egyidejűleg kézbesítettik.

Piller(?) György üzletének bezáratására pedig a rendőrkapitány utasítva lett.

Kaposvár 1884. január 10-én.

Németh Ignác polgármester

MNL SML IV. 412. a. Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának iratai, 81/1884.
Kézírással készült kiadmány a polgármester aláírásával.

23.

NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTER JELENTÉSE CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1885. JANUÁR 25.

165. sz./1885. Kaposvár rt. város polgármesterétől

Tekintetes Alispáni Úrnak

Kaposvárótt

A kaposvári Weisz Johanna és Zámbelli-féle bordélyházak bezáratása tárgyában – részben az ide küldött sürgetések alapján, de más részben ezen kérdésnek közérdekbeli fontosságánál fogva – önállóan is van szerencsém következő jelentést tisztelettel felterjeszteni.

A' Weisz Johanna-féle üzletre vonatkozó másodfokú határozat a fél ide mellékelt kérvénye szerint neki csak is szóval kérdeztetvén ki, annak írásbeli kiadásáért folyamodott, egyszersmind azon kérelemmel járult, hogy az üzlet áthelyezhetése végeetti határidő a most bekövetkezendő tavaszig halasztassék el.

Zámbelli Ferencné üzletére vonatkozó betiltó végzés a nevezett által fellebbeztetett, de a végzésnek Weisz Johanna fellebbezésével együttes felterjesztése tévedésből elmaradt –, így azt most a vonatkozó iratokkal másodfokú elbírálás végett tisztelettel haladéktalanul felterjesztem.

Ezeknek előre bocsátása mellett, és eltekintve attól, hogy ha a Tekintetes Alispán úr határozata alapján a Weisz Johanna halasztási kérelme netán figyelmen kívül hagyatnék, és

illetve Zámelli Ferencné fellebbezése elvettétvén – mindkét üzlet bezáratása válnék szükségessé, bátorkodom következő észrevételeket tenni.

Nem lehet tagadni; miszerint a szóban lévő üzletek a közerköleség és közszemérem megsértésére igen könnyen alkalmat szolgáltathatnak, ha azok a leg gondosabb ellenőrzés mellett 's folytonos éber figyelem alatt nem tartatnak; de más részt kétségtelenül bizonyos tény az is, miként ily intézetek fenntartása tapasztalat által szükséges rosszként bizonyult be, és közegészségi szempontból nagyobb mérvű bajok elhárítóiként ismertettek be.

A kaposvári helyi viszonyok 's a városi tisztí orvos indokolt jelentése úgy a katonai parancsnokság többszörös átírata eleven bizonyítékai annak, hogy 3-4 ilyféle intézet fenntartása okvetlen szükséges Kaposvárott arra, hogy a titkos bordélyházak terjedése a szifilisz veszélye megakadályoztassék és a gyermek elhajtás, csecsemők gyilkolása és száraz dajkaságra kárhoztatása a lehetőségig korlátoztassanak.

Én részemről nem képzelek veszélyesebb állapotot, 's nem tudnám megmérni következményeit, ha 24 óra alatt azon helyzetbe lenne volna téve városunk, hogy a most szóban lévő két bordélyház bezárattassék – 's megvallom, hogy nem tudnék, nem mernék felelősséget vállalni ez eset súlyos következményeire, midőn az éppen most előttem fekvő orvosi évi jelentésből is látnom kell, miként a rendőrség által elfogott csavargó nők közt 40% betegnek konstatáltatott.

Ezek figyelembe vételével 's addig is, míg e' tárgyban időközben tett intézvény folytán megindított, és a' városi képviselő-testület elé terjesztendő tárgyalás alapján kimerítő jelentésemet beküldeni szerencsém lenne – tisztelettel kérem a' tekintetes Alispán Urat, hogy az esetre, ha a' kérdéses bordélyházak bezáratása másodfokúlag elhatározatnék –, a' bezáratás foganatosítására esetleg az üzletek áthelyezhetése iránt folyó évi április hó 24-ig halasztást adna – 's a' mennyiben azt a tekintetes Alispán Úr megadni hajlandó nem volna – engem a' végrehajtásra tüzetesen utasítani szíveskedjék.

Kelt Kaposvárott, 1885. január 25-én.

Németh Ignác polgármester

MNL SML IV. 412. a. Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának általános iratai, 81/1884.
Kézírással készült kiadmány a polgármester aláírásával.

24.

HOLCZINGER ANNA BORDÉLYHÁZÁRÓL SZIGETVÁR, 1883. JÚNIUS 2.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Szigetvárott 1883. évi június hó 2-án a Szigetvári járás szolgabíróségánál Holczinger Anna szigetvári lakosnak, Szigetvárott a Kanizsai utca 614. számú házban nyitni szándékolt bordélyház hatóságilag leendő engedélyezése tárgyában.

Jelenlevők az alulírottak:

Horváth György Szigetvár nagyközség bírójá, Bakóczai András és Farkas Gáspár esküdtek, kik előtt folyamodó kérvénye, mely szerint az úgynevezett Kanizsai utcában levő 614. számú házban 100 Ft biztosíték letétele mellett bordélyház nyithatását hatóságilag engedélyeztetni kéri, mire nézve előadják:

Miután a kérdéses ház Szigetvár egyik legnépesebb utcájában van s ez [...] is szolgál, azon helyen a bordélyháznyitásnak hatósági engedélyezése ellen tiltakoznak.

Egyébként folyamodó személyét tekintve nekik semmi kifogásuk nincs az ellen, hogy neki valamely félre eső utcában, mint például „Sánc” vagy „Kalivoda”(?) úton bordélyház nyitására a hatósági engedély megadassék.

Holczinger Anna előadja, miként ő 34 éves, férj- és gyermektelen nő, bűntényért fenytve nem volt, és a fennálló szabályok szerint kész 100 Ft biztosítékot kaucióként készpénzben letenni, ’s mint ilyen a hatósági szabályrendeletben előírt kellékeknek megfelel, ennél fogva kéri vagy a kérvényben jelzett 614. sz. házra, ha pedig ez lehetséges nem volna más, a hatóság által kijelölt utcában az engedélyt megadni.

kmf.

Fekete Sándor jkv.
Horváth György v.[áros]bíró
Baboczzai András v.[árosi] esküdt
Farkas Gáspár v.[árosi] esküdt
Holczinger Anna

MNL SML IV. 421. a. Szigetvári járás főszolgabírájának iratai, 1157/1883.
Kézrel írt és a jelenlévők által aláírt jegyzőkönyv. A kihagyás olvashatatlan szót jelez.

25.

UGHVÁRY KÁROLY TALLIÁN BÉLA FŐISPÁNHOZ INTÉZETT PANASZA KAPOSVÁR, 1887. OKTÓBER 29.

Méltóságos Főispán Úr!

Kaposvár város polgármestere még 1884. évben 1176. sz. alatt Leipnik Anna, Flesch Fülöpné kaposvári lakosnak a Honvéd utca 22. sz. alatti házban bordélyüzlet nyitását engedélyezte.

Kaposvár városának, illetve Somogy vármegyének 220/82. sz. alatt kibocsájtott szabályrendeletében foglalt rendelkezéseknek a polgármester által kiadott meg nem felelvén, azok közül többen, kik az engedély kihirdetése után nyomban megnyitott bordélyüzlet szomszédságában laknak, a kiadott engedéllyel szemben 2144/884. sz. alatt kérvényt intéztek a városi hatósághoz, hogy ez üzlet részint a fennálló szabálytalanságok miatt, részint pedig azért, mert ez üzlet félreeső helyen lévén, az abban előforduló gyakori kihágások, melyek a rendőrség tudomására nem is mindig jutnak, a közel lakó közönséget megbotránkoztatják.

Az illető kérvényben előforduló szabálytalanságok ma is fennállnak nevezetesen:

A szabályrendelet szerint minden bordélyüzlet engedélyezésénél szigorú figyelembe veendő a szab.[ály] rend.[elet] 2. §-a értelmében a helyi viszonyok, nevezetesen a 7. § szerint a bordélyüzletnek csak oly helyen szabad nyitattnia, melynek középületek nincsenek közelében. Már pedig a Honvéd utcában kaszárnya van. Egy ily üzlet közelléte a fegyelem fenntartására nézve nagy akadályt képez, különösen akkor, midőn a szabadságolt katonaság és újoncok behívatnak s napokon keresztül a bordélyház szomszédságában tanyáznak.

Különösen veszélyes ez a közcsendre akkor, midőn az újoncok hívatnak be, kik pár napig fegyelem alatt nem állván garázdaságaikat kezük ügyébe eső alkalom mellett igen gyakran elkövetik, így történt ez az idén is midőn az újoncok behívása alkalmával véres verekedés volt.

A szabályrendelet 4. §-a értelmében bordélyüzletet csak gyermektelen nő nyithat ki megbízható azon tekintetben, hogy a rendet házában fenntartani tudja és akarja.

Ám a Honvéd utcai bordélyház Leipnik Annának engedélyeztetett, ki nem gyermektelen, mert köztudomás szerint több gyermeke s hajadon leánya van, továbbá hogy az idézett

§-nak meg nem felelhet a rendre nézve, kétségtelenné teszi az, hogy nem is lakik üzleti helyiségében, hanem attól távol a Fűredi utcában.

Férfi egy ily üzletnek sem tulajdonosa sem üzletvezetője nem lehet, mégis az üzletben, Leipnik Anna férje Flesch Fülöp, többször büntetett egyén az üzletvezető, kitől előbb egy hasonló üzletet már a hatóság elvett.

A szabályrendelet 6. §-a értelmében meghatározott óvadékpénz letétele az engedélyezéskor nem lett, de ily összeg e címen sem a városi pénztárban, sem a helybeli pénztáratoknál nem kezeltetik, tehát nincs meg a törvényes garancia arra: hogy kihágások esetén a kiszabandó pénzbírság bármiképp behajtható lenne.

A szabályrendelet 8. §-a úgy intézkedik, hogy a bordélyüzlet tulajdonos semmi féle cégért, melyről ily üzletre következtetni lehetne, vagy annak minéműségét hirdetni a házra nem alkalmazhat. Leipnik Anna bordélyüzletén ott botrányt hozat a zöld lámpás, melynek messze ható fénye a távol lakókat is figyelmezteti, hogy a megyei szabályrendelet mennyire respectáltatik Kaposvár város előljárósága által.

Szeszes italokat a 9. §-ban foglalt rendelkezés szerint mérni ily üzletben nem szabad, de a rendőrségnek tudomása van arról, hogy a Honvéd utcai bordélyházban szeszes italokat mérnek, mit bizonyít az: hogy egy rendőri panasz letárgyalása alkalmával – melynek egyéb iránt a bordélytulajdonosra nézve semmi féle kedvezőtlen eredménye nem lett – Császár nevű rendőr a kapitányi tollnok előtt vallotta, hogy ott sört és pálinkát valóban mérnek.

Ugyan e szakasz tiltja azt is, hogy a bordélyházakban zajos mulatságok tartassanak. Ez pedig minden napi dolog ott, elannyira hogy a muzsika és az ordítózás a közel lakók éjjeli nyugalmát folyton háborítja.

Ezen okok hozattak fel az illető fentebb hivatkozott kérvényben, melyet a bordélyüzlet engedélyezése alkalmával, a meg sem hallgatott szomszédok nyújtottak be a polgármesterhez. E kérvény épp oly rövid úton utasított el, mint a bordélyházi engedély adatott – a tanács és előljáróság tudta nélkül – a nélkül, hogy a felhozott okok alapján vizsgálat rendeltetett volna el, minél fogva a kérvényezők fellebbeztek. E fellebbezés az illető felsőbb hatóságokhoz soha sem küldetett el, legalább a kérvényezők sem a fellebbezés felküldéséről, sem annak érdemleges elintézéséről végzést soha sem kaptak. Miképp fentebb is említém az elősorolt szabálytalanságok máig is fennállnak, s mivel az érdeklét lakóság igazságos panaszára a bordélyos ellen soha sem kapott igazságot, még akkor sem, midőn időközben egyes speciális rendőri kihágási eseteket panaszolt, a bordélyos a hatóság ezen példátlan és meg nem érthető elnézését tapasztalván, vagy erős okai lévén abban, miként ellene hozandó hatósági intézkedésektől ne féljen, visszaéléseit egész nyugodtan mai nap is folytatja.

Mínthogy időközben a viszonyokkal való ismeretlenségem nem tartott vissza attól, hogy e botrány fészek tőzsomszédóságában házat és lakást vegyek, a dolog most már engem is a legközvetlenebbül érdekel, minél fogva kénytelen voltam én is az előfordult botrányt hozatató kihágások miatt a rendőrkapitánysághoz több ízben panaszommal fordulni, igaz sikertelenül, mert úgy látszik itt a Budapesti Theisz⁵⁶⁴ ügy ismétlődik szerény kiadásban.

Ennél fogva bátorodom jelen panaszommal Méltóságodhoz fordulni, azon reményben hogy igazságos panaszom szigorú vizsgálatot és törvényszerű elintéztést fog nyerni.

Nem csak magam, de az egész utca lakósága érdeke kívánja azt, melyhez nem kis mértékben járul azon fő érdek, hogy a lakóságban meggyökeredzék azon meggyőződés, hogy a valódi bajnak és törvényellenes tényeknek van szigorú és igazságos bírója még akkor is, ha közönség közvetlen felettes hatóságának elnézésében és gyengességében oly okokat vél fenn-

⁵⁶⁴ Helyesen: Theisz. Theisz Elek pesti, majd budapesti rendőrkapitánynak több botránya is volt.

forogni, melyek alkalmasak arra, hogy a bizalom a hatóság embereinek megbízhatósága és hozzáférhetősége felett teljesen megrendüljön.

Méltóságos Főispán Úr!

Nem óhajtom hosszas előadásommal becses figyelmét továbbra is igénybe venni, de ha a felsorolt törvénytelenések elégségesek nem volnának arra: hogy ez[en] üzlet a szabályrendelet értelmében bezárassék, a folytonos rendőri kihágásokra nézve, melyek részben feljelentettek, de soha kellő módon el nem intéztettek, kész volnék egy elrendelendő vizsgálat esetén oly adatokkal szolgálni, melyek törvénytelenül bizonyíthatók volnának.

Kérem ennél fogva Méltóságodat, hogy ezen előadott kérelmemet, s azt támogató okokat figyelemre méltatva ez ügy szigorú megvizsgálását elrendelni, s a vizsgálat elrendeléséről engem kegyesen értesíteni méltóztassék.

Méltóságos Főispán úrnak alázatos szolgálója
Unghváry Károly
könyvvezető a Somogy megyei takarékpénztárnál

Kaposvár, 1887. október hó 29-én

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 17993/1887. Gyűjtőszám: 4763/1884.

Kézzel írt és saját kezűleg aláírt panaszbeadvány. A folyamatos vonallal aláhúzott részek eredetileg, a panasz benyújtója által aláhúzottak, a pontozással aláhúzottakat az alispáni és a főispáni hivatalban húzták alá.

26.

NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTER JELENTÉSE CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1887. DECEMBER 10.

Kaposvár rtv[áros] polgármesterétől

5256/887. sz.

Nagyságos Csépan Antal alispán úrnak!

Kaposvár.

Folyó évi 17993/m. sz. alatti meghagyásra van szerencsém a közlemény visszavárása mellett tisztelettel jelteni a következőket.

Unghváry Károly kaposvári lakosnak Tallián Béla főispán úr ő M[éltósá]gához beadott panasza egyik részében az engedély szabálytalan kiadását említi fel; erre nézve megjegyzem, miszerint az engedély kiadásában semmi szabálytalanság nem történt így nevezetesen:

a bordélyüzlet helyisége a 220. sz. m:[egyei] szabályrendelet 7. §-a rendelkezéséhez képest félreeső helyen van, mert a Honvéd utca csakugyan a város egyik végső utcája, ezen körülményt a 2. / alatti iratokhoz csatolt, s' a helyszínén felvett jegyzőkönyv, tehát hivatalos okmány igazolja – sőt elég kegyes ugyanezt folyamodó maga is beismeri kérvénye első bekezdésében;

nem lépett át a most hivatkozott szakasz azon rendelkezése sem –, hogy a bordélyház valamely középület „közeliében” nem lehet; mit panaszos azzal igyekszik bizonyítani; miszerint abban az utcában a honvédkaszárnya van. Ez a szabályrendelet téves magyarázatán alapszik – s teljesen sántít, mert a szabályrendelet világosan mondja, hogy a bordélyüzlet valamely középület „közeliében” nem lehet, de nem mondja azt, hogy oly „utcában” nem lehet,

melyben középület van; Ennélfogva s' tekintve azt, hogy a kérdéses bordélyüzlet a honvéd utca legvégén, úgyszólván a kertek alatt, s' a kaszárnyától legalább 300 méter távolban van, kétségtelen, hogy a helyszíni szemléről felvett jegyzőkönyve alapján az eljáró polgármester helyesen állapította meg azt, hogy a szabályrendelet ellenes tény – s' nevezetesen a panaszló által vitatott eme „közellét” esete fenn nem forog; ennek bővebb illusztrációjául s' az eljáró polgármester e tekintetben helyes eljárásának – tanúságául – fel kell említenem e helyen azt, miként úgy a megye, mint Kaposvár városa által alkotott újabb szabályrendeletben is / melyek a kávéház, korcsma s' egyéb zajos üzletekre legközelebb hoztattak / kivétel nélkül csak az vétetett fel, hogy ily üzletek valamely középülethez, templom[hoz], iskolához „közel” ne legyenek, de sehol sem az, hogy „abban az utcában” ne lehessenek, s' mint tudom a távolság némelyiken 50 méterre – s' minimálisan 100 méterre meg is állapítatott. A jelen esetben tehát, hol a szabályrendelet csak az általános „közel” kitéttel él, és emellett mégis 300 méterről van szó – vajmi különös, hogy Ungváry úrnak legyen joga a hatóság bírálata ellenében valamely axiómát⁵⁶⁵ felállítani – s' vajmi különös az, hogy Ungváry úr a templom és gimnázium tőzsomszédságában levő pálinka mérést, korcsmákat szabályszerű távolságban levőknek nézi, holott 12-50 méter távolra esnek ama középületektől, melyek a „kaszárnyáktól” lényegileg talán mégis nagy mérvben különböznek és elsőbb tekinteteket pretendálhatnak.⁵⁶⁶

Minden alapot nélkülöző állítás az, hogy az üzlet Flesch Fülöp felügyelete alatt áll, ez lehet panaszos részéről feltevés, de egyáltalán nem tény, épp úgy miként felületes állítás az, hogy a bordélyüzlet után a hatóság óvadékot nem kezelne; mit igazolok az ide becsatolt betéti könyvvel, melyet nagyon sajnálom, hogy a feljelentő úr úgy látszik sok utánjárása mellett sem fedezett fel – pedig a rendőrkapitányságnál, hová a többi bordélyüzletek kaucióit is letéteményezni rendeltem könnyen ráakadhatott volna, anélkül, hogy a hatóságot a felsőbbbség előtt piszkos gyanúsításnak tegye ki.

A zöld lámpa nemcsak Kaposvárott, de más városokban sem botránkoztat senkit, sőt sokkal szelídebb és kevésbé feltűnő, mint más rikítóbb szín; csudálom, hogy panaszos a fizika szabályai s talán balparti hajlamai ellenére is, oly botránkoztatónak találja a „zöldet”. És még jobban csudálom azt, hogy egy egyszerű zöld lámpában az ő szemei mindjárt a bordélyházat konstatálják, holott 100 ember között tíz alig van ki ezt a konzekvenciát vonja le abból, hogyha valahol zöld lámpát lát. Nagyon jártas lehet a lámpajelzésben. – Feljelentő úr panaszában áttér másodsorban a botrányokra és [a] rendőri hatóság gyanúsítására ezekre nézve megjegyzem: – szeszés italokat a bordélyházban nem mérnek; zajos mulatságok ott nem tartanak, kihágások elő nem fordulnak, a lakosság panaszokat nem tesz, nyugalma háborítva nincs. Ide csatolom e tekintetben a [rendőr]kapitánytól bekövetelt 3./a jelentést, melyből mindezen állítások teljes alaptalansága derül ki.

Ami Ungváry úr azon állítását illeti, hogy az 1176/84. sz. a. engedély nem szabályosan adatott ki, az a fennebbiekkal cáfolva van, látható ez a 2./ alatt iratokból, melyek szerint a szemle felvétel, az orvos meghallgattatott – s' az előljárásság maga a polgármester által képviselve volt –, hogy ezen engedély ellen Nagy János és társak által beadott 2144. sz. a. előterjesztés visszautasított az természetes, mert ilyen idegen beavatkozásnak helye a megyei szabályrendelet értelmében nincs –, a végzés a feleknek kézbesítetett –, igaz hogy azok ezen visszautasítás ellen 2362/884. sz. a. fellebbezést adtak be, s ez tévedésből egyszerűen irattárba került, de az is igaz, hogy a fellebbezés elintézését a benyújtók soha többé nem sürgették, és a fellebbezés szinte visszautasítással lett volna elintézendő.

⁵⁶⁵ Axióma (gör. eln.): sarkigazság, gyakorlati tapasztalatok széles körű általánosításán alapuló tétel.

⁵⁶⁶ Pretendál (lat. eln., régies): igényt, számot, jogot tart valamire, követel, megkíván.

Egyébként pedig legkevesebbé, sőt egyáltalán nincs joga Ungváry úrnak mindezen tényekre és iratokra hivatkozni –, azok másokéi; s hogy ezen másoktól Ungváry úr felhatalmazva lenne ügyük sürgetésére, ez igazolva nincs, ezt Ungváry úrnak maga részére vindikálni nem lehet, sőt a bordélyüzlet elleni panaszokra sincs joga éppen neki, aki akkor vett az üzlet közelében házat, mikor ezen üzlet már ott volt. Hát mért ment oda?

Végül Ungváry úr Theisz és efféle gyanúsításai ellenében pedig annyit jegyzek meg, hogy ezek mint közhivatalnok elleni rágalmakra nézve a büntető feljelentést fenntartom s' evégből az iratokat tisztelettel visszakérem.

Kaposvár, 1887. december 10.

Németh Ignác polgármester

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 20527/1887. Gyűjtőszám: 4763/1884. Kézrel írt és a polgármester által aláírt kiadmány.

27.

TALLIÁN BÉLA FŐISPÁN LEIRATA NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTERHEZ KAPOSVÁR, 1887. DECEMBER 16.

20527/m. 887.

Németh polgármester

Leipnik Anna férj. Flesch Fülöpné kaposvári lakos részére bordélyüzlet nyithatását t. uraságod által 1884. évi április 22-én 1176. sz. a. kiadott üzletei engedély Nagy János és társai kaposvári lakosoknak szabályszerű időben benyújtott, ide azután csupán ismét kibocsátott felhívásra, f. évi dec. 14-én felterjesztett fellebbezése folytán –, az 1886. évi XXI. tc. 72. §-a utolsó bekezdése alapján – vizsgálat alá vétetvén megsemmisítették, s t. Uraságod utasítatik, hogy ezen bordélyház megszüntetése iránt haladéktalanul intézkedvén az eredményt ide legkésőbb 60 nap alatt jelentse be.

Mert Somogy vármegye 220/882. sz. szabályrendeletének 4. §-a értelmében bordélyüzletet csak gyermektelen nő nyithat. Flesch Fülöpné szül. Leipnik Anna pedig saját beismerése szerint is több gyermekkel bír, s így neki az engedély ki nem adható.

Miről t. uraságod f. évi dec. 10-én 5256. sz. a. kelt jelentése csatolmányainak visszajuttatása mellett, további eljárás céljából azzal értesítettik, hogy azon körülményre nézve, mely okból, s kinek mulasztása folytán lőn az 1884. évi április 4-én Nagy János és társai részéről benyújtott fellebbezés, csupán innét kibocsátott felhívásra f. évi dec. 14-én felterjesztve, a hatóság kockáztatott tekintélye által indokolt gyors és szigorú vizsgálatot tartson, s a felveendő jegyzőkönyvet további eljárás céljából ide sürgősen, de legkésőbb 15 nap alatt terjessze fel.

887. 16/XII. [olvashatatlan szignó]

Exp[pediáló]! Különvál.[ogatott] iratok [...].

Mélt.[óságos] főispán

F.[olyó] évi okt. 31-n 394. sz. a. felhívásra van szerencsém Méltóságoddal Kaposvár város polgármesterének Unghváry Károly feljelentésére tett előterjesztését –, az annak kapcsán beterjesztett ügyben hozott II. fokú határozatom másolatával együtt azon kéréssel bemutatni, hogy a polgármester jelentését betekintés után visszaküldeni méltóztassék.

877. 16/XII. [olvashatatlan szignó]

Exp[ediáló]! Kaposvári polgármesternek felül fekvő 5256. sz. jelentése s fentebbi határozat másolata mellékelendő.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 20527/1887. Gyűjtőszám: 4763/1884.

Kézzel írt fogalmazvány szignózva. Az ügy további elintézésére vonatkozó – a főispánnak és a polgármesternek szóló – megjegyzések a fogalmazványt tartalmazó iraton vannak.

28.

ZÁMBELLY FERENC KÉRELME CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1888. NOVEMBER 27.

581. sz./főisp.[áni] 88.

[50 krajcáros illetékbélyeg]

Méltóságos Tallián Béla főispán Úrhoz

Kaposvár

alázatos folyamodása

Zámbelly Ferenc kaposvári lakosnak a belül írt ügyben

Méltóságos Főispán Úr!

Mély tisztelettel alulírott kaposvári születésű polgár még szüleimtől örököltem a kaposvári Fő utcában levő, és évtizedek előtt hatóság által engedélyezett bordélyüzletemet, mely Kaposvárott a legelső ily üzlet volt és folytonosan a legnagyobb rend és felügyeletről ismeretes; és mely ellen bátran elmondhatom a hatóság előtt soha panasz fel nem merült, sőt még a legközelebbi szomszédok, úgy a közönség sem hozhatott fel semmi olyat, ami megrovásra érdemes lehetne.

Ezen üzletemre hatóságtól levén engedélyem – pár évvel ezelőtt azon hitben, hogy ily engedélyt alapos ok nélkül elvenni nem lehet – 15 ezer forintot építettem egy új házat a régi üzlet helyén, és ezen építés csakis az üzlet jobb berendezése miatt és éppen csakis ezen célnak megfelelő beosztás szerint történt t. i. azt akartam elérni, hogy ezen üzlet a legjobb rendben legyen tartható és erre nézve már a ház is ily terv szerint t. i. csakis ily üzletre épült, és ezen építés által, miután én a kellő kápitálissal⁵⁶⁷ nem rendelkeztem mintegy nyolcezer forint adósságot kellett csinálnom.

Ezen idő után jött üzletembe a felülvizsgálat, melyet Németh Ignác polgármester teljesített, ki is rendben talált mindent, mégis oly határozatot hozott, hogy az üzletet be kell szüntetni.

Én többször folyamodtam ezen határozat végrehajtásának elmellőzéséért s' igaz, hogy nyertem is halasztást; – most azonban a városi kapitány úr tudtomra hozta, hogy neki az ügyet végre kell hajtani, s én menjek más utcába és házba.

Én nem szegülök ellen a hatóság parancsolatjának; de hogyha ezen ügy ily rögtön elintézve lesz és anyagilag tönkre leszek téve és erre én okot nem adtam és a fennálló jogomra való bizonyosság szüli romlásomat.

⁵⁶⁷ Értsd: tőkével.

Mindenki tudja Kaposváron, hogy üzletem a legrendesebben van kezelve, itt semmi rendetlenség nincs; soha panasz fel nem merült – sem a közönség nincs háborítva, sőt még a szomszédok sem: igen sajnós hogy ily esetben ily üzletre befektetett tőkém el kellene vesztenem, holott nekem hatósági jogom ezen helyre volt kiadva és én erre költöttem és erre tettem adósságot.

Sőt még azt is állíthatom, hogy ez által a közérdek is szenved, mert egy ily rendes üzlet bezárása és rossz helyre kitétele által a közbiztonság és egészségügy is veszélynek lehet kitéve.

Míndezeznél fogva mély alázattal esedezem méltóságos főispán úrnál;

hogy ha nekem a jogot elveszteni lehetne is, kegyeskedjék oda hatni és az illető hatóságot utasítani, hogy ez némi halasztást adjon, hogy anyagi dolgaimat rendezhessem; mert azt is fel kell említeni, hogy ily üzlet áthelyezése a legjobb akarat mellett sem mehet gyorsan, mert minden helyen, amit eddig is kerestem akadályok merültek fel.

Rajta leszek, hogy a tek:[intetes] hatóságnak megelégedésére újabb helyet találjak, de most a télen éppen lehetetlen és akkor egészen elvesztem összes vagyonomat.

Méltóságos Főispán úr kegyességét újítva kérem és mély tisztelettel maradok.

Méltóságos Főispán Úrnak

Kaposvár, 1888. november 27-én

alázatos szolgálja
Zámbelly Ferenc

MNL SML IV. 401. b. Somogy vármegye főispánjának általános iratai, 279/1889.

Kézrel írt és aláírt kérelem. Ez az irat hiányzik az ügynek az alispáni 4763/1884. sz. aktájából.

29.

ZÁMBELLY FERENC KAPOSVÁRI BORDÉLYHÁZÁNAK BEZÁRÁSA KAPOSVÁR, 1889. JANUÁR 31.

Jegyzőkönyv

Felvéve Kaposvárott 1889. január 31-én a Kaposvári járás főszolgabírája által, tek:[intetes] alispán úrnak m.[últ] 1888. évi november 1-én 19628 sz. a. kelt intézményével elrendelt fegyelmi vizsgálat tárgyában.

Mely alkalommal Németh Ignác polgármester kaposvári lakos idéztetése folytán személyesen megjelenvén, első sorban is azon kérelmét terjesztette elő, hogy mivel a Czámelli-féle bordélyház áthelyeztetése körüli késedelmet, oly körülmények okozzák, melyeket felvilágosítani a város illető szakközege leghivatottabbnak lenni látszik, ugyan azért mindenekelőtt az illető szakközeg dr. Polányi Lajos városi orvos hallgattassék meg, ki is megjelenvén a fennforgó késedelem igazolására nézve következőket adta elő:

Nyilvános bordélyházak létjogosultságát ma már senki sem vonhatja kétségbe. Szükségesek azok közrendőri, közegészségi és erkölcsrendészeti szempontból, de ezen célnak csak úgy felelhetnek meg, ha könnyen hozzáférhetőknak tétetnek a közönség azon részére nézve, mely rászorult nemkülönben a rendőrségnek és orvosnak. Ha az bárminemű intézkedések által lehetlenné tétetik, azok valódi fészkekké válnak melyekben a titkos prostitúció és bujakór akadálytalanul burjánozhatnak. Rátérve a Czámelli-féle bordélyházra, határozottan állíthatni és ezen állítás senki által meg nem cáfolthatatik, hogy ott a legnagyobb rend uralkodik, és hogy a szabályok előírta óvintézkedések mindenkor kifogástalanul megtétetnek.

Ha a szóban levő bordélyház mai helyéről áthelyeztetik, elsősorban is az a kérdés hová? mert a városon belül senki megfúrni nem akarja, mert másodsor a városon kívül a fennebb említett okokból céljának nem felel [meg]. Ha jelenlegi helyén meghagyatik még azon előnnyel is bír hogy a nyilvánosság pedig legbiztosabb ellenőre az erkölcstelenségnek. Ki vagyunk téve annak miként, ha ezen harmadik bordélyház is kilebbeztetik⁵⁶⁸ mint a többi kettő, hogy még az iskolás gyermekek a[z] iparos tanoncok is, éppen a titkozatosság homálya alatt is felkeresik. Annak idején már felszóltam és tiltakoztam az ellen, hogy a bordélyházakról alkotott törvényhatósági szabályrendelet Kaposvár városra is ráilleszthető volna ami Toponárott és egyéb kis faluban hasznos és üdvös, nem következik, hogy az egyszersmind a városra nézve is, hol annyi katona és iparossegéd van. Annak idején éspedig a polgármester előtt is, több ízben kinyilatkoztattam, hogy az esetekben, ha a bordélyházak a városból egyáltalán kitétetnek, az sem a titkos prostitúció sem a bujakór terjedése tekintetében felelősséget vállalni képes nem vagyok, s úgy akkor sokkal célszerűbb, ha a város végleg beszünteti azokat s az ebből származó felelősséget az illető felsőbb hatóságra hárítja.

Németh Ignác polgármester a város orvos által fentebb bementett alapján, melyek nyilván igazolják azt, hogy a Czámbelli-féle bordélyház áthelyezése körüli késedelem nem az ő hanyagságának következménye, hanem csakis onnét ered, hogy a városi szakközeg az általa felhozott indokokból az áthelyezést folytonos ellenzésével késleltette –, kéri a jelzett késedelem miatt ellene fennforgó fegyelmi eljárás beszüntetését.

Ezek után a jegyzőkönyv felolvasatván helyben hagyva bezáratott és aláíratott. kmf.

Gabsovits [Károly] fősz[olga]bíró
Németh Ignác polgármester
Dr. Polányi Lajos

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 4998/1889. Gyűjtőszám: 4763/1884.
Kézrel írt és a jelenlévők által aláírt jegyzőkönyv.

30.

GABSOVITS KÁROLYNAK, A KAPOSVÁRI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJÁNAK JELENTÉSE CSÉPÁN ANTAL ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1889. MÁRCIUS 14.

Kaposvári járás főszolgabírájától

6941/kzg. sz

Tekintetes alispán úr!

Múlt évi november 1-ről 19628. sz. a kelt intézményével elrendelt fegyelmi vizsgálatot megkezdtem ugyan, de mivel a városi orvos jegyzőkönyvi kivonatából azt kell következtetnem, hogy a Zambelli-féle bordélyház áthelyezése iránti határozat végrehajtása körüli késedelem kevésbé a polgármester hanyagságának, mint inkább tán az érdekelt közönség befolyásolásának következménye, támogatva ez utóbbi a városi orvos által, ki mint a város első szakértője saját beismerés szerint is nemcsak hogy ellenezte és ellenzi ma is ama bordélyháznak valamelyik kül[ső] utcabani áthelyezését, de sőt a szándékolt áthelyezés ellen mindenkor tiltakozott is: ugyanazért a fegyelmi vizsgálatot újabb utasítás nélkül annyival is kevésbé

⁵⁶⁸ Értsd: felfedeztetik, fellebbentik róla a fátylat.

véltem folytatandónak, mert úgy tudom, hogy a szóban levő bordélyház áthelyezésére újabb véghatáridőül folyó é. április 24-ike tüzetvén ki, tán ez még bevárando volna?
A vizsgálati jegyzőkönyvvel kiegészített összes közleményeket további intézkedés végett tisztelettel felterjesztem. Teljes tisztelettel maradtam

Kaposvár, 1889. márc. 14.

alázatos szolgája
Gabsovits Károly főszolgabíró

KAPOSVÁRI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJA
[körpecsét a megye címerével]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 4998/1889. Gyűjtőszám: 4763/1884.
Kézrel írt és a főszolgabíró által aláírt kiadmány.

31.

CSÉPÁN ANTAL ALISPÁN LEIRATA NÉMETH IGNÁC POLGÁRMESTERHEZ KAPOSVÁR, 1889. DECEMBER 13.

23023/89. sz.

Alispán.

kaposi polgármesternek

Unghváry Károly kaposvári lakosnak a rendőrkapitányi hivatal ellen emelt hét rendbeli panaszta tárgyában teljesített vizsgálat eredményeképpen Sury Ferenc rendőrkapitányt és Csizmadia Lajos rendőrfogalmazót dorgálással büntetem.

Mert a tárgyiratok szerint kétségtelen, hogy nevezett Unghváry Károly a szomszédos Flesch Fülöp bordélyos ellen hét ízben emelt panaszt, azonban csak kétszer lett panaszta jegyzőkönyvbe foglalva, és ezen két ízben is, csak az egyik lett elintézve, de az elintézés sincs félév óta fogatosítva.

Már pedig a rendészet fogalma kizárja azt, hogy a rendőrségnél emelt panaszok, kiválóképpen ha azok a legszigorúbb ellenőrzés alá tartozó bordélyüzletre vonatkoznak, leggyorsabb és legpontosabb elintéztet ne nyerjenek.

A kapitánynak a fogalmazóra való hivatkozása figyelembe nem jöhetett, mert a hivatalfőnök az ügymenetért [a] felelős.

Múlt hó 18-án 6165. sz. a. kelt jelentése csatolmányainak visszajuttatás mellett felhívom t. uraságotat, hogy a marasztaltak részéről tovább nem fellebbezhető azon határozatomat panaszló előtt is kiküldetvén, jogerőre emelkedése után a közleményekkel együtt 15 nap alatt terjessze fel. 89. 13/12.

Kiad.[ó] V jelölt iratok mellék.[lendők]

[olvashatatlan szignó]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 23023/1889. Gyűjtőszám: 4763/1884.
Kézrel írt fogalmazvány szignózva.

32.

MAÁR GYULA ALISPÁN UTASÍTÁSA A FŐSZOLGABÍRÁKHOZ NEMI BETEGSÉGEKRŐL KAPOSVÁR, 1898. FEBRUÁR 8.

Somogy vármegye alispánja

5480/1898.

Valamennyi főszolgabíró úrnak.

Miután a tapasztalat azt mutatja, hogy a bujakóros betegségek nagyobb mérvben terjednek, a minek oka csakis a köteles szigorú rendőri ellenőrzés hiányában vagy lazaságában találja indokát –, fölhívom t. uraságotokat, hogy a járásnak területén levő bordélyházakat, nemkülönben vendéglők és korcsmákat, kávéházakat és mindazon helyeket, a hol női kiszolgáló személyzetet tartanak, szigorúan fölügyeltessék és orvosi vizsgálat, illetve ellenőrzés alá helyezték.

Különösen a kóbor és helynélküli cselédek esteli razziákon összefogdosandók és orvosi vizsgálatnak, azután pedig eltoloncolásnak vetendők alá.

A főszorozás alkalmából pedig szintén utasítom t. uraságotokat, hogy a bujakóros megbetegedésekben és kankóban szenvedő állításkötelesek, kiknél nincs kellő garancia arra nézve, hogy magokat rendszeresen gyógykezeltetik, a sorozás helyszínéről azonnal a legközelebbi megyei kórházba szállítandók be gyógykezelés végett.

Kaposvár, 1898 febr. 2.

Maár Gyula alispán

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 5480/1898. Lerakva a 1013/1898. Kézírással készült kiadmány másodlata.

33.

MAÁR GYULA ALISPÁN LEIRATA NÉMETH ISTVÁN POLGÁRMESTERHEZ KAPOSVÁR, 1898. MÁRCIUS 9.

Polgármester

A közigazgatási bizottság f. hó 9-én tartott ülésén, egy hozzám intézett interpelláció⁵⁶⁹ folytán tudomást szereztem arról, hogy Kaposvár városában a bujakóros betegség oly arányokban terjed, hogy Kaposvár városa egyike a legfertőzöttebb városoknak.

A bujakóros betegségek terjedése abban leli magyarázatát, hogy a bordélyházakbeli kéjnök, vendéglői szobaleányok, kávéházi és tejszarnokbeli pincérmők és különösen a hely nélküli kóbor cselédek felett nem gyakoroltatik ~~sem kellő orvosi, sem pedig ... (?) gyakoroltatik~~ a szükséges rendőri felügyelet, nem tartatnak razziák, hogy különösen a kaszárnyák

⁵⁶⁹ Interpelláció (lat.): valamely ténnyel, ügygel kapcsolatban az országgyűlésben a kormányhoz írásban beterjesztett kérdés; kérdés formájában kifejtett felszólamlás.

környékén, de az egész városban szerteszét kóborló nők a-~~kap~~ összefogdostassanak, és nem gyakoroltatik az orvosi vizsgálat és ellenőrzés ama szigorral, a minőt megvárni méltán lehet.

Tekintettel az ügy fontos és sürgős voltára, felhívom Polgármester urat, hogy sürgősen és szigorúan intézkedjék, hogy a bordélyházbeli kéj nők, nemkülönbén a vendéglői és kávéházi, tejszarnokbeli ~~pi~~ kéj nők, szobalányok és pincérenők, akik köztudomás szerint kéjelgést üznek szigorú rendőr-orvosi felügyelet ~~al~~ és ellenőrzés alá helyeztessenek, hogy ezek az 1882. évi 220. számú v[ár]megyei szabályrendelet értelmében jövőben hetenként és pedig délelőtt 9–12 óra között tehát akkor, mikor a vizsgálatokhoz szükséges világosság már meg van ejtessenek meg, és hogy minden ~~gyanus~~ gyanús nő azonnal kórházba szállíttassék gyógykezelés végett. Szigorún és felelősség mellett utasítandó a rendőrkapitányság, hogy jövőben nem csak a felsorolt helyiségekben tartózkodó nőket hanem különösen a helynélküli cselédeket, ~~s minden~~ az utcákon kószáló nőket, cselédszerző üzleteket szigorú figyelemmel kísérje ~~nemcsak, hanem~~ és lehető gyakran, ~~este~~ az esteli órákban razziákat rendezzen és ~~ezen~~ a kósza és helynélküli nőket fogdostassa össze és miután orvosi vizsgálatnak vetette alá, mindazokat pedig, kik egészség[es]nek találatnak, de Kaposvár városában helynélküli, hosszabb idő óta kóbor életet élnek, illetékességi helyükre toloncoltassanak.

Midőn tett intézkedéseiről mielőbbi jelentését várom [...], hogy e térbeni működését a rendőrségnek és városi orvosnak szigorúan ellenőriztetni fogom és minden [---] mulasztás esetén a törvény teljes szigorával fogok eljárni.

ex[pediálva] II/10. 898. február 9-én

[olvashatatlan szignó]

alispán

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 5480/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898. Kézírással készült fogalmazvány szignózva. Áthúzások az eredetiben.

34.

NÉMETH ISTVÁN POLGÁRMESTER JELENTÉSE MAÁR GYULA ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1898. MÁRCIUS 12.

1668/898. Kaposvár város polgármesterétől

Nagyságos Maár Gyula úrnak

Somogy vármegye alispánjának

Helyben

5480. sz. becses rendelete folytán tisztelettel jelentem, hogy a bujakór terjedésének meggátlása iránt a városi rendőrkapitányság a városi orvosokkal együttesen az e tárgyban kiadott rendeletnek és szabályrendeletnek megfelelően járt el, ugyanis a bordélyházak, szállodai szobaleányok rendszeres hetenként kétszeri vizsgálatnak voltak alá vetve, nemkülönbén a kávéházi és vendéglőbeni pincérenők közül mindazok, kik kéjelgés üzésével alaposan gyanúsíthatók voltak.

A helynélküli cselédek és mindazok, kik éjjeli órákban csavarogva találtak, össze fogdostatván rendőr orvosi vizsgálatban részesültek, a rendőrkapitányság eziránybani tevékenységéről jegyzék is vezetetik, melynek adataik szerint 1897. évben 79 cseléd vizsgálatot meg, kik közül 51 egészségesnek találatott, 28 pedig bujakór miatt kórházba küldetett; a

fent hivatkozott rendelet következtében ezen különben folytonos és rendszeres intézkedések fokozottabb mértékben és nagyobb szigorral vitetnek keresztül, mik feltűntek különösen a csavargó cselédek megvizsgálásáról vezetett jegyzék[ben], mely szerint f. é. január hóban megvizsgáltatott 25, februárban 41, ezek közül kórházba küldetett 16 nőszemély.

Mint figyelemreméltó jelenségre rá kell mutatnom arra, hogy a katonaság közt fellépett bujakórral az állomásparancsnokság a rendőrkapitányságot mindenkor értesíti ugyan, de a betegült katonák következetesen bordélyházi kéjnökre hivatkoznak, s az esetekben is mikor a hivatkozás helyesnek látszik legtöbbször az állapítható meg, hogy a betegséget a katona a bordélyházban nem szerezte, hanem a megfordítva terjesztette.

A rendőrkapitányság erre a katonai állomásparancsnokság figyelmét több átiratban felhívta, de eredménytelenül; minthogy pedig valamely ragályos betegség elfojtása legbiztosabban akképpen érhető el, ha annak eredete felfedeztetik, maga is az interpelláció is a katonaság közt elterjedt bujakór miatt történt: leggyökeresebb intézkedésnek azt vélném, ha a katonai parancsnokságok a betegült katonáktól szigorú büntetés alatt a fertőzés okozója az illető nőszemély nevének őszinte bevallását megkövetelnék.

Egyébiránt a kéjelgési ügy kezelése körében a rendőrkapitányság, s az orvosok eljárása a rendeletnek megfelel, s e téren fokozottabb tevékenység és az állapot javulása is konstatálható.

Kaposvár, 1898. március 12.

Németh István polgármester

KAPOSVÁR RT VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA
[körpecsét lenyomata a városcímerrel]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 10110/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898. Kézírással készült kiadmány a polgármester aláírásával és pecsétlenyomattal.

35.

SOMOGY VÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGA A NEMI BETEGSÉGEK TERJEDÉSÉRŐL KAPOSVÁR, 1898. FEBRUÁR 9.

Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottsága által Kaposvárott. 1898. évi február hó 9-én tartott ülés jegyzőkönyvének kivonata.

435. számú/kgb 898.

Széchenyi Imre gróf interpellációja az ú. n. venerikus⁵⁷⁰ betegségek terjedésének meggátlása tárgyában.

Szaplonczay Manó vármegyei tisztí főorvos ama kijelentés után, hogy az ily nevű betegségek számában apadás mutatkozik, s hogy a felügyelet alatt álló kéjnök és bordélyházak rendszeren megvizsgáltatnak, a bajnak tulajdonképpen terjesztői a nőcselédek, alispán úr megbíztatik, hogy a városi rendőrkapitányt megfelelő szigorú intézkedések megtételére utasítsa.

Miről Alispán úr jegyzőkönyvi kivonaton értesítetik.

Kmft.

⁵⁷⁰ Venerikus: veneréas, azaz nemi. Vénusznak, a szerelem antik istennőjének nevéből.

SOMOGY VÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGA
[körpecsét lenyomata megyecímerrel]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 6153/1898. Gyűjtőszám: 1013/1898.
Kézírással készült jegyzőkönyv kivonata a bizottsági jegyző aláírásával és pecsétlenyomattal.

36.

**KAPOSVÁR ROSSZ HÍRÉRŐL
KAPOSVÁR, 1898. FEBRUÁR 3.**

Híres város Kaposvár és pedig országszerte. Nem kevesebről van szó, minthogy itt a bujakórosok száma oly rengeteg, hogy a város harmadik helyen áll az országban, népességi arányához képest. Nem régen a »Pester Lloyd«, ez az előkelő, nagy hitelű lap közölte a bujakórosok statisztikáját, s megdöbbenve olvashatta mindenki a szomorú adatokat. A közelebbi megyei közgyűlésen megbotránkozva említette fel nekünk egyik megyei grófunk, ki sokat ad Kaposvár városára, hogy micsoda ellenőrzés, micsoda gondviselés ez a betegeknek? Senki sem hall?! Mi tehát szinte megdöbbenve említjük fel a megszégyenítő adatokat, hogy lássák és hallják, a kiket illet! Ugyan e tárgyban g[ró]f. Széchenyi Imre indítványt is tett a közigazgatási bizottság ülésében, figyelmeztetve a hatóságot a rendkívül szomorító eseményre, s hogy a baj a megyébe is szétterjedhet. A bujakór nagy mérvbeni terjedése Kaposvárott részben annak is tulajdonítható: hogy a cseléd törvényt csak az isten hajtja végre; a cseléd meg nem marad oly háznál, hol a kapuzárás estve rendes időben megtörténik. A fejlődő városba özönnel tódul a napszámos nép, a vacsora vesztő pillék, kik arcátlanul, festett képpel borongolják éjelen át a várost; egy legény 3-4-et vezet a karján; a rendőrség elnézi s a bűn és erkölcstelenség virágzik... Sodoma! Azt hisszük, a hatóságok eréllyel fognak hozzá látni, hogy az állapot javuljon, s az orvosok felvilágosítást nyújtanak a szomorú ügy állásáról.

Híres város Kaposvár. Somogy, 1898. február 13. 2. Félkövér kiemelés az eredetiben.

37.

**MAÁR GYULA ALISPÁN LEIRATA A JÁRÁSI FŐSZOLGABÍRÁKHOZ ÉS KAPOSVÁR
POLGÁRMESTERÉHEZ
KAPOSVÁR, 1902. NOVEMBER 18.**

Valamennyi t. főszolgabíró /: polgármester:/ úrnak

A képviselőháznak folyó hó 17-én tartott ülésén Visontai Soma országos képviselő interpellációt intézett belügyminiszter úrhoz 40 magyar leánynak egy csoportban Nagykanizsáról Sopronon át Bécsbe és onnét Hamburgba történt szállítása ügyében. S minthogy ez interpelláció szerint, ezeket a leányokat Somogy vármegyében toborozták a leánykereskedők azzal a hitegetéssel, hogy Hamburgban jól jövedelmező, tisztességes foglalkozást nyernek, valóban pedig erkölcstelen életre viszik az elámított leányokat távol idegenbe –, felhívom t. uraságotokat, hogy ez ügyben azonnal szigorú vizsgálatot indítsanak s a netáni mulasz-

tásokat megtorolván –, az ügy mibenlétéről s tett intézkedéseikről hozzám haladék nélkül tegyenek tüzetes jelentést. Figyelmeztetem egyúttal t. uraságokat, hogy a legéberebb figyelemmel legyenek s amennyiben ilyen leány kufárok vagy szállítók műveletei, vagy kísérletei is t. uraságtok tudomására jutnának, az illetők ellen a legszigorúbban járjanak el és hozzám minden egyes felmerülő ily esetről azonnal jelentést tegyenek.

Kaposvár, 1902. évi november 18-án.

alispán

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 38236/1902. Gyűjtőszám: 2122/1901. Kézírással készült, sokszorosított kiadmány aláírás nélkül.

38.

A BARCSI JÁRÁS TISZTELETBELI FŐSZOLGABÍRÁJÁNAK JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ BARCS, 1909. NOVEMBER 10.

6365/1909. szám

Tekintetes Alispán Úrnak!

Kaposvár

A tegnapi napon a fenti szám alatt a kaposvári kir. ügyészséghez áttett irataimból kítűnően egy 17 és egy 15 éves leány került Pécsről a viroviticei⁵⁷¹ Beráti Istvánné, szül. Sasy Irma-féle bordélyházba az ottani hatóság jóváhagyása mellett.

Mínthogy alig hihetem, hogy a horvátországi törvények is megengednék, miszerint 15 éves nők bordélyházba felvétessenek, kérem Alispán Úr közbenjárását, hogy mulasztás esetén a vétkes horvátországi hatóság felelősségre vonassék, nehogy hasonló esetek a jövőben ismétlődhessenek.

Barcs, 1909. XI/10.

[olvashatatlan aláírás]
t[itsztele]b[eli] főszolgabíró

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 25556/1909. Gyűjtőszám: 2916/1910. Tisztázat. Saját kezűleg írt és aláírt folyamodvány.

39.

A HORVÁT BELÜGYMINISZTERIUM ÁTIRATA KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ ZÁGRÁB, 1910. JANUÁR 21.

Horv.[át]-S[z]lav[ón]-Dalm.[át] Kir. Kormány belügyi osztályától. 3826/1909. számú végzést 1910. évi január 21. – Somogy vármegye nagyságos alispánjához Kaposvár. 1909. évi

⁵⁷¹ Virovitica horvátországi város. Magyar neve Verőce.

november hó 14-én kelt 25556/909. a verőcei bordélyház tulajdonos ellen tett beceses átiratára értesítettik, hogy ezen kir. kormány elrendelte a kellő vizsgálatot, a mellyel megállapított, mint az Verőce vár.[megye] hatósága által 1910. január hó 12-én kelt 20.356/909. számú jelentéséből látszik, hogy a verőcei bordélyház-tulajdonos 1909. évi november hó 5-én a verőcei rendőrségnél bejelentette, hogy hozzá a bordélyházba belépett Rozina Gizella nevezetű kaposvári lakos.

Mivel az 1904. évi febr. 13-án kelt és a verőcei kir. járás hatósága által kiadott rendőri szabályzat 6. pontja értelmében a bordélyházba való tartózkodás csakis a 17 évet meghaladó egyéneknek van engedélyezve, úgy Sasy Irma bordélyház-tulajdonosnő és Rozina Gizella kéjné ellen 1909. évi november 6-án 7365. szám alatt büntető feljelentés tétetett a verőcei kir. járás hatóságánál, a bordélyház tulajdonosnőnek pedig meg lett hagyva, hogy az illető kéjnével mivel csak 15 éves a bordélyháztól azonnal köteles elbocsátani.

Ebből az tűnik ki, hogy a barcsi főszolgabíró úrnak 6365. számú jelentésében felhozottak, hogy t. i. Rozina 15 éves kéjné a verőcei város hozzájárulásával ment volna a bordélyházba – nem állnak.

bán helyett: Kir. báni tanácsos
[olvashatatlan szignó]

910. I/31. [olvashatatlan szignó]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 25556/1909. Gyűjtőszám: 2916/1910.
Kézírással készült és szignózott horvát nyelvű kiadmány magyar nyelvű fordítása.

40.

EGY BELÜGYMINISZTERIUMI ÁLLAMTITKÁR LEIRATA KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ BUDAPEST, 1910. DECEMBER 10.

MAGYAR KIRÁLYI
BELÜGYMINISZTER
145.962/910/VI-a.

Tárgy: Szabó Ferenc és társai nagyatádi lakosok bordély-ügyi felülvizsgálati kérelme. -

Az 1909. évi november hó 30-án 26.839/909. szám alatt hozott II. fokú véghatározatának azon részét mellyel a nagyatádi járási főszolgabíró 5260/909. szám alatt kelt határozatának helybenhagyásával Törösi Istvánné szül: Keresztes Mária csurgói lakosnak Nagyatádon a Petőfi utca 119. számú házban bordélyüzlet nyitására az engedélyt megadta, Szabó Ferenc és társai nagyatádi lakosoknak kellő időben benyújtott felülvizsgálati kérelme folytán – az 1901. XX. tc. 3. §-a alapján felülvizsgálat alá vétén, azt a vonatkozó kérelem mellőzésével érintetlenül hagyom, mert a szóban forgó határozatok sem törvényt, sem egyéb fennálló jogszabályt nem sértenek, miért is azok megsemmisítésére törvényes ok fenn nem forog.

A II. fokú határozatnak a Horváth Gábornéra vonatkozó részét – tekintettel arra, hogy nevezett időközben más helyre kért, és kapott bordélyház nyitására engedélyt –, és így az arra vonatkozó felülvizsgálati kérelem tárgytalanná vált –, felülvizsgálat alá nem veszem.

Miről alispán urat fenti számú jelentése, csatolmányainak visszaküldése, valamint a hozzám közvetlenül benyújtott kérvények 's ezek mellékleteinek megküldése melllett további szabályszerű eljárás végett értesítem.

Budapest, 1910. december hó 5.

a miniszter helyett: Dr. Némethy államtitkár

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 29126/1910. Gyűjtőszám: 5505/1911.
Kézírással készült kiadmány az államtitkár aláírásával. Az aláhúzások az alispáni hivatalban készültek.

41.

BEADVÁNY A VÁR UTCAI BORDÉLYHÁZAK ÁTHELVEZÉSE ÜGYÉBEN KAPOSVÁR, 1910. JANUÁR 29.

Tisztítsuk meg a Vár utcát

Ennek a városnak kiabáló szépséghibája, hogy a Vár utca végén még mindig ott éktelenkednek az éjszakai mulatóhelyek. Ez a kínos körülmény nagyban akadályozza a cseri városrész fejlődését. A mai napon kétszáz aláírással ellátott beadvány érkezett a városhoz, amelynek szövege ez:

Tekintetes képviselő-testület!

A Cseri út mentén az utóbbi években két nagy iparvállalat és immár hatalmas kiterjedésű városrész keletkezett. Kétségtelen tény, hogy ezen városrész további fejlődése gyors és nagyarányú leend. Ezt bizonyítja annak eddigi rohamos terjeszkedése s a még mindig folyamatban lévő nagyszámú építkezések. Közel négyezer lelket számlál már a Cser városrész és a belvárossal csak egyetlen utcán, a Vár utcán át közlekedhetik, melynek végén még mindig ott dísztelenkednek az éjszakai mulatók.

Tekintetes képviselő-testület!

300 iskolás gyermek halad el naponta négyszer ez épületek előtt, így téli időben az alkony beállta után is, mikor már a különböző színű lámpák égnek a falakon s bizony elég gyakran arcpirító jelenetek adnak tápot a gyermeki fantáziának.

Nagyon sok érvet lehetne fölhozni, melyek ezen házak sürgős eltávolítása mellett szólnak, de meg vagyunk győződve, hogy a tekintetes képviselő-testület minden tagja nélkül is tudja és érzi, hogy ezen házak itt tovább nem maradhatnak. Égető szükség ez tekintetes képviselő-testület és egyszersmind közérdek is, mert egy virágzásnak indult városrész további fejlődését komolyan veszélyezteti.

Alulírottak tisztelettel kérjük, a tekintetes képviselő-testületet, hogy az elmondottakat bölcs belátásával mérlegelve, a Vár utcai mulatóhelyek sürgős eltávolítását elrendelni szíveskedjék.

Azon esetleges ellenvetésekre, hogy ezen házaknak megfelelő hely nincs, engedje meg a tekintetes képviselő-testület, miszerint föl hívjuk szíves figyelmét ama körülményre, hogy van a városnak a Hársfa utcában, mely egyáltalában nem mondható forgalmas utcának és csak egy oldalon van kiépítve, két erre alkalmas telke, melynek ily célra megfelelő érték ellenében átadhatók volnának.

Kérésünket ismételten a tekintetes képviselő-testület szíves jóindulatába ajánlva vagyunk
Tisztelettel: *Kétszáz aláírás.*

Mindenben magunkévá tesszük a beadvány figyelemre méltó argumentumait és semmi kétségünk aziránt, hogy a képviselő-testület, méltányolja egy fejlődő városrész nagy érdekeit, elhatározza végre a Vár utca megtisztítását.

Tisztítsuk meg a Vár-utcát. Somogyvármegye, 1910. január 29. 3.

42.
FELJELENTÉS EGY CSURGÓI BORDÉLYOS ELLEN
CSURGÓ, 1910. AUGUSZTUS

Tekintetes főispáni hivatal

Kaposvár

Minek után a hatóságok oly keveset érdeklődnek olyan dolgok felől ami a barbárságot a 20-dik évszázadban megszüntetné én mint ember barát jelentkezem Méltóságodnál a mit remélek, hogy nem hiába kopogtattam. Itt nálunk Csurgón létezik egy nyilvános ház, akinek tulajdonosa Törösiné. Méltóztassék a dolgot kissé sűrűbb szítán át szítáltatni, akkor minden tisztátalanságot meg fog találni. A család férj[ből] és nőből áll, az asszony borzasztó féltékeny az férjére és ezért ezek a szerencsétlen nők minden percbe ki vannak téve ez által, hogy ha az asszony rossz indulatba van verésnek, de olyannak akár, hogy fél holt marad. A múlt napokban, hozott egy leányt Nagykanizsáról és ilyen dologért az asszony be rontott szobájába és a leányt hajánál fogva földre teperte és a gyomrán gázolt, hogy ha ki nem veszik a kezéből tán holtra veri tessék egyenkint a leányokat ki hallgatni úgy hogy azt a hiéna népet ne láthassák úgy majd csodákat fog hallani és csodálkozni fog, hogy a kor ily előrehaladottságába ilyesmi előfordulhat. A leány innét sem el nem szökhet, sem pedig el nem mehet, reggel ha aludni mennek le vannak zárva, mind a rabok délben esznek, ha akar ha nem szobájába aludni kell mennie és lezárva vannak estig hogy annak a fúria asszonynak a férjével ne találkozhasanak. Tessék a vizsgálatnak délutáni idő szakba menni és erről mindjárt meg győződnek és ez a fúria asszony még egy engedélyt kért Nagy-atádra, hogy még több, ilyen szerencsétleneket a barbársága alá vonhasson.

Nem akarok többé nyilatkozni, majd azok a szerencsétlenek maguk nyilatkoznak, egyedüli kérésem ezeket a szerencsétleneket megmenteni, és azok a barbár család [sic!], dolgozzon, mint mások dolgoznak a megélhetésért, mert ilyesmit még Szibériában⁵⁷² sem néznek szabad szemmel, nem hogy a mi művelt a Korral lépést tartó országunkba[n].

Bízom a Méltóságos úrnak nemes szívébe[n], és hogy a dolog elintézve lesz, akkor személyesen fogom köszönetemet nyilvánítani, nehogy nevem szellőztetve legyen

Maradok méltóságos úrnak
alázatos szolgálója
Egy Emberbarát.

MNL SML IV. 401. b. Somogy vármegye főispánjának általános iratai, 522/1910. Alapszám: 10/1910.

Kézírással készült feljelentés saját kezű aláírással. A főispán a csurgói főszolgabírónak meghagyta, hogy intézkedjen, de ennek eredménye egyelőre nem került elő.

⁵⁷² Oroszország keleti, hatalmas kiterjedésű területe.

43.

DR. STECZ LÁSZLÓ KAPOSVÁRI RENDŐRKAPITÁNY JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1911. JANUÁR 24.

149/1911. k[özi]g[azgatási]sz

Nagyságos Alispán Úr!

Kaposvár rt. város képviselő-testülete 1909. évi október hó 8-án tartott közgyűlése által elfogadott, s a kéjelgési ügyről alkotott szabályrendeletet Somogy vármegye törvényhatósága 1910. évi február hó 7-én tartott rendes közgyűlésében 72/24333. kg. sz. alatt jóváhagyta. A szabályrendelet összes vonatkozó iratok kapcsán, miután az büntető rendelkezéseket is tartalmaz az 1879. évi XL. tc. 5. §-a rendelkezéséhez képest a büntető rész jóváhagyása végett, a törvényhatósági jóváhagyó határozat jogerőre emelkedése után 1910. évi március hó 1-én 5726. szám alatt Belügyminiszter úrhoz terjesztett fel. A jóváhagyás 1910. december hó 30-án Nagyságod által 29087. sz. alatt megsürgtetett.

Miután a városnak eminens érdeke az, hogy ez a szabályrendelet mielőbb életbe lépjen, s miután ez törvényhatósági jóváhagyást már nyert is, s az 1879. évi XL. tc. 5. §-nak utolsó bekezdése rendelkezéseihez képest, ha a büntető rendelkezésekre a minisztérium 60 napon belül nem nyilatkozik az hallgatagon jóváhagyottnak tekintendő. Kaposvár város képviselő-testülete 1911. évi január hó 19-én tartott közgyűlésében kimondotta, hogy miután törvényes akadály nincs, a szabályrendelet[et] 1911. február 1-től kezdődően életbe lépteti s engem utasított, hogy azt hajtsam végre.

Ezeket alispán úrnak tudomásul vétel végett tisztelettel bejelentem.

Kaposvár, 1911. évi január hó 24-én.

Dr. Stecz László rendőrkapitány

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁR R. T. VÁROS TANÁCSA 1899 1902
[körpecsét lenyomata a város címerével]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 2362/1911. Gyűjtőszám: 2259/1913.
Írógéppel készült kiadvány a rendőrkapitány aláírásával.

44.

NÉMETH CECÍLIA KÉJNŐ KÉRELME MAKFALVAY GÉZA FŐISPÁNHOZ BELOVÁR (HORVÁT-SZLAVÓNORSZÁG), 1911. AUGUSZTUS (?)

Méltóságos Főispán úr

Bocsánatot kérek, hogy kétségbe esésembe Méltóságodnál alkalmatlankodom, de nem tehetek másképp[p]. Én alulírott Szigetváron Hegedüs Lina éjjeli üzletébe[n] voltam és on[n]ét eljöttem Belovár[ra], Horvátországba, hogy napi kenyérem megkeres[s]em. Eljövetelemtől fentemlített, mondta, hogy könyvem és ruhám utánam küldi, amit meg is tett, de száz korona utánvétellel, de nekem mint üzletlánynak sem[m]i nemű adósságom nála nem volt, sőt nekem járt volna ki, és főképp[p] hogy szabad ő neki cseléd könyvem ott fogni, most jó helybe vagyok és könyv nélkül nem maradhatok, tehát ezzel kényszerítenek, hogy lopni menjek,

e dologba már kétszer írtam könyörgő levelet a Szigetvári Tekintetes szolgabíró urnak és kértem, hogy rendelje el ruháim vagy legalább könyvem kiadását, sőt 2-ik levelemben megjegyeztem, hogy feljebbi hatóságnál panaszt emelek, de nem nyertem sem[m]i eredményt, kezeit csokolom Méltóságos Főispán ur. sajnálkozzék meg rajtam, négy nap határ idő van adva, és ha addig könyvem be nem érkezik, helyem ott kell hagyni, méltóztassék elrendelni, hogy könyvem az ideig a Belovári Rendőrkapitánysághoz be legyen küldve, hogy nekem kellemetlenségem ne legyen
Kezeit csókolva előre is köszönöm

alázatos szolgálója
Németh Cecília [sic!]

MNL SML IV. 401. b. Somogy vármegye főispánjának általános iratai, 548/19112. Alapszám: 18/1911.
Kézírással készült kérelem saját kezű aláírással. Az aláhúzás a főispáni hivatalban történt.

45.

JAVASLAT A BORDÉLYHÁZAKNAK A KAPOSVÁRI VÁR UTCÁBÓL VALÓ KITELEPÍTÉSÉRE KAPOSVÁR, 1912. JÚNIUS 27.

137. kzgy. sz.
1912

Fraszl János v.[árosi] képviselő felszólal, hogy a Vár utcából a bordélyházak minél előbb helyeztessenek el. [...]

A város polgármestere nyomban válaszolja, hogy a bordélyházak ideiglenesen lesznek most már a Vár utcában, mert ezen utca a vasúti műhely építése következtében körülbelül a jövő év tavaszán gyökeres rendezés alá kerül. [...]

A polgármesteri választ a felszólalók és a v.[árosi] képviselő-testület tudomásul vették.

MNL SML V. 71. Kaposvár rendezett tanácsú város képviselő-testületi üléseinek jegyzőkönyvei, 137/1912. kg. Kézírással készült jegyzőkönyv. A kihagyott részek más témát érintenek.

46.

A PROSTITÚCIÓ SZABÁLYOZÁSÁNAK MEGVÁLTOZTATÁSÁRÓL SZÓLÓ BELÜGYMINISZTERIUMI LEIRAT ISMERTETÉSE KAPOSVÁR, 1913. AUGUSZTUS 2.

Somogy vármegye alispánjához ma Sándor János belügyminiszter leiratot küldött, akit arra utasít, hogy vizsgálja fölül a prostitúció ügyében alkotott önkormányzati szabályrendeleteket, mert szakítani akar az e téren eddig uralkodott szokásokkal és a prostitúció terén teljes és gyökeres átalakítást kíván véghezvinni. A belügyminiszter hangsúlyozza leiratában, hogy a vidéken az erkölcsrendészet terén a visszataszító állapotoknak ma is számos maradványa észlelhető, aminek oka nemcsak egyes vidéki rendőrhatalóságok közegeinek elnézésében, hanem abban a körülményben is keresendő, hogy az egész közvéleményben és főként az intézkedni hivatott hatósági közegekben számos olyan meggyökeresedett balvélemény található, amely valódi melegágya a kizsákmányolásnak, az emberkereskedésnek és a legkülön-

félébb üzemeknek. A leirat elmondja, hogy a belügyminisztérium a prostitúcióra vonatkozó szabályrendeletek és az ezen ügyekben fölmerült egyes konkrét esetek elbírálása során arra a tapasztalatra jutott, hogy egyfelől a szabályrendeletek intézkedéseinek a büntető törvényszék kiegészítéséről szóló rendelkezéseivel való összhangba hozásáról gondoskodás az egész országban alig-alig történt, másrészt a törvénnyel össze nem egyeztethető szabályrendeletek vannak, amelyeket a rendőrhatalóságok alkalmaznak ugyan, noha az ilyen határozmányok joghatállyal nem bírnak. Addig is míg e téren a teljes átalakítás megtörténhetik, a belügyminiszter meghagyja, hogy a törvényhatóság első tisztviselői utasítsák a rendőrhatalóságokat a prostituált nőknek a kizsákmányolókkal szemben való megoltalmazására és azok személyes szabadságának megvédésére és respektálására.

Rendezik a kaposvári szerelmi tanyák ügyét. Somogyvármegye, 1913. augusztus 2. 5.

47.

STEINER JENŐNÉ FELJELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1913. SZEPTEMBER 15.

Tekintetes Alispáni Hivatal!

A kéjnök tartásáról szóló városi szabályrendeletet egyes szállodák részéről való be nem tartása a törvény egyenes kijátszásával oly helyzetet teremtett mely homlokegyenest ellenkezik a fent említett szabályrendelet szellemével.

Fent említett szabályrendelet pontosan megállapítja a kéjnöknek a szállodákban való alkalmaztatásuk számarányát –, mely a kettőt meg nem haladhatja s ennek dacára a helybeli Ferenc József szállodában mindenkor 6-8 kéjnök van alkalmazva, s ezáltal a szállodának teljesen bordélyház jellege lévén, megfoszt minket bordélyház-tulajdonosokat még annak a lehetőségétől is, hogy terhes kötelességeinknek eleget tehesünk.

Mióta fenti szálloda teljesen jogtalanul bordélyszerűleg működik nekünk bordélyház-tulajdonosoknak teljes lehetetlen a megélhetés, miért is tisztelettel kérjük a tekintetes alispáni Hivatalt, kegyeskedjék a reánk nézve oly sérelmes állapotok megszüntetése érdekében a kellő intézkedéseket megtenni.

Kaposvár, 1913. szeptember 15-én.

Tisztelettel: Steiner Jenőné
Vár utca 19.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 21989/1913.
Kézírással készült feljelentés.

48.

DR. STECZ LÁSZLÓ KAPOSVÁRI RENDŐRKAPITÁNY JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1913. OKTÓBER 8.

Kaposvár rt. város rendőrkapitányi hivatala.

3902/1913. k[özigaz]g.[atási] szám.

Nagyságos Alispán Úr!

Steiner Jenőné feljelentése kapcsán tisztelettel jelentem a következőket:

A „Ferenc József” szállodai része állandó ellenőrzés alatt áll, s soha sem tétetett feljelentés az ellenőrzéssel megbízottak részéről a miatt, mert a megengedett létszámnál több nyilvános kéjnéként bejegyzett szobaleányt tart a szobaasszony. A feljelentés vétele után magam is 6 napon belül 3 ízben tartottam ott váratlan vizsgálatot, s több leányt mint kettőt nem találtam.

Megtörténik olyankor, hogy a leányok felváltása napján egyszerre 4 leány is van, ez azonban legfeljebb 12 óráig tart, mely idő alatt az érkezők beiratkoznak, a távozők pedig kijelentkeznek. A Ferenc Józsefben 2 szobaleány tartást kik egyúttal rendszeres vizsgálat alá vett bejegyzett kéjnök, kell túrni a kényesebb igényű férfi közönségre tekintettel annyival inkább, mert az intelligensebb közönség a jelenleg fennálló 2 bordélyházat nem látogatja. A kérdést tehát addig, míg valami pénzes vállalkozó tisztességebb, a kor igényeinek megfelelő bordélyházat nem létesít, másként megoldani nem tudom. Kérem méltóztassék ezen jelentésemet tudomásul venni.

Kaposvár, 1913. október 8-án.

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁR R. T. VÁROS RENDŐRKAPITÁNYI HIVATALA 1899–
1902

[körpecsét lenyomata a város címerével]

Dr. Stecz [László] rendőrkapitány

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 3902/1913.

Kézírással készült kiadmány a rendőrkapitány aláírásával.

49.

A FERENC JÓZSEF SZÁLLODÁBAN FOLYÓ PROSTITÚCIÓ BETILTÁSA KAPOSVÁR, 1913. DECEMBER 14.

Rigó József rendőrkapitány, most erős kézzel látott ahhoz, hogy a prostitúció ügyét Kaposváron rendezze. Ennek a következménye lett, hogy a Ferenc József szállóban levő szerelmi tanyát betiltotta. Mindez annak az interpellációnak lett a következménye, melyet az egyik városi képviselő a csütörtöki közgyűlésen a polgármesterhez intézett.

A rendőrség a prostitúció ellen. Somogyvármegye, 1913. december 14. 8.

50.

DR. STECZ LÁSZLÓ KAPOSVÁRI RENDŐRKAPITÁNY JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1914. FEBRUÁR 4.

Kaposvár rt. város rendőrkapitányi hivatala.

590/1914. k[özi]g.[azgatási] szám

Nagyságos Alispán Úr!

Ad 18222/1913. sz. rendeletére tisztelettel jelentem, hogy Belügyminiszter úrnak 120835/1913. XIII. sz. rendeletét végrehajtottam, s azóta a kéjnökkel szemben állandóan

annak szellemében járok el. A hol csak lehet a kéjnéket mindég megvédem a kéjnértartók önkénye ellen. Kéjnének csak az lesz bejelentve, ki határozottan erre a pályára szánja magát. Bejegyzéskor minden kéjné az ide mellékelt tudnivalók 1 példányát kapja kézhez, a kéjelgésről alkotott szabályrendelet most van jóváhagyás alatt.

Kaposvár, 1914. február 4-én.

Dr. Stecz [László] rendőrkapitány.

[MELLÉKLET]

Kaposvár rendőrkapitányától.

3307/1913. k[özi]g.[azgatási] szám

Tudnivalók a kéjelgéssel engedély mellett keresetszerűen foglalkozók részére.

Belügyminiszter úrnak 120835/1913. számú rendelete folytán közlöm a következőket:

Bár a kéjné és eltartója közötti viszony feltételeinek megállapítása azok egyezkedésének a tárgyát képezi, mégis az olyan megállapodásaik, melyek a törvényekkel ellenkeznek; érvénytelenek.

Ennélfogva az 1908. évi XXVI. t. c. rendelkezéseihez képest, tudatom, miszerint a kéjné ingóságát a bordélyos semmiféle címen sem jogosult visszatartani. A bordélyházak lakóinak szabad mozgása, távozása és elköltözése, hozzátartozóikkal való érintkezése, s általában személyes szabadsága a bordélyház tulajdonosa által nem korlátozható. A kéjnök csakis az egészségügyi és erkölcsrendészeti szempontból szükséges hatósági korlátozások alá esnek. A bordélyház tulajdonosa tehát a kéjné ingóságait még abban az esetben sem jogosított visszatartani, ha a kéjnének bármily tartozása állana fenn a bordélyossal szemben.

Nincs joga a bordélyosnak a tőle eltávozni szándékozó kéjnért visszatartani.

Minden kéjné igazolványa végett személyesen tartozik megjelenni a rendőrkapitányi hivatalnál.

Míthogy pedig a kéjnök személyes és vagyoni jogaiknak a fent megjelölt alapelvekbe ütköző korlátozását túrni nem tartoznak; az e részben elkövetett visszaélésekkel szemben a rendőrhatalóság részéről számíthatnak a legmesszebbmenő védelemre.

Kaposvár, 1913. augusztus 26-án.

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁR R. T. VÁROS RENDŐRKAPITÁNYI HIVATALA 1899–
1902

[Körpecsét lenyomata a város címerével.]

Dr. Stecz [László] rendőrkapitány.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 3466/1914.

Írógéppel készült kiadmány a rendőrkapitány aláírásával és körpecsét lenyomatával.

51.

**DR. STECZ LÁSZLÓ KAPOSVÁRI RENDŐRKAPITÁNY JELENTÉSE KACSKOVICS
LAJOS ALISPÁNHOZ
KAPOSVÁR, 1916. JANUÁR 31.**

Kaposvár rt. város rendőrkapitányától.

168/1916. szám.

Nagyságos Alispán Úr!

107/1916. számú leiratával közölt 106.009/VII–1 d. B. M. sz. rendeletre van szerencsém jelenteni a következőket:

A bordélyházak kéjnéi az eddigieknél szigorúbb ellenőrzés alá vétettek, s a heti 2 ízbeni vizsgálat három ízbenire szaporított, bár a bordélyházi kéjnök között a múlt hóban betegség alig fordult elő. Azok a nyilvános italmérő üzletekben alkalmazott nők, kikről feltételezhető, hogy titkos prostitúciót űznek, időszakonként orvosi vizsgálatra vonattak, s ebben a hónapban egyet talált az orvos betegnek, kit rögtön kórházba is utaltam.

Ha tapasztaltatnék, hogy [a] 64.573/1901. B. M. sz. körrendelet határozmányai alá eső üzletek valamelyikében a titkos prostitúciót elősegítik, a megtorlás iránt a legerélyesebb lépéseket megteszem. Váratlan rendőri szemléket, razziákat már a rendelet kibocsátása előtt tartottam hetenként egyszer, mikor is az összes éjjeli csavargásban talált nők, cselédleányok –, kik legnagyobb terjesztői a venereás betegségeknek –, orvosi vizsgálat alá vonattak –, a betegeknek találtak rögtön kórházba utaltattak.

Italmérő helyiségek záróját lényegesen megszigorítottam, s a szabályrendeletünkben megállapítottnál korábbira állapítottam meg.

A bordélyházak rendszeres és állandó ellenőrzését az orvosok lelkiismeretesen gyakorolják.

Kaposvár, 1916. január hó 31-én.

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁR R. T. VÁROS POLGÁRMESTERE 1899–1902
[körpecsét lenyomata a város címerével]

Dr. Stecz László rendőrkapitány.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 107/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.
Írógéppel készült kiadmány a rendőrkapitány aláírásával.

**DR. SZIGETI-GYULA SÁNDOR KÓRHÁZIGAZGATÓ JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS
ALISPÁNHOZ
KAPOSVÁR, 1916. ÁPRILIS 9.**

Somogyvármegye Közkórháza Kaposvárott

268/1916. ált. szám.

Alispán Úr!

KAPOSVÁR.

6256/1916. számú alispáni rendelethez a 11232600/VII.d./1916 számú B. M. körrendelet kapcsán tisztelettel jelentem, hogy a vezetésem alatt levő közkórház bujakóros osztályain férfiak számára 26 ágy, nők számára 34 ágy van. – Ez ágyak száma azonban még a rendes békeidőben is alig volt képes a betóduló nemi és bujakóros betegségben szenvedőket befogadni. Most a háború alatt az az állapot állott elő, hogy míg a férfi bujakóros osztály jóformán üres, csak öregek és 18 évesnél fiatalabbak vannak itt ápolás alatt, addig a női osztály mindig annyira zsúfolt, hogy 2 ágyon 3 beteget vagyunk kénytelen fektetni, s a mai létszám is a 34 ágyon 52 beteg.

A kórház sajátos viszonyainál fogva, mert minden osztályon kevés a férő hely, s állandóan több beteg jelentkezik, mint a mennyit el tudunk helyezni, más osztálytól nem vehetünk el helyet a bujakór számára, azt sem tehetem meg most sem, hogy a női osztályt a férfi osztály üres ágyaival tehermentesítsem, mert a betegek elkülönítése nem szerint lehetetlen volna s az képtelen állapotokra vezethetne.

Egyetlen módja van csupán a betegek elhelyezhetőnek, s az az, hogy a mostani szűk célnak semmiképpen meg nem felelő elmebeteg osztályt, mint ilyet megszüntetjük, s helyette az elmebeteg osztályt némi átalakítással bujakóros osztállyal kitűnően lehetne használni.

Az elmebetegek számára pedig a városon kívül építünk külön nagy osztályt. A hirtelen szükség lebonyolítására esetleg alkalmas volna a Kaposvár határában Toponár felé épülő, s most mint hallom [a] katonaság számára feleslegessé váló új barakk-kórház. Ennek épületei szilárdabban épültek, ott legalább 2000 beteget lehetne elhelyezni, műhelyeket berendezni, az elmebetegeket foglalkoztatni, s nemcsak Somogy vármegye, de az ország beteg és különösen elmebeteg ügyén is hirtelen tetemesen segítve volna. Tisztelettel kérem tehát Alispán úr ez irányban való szíves felterjesztését és a belügyminiszter úr figyelmének az előadottakra való felhívását, mert így hathatósan lehetne mindkét dolgon gyorsan segíteni, s az ideiglenesnek készült barakkokat lassankint állandó épületekkel felcserélni. – A körülötte levő szabad földekből bérlet vagy vétel útján nagy kertészeti telepet lehetne létesíteni, s így közvetlenül és gyorsan nagy nemzetgazdasági hasznot is elérni.

Kaposvár, 1916. április 9.

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁRI KÖZKÓRHÁZA

[körpeccsét lenyomata a megye címerével]

Dr. Szigeti[-Gyula Sándor]
igazgató

[hátdoldalán] A szigetvári és marcali jelentések beérkezéig irattárba teendő. 916

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 8200/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918. Írógéppel készült kiadmány a kórházigazgató aláírásával.

53.

BÓNÉ KÁLMÁNNAK, A CSURGÓI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJÁNAK JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ CSURGÓ, 1916. MÁJUS 13.

A csurgói járás főszolgabírájától.

2548/kzg. 1916. szám.

Nagyságos Alispán Úr!

Folyó évi árpilis hó 4-én 7527. szám alatt kelt rendeletére jelentésemet van szerencsém a következőkben megtenni:

a Berzencei közegészségügyi körben titkos kéjelgésre gyanús nő, avagy női vendéglői személyzet nem lévén, vizsgálat nem foganatosított;

az Iharosberényi közegészségügyi körből hasonló jelentések érkezvén, vizsgálat sem foganatosított;

a Csurgó vidéki közegészségügyi körben sem volt vizsgálat megejtésére szükség;

a Zákányi közegészségügyi körből jött jelentés szerint egyedül Zákány községben van gyanús nő, illetőleg hogy a Weisz-féle szállodában alkalmazott szobaleány s még három más nő: özv. Gyulai Pálné volt trafikosnő és ennek Rózi nevű nővére, s egy Csorba Irén nevű varróleány titkos prostitúciót űznek. Ez utóbbi három egyén közül kettő f. hó 1-én állítólag elköltözött Zákányból, mégis intézkedtem aziránt, hogy amennyiben mégis ott lennének, úgy ezek, mint a szállodai szobaleány, s a Csorba nevű varróleány hetenként kétszer orvosi vizsgálat alá véssenek, amennyiben a zákányi jegyző ezen vizsgálatot foganatosítani utasításom nélkül nem merte.

A Csurgói közegészségügyi körben Csurgón állandó bordélyház van. Jelenleg 6 kéjő van ott s hetenként háromszor lesznek a körorvos által megvizsgálva, bujakórosnak egy sem találtatott.

A Korona szállodában alkalmazott szobaasszony, mert alapos a gyanú, hogy titkosan prostituál, hetenként kétszer lesz megvizsgálva. Egészséges. Más, szállodákban, vendéglőkben, korcsmákban és magánhelyeken szolgálatban levő, s esetleg titokban prostituáló cselédleányok közül 20 vizsgáltatott meg, egy bujakórosnak találtatván, azonnal kórházba küldetett.

Járárorvos és körorvosok jelentése szerint a bujakór csak szórványosan fordul elő, s így járásom területén az állapotok ezt illetőleg megnyugtatók, a viszonyok az előbbi évekhez képest semmi rosszabbodást nem mutatnak.

Csurgó, 1916. május hó 13-án.

Bóné [Kálmán] főszolgabíró

CSURGÓI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJA
[körpecsét lenyomata a megye címerével]

[hátdoldalán] Elintéztetett a 7527. sz. alatt [olvashatatlan szignó]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 10707/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.
Írógéppel készült kiadmány a főszolgabíró aláírásával.

54.

DR. KOVÁCS SOMA KAPOSVÁRI POLGÁRMESTER-HELYETTES JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1916. MÁJUS 25.

Kaposvár rt város polgármesterétől.
9656/1916. sz.

Nagyságos Alispán Úr!

ad: 7527/1915. számú rendeletére jelentem, hogy a nemi betegségek terjedésére való tekintettel Kaposvárott már hosszabb idő óta tartatnak razziák a rendőrség által, és az előállított nők aztán a városi orvosok által –, ezek hivatalos helyiségében megvizsgálatnak, a nemi betegeknek találtak pedig azonnal kórházba utaltattak.

Legutóbb a kávéházi felírónők, kávé, pincér leányok éjjeli mulatóknál alkalmazott minden nemű női cselédek újból megvizsgálatnak –, és pedig f. évi április 20-án és 29-én a városi orvosi szobában. A vizsgálat eredménye a következő volt:

1916. április 20-án vizsgálat alá került 20 leány, kik közül nemi betegség miatt kórházba került 5 /: 25% ./.

A gyanús, a titkos prostitúciót űző nők miként eddig úgy ezentúl is – a rendőrkapitány úr kijelentése szerint – állandóan megfigyeltetnek és a titkos kéjelgők a rendőrségre orvosi megvizsgálás céljából elő fognak állíttatni.

Kaposvár, 1916. május 25.

Dr. Kovács [Soma]
polgármester h.[elyettes]

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁR R. T. VÁROS POLGÁRMESTERE 1899–1902
[körpecsét lenyomata a város címerével]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 7527(?) / 1916. Gyűjtőszám: 2594 / 1918.
Kézírással készült kiadmány a polgármester-helyettes aláírásával.

55.

KACSKOVICS LAJOS ALISPÁN JELENTÉSE A BELÜGYMINISZTERHEZ KAPOSVÁR, 1916. MÁJUS 28.

ad 7527. szám

Belügyminiszter

Hivatkozással f. évi március 30-án kelt 30.203/VII–d számú körrendeletre, jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni:

ad 1. A vizsgálatok Kaposvárott a városi orvosok hivatalos helyiségében, a járásokban pedig az orvos rendelőszobájában megejtettek. Kaposvárott a vizsgálatok április 20[-án] és 29-én ejtettek meg, a járások székhelyein és ahol erre szükség volt és van, a vendéglői alkalmazottak, szobaasszonyok, szobaleányok vagy titkos prostitúciót űző varrónők és más személyek, hetenként 1-er vagy 2-er orvosi vizsgálatnak lesznek alá vetve.

ad 2. Kaposvárott meg lett vizsgálva 35 más helyeken 50, vagyis összesen 85. Foglalkozásra nézve voltak szobalányok, szobaasszonyok, vendéglői alkalmazottak, varrólányok, paraszt asszonyok, napszámosnők, téglások, béresasszonyok és cigányleányok.

ad. 3. Nemi betegnek találtatott Kaposvárott 10, más helyeken 5, összesen 15 a kik azonnal a kórházba lettek beutalva.

916. május 28-án [olvashatatlan szignó]

T. 916. V/29. Magasy egy[eztette] [olvashatatlan szignó] Egyúttal elintézve.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 7527/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918. Kézírással készült fogalmazvány szignózva. Piros ceruzával ráírva: sürgős.

56.

DR. SZIGETI-GYULA SÁNDORNAK, A KAPOSVÁRI KÓRHÁZ IGAZGATÓJÁNAK JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1916. SZEPTEMBER 21.

Somogy vármegye közkórháza Kaposvárott

268/1916. szám. ált.

Alispán Úr!

HELYBEN.

16313. számú rendeletre tisztelettel jelentem, hogy a közkórház bujakóros osztályát a közkórházban bővíteni nem lehet. A közkórház közvetlen szomszédságában levő egy épület bérbevétele iránt tett lépéseim pedig eredményre nem vezettek, mert a tulajdonos előbb gondolkodási időt kért, később pedig kereken megtagadta a háznak kórházi célra való bérbeadását, mert attól fél, hogy ha egyszer kórház volt a háza, soha többé bérbe adni nem tudja. A házat eladni sem hajlandó. Ez az egy alkalmas helyiség lett volna a kórház közelében. Sem a Fő, sem a Tallián, Eszterházy, Németh István utcákban alkalmas más házat nem találtam.

Nem marad más hátra, mint a katonasággal lépni érintkezésbe, hogy a Németh István utca nyugati végében az utca vonalában épült, de katonai célokra eddig még fel nem használt barakkokat nem volna-e hajlandó bujakóros betegek számára átengedni. – A barakkok csinosan és jól építetteknek látszanak, bennük bujakóros betegeket el lehetne helyezni, s kellő elkülönítésről is gondoskodni. A betegek ételmezése és mosása a közkórházban történnék, s ez látná el az új távolabb eső osztályt is. Abban az esetben, ha a katonaság a helyiség átengedésébe belemegy, helyszíni szemle volna tartandó a szükséges átalakítások megtétele céljából.

Ha a katonaság esetleg csak egy épületet volna hajlandó átengedni, úgy a közkórház mostani szemészeti osztályát lehetne oda áttenni s a szemészeti osztályt népesíteni be bujakóros betegekkal.

Kaposvár, 1916. szeptember 21.

Dr. Szigeti[-Gyula] Sándor igazgató.

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁRI KÖZKÓRHÁZA
[körpecsét lenyomata a megye címerével]

[hátdoldalán] Nyilv.[án tartandó] 10 nap

Közkórház H.[elyben] Utalással 268/916. sz. jelentésére felhívom t. Címet, hogy a 16313/1916. sz. alatt kiadott összes iratokat sürgősen csatolja.

916. X/12. [olvashatatlan szignó] T: 916 X/14. [olvashatatlan szignó]

KIAD[VA] 1916. OKT. 17.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 22606/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.

Írógéppel készült kiadmány a kórházigazgató aláírásával. Az alispáni fogalmazvány kézirással készült a hátdoldalán. Az Eszterházyi utca neve 1946-tól Bajcsy-Zsilinszky utca.

57.

DR. ULLMANN ANTAL FŐORVOS JELENTÉSE KACSKOVICS LAJOS ALISPÁNHOZ KAPOSVÁR, 1916. NOVEMBER 15.

Somogy vármegye közkórháza Kaposvárot

786/1916. szám. ált.

Alispán Úr!

Kaposvár.

Folyó hó 7-én 25844/1910. szám alatt kelt felszólításra tisztelettel jelentem, hogy a 268. sz. a. f. é. szept. 23-a óta a helyzet nem változott, hacsak annyiban nem, hogy ezen idő óta nemcsak a női bujakóros osztály, hanem a férfi bujakóros osztály is állandóan túltömött.

A női osztályon 34 ágyon ez idő szerint 43 beteg fekszik /: köztük 15 hatóságilag beküldött kéjné /:. A kórház jelenlegi beosztásánál az osztály kibővítése a kórház keretén belül kizárt dolog, az csak oly módon volna lehetséges, ha az elmeosztály kitelepítenék és annak helyére kerülne a bujakóros osztály. Az elmebeteg osztály kitelepítésének módozata szintén a 268. sz. jelentésben van bővebben kifejtette. Más megoldása a kérdésnek ez idő szerint nincs, mert építkezésre a kórház keretén belül ez idő szerint úgy hiszen, nincs kilátás.

Egyúttal vagyok bátor Alispán úr figyelmét még azon körülményre felhívni, hogy tudvalevőleg a háború folytán a bujakór a polgári lakosságnak is soha nem tapasztalt mérvben veszi igénybe a kórházi kezelést, úgy hogy nem egyszer helyszűke miatt kénytelenek vagyunk őket elutasítani, illetve magán gyógykezelésre utalni. Ezen állapotok egészen bizonyosan egyre rosszabbodni fognak, mert minél tovább tart a háború, annál nagyobb néprétegek vonatnak be a venereás betegségek körébe.

Javaslatom oda terjedne: telepíttessék ki sürgősen az elmebetegosztály a katonai barakkok igénybevételével, ezzel két célt érünk el: elegendő férőhely volna a mindinkább szaporodó bujakóros betegek részére és másodsor helyt nyernénk egy rendkívül fontos társadalmi intézmény megvalósítására, t. i. egy dispensaire⁵⁷³ felállítására bujakóros betegek részére, a tüdővésztes betegek dispensaire-je mintájára, hol mindennemű bujakóros betegek ingyenes vizsgálatban és amennyiben vagyontalanok, ingyen kezelésben részesülnének, kioktatásban, miként védekezzenek és miként óvjanak meg másokat a fertőzés veszedelmétől. Ez utóbbi dolog nem kevésbé fontos, sőt tán fontosabb végeredményben, mint a már meglévő betegség-

⁵⁷³ Dispensaire (fr., régies, orvosi): beteggondozó intézet, rendelőintézet.

gek gyógyítása és ezen intézmény felállítása által Somogy vármegyéé lenne a dicsőség, hogy az országban, mint első állított fel hasonló intézményt.

Kaposvár, 1916. november 15.

SOMOGYVÁRMEGYE KAPOSVÁRI KÖZKÓRHÁZA
[körpecsét lenyomata a vármegye címerével]

Dr. Ullmann [Antal]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 27578/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.
Írógéppel készült kiadmány a kórházigazgató aláírásával.

58.

**KACSKOVICS LAJOS ALISPÁN JELENTÉSE A BELÜGYMINISZTERHEZ
KAPOSVÁR, 1917. JANUÁR 19.**

Belügyminiszter

Hivatkozva Nagyméltóságodnak október 19-én kelt 145.365 sz. körrendeletére, tisztelettel jelentem a következőket: A kaposvári kórház női bujakóros osztálya állandóan zsúfolt, a 34 ágyas osztályon állandóan 40-45 beteg van elhelyezve. Több ízben lépéseket tettem tehát arra nézve, hogy ezen célra valamely katonai épület engedtessek át.

A katonaság által Kaposváron a kaszárnyákon, katona-kórházon kívül a főgimnázium, 2 elemi népiskola és a MÁV nevelőintézet van elfoglalva, s azon felül nagy számú, deszkából épített, ideiglenes barakk. Ezen utóbbiakról lehetne tehát csakis szó. – Az üdülő betegek barakkjai mellett van is 3 üres barakk, 50–50 ágyra berendezve, azonban ezek is e tartalékkórház számára vannak fenntartva, s ezek közül 1nek átengedése is nagyon kétséges, s a mellett a bujakóros nők kellő ellenőrzése –, orvosi ellátása, valamint élelmezése is annyi nehézséggel járna, hogy ezen irányban nem is óhajtok további lépéseket tenni.

917. január 19-én [olvashatatlan szignó]

KIAD[VA] 1917. FEB. 1.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 27578/1916. Gyűjtőszám: 2594/1918.
Kézírással készült fogalmazvány az azonos iktatószámú kórházigazgatói kiadmány hátoldalán.

59.

**KAPOSVÁR RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS TANÁCSÁNAK VÉGHATÁROZATA
BORDÉLYHÁZ ÉPÍTÉSE TÁRGYÁBAN
KAPOSVÁR, 1916. JÚNIUS**

Az iktatmány tárgya: Hegedüs Lina jelenleg szigetvári (Sánc u. 3. sz.) lakos kérvénye Kaposváron, Vár utca 17. sz. a. saját házában bordélyházi üzlet gyakorlása engedélyért.

A kezelő hivatalnak adott egyéb utasítások: Építési tervrajzot átvettem. 1916. VII/8.

v[ég]h.[atározat]

Hegedüs Lina jelenleg szigetvári lakos kaposvári háztulajdonos, Kaposvár, Vár utca 17. sz. a. saját házában, mint amelyben évekkkel előbb bordélyházi üzlet volt – bordélyházi üzlet gyakorlására engedélyt adok azzal, hogy az épület a város rendőrkapitánya és a városi h.[atósági] ügyvezető orvos által megejtett helyszíni szemle alkalmával helyesnek talált, s az iratok közt fekvő tervrajz szerint átalakítani tartozik. A házban idegen lakó nem lehet.

A városi pénztárt utasítom, hogy kérvényező által a városi pénztár 347. tétele alatt letett 400 kor. azaz négyszáz korona készpénzt – mint Hegedüs Lina bordélyházi óvadékát nevezett nevére takarékpénztárilag gyümölcsözőleg kezelje.

Indokok:

Hegedüs Lina részére a bordélyházi üzlet gyakorlására az engedélyt kiadtam, mert a szabályrendelet szerinti életkoron túl van, gyermektelen, kifogástalan magaviseletű a becsatolt főkapitányi bizonyítvány szerint, megbízható azon tekintetben, hogy bordélyházi üzletében a rendet fenn tudja tartani. A megszabott üzleti óvadékot letette.

A bordélyház céljaira kijelölt ház – a bemutatott átalakítási terv szerint bordélyház céljára alkalmas. A Vár utca ama szakaszán, melyen e ház fekszik, már 2 bordélyházi üzlet van. Az épületben évekkkel előzőleg hosszú időn át már bordélyüzlet volt. A bordélyház szaporítása fontos közegészségügyi kérdés, mert Kaposváron csak két kisebbszerű bordélyház van – e két üzlet elégtelen. A n[agy]m[éltóságú] m. kir. belügyminiszter Úr 30203/916. sz. rendeletéből [ki]folyólag megejtett razziaik alkalmával f. évi április 30-án megvizsgált s titkos prostitúciót űző nők 25%-a – f. évi május hó 29-én megvizsgált nők 50%-a, f. évi június hó 4-én megvizsgált nők 66 2/3%-a, f. évi június hó 9-én megvizsgált nők 15%-a találtatott nemi betegségben.

A titkos prostitúció lehető meggátlása az ijesztően terjedő nemi betegségek ellen való védekezés megköveteli, hogy a Kaposváron a bordélyházak közérköcsi és közegészségügyi szempontból szaporitassanak, és ezáltal a titkos prostitúció minél kisebb körre szoríttassék, a kéjnők gondos és rendszeres vizsgálata pedig e módon lehetővé tétessék.

MNL SML V. 73. Kaposvár rendezett tanácsú város polgármesterének iratai, 8448/1916. Gyűjtőszám: 16144//1918. Kézrel írt fogalmazvány az előadói íven.

60.

KAPOSVÁR RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS TANÁCSÁNAK VÉGHATÁROZATA HEGEDÜS LINA BORDÉLYOS VÁR UTCAI ÉPÍTKEZÉSÉRŐL KAPOSVÁR, 1916. NOVEMBER 13.

Kaposvár r. t. város polgármesterétől.

21062/1916. szám.

Hegedüs Lina kaposvári lakos építési engedélyt kér.
Véghatározat.

Az építészeti bizottság véleményének meghallgatása után Hegedüs Lina kaposvári lakos részére Kaposvárott, I. kerület Vár utca 17. szám alatt Pojtner József és Harami Matild szomszédok között a benyújtott terv szerinti átalakításra hatósági engedély kiadatik azzal, hogy az építés folyama alatt az építkezési szabályrendelet minden pontjának szigorú meg-

tartásáért folyamodó – az építési vállalkozóval egyetemlegesen felelős –, a járdát és vízvezető csatornákat a városi mérnök kijelölése szerint elkészíteni, az ott létesíteni szándékolt üzlet természetére való tekintettel elrendeli a v.[árosi] tanács, hogy folyamodó Pojtner József szomszédja mesgyéjén egy két méter magas téglafalat építsen, és végül az építkezés befejezését az épület használatba vétele előtt bejelenteni tartozik.

Építési vállalkozó Tarcson Kálmán kőműves mester 9 kor.[ona] 08 fill.[ér] építészeti alapidj befizettetett.

Miről a záradékolt terv egy példányának kiadása mellett folyamodó Hegedüs Lina kaposvári /I. Vár u. 17. sz. alatt/ lakos, a városi főmérnök az iratokkal, a rendőrkapitányi hivatal, a városi pénztár, a v.[árosi] számvevőség, Pojtner József és Harami Matild szomszédok értesítettek.

Kelt Kaposvár rt. város tanácsának 1916. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Dr. Kovács Soma
polgármester h.[elyettes]

SOMOGY VÁRMEGYE KAPOSVÁR R. T. VÁROS TANÁCSA 1899–1902
[körpecsét lenyomata a város címerével]

MNL SML V. 73. Kaposvár rendezett tanácsú város polgármesterének iratai, 21062/1916. Gyűjtőszám: 16144/1918. Írógéppel készült kiadmány a polgármester-helyettes aláírásával és pecsétlenyomattal.

61.

**A KAPOSVÁRI BORDÉLYHÁZAK ÁTTELEPÍTÉSI SZÁNDÉKARÓL
KAPOSVÁR, 1925. NOVEMBER 8.**

A cseri városrész évtizedes szégyene a vasúti sorompó melletti két éjjeli mulató. Már évekkel ezelőtt akciót indítottak a Cserben lakók az örömtanyák kihelyezésére, de az akció megfelelő vezetés hiányában elernyed s maradt minden a régiben.

A tavasz folyamán a képviselő-testület is megmozdult a cseri lakók panaszára s határozatban mondta ki a mulatók kitelepítésének szükségességét. A határozatot a képviselő-testület meghozta, de az örömtanyák még mindig a sorompó mellett nyújtanak otthont az éjszakai élet lumpjainak.

A cseri új elemi iskola megnyitásával most már azonban mulhatatlanul szükséges a két éjjeli mulató kitelepítése. Elvégre most már nem csak a felnőttekre káros, hanem a serdülő ifjúság lelkivilágát is veszélyezteti a két ismert ház, ott a vasúti sorompó mellett. Az iskola felavatásán dr. Vétek György polgármester megígérte, hogy nem nyugszik addig, amíg annak a városrésznek a második szégyenfoltját is le nem törli. Az érdekelt lakók megtapsolták a polgármester bátor kijelentését és várják a következményeket.

Azonban nemcsak a városháza vezető köreibben, hanem a rendőrségben is megvan a jóakarata a két örömtanya kitelepítésére. Dr. Cséry Bálint rendőrfőtanácsos már régebben ártirt a városhoz az iránt, hogy jelölje meg azt a helyet, ahova a két örömtanyát engedélyeztetni akarja. A rendőrség átiratában egyben javasolta is a Marhahajtó utat, amely kiesik a forgalomból, s így alkalmas az éjjeli mulatók céljaira.

A város azonban eddig még nem jelölte meg azt a helyet, ahova a mulatókat kitelepíteni óhajtja. Reméljük, hogy nem sokáig húzódik ennek a kérdésnek a megoldása, amelynek csak egy vége lehet, kitelepíteni az örömtanyákat a Cserből.

Kitelepítik az örömtanyákat a Cserből. Új-Somogy, 1925. november 8. 2.

62.

BORDÉLYHÁZNYITÁSI KÉRELEM MARCALI, 1924. NOVEMBER

Tekintetes Főszolgabíró Úr!

Mély tisztelettel alulírottak, azzal az alázatos kérelemmel járulunk a Tekintetes Főszolgabíró Úrhoz, hogy a marcali 38. népsorszámú s az ügynevezett Újtelepen újonnan, a közegészségügyi követelményeknek teljesen megfelelő lakóházra nézve az 1882. évi 220. számú vármegyei szabályrendelet értelmében a bordélyüzlet nyitására az engedélyt megadni kegyeskedjék.

Becsatoljuk születési anyakönyvi kivonatunkat, melynek tanúsága szerint Horváth Epelei Sándorné Nyári Etelka 30. éves elmúltam, míg Kucséra Ernőné született Rác Ilona 30-ik életévemet folyó évi december hó 11-én betöltöm –, az ugyancsak becsatolt, s Vasvár és Marcali nagyközségek előljáráóságától kinyert községi bizonyítványok szerint erkölcsi és politikai tekintetben kifogástalan magaviseletűek vagyunk.

Családi állapotra nézve mindketten férjesek vagyunk, s mindkettőnknek, még pedig Kucséra Ernőének 9 éves Ilona nevű, míg Horváth Epelei Sándornénak 2½ éves Sándor és 5 hónapos Mihály nevű gyermekünk van.

A hivatkozott vármegyei szabályrendelet igaz ugyan, hogy gyermektelen nőknek adja meg az engedélyt –, azonban mi mindketten gyermekeinket nemcsak Marcalitól távol, hanem még más vármegyében fogjuk neveltetni, rokonainknál fogjuk őket elhelyezni, s még ha tanulók lesznek, úgy a szünidei tartózkodásra sem fognak ide jönni – tehát olybá vagyunk tekinthetők –, mintha gyermekeink nem volnának.

Ebből [ki]folyólag ezennel ki is nyilatkoztatjuk, hogy gyermekeink Marcaliban soha, míg az engedélyünk tart –, nem tartózkodnak s a kiadandó engedélyben ennek megtiltását is kérjük azzal –, hogy ellene vétés esetén engedélyünk el fog vonatni –, miért is kérjük, hogy gyermekes családi állapotunktól eltekinteni kegyeskedjék.

Miután saját ingatlanunkon épült lakházunkban óhajtjuk a bordélyházat felállítani –, Tisztelettel kérjük a Tekintetes Főszolgabíró Urat arra, hogy a hivatkozott szabályrendelet 6. §-ában foglalt készpénzbiztosíték letételétől eltekinteni szíveskedjék –, amennyiben az ezennel idecsatolt nyilatkozatban biztosítékképpen Marcali nagyközség javára 7 000 000 kor. azaz Hétmillió koronának zálogjogképpen bekebelezésébe beleegyezésünket adjuk –, mely bekebelezést saját költségünkön leszünk kötelesek eszközölni az engedély kézhezvétele után 48 órán belül s a bekebelezésnek megtörténtét a kinyerendő telekkönyvi végzéssel az engedély számára való hivatkozással Tekintetes Címhez be fogjuk terjeszteni.

Szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy miután a lakóházat bordélyház céljára készítettük –, s az teljesen rendben van –, hogy a tárgyalást mielőbb kitézni kegyeskedjék, hogy a bordélyüzletet december hó 5-én kinyithassuk.

Kérelmeink megismétlése után vagyunk a Tekintetes Főszolgabíró Úrnak –,
alázatos szolgálói :

Kucsera Ernőné Ráczi Ilonka
Horváth [Epelei] Sándorné Nyári Etelka

Előttünk: Nőthig Gábor
Kálmán Vilmos

MNL SML IV. 405. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 1233(?)/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Írógéppel készült, a tanúk és a kérelmezők által aláírt kérelem. Az aláhúzás piros ceruzával az alispáni hivatalban történt. A kurzivált részek az eredetiben tollal vannak írva.

63.
HELYSZÍNI SZEMLE BORDÉLYHÁZ NYITÁSÁHOZ
MARCALI, 1924. DECEMBER 4.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Marcaliban a helyszínen 1924. december hó 4-én a Marcali járás főszolgabírája által Kucsera Ernőné és Horváth Epelei Sándorné marcali lakosoknak bordély felállítása iránti kérelme folytán megtartott helyszíni szemle alkalmával.

Jelen vannak alulírottak.

A községi előljáróság nevében Kopácsi János közs.[égi] bíró és Friedl Ernő II. j[egy]ző előadják a következőket: Tekintettel arra, hogy a tervezett bordélyház a község legtávolabb, legfélreesőbb helyén létesül, a felállítása ellen kifogást nem emelnek.

Galambos Pál szomszéd, baloldali – tekintettel nagy családjára – 5 gyermeke van, kiknek erkölcsi neveltetésében nagy hátrányul szolgálna, tiltakozik az ellen, hogy szomszédságában bordélyház állíttassék fel.

Polgár Ferenc másik szomszéd idézés dacára nem jelent meg.

Dr. Gold Samu j.[árás]orvos előadja, hogy az épület a v[ár]m[egye]i szab.[ály] rend.[elet]-ben előírt kellékeknek megfelel.

Kucsera Ernőné és Horváth Epelei Sándorné előadják, hogy az 1882. évi 220. sz. v[ár]m.[egyei] szab.[ály]rend.[elet] 4. §-ának értelmében gyermekeiket intézetben neveltetik s azok azon ideig, amíg ők a tulajdonosok lesznek, haza nem jönnek.

kmf.

Babóchay [Sándor] szolgabíró
Henger Imre j[egy]zők[öny]vvezető
Dr. Gold [Samu] járásorvos
Kopácsi Pál [községi bíró]
Friedl Ernő II. jegyző
Kucsera Ernő
Horváth Sándor
Galambos Pál az aláírást megtagadja.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 1233/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézzel írt, a jelenlevők által aláírt jegyzőkönyv. Az aláhúzások (kiemelések) piros ceruzával utólag, az alispáni hivatalban történtek.

64.

BABÓCHAY SÁNDOR FŐSZOLGABÍRÓ VÉGHATÁROZATA BORDÉLYHÁZNYITÁSRÓL MARCALI, 1924. DECEMBER 6.

5304/1924. k[ö]z[igaz]g.[atási] szám.

A Marcali járás főszolgabírájától.

Tárgy: Kucsera Ernőné és Horváth Epelei Sándorné marcali lakosok bordélyüzlet engedélyezése iránti kérelme.

Véghatározat.

Kucsera Ernőné szül. Rácز Ilona és Horváth Epelei Sándorné szül. Nyári Ilona marcali lakosoknak, Somogy vármegye 1882. évi 220. sz. szabályrendeletének 2. §-a alapján bordélyház nyitását engedélyezem.

Indokok:

A megtartott helyszíni szemle alkalmával megállapítást nyert, hogy kérvényező a létesítendő bordélyháznál a várm.[egy]i szab.[ály]rend.[elet]-ben előírt összes követelményeknek megfeleltek. Közegészségi és tisztasági szempontból kifogás nem emeltetett. A vármegyei t[isz]telet[b,eli] tiszti főorvos és [a] község elöljárósága véleményezte. A szomszédok kifogással éltek, de eme kifogásokat figyelembe venni nem lehetett, miután az épület a sz.[a]b.[ály]rendeletben előírt magas Kerítéssel van ellátva és a falu külső periferiáján van. Viszont az elhelyezés a község területén olyan, hogy rendészeti szempontból könnyen ellenőrizhető.

Ezen engedély azon meghagyással adatik ki, hogy kérvényező szülők gyermekeiket távol tartják, mint azt a községi elöljáróságnál kijelentették és arra kötelezték magukat. Azon esetben, ha a gyermekek netalán ide jönnének fenti engedély azonnal megvonatik.

Erről Kucsera Ernőné és Horváth Epelei Sándorné kérvényező marcali lakosok, Galambos Pál, Polgár Ferenc szomszédok szintén marcali lakosok, Marcali község elöljárósága azzal értesítetnek, hogy ezen véghatározat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezéssel élhetnek.

Marcali, 1924. december 6.

MARCALI JÁRÁS FŐSZOLGABÍRÁJA
[körpecsét lenyomata a vármegye címerével]

Babochay [Sándor] főszolgabíró

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatás iratai, 159/1925.

Írógéppel készült, a főszolgabíró által aláírt kiadmány. Az aláhúzások (kiemelések) piros ceruzával utólag, az alispáni hivatalban történtek.

65.

FELLEBBEZÉS TALLIÁN ANDOR ALISPÁNHOZ BORDÉLYENGEDÉLY ELLEN MARCALI, 1924. DECEMBER

Méltóságos Alispán Úrhoz

Kaposvár

Fellebbezése:

Galambos Pál és társai marcali lakosoknak,
a marcali járás főszolgabírójának 5402/1924. k[ö]z[igaz]g.[atási] számú véghatározata ellen.
[560 000 korona értékű illetékbélyeg]

Méltóságos Alispán Úr!

A Marcali járás főszolgabírója folyó évi december hó 6-án 5402/1924. k[ö]z[igaz]g.[atási] szám alatt kelt véghatározatában Kucsera Ernőné és Horváth Epelei Sándorné marcali lakosoknak bordélyház nyitását engedélyezte.

Tagadhatatlan, hogy ily kis helyen, mint Marcali a bordélyház engedélyezése a közerkölcsöket minden időben felbecsülhetetlenül károsan befolyásolta. – Különösen áll ez most, amikor a világháború, a forradalom, legfőképp a kommün kétségbeejtő közerkölcsiségű állapotokat teremtett. Tudjuk, hogy az integer Magyarország visszaállításának első feltétele a mai meddőbbentő erkölcstelenségnek megszüntetése –, népünk erkölcsi életszínvonalának emelése. E cél elérésére törekszik az állam, az egyházak, a társadalom egyesületei révén. Ezek mindent elkövetnek s ugyebár mégis mily lassan, nehezen megy az erkölcsi gyógyulás? Egy ilyen büntanya pedig minden az erkölcsök megjavítását célzó törekvést, munkát egyenesen meddővé tesz. Még meg nem nyílt a bordélyház, máris négy-öt község 14–20 éves gyermekei veszik körül vasár és ünnepnapokon és a trágárabbnál trágárabb beszédek özöne, mely ilyenkor folyik, mélyen megbotránkoztat minden jó érzésű embert. És mi lesz utóbb? Mennyi duhajkodás, verekedés? Ez csak nem mozdítja elő a közerkölcsösséget!?

1. A közerkölcs, gyermekeink erkölcsös nevelése elengedhetetlenül szükségessé teszi, hogy a bordélyház-nyitási engedély visszavonassék.

Tagadhatatlan, hogy ily kis helyen, mint Marcali a bordélyház engedélyezése a közerkölcsöket minden időben felbecsülhetetlenül károsan befolyásolta. – Különösen áll ez erre a megcsonkított, megnyomorított Magyar Hazára. A közerkölcsösség tisztasága szinte létkérdés ránk nézve, amelynek feláldozása egyesek üzleti megélhetésének és nyerészkedésének egyenesen bűn a Haza ellen!

Minden állam talpköve a tiszta erkölcs, különösen áll ez erre a megcsonkított, megnyomorított Magyar Hazára. A közerkölcsösség tisztasága szinte létkérdés ránk nézve, amelynek feláldozása egyesek üzleti megélhetésének és nyerészkedésének egyenesen bűn a Haza ellen!

De mi lesz legdrágább kincseink, gyermekeink erkölcsös nevelésével ily büntanya tetet-lelket ölő bacillusos légkörében? Pedig mi szegény munkás emberek gyermekeinknek vagyont nem adhatunk és hagyhatunk, csak erkölcsös nevelést s abból folyó és táplálkozó erkölcsös gondolkodást, jellemet, amely alapját képezi úgy az egyén érvényesülésének, mint az állam biztonságának, erősségének és kulturális haladásának. – A bordélyház engedélyezésével eme legfontosabb törekvésünk mintegy meg van akadályozva!

Szerencsétlenek leszünk, ha ez a bűntanya létesül, mert gyermekeink erkölcsi züllése a családi otthon, az iskola és templom minden nevelő munkája dacár is feltartóztatatlan lesz.

Méltóságos Alispán Úr!

Gondoljon, kérjük, gyermekeink jövőjére!

2. Azt a vélekedést sem tehetjük magunkévá, hogy bordélyház fennállása mellett a nemi és vérbajok nem grasszálnak annyira, mint annak nem létezése esetében. Ott vannak a városok, ahol annak dacára, hogy több bordélyház áll fenn, a nemi és vérbajok ilyeszto [sic!] mérvben pusztítanak, rombolnak. Nem bordélyházak felállításával, hanem az erkölcsi érzékek kiművelésével, a tiszta erkölcsi élet szeretetének erejével lehet gátat vetni a nemi bajok terjedésének megakadályozására, illetőleg azok kiküszöbölése elé.

3. Óvást kell emelnünk a véghatározat azon indoka ellen, hogy „az épület a szabályrendeletben előirt magas kerítéssel van ellátva” –, ez kérem Méltóságos Alispán Úr nem felel meg a valóságnak, mert a ház, amely most épült az ősszel, még most is teljesen csupaszul áll. Se kő, se fakerítés nem látható. Teljesen szabadon áll. A megfelelő kerítés hiánya pedig törvényszerű ok lett volna az engedély meg nem adásának.

4. Somogy vármegye 1882. évi 220. számú szabályrendelete kategorice kimondja, hogy bordélyház-nyitási engedélyt csak gyermektelen egyének kaphatnak. Már pedig a véghatározatban szereplő egyéneknek több fiuk és leányuk van. A szabályrendeletnek e pontja értelmében tehát a bordélyház-nyitási engedélyt kérelmezőket el kellett volna utasítani, mint olyanokat, akik nem felelnek meg a szabályrendeletben előirt eme lényeges követelménynek. A szabályrendeletnek ezt a szigorú kikötését nem ronthatja le a szülők ama ígérete, hogy gyermekeiket távol tartják, mert a szabályrendelet ilyen kibívót nem ismer, erről említést nem tesz.

Méltóságos Alispán Úr!

Íme tisztelettel előadtuk fellebbezésünk indokait, amelyeknek alapján a közerkölcsösséget és gyermekeink jövőjét szemünk előtt tartva, kérjük Méltóságodtól az elsőfokú véghatározat megsemmisítését.

Maradtunk a Méltóságos Alispán Úrnak alázatos szolgálói:

Szabó József, Horváth Lajos, Tombor Imre, Magyar György, Haracsi István, Gelencsér Ferenc, Kapási János,⁵⁷⁴ községi bíró,⁵⁷⁵ özv. Wenczel Andrásné áll.[ami] óvónő, Galambos Pál közvetlen szomszéd, Trangoni Viktor, Müller Mihály, ifj. Fülöp István, Szántó Ferenc, Takács Ferenc legközelebbi szomszédok

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 29367/1924. Gyűjtőszám: 159/1925.

Írógéppel készült, 14 személy által aláirt fellebbezés. Az aláhúzások (kiemelések) kék és piros ceruzával utólag, az alispáni hivatalban történtek.

⁵⁷⁴ Bizonytalan olvasat.

⁵⁷⁵ Bizonytalan olvasat.

66.

**DR. ROTT NÁNDOR VESZPRÉMI PÜSPÖK LEVELE TALLIÁN ANDOR ALISPÁNHOZ
VESZPRÉM, 1924. DECEMBER 25.**

DR. ROTT NÁNDOR
VESZPRÉMI PÜSPÖK
4619/1924.

Méltóságos Alispán Úr!

Mély fájdalommal értesültem arról, hogy Marcaliban bordélyház nyitására adott engedélyt a főbíró Úr. Ismerve a főbíró úrnak erkölcsileg kifogástalan s vallásos egyéniségét, alig tudom elgondolni, minő nyomás alatt állhatott, midőn az engedélyt megadta?

Arra kérem tehát ottani újtelepi híveim nevében is Méltóságodat, kegyeskedjék fellebbezésük indokai alapján az engedélyt megtagadni.

A közerkölcsöt védő nemzeti és nemzetközi kongresszusok egyértelműleg megállapítják, hogy a bordélyház nem levezetője az erkölcstelenségnek, hanem felkínálkozó alkalom, állandó kísértés és folyton ingerlő ösztönzés a ledérebb s gyengébb erkölcsű fiatalok számára s ha nincs bordélyház, sokkal kevesebb bűn történik, mintha van.

Intelligenciánk, főleg hivatalnoki osztályunk fiatalsága sok veszélynek van kitéve s fiainak valóban nem érdeke, hogy testi épségüket megfertőzve, ilyen módon lépjenek majd házas frigyre s rontsák meg családjukat. Az iparos osztály fiatalsága destruktív hajlamú s ha ehhez még erkölcstelenség is járul úgy kész az istentelenség. Földművelő fiatalságunk még tisztább, de ebbe is belevinni a kórt valóságos nemzetrontás.

Ezért tehát felelősségem tudatában esdve kérem Méltóságodat, ne engedélyezze ezen bordélyházat, engem pedig kegyeskedjék értesíteni, mit tehetnénk, ha Méltóságod esetleg nem tudná az engedély megadását megakadályozni.

Fogadja Méltóságod őszinte igaz tiszteletem nyilvánítását.

Veszprémben 1924. évi december hó 25-én.

Rott Nándor
veszprémi püspök

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 29327/1924. Gyűjtőszám: 159/1925.

Írógéppel, szárazpecséttel ellátott fejléces papírra készült, a püspök által aláírt levél. Az aláhúzások (kiemelések) piros ceruzával utólag, az alispáni hivatalban történtek. A nyilvánvaló elütéseket és az eredeti javításokat átírtam.

67.

**KÉRELEM TALLIÁN ANDOR ALISPÁNHOZ BORDÉLYENGEDÉLYÉRT
MARCALI, 1924. DECEMBER 30.**

Méltóságos Alispán Úr!

Alulírottak azon legalázatosabb kéréssel járulunk a méltóságos alispán úrhoz, hogy szíveskedjék panaszunkat is egyben kérelmünket elolvasni.

Alulírottak 1923. évi január havában szóbeli kérelemmel fordultunk a helybeli hatóságokhoz bordélyház engedélyezése iránt, akkor utasítva lettünk, hogy először bordélyháznak megfelelő házat vegyünk vagy építsünk, mivel venni nem tudtunk a hatóság előzetes megtekintésével és jóváhagyásával a szab.[ály]rend.[elet]-ben előirt követelményeknek minden tekintetben megfelelő házat építettünk a mit a helyszíni vizsgán megejtett vizsgálaton meg ejtett szemle megfelelőnek talált. A Tek.[intetes] járási t.[iszti] főorvos úr, a T. előljáróság hozzájárulásával folyó év dec. 6-án a Tek.[intetes] főszolgabíroság bordélyház megnyitását engedélyezte.

Folyó hó 17-én egy Tra[n]goni nevű egyén, akivel rossz viszonyban vagyunk bosszúból több aláírást gyűjtött és engedélyünket megfellebbezte. Megjegyezni óhajtom, hogy a fellebbezésben feltüntetett „legközelebbi szomszédok” közül egyetlen egy van kinek a háza cca 18 m távolságban van nevezett Galambos Pál s többi egy sem szomszédom, sőt nem is abban az utcába laknak, sőt van olyan is aki 1½ km-re lakik házunktól, másik oldal szomszédunk nem kifogásolta és kb. 100-200-ig nincs beépítve járása üres telek. Nagyon szépen megkérem Méltóságodat méltóztassék figyelembe venni, hogy nevezett Tra[n]goni fellebbező bosszú műve az egész fellebbezés, mivel házat ezen célra átadta volna és mi az ár nagysága miatt nem vehettük át; mindent megmozgatott, hogy engedélyünket megállítsa, még a főtisztelendő urat is igénybe vette kit arra kért, hogy a méltóságos püspök úr lépjen közbe.

Méltóságos Alispán úr. Legalázatosabban megkérjük, két család jövője forog kockán, kockára tettük egész vagyonunkat és pár éves keserves keresetünket. Mind kettőnk férjei átküzdötték a 4 éves háborút és mind kitüntetett altisztek egyikük nagyfokú idegbajjal kerültek haza. Méltóságod nemes szívéhez fordulunk szíveskedjék a megnyitást mielőbb engedélyezni. Méltóztassék figyelembe venni, hogy bordélyházunk úgy erkölcsi, mint egészségügyi szempontból üdvös, ma már Somogy vármegye minden nagyobb járásszékhelyén van bordélyház.

Megjegyezni óhajtjuk méltóságodnak, hogy a szab.[ály]rend.[elet]-ben előirt követelményekhez híven gyermekünket mind már az előljárásnál köteleztük magunkat járáson túl helyezük el és gyermekünk Marcaliban megjelenni míg ezen üzletel foglalkozunk, nem fognak megjelenni, jelenleg sem laknak már Marcaliban mind azt a mellékelt bizonyítvány bizonyítja, más községben laknak ideiglenesen.

Kérésünket megújítva Méltóságos Alispán úr mielőbbi szíves határozatát várva:

Maradtunk legalázatosabb szolgálai:
Kucsera Ernőné, Horváth Epellei Sándorné

Marcali, 924. december hó 30-án.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 159/1925.
Kézírással készült, a két folyamodó által aláírt kérelem.

**A MARCALI RÓMAI KATOLIKUS LEGÉNYEGYESÜLET ÉS A MARCALI RÓMAI
KATOLIKUS IFJÚSÁGI EGYESÜLET TILTAKOZÁSA BORDÉLYHÁZ NYITÁSA ELLEN
MARCALI, 1924. DECEMBER**

Jegyzőkönyvi kivonat.

A MARCALI RÓM.[AI] KAT.[OLIKUS] PLÉBÁNIAHIVATALTÓL.

A marcali Kat.[olikus] Legényegyesület és a marcali Kat.[olikus] Ifjúsági Egyesület, az előbbi Marcali nagyközség földműves ifjúságának 250 tagot számláló szervezete, folyó hó 29-én közösen tartott ülésében megbeszélés tárgyává tette a Marcaliban felállítani szándékolt bordélyház ügyét, amelyet megbotránkozással utasít el magától és a legerélyesebben tiltakozik annak felállítása ellen.

Amily örömmel értesültünk már két ízben is Méltóságos Alispán Urunknak az első fokon megadott bordélyház nyitási engedélyt megsemmisítő ~~ítéletéről,~~ *határozatáról,* épp oly keserűséggel vettünk tudomást az idegenből hozzánk szakadt család ama lépéséről, amellyel Méltóságos Alispán Urunknak alaposan megindokolt ~~ítélete~~ határozata ellen – amelyet teljes egészében magunkévá teszünk – fellebbezett a Nagyméltóságú Belügyminiszter Úrhoz.

Agrárjellegű nagyközség vagyunk. Nincs Katonaszágunk. Nincs gyári munkásosztályunk. Ily helyen egy bordélyház állandó botránkoztató hely, amely kimondhatatlan és helyrehozhatatlan *erkölcsi* károkat okozna és így valóságos bűnbarlang lenne.

Hisz még meg sem nyílt ez a bűnbarlang, már is vásár- és ünnepnapokon a késő délutáni órákban 3-4 falu 16-20 éves fiai tolonganak a bordélyház körül és oly ocsmány beszédek hallhatók ajkukról, hogy minden jóérezésű ember a legteltesebb megbotránkozással fordul el tőlük. De mi lenne akkor, ha egy ilyen bűnbarlang a törvény oltalma alatt szabadon fejthetné ki romboló munkáját?

A verekedések, késelések, szurkálások állandóan napirenden lennének. A fiúk pénz hiányában állandóan fosztogatnák szüleik padlását, hogy oda ellátogathassanak. Teljességgel fel lenne dülva ifjúságunk mai nyugodt és békés életrendje.

A fertőző vérbajok még vígabban terjednének, ami mellet szól a bordélyházaknak a fennálló szabályrendeletben előírt gyér ellenőrzése.

Jól tudjuk, hogy csak egy erkölcsében és tántoríthat[at]lan generáció dobhatja le Trianonnak nemzetünkre erőszakolt béklyóit.

Ezt a nemes és hazafias célt egyáltalán nem szolgálja egy bordélyház.

Nem bordélyházakra van tehát szükségünk, hanem minél intenzívebb erkölcsös nevelésre és életre, amelynek szolgálatában áll minden jó katolikus család, minden iskola és minden templom.

Ennek a hármas tényezőnek munkáját nehezítené meg és rombolná le a bordélyház. – Már pedig e három tényező összhangzó munkájának a sikere az államra nézve nagyobb érdek lehet, mint egy bordélyház, amely csak egy családnak megélhetését, vagyoni gyarapodását biztosítja.

Végül az O.[rszágos]F.[öldrendező]B.[íróság] nem azért osztott házhelyeket, hogy azokon bordélyházak épüljenek. – Ez egyenesen arcuicsapása lenne a házhelyosztási akciónak. – Bordélyház nyitása esetében meg lenne akadályozva a házhelyek beépítése, mert senki sem akarná életét leélni családjával együtt egy bűnbarlang bacillusos légkörében. –

E szempontok készítenek bennünket arra, hogy merev állást foglaljunk a marcali bordélyház felállítása ellen.

A Katolikus Legényegyesület részéről:

Csukli(?) Ferenc jegyző, közs.[égi] irodatiszt. *Roszmanitz Antal* hitelesítő, börgyáros, földbirt.[okos] világi elnök. stb. *Blasutigh Sándor* elnök. h.[elyettes] esp.[eres], plébános.

MARCALI-I KATHOLIKUS LEGÉNYEGYLET 1896

[ovális pecsétlenyomat a gyermek Jézust tartó Szűz Mária képével]

A Katolikus Ifjúsági Egyesület részéről:

Ihász Imre jegyző, kisgazda. *Kis Imre* hitelesítő, tak.[arék]pénzt.[ári] igazgató. *Blasutigh Sándor* elnök. h.[elyettes] esp.[eres] plébános.

MARCALI KAT. IFJUSÁGI EGYESÜLET 1903

[körpecsét lenyomata]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, szám nélküli. Gyűjtőszám: 159/1925. Írógéppel, a Marcali Katolikus Plébánia fejléces levélpapírjára készült, öt személy által aláírt kérelem. A kurzívált részeket az eredetiben tollal írták be.

69.

DR. STRAUSZ ISTVÁN NEMZETGYŰLÉSI KÉPVISELŐ LEVELE TALLIÁN ANDOR ALISPÁNHOZ BUDAPEST, 1925. JANUÁR 4.

MAGYAR NEMZETGYŰLÉS

Méltóságos Uram! Tisztelt Barátom!

Egy nagyon kényes ügyben fordulok Hozzád teljes bizalommal.

Marcaliból több oldalról kapok levelet, melyekben arra kérnek, írjak Neked aziránt, méltóztassál helyt adni azon fellebbezésnek, amelyben tiltakozás történik a Marcaliban a főszolgabírói hivatal által engedélyezett bordélyház ellen. Mint velem közlik, az egész nagyközséget fel van háborodva. Széchényi Andor Pál gróf úr talán a legjobban. Én nem ismerem a kérdés szőnyegre hozatalának szükségességét és az engedély kiadásánál mérlegelés tárgyát képező közegészségügyi érdekeket. Annyit tudok, hogy Marcali nagyközség több város által környezve, jórészt olyan agrárlakossággal bír, amely nem tudja felfogni közegészségügyi szempontból szükségességét bordélyház létesítésének. Elfajult erkölcsökről Marcaliban egyáltalán nem lehet beszélni. Bujakór statisztikáját nem ismerem. De ha talán ezen az alapon indult volna el a prognózis, a bordélyház csak a legvégső eszköz lehet a javulás szolgálatára Marcaliban. Más tényezők bekapcsolása sokkal üdvösebben hatna egy olyan nagy községben, amelyben a szeméremérzetet a bordélyház felállításának még a gondolata is kiabálóan irritálja.

Ezért nagyon kérlek, Méltóságos Uram, kegyeskedjél jól átgondolni a bordélyház felállításának előnyeit és hátrányait és meg vagyok róla győződve, hogy a mérleg azok számára fog kiegyensúlyozódni, akik a bordélyház felállítását lelkükből ellenzik.

Kiváló tisztelettel

készséges híved

B[uda]pest, 1925. I. 4.

Dr. Strausz István

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 717/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézzel, nemzetgyűlési fejléces papírra írt, saját kezűleg aláírt levél.

70.

TALLIÁN ANDOR ALISPÁN VÉGHATÁROZATA BORDÉLYHÁZNYITÁSI ÜGYBEN KAPOSVÁR, 1925. JANUÁR 5.

159/1925.

Galambos Pál és társai marcalii lakosok megfellebbezték a Marcali járás főszolgabírájának 1924. évi december hó 6-án 5402/1924. szám alatt kelt azon véghatározatát melyben Kucséra Ernőné született Rácz Ilona és Horváth Epelei Sándorné szül. Nyári Etelka marcali lakosoknak megengedte, hogy bordélyházat nyissanak.

Ezen fellebbezés folytán a járási főszolgabíró I. fokú határozatát felül bíráló alá vettem és következőleg határoztam:

Véghatározat:

A Marcali járás főszolgabírájának 1924. évi december hó 6-án 5702. szám alatt kelt véghatározatát megsemmisítem.

Jelen véghatározatom ellen a kézbesítés napját követő naptól számítandó 15 nap alatt a Marcali járás főszolgabírájánál előterjesztendő és Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságához intézendő fellebbezéssel lehet élni.

Indokolás.

Somogy vármegye 1882. évi 220. sz. szabályrendeletének 4. §-a értelmében [bordélyházat] csakis gyermektelen nő nyithat, miután Kucséra Ernőnének egy, Horváth Epelei Sándornének pedig két gyermeke van, a bordélyház engedélyezése szabályellenes. Ezen imperatív rendelkezésem nem változtat semmit kérelmezők azon kötelező nyilatkozata, hogy gyermekeiket Marcalin kívül fogják neveltetni.

Ez alapon az első fokú határozat meg volt semmisítendő.

Erről a vonatkozó tárgyiratok kapcsán a Marcali járás főszolgabíráját további eljárás végett értesíteni rendelem.

Kaposvár, 1925. január hó 5-én.

[olvashatatlan szignó]

II.

Fenti határozat másolatára

Méltóságos Rott Nándor r.[ómai] kat.[olikus] püspök Úrnak Veszprém

Utalással Méltóságodnak 4619. szám alatt hozzám intézett nagybecsű megkeresésére van szerencsém a marcali bordélyház ügyében hozott határozatomat közölni.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

925. I/5. [olvashatatlan szignók]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 159/1925.

Fogalmazvány, kézzel kitöltött alispáni előadói ív érdemi része. Az akta tartalmazza külön a véghatározatot is, amely szinte betű szerint megegyezik az előadói íven szereplő szöveggel. Utóbbi az alispán által aláírva.

71.
HELYSZÍNI SZEMLE BORDÉLYHÁZ ENGEDÉLYEZÉSE TÁRGYÁBAN
MARCALI, 1925. MÁRCIUS 6.

947/925.

Jegyzőkönyv

Felvetetett Marcaliban 1925. márc. 6-án a járási főszolgabírói hivatalban Kucsera Erzsébet budapesti lakosnő kérelmében.

Jelen vannak alulírottak:

Előljáró v.[itéz] Babochay Sándor, dr. Gold Samu t[isztelet]b.[eli] várm.[egyei] főorvos, Sándor Géza Marcali közs.[ég] főjegyzője és Kapási János közs.[égi] bíró jelenlétében az Újtelepen lévő bordélyházat felülvizsgálták mely alkalommal megállapítást nyert, hogy a kérdéses épület az aktákhoz be mellékelt vázrajz tanúsága szerint a községtől távol esik. A vármegyei szabályrendeletben előírt követelményeknek megfelel. A kérdéses épület 4 szobából, 1 nagy és 1 kis szalonból, 1 konyhából, 1 szobából és 1 éléskamrából áll. A kérdéses épület a szabályrendeletben előírt 2 méter magas deszkapalánkkal van körülvéve.

A várm.[egyei] szabályrendelet értelmében az épület és a berendezés a követelményeknek megfelel; véleményezzük.

Polgár Ferenc baloldali szomszédnak semmi kifogása nincsen.

Galambos Pál jobboldali szomszédja képviselőként megjelenik dr. Vajda Aladár és tiltakozik az ellen, hogy az engedély a kérvényezők részére kiadassék, mert ez képviseltjének szerzett jogába ütközik, mert az engedély megadása esetén háza értékéből tetemesen veszítve, tekintettel a személyes körülményekre kénytelen volna potom áron elárúsítani, de ellenzi a kérelme kiadását erkölcsrendészeti szempontból is.

A községi előjáróság közegészségi szempontokból az engedély megadását véleményezi.

A jegyzőkönyv felolvasás után aláíratott.

Kmf.

Kucsera Erzsébet
Dr. Gold [Samu] járásorvos
Polgár Ferenc
Dr. Vajda Aladár
Sándor Géza
Kapási János

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 15127/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézzel írott, a jelenlevők által aláírt jegyzőkönyv. Az aláírások piros ceruzával az alispáni hivatalban készültek.

72.
KÉRELEM BABOCHAY SÁNDOR FŐSZOLGABÍRÓHOZ BORDÉLYNYITÁSI
ENGEDÉLYÉRT
MARCALI, 1925. MÁRCIUS

Tekintetes Főszolgabíró Úr!

Mély tisztelettel alulírott, azzal az alázatos kérelemmel járulok a Tekintetes Főszolgabíró Úrhoz, hogy a marcali 38. népsorszámú s az úgynevezett Újtelepen újonnan, a közegészségügyi követelményeknek teljesen megfelelő lakóházamra nézve az 1882. évi 220.

számú vármegyei szabályrendelet értelmében a bordélyüzlet nyitására az engedélyt megadni szíveskedjék.

Amennyiben [a] megszállott területről születési anyakönyvi kivonatomat be nem szerezhetem, helyette mellékelem a vasvári főszolgabíróság által részemre kiállított szolgálati cselédkönyvemet, melynek tanúsága szerint a 30-ik életévemet már betöltöttem, az ugyancsak becsatolt s a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitányától kinyert községi bizonyítványom amely szerint erkölcsi és politikai tekintetben kifogástalan magaviseletű vagyok.

Családi állapotomra nézve hajadon, 36 éves r[ómai]k.[atolikus] vallású vagyok.

A hivatkozott vármegyei szabályrendelet értelmében gyermektelen vagyok.

Miután sógoromtól részemre bérbe átengedett lakóházban óhajtom a bordélyházat felállítani –, tisztelettel kérem a Tekintetes Főszolgabíró Urat arra, hogy a hivatkozott szabályrendelet 6-ik §-ában foglalt közpénzbiztosíték letételét az engedély kézhezvétele után 48 órán belül Marcali község pénztárába lefizethessem.

Szükségesnek tartom megemlíteni, hogy az említett ház a mellékelt vázlatrajz szerint a község legfélreesebb részén, tehát mindennemű középülettől nagyon távol van.

Kérem a Tekintetes Főszolgabíró Urat arra, hogy az említett ház tisztán a célra megfelelőnek épült s teljesen rendbe van, erre a tárgyalást mielőbb kitézni kegyeskedjék.

Kérésom megisméltése mellett vagyok a Tekintetes Főszolgabíró Úrnak

alázatos szolgálja
Kucsera Erzsébet

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 15127/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Írógéppel írott, a folyamodó által aláírt kérelem. Az aláhúzás kék ceruzával az alispáni hivatalban készült.

73.

BABOCHAY SÁNDOR FŐSZOLGABÍRÓ VÉGHATÁROZATA BORDÉLYHÁZNYITÁSRÓL MARCALI, 1925. MÁRCIUS 19.

Marcali járás főszolgabírájától.

947/1925./kzg. szám.

Tárgy: KUCSERA ERZSÉBET budapesti lakos bordélyüzlet engedélyezése iránti kérelme.

VÉGHATÁROZAT.

KUCSERA ERZSÉBET budapesti lakosnak, Somogy vármegye 1882. évi 220. sz. szabályrendeletének 2. §-a alapján bordélyház nyitását engedélyezem.

Indokolás:

A megtartott helyszíni szemle alkalmával megállapítást nyert, hogy kérvényező a létesítendő bordélyháznál a várm.[egyei] szab.[ály] rend.[eletben] előirt összes követelményeknek megfelelt. Közegészségügyi és tisztasági szempontból kifogás nem emeltetett. A vármegyei t[isztelet]b.[eli] tiszti főorvos és község előljárósága véleményezte. A szomszédok kifogással éltek, de eme kifogásokat figyelembe venni nem lehetett, miután az épület a szab.[ály] rend.[elet]-ben előirt magas kerítéssel van ellátva és a falu külső periferiáján [sic!] van. Viszont az elhelyezése a község területén olyan, hogy rendészeti szempontból könnyen ellenőrizhető.

Erről KUCSERA ERZSÉBET budapesti lakos kérvényezőt, POLGÁR FERENC, GALAMBOS PÁL szomszédokat szintén marcali lakosok, Marcali község előjáróságát azzal értesítetnek, hogy ezen véghatározat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezéssel élhetnek. Mégis Dr. VAJDA ALADÁR, mint Galambos Pál jogi képviselője értesítettik.

Marcali, 1925. március 19-én.

Babochay [Sándor] főszolgabíró.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, alispáni szám nélküli. Gyűjtőszám: 159/1925. Írógéppel készült kiadmány a főszolgabíró által aláírva. Az aláhúzások az alispáni hivatalban készültek.

74.

FELLEBBEZÉS BORDÉLYHÁZNYITÁS ENGEDÉLYEZÉSE ELLEN MARCALI, 1925. ÁPRILIS

A Marcali járás tekintetes főszolgabírájához

Marcali.

Galambos Pál marcali lakosnak, k[é]pv.[iseli] dr. Vajda Aladár ügyvéd Marcali, és társainak,
fellebbezése

a 947/1925. sz. véghatározat ellen.

Dr. M. VAJDA ALADÁR ügyvéd Somogy vármegye t.[iszti] ügyésze MARCALIBAN
[pecsétlenyomat]

[4 db 10 000 koronás illetékbélyeg]

Tekintetes Főszolgabíró Úr!

A 947/1925. k[ö]z[i]g.[azgatási] számú véghatározat ellen, mellyel a tekintetes Főszolgabíró Úr Kucsera Erzsébet budapesti lakosnak bordélyház nyitását engedélyezte, a törvényes időn belül
fellebbezünk

és kérjük jelen fellebbezésünket a vonatkozó ügyiratok kapcsán Somogy vármegye méltóságos Alispánjához felterjeszteni, a hol is a tiszteletteljes kérelmünk oda irányul, hogy méltóztassék a Marcali járás főszolgabírájának fellebbezéssel megtámadott 947/k[ö]z[i]g.[azgatási] 1925. sz. véghatározatát megsemmisíteni és a kérelmezőt a bordélyüzlet engedélyezése iránti kérelmével elutasítani.

Indokaink:

A bordélyüzlet engedélyezése iránti kérelmet ezúttal Kucsera Erzsébet budapesti lakos adta be, aki abba a házban, melyben a bordélyház nyitását kérelmezi, nem lakik, ellenben abban Kucsera Erzsébet Ernőné sz. Rác Ilona és Horváth Epelei Sándorné sz. Nyári Etelka marcali lakosok laknak, kiknek a bordélyház engedélyezése iránti kérelmét a Méltóságos Alispán Úr 159/1925. sz. véghatározatával elutasította, mert Kucsera Ernőnének egy, Horváth Epelei Sándornénak pedig két gyermeke van. – Mivel pedig Somogy vármegye 1882.

évi 220. sz. szabályrendeletének 7. §-a értelmében bordélyüzlet csak oly házban gyakorolható, melyben az üzlettulajdonoson kívül senki más nem lakik, nyilvánvaló, hogy a Marcali járás főszolgabírájának fent hivatkozott számú véghatározata egyenesen a most idézett szabályrendeletbe ütközik –, a bordélyház engedélyezése szabályellenes.

Hogy a kérvényező Kucsera Erzsébet budapesti lakosnak a Marcaliban engedélyezni kért bordélyüzlethez semmi köze; hogy csak a nevére volt szükség, az kétségtelenül kitűnik abból is, hogy a Kucsera Erzsébet neve alatt beadott kérelem következtében kitűzött tárgyaláson Kucsera Ernő és Horváth Epelei Sándor jelentek meg, úgy hogy teljes mértékben jogosult az a feltevés, hogy az előzőleg kérelmükkel elutasított Kucsera Ernőné és Epelei Sándorné csak azért vonták be az ügybe budapesti rokonukat, Kucsera Erzsébetet, hogy így a szabályrendelet és a Méltóságos Alispán Úr véghatározatának megkerülésével ériék el céljukat.

De feltéve, hogy a névleges üzlettulajdonos, Kucsera Erzsébet a bordélyüzlet céljára szolgáló épületben lakik, mivel rajta kívül mások /az előző kérvényezők/ is bent laknak, Kucsera Erzsébet a kérelmével elutasítandó.

Maga az ingatlan is, mely a marcali 2326. a. t[elek]k[önyv]ben van felvéve, az előző kérvényező Kucsera Ernőné marcali lakos és Horváth Epelei Sándorné t[elek]k[önyv]vi tulajdonát képezi.

Mielőtt a sérelmes véghatározat téves megállapítására utalnánk, elő kell adnunk a helyzet megvilágítása céljából a következőket:

A másolatban /e) becsatolt megosztási térképből kitűnően a 84. számmal jelölt parcellán épült házban óhajtja a kérvényező a bordélyüzletet gyakorolni; a közvetlenül szomszédos parcella, a 83. számú, t. alulírott Galambos Pál, míg a 85. számú házhely özv. Wenczel Andrásné állami óvónő tulajdona. Gróf Széchényi A.[ndor] Pál 1920. évben, hogy a már elviselhetetlenné vált lakáshiányon segítsen, házhelyeket juttatott az arra rászoruló és erkölcsi és politikai tekintetben kifogástalan polgároknak. Ezen alkalommal kaptam én is t. alulírott Galambos Pál telket és arra házat építettem 30 évi *az uradalomban eltöltött* szolgálatom alatt szerzett pénzből. Azóta békességben élek feleségemmel és felnőtt leányaimmal. Ámde megjelent a láthatáron a Kucsera család, bordélyház engedélyezése iránti kérelmet adott be és evvel nemcsak a mi nyugalunkat és békességünket dülta fel, hanem mindazokból elkeseredést váltott ki, kiket gróf Széchényi A.[ndor] Pál és folytatólag az Országos Földbirtokrendező Bíróság földhöz juttatott. – Ez az elkeseredés teljesen jogosult is, mert a bordélyház engedélyezése esetén a 84. számú parcella körüli házak, különösen az enyém, oly mérvű értékcsökkenést szenvednének, hogy azok forgalmi értéke a felére redukálódna. Itt tehát a bordélyház engedélyezése a szerzett jogok megsemmisülését eredményezné, amit túrni nem tartozunk és vagyonunk megmentése érdekében tiltakozunk az engedély kiadása ellen.

Az a ház, mely a 84. számú parcellán épült, a bordélyüzlet gyakorlására *azért sem* szolgálhat, mert a házhely az Országos Földbirtokrendező Bíróság hozzájárulásával történt csere következtében jutott a kérvényező jogelődje birtokába és tulajdonába, a házhely tehát egy tekintet alá esik az Országos Földbirtokrendező Bíróság által juttatott házhellyel. – Azt pedig, hogy az Országos Földbirtokrendező Bíróság megengedje, hogy az általa juttatott házhelyen bordélyüzletet gyakoroljanak, elképzelhetetlen. A kérvényező által kért helyen a bordélyüzlet már csak azért sem engedhető, mert a vármegyei szabályrendelet 7. §-a értelmében a bordélyüzlet gyakorlására szolgáló háznak mindenesetre valamely félreeső utcában kell lenni, az a terület pedig, melyen ez a ház *is* van, arra van hivatva, hogy a község tovább fejlesztését mozdítsa elő és a bordélyüzlet engedélyezése a vele kapcsolatos tisztviselő telepet is súlyosan érintené.

A tekintetes elsőfokú hatóság az engedély megadásánál a helyi viszonyokra tekintettel nem volt, mert azok az engedély megadását indokolttá nem teszik. Nem vette nevezetesen figyelembe, hogy egyrészt a rendőrségi létszám csekély volta, másrészt a közvilágítás teljes hiánya mellett a bordélyüzlet, melynek szükségét sem a hatósági orvos, sem az előjáróság nem állította, hanem csak azt, hogy a létesíteni kért bordélyház a vármegyei szabályrendelet előírásának megfelel –, csak arra lenne alkalmas, hogy egy községrésznek a nyugalmit feldúlja és a verekedésre és botrányokra hajlamos falusi földműves ifjúság erkölcsi felfogását tágítsa.

Tisztelettel: Galambos Pál, *Trangoni Viktor, Özv. Wenczel Anrásné*

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11731/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

Írógéppel készült, két személy által aláírt kérelem. Kurzívált kiemelések az eredetiben. A folyamatos aláhúzást a folyamodók tették, a pontozott aláhúzások kék és piros ceruzával az alispáni hivatalban készültek.

75.

TILTAKOZÁS TALLIÁN ANDOR ALISPÁNNÁL BORDÉLYHÁZNYITÁS ENGEDÉLYEZÉSE ELLEN MARCALI, 1925. ÁPRILIS 4.

Nagyméltóságú Alispán Urunk!

Mély alázattal bocsánatot kérünk alkalmatlan bizalomteljes sorainkért. Ne méltóztasson zokon venni, hogy végső elkeseredésünkben a fellebbezésünk után még külön kérvényünkkel is bátorkodunk Méltóságod magas személyét felkeresni.

Ugyanis oda irányul alázatos kérelmünk, hogy a marcali Újtelepen kérvényező bordélyosokat kérelmükkel elutasítani méltóztatna.

Nagyméltóságú Alispán Urunk!

Minekünk újtelepi lakosoknak 1920. év decemberében az itteni Nagyméltóságú Gróf Urunk ezeket a parcellákat szeretetadományként adta, hogy mi, hazatért harctéri katonák és hadi özvegyek megpihenésül egy nyugalmas kis fészket rá építhessünk. Annak idején a közigazgatás útján nagyon meg voltunk rostálva, hogy csak azok kaphassák, akik erre érdemesek vagyunk. Most amikor sok nélkülözések és fáradozások árán felépítettük nyugalmasnak vélt kis házikónkat, be akarja ékelni közénk magát egy bünbarlang bordélyház egy elköltözött tisztviselőnek volt parcellájára.

Nagyméltóságú Alispán Urunk!

Amikor úgyis azokat az idöket éljük, hogy megcsonkított országunkban ilyen nagy szükség sosem volt tán az erkölcsös gyermeknevelésre. Itt falun pedig mindenki mindenkit ismer, nem lehet elpalástolni semmit. Mi szegély családapák hova tegyük gyermekeinket. Még a kérdéses bordélyház meg sem nyílt, máris esténként és ünnep délutánokon csak úgy hemzsegnek éretlen 15-16. év körüli fiúk illetlen megjegyzésekkel házuk előtt, hogyan mételyezi ez meg falun az erkölcsös gyermeknevelést. Kérem ezt bírni képtelenség, csak átérezni lehet, mily izgalmas napokat élünk múlt év október óta.

Azonkívül mi itt mind munkáscsaládok vagyunk, akik reggeltől estig fáradhatatlanul dolgozunk, az éjszakai pihenésre nagy szükségünk van. Ha pedig a fent említett bordélyház

kinyithat, tönkre juttat bennünket testiekben, lelkiekben, anyagiakban pedig értéktelenné teszi kis vagyonunkat.

Sajnos hogy az itteni közigazgatás, a közvetlen szomszédok az építkezési engedély megtagadása dacára (mert még az sincs alá írva) engedélyezi. Azonban alázatos kérelmünk támogatására itt szabad legyen megemlíteni, hogy bordélyosok nyugat felőli szomszédjuk Polgár N. egy parcellára épült, aki vótársuk a bordélyosoknak, csupán Ő [az] egyedüli, ki nem tiltakozó szomszédjuk, illetve érdekelt fél. A fentiek után alázatos kérelmünkben egyedül a Nagyméltóságú Alispán Úrtól várjuk megmentésünket ettől a botrányos végromlástól.

Kérésünket ismételve magunkat Nagyméltóságú Urunknak magas kegyelmébe és pártfogásába ajánlva
Vagunk hódoló tisztelettel az összes újtelepi lakosok nevében

Trangoni Viktor asztalos m.[ester]

Marcali 1925. IV/4.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11711/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézírással készült és aláírt kérelem. A pontozott aláhúzások kék és piros ceruzával az alispáni hivatalban készültek.

76.

DR. STRAUZ ISTVÁN NEMZETGYŰLÉSI KÉPVISELŐ LEVELE TALLIÁN ANDOR

ALISPÁNHOZ

BUDAPEST, 1925. ÁPRILIS 13.

MAGYAR NEMZETGYŰLÉS

Méltóságos Uram! Kedves Barátom!

A marcaliak búcsújárás-szerű mozgolódásából és hozzám intézett számtalan leveléből azt veszem ki, hogy újra kísért a bordélyház létesítése Marcaliban. Lehet, hogy nem vagyok jól tájékozottatva, s emiatt nem vagyok képes arra az álláspontra helyezkedni, hogy Marcaliban közegészségügyi okokból feltétlenül szükség lenne bordélyházra. Sőt nekem az a nézetem, hogy a maga helyén ez a szükséges rossz Marcali erkölcsi viszonyainak mérhetetlenül sokat ártana. Ez indít arra, hogy újból bizalommal fordulok Hozzád. Kedves Barátom, mentsd meg ezt a nagyközséget a vélt egészségügyi intézménytől, amelytől minden jobb érzésű marcali ember, mint fürtelemtől irtózik.

Nagyrabecsüléssel és szívélyes üdvözlettel

tisztelő, készséges híved

B[uda]pest, 1925. IV. 13.

Dr. Strausz István

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 12259/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Saját kézzel, nemzetgyűlési fejléces papírra írt, az országgyűlési képviselő által aláírt levél.

77.

**DR. ROTT NÁNDOR VESZPRÉMI PÜSPÖK KÉRÉSE TALLIÁN ANDOR ALISPÁNHOZ
VESZPRÉM, 1925. ÁPRILIS 14.**

Méltóságos Alispán Úr!

Újtelepi híveim panaszos levélben fordultak hozzám, melyben közbenjárásomat kérik. A marcali bordélyház ügye újból aktuális lett. A hívek lelki nyugalma teljesen fel van korbácsolva, meg van zavarva. A bordélyház megnyitására engedélyt kérelmező szintén a már elutasított családhoz tartozik. Most újból meg kell ismételnem Méltóságod előtt ez ügyben már előadott kérelmemet, mit – tudom – Méltóságod megértéssel fogad. A veszély – mint látszik – tényleg meg van, és a kérelmezők nem nyugodnak. Indokolt tehát, hogy a vármegye olyan szabályrendeletet hozzon, mely új bordélyház nyitására engedélyt nem ad és ezen határozatával példát statuál az egész országnak. Fogadja Méltóságod őszinte igaz tiszteletem nyilvánítását.

Veszprémben, 1925. évi április hó 14-én.

Rott Nándor
veszprémi püspök

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 12056/1925. Gyűjtőszám: 159/1925. Írógéppel készült, a püspök által aláírt levél. Az aláhúzás piros ceruzával utólag az alispáni hivatalban történt.

78.

**BABOCHAY SÁNDOR FŐSZOLGABÍRÓ JELENTÉSE TALLIÁN ANDOR ALISPÁNHOZ
MARCALI, 1925. ÁPRILIS 22.**

1766/1925.

Alispán Úr!

ad 159/925. sz. rendeletére jelentem, hogy a vonatkozó iratokat fönti szám alatt ápr. hó 16-án fellebbezés folytán felterjesztettem.

Dr. Strausz István nemzetgyűlési képviselő úr levelére nézve jelentem, hogy túlzott. Tény az, hogy a bordélyház felállítása visszatetszést szül, de ez így van minden helyen. E szerint a közhangulat figyelembe vételével sehol se lehetne bordélyházat felállítani.

Az I. fokú határozat meghozatalánál nem a közhangulatot, hanem a vármegyei szabályrendeletet vettem irányadónak, dacára annak, hogy még a feleségemnél is volt egy 2 tagú, síró női küldöttség. Megjegyzem azonban, hogy ez az ügynevezett közhangulat legnagyobb részben mesterségesen van irányítva, még pedig Trangoni nevű asztalos által azért, mert az nem az ő házat vette meg folyamodó bordélyház tulajdonos, hanem az átellenben levőt. És azért, hogy átellenben lesz a bordélyház az ő házának értéke nagyon csökken. Innen van a nagy sírás és lótás-futás.

De hát akárhová kéri a bordélyházat a szomszéd mindenütt közhangulatot csinál ellene. Viszont a marcali hegyekbe nem engedhetek bordélyházat, ahol nincs közelbe lakhely, mert akkor nem tudom rendőri ellenőrzés alatt tartani.

Mindenképpen baj, de legnagyobb baj, hogy a szabályrendelet 3000 lakoson felüli községben a bordélyházat engedélyezi. Ezt kellene megváltoztatni, fel kell emelni a lélekszámot 10 000-re.

Belátom, hogy a bordélyház egy szükséges rossz, mely a cselédlányokkal való titkos kéjelgést levezeti és akármit is beszélnek az ellenzői, a titkolt szifilisz mégis csak az ellenőrző orvos részére láthatóvá teszi.

Megjegyzem végül, hogy Marcaliban ezelőtt 25-30 évvel már volt bordélyház, úgy látszik, hogy 30 évvel ezelőtt nem voltak olyan szemérmesek az emberek.

Marcali, 925. ápr. 22.

Babochay Sándor (?) főszolgabíró

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 12259/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézzel írt és a főszolgabíró által aláírt jelentés.

79.

DR. GÁSPÁR IMRE VÁRMEGYEI FŐORVOS JELENTÉSE A MARCALI BORDÉLYHÁZRÓL KAPOSVÁR, 1925. ÁPRILIS 26.

176. szám

Méltóságos Alispán Úr!

Tegnap, április 25-én Marcaliban, a felállítandó bordélyház ügyében a helyszíni vizsgálatot megtartottam. A terület ellen semmi különösebb megjegyzésem nincs, az a városon kívül fekszik.

Az épület a legprimitívebb, silány építkezés, egy utcai, nagyobbak mondható szoba –, egy kisebb szoba és 4 egész kicsiny, valóságos „cella”, amelyeken még ablak sincs, hanem az ajtón van egy kisebb ablaktábla.

A szomszédoktól értesültem következőkről. A kérvényező Kucsera Erzsébet Pesten lakik, állítólag beteges, gyenge nő. Szomszédban lakik rokona, aki kórházi ápoló, ennek gyermekei vannak. Véleményem szerint ez az ügy úgy néz ki, hogy a kérvényező csak a firma, de a vezetés a szomszéd fogja végezni.

Ami a bordélyház engedélyezését illeti, az valóban nem ütközik a vármegyei szabályrendelettel, azonban a felállítás „szükségességét” nem teszi kérdés tárgyává. Marcaliban sem katonaság nincs, az nem ipari, sem kereskedelmi központ, nincs semmi olyan intézménye, ahol nagyobb számú – nőtlen férfi volna. Így a bordélyház felállításának engedélyezését „szükségesnek” nem látom.

Kaposvár, 1925. április 26-án.

Dr. Gáspár Imre
v.[ár]m.[egyei] főorvos

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, szám nélküli. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézírással készült és a főorvos által aláírt jelentés.

**TALLIÁN ANDOR ALISPÁN VÉGHATÁROZATA BORDÉLYHÁZ ÜGYÉBEN
KAPOSVÁR, 1925. MÁJUS 1.**

11735/1925

A Marcali járás főszolgabírójának 947/1925. sz. a. kelt azon véghatározatát, mellyel Kucsera Erzsébet budapesti lakosnak Marcali nagyközségben bordélyház nyitását Somogy vármegye 220/1882. sz. szabályrendeletének 2. §-a alapján engedélyezte –, az ezen véghatározat ellen Galambos Pál és társai közbevetett fellebbezés folytán felülbíráltam és következőleg határoztam.

Véghatározat:

A Marcali járás főszolgabírójának 1925. évi március hó 19-én 947. szám alatt kelt véghatározatát megváltoztatom és Kucsera Erzsébet budapesti lakost kérelmével elutasítom.

Jelen véghatározat ellen a kézbesítés napját követő naptól számítandó 15 nap alatt a Marcali járás főszolgabírójánál előterjesztendő és Somogy vármegye közigazgatási bizottságához intézendő fellebbezéssel lehet élni.

Indokolás.

Az első fokú hatóság a bordélyház engedélyezésének tárgyalásánál nem volt figyelemmel arra, hogy a bordélyház a közegészségügyi követelményeknek minden tekintetben megfeleljen, már pedig a v[ár]m.[egyei] t.[iszti] főorvos helyszínen végzett szemléje alkalmával azt tapasztalta, hogy Kucsera Ernő házában levő szobák ablakkal ellátva nincsenek és ennél fogva az amúgy is igen szűk helyiségek gyér világításukat az ajtóba beillesztett üveglapon át kapják. – Az ily helyiségek közegészségügyi szempontból kifogás alá esnek. – De az első fokú hatóság egyáltalán nem tette vizsgálat tárgyává azt, hogy fenn forognak-e oly körülmények, melyek a bordélyház nyitását a köz érdekében kívánatosnak tartanak-e? Mivel pedig Marcaliban katonaság nincs, Marcali község sem nem ipari, sem nem kereskedelmi központ, nincs semmi olyan intézménye, a hol nagyobb számú nőtlen felnőtt alkalmazva volna – a bordélyház nyitása sem kívánatos. A földbirtokreform folytán kiosztásra került házhelyek beépítésük után igen népesen lakott helyé válnak, a bordélyház környéke jobb ízlésű, sőt a középosztály tagjai által lakott része lesz a községnek, aki[k]nek erkölcsi érzését minden esetre jobban sérti a bordélyház közelsége. Közrend szempontjából feltétlenül kívánatos, hogy a bordélyház utcája és környéke utcai világítással el legyen látva, holott Marcaliban köztudomás szerint utcai világítás nincs. – Marcali község lakossága túlnyomó többségben földművelő nép, melynek ily igényei nincsenek és a hamisítatlan és romlatlan népléleknek a közerkölcsökről alkotott felfogását nagyban rontaná.

Míndezek alapján Kucsera Erzsébet kérelme el volt utasítandó.

Erről a Marcali járás főszolgabíróját további eljárás végett értesíteni rendelem.

Kaposvár, 925. V/1. [olvashatatlan szignók]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 11731/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.

Fogalmazvány, kézzel kitöltött alispáni előadói ív érdemi része. Kék ceruzával ráírva: Sürgős. Az akta tartalmazza a véghatározatot is, amelyet az alispán aláírt. Ez szinte betű szerint megegyezik a fogalmazvánnyal.

81.
KÉRVÉNY BABOCHAY SÁNDOR FŐSZOLGABÍRÓHOZ BORDÉLYHÁZNYITÁSI
ENGEDÉLYÉRT
MARCALI, 1925. MÁJUS (?)

A tekintetes járási Főszolgabírói hivatalhoz

Marcaliban

[4 db 10 000 koronás illetékbélyeg]

Kucsera Erzsébet, budapesti lakos
képv.[iseli] Dr. NÉVY ZOLTÁN ÜGYVÉD MARCALIBAN
[bélyegzőlenyomat]
fellebbezése

a 11731/1925. kzg. sz. a. alispáni véghatározat ellen.

Tekintetes Járási Főszolgabíró Úr!

Marcali nagyközségben létesítendő bordélyüzlet engedélyezése iránti kérelmemben, hozott 11731/1925. sz. alatti alispáni véghatározat ellen

fellebbezek

és kérem a felsőbb hatóságot elbírálás végett méltóztassék a 11731/1925. sz. a. másodfokú véghatározat megváltoztatásával az elsőfokú határozat szerint a kérelmezett bordélyüzlet nyitását engedélyezni.

Indokaim:

A bordélyházakon a világon sehol sincs külön ablak, mert közszemérem és közbiztonsági okból célszerűtlen. Az ajtón lévő ablakok nyithatók, nem csak beillesztettek, tehát szellőzésre alkalmasak. A kérdéses ház, illetve Kucsera Ernő háza a közegészségügyi követelményeknek minden tekintetben megfelelnek. Azt közegészségügyi szempontból sem a Főszolgabíró, sem a helyi hatóságok nem kifogásolták.

Marcaliban a bordélyház nyitása közérdekből is nemcsak nem káros, sőt ellenkezőleg egyenesen célszerű! Marcali ugyanis Kaposváron kívül a vármegye legnépesebb községe, a vasúti állomás és a vasúti áruforgalmi statisztika szerint a többi járási központok kereskedelmi és ipari forgalma meg sem közelíti azét. Már pedig a többi kisebb járási központokban mindenütt van bordélyház, sőt a ~~esetelt~~ ~~pontokban mindenütt van bordélyház,~~ sőt a csatolt községi bizonyítvány szerint a háborút megelőző időben évtizedekig Marcaliban is volt bordélyház, pedig azóta mekkorát fejlődött Marcali.

A másodfokú elutasító határozatban a közrend szempontjából emelt kifogás sem helytálló, mert Marcaliban igen is van utcai világítás –, petrólevilágítás! Így tehát a bordélyház utcája és környéke el van látva utcai világítással.

Végül – a közerkölcs szemüvegén át vizsgálva az ügyet sem lehet kifogást emelni a bordélyház, illetve annak megnyitása iránt. Ne féltse ugyanis a hatóság az erkölcsöket akkor midőn Marcaliban a bordélyház megnyitása a hatósági orvosok szerint nem csak erkölcsi, de egészségügyi okból is szükséges!!

Tisztelettel
Kucsera Erzsébet.

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 15127/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Írógéppel készült a folyamodó által alá nem írt kérelem. Áthúzás az eredetiben.

82.
SOMOGY VÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGÁNAK VÉGHATÁROZATA
BORDÉLYHÁZNYITÁSRÓL
KAPOSVÁR, 1925. JÚNIUS 10.

Somogy vármegye közig.[azgatási] bizottságától.

2057/1925. kgb. szám.

„Csonka Magyarország nem ország
Egész Magyarország mennyország”

Tárgy: A Marcali járás főszolgabírájának 1925. évi március 19-én 947. számú határozatának megváltoztatásával 11731/1925. sz. alispáni határozat ellen melyben Kucsera Erzsébet budapesti lakost Marcaliban bordélyház nyitási kérelmét elutasítja – Kucsera Erzsébet fellebbezvéen felülvizsgálat alá vettük és következőleg határoztunk:

VÉGHATÁROZAT:

Somogy vármegye alispánjának 1925. évi május 1-én 11731. sz. a. hozott határozatát indokai alapján helyben hagyjuk.

Jelen véghatározat ellen további fellebbezésnek hely nincs.

Erről Somogy vármegye alispánját, a Marcali járás főszolgabíráját, és ennek útján dr. Vajda Aladár és dr. Névy Zoltán marcali lakosokat értesíteni – rendeljük.

Kelt Somogy Vármegye Közig.[azgatási] Bizottságának Kaposvárott, 1925. június 10-én tartott üléséből.

SOMOGY VÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGA
[körpecsét lenyomata a vármegye címerével]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, alispáni szám nélküli. Gyűjtőszám: 159/1925. Írógéppel készült kiadmány a főispáni elnök aláírásával. Az aláhúzások az alispáni hivatalban készültek.

83.
KÉRELEM A BELÜGYMINISZTERHEZ BORDÉLYHÁZNYITÁSI ENGEDÉLYÉRT
MARCALI, 1925. JÚLIUS

A Nagyméltóságú. m. kir. Belügyminiszter Úrhoz

Budapest.

[40 000 korona értékű illetékbélyegek.]

Kutsera [sic!] Erzsébet budapesti l. /képv.[iseli]
Dr. NÉVY ZOLTÁN ÜGYVÉD MARCALIBAN
[pecsétlenyomat]

felülvizsgálati kérelme

Somogy Vármegye Közigazgatási Bizottságának 2057/1925. és a Marcali járás főszolgabírájának 947/1925. számára hivatkozással.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Uram!

Somogy vármegye Közigazgatási Bizottságának Marcaliban bordélyház nyitási kérelmet elutasító határozata ellen.

felülvizsgálati kérelmet

terjesztek elő és kérem, méltóztassék az alsóbb fokú határozatokat megsemmisíteni és a Marcali járás főszolgabírájának 947/1925. sz. határozata értelmében a bordélyház-nyitási kérelmemhez képes az engedélyt megadni.

Indokok:

Somogy vármegye alispánjának 11731/1925. sz., az elsőfokú hatóság engedélyt adó határozatának megváltoztatását tárgyazó véghatározata, amely a közigazgatási bizottság indokai alapján helybenhagyott – indoklásában a törvény ellen rendelkezik. A törvény világosan kimondja, hogy a rendőri szempontok nem gátolják, a bordélyház a közegészségügyi követelményeknek megfelel, az engedélyt meg kell adni.

Tehát részemre az engedély megadandó volt, mert semmi olyan ok nem merült fel, amely közegészségügyi és rendőri szempontból akadály lenne a megtartásnak. Az alispáni indoklásnak e tekintetben felhozott tényállításai egyenesen légből kapott valótlanok. Tény, hogy az üzlet céljára szolgáló házban az üzlet szobák külön utcára nyíló ablakokkal nincsenek ellátva, tény hogy világításukat az ajtóba illesztett utcára nyíló üveg ablakon kaphatják, azonban az is tény, hogy bordélyháznaknál ez a berendezés szokásos és célszerű is az egész csonka Magyarországon, mert ha másként építettem volna, akkor a közigazgatási hatóság kénytelen lett volna megtagadni az engedély megadását egyenesen közszemérem és közbiztonság hiányának okaiból. Az az érv, hogy bordélyház utcája és környéke utcai világítással el nincs látva, szintén tévedés, mert nem ugyan a fővárosi mértékben, hanem csak úgy kis városiasan egyelőre petróleumlámpákkal, szeptembertől kezdődőleg a megalakult villamossági részvénytársaság jóvoltából villamos világítással, igenis ki van világítva. Ezeket a komoly közegészségügyi és közbiztonsági rendőri szempontokat különben az elsőfokú hatóság már mérlegelte és ezekből az okokból kifolyólag nem talált kifogásolni valót.

Az alispáni véghatározat többi része –, amelyek a közigazgatási bizottság magáévá tett –, nem képezhet törvényes alapot az engedély megadása ellen, mert a törvényben nincs bent, hogy a hatóság mérlegelhetné a bordélyház erkölcsi hatását. Ne féltse a hatóság a közerkölcsöket, mert a törvényhozó törvény alkotásában már mérlegelte azokat a szempontokat, amelyek károsnak, szükségesnek minősítik a bordélyház engedélyezését. E kérdéseknek az elbírálása a közigazgatási hatóságoknak hatáskörébe nem tartozik. Ha a közegészségügyi és közbiztonsági rendőri követelményeknek az engedélyezendő bordélyház megfelel, az ez engedélyt meg kell adni tekintet nélkül arra, hogy mi a véleménye a hatóságnak a bordélyház erkölcsi hatásáról. Különben csak Marcali nagyközség az egyetlen Somogy vármegyében, ahol a központi hatóság élére állította a bordélyház erkölcsi hatásának kérdését, mert hiszen a vármegye valamennyi járási székhelyén, sőt itt-ott nem járási székhelyeken is engedélyezte a közigazgatási hatóság a bordélyházat. Pedig Marcali nagyközség a vármegye székhelyét leszámítva a legnépesebb községe a vármegyének, a vasúti állomás és vasúti áruforgalmi statisztika szerint a járási többi központok kereskedelmi és ipari forgalma meg sem közelíti Marcaliét. Itt igenis nem csak földművelő nép lakik, hanem lakosságának túlnyomó része kereskedő és iparos, vannak gyáraink, sok munkást foglalkoztató iparosaink, hogy az állami, törvényhatósági és városi hivatalokról nem is beszéljek. Hát akkor mért nem lehetne bordélyház Marcaliban is, miért kellene Marcali nem földművelő házi cselédet tartó közönségének

küszködni a cseléd mizériákkal, amiknek nagyobb oka a titkos kéjelgésben rejlik. Miért kell Marcaliban a hatósági orvosoknak a nemi betegségek gyógyítása terén sziszifuszi⁵⁷⁶ csatákat vívniuk csak azért, mert nincsen bordélyház hiányában hatóságilag ellenőrzött nyilvános levezető?
A törvényhozó bölcsességét nincs joga a végrehajtó hatalomnak, sőt szűklátókörű helyi hatalomnak felülbírálni és prüdériából⁵⁷⁷ elrontani, amit az bölcsen megalkotott.

Tisztelettel: Kutsera Erzsébet

2411/925. sz[olga]b[írói sz.]

Alispán úr Kaposvár Tisztelettel felterjesztem – Marcali, 925. VIII. 3. Babochay [Sándor]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 22238/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Írógéppel készült felülvizsgálati kérelem aláírás nélkül.

84.

STRAUSZ ISTVÁN NEMZETGYŰLÉSI KÉPVISELŐ KÉRELME A BELÜGYMINISZTERHEZ BUDAPEST, 1925. JÚLIUS 4.

Kegyelmes Uram! Kedves Barátom!

Kerületemből, Marcali nagyközség négy társadalmi szervezetének tiltakozását, a járási főszolgabíró által ott engedélyezett bordélyház felállítása ellen, van szerencsém tisztelettel bemutatni.

A főszolgabíró határozatát – interveniálva – Somogy v[ár]m.[egye] alispánja és közigazgatási bizottsága is megsemmisítette.

Értesülesem szerint a bordélyház felállításában érdekelt fél fellebbezéssel él. Nagyon kérek, hogy a marcali társadalmi szervezeteknek általam is mindenben osztott álláspontját elfogadni s a fellebbezést elutasítani méltóztassál.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1925. évi július hó 4-én.

Régi készséges híved:

Dr. Strausz István

mint a marcali kerület képviselője.

Csatolva 4 db melléklet.

Nagyméltóságú dr. Rakovszky Iván m. kir. Belügyminiszter Úrnak

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, alispáni szám nélküli. Gyűjtőszám: 159/1925.
Kézzel írott és az országgyűlési képviselő által aláírt kérelem.

⁵⁷⁶ Sziszüphosz görög király nevéből. A hiábavaló munka jelképe.

⁵⁷⁷ Az eredetiben prübériából szó szerepel. Prüdéria (fr. eln., pejoratív): álszemérem, szemérmeskedés, szemforgatás.

85.
A MARCALI ÉS VIDÉKE ÁLTALÁNOS IPARTESTÜLET TILTAKOZÁSA
(MELLÉKLET STRAUZS ISTVÁN LEVELÉHEZ)
MARCALI, 1925. JÚNIUS 22.

Kivonat az 1925. évi június hó 5-én tartott előljárási ülés jegyzőkönyvéből.

Tóth Antal előljárási tag indítványa alapján kimondja az előljárási ülés határozatilag, hogy a marcali Újtelepen a tervbe vett bordélyház felállítása ellen tiltakozik, és annak megakadályozására az illetékes fórumhoz jelen tiltakozását a kerület nemzetgyűlési képviselő útján felterjeszti.

Indok: Méltóságos gróf Széchényi Andor Pál azért ajándékozta a nincstelen tűzvonalban volt hazatért katonáknak a házhelyeket, hogy azon, illetve azokon nyugalmas, csendes családi otthon[ban] és erkölcsben neveljék gyermekeiket. Azok a másik újtelepi lakosok, akik különböző harctereken vívott nehéz harcokban vérüket ontották, nyugodt, csendes otthonukban akarnak pihenni, mint adófizető polgárok [és] a haza felépítésében részt venni. Ha pedig bordélyház létesül a fent jelzett Újtelepen, úgy földönfutókká válnak és kénytelenek megválni egyetlen kincsüktől, kis családi otthonuktól.

Marcali, 1925. június hó 15-én.

Müller Mihály j[egy]ző
Kámán István elnök.

MARCALI ÉS VIDÉKE ÁLTALÁNOS IPARTESTÜLET
[ovális pecsét lenyomata]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, alispáni szám nélküli. Gyűjtőszám: 159/1925. Kézzel írott és két személy által aláírt kérelem.

86.
A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT MARCALI SZERVEZETE ELNÖKNŐJÉNEK
TILTAKOZÁSA (MELLÉKLET STRAUZS ISTVÁN LEVELÉHEZ)
MARCALI, 1925. JÚNIUS 22.

A marcali Szoc.[iális] Misszió Társulattól
Határozat.

A marcali Szoc.[iális] Misszió Társulatnak tudomására jutott, hogy a marcali Újtelepen nyilvános bordélyházat akarnak felállítani, ami ellen Marcali női társadalma nevében, a közerkölcsök védelme érdekében a legmélyebb felháborodással tiltakozásunkat fejezzük ki, amit kerületünk nemzetgyűlési képviselője útján terjesztünk fel az illetékesekhez.

Úgy hisszük, hogy a földreformnak és házhelyosztásnak a célja nem ilyen erkölcstelen üzletek, hanem békés-boldog, vallásos, erkölcsös és hazafias családi otthonoknak a megalapítása a célja.

Ezen üzlet engedélyezése pedig éppen a tervbe vett helyen súlyosan veszélyezteti az ott lakó tisztességes családok gyermekeinek, első sorban pedig a leányok erkölcsi nevelését, amelyek ápolása és fejlesztése ma nemzeti érdek is.

Azért vallásos és hazafias lelünk legmélyebb megbotránkozásával tiltakozunk gyermekeink lelki érdekében azon erkölcsrontó lélekölő üzlet engedélyezése ellen.

Marcali, 1925. VI/22.

Roszmanitz(?) Antalné elnök

A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT MARCALI SZERVEZETE
[körpecsét lenyomata]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 31050/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Tisztázat. Kézrel írott és saját kezűleg aláírt kérelem.

87.

**A MARCALI GAZDAKÖR TILTAKOZÁSA (MELLÉKLET STRAUSZ ISTVÁN
LEVELÉHEZ)**

MARCALI, 1925. JÚNIUS 28.

Jegyzőkönyvi kivonat

A Marcali Gazdakör választmánya 1925. június 14-én gyűlésén az Újtelep lakosainak a bordélyház ügyében a gazdakörhöz intézett kérelmét letárgyalta s a következő határozatot hozta:

A fenti telep lakosainak az iránti kérelmét, hogy a gazdakör mint erkölcsi testület foglaljon állást abban, hogy az Újtelepen bordélyházat létesítsenek, a választmány teljes mértékben indokoltnak tartja s szintén állást foglal a bordélyház létesítése ellen, úgy a közerkölcsiség, de különösen azon szempontból is, hogy az a telep mint házhelyek a helybeli földesúr s a földbirtokrendező bíróság által, a már ott lakó s ezután oda építkező a harctéren vitézül küzdő katonáknak s az elesett hősök özvegyeinek s árváinak adományozták azon célból, hogy békés és boldog családi életet biztosítsanak számukra. Így tehát az Újtelepen levő házhelyek nem is adhatók más célra, mint csakis építkezésre a fent említettek részére, de nem bordélyház felállítására, mert ha ez a felsőbb hatóság által mégis engedélyezve lenne, az esetben a már ott lakók nyugalma zavarná, sőt lakóházaik elhagyására is kényszerítenék őket, a további építkezés pedig be lenne szüntetve s így a község jövőbeni fejlődésére is káros hatással lenne.

Marcali, 1925. június 28-án.

Ifj. Ihász István gazdaköri jegyző

Kováts Sándor gazdaköri elnök

MARCALI GAZDAKÖR
[körpecsét lenyomata]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 31050/1925. Gyűjtőszám: 159/1925.
Tisztázat. Kézrel írott és saját kezűleg aláírt kérelem, de a két aláírás láthatóan egyazon kéztől származik.

88.

ÍRÁS A KAPOSVÁRI TITKOS PROSTITUÁLTAK ELLEN

KAPOSVÁR, 1927. JÚLIUS 10.

A háború utáni erkölcsök meglazulása Kaposváron az utóbbi hónapokban nagyon szembetűnő. Soha nem futkosott annyi kétes egzisztencia e tisztos múltú város utcáin, mint napjainkban. A tisztesség és az erény útjáról letért, kifestett arcú, rúzsos ajkú nők, akik valaha csak hírből ismerték a jómódot, ma a legutolsó párisi divat szerint öltözve járnak-kelnek az utcán, korzón, nyilvános helyeken s csábítják könnyű, futó kalandokra áldozataikat.

Valaha alig egy-két ilyen pillangó röpködött a városban, de a könnyű, dolognélküli élet folytán a példa ragadós volt s ma már egész légióvá nőtt a ledér életet élő nők tábora. Az elegáns ruha, s folytonos szórakozás napról-napra új áldozatokat csábított közéjük. Vagy ha nem volt elég csábító a ruha, a pénz, előálltak az ingadozó áldozatok kapacitálására azok, akik már benn éltek a könnyű életben s szóval, tettel taszították le a szerencsétlent az erény útjáról s szállították a megtévedetteket pásztorórára.

Hány apa szaladt kétségbeesve a rendőrségre, tanácsot, védelmet kérve megtévedt leánya számára. Máról-holnapra eltűnt leányukat keresték a rendőrség révén, amely a legtöbb alkalommal vissza is hozta a szülői házhoz az eltűnt leányt.

A rendőrség éber szemmel figyeli a pillangók életét s már eddig is több alkalommal meggátolta üzelmeket. Azonban most már annyira elszaporodtak, hogy további működésük elnézése veszélyezteti Kaposvár jó hírnevét. A rendőrségen múlik, hogy a szégyentől megmeneküljön Kaposvár. Múlhatatlanul meg kell kezdeni a rendőrségnek a tisztító munkát s könyörtelenül rácsapni az ilyen kétes hírű, utcán, nyilvános helyeken vadászó lédákra⁵⁷⁸ s akiknek nincs tisztességes foglalkozása, közveszélyes munkakerülés címén indítson a rendőrség eljárást, aki pedig nem kaposvári, azt zsuppolja ki a városból. A nagy közönség várja e tisztító munkát a rendőrségtől.

Mentse meg a rendőrség Kaposvárt a kétes egzisztenciájú nőktől. Új-Somogy, 1927. július 10. 2.

89.

A KAPOSVÁRI BORDÉLYOK 1928. ÉVI KITELEPÍTÉSÉRŐL

KAPOSVÁR, 1927. DECEMBER 16.

Régi óhaja valósul meg a cseri városrész lakóinak az új erkölcsvédelmi rendelettel kapcsolatosan, amennyiben a belügyminiszter a jövő évi május 1-jével megszüntetni rendelte a jelenlegi Vár utcai nyilvános éjjeli mulatókat.

A Kaposvári Államrendőr-kapitányság a kiadott rendelet alapján a megszüntetett éjjeli mulatók helyett magán és nyilvános találkahelyek tartására fog engedélyt kiadni.

Amint autentikus forrásból tudjuk, a nyilvános találkahelyet a Marhahajtó úton⁵⁷⁹ fogják felépíteni, mint olyan helyen, amely minden személyforgalomtól távol esik. Ebben az ügyben már egy ankét is volt, amelyiken részt vettek a város és az államrendőrség kiküldöttei.

Az engedélyek kiadása felől az államrendőrség fog dönteni, a városi hatóságok bevonásával.

⁵⁷⁸ Léda: spártai királynő az ókori görög mitológiában, akit Zeusz hatyú alakjában csábított el.

⁵⁷⁹ Ma Áchim András utca, illetve Vásártéri út.

Ezzel végre megoldódik az a sokat hánytorgatott kérdés, amely miatt a cseri városrész lakói küldöttségekben vonultak fel dr. Véték polgármesterhez s egyszersmind elintéződik a sorsa annak a városi szabályrendeletnek is, amelyet éppen a jövő tavasszal esedékessé váló rendőrhatalósági intézkedések miatt nem hagyott jóvá a belügyminiszter.

Az új erkölcsvédelmi rendelet alapján a cseri városrésznek egy régi óhaját teljesíti az államrendőrség. Új-Somogy, 1927. december 16. 2.

90.

ADATSZOLGÁLTATÁS PROSTITÚCIÓRÓL KAPOSVÁR, 1929. MÁRCIUS 27.

Kimutatás.

I. a 151.000/1927. B. M. rendeletbe ütköző kihágás miatt megindított eljárások eseteiről és eredményeiről.

II. a 160.100/926. B. M. rendelet alapján engedélyezett kéjnlakásokról és találkahelyekről.

Barcsi járás, Erdőcsokonya

A 160.100/926. B. M. rendelet 19. §-a alapján engedélyezett kéjnlakások száma: 2.

Csurgói járás, Csurgó

Nyilvános találkahelyek száma: 1 kéjnlakás van engedélyezve. Szobák száma: 4.

A 160.100/926. B. M. rendelet 19. §-a alapján engedélyezett kéjnlakások száma: 1 kéjnlakás van engedélyezve, ahol jelenleg 4 kéjnlakos lakik. Kéjnlakos a lakásukon vendégeket nem fogadhatnak.

Azon kéjnlakosok száma, akik vendégeket lakásukon nem fogadnak: 4. Csurgón a kéjnlakosok a lakásukon vendégeket egyáltalában nem fogadhatnak.

Kaposvár, 1929. március 27.

Stephaich Pál
alispán

SOMOGY VÁRMEGYE ALISPÁNJA
[körpecsét lenyomata a megye címerével]

MNL SML IV. 405. b. Somogy vármegye alispánjának közigazgatási iratai, 34733/1928. Gyűjtőszám: 16936/1938. Tisztázat. Kézírással készült hivatalos táblázatos jelentés kivonatos közlése az alispán saját kezű aláírásával. A táblázat tartalmazza a Barcsi, Csurgói, Marcali és Tabi járásból beküldött adatokat. A 14 oszlopos kimutatás csak a fenti prostitúciós adatokat közli.

91.

INTELMEK MAGÁNBÁRCÁS KÉJNLAKOS RÉSZÉRE SZIGETVÁR, 1939

Óvórendszabályok a ragályos nemi betegségek ellen

1. Olyan férfival, akinek húgycsővéből nyomásra genny vagy nyák ürül, vagy kinek hímtagján piros, vagy fekélyes foltok vannak, vagy akinek homlokán, fején, esetleg testének

más részén barnás-vörös kiütés látható, vagy ha ajka fekélyes, nem szabad közöszlőnie, mert ez feltétlenül fertőzést von maga után.

2. Gyakran kell fürödni langyos vízben (hetenként legalább háromszor), miközben az egész testet szappannal jól le kell mosni.

3. Ezenkívül reggel és este és minden közöszlő után is a nemi szervek és ezek környéke langyos vízzel és szappannal jól lemosandók.

4. Minden közöszlő után a hüvelyt hüvelyöblítővel (irrigátor) fekvő helyzetbe ki kell öblíteni. Az öblítéshez egy liter timsós vizet (egy liter vízhez egy kávéskanál nyers timsót véve) vagy káliumhipermangános vizet (a vízben néhány ilyen kristály oldandó fel, amíg a folyadék vörös borszínű lesz) kell használni.

5. A külső és belső nemző részeket kenjék be naponta, de különösen minden közöszlő előtt vékonyan borvazelinnel.

6. A száját gyakran öblítsék ki langyos vízzel.

7. Havi tisztulás ideje alatt tartózkodjanak a közöszlőstől.

8. Ha a nemzőszervein bármilyen betegséget észlel, ne közöszlőjön, hanem még a rendes vizsgálati napot sem várva be, azonnal jelentkezzék a rendőrorvosnál.

MNL SML XV. 76. Aprónyomtatványok gyűjteménye.

Részlet egy magánbárca kéjné részére 1939-ben kiadott igazolványból. A 7–8. oldalán található intelmek. Nyomtatvány, rajta a szigetvári szolgabírói 1639/3–1942. iktatószáma.

92.

KÖRRENDELET TITKOS TALÁLKAHELYEK FELKUTATÁSA TÁRGYÁBAN KAPOSVÁR, 1945. OKTÓBER 20.

Somogy vármegye alispánjától.

Fo. 30163/1–1945.

Tárgy: Titkos találkahelyek felkutatása.

Valamennyi járási Főjegyzőnek, járási rendőrkapitányságnak, Kaposvár város polgármesterének és v[ár]m.[egyei] rendőrkapitányságnak.

Székhelyeiken.

A vármegyei orosz katonai parancsnokság utasítására – vele egyetértve – elrendelem, hogy orosz katona sem titkos, sem nyilvános találkahelyet nem látogathat. Kéjhölgyeket hetente kétszer orvosi vizsgálat alá kell venni. A betegeket azonnal el kell különíteni. A heti kétszeri orvosi vizsgálatról havonként – minden hónap 15-ig – hozzám jelentést kell tenni.

Ha továbbra is előfordul a fertőzés vagy megbetegedés, avagy a kéjhölgyek továbbra is fogadják az oroszokat, úgy a találkahelyet azonnal be kell zárni. A találkahely tulajdonosát és a nőt az orosz hadbíró elé kell állítani.

Elrendelem továbbá azt, hogy a titkos találkahelyek, valamint az ilyen foglalkozású hölgyek felkutatása iránt a szükséges lépéseket azonnal tegye foganatba s amennyiben bárki ellen a legkevesebb gyanú merül fel, hogy beteg, rögtön orvosi vizsgálat alá kell vetni és elkülönítése iránt azonnal intézkedni kell.

Felhívom, hogy a fenti rendeletemet a legszigorúbban hajtsa végre s eljárásának eredményét hozzám jelentse.

Erről a v[ár]m.[egyei] orosz parancsnokságot értesítem.

Kaposvár, 1945. október 20-án.

[olvashatatlan aláírás]
alispán h.[elyett] v[ár]m.[egyei] főjegyző.

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitanyságának iratai, 930/1945.
Tisztázat. Írógéppel készült, saját kezűleg aláírt körrendelet.

93.

JELENTÉS TITKOS TALÁLKAHELYEK FELKUTATÁSÁRÓL CSURGÓ, 1945. NOVEMBER 7.

Államrendőrség Csurgói Kapitanysága.

Tárgy: Titkos találkahelyek felkutatása.

H. sz.: F. O. 30163/1–1945.

930/1945. köz. sz.

Somogy vármegye Alispánjának

Kaposvár.

Fenti számú átiratra közlöm, hogy hatóságom területén a bejegyzett kéjnök hetenként, szerdán és szombaton jelennek meg orvosi vizsgálatra a járási tisztiorvosnál. A rendszeres vizsgálaton kívül minden esetben, ha felmerül a gyanú, hogy a bejegyzett kéjnök beteg, soron kívül orvosi vizsgálat alá vonjuk és a kórházba való utalásáról azonnal intézkedünk.

A titkos kéjnök és titkos találkahelyek felkutatására minden hónapban egyszer a hónap első tíz napjában tartandó szigorú razziát rendeltem el.

A bejegyzett kéjnök már a fenti átirat kézhezvétele előtt sem fogadtak Csurgói járás területén orosz katonákat, mert azt f. év július 1-én a legszigorúbban megtiltottam.

Csurgó, 1945. november hó 7-én.

A kapitanyság vezetője: *Menyhárt Jenő*

Menyhárt Jenő

m.[egbizott?] r.[endőr] fog.[almazó]

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitanyságának iratai, 930/1945.
Írógéppel készült, saját kezűleg aláírt jelentés másodlata.

94.

JELENTÉS KÉJELGÉSSSEL GYANÚSÍTOTTAK ELŐÁLLÍTÁSÁRÓL NAGYATÁD, 1945. NOVEMBER 14.

Államrendőrség nagyatádi kapitanysága nagyatádi r.[endőr] biztosság
196/1945

Jelentés.

Nagyatád, 1945. évi november hó 14-én

Hivatkozással a 787/8., 787/9., 787/10. sz. ügyiratokra tisztelettel jelentem, hogy az ügyben szereplő gyanúsítottak elővezetését 4 főből álló rendőrijárőr sem tudta foganatosítani, mert

azok az orosz katonák, akik az ügyben szereplő nőekkel baráti viszonyt tartanak fenn, ezt megakadályozzák, illetve fenyegetőznek azzal, hogy ha bántani merjük őket, elbánnak velünk.
Megjegyzés: javasolnám, hogy az orosz katonákkal, detektívekkel a rendőrök együttműködve, razziaszerűen hajtánák végre a nevezettek előállítását.

Jurányi István r.[endőr] főörzsrőrmester

[A jelentés hátoldalán.] Jelentem, hogy a bent jelzett nőket az őrszemélyzet orvosi vizsgálatra előállította. Nagyatád, 1946. III. 7. Jókúti(?) ny.(?) főh[adna]gy.

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitanyságának iratai, 787/1945.
Tisztázat. Kézírással készült jelentés és megjegyzés az utólagos intézkedésről.

95.

JELENTÉS NEMI BETEGSÉGEK ELŐFORDULÁSÁRÓL LENGYELTÓTI, 1946. AUGUSZTUS 12.

M.[agyar] Államrendőrség Lengyeltóti Járási Kapitanysága.
1027/1946.

Tárgy: A nemi betegségek elterjedésének
megállapítására adatgyűjtés.
Hiv. szám: 3399/1946.

Somogy Vármegyei Rendőr-főkapitanyságának

Kaposvár.

A fenti számra jelentem, hogy hatóságom területén 1938. évtől 1945. november hó 7-ig a járási főjegyzői hivatal nyilvántartása szerint, erkölcsrendészeti razzia nem volt tartva.

Hatóságom területén 1945. november hó 7-én és 1946. június hó 5-én tartottak csak erkölcsrendészeti razziát. Azonban időközönként a rendőrbiztoságok a területükön gyanús egyéneket /csak nőket/ előállították orvosi vizsgálatra, melyek szerint; a második pontra jelentem, hogy 1945. november 7-én 38 nő lett előállítva, 1945. december hóban 9 nő lett előállítva, 1946. január hóban 8 nő lett előállítva, február hóban 5 nő lett előállítva, március hóban 2 nő lett előállítva, április hóban 6 nő lett előállítva, május hóban 8 nő lett előállítva, június hóban 12 nő lett előállítva, július hóban 3 nő lett előállítva, augusztus hóban 3 nő lett előállítva.

A hármas számra jelentem, hogy a nemi betegek közül 4 nő lueszes, 7 nő volt kankós nemi beteg.

Az ötös számra jelentem, hogy a razziákon előállítottak 17–24 éves korig, foglalkozás szerint napszámos és háztartásbeli munkákkal foglalkoznak.

A hatos pontra, hogy valamennyi a szegény osztály rétegéből került ki.

Lengyeltóti, 1946. augusztus hó 12-én.

A kapitanyság vezetője

[olvashatatlan szignó]

/: Székely István /: m.[egbízott?] rendőr százados.

MNL SML XXIV. 11. Magyar Államrendőrség Somogy Vármegyei Főkapitanyságának iratai, 1027/1946. köz.
Írógéppel készült, szignózott jelentés másodlata. Az akta ezeken kívül még négy oldal iratot tartalmaz. Ebben egy buzsáki nő nemi betegségét állapították meg és kórházba utalták.

96.
EGY TITKOS KÉJELGŐ VALLOMÁSA
NAGYATÁD, 1945. SZEPTEMBER 1.

A M.[agyar] Rendőrség Nagyatádi Kapitanysága/Kirendeltsége.

...../1945. szám.

Kihallgatási
Jegyzőkönyv.

Készült a m. rendőrség *nagyatádi* kapitányságánál/kirendeltségénél. 1945 évi szeptember hó 1. N. N. szül. 1918-ban, N. születésű, 27 éves, rk. vallású *varrónő* foglalkozású *n-i* lakosnak (lakik.....ker., N. utca n. h. sz. a. *kihallgatása* tárgyában.

Jelen voltak alulírottak:

kihallgatása alkalmával

Fentnevezett ~~panaszát~~ a következőben adja elő: Előadom, hogy f. évi augusztus 31-én, amikor a községben megtartott razzian engem is behoztak, mivelhogy az oroszokkal foglalkozom, illetve velük közösültem, a kapitányság előcsarnokában azt a kijelentést mondtam, hogy „Hát a társaságbeli hölgyek hol vannak, akik éjjél utánig kint az oroszokkal ricsajoztak és énekeltek név szerint: N. N.” Én amikor az egészségházban voltak saját szememmel láttam, illetve hallottam, hogy nevezett az oroszokkal énekelte és velük éjjél utánig ricsajozott.

Egyéb előadni valóm nincs. Jelen jegyzőkönyv felolvasás után h.[elyben]h.[agyólag] aláíratott.

K. m. f. t.

Felvette:

N. N.

Göloncsér József r.[endőr]fog.[almazó]gyak.[ornok]

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitanyságának iratai, 1158/1945.

Tisztázat. Írógéppel készült, saját kezűleg aláírt jegyzőkönyv. A megvádolt neve és egyéb adatai az eredeti iratban szerepelnek.

97.
JELENTÉS TITKOS KÉJELGÉSÉRŐL
NAGYATÁD, 1945. NOVEMBER 7.

M.[agyar] Államrendőrség Nagyatádi Kapitanysága.

Detektív csoport.

1402/1945.

Jelentés. Nagyatád, 1945. november 7-én

Jelentem, hogy a benti ügyre vonatkozólag a nyilvántartásban lévő nagyatádi keresetszerű titkos kéjelgéssel foglalkozó nőket orvosi vizsgálatra két ízben is beidéztük a nagyatádi rendőrbiztosságra, azonban idézésre egy sem jelent meg. Az orvosi vizsgálatra oroszok segítségével múlt hó 30-án hajnali órákban rendőrrájőrök akarták előállítani a nyilvántartásban lévő nőket, azonban a nők orosz tiszteteket hívtak segítségre, mire az orosz járőr a rendőr-

járőröket ott hagyta, s így a rendőrijárőrök az orosz tisztek beavatkozása miatt eredménytelenül bevonultak.

Kmft.

[olvashatatlan aláírás] (...) vezető

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitányságának iratai, 1402/1945.
Tisztázata. Kézírással készült jelentés.

98.

JELENTÉS TITKOS KÉJELGÉSRŐL SOMOGYSZOB, 1946. FEBRUÁR 7.

A M. Államrendőrség *Nagyatádi* Kapitánysága/Kirendeltsége.

59/1946 szám.

Somogyszobi Rendőrbiztosság [pecsétlenyomat] őrszoba.

Följelentés kihágási ügyben.
(1946. év február hó 7. napján.)

Alulírott bizalmas értesülés alapján tisztelettel jelentem, hogy N. N. n.-i 1920-ban szül., ref.[formátus] vall.[ású] 26 éves nős/nőtlen hajadon foglalkozása háztartásbeli lakása N., N. utca n. sz. alatti lakos a következő kihágást követte el:

1945. évi október hó elejétől kezdődően kb. 1 hónapig, tehát 1945. évi november hó végéig orosz katonával keresetszerű titkos kéjelgést folytatott. Cselekményét a rendőrbiztosság kiküldött járőre előtt beismerte.

Személyazonosságának igazolását mellőztem, mert személyesen ismerem.

Nevezettnek bemondása szerint vagyona nincs.

N. N.-t utasítottam, hogy hatósági orvossal vizsgálta meg magát s az orvosi bizonyítványt a rendőrbiztosságon mutassa be. Ezen utasításomnak azonban a mai napig nem tett eleget.

Midőn cselekményét beismerte jelen volt, mint tanú Bódis József Bolhás községi bíró.

Rendelkezés végett tisztelettel beterjesztem.

olv.[assa] Széll (?)

Faragó Kálmán őrmester, rendőrbiztos.

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitányságának iratai, 47/1946.

Írógéppel kitöltött formanyomtatvány saját kezűleg aláírva. Az aláíráson és megjegyzésen kívüli kurzivált részeket írógéppel írták. A megvádolt személy neve, születési helye és lakhelye az eredeti iratban szerepel.

99.

A BOLHÁSI KÖZSÉGI BÍRÓ VALLOMÁSA EGY TITKOS KÉJELGŐRŐL SOMOGYSZOB, 1946. JÚNIUS 22.

Bódis József tanú, mint Bolhás község bírása r[endőr]b.[író] által a vád tárgyává tett cselekményre vonatkozóan feltett kérdésekre előadja a következőket.

Tudomásom van róla[, hogy] N. N. 1945. évi október, november havában szerelmi viszonyt folytatott egy orosz katonával. Tudomásom szerint más orosz katonával nem foglalkozott, de nemcsak oroszral, hanem magyarral sem. A községben nem állt rossz nő hírében.

Bódis József

Krivarics Magda jkvv.[ezető]

Dr. (?) György r[endőr]sz[áza]d[o]s., r[en]d[őr] bíró

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitanyságának iratai, 47/1946. Fogalmazvány. Részlet. A kitöltött formanyomtatványt követő rész. A megvádolt neve az eredeti iratban szerepel.

100. EGY TITKOS KÉJELGŐ VALLOMÁSA SOMOGYSZOB, 1946. JÚNIUS 25.

Terhelt a r[en]d[őr] bíró által a vád tárgyává tett cselekményre vonatkozóan feltett kérdésekre előadja a következőket:

Bűnösnek nem érzem magamat, mert igaz ugyan, hogy orosz katonával egy hónapon keresztül nemi viszonyt folytattam – 1945. november havában, de mással ilyent nem csináltam. Nem tudtam azt, hogy ettől a katonától betegséget kaptam. A kérdéses orosz katonaoorvos volt, nem gondoltam arra, hogy beteg lehet.

A nemi viszonyt nem tudtam vele abbahagyni, mert állandóan erőszakoskodott velem. Amint Bolhás községből áthelyezték Kaposvárra, vele a viszonyom megszakadt. Utána egy alkalommal – az orosz katona elkerülése után kb. 2 hét múlva – közösültem N. N. Bolhás-imremajori lakossal – s ezután kb. egy hétre egy pattanásos sebet észleltem az oldalamon, amikor el is mentem az orvoshoz (Somogyszobon lakó Várvízi körorvos), akit először nem találtam otthon, míg más alkalommal, amikor otthon volt éppen a tisztulásom idejére esett, s így nem tudott megvizsgálni. Később – a napra pontosan nem emlékszem – a nagyatádi egészségházba mentem, s ott megállapították a vérbajjt. A kérdéses alkalom óta rendszeresen járok kezelésre.

Krivarics Magda jkvv.[ezető]

Dr. (?) György r[endőr]sz[áza]d[o]s. r[en]d[őr] bíró
N. N.

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitanyságának iratai, 47/1946. Fogalmazvány. Részlet. A kitöltött formanyomtatványt követő rész. Az aláhúzás a járási rendőrkapitanyságon történt piros ceruzával. A megvádolt személy és egy általa megnevezett férfi neve az eredeti iratban szerepel. A 47/1946. sz. akta még 42 lap iratot tartalmaz. Ezek főleg idézések, kísérőlevelek.

101.
AZ ÁLLAMRENDŐRSÉG NAGYATÁDI JÁRÁSI KAPITÁNYSÁGÁNAK JELENTÉSE
TITKOS PROSTITÚCIÓRÓL
NAGYATÁD, 1946. FEBRUÁR 28.

Jelentés.
Nagyatád, 1946. február 28-án.

Jelentem, hogy a benti ügyben megállapítottam, hogy hatósági területünkön bordélyház nincs, a volt bordélyház a háború folyamán megszűnt. Türelmi bárccal foglalkozó nő nincs, türelmi bárca kiadva nem lett. Felírónő, pincernő hatósági területünkön nincs. A rendőrhatalósági területünkön az orosz katonasággal folytatott keresetszerű titkos kéjelgés miatt 14 esetben illetve nő ellen indult eljárás, egy esetben az eljárás internálással végződött, 13 nő ellen pedig még ítélet nem hozott. A főbírói hivatal a 13 db ügyiratot illetőségéből a Magyar Áll:[am]rendőr-kapitánysághoz teszi át elintézés végett.

Kmf.

[olvashatatlan aláírás]
r.[endőr] ny.[omozó] főh[a]d[na]gy.

406/1946. E.[redet]-ben Nyomozócsoportnak H[elyben]

A bentiek értelmében szükséges adatok sürgős jelentése végett kiadom.
Nagyatád 1946. II. 25. H. i. III. 5. Dr. [olvashatatlan aláírás] sz[ázad]os

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitányságának iratai, 250/1946. köz.
Tisztázat. Kézírással készült jelentés, illetve az azzal kapcsolatos további intézkedés fogalmazványa.

102.
JELENTÉS EGY TITKOS KÉJELGŐRŐL
CSURGÓ, 1946. FEBRUÁR 3.

M.[agyar] Áll.[am]rendőrség Csurgói Rendőrbiztosság.
95/1946. szám.

Jelentés.

Tárgy: N. N. /1925. szül. N.-on előállítás.

Járási rendőrkapitányságnak.

Csurgó.

Jelentem, hogy 1946. évi február hó 2-án szabad napom alkalmával arra lettem figyelmes, hogy egy nő megy, kinek kiléte gyanús volt, igazolásra szólítottam [fel], de nála igazolvány nem volt, kikérdezése alkalmával előadja, hogy N. N. N.-on, 1925. évi november hó 14-én szül., vall.[ása] r. k., hajadon írni, olvasni tud apja: N. anyja: N. N., mohácsi illetőségű legutóbbi lakhelye Horváth Lajosné Nagybjom, Fő utcai lakosnál lakott.

Nagykanizsáról Virág János Kölcsey utca 9. szám alatti lakostól jön, ki ismerőse, Nagybjomba igyekszik Horváth Lajosnéhoz, kinél 1945. évi augusztus hótól lakott, kivel ugyanis úgy ismerkedett meg[, hogy] Horváthnénak egy lánytestvére volt és az férjhez ment, kinek egy orosz kapitány volt a kedvese, ezek után az ott lévő kapitány engem /választott/ kedvesé-

nek, amiért kedvese voltam tőle kaptam egy db 14 karátos arany gyűrűt, egy db női ruhát és több ízben pénzt, petróleumot, amit Horváthné az étkezésem fejében elkérte tőlem.

Csurgó 1946. évi február hó 3-án.

L. Gyarmati (?)

(?) István őrm.[ester] rendőrbiztos

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitányságának iratai, 314/1946. köz.

Tisztázat. Írógéppel készült, saját kezűleg aláírt jelentés. Aláhúzások az eredetiben. A megvádolt neve és születési helye, valamint szüleinek neve az eredeti iratban szerepel.

103.
EGY TITKOS KÉJELGŐ VALLOMÁSA
CSURGÓ, 1946. FEBRUÁR 4.

Államrendőrség Csurgoi Kapitanysága.

314/1946.

Tárgy: N. N. rendőrhatalósági őrizet alá helyezése.

Jegyzőkönyv.

Felvetett Csurgón, 1946. évi febr. 4-én az Államrendőrség Csurgoi Kapitanyságának hivatalos helyiségében Menyhárt Jenő r.[endőr]sz[áza]d[o]s. előtt N. N. volt n.-i lakossal.

Jelen vannak alulírottak:

N. N., aki született 1925. évben N.-on, takarítónó foglalkozású, hajadon r.[ómai] kat.[olikus] vallású, jelenleg lakás nélküli egyén előadja a következőket.

1945. év augusztus elejéig a bajai közkórházban dolgoztam, mint takarítónó. Onnan, mint létszámfeletti 1945. augusztus 1-én elbocsájtottak. Elbocsájtásom után vonaton megismerkedtem Horváth Lajosné nagybajomi lakossal, aki magához vett, seprűkötésben kellett segédkezniem. Mivel fizetést nem kaptam Horváth Lajosné biztatására viszonyt folytattam a házban lakó orosz századossal, akitől ruhaneműt és aranygyűrűt kaptam. Az orosz századostól kapott értékeket Horváth Lajosné tőlem erőszakkal elvette és az jelenleg is az ő birtokában van. Mivel a megélhetésemet Horváth Lajosnénál biztosítani nem tudtam és községről községbe járva élelemért alkalmi munkát vállalva tartottam fenn magamat. Időközben orosz katonákkal megismerkedtem és napokig azoknál tartózkodva velük tartattam el magamat.

Jelenleg megélhetésemet biztosító állandó foglalkozásom nincs.

Egyebet előadni nem kívánok.

Jegyzőkönyv felolvasás után helybenhagyólag aláíratott.

Kmf.

Jegyzőkönyvet felvette:

Menyhárt Jenő

Menyhárt Jenő Jkv. vez.[ető]

Novák Éva r.[endőr]sz[áza]d.[o]s.

Novák Éva

N. N.

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgoi Járasi Kapitanyságának iratai, 314/1946. köz.

Tisztázat. Írógéppel készült, a jelenlévők által aláírt jelentés. A megvádolt neve és születési helye az eredeti iratban szerepel.

**VÉGHATÁROZAT EGY TITKOS KÉJELGŐ RENDŐRHATÓSÁGI ŐRIZET ALÁ
HELYEZÉSÉRŐL
CSURGÓ, 1946. FEBRUÁR 4.**

Államrendőrség Csurgói Kapitanysága.
314/1946.köz.

Tárgy: N. N., n.-i lakos rendőrhatósági
őrizet alá vétele.

Véghatórozat.

N. N., aki N. községben 1925. nov. 14. született r.[ómai] kat.[olikus] vallású, takarító foglalkozású, bejelentett lakása nincs. Az 1939: 8130. B. M. rendelet 1. §-ának b. pontja, valamint az 1939: 760. B. M. rendelet 1. §-a alapján a kaposvári internálótáborban foganatosítandó rendőrhatósági őrizet alá helyezem [és] internálom.

Együttal az 1939: 760. B. M. rendelet 6. § 1. pontja alapján véghatórozatom jogerőre emelkedéséig, illetőleg végrehajtásáig elrendelem ideiglenes őrizetbe vételét.

Az 1939: 750. B. M. rendelet 6. §-a 1. pontja értelmében az őrizetbe vett személy táviratot nem adhat fel, távbeszélőt nem használhat és levelezést csak a rendőrhatóság kivételes engedélyével és ellenőrzése mellett folytathat. A rendes környezetéhez tartozó személyeken kívül mással nem érintkezhetik, idegen személlyel való érintkezése csak a rendőrhatóság kivételes engedélyével, csak az ellenőrzéssel megbízott hatósági személy jelenlétében és általa is értett nyelven mehet végbe.

Véghatórozatom bármely rendelkezésének megsértése kihágást képez és az 1939: 810. B. M. rendelet 5. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 8000(?) P-ig terjedhető pénzbüntetést von maga után.

Indoklás.

N. N. n.-i lakos a jegyzőkönyvben bmondott saját vallomása szerint, valamint a csurgói r.[endőr]biztoság jelentése alapján megállapítható, hogy nevezett megélhetését biztosító állandó munkát nem vállal, hanem munkakerülésből csavarog és annak ellenére, hogy keresetre utalt munkaképes egyén, orosz katonákkal folytatott titkos kéjelgésből tartja fenn magát, így a közrend és a közbiztonság céljából [a] Csurgói járás területén való tartózkodása aggályos, amely okból a rendőrhatósági őrizet alá helyezését /:internálását:/ kellett elrendelmem.

Az őrizetbe vétel tárgyában az 1939: 760. B. M. rendelet 7. §-ának 1. pontja az őrizetbe vétel korlátozása tekintetében pedig úgy e rendelet 8. §-ának I. és II. pontja parancsolólag rendelkezik.

E véghatórozat ellen a kihirdetés napját követő 15 nap alatt szóval vagy írásban a Csurgói Járási Rendőrkapitanysághoz előterjesztendő és a Somogy Vármegyei Főkapitanysághoz címzett fellebbezésnek van helye.

Erről értesítést kap:

1./ N. N. tudomásul vétel végett.

2./ A kaposvári internálótábor parancsnoksága.

Csurgó, 1946. február hó 4-én.

A fenti előttem kihirdetett véghatározatban megnyugszom. *N. N.*

A kapitányság vezetője: *Menyhárt Jenő*
Menyhárt Jenő
rendőrsz[áza]d[o]s.

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitányságának iratai, 314/1946. köz.
Tisztázat. Írógéppel készült, és kézzel aláírt jegyzőkönyv. A megvádolt neve és születési helye az eredeti iratban szerepel. Az akta ezeken kívül 6 lapot tartalmaz (kísérőlevelek, nyilvántartó lap, őrizetbe vételi utasítás).

105.
JELENTÉS EGY ELŐÁLLÍTÁSRÓL
CSURGÓ, 1946. FEBRUÁR 18.

M. Államrendőrség Csurgói Rendőrkapitánysága.
114/1946. szám.

Jelentés.

Tárgy: Előállításról jelentés.

Járási rendőrkapitányságnak

Csurgó.

Jelentem, hogy 1946. évi február hó 17-én 20 órakor *N. N. N-n*, 1920-ban szül. r.[ómai] k.[atolikus] vall.[ású], nő, szobafestő, *N. utca n. sz. alatti lakos* azzal a panasszal jött a rendőrkapitányságra, hogy [a] kora esti órákban egy géppisztollyal felszerelt orosz katona, aki ittás állapotban volt, megjelent a fenti lakásán, aki *N. N.[-et]*, az ő hűgát kereste, akivel már régebbi idő óta ismeretségben van. Az orosz által keresett nő ott nem tartózkodott és közölte *N.* az orosz katonával, hogy *N.* nincs idehaza, az orosz katona nem akarta elhinni és tovább követelte, hogy keressék meg, ezt ők nem tették, ekkor [az] orosz a nála lévő géppisztolyt *N.-re* szegezte azzal, hogy agyonlővi, *N.* az orosz kezében a géppisztolyt megfogta és kérte, hogy lakásából távozzon el. Az orosz katona *N.* lakását elhagyta, de amikor az utcára ért, géppisztolyával lövöldözni kezdett és a Csicsó utca irányában távozott. Az utcán sérülés nem történt.

A rendőrbiztosság járőre panasszal folyó hó 17-én 20 óra 30 perckor az Orosz Katonai Parancsnokságtól kért két főből álló orosz járőrrel kiment az orosz katona felkeresésére, akit Vass Sándor S[omogy]udvarhelyen, 1892. évi június hó 29-én szül. ref.[ormátus] nős vasúti pályamunkás Csicsó utca 9. szám alatti lakos lakásán meg is talált, aki levetkőzve az ágy mellett lévő széken ült. A járőr ott találta *N. N.-t* is, aki *N.-n*, 1923-ban szül. r[ómai]k.[atolikus] vall.[ású], hajadon napszámosnő, *N. utca n. szám alatti lakost*, akiről a járőr értesült, hogy nemi betegsége (vérbaj) miatt orvosi kezelésre van szorulva, akit a járőr a Járási Rendőrkapitánysághoz előállított.

Az orosz katonát az orosz járőr állította elő az orosz parancsnoksághoz.

Járőr: Dömötör Károly rendőr és Puskás István pr.[óbaidős] rendőr.

Csurgó 1946. évi február hó 18-án.

L. Péter r[endőr]h[a]dna[gy], Lukács Ferenc őrm.[ester], rendőrbiztos

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitányságának iratai, 463/1946. köz.
Tisztázat. Kézírással készült jelentés. Az aláhúzások az eredetiben, utólag, a rendőrkapitányságon történtek. A megvádolt neve és születési helye az eredeti iratban szerepel.

106.
EGY TITKOS KÉJELGŐ VALLOMÁSA
CSURGÓ, 1946. FEBRUÁR 27.

Államrendőrség Csurgói Kapitánysága. 463/1946.

Tárgy: N. N. közveszélyes munkakerülési ügye.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Csurgón, 1946. február hó 27-én a Csurgói Rendőrkapitányság hivatalos helyiségében Menyhárt Jenő r.[endőr]sz[áza]d[o]s. – előtt N. N. n.-i lakossal, az alábbiak szerint. Jelen vannak alulírottak:

N. N. született 1923-ban N.-n, édesanyja: N. N., h[áz]t[artás]b.[eli] foglalkozású, r.[ómai] kat.[olikus] vallású, az őt terhelő gyanúra és azon kérdésekre, hogy kíván-e valamit előadni, az alábbiak szerint nyilatkozik.

1945. szeptember óta megélhetést biztosító kereső foglalkozást nem üzők. 1945. szeptember előtt alkalmi munkából tartottam fenn magamat és azonkívül, egy Ausztriából visszatérő orosz katonával tartottam fenn viszonyt, aki élelmemnek egy részét biztosította.

Jelenleg vérbajjal rendszeres kezelésre járok.

Védememre előadni nem kívánok semmit, csupán azt, hogy tavasszal, ha megkezdődnek a földmunkák, újra dolgozni akarok.

Mást előadni nem kívánok.

Jegyzőkönyv felolvasás után h[elyben]h.[hagyólag] aláíratott.

Kmf.

Felvette:

Menyhárt Jenő

Menyhárt Jenő

Novák Éva Jkv. vez.[ető] S. É. m.[egbízott?] rendőr százados.

N. N.

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitányságának iratai, 463/1946. köz.

Tisztázat. Írógéppel készült jelentés. A kurzivált részeket kézzel írták. A megvádolt neve, születési helye, valamint édesanyja neve az eredeti iratban szerepel.

107.
VÉGHATÁROZAT EGY TITKOS KÉJELGŐ ÜGYÉBEN
CSURGÓ, 1946. FEBRUÁR 27.

Államrendőrség Csurgói Kapitánysága.

463/1946.

Tárgy: N. N. rendőri felügyelet alá helyezése.

Véghatározat.

N. N. n.-i születésű /1923. r.[ómai] kat.[olikus] vall.[ású] h[áz]t[artás]b.[eli] foglalkozású n.-i lakost a 8130/1939. M. E. sz. r.[endelet] 1. §-ának a. pontja és a 760/1939. B. M. sz. r.[endelet] 1. §-ának 1. bek.[ezdése] alapján N. község tartózkodási hellyel rendőri felügyelet alá helyezem, és ugyanezen rendelet 3. §-a alapján rendőrhatalósági felügyeletét az alábbiak szerint szabályozom.

- 1./ Az állandó tartózkodási helység területét rendőrhatalósági engedély nélkül el nem hagyhatja.
 - 2./ Köteles az 1. fokú rendőrhatalóságnál hetenként kétszer, szerda és szombat napokon 08 órakor jelentkezni. /személyesen./
 - 3./ Köteles a tartózkodási hely területén szándékolt lakásváltoztatását legalább 24 órával előbb a rendőrhatalóságnál bejelenteni.
 - 4./ Lakásáról este 10 órától reggel 5 óráig el nem távozhat.
 - 5./ Nyilvános helyeket nem látogathat, gyűléseken, összejöveteleken, felvonulásokon részt nem vehet.
 - 6./ Forgalmasabb utcákban általában olyan helyeken, ahol a közönség tömegesen szokott megfordulni, nem tartózkodhat.
 - 7./ Táviratot nem adhat fel, távbeszélőt nem használhat, postaküldeményei rendőrhatalósági ellenőrzés alatt állnak.
 - 8./ A rendes környezetéhez tartozó személyeken kívül mással nem érintkezhet, a másokkal való érintkezése csak a rendőrhatalóság kivételes engedélyével és az ellenőrzéssel megbízott személy jelenlétében mehet végbe.
 - 9./ Köteles a rendőrhatalósági felügyelet alá helyezett hetenként két napot a községi előjáróság intézkedései szerint újjáépítési közmunkával vagy közérdekű munkaszolgálatlal tölteni.
- Amennyiben a rendőrhatalósági felügyelet alá helyezett a fenti rendelkezéseket megszegné a 8130/1939. M. E. sz. rendelet 3. §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással büntethető kihágási eljárás során.

Indokok.

Nevezettnek megélhetését biztosító keresetszerű foglalkozása nincsen, magát idegen katonákkal folytatott titkos kéjelgésből tartja fenn. Fentieket saját maga beismeri és beismerő vallomása egyezik az ugyan erre vonatkozó rendőri jelentéssel. Ezek szerint a szabadság korlátozások nélküli itt tartózkodása a közrend és közbiztonság szempontjából káros, ezért a rendőrhatalósági felügyeletét kellett elrendelnem.

A véghatározat azonnali végrehajthatóságát közérdek tanácsolja. 15 nap alatt a Vidéki Főkapitánysághoz intézendő és a csurgói rendőrkapitányságnál írásban benyújtható vagy szóbelileg bejelenthető fellebbezésnek van helye.

Ezt a véghatározatot tudomásulvétel végett közlöm:

1./ N. N. n-i lakossal.

2./ N. nagyközséggel.

3./ Magyar Belügyminisztérium Közrendészeti Osztályának felterjesztem nyilvántartó lappal együtt. Csurgó, 1946. február hó 27-én.

A fenti előttem kihirdetett véghatározatban megnyugszom, ~~az ellen fellebbezek.~~

Kmft.

N. N.

A kapitányság vezetője: *Menyhárt Jenő*
Menyhárt Jenő
r.[en]d[őr]sz[ázado]s.

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitányságának iratai, 463/1946. köz.

Tisztázat. Írógéppel készült jelentés. A kurzivált részeket tollal írták. Aláhúzás és áthúzás az eredetiben. A megvádolt neve és születési helye az eredeti iratban szerepel. A 463/1946. számú akta ezeken kívül két kísérőlevelet és egy nyilvántartó lapot tartalmaz N. N.-ről.

108.
EGY TITKOS KÉJELGŐ VALLOMÁSA
CSURGÓ, 1946. JÚNIUS 11.

M.[agyar] Államrendőrség Csurgói Kapitanysága.

Jegyzőkönyv.

Felvetetett a Csurgói Járási Rendőrkapitanyság hivatalos helyiségében 1946. évi június hó 11-én Kisdeák Ferenc r.[endőr] hadnagy által N. N. alulírottak jelenlétében történt kihallgatása alkalmával. Jelen vannak alulírottak.

N. N. anyja: N. N. szül. 1920-ban N.-n, hajadon, N., N. utca n. szám alatti lakos.

Előadom, hogy 1945. évi április hó óta foglalkozásom nincs. Árucserélgetésből tartom fenn magamat. Beismerem, hogy Csurgón és környékén több férfival titkos kéjelgést folytattam. Tagadom, hogy titkos kéjelgésért pénzt, vagy akármilyen más ellenszolgáltatást fogadtam volna el. Beismerem, hogy az oroszokkal 1945. április hóban szerelmi viszonyt tartottam fenn, azt tagadom, hogy utána az oroszok és köztem bármiféle viszony lett volna és, hogy hozzám valamit hoztak volna.

Vallomásom, melyet minden kényszer nélkül tettem meg, helyesen és jól van felvéve. Más előadni valóm nincs.

Jegyzőkönyv felolvasás után h[clyben]h.[agyólag] aláíratott.

Kmf.

Felvette:

Kisdeák Ferenc r.[endőr]h[a]d[na]gy.

N. N. vallomástevő

Bencsik Györgyné
j.kv. v.[ezető]

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járási Kapitanyságának iratai, 1224/1946. köz.

Tisztázat. Írógéppel készült és a jelenlevők által aláírt jelentés. A megvádolt neve, születési helye, valamint anyja neve az eredeti iratban szerepel.

109.
AZ ÁLLAMRENDRŐRSÉG CSURGÓI RENDŐRKAPITÁNYSÁGÁNAK JELENTÉSE TITKOS
KÉJELGÉSRŐL
CSURGÓ, 1946. JÚLIUS 18.

M.[agyar] Áll.[am]rendőrség Csurgói Rendőrkapitanyság. Csurgói Rendőrbiztoság.
401/1946. szám.

Tárgy: Jelentés, N. N. n.-i lakos előéletének kinyomozásáról.

Járási Rendőrkapitanyságnak,

Csurgó.

Jelentem, hogy az 1224/1946. számú rendeletére a nyomozást lefolytattam, melynek során a következőket állapítottam meg:

TANÚK:

1./ Baja Teréz 18 éves, háztartásbeli, Csurgó, Mező utca 14. szám alatti lakos.

Érdektelen tanú, tanúként kikérdeztem, kikérdezése során bementa, hogy N. N. nem dolgozik, csak falukra jár cserélni. Azt nem tudja, hogy valakivel pénzért nemileg közösült volna. Mászt előadni nem tudott.

2./ Horváth Istvánné szül. Baja Mária, 25 éves háztartásbeli, Csurgó, Mező utca 8. szám alatti lakos. Érdektelen tanú, tanúként kikérdeztem, kikérdezése során bementa, hogy N. N. vadházasságban él N. N. csurgói lakossal. N. N. dolgozni nem jár, csak faluzni, hogy mit cserélget, azt nem tudja. A német, illetve bulgár, majd az orosz katonaság idejében azt tudja, hogy több katonával jóban volt és azok tartották el. A közelmúltban is hallotta, hogy N. N. egy csurgói emberrel nemileg közösült /: N. N. n-i lakos:/, de azt nem tudja mit kapott tőle azért. Mászt előadni nem tudott.

3./ Hunka Mária, 16 éves háztartásbeli, Csurgó, Mező utca 24. szám alatti lakos. Érdektelen tanú, tanúként kikérdeztem, kikérdezése során előadta, hogy N. N.-t gyermekkorától fogva ismeri, azt tudja, hogy cserélgetni jár, de dolgozni nemigen szokott. Mászt előadni nem tudott.

Megjegyzés.

Megjegyezni kívánom, N. N., N. N. csurgói lakossal vadházasságban él és annak rendes kereseti forrása van, jelenleg is cséplőgéphez jár dolgozni.

Csurgó, 1946. évi július hó 22-én.

Lukács Ferenc őrm.[ester], rendőrbiztos.

MNL SML XXIV. 13. Magyar Államrendőrség Csurgói Járési Kapitányságának iratai, 1224/1946. köz.

Tisztázat. Írógéppel készült, saját kezűleg aláírt jelentés. Aláhúzások az eredetiben. A megvádolt neve és egy megnevezett férfi neve az eredeti iratban szerepel.

110.

ZALA MIKLÓS RENDŐR HADNAGY JELENTÉSE A PROSTITÚCIÓ ELLENŐRZÉSÉRŐL LENGYELTÓTI, 1946. MÁRCIUS 8.

Lengyeltóti járási rendőrkapitányság.

335. szám. köz. – 1946.

Tárgy: A prostitúció kérdésének újbóli szabályozása.

Rend. szám: 1377./köz. – 1946.

S[omogy] v[ár]m.[egyei] főkapitányságnak.

Kaposvár.

A Vidéki Főkapitányság 5833/1946. számú rendeletében felsorolt pontokra az alábbiakat jelentem:
ad: 1–10. – Nemleges.

ad: 11. Az általános razziák során kitérünk az üzletszerű titkos kéjelgés ellenőrzésére is. Olyan helyek, melyekről alaposan gyanúsítható lenne, hogy ott üzletszerű titkos kéjelgés folya, nincs.

ad: 12. Egy esetben. Egy nő, fiatalkorú – lett rendőri felügyelet alá helyezve.

ad: 13. Egy nő, egy alkalommal nagyobb szabású razzia alkalmával előállított 80 nőből csak egy volt beteg. – KANKÓVAL.

ad: 14. Nincsenek.

ad: 15. A nyári szezon előtt nem aktuális. A balatoni szezon megindulása után ellenőrizni fogjuk.

ad: 16. Nem működik.

ad: 17. A járásom területén lévő prostitúció szórványos. – Olyan nők, akik kimondott titkos kéjelgésből tartanak el magukat nincsenek, illetőleg abban az esetben is, ha vannak, mint /oroszkatonák, tisztek kitarított barátnői jelentkeznek és így velük szemben eljárni egyelőre nem áll módunkban. A kérdéssel szorosan összefüggő nemi betegség elleni harcban hatóságom minden rendelkezésre álló eszközzel ténykedik. – Ezt a célt szolgálják a nagyobb arányú razziák. – Mivel azonban a balatoni szezon megindulásakor számolni lehet azzal, hogy budapesti kétes egzisztenciájú nők tömegesen lepik majd el a Balaton partot, a nyári hónapok tartamára tervbe vettük állandó razziák tartását is a fürdőhelyeken. Lengyeltóti, 1946. évi március hó 8-án.

A kapitányság vezetője: *Zala Miklós*
Zala Miklós
rendőrhadnagy.

JÁRÁSI RENDŐRKAPITÁNYSÁG LENGYELTÓTI
[körpecsét lenyomata a magyar címerrel]

MNL SML XXIV. 15. Magyar Államrendőrség Lengyeltóti Járási Kapitányságának iratai, 335/1946. köz. Írógéppel készült jelentés másodlata hitelesítéssel. Aláhúzás az eredetiben.

111.

**KÉRELEM TALÁLKAHELY ENGEDÉLYÉRT
NAGYATÁD, 1946. OKTÓBER 8.**

Tekintetes Rendőrkapitányságnak,

Helyben.

[5 forintos illetékbélyeg]

Alulírott Darázi Miklósné Nagyatád-Henészben születtem 1894. február 12-én, jelenleg nagyatád-simongáti lakos, férjezett, gyermektelen, büntetlen előéletű.

Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok a T. Rendőrkapitánysághoz, hogy Nagyatád, Gyár u. 64. sz. alatti Vörös-féle nyilvános találkahely részére épített házat, nyilvános találkahely céljára vonatkozólag az engedélyt szíveskedjenek megadni.

Kérésemet megújítva maradok

teljes tisztelettel

Nagyatád, 1946. október 8.

Darázi Miklósné

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitányságának iratai, 942/1946. köz. Tisztázata. Írógéppel készült, az érdekelte által saját kezűleg aláírt kérelem. A melléletek nincsenek az aktában.

112.

VÉGHATÁROZAT TALÁLKAHELY NYITÁSÁNAK ELUTASÍTÁSÁRÓL NAGYATÁD, 1947. FEBRUÁR 22.

Tárgy: Darácsi Miklósné Nagyatád-simongáti
lakos kérelme nyilvános találkahely felállítása
iránt.

Véghatározat

Tárgyban nevezett kérelmét helyiség hiányában engedélyezni nem áll módomban, ugyanis a kérelemben feltüntetett helyiségben lakókat a nagyatádi községi előljáróság egyéb helyen elhelyezni nem tudja.

A kérelem mellékleteit visszaadom azzal, ha nevezett megfelelő helyiség biztosításáról gondoskodott, a kérelmet újból adja be.

Nagyatád, 1947. II. 22. Irattárba [olvashatatlan aláírások]

MNL SML XXIV. 17. Magyar Államrendőrség Nagyatádi Járási Kapitányságának iratai, 942/1946. köz.

Kézírással készült véghatározat fogalmazványa. Az akta ezeken kívül még egy fogalmazványt tartalmaz (1946. október 30.), amelyben a rendőrség a községet értesíti a kérelemről

FÖLDRAJZI ÉS KÖZIGAZGATÁSI NEVEK MUTATÓJA

A, Á

Abaúj-Torna vármegye 23.
 Áchim András utca
 (Kaposvár) 81., 214.
 Ádánd 33.
 Alsó-Fehér vármegye 23.
 Altenbögen (Ausztria) 99.
 Amerikai Egyesült Államok
 99.
 Athén (Görögország) 98.
 Ausztria 4., 15., 106., 117.,
 226.

B

Babócsa 115., 119.
 Babócsai cigánytelep 115.,
 119.
 Baja 65., 76., 91., 223.
 Balatonberény 94.
 Balatonboglár 94.
 Balatonföldvár 94.
 Balatonkeresztúr 94.
 Balatonkiliti-
 Balatonújhelytelep 94.
 Balatonlelle 94., 110., 115.
 Balatonlelle-Jankovichtelep
 94.
 Balatonmáriafürdő 94.
 Balatonőszödhöz tartozó
 telep 94.
 Balaton-part 32., 93., 94.,
 114., 125.
 Balatonszárszó 94.
 Balatonszemes 94., 116.
 Balkán 47., 101.
 Bálványos 33.
 Baranya vármegye 21.
 Barcs 27., 50., 55., 60., 72–
 74., 80., 87., 90., 98., 100–
 101., 114., 119–120., 171–
 172.
 Baresi járás 95., 115., 120.,
 171., 215.
 Baross Gábor utca (Kaposvár)
 40.

Bártfa 65.
 Basakúti utca (Csurgó) 91.
 Bécs (Ausztria) 26., 48., 98.,
 107., 151., 170.
 Becskerek 55.
 Belezna-Sándorpuszta 111.
 Belovár (Horvát-
 Szlavónország) 56., 175–
 176.
 Berlin (Poroszország) 26.,
 151.
 Berzence 27., 182.
 Berzsényi utca (Kaposvár)
 8., 40., 62., 121., 133.
 Beszterce 65.
 Bihar vármegye 23.
 Bimbó utca (Barcs) 73.
 Bolhás 116., 118., 220–221.
 Bolhás-Imremajor 118.
 Bonyhád 50.
 Bosznia-Hercegovina 55.
 Brassó 65.
 Buda 5.
 Budapest 4., 21., 27., 29.,
 36., 45., 64., 74., 87., 98.,
 106., 114., 120., 134., 137
 –139., 153., 160., 172–
 173., 197., 199–202., 204.,
 207–209., 211., 230.
 Bukarest (Román Királyság)
 98.
 Bulgária 97.

C

Cegléd 66.

Cs

Csepán utca (Csurgó) 69.,
 91.
 Csepel 117.
 Cser városrész (Kaposvár)
 53., 81., 83., 173., 188–
 189., 214–215.
 Cseri út (Kaposvár) 173.
 Csicsó utca (Csurgó) 117.,
 225.

Csikszereda 66.
 Csurgó 27., 55–56., 60., 68–
 69., 72., 89., 91., 109–111.,
 117–119., 122., 172., 174.,
 182., 215., 217., 222–229.
 Csurgó járás 48., 55., 60.,
 72., 109., 117., 120., 182.,
 215., 217., 224.

D

Debrecen 65.
 Dél-Amerika 15., 47., 97–98.
 Déva 65.
 Dombóvár 55.

E

Ecseny 33.
 Erdősokonya 72., 215.
 Eszék 55.
 Eszterházyi utca (Kaposvár)
 184.
 Európa (Nyugat- és Észak-
 Európa is) 26., 49., 151.

F

Fejér vármegye 22.
 Fonyód 33., 94.
 Fonyód-Bélatelep 94.
 Fonyód-Sándortelep 94.
 Fő utca (Kaposvár) 8–9.,
 31., 42., 50., 53., 69., 129–
 130., 133., 184.
 Fő utca (Nagybajom) 222.
 Franciaország 25., 126.,
 150.

G

Genf (Svájc) 97–98.
 Gilice-dűlő (Kaposvár) 89.
 Gomba 32.

Gy

Gyár utca (Nagyatád) 72.,
 119., 230.
 Gyékényes 33.
 Gyöngyös 65.

Győr 20.
Győr vármegye 67.

H

Hamburg (Német
Császárság) 48., 170.
Hársfa utca (Kaposvár) 53.,
173.
Hódmezővásárhely 76.
Honvéd utca (Kaposvár) 31.,
87., 158–161.
Horvát-Szlavónország 50.,
56., 171., 175.
Hosszú utca (Kaposvár) 8.,
133.
Hősök ligete (Kaposvár)
103.
Hunyad vármegye 23.

I

Igal 33.
Igali járás 6., 32., 105.
Iharosberény 115., 182.
Ikrény (Győr vármegye) 67.
Irányi Dániel utca
(Kaposvár) 54.
Istvándi 117.

J

Jászberény 66.
Jász-Nagykun-Szolnok
vármegye 23.
Jókai liget (Kaposvár) 11.
József utca (Kaposvár) 54.

K

Kadarkút 95.
Kalivoda utca (Szigetvár)
158.
Kanizsai utca (Kaposvár)
119.
Kanizsai utca (Szigetvár)
157.
Kaposvár (lásd még a
Somogy székhelyvárosa
stb. tárgyszónál is) 7–22.,
24–46., 48–54., 57–69.,
71–78., 80–82., 87., 89.,

91., 95–96., 98–107., 109–
111., 115., 117–122., 124–
125., 127–133., 137–139.,
143., 148., 150., 152.,
154–172., 174–181., 183–
188., 192., 198., 206–209.,
211., 214–218., 221., 224.,
229.

Kaposvári járás 23., 95.,
105., 164–165.
Kapronca (Horvát-
Szlavónország) 33.
Karád 27., 33.
Kassa 65., 96.
Kelet-Magyarország 32.
Keszthely 13., 32–33., 55.,
116.

Kisbodog (Moson
vármegye) 68.
Kismarton 33.
Kisújszállás 65.
Kolozsvár 50–51.
Konstantinápoly
(Törökország) 98.
Korpona 65.
Kossuth Lajos utca
(Marcali) 79.
Kossuth tér (Kaposvár) 40.
Kölcsey utca (Nagykanizsa)
222.
Kőröshegy-Balatonföldvár
94.
Kötcse 147.
Közel-Kelet 15.
Kutas 60., 108.

L

Lábod 60.
Lengyeltóti (Háccsal) 27.,
33., 110., 114., 218., 230.
Lengyeltóti járás 32., 114–
115., 218., 229.
London (Nagy-Britannia)
99.
Losonc 65.

M

Magyarország 4–6., 14., 21.,
26., 35., 46–49., 64–65., 81–
82., 106–107., 120., 123.,
125–126., 192., 209–210.,
126.
Makó 65., 120.
Máramaros vármegye 23.
Máramarossziget 65.
Marcali 27., 31–33., 35., 74.,
78–80., 95., 116., 125., 181.,
189–192., 194–213.
Marcali járás 95., 116., 190–
192., 198., 200–202., 207.,
209–210., 215.
Marhahajtó út (Kaposvár)
81–82., 188., 214.
Marseille (Franciaország)
100.
Medgyes 65.
Mesztesy 33.
Mező utca (Csurgó) 91., 229.
Miskolc 76.
Mohács 117., 222.
Monarchia (Osztrák–
Magyar Monarchia) 26.,
42., 59., 74.
Moszkva (Szovjetunió) 126.

N

Nagyatád 21., 25., 30., 33.,
34., 55., 72., 87., 89., 91.,
107–109., 111., 113., 118–
119., 122., 124., 136., 172.,
174., 217–222., 230–231.
Nagyatád-Henész 230.
Nagyatádi járás 25., 32., 55–
56., 60., 91., 111., 113.,
137., 172.
Nagyatád-Kisatád 34.
Nagyatád-Simongát 230–
231.
Nagybajom 14., 33., 117.,
222–223.
Nagyberki 33.
Nagykanizsa 32–33., 48.,
65., 76., 96., 120., 170.,
174., 222.

Nagykorpád 60.
Nagyvárad 65.
Németh István fasor
(Kaposvár) 66.
Németh István utca
(Kaposvár) 66., 184.
Németország 48., 74., 99.
New York (Amerikai
Egyesült Államok) 123.

Ny

Nyíregyháza 65.
Nyitra vármegye 23.

O, Ö

Olaszország 13.
Oroszország 49., 97., 174.
Osztopán 116.
Osztrák–Magyar Monarchia
15., 66.
Ötvöskőnyi 116.

P

Pálya utca (Kaposvár) 40.
Párizs (Franciaország) 27.,
49–50., 98–99., 153.
Pécs 21., 32., 50., 62., 80.,
101., 121., 171.
Pest 4–6., 14., 16., 23–24.,
42., 46., 58., 150., 160.,
170., 206.
Pesterzsébet 76.
Pest-Pilis-Solt-Kiskun
vármegye 22–23.
Petőfi utca (Kaposvár) 40.
Petőfi utca (Nagyatád) 55–
56., 172.
Poroszország 26., 151.
Porrogszentkirály 110.
Pozsony 45., 65.

R

Rinya utca (Barcs) 119.
Románia 13., 97.
Rózsashegy 65.

S

Sánc utca (Szigetvár) 158.,
186.
Selmec- és Bélabánya 65.
Sepsiszentgyörgy 66.
Sétatér (Kaposvár) 11–12.
Somogy vármegye 3–4., 6–
7., 10., 13–17., 20–23.,
25–33., 36–37., 39., 42–
48., 50., 55., 57–59., 61.,
64–65., 71–73., 75–78.,
80–81., 83., 85., 87., 89–
91., 93–97., 99–101., 105–
109., 116., 119., 122–127.,
129., 132., 134., 137.,
140., 147., 150., 154–155.,
158–159., 161., 167–171.,
175–176., 178–181., 184–
186., 188., 191., 193.,
195., 198., 200–201., 207.,
209–211., 215–218., 224.
Somogy székhelyvárosa,
Somogy megyeszékhelye,
somogyi megyeszékhely,
megyeszékhely (lásd még
a Kaposvár tárgyszónál is)
10., 12., 19., 20., 30., 34.,
37., 39., 42., 44., 48., 53.,
57., 62., 64–66., 76–77.,
80., 102–103., 105., 107.,
122.
Somogyacsa 91.
Somogycsicsó 115.
Somogyjád 116.
Somogyszil 27.
Somogyszob 115., 118.,
220–221.
Somogytúr 33.
Somogyudvarhely 225.
Somogyvámos 33.
Somssich Pál utca
(Kaposvár) 66.
Sopron 7., 17., 31., 48., 170.
Surd 110–111.

Sz

Szabadka 65.
Szabás 60.

Szarajevó (Bosznia-
Hercegovina) 55.
Szatmár 45.
Szatmár vármegye 23.
Széchenyi tér (Kaposvár)
40., 121.
Szeged 55., 65.
Székesfehérvár 72., 76.
Szekszárd 66.
Szepes vármegye 23.
Szerb–Horvát–Szlovén
Királyság 97.
Szerbia 47.
Szibéria (Oroszország) 174.
Szigetvár 13–14., 23., 27.,
50., 55–57., 60., 62., 73–74.,
80., 87–89., 120., 128., 134.,
143., 146., 157., 175–176.,
181., 186–187., 215.
Szigetvári járás 56., 62., 80.,
105., 134., 143., 157.
Szolnok 55., 76.
Szulok 33., 117.

T

Tab 150.
Tabi járás 24., 32., 95., 146.,
215.
Tallián Gyula utca
(Kaposvár) 184.
Tarany 109.
Távol-Kelet 15.
Teleki utca (Kaposvár) 40.
Temesvár 59.
Tolna 67.
Tolna vármegye 21.
Toponár 33., 165., 181.
Toponári utca (Kaposvár) 8.,
133.
Torda 65.
Torontál vármegye 23.
Törökkoppány 6.
Törökország 47., 97.
Trencsén vármegye 23.

U, Ú

Ugocsa vármegye 23.
Újtelep (Marcali) 79., 189.,
199., 203., 205., 212–213.

V

Vár utca (Kaposvár) 41–42.,
53–54., 57., 62–65., 67–
68., 81., 173–174., 177.,
186–187., 214.
Vas vármegye 23.
Vasvár 189., 200.

Velden (Ausztria) 14.

Verőce (Horvát-
Szlavónország) 50., 171–
172.

Verőcei járás (Horvát-
Szlavónország) 50., 172.

Verőce vármegye (Horvát-
Szlavónország) 172.

Veszprém 6., 32., 79., 194.,
198., 205.

Z

Zágráb (Horvát-
Szlavónország) 39.

Zákány 60., 182.

Zala vármegye 21., 23., 32.,
116., 120.

Zalaegerszeg 32.

Zamárdi 94.

Zemplén vármegye 22–23.

Zombor 55.

A Somogyi Almanach eddig megjelent kötetei

1. Marián Miklós: A Baláta gerinces állatvilága
2. Kanyar József: Somogyi parasztság, somogyi nagybirtok (1901–1910)
3. Kanyar József (szerk.): Visszaemlékezések Rippl-Rónai Józsefre
4. Volly István: Somogyi „Kalevala”. Vikár Béla Somogyban
5. Balázs Árpád: Egy somogyi falu, Rácegres története 1945–1960
6. Takáts Gyula: Képek es versek utjain
7. Király István: Fejezetek a Somogy megyei szarvasmarha-tenyésztés történetéből (1848–1945)
8. Illyés Gyula: Az éden elvesztése. Oratórium
9. László Gyula: Vaszary Janos emlékezete
10. Tüskés Tibor: A déli part
11. Latinca Sándor válogatott írásai
12. Kováts Zoltán: Somogy megye népessége a XVII–XVIII. század fordulóján
13. Tóth Tibor: A szocializált mezőgazdasági nagyüzemek az Igali járásban (1919)
- 14–15. Kelemen Elemér: Somogy megye művelődésügye a Tanácsköztársaság idején
- 16–17. Aradi Peter: A Dráva-vidék védelmének szervezése 1848 nyarán
18. Farkas Ferenc: Somogy köszöntése
- 19–21. Erdélyi Zsuzsanna: „*Hegyet hágék, lőtőt lépék...*”. (Archaikus népi imádságok)
22. T. Mérey Klára: A parasztság élete es sorsa a Somogy megyei Hunyady-birtokon (1767–1867)
23. Reóthy Ferenc: A Balaton halászhelyei
24. Takáts Gyula: Hódolat Berzsenyi szellemének. Versek es tanulmányok
25. Laczkó András: Helikoni tájakon. Irodalmi tanulmányok
26. Knézy Judit: Csököly népének gazdálkodása es táplálkozása (XVIII–XX. sz.)
- 27–29. Takáts Lajos: A Kis-Balaton es környéke
30. Kárpáti László: A baresi ősbörökás madárvilága
- 31–33. Kunffy Lajos: Visszaemlékezéseim
- 34–35. Kelemen Elemér: Néptanítók Somogyban a kiegyezés korában
- 36–40. Kanyar József: „*Műzsáknak szentelt kies tartomány*”. Tanulmányok Somogy művelődéstörténetéből (XVIII–XX. sz.)
41. Várkonyi Imre: Somogy megye helységneveinek rendszere
42. Pomogáts Béla: Otthon a világban. Írások Takáts Gyuláról
- 43–44. Andrássy Antal: Noszlopy Gáspár (1820–1853)
- 45–49. Magyar Kálmán: A középkori Segesd varos es megye története, régészeti kutatása
- 50–51. Dobai András: Somogy varmegye politikai igazgatása az önkényuralom korában (1849. január – 1865. szeptember)
52. Szita László: Somogy megyei nemzetiségek településtörténete a XVIII–XIX. században
53. Bősze Sándor: „*Az egyesületi élet a polgári szabadság...*”. Somogy megye egyesületei a dualizmus korában
54. Szili Ferenc: A hatalom es az erőszak természetrajza a XVIII–XIX. századi somogyi panaszlevelek tükrében (Forrásközlés)
55. Récsesi Balázs: „*...mert nem a térben, hanem az időben léteztek...*” Kaposvár utcáinak, tereinek (n)évtörténete